

સાંકળિયું.-INDEX.

શ્રીત્રાનુ લીસ્ટ પણ આ સાંકળીઆમાંજ શામેલ છે અને તેના નામ વધારે જાડાં અક્ષરે છાપ્યાં છે.

№	વિષય	લેખક	પૃષ્ઠ Page
૧	નવા વર્ષની મુળા ક બારી ગઝલ	રા રતનલાલ નાગરદાસ વકતા બોરસદ.	૧ થી ૧
૨	અગદાદ વાળા પી- સેયદ હાજીમ માહેમની સ્વારીનું ચીત્ર	+ + +	૧ થી ૨ નીવચ્ચે
૩	અધીપતીના યોગક શબ્દો	કે અમ બીધાઅલી	૨ થી ૨ ખ
૪	મલિ ના દાણુ નું આવેક અને પરવેક તથા સાતી છવન. નિર્ણય... ..	એક ઇસલામી મહાત્મા.	૩ થી ૫
૫	આત્મ વિચાર	રા રતનલાલ નાગરદાસ વકતા બોરસદ	૬ " ૭
૬	જનાબ અબ્બાસ એસ તયબજી માહેમનો ફોટો	X X X	૮ " ૮
૭	Reciprocal Duties of Parents and children	By Ibbas S Tayabjee (Retired High Court Judge) Baroda	9 to 18
	Success in Life And Sources of Happiness	By Ambalal. M Thaker Esqr Baroda	19 , 21
	રા. રા અબાલાલ મો તીલાલ કુકરનો ફોટો	X X X	૨૧ ના પછી
	મી. નિઝામુદ્દીન કુરેશી નો ફોટો	X X X	૨૨ ના પહેલા
	વિવિધ વામ્ય રંગ	રા રતનલાલ નાગરદાસ વકતા બોરસદ	૨૨ થી ૨૩
	મુખાનદારે માણસ સબધી 'જેરન મદમદ ર વેળે ના લિદ- આરે	એન એ કુરેશી, સાહેબ અમદાવાદ	

અમે અને અમારા લાઇબ્રેરો.

વડોદરાના " સાહિત્ય " નામના માસીક પત્રના ડીસેમ્બરના અંકમાં નિચેની લાઇબ્રેરો
જેવામાં આવે છે,

" માઈવંધ-નવરંગ " નામના મુવલમાની મુજરાતી મારસીકનો દીવાળીનો ખાસ અંક
પણી આકર્ષક છે. તેમાંના કેટલાક લેખ અને ચિત્રો ખ્યાન ખેંચે તેવાં છે. + + વિગેરે

(સાહિત્ય)

ગેરેટીથી શકતીને માટે કાણુ પહેલો નંબર થયે છે ?

અમીશ વરસના વધદિક ધંધાથી ખાતરીવાળી દવાઓ.

ગોળી ૩૨ રૂ. ૧

પાંચ રૂબી ૩૫. ૪

શકતી સુધારક ગોળીઓ.

શ્રી પુરુષોત્તમ અશકતીનાં તમામ કારણો દુઃ કરી નાંદાળી અને શકતવાન
બનાવે છે, એકજ રૂબીથી ફરવદો થાય છે પણ ગણી રૂબી સાથે પચસાં પ્રાણ
આપણની ગેરનદી મળે છે.

શકતી માટે સંજીવન તેલ રૂ. ૧.

શ્વાસ સંમન ગોળી રૂ. ૩.

દમ હાંફાં મુંઝવે કક પડકા અને જાતીનાં રોગો મટાડે છે.

ખાસ પદ્મસાદાર અને અમીર લોકોને માટે શકતીની

ગોળ ૩૦

રૂ. ૨૫

રાજ રાજ શ્રી

એકજ ખાતરી નાથે
ગેરેટી મળે છે.

શકતી માટે સંજીવન લેપ રૂ. ૫

અમારા દવાખાનામાં શ્રી પુરુષોત્તમ તખત રોગો માટે દવાઓ તબીબ મળે છે.
કેટલાક વાંચો.

વધદ કલ્યાણુજી હરી રૂપણ ઠાકર.

અમલગર કાઠિયાવાડ, મુંબઈ, દાક્ષિણેશી વીઠવવાડીના નાકે

ભાઈ બંધુ

ગ્રાંથ નંબર

લેનાં તોલારે ૧૦

પુસ્તક ૮ મુ અંક ૧ લો

નવરંગ.

નવા વર્ષની મુબારકબાંધી

આને

ભાઈબંધુની ઈચ્છા.

મળતે

સખા ને સાંસળ્યા ઝાઝા

નવા નવરંગનાં પાઝા

છગરથી એમ બોલે છે

શુભીને રહો અથા અન

વિલ્યા છે સરવ વચેનિ

પ્રવેશુ અણમાં આજે

મણ' ને તે જના દહને

હવે શુ શુ નવ્ય કાજે ?

શુભી જ્ઞાનની કરવી

એ ઈચ્છા ઉર ધારી છે

શુભારો આજથી કરશું

પ્રતિજ્ઞા એ અનારી ઇ

સાત નારિક શું કરશે

છગરથી હોંગે સાંભિને

પ્રગ સામે ગમકતુ એ

શુભાર મળે કાચીને

લેખક

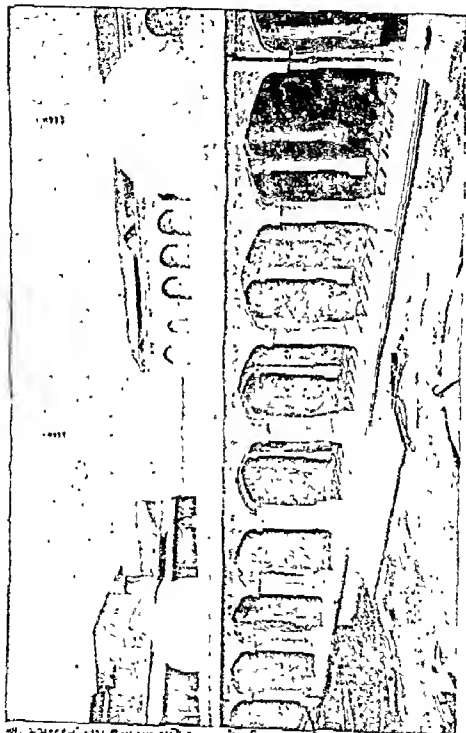
રા. રતનલાલ નાગરદાસ વક્તા

બેરસ

પડોશમાં ખગદાદના નાં પીર સૈયદ ઇબ્રાહીમ સાહેબની સ્વારી
જનાળ પીર સાહેબની જોડે જસ્ટીસ અખ્તાર, એસ. લે. અલ્લ સાહેબ.

જા. મસજિદ દરીયા નદી નેવાર કરવા પાછળ રૂ. ૧૨૫૦૦૦) ખર્ચ થયો છે. જેમાંના મોટા ભાગ એટલે રૂ. ૫૫૦૦૦) શ્રીમંત મહારાજ સર સયાઈરાવ ઝાલાવાડે(કે. સી. એસ. આઇ.) ભર્યા છે, (આ બહિષ્ણ અન્ય ધર્મો વરફોડાની અમારા હોદ્દાપ્રિય મહારાજ સાહેબની ઉદારતા દર્શાવી આપે છે.) આશીની રૂમ મુસલમાનોના ઉપવાસી પૂરી થઈ છે.

અ. મસજિદનું કામ ઉપાડવા માટે અનુમતે ઉસલામ જાડાદાના પ્રમુખ બરડીમ અબ્બાસ એસ. તંબળજી સાહેબે બારે શ્રમ લીધો છે, અને તે માટે મુસલમાન બાઈઓ તેઓ પ્રાચી ધણા માનની લાજની સાથે રૂઝી કરે છે.

અધિપતિના ચોંકાંક શબ્દો.

વહાણા વાંચકો !

હું, કાંઈ ક્રમાંક કરી આપને કંટાળો આપીશ નહિ !

ખેદચુરત મુખારક બાદી

પ્રથમ તો તમને, સન ૧૯૧૪ માંથી પસાર થઈ ૧૯૧૫ માં પ્રવેશ્યા તેની ખેદ મિત્ર મુખારક બાદી આપીશ ! ખેદનું કારણ, જે સમય આપણા ઉપરથી વડી ગયો તે અમયમાં આપણે શું શું સુધ્ધ કર્યા તેને કુંકા સરવાળો છે. મુખારકબાદીનું કારણ પરમેશ્વરે આપણા ઉપર દયાળુ થઈ આપણને કાંઈ પરસેવનું ભાણું આપવાની આપેલી તક છે ! ખીલે ખેદ રંગ વરસમાં ચાલુ થઈનું કુંકાપના પોટા રંગ્યોનું ભયરર મુખ છે, પણ નેશાશિના વર્તમાનમાં અધરે આપણે આ નવા વરસના રાશિચત્રના મહીતાઓમાંજ તે બધ થવાની આશા રાખીશું અને કંઈ પાસે તેનીજ ચાચનો છે

લાઠબંધ સંબંધી

આ માર્કિક અજો આઠ વર્ષનું આગલ થયું છે, કેટલી વયમાં પણ એના ઉપરથી જેટલી ક્રાન્તિ તોડવા વિશે શૂંચરી ગયા છે, પ્રથમ પ્રાન્ત્ય એને સારી રીતે વધારી લીધું, પણ કેટલીક વેળા અધિપતિની મેદાજીની લીધે નોંધીત પણ મજાકાનું નહીં, જેથી ક્રાન્તિને અભાવ પડ્યો, તે પછી ચોક્કસ સંભોગને લીધે, નાણા સંબંધોની કટોકટી સ્થિતિના કારણે તે રોગનો ઉપાય થઈ શક્યો નહીં, તો પણ રંગ રંગ ચાલી, આજે આ માર્કિક ખુદાવદે કરીમતી સંપુર્ણ મહેંગાનીથી આદોષતાની સ્થિતિમાં આપની સમક્ષ, વર્ષ માંઠની ખુશાલીનો ઉજો પોપાક પહેરી દાજર થયું છે. જેને જોતાં અનુપયાઓને પ્રેમ ઉપજે છે, તો

આ કરીમ અધીપતી જેણે કેટલેકાં ઉગ્રચરો, કવી કવી કહેમત અને કેટલી બધી ક્રાન્તિ ખેટ ખામીને એને મોતના પંગાગોંધી બચાવવા પોતાથી બને તેટલો પ્રયાસ કર્યો છે. જેમાં તેને પરમેશ્વરે ફાદે આપી છે, તે કાંઈક મગરૂરી લેતો શા માટે ન મગકાય ?

લેખકો પ્રત્યે.

આજના ઉવા લેખો તથા ચિત્રો રૂપી પોશાક અને ધરેણામા આ અંક શોભી રહ્યો છે એ અમારા મનરંજતા લેખકોની બદીલને આભારી છે. શું આ બકીસ કાંઈ તેમનો ઉપદાર માને એવા હેતુથી કાંઈ છે ? લોકો તેમને વીદ્યાન મણી માન આપે એવી ઇચ્છાથી કાંઈ છે ? અથવા અમારા જેવા લુખા પાસેથી કાંઈ ક્રમ મગરૂરી એવી લાલચે ? ના ! ના ! શા માટે આપણે એવા વીચાર કરીએ ! તેઓએ દેશ દાઝ, લોક દિન, અને પોતાની ક્રમ બળપ્રશાની સુધ્ધ નીકળ્યા આ કામ કયું છે, તો અમાર વાંચકો પણ મનન કરી તેનો લાભ લેશે તો એ નિરાશા વેખકો પોતાની મહેનતનો સદ ઉપયોગ થયો જાણી છુરા છુરા થઈ જશે. ભલે તેમ હોય પણ અમારે તો તેમનો ઉપદાર માનવોજ જામવો, કેમ કે આ પ્રેમ કરણ તેઓએ અમારી તરફ ન વહેવડાવ્યું હોત તો અમે આ જુદા જુદા વિષયો ઉપર આજા ઉંચ પ્રકારના લેખો પ્રગટ કરવાને તકન અશકત હતા.

અમારી એક દિલગીરી

અને બે મગરૂરી

મુસવમાનો કેળવણીમાં ધણું પડાત છે એ તો આજનું આગક બાળક વાળે છે, છતાં તેઓમાં કેટલાક વીખવાની પામેલા લેખકો દસ્તી ધરાવે છે, અમેએ કેટલાકને પત્રો લખ્યા કે તેઓ આ અંક માટે કાંઈક લેખ મોકલે

પણ વાહરે નવાળી પછું ! તેઓએ મોકલવાના વાવંદાઓ ક્યાં છતાં છેવટની ધડી સુધી લેખ લખવાની તેમને દુરસદ પડીજ નહીં ! આ અમારી એક વાજખી દિલગીરી છે. પણ એ કાંઈ અમારી ઓછી મગરૂરી નથી કે “ ધર્મના દાણાનું આસોઈ અને પરલોક અથવા જ્ઞાની જીવન ” એ મથાળાનો લેખ એક દિવસમાં મદ્રાસમાં અમને પ્રાપ્ત થયો છે. અને બીજા એક અંગ્રેજ લેખ જનાબ અબ્દુલ-એસ. તૈયમજી; વડોદરા દાહ કોર્ટના માણજી સાહેબે અમને નવાજ્યો છે. શું બીજા અનેક લેખકો કરતાં આ બે લેખકો અદી-આતા નથી ? એ અમારી એક મગરૂરી છે. બીજી મગરૂરી અમારા પાંચે હીંદુ લેખકો કેવી ઉદાર પ્રીતી રાખે છે, તે છે. આ અંક મેટા ભાગે હીંદુ લેખકોના લખાણોથી ભરાયેલો છે, છતાં એ લેખકો એ અમારી હૃદયને રાત આપી કાંઈ પણ ધર્મ નહીં પણ સાર્વજનિક લેખો લખવાની ખાસ સલાહ લીધી છે એ એક જગતમાં કેતરતથ જવા જેવી ખીના છે.

માનવતા ગ્રાહકો !

સારીત્ય પ્રત્યેની અમારી હૃદયથી પુર્ણ કરવાના સાધન રૂપ તમેજ છો ! માટે તમારો ઉપકાર પણ અમારે અવશ્ય માનવોજ જોઈએ. અને માનીએ છીએ; તેની સાબીતી તરીકે આ મૉન્ડ નંબર આપના હરનમાં છે. કેટલાક અધીષ્ઠીઓ આવા કામ કરીને પોતાના આદરને આભાર તથે દર્શાવે છે અને તેઓ પાસે માંગી લે છે કે તેઓએ એક એક કે જે જે આદર વધારી આપવા, 'શું' અમારે પણ તેમ કરવું જોઈએ ? ના ! અમને તો તે રૂચતું નથી. કોઈને પરાણે કે ખુશામતથી રાજ કરવાની જરૂર નથી. અવેશતંત્રી કદર અવેરી જાણે છેજ, તમે માત્ર જેમને કદરવાન સમજી તેમને આ ચોપાનીયું ખતાવજો એટલે સમગ્ર ગ્રહસ્થ પોતેજ અને ઉત્તેજન આપવા તૈયાર થઈ જશે.

પ્રિય વાંચકો ! તમને અહીં ઓડી ક્યાં માટે કામા આહો દેવે આ મારીક ચોપાનીયા રૂપી નવરંગી ખાગમાં પ્રવેશ કરવા આપને માત્ર પ્રતિક બીનપું છું.

“ અધિપતિ

માગ ૧૪ દીવસ

તા-૧૧ જાનેવારી ૧૯૧૫ ના રોજ
રૂ. ૧૧ ની ખરીદીમાં રૂ. ૧૧ નો માલ

અધિપતિ

ખુલાસા માટે જુઓ આ અંકનો

પૃષ્ઠ નં. ૧૧૨

ઘણિના દાણાનું આલોક અને પરલોક

તથા

જ્ઞાતિ જીવન !

(એક મહાત્માનું બાધણ)

આ એક હં યા વિધવાનો નિબંધ છે. જે અમે એક બુદ્ધિમાન લાભણી પ્રાપ્ત કર્યો છે સામાન્ય પ્રશ્નને તેનો લાભ મળે એવી નિશાની અમે તે વાચક ૨૬ સમક્ષ રજૂ કરીએ છીએ; કે જેથી દરેક મનુષ્ય પોતા પોતાની લાભકામ પ્રમાણે તેથી જ્ઞાન મેળવે

૭૮૬
૧૧૦

લયસ લિલિસ્તાને રહ્યા મા સલા
કુર્યાન.

કુર્યાને મહાનું શિક્ષણ આ છે કે મનુષ્યને તેથી વધારે કંઈ પ્રાપ્ત થઈ શકતું નથી કે જેટલું તેણે પ્રયત્ન કર્યું હોય !

દરેક કાર્યને માટે તેના આરંભથી અંત સુધી ધણા દરમિયાન હોય છે સરખાતાના દરમિયાન તેનું 'આલોક' કહેવાય છે, અને પછીના દરમિયાન તેનું 'પરલોક'.

ખેડુ તે ધર્મનો એક દાણો ખેતરની ભોંવમાં વાળે, તે સમયથી તે દાણો મનુષ્યની ખેતરમાં અર્પણ સુધી તે દાણો પરથી ધણી સ્થિતિઓ વધી જાય છે, પ્રથમ તે દાણાનું ધરતીમાંથી ઊંડા રૂપે બહાર આવવું, પછી બુટાનું રૂપ ધારણ કરવું. પછી દગાઈને સોટનું રૂપ, પછી ખમીરનું રૂપ પ્રદાન કરવું તે બાદ રધાઈને ચોટલીનું રૂપ સેવું તે કે ફાંતમાં ચવાઈને ખેતરનું રૂપ, પછી મનુષ્યના શરીરમાં પ્રવેશ કરીને સોલીનું જનનું તે પછી અવધવાનું રૂપ પછી મનુષ્ય રૂપે પ્રકટ થવું; આ સમગ્રી સ્થિતિઓ એવી દલી કે જેમાં તે ધર્મનો દાણો પોતાની પહેલાની સ્થિતિથી અગળ વધીને ખીનું રૂપ ધારણ કરતો હોય; પણ હવે વિચાર કરો કે તે સોલી

બેળમાં જન્મે ત્યારે વિચારશક્તિનો લાભ થયો તો હવે તેની કેરીયત ખીજા થઈ ગઈ, અત્યાર સુધીમાં તો પોતે પોતાનું રૂપ બદલ્યા કરતો, પણ હવે આખા જગતના રૂપ તથા આકારોને પોતામાં સેહે અને પોતે બદલાતો નથી, અત્યાર સુધી પોતે ખીજામાં ભેળાઈ જતો હતો, પણ હવે તો તેણે પોતામાં ખીજાઓને ખેંચી લેવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરી લીધી છે. જે દોથી વધારે રૂપો હોય તો તે દાણો અત્યાર સુધી આકરના આનોકમાં જ દતો, પણ હવે બેળું બનીને આરસીના પરલોક (આવતાર) માં આવી ગયો.

ય ગુનશેષોકુમ કોમા લા તથાલમુન
કુર્યાન

હું સાંભળનારાઓના વિચારને પ્રીતી તેજ ધર્મના દાણાની તરફ ફેરવીને પુણ્યું કે જે તે દાણો પોતાની અસલી એકવપણીની સ્થિતિમાં જ રહેને અને ખેડુની કેળવણી નથી ન આવતે (જે ખેડુ તેને ભુટાના રૂપમાં વાળે કે જે [હવે] ધર્મનો જ્યો [જ્ઞાતિ] છે) તો આ પરલોકનો દરમિયાન તેને કદાપિ પણ પ્રાપ્ત થઈ શકત ? આથી સાબિત થાય છે કે એક મુરખની દરેક ટેકણે આવશ્યકતા છે.

મેં ભુટાને જે જ્ઞાતિનું વિશેષણ લગાડ્યું છે. તે માત્ર તેના પ્રગટ દેખાવાના કારણે કેમકે સામાન્ય રીતે ચોટાં સોલીના ભેગા થવાપર મંડળીનો શબ્દ કહેવામાં આવે છે. જે એક બહોળા મેદાન અગર મોટી મડક ઉપર સી બસો માણસો ભેગા થઈ જાય તો વોહા તે બીડને ટોળું અથવા શેરકા કહેવા લાગે છે. પરંતુ પ્રજામાં જ્ઞાતિ-

ની જે રીતી અમને સમજાવી છે તે એક નવી વાત અને જુદું જ બંધારણ છે.

ફક્તસફાની પાસે જાતિના બંધારણ માટે લોકોને એકઠા થવાની જરૂર નથી પરંતુ મત્ર તે મગજ શક્તિ જેના ફેટલોક લાગે મારા શરૂઆતના બોલોમાં ધડોના દાણાનું પરલોક કરીને કહેવામાં આવ્યો છે અને વિચારથી એક મત હોવું બસ છે, જે એક લાખ માણસ ખભાથી ખમો મેળવીને કાંઈ મેદાનમાં ઉભા કરવામાં આવે. પણ તેઓમાં કાંઈ પણ રીતે વિચારોથી મગતા પછું ન હોય તો તેઓપર મંડળી (જાતિ) નો ચબ્દ લાગી શકશે નહિં. તેથી ઉત્તર જે માત્ર ચાર શબ્દ; ઉત્તર, દક્ષિણ અને પુર્વ પશ્ચિમના એક એક ખુણા ઉપર જુદા જુદા ઉભા થઈ જાય પરંતુ તેઓમાં વિચારોની એકવચ્ચતા અને માન્યતાનું મગતાપણુ દશે તો તે એક ખરેખરી જાતી અને સે આપરી છે. માટે જાણવું કે જાતિનું બંધારણ માત્ર બેલું જ કરી શકે છે, એ કામ હાય, પણ કે બીજા અવધોની શક્તિથી ખદાર છે.

અધ્યત્ત આ ઉંચા તત્વોની ઐશ્વર્યના કેમ કેમ વાર ચરીરોમાં પણ એકવચ્ચતા અને ગ્રેમ ઉત્પન્ન કરી દે છે. ક્યારેક એક વિચારના લોકો એક જગ્યાએ એકઠા પણ થઈ જાય છે. પરંતુ આ ચારીરિક એકઠાપણુ ખરેખર જાતિ-પણું નથી પણ માત્ર ચોરા વખતમાં વિચેરાઈ જનારી આજ્ઞા છે. એજ કારણ છે કે જાતિનો કેમ એક શબ્દ હજારમાં હોય કે જાણનામાં અથવા કાંઈ બીજા દેશમાં પરંતુ વિચારોની એકવચ્ચતાના કારણે તે પણ જાતિનો એક સમા-સદ છે. આથી ખુદ્દુ જણાય છે કે ખરેખરી જાતિ, સેઆપરી, મંડળી કે જમાઅત; ફેટલાંક બેજાઓ, ફેટલાંક વિચારો અને ફેટલીક માન્યતાઓના જરૂરનું નામ છે ! જેમાં કેમ સમાસદની એકલપણની અને પ્રથમની રિયતી ખાકી રહેતી નથી. જેની રીતે કે ફેટલીક જરૂર વસ્તુઓના વિચારોથી એક નવીજ દલીલન જન્મ લે છે. અને તે વસ્તુઓના સુધગા પૂર્વે પણ અને સંપ્રતિઓ એક નવીજ ફેરીયત

માં બદલાઈ જાય છે. ચોક્કસીજન અને હેડગે-જન મિત્ર થઈને પાણીનું રૂપ બદલ કરી લે છે. અને એકલપણની રિયતીમાં તેમના જે અસર અને ગુણુ દતા ને પાણીના ગુણુમાં ફેરવાઈ જાય છે. સંસ્કાર એજ દાલ જાતિના બંધારણનો છે. એક સેઆપરીમા દાખલ થયા પછી કાંઈ એક સભાસદની માન્યતા, કાર્ય અને વિચારો તેના પ્રથમની એકલપણની રિયતીમાં ખાકી રહેી શકતા નથી. અને જે તેમ રદપુ તો ખાતરીથી માનવું કે તે શબ્દ ખરેખરી રીતે જાતિ !! સચે ઐશ્વર્યનાના સંબંધમાં આવ્યો નથી એ નિસદેહ છે.

ચનહસવોહુમ જમોઅન વ કુલુવોહુમ શન્તા જાલેકા ધેઅમહુમ કવમુન હા ચમકેલુન

કુરઆન

માણસનું ચરીરજ એ વાતનો પુરાવો આપે છે કે તે બીજાઓની સાથે મળી જીવન ગાળવાને માટે ઉત્પન્ન કરવામાં આવ્યું છે. તેને તેના એકલપણના કારણથીજ ત્યારે કે તે ગર્ભમાં હતો, ત્યારેજ એજ અન્ધો આપણાં આ-વ્યા છે કે જે ત્યાં કામ આવે તેવી ન હોના. એરુજ નહિ પણ બીજાઓથી સાંમેલન થયા પછીજ કામમાં આવવાના દતા. એજ બીજા જાતિમાં સામેલ થવાનું પ્રથમ ભગવિધું છે.

નિષેધ સદેજ લાંગો થઈ ગયો છે, હું-કમાં આ વિસ્તારથી માટે હેતુ મારું બે વાતો જલે-કરવાનો દતો. એક એકે આ લોકોની રિયતી શું છે અને પલોકની રિયતી શું ? બીજી એ વત કે પાર્થિક અને સંસારિક ઉ-ન્નાતિનું માધન માત્ર જાતિ (સેઆપરી અને જમાઅત) છે નહિં. કે એકલપણું અને ખુદા પણ. તો પહેલી વાત તો મારા પહેલા દાખ-લાથી એક દદ મુની સમજમાં આવી તો કહીને શણાએ મહુપન બેલું જનના અ-માઉ ફેટલા રૂ. જરૂર. તે અધર્મી નેની આ લોકોની (કુરદથી) તો જાતિ દતી, પણ ત્યારે મહુપનના મગજનો ચબ્દ જનીને ત્યાં-ધુસરા રૂપમાં આવ્યો તો આ લેવું પરલોક

(આખેરત-ખીજે અવતાર) છે. કે એટલે સુધી પોંદ્ધીને દાણાએ આરસીનું ૩૫ લાક સઘળા આકારને પોતામાં ખેંચી લેવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરી લીધી. તેજ પ્રમાણે જેમ કે ઘઉંના દાણાને માટે મનુષ્યના મગજને અંશ બનવું એ તેની ઉન્નતીની શીખર છે. તેજ મુજબ (પોતાની જુષિર ઉપર મગજ રહી મસ્ત ભટકતા) એકલા રહેનાર માણસને માટે જ્ઞાતિ શિખર છે. જ્યાં ઇશ્વરનું રક્ષણ અને એશ્વરી શક્તિ (ચતુરહાસ મહાલજમાબહ = ખુદાનો હાથ જમાઅતની સાથે છે.) તે જ્ઞાતિના સભાસદોને માટે હમેશા રક્ષણ કરતાં છે. એટલુંજ નહિ, પણ તે જ્ઞાતિમાં કેટલાક અશ્વાહવાલા, કોમના હમદર્દ, હિતેન્દ્રિયા, શુદ્ધ અંતઃકરણના અને ન્યાયી મનુષ્યોની દરેલી છે, કે જેમના મિત્રજુથી જમાઅત = જ્ઞાતિ ખુદ એક ખીમને માટે આરસીનું કામ આપે છે. અને આરસીને વિદ્વાન તથા મુખ્ દરેક ઉપધાને પોતાનું મોઢું જોષ લે છે પણ

તમે જાણો છો કે વિદ્વાન આરસીમાં શું જુએ છે અને અઠાણ શું જુએ છે ! વિદ્વાન આરસીમાં પોતાની ખામીઓ જુએ છે અને મુખ્ પોતાની ખુબીઓ. વિદ્વાનને પોતાની ખુબીઓનું દિગ્દર્શન નથી થતું જે કે તેમાં તે વિવેક છે. અને મુખ્ને પોતાની ખામીઓ સુઝતી નથી જે કે તેથી તે ભરપુર છે. કામતો બંને કરે છે. પણ વિદ્વાન હમેશા આખેરતની આશા પર અને મુખ્ દુનિયાના લોભથી, જુલ્મી રીતે કામતો બંનેના સરખાજ દેખાય છે. પરંતુ નિદાની કિન્નતાથી પરિજ્વામ જુદા જુદા આવે છે.

દરેકે આખેર ખીં જુવડ ઓ મોમિનસ્ત દર કે આખેર ખીં જુવડ ઓ બેદીનસ્ત બાવાર્થ:—

જે માણસ કે પરિજ્વામ પર નજર રાખે છે તે ધર્મી છે; અને જે માણસ કે લોખરમાં મોઢું બાલી રાખે છે તે અધર્મી છે.

સંપૂર્ણ.

ચમેલી અને બટ મોગરાના તાબકુલોની ખુશખો આપનાર.

સુગંધીનો રાગ
ઓટો-ગુલકામ.
(પુરુષ રૂપી અતાર)

દીકને આનંદ આપનાર મનને પ્રજ્વલીત કરનાર, અસંખ્ય પુલોના અર્કની સુગંધીઓથી ભરેલું સર્વોત્તમ સેન્ટ છે. ઓટો ગુલકામ સ્પીરીટ વગરનું હોવાથી અતર તરિકે પણ વાપરી શકાય છે. ફક્ત આર-ટીપાં રમાલ અથવા કપડા ઉપર નાખવાથી એકદમ-ખુશખો પસરવા મરિછે અને વાપરનારને તરો તેની આસપાસનાં યોને પુલોની મીઠી સુગંધીમાં મુકી દે છે. હવે બાલુ કોઇપણ સેન્ટ અથવા અતર ખરીદતા પહેલાં ઓટો ગુલકામ ખરીદો અને તેની અપુર્વ ખુશખોને એ ધડી લહાવો જો.

ખરીદતી વખતે ઓટો ગુલકામ બસબર વાચીને સીલખંધ બાટલી ખરીદજો.

કાંમતુ નાની બાટલીના..... રૂ. ૦-૮-૦

વચલી રૂ. ૦-૧૨-૦

મોટી બા બાઉસની બાટલીના રૂ. ૨-૦-૦

સુગંધી કાર્ડનો એક આનો.

બનાવનાર અને વેચનાર ધિ શાફી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્કસ—વડોદરા

જગ
પ્રસિદ્ધ

સુકેશી હૃદય આંદલ.

જાળને વધારી કાળા ચમચીત બનાવે છે. વાપરી ખાતી કરો દરેક કેશણે વેચાય છે.

આત્મ વિચાર.

કવિ એમર્સનમાં લખ્યું છે કે—

“જેનામાં વિચાર કરવાની શક્તિ નથી તે એવકુદ્ પશુ જેવો છે અને તેના ઉપર આપણને દયા ઉપજવી જોઈએ, પોતાનામાં વિચાર કરવાની શક્તિ છે છતાં જે વિચાર કરતો નથી તે આણસુ છે અને એવો મનુષ્ય દુનિઆને નકામે છે. પણ પોતાનામાં વિચાર કરવાની શક્તિ છે અને એ વિચાર શક્તિને અવલંબતા પરિણામ રૂપે જે વિચાર ઉદ્ભવ પામે છે તે અમુક મનુષ્યના વિચારથી વિરૂધ્ધ હોવા છતાં જે પોતાના વિચારને દાખી રાખે છે તે ઠોંગી છે, ધુતારો છે. અને તે દરકોણના નિરરકારને પામ છે. જે મનુષ્ય પોતાના આત્માથી કે વિશુદ્ધ અંતઃકરણથી વિચાર કરી જાણે છે તે કોઈને દુરમન નથી.

આત્માની કીર્તિ તેની જોડે અનાદિથી વર્ગજેલા વિચારના આવરણોથી છે, તે આવરણો ને ખીલવવા—પરિષ્કવ જનાવાની આવશ્યકતા છે, નહિતો જડ વસ્તુમાં અને મનુષ્યમાં થોડોજ તફાવત નજરે પડે.”

અત્યારે જે મનુષ્યની મહાન કૃતિઓ આત્માની અગાધ શક્તિનો સજ્જડ પુરાવો આપી રહી છે તે પ્રકટ આત્મ હૃદયમાંથી સ્ફુરેલા વિચાર ઝંરણુંજ આગેદુજ પરિણામ છે.

આત્મ તત્ત્વ સમજવાની ખરી ચાવી તેજ વિચાર શક્તિ.—

અનંત સેવાના અમેદનધને સહેજમાં તોડવાની તીક્ષ્ણ તરવાર તેજ આત્મ હૃદય-વચન સ્ફુરેલું—

વિચર આત્માથી જોડાએલા છે અને આત્માને વિચારથી નહત સંબંધ છે,—

વિચાર શક્તિ સિવાય આત્માની કીર્તિ કોઈની છે. એટલે તેની ખરી કીર્તિ સમજ સમાની નથી.

વિચારનાએ જે પ્રકાર છે શુભ અને અશુભ; આ પ્રકારમાંની જે ઐશીએ મનુષ્ય ચઢે છે, તે પ્રકારના કર્મ આવરણો મનુષ્ય લાવિષ્યના બોજવટા માટે બાંધે છે.

આત્માથી વિચાર ને વિચારથી સંયમ અને છુટા પછું એ જે શબ્દો તેની સાથે લાગેલા છે. સંયમ તે આત્માથી જોડતાં આત્મ સંયમ એમ બોલાય છે. આત્મ સંયમ એટલે મનને કાંણમાં રાખવું તે મનને કાણમાં રાખતા ના શીખાય તો ન ધારેલું એવું અનિષ્ટ પરિણામ આવતાં વાર લાગે નહી, કારણ તેથી દરેક ઈન્દ્રિયને છુટાપછું મળ્યું. પછી કહેવુંજ શું? આત્માથી જોડાએલા વિચારને પ્રત્યેક વિષયોથી સંબંધ છે. આથી આપણને સહેજમાં સમજાવું કે વિચારો એ આત્મ તત્ત્વ—સર્વોન્તમ પ્રથમ પદ્ધતિ છે, ધરૂંછે તો જિજ્ઞાસે તેને એવસ કર છે,

જન્મ—મરણ નિગોદ (દોષક) સ્વર્ગ (મુક્તિ) એ સર્વ આત્મ વિચારનુંજ શુભા શુભ પરિણામ છે.

સદ્ વિચાર તેથી સદ્દ ઐશી ઉપર નિડરતાથી ચઢાવે છે, અને અશુભ ભાવના તેથી ઉધે રહે દોરી નય છે. જે આત્માની શક્તિ અપૂર્વ કહેવાય છે, વળી જેના સહેજમાં દેરત પાખાડે તેવાં અજ્ઞમ કાર્યો આપણી દ્રષ્ટિ એ પડે છે. તે સધળું આત્મ વિચારનુંજ સોનેરી સત્ત્વ છે.

દુનંદો વર્ષો કે સંકોડો જોવો વિત્યા છતાં જે મનુષ્ય કંઈ આત્મ દેવાણું કરી ચક્ર્યો નથી—વખતે તે પણ જરા જરામાં સદ્વિચારોથી આત્માને હૃદય ઐશીએ ચઢાવવા અગણીત અમેદ કર્મો અપાવવા તથા જન્મ જરણે મરણને દંપ્તિને માટે નિલાંજલી આપતા મુક્તિ રૂપી દીવાલની સુંદર ટોચ જેવા સંતોષાર થઈ નય છે.

અને તે પ્રમાણે આત્મ વિચારથી લડીએ
ની ગણતરીમાં આવિયર શાંતિ કે મુક્તિ પદ
પાત્ર બની નિરંજન થઇ ગએલા લણુએ
મહાત્માઓના નામ આપણી સમક્ષ શાંતિ
પ્રતિપાદન કરી રહ્યા છે. આ સપ્ત્યું ચાતુ
પરિણામ ? આ ઉમદા તત્ત્વની પિંજન તે કયા
સાધનથી ? આત્મામાં સમાયેલી અજબજુબીઓ
અને આલૈકિક શક્તિનો ખાલકોને કરાવે ?

આત્મ વિચાર સત્ત્વ જેનો સ્વાદ દેવિ છે
જેની મજા અને ખુબી પણ અજબ છે, પણ
તેને તૈયાર એટલે પરિપક્વ બનાવના નિયમ
ગદન છે તેનું અદ્યતન કરવાની ખાસ જરૂર છે.
નહિં તો મનુષ્ય સહેજમાં અવજે માર્ગે
દોરવાઇ જાય તો પછી તેનું જીવન નિરર્થક
બને, સાથે તે એવું પોટલું તાણુતો જાય કે
જન્મ મરણની ચોરાસીમાં ફરતા બિચારા
આત્માનો પાર આવેજ નહિ. છતાં આ વિ-
ચારની ઉત્પત્તિ લય શુભા શુભ પરિપક્વતા
અને કયાસ તેના બેદ શી રીતે સમજવા તો-
વિચારની ઉત્પત્તિ લયનો આધાર આ-
ત્માની સાથેજ રહેલો છે શુભાશુભનું મંડન
ખંડન મનુષ્યાત્મના સંસ્કાર ઉપર અવલંબી
રહ્યું છે, મુખ્યત્વે આપણા પાણક-નેતાઓની
નિતિ જ્ઞાન ઉપર તેનો ખાસ આધાર રહેલો છે.

નાનપણથીજ માત્રાપતા આચાર વિચા-
રની સૂઝ છાપ બાળકના હૃદય પર પડે
છે તેમાં દીવસે દીવસે માતા પીતાની રહેણી
કહેણી અને વાણીરૂપી પાણીને છંટકાવ યતાં
એવી તો મગ્ન અને કરી ન ઉખડે એવી
મજબુત બને છે કે તે ઉપર તેના ભવિષ્યના
જીવનનું શુભાશુભ નિર્માણ નખી યાય છે.

એવી રીતના સંધર્ષા બંધારણે બંધાયે
પણીના જીવનનાટ્ય કે જીવનદ્રશ્ય હર હમેશા
એવાંને એવાંજ નજરે પડે છે, વહેવારની બા-
બતમાં મનુષ્યના આત્મવિચાર તેની કેળવણી
ઉપર આધાર રાખે છે. આપણે ઘણી એ
વખત એવું જોઇએ છીએ કે એકજ માર્ગ-
નુસારી જે પડિતોના વિચારો પણ બીન્ન
બીન્ન હોય છે, એકના વિચાર પુરે તરફ હ-
વામાં ઉડે ત્યારે બીજાના પશ્ચિમ તરફ જોરથી
નામંજ જાય.

કેઇ તેના વિચારનું પુસ્તક બનાવે તો તેજ
માર્ગમાં બીજે જુદાજ પ્રકારના વિચારો પરોવે
છતાં એટલું ચોક્કસ સમજવાનું કે અધ્યાત્મજ્ઞાન
અને તેના સંબંધીના વિચારના પ્રકાર કહાય
આ ચર્ચદ્રષ્ટિ એ જુદા જગ્યાતા હોય તો પણ
મુળ સ્વરૂપે અને અસલ માર્ગે તેઓ એકજ
છે. માટે હમેશાં એવા વિચારોને જન્મ આપ-
વાની જરૂર છે કે જે આખર આત્મ કલ્યાણના
માર્ગમાં સહાયક બને તેજ સદવિચાર કહેવાય
છે. તે જળદાયક અને સપુર્ણ દિતકર છે.

જેની હૃદય ત્રીજેરીમાં સદવિચાર રૂપી ઝવે-
રાત જણું નથી તેને મનુષ્યજ ન સમજવો, તે
પોતાના આત્માનું બીલકુલ હીલ કરી શકતો નથી.

આત્મા શું ? પરમાત્મા શું ? અને કલ્યા-
ણ કેને કહેવાય ? તેનું તેવા મનુષ્યને તદ્દન
જ્ઞાન હોવું નથી, માટેજ મનુષ્ય જીવન સદ
વિચારથી શીઘ્ર અને સુખકર ગણ્યું છે.

અને પ્રયત્નશીલ મનુષ્યનું જીવન તેણું
બનતાં વાર સાગતી નથી, તેનું વિદેહી જીવન
તેથી એ અતિ ઉત્તમ બને એ નિઃસંશય છે.
આવે મનુષ્ય કલ્યાણ રાજ્ય યાર્થ સમજ
શેકે, અને એવોજ મનુષ્ય અવરજ આત્મહીત
કરવામાં ફોલમંદ નીવડે.

સદવિચારની પ્રાપ્તિ મનુષ્યદેહ સિવાય
અન્યગતિમાં થઇ શકિત નથી, માટે આથી
સહેજમાં સમજવું જોઇએ કે મનુષ્ય દેહ અમુલ્ય
કીમતી હીરા છે માટે જેણે આ હાથ આવેલો
અવસર ગુમાવે, તેણે સર્વસ્વ ગુમાવ્યું જા-
ણવું, અને તે હાથ કરેલી સંપુર્ણ બાજી હારી
જેડા એમ સમજવું. આ ગણું કે અળ ગણું
એ સુત્ર સર્વોચ્ચ સત્ય છે.

માટે સર્વ આત્માઓએ સમજવું જો-
ઇએ કે વિચારએ આત્માનું અને જીવનનું
પ્રથમ સુત્ર છે તેના ઉપરજ આ લોક ને પર-
લોકની વિલય-હારનો આધાર છે.

માટે દરેક સદવિચાર શું તે જાણતા અને
તેને જન્મ આપતા શીખવું જોઇએ. કે જે-
નાથી અનંતાકાળે સહેજમાં સિધ્ધ થાય.

લેખક.

રતનસાલ નાગરદાસ વકતા, બેરસદ.

Abbas S Tayabji Esq

Retired High Court Judge,

BARODA

અબ્બાસ એસ તૈયબજી સાહેબ

વડોદરા હાઈકોર્ટના માજી જજ,

વડોદરા

RECIPROCAL DUTIES OF PARENTS AND CHILDREN

By ARDAS S. TAYAL Esq. (Retired High Court Judge) Baroda

Introduction

In this short paper I propose to discuss a few matters relating to the duties of parents towards their children and of children towards their parents. My own experience in life is that things being equal he, in whom the social instinct is more perfectly planted, will be better able to do his duties as a parent than one who is possessed of social instinct in a lesser degree and this fact will, in its turn bring about the result that the lad whose father was best able to do his duty by him, in his turn will be better able to perform his duties as a son than others. People marry without having the slightest conception of the duties they are undertaking in giving life to little beings whose destiny will be more or less dependent on the manner in which they themselves perform their parental duties. A child turns out bright, clever and good - the parents at once claim all the credit for its right up-bringing but if the child is ill-tempered, dull and to say the least, a nuisance to himself and all those with

whom he comes in contact, then the parents decline all responsibility for its wrong up-bringing and seem to think that some Higher Malignant Power has sent them such a child in judgment - never suspecting for a moment that the result was due to their own ignorance and folly. Very often it is not really so much the fault of the parents of a child as that of its grand-parents who

bring about nastifiable matches owing to their ignorance of all laws of Eugenics, and who fail to provide by their own conduct the necessary experience to guide their children in the right up-bringing of the resulting fruit of such marriages.

Selection of a wife

Let us presume that the young man for whom a bride is to be selected has received a fair Education, is physically strong and healthy, belongs to a class in which Education has made some headway and whose parents are fairly well off. For it is from men of this class that we may hope for the best fruition of the social instinct which our civilization is capable of producing. In selecting a bride for such a son, it is not sufficient that the parents should devote their energies towards the gratification of their own tastes and fancies. In India, as a rule love does not precede marriage and therefore parents have to be, in the first place careful in selecting a bride who is capable at least of taking the fancy of their son. Naturally, the easiest way of discovering whether a girl satisfies the taste of their son is to get his approval after he has had a chance of seeing the proposed girl. If he shows a disinclination towards her, it is mere madness on the part of his parents to force such a girl on their unwilling son,

for it is ovident that a bridegroom who enters into matrimonial relations under such circumstances, is not likely to make any efforts to bring about loving relations between himself and his wife.

Before however consulting their son's taste, parents are bound to make full inquiries into three matters viz, (1) Health of the girl herself and of the members of the family to which she belongs, (2) the education imparted to her, and (3) her taste likely to have been developed in Art, Literature, and Social matters in her surroundings. Amongst us Indians, having an unmarried girl in the house-hold seems to be regarded as one of the greatest evils that can befall the family. Every effort, fair or unfair is therefore made to palm off a daughter on some unhappy young man though she may have the worst of known diseases and be utterly unfit, from point of health, to be either a wife or mother. One may find some excuse for the parents of the girl, but what excuse can there be for the parents of the bridegroom? I have known cases where a betrothal was made when the boy and the girl were mere children and subsequently on the girl developing such disease as Pthisis or Infantile Paralysis, the father of the boy carried out the engagement as otherwise he would have had to pay a large sum as a fine, according to caste custom, to the father of the bride. All one can say is that the father must be taken to have preferred his moneybags to the happiness of his son. I am not addressing myself to such parents. It is only to parents who have the wisdom and the courage to adopt the right course when it has been pointed

out to them that I address myself.

Recollect, a healthy wife is essential not only for the happiness of your son but for the production of children who will be capable of conferring happiness and of being an honour to your family. What chance is there of a marriage with a strange girl terminating happily, if all the pleasure the young husband is to get out of it is to act as a nurse to his sick wife?

Educated men prefer educated wives to ignorant ones, since they are more likely to have some tastes, atleast, in common. There can be no more painful experience than to be in the company of an educated man with an uneducated wife; the poor husband has to blush and feel ashamed at every remark such a woman utters during the course of a conversation on arts, politics, or social matters. It is evident that no great love is likely to be evolved after marriage under such circumstances.

If the intended bridegroom is a person of culture it behoves his parents to be more than ordinarily careful in the selection of a bride for him. They must see to it that the girl is accustomed to a social atmosphere somewhat similar to that in which the lad has been brought up, otherwise there will be more points of disagreement after marriage than can be expected to disappear during the course even of a long period of conjugal relations.

Married home life.

After marriage a new couple, as an ordinary rule, lives with the parents of the husband. In such a case it is the duty of such parents to provide well ventilated rooms, of cheerful aspect,

furnished neatly, which does not necessarily mean expensively, and which it would be the duty of the wife to see kept scrupulously clean. Parents too should take care to make some allowance to their son so that he may be able to gratify his new bride in a manner suitable to his position in life and assist him in creating an atmosphere significant of his own tastes and culture, for this will assist the young bride in acquiring similar tastes and also to enable the young couple to do their duty socially.

The time between marriage and becoming parents has to be passed in the first place in the promotion of respect, affectionate regard, and may be of love between themselves and of acquiring such knowledge as will assist the pair in doing their parental duty. Respect can be roused only by acting uprightly and paying due regard to the convenience of each other. Any selfish or mean act is sure to rouse contempt, & any disregard, except for very good reasons, of the convenience of the other is sure to rouse opposition. I have known a case where mere thoughtlessness was sufficient to create an almost impassable barrier between a young husband and his wife. The interference of a kind relation, respected by both of them, alone prevented a disastrous result. It was pointed out to the young man that after marriage he could not be as free and independent in his actions as before it. He had to try to lead a life in common with his wife and therefore he should depend for enjoyment in life on such tastes of his as gave a chance for common enjoyment. He could no longer go to

his club, evening after evening, leaving his wife alone, for, the excuse that he could not help it as he required exercise was no longer a valid one. The wife too required exercise if her health was to be kept up, and therefore it was for him to find out a way whereby they could both have exercise and yet enjoy each other's society. The young man at once changed his mode of life and gave full vent to his literary tastes, he began to read classics from English literature to his wife for whose benefit he had to translate most of what was read his interest increasing greatly on seeing how rapidly his wife's knowledge of English began to improve it brought the two young people together much more than any other form of enjoyment could have done, creating tastes in the wife more in harmony with her husband's and giving them food for pleasant converse instead of the usual family tittle-tattle. As her knowledge of English increased the wife began to enjoy reading by herself and was thus able to pass her time pleasantly on occasions when her husband was absent from home.

It is not the mere enjoyment of outdoor active life that can bring about respect and love, but such pleasures as pointed out above enjoyed in the precincts of one's own home. It is in the course of home-life that the husband who is generally the elder of the two, acquires the almost divine gifts of patience and forbearance, the two gifts which are essential in a husband who is married to a young and inexperienced wife.

For those who have to watch over the life of a young couple, it is in-

cumhuent to be alive to the fact that, timely action on their part in the way of advice to the young husband is absolutely necessary, when they see him make too much of the petty mistakes and forgetfulness of which the young wife may be guilty. Kind and sympathetic advice is essential to bring about a mutual understanding between them. Woe betide a young couple, when the wife is young and inexperienced, should there be no kind hearts who can offer the necessary advice during the first few months of married life. For once any kind of coldness is created between hearts that have not yet learnt to beat in unison, it will be most difficult to dispel it later on. And if this coldness continues till after pregnancy and birth of a child, so much the worse for the child for it will start life under the most inauspicious circumstances.

Home life during pregnancy.

The duty of parents towards their offspring is generally regarded as commencing with the birth of a child. This is a mistake. It commences as early if not before conception. The period between conception and actual birth is of much greater importance to the child than is dreamt of by the generality of mankind. During the development of the fetus the seeds of many physical and mental diseases to follow after birth are sown, and it is the duty therefore of parents to impress this fact most emphatically on the young couple. The pregnant wife is likely in the beginning to be sick and it will be necessary both for the young husband and his parents to treat her with the utmost love and sympathy and not, as some men do, harshly

because her ill health is regarded as a nuisance. The happiness or the unhappiness of the pregnant wife will have a direct effect on the developing foetus.

It is a well known physiological fact that during unhappiness or anger the blood manufactures deleterious substances so that when the blood of the mother courses through the embryo such deleterious substances must produce results harmful to it. On the other hand, happiness and joyfulness produce substances in blood which are helpful and from them an embryo derives benefit. A pregnant wife, under these circumstances, should be spared cares and worries and anything that might give a shock to her system. Cases are known where the mere sight of an object, as for instance seeing a child without arms, has been capable of preventing the development of an arm in the embryo. Therefore my advice is that the young husband and those who have the care of the young wife should surround her with love and affection and make her life as happy as it can be under the circumstances in order to give the fullest chance to the embryo to develop into a healthy child who will have a good start in life at birth.

Birth.

Alas, what ignorance there exists amongst us as to the provision to be made to receive befittingly the new stranger at the moment of his birth; how many lives of gentle women who have borne the sufferings of pregnancy and the pains of labour without a murmur have been sacrificed on account of the ill ventilated or to speak more correctly non ventilated rooms in which they are secluded for upwards

simply to be poisoned; how few there are, who understand that to use old rags and useless pieces of clothing means the introduction of poisonous germs into the system of the mother. Fewer still are there who understand how necessary it is to avoid loading a new born child's stomach with food directly after its birth. Owing to their being ignorant of the fact that its blood is charged with material requiring at least four hours to digest, it is likewise unnecessary to give purges to a new born child for the liquid which it will draw from its mother's breast is nature's provision for making the child's bowels work. It is evident, therefore, that those under whose care the wife is at the time of her labour should make over for her use the best ventilated rooms in the house, provide for her sufficient clothing and sheets for beddings to enable the nurse to change them as constantly as necessary, and, above all, to supply fresh and clean material to be used as bandages and thereby remove all chance of infection and disease. Over and above all this it is necessary to have a nurse who knows how to look after the new mother and the new child. When this has been done it will be found that the chances of both the mother and the child surviving the delivery will be proportionately much greater. At present we have all to regret the enormous losses of mothers and infants owing to ignorant treatment during the first few days after confinement.

The object of procreation is not confined merely to the pleasure of the parents. The real object is the procreation of beings who will develop into

perfect social beings. There can be no perfect social being unless it have a perfect body and a perfect mind. There can be no perfect mind unless there be a perfect body for its full development, and the great object which the young parents should have always before their mind is the attainment of this ideal and the means whereby it can be realised. In the first place to afford a chance of enjoying good health, a child's life should be regulated according to laws of hygiene from the moment of its birth, though the application of such laws may be resented by it. Very few people observe the obvious rule that no child should be fed by its mother at regular intervals. It is so common to see ignorant mothers put their children to breast, almost as often as they begin to cry, imagining that they are crying for food, whereas they are probably crying because their little stomachs are already overloaded, and thereby bringing about most of the ailments to which infant-life is liable. Again, a child by being fed at regular intervals only, becomes, as it were, subject to discipline, and thereby learns that it is useless to unnecessarily cry for what will not be given to it until the proper time. It will soon yield to the inevitable and thus learn its first lesson of conforming to what has been considered necessary for its well-being by its parents.

During the first year or two the care of a child naturally devolves on the mother and in most cases, under proper advice, a mother can do her duty fairly well by the child. The husband however has his part to play in keeping his wife happy and contented

and in giving her such assistance as may be in his power to prevent her being overburdened by maternal cares. Some young husbands almost resent the time that a mother devotes to her child. They resent also the child disturbing them in, what they consider, their well-earned repose after a day's hard work. If a child cries at night, they think, it is the duty of the mother to quiet it, though, it may be, that the mother has had a hard day in attending on it owing to ill health or other like cause. At such times let the husband be patient. He should freely give assistance and that too in a manner as will make the mother feel grateful and happy. It is only when the mother is happy that she can give healthful food to the child, since if she be unhappy or miserable she will feed her child with poisoned milk. It has been rightly said that a woman before putting the child to her breast should compose her mind—setting aside all worries and cares, and thinking only of the pleasure that she is going to give to the child. She herself should derive pleasure from the mere act of the child in taking nourishment from her. It is only under such circumstances that a good start in life will be given to the child.

Now taking the child to be a strong and healthy one, we have to consider in what manner parents are to lay foundations for a perfect mind. The first thing to be done is to instil a sense of discipline. This can be done only if parents are able to realise clearly when to interfere with a child's action and when not. Sense of discipline is destroyed when a child realises that there

is no consistency in the commands of its parents. I have known a case where a father destroyed all confidence in the correctness of his command to his child by frolicking with the child at one moment, and then, on sitting down to work, suddenly speaking angrily to it and commanding it to cease its prattle & frolics the next. It is only when a child realises that a command has for their basis the benefit to itself, that it requires confidence in such command. Needless interference with a child's pleasure is the most ordinary cause of a coldness springing up between it and its parents. It is always well, when forbidding any act, to speak gently though firmly explaining at the same time to the child the reason for the command. This means that the child must be taken, as it were, into one's confidence from the earliest moment possible.

Another agency for creating in a child's mind a want of confidence in its parents is set to work by contrary orders being given by its parents; when one of the parents has given a command it is the greatest folly on the part of the other to let the child feel that it may act contrary to it. One often sees in daily life a child being ordered by its father, to do a particular thing, such, for instance, as going out for a walk, whereupon it begins to cry as at that moment, it is unwilling to give up some game in which it is interested. The mother, at such a moment, is more likely to say than not, "Oh! why interfere with the child's pleasure?" probably making some further remark about the father unnecessarily, causing the child to cry.

Such a course of conduct is simply disastrous. It impregnates the mind of the child with a doubt as to the father's order to go out being for its benefit, & further teaches it that it has only to cry to obtain the mother's sympathy and thereby get the father's order nullified. Under such circumstances no sense of discipline can be implanted or confidence aroused; and where these do not exist it can be taken for granted that there will be neither a sense of reverence towards the parents nor such real love for them as will lead the child to do its duty by them when it has grown up.

I may remark in this place that from old times it has been recognised that there are circumstances under which it is better to entrust a child to the guardianship of another than for parents to attempt to bring it up themselves. Parents can learn soon, if they are at all observant, whether they are able to bring up a child as they want to do, and if they realise that they are not able to do so then it is their duty to find out some one more experienced than themselves to undertake the task. They should leave the training of the child to a more experienced person but at the same time not break off all relations with it and allow it to spend all its time with menials. They should try to make the intercourse pleasant and agreeable whilst the child is in their company, and if they think any notice of some short-coming has to be taken they should speak gently to it or simply bring such short coming to the notice of the person having charge of it. All this requires that

parents should know and realize their own short-comings and should have a real desire to make up for them in the best way they can. It must have been on some such principle that royal children and children of the nobility were in old times entrusted to experienced hands for being brought up. In Arabia children of high families were made over to the care of Bedouin foster-mothers in order that they may be suckled by women who led a healthy life in the desert than what was possible in the cities. Children brought up in the desert acquired a sense of freedom and liberty which could not be instilled easily in the midst of the voluptuous and corrupt life led in the cities.

By careful training during the first six year's of its life a child can be instilled with a sense of discipline and acquire such confidence in its parents as to create abiding love and reverence. There will be no necessity for preaching to such children later in life that they owe obedience and gratitude to their parents for all that has been done for them from the moment of their birth, because obedience follows love and reverence. For children rightly brought up the greatest happiness is the approbation of their parents. If a child is indifferent to parental approbation no amount of preaching or even severity will make it really obedient.

How children are made wilful and disobedient.

I may note in this place how children are made wilful & disobedient by parents themselves. Parents who are neglectful of laws of health will

fail to keep their children healthy. Want of good health will make children peevish and illtempered, and this will be visited with punishments which will destroy all confidence between them and their parents. (2)

Again there are parents who destroy all sense of discipline by being over-indulgent. Parents must learn when to grant a request and when to refuse one. Those parents who first thoughtlessly refuse a request and then, on the child crying, grant it, teach the child that there is no particular reason for its obeying its parents.

(3) Another fruitful source of occasioning wilfulness & disobedience in a child is the arbitrary conduct of parents in matters perfectly indifferent. How often one hears parents calling out to a child in an unnecessarily harsh voice "Don't do this" or "Don't do that" when, in all probability, what the child is doing is not particularly harmful in itself. Very few people recognize the harm done by repressing a child's nervous functions. A little patience & thoughtfulness would make the life of a child bright and happy. How many poor children have lives overcast by this-producing fruit of untold bitterness in afterlife for the benefit of their parents!

Sayings of the Prophet Mohammed as to Parental duties.

It is not necessary to devote more space towards the consideration of the parental duties because if a child is rightly brought up during the first six or seven years of its life there are very few chances of its going wrong in later life. I will therefore mention a few of the sayings in connection with this

subject to be found in Mohomedan literature. A story is told regarding the Prophet's consideration for and patience with children. On one occasion, whilst leading prayers, he and the whole congregation were in that position known as *ejdeh* (foreheads touching the ground.) As he remained in that position much longer than usual he was questioned about it after the prayers were over. He replied that whilst he was in *Sijdeh*, his grandson Hasan Had come and sat on his neck, and that as he did not like to disappoint him by cutting short the ride he remained in that position till the child was satisfied, for it was a good thing to have forbearance towards children. On another occasion the Prophet was seen to kiss his grandson Husayn. A man named Ibrahim Hafiz saw this and said to the Prophet "I have ten sons and I have not kissed one of them" whereupon the Prophet replied "No love for him who does not love."

On another occasion, whilst the prophet was on the pulpit he saw his grandson slip and fall. He at once came down and picked up the child, not thinking that such a natural act was one below his dignity.

There are many other examples of the like kind which it is not necessary to repeat, for they all tend to show that parents have to show love and patience in dealing with their children.

Sayings of the prophet
and passages from the
Koran about duties
which children owe
to their parents.

As to the duty which children owe to their parents, many things have

been said by the prophet which go to show that there was an immense obligation on the children to show their gratitude for what the parents had done for them. When a young man came to ask the prophet's advice about joining in the holy war he was asked whether he had a mother. On his replying in the affirmative the prophet told him to go back and live with her as Paradise lies under the foot of the mother. On another occasion a young man left his parents to go to the prophet so that his confirmation ceremony might be performed. He told the Prophet that he had caused his parents to shed tears by leaving them. The prophet directed him to return to them at once and make them glad.

As to obedience there is a story that God said to Moses, 'Moses, he who obeys his parents and does not obey me I mark him as obedient, but he who is disobedient towards his parents and obeys me I make him as disobedient.'

As to reverence due by children it is said that when Jacob came to his son Joseph in Egypt the latter did not rise to receive him. Whereupon he was warned by an inspiration that as he had found it difficult to rise up in honour of his father, God would never honour him by raising a Prophet from among his descendants. Obedience to parents and the merit to be obtained by keeping them happy are insisted upon over and over again in Islam so much so that these are given precedence over prayers, fasting etc., which are considered so essential for salvation. The Prophet is reported to have said that good behav-

iour towards parents is more meritorious than prayers, fasts, pilgrimage and the holy war. He also said "For the person who keeps his parents happy in the morning, even though they be cruel to him, two gates to Paradise open up and the same is for the person who keeps them happy in the evening, but for one who causes unhappiness to his parents in the morning two gates to hell will be opened for him and the same, should he make them unhappy in the evening even though they be cruel to him."

Undoubtedly the burden of gratitude lies heavily on children for what the parents have had to put up with in bringing them up but I do not think any child will derive much benefit from the injunctions of Prophets and Law givers unless they have been properly brought up from their childhood. In a child who already loves and reveres his parents, these sayings will mean much, but to an ill bred child they will only afford matter for laughter and amusement. One may be certain that a child who does not see the necessity of giving obedience and reverence to its parents, is not likely to think much of the wisdom involved in the old sayings. The soul of a child is almost as much a creation of the souls of his parents as his body is that of their bodies. If a child is unhealthy in body one can unerringly say that the unhealthiness was due either to the unhealthiness of the bodies of its parents or to the neglect of sanitary laws by them. Similarly in the case of child-soul one can say that the want of perfection in such child soul must be due to the

imperfection in the parental souls or to the ignorance of the parents as to the correct method of its cultivation. You cannot get a good crop of wheat unless you have good wheat to plant; and even if you have good wheat seeds you may fail in attaining your object owing to a want of knowledge how to cultivate them properly. Similarly is the case with the intellectual development of children. It is no use shutting our eyes to these patent truths and consoling ourselves

by laying the blame either on some Higher Power which delights to torment us by causing our children to turn out different to our wishes, or on the children themselves who after all are what we have really made them. It is only when we realise our own limitations in the knowledge and experience requisite for the right up-bringing of children that we shall be able to do justice to them and ourselves. If we are unable to realize our own limitations then so much the worse for them and ourselves too.

SUCCESS IN LIFE AND SOURCES OF HAPPINESS?

It gives me a great deal of pleasure to lay down here the three chief necessities, good health, honesty and industry for success in life. It goes without saying that none can obtain brilliant success in the absence of the help arising from great intellectual gifts. Man of even moderate ability can assuredly attain to a fair amount of success in case he is the possessor of the aforesaid three qualities but can never attain to the same for want of the said qualities. Man desirous of living sensibly, should, no doubt, take trouble to accomplish good health but the remaining two undoubtedly lie only with himself.

Diseased and weak persons are exception to the general rule whose efforts do not relieve them from their illness but if they are at all observers of the rules of health and receivers of regular exercise and temperate livers, they do not put themselves under the occasional necessity of calling in the doctor but enjoy sound health instead.

Man determined to take the path of honesty and industry, can, by all means, do so for neither of the two excludes him.

The short and the long of the matter, will, therefore, bring the writer, reader and hearer to conclusion that the chief elements of success in life are in one's own power.

I should, now, take not the least objection in giving my poor opinion to the reader and hearer that folly and imprudence are nothing but the chief causes for one's failure and hence he, who, owing to his failure in any of his undertakings, finds fault with his fortune his such a cause is groundless. If all the circumstances in every case of his failure are taken into proper consideration, he cannot help assuring himself that it is due only to his aforesaid folly and imprudence and hence his blameings to his had luck or want of natural gifts are all entirely baseless.

A possessor of a sinewy constitution is looked upon as one of the most happiest man on earth and its possession, is no doubt, one of the most important constituents in happiness. Some persons, in spite of their suffering from diseases, have, yet at the same time, made the management of presenting a cheerful front to their fellows for which

they, no doubt, are heroic in their nature and obtain a certain measure of happiness in spite of themselves. It is, then, clear that health is in itself a cause of happiness. All are not gifted with courage and determination of this kind. He, who, is desirous of getting pleasure which is obtainable from the mere possession of strong limbs and sound digestion, should, as a rule, give his body the exercise and training that it needs, keep it clean and inflexibly hold it back from the vices and excesses that sap its powers. Constant care of this kind ought to be the motto of every life-blood or individual who aims at a life of contentment.

The second source of happiness is sound education and a healthy and a well-trained mind must be the guidance of a healthy and well-trained body. The deprivation of the pleasures and consolations of literature is the missing of one of the great sources of happiness. Success in professional or commercial life is due to one's knowledge and a trained mind because he is well-up in that profession of his only through the reading of the great authors.

A sympathetic occupation is the third source of happiness in the selection of which the greatest care

should be taken in order to quit distaste which holds the selector back from prospects of success. If he finds it tedious and uncomfortable, it will not contribute to the joy of existence because it begins in boyhood and continues to old age but if it is a contrarious one, it will occupy a very appreciable position of his day.

The earning of one's livelihood along with success in his work is the fourth securing of happiness because it not only comes with joy rooting from work well-done and duty performed, but also brings with it an ease from monetary agitations and the respect of others. It is, therefore, clear that the earning is equally desirable in order to monetarily place one self comfortably but it is not meant for his habituation or practice to vices and spendings of money unnecessarily for mere outward pomp and show which he does not deserve.

It is now concluded that thinking to possess wealth for the aforesaid points of happiness is unworthy and undesirable and hence its possessor is, by all means, worthy of a blame.

The most real source of happiness is in one's own power. Pure consciousness, refinement of an animated propensity or

nature which objects to fail when mishap announces threats and the behaviour of his family members towards himself are also considered to be the real sources of happiness. True love, true friendship, true position and such other outward things are also worth adding to his aforesaid points of happiness.

Ambalal Motilal Thaker

Managing Proprietor,

Native Institution;

BARODA.

દુંડી જાહેર ખબરો. !

તદન મફત. ખીરસા ધડીઆળ.

સુંદર છેડા સાથે ભેટ મેળવવું હોયતો ફક્ત એક આનાની ડીઝીટ સાથે લખો એટલે તે મેળવવાની થોભના અને અમારી બારઆનાની ચાર છોકો મફત મોકલીશું.

વી. એન શાહ. માણેકચોક, અમદાવાદ.

જાહેર ખબર

પસલામી કીતાબો તથા માસીક ચોપાન્યાં વી. નું લીખટ અરધા આનાનો રટાંપ મોકલી મંગાવો લખો એડીટર રાહેનજાત, લાવનગર કાઠીયાવાડ

ભાઈખધ-નવરંગ ૧૯૨૧ નો સચિત્ર અંક કીમત ૮પાણ સાથે રૂ. ૦૧ જુન નકનો સીલક છે.

લાખોમાં એકજ !

અસહિત અને આજસુને મટાડનાર, રહેવ તથા વીચમાં સુધારો
—વધારો કરનાર, લાંબી છાંદમી અને કામમાં ચપળતા આપનાર—
શક્તિની બિનહરીફ દવા.

આતંક નિગ્રહ ગોળીઓ

એ લાખોમાં એકજ છે. !

એ વાત આજે ૩૪ વર્ષે થવાં દુનિયાની
તમામ પ્રજાએ કણુલ કરી છે.

ફિં—૩૨ ગોળીઓની ૧ ડબીના રૂ. ૧

વધારે જાણવા પ્રાપ્ત લીસ્ટ મંગાવી વાંચો !
કિમત કે પોસ્ટેજ કદ પછુ લેવામાં આવતું નથી.

વૈદ્યશાસ્ત્રો માણીશંકર ગોવીંદજી, જામનગર

(કાઠીઆવાડ)

વડોદરા—એજન્ટ રા. માણેકલાલ અખારામ હાકટર—રાવપુરા.

AMBALAL M. THAKER Esqr
MANAGING PROPRIETOR,
NATIVE INSTITUTION, BAROJA.

Mr. Nizam-ud-Din Quraishi.

Born on 1301 A. H.

મી० નિઝામુદ્દીન કુરેશી:

જન્મ સને ૧૩૦૧ હીજરી.

“વિવિધ વાક્ય રંગ.”

(જુઓ પહેલાં વાક્યો માટે દીવાળીનો ખાસ અંક)

- ૨૧ સંપ એ રનેહનો ઝરો છે.
 ૨૨ યુવા અવરયા એ હંમેશાં આશાનો કાળ અને કીર્તિવંત સમય છે.
 ૨૩ એવું ચોક્કસ સમજાવે કે કોઈ પણ વખતે કાળ અકાળ નથી.
 ૨૪ વિકાર જીવન કરતાં નિર્માલ્ય જીવન ઘણું શ્રેષ્ઠ છે.
 ૨૫ અનુકંપા અને સદ્ભાવ વિનાનું વાંચન નિર્થક છે.
 ૨૬ દરેક મનુષ્યે, આગળ મનુષ્ય છે એમ સમજી કૃત્યમય યત્ન જોઈએ.
 ૨૭ ભવિતવ્યતા દરેક મનુષ્યના ભવિષ્યને શુભ રાખી બેઠી હોવાથીજ દુર્પ-શોકના રંગીન ધ્વજ-પતાકા દુનિઆમાં ફાણે-ફાણે ફરકવા કરે છે.
 ૨૮ સૌ કોઈ ભાગ્યને વશ છે. ભાગ્ય પણ કંઈ સ્વતંત્ર નથી, તે પણ કરેલા શુભા શુભ કર્મોને આધીન છે.
 ૨૯ અણીનો સમય ‘સુકયા પછીનું’ ડહાપણ નકાસું છે.
 ૩૦ મેળવેલું જ્ઞાન જે અંતરમાં ને અંતરમાંજ દગ્ધ થઈ જતું હોય તો પછી તે જ્ઞાન મેળવ્યું પણ શા કામનું ?

૩૧ જીવનનો તો ઘણાંએ છે પણ પ્રેમના બંધન જેવું એક પણ બંધન નથી ! કહ્યું છે કે:-
 “બાણુતો કામનું અને બંધન તો પ્રેમનું”

- ૩૨ જન સમાજ હંમેશા કુતૂહલ પ્રિય હોય છે, માટે સાવધ રહેવું યોગ્ય છે.
 ૩૩ કજીઓ થવાનાં કારણો નજીવા હોય છે, પણ તે વધી જતાં ધણેજ દુઃખ દાયક નીવડાવી સાથે તેને પતાવવાના કારણો બહોળાં જોઈએ છે.
 ૩૪ બોલી બગાડવા કરતાં મૂઠું રહેવું વધારે સારું છે.
 ૩૫ સુખને શોધતો મા-તેના કારણોને પહેલાં શોધ-પછી પરિણામની રાહ ‘જિંવી નહીં પડે.
 ૩૬ ઉત્તમ પ્રકારની પ્રગ્ન કેરાન્યનિતિ શીખવી હોય તો મનને કાલુમાં રાખતાં શીખ.
 ૩૭ આ દુનિયામાં જન્મી આપણને કથી કથી પ્રજ્ઞે અદા કરવાની છે. એ ના સમજાય તો જીવન નિર્થક છે.
 ૩૮ તું ઉદયનો માર્ગ ઇચ્છતો હોય તો તારા આત્માનો વિચાર કર.
 ૩૯ તારી ગમે તેવી રિચતી ‘હોય તેની હરકત નહીં’, પણ પ્રમાણીકપણું, સત્ય થીલ’ અને કૃત્ય પરાયણુતાને વિસાર તો મા.
 ૪૦ એક સૂત્ર્યમાંથી બીજા સૂત્ર્યો જન્મ પામે છે, તેમ પછી તેનો નાશ પણ થતો નથી તે ધ્યાનમાં રાખજો.

રતનલાલ નાગરદાસ વક્તા
 બોરસદ

૭૮૬

ઇમાનદાર માણસ સંબંધી હઝરત મોહમદ સંલગ્ન ના ઉદ્દગારો !

લેખક:—એન. એ. કુરેશી.—અમદાવાદ.

ઇમાનદાર માણસમાં આ વિવેક હોય છે. દીનદારીની વાતોમાં તે સખત હોય છે, જ્યારે લોકોની સાથે મામલામાં ન-મીનો વર્તીવ કરે છે; ત્યારે નરમીની સાથે દુશ્મી યાર પણ રહે છે. ખુદાની વેદવાનીયત (એકત્વતા) ઉપર ઇમાન લાય છે અને તેના ઉપર ચક્રીન રાખે છે. ઇલમ પ્રાપ્ત કરવામાં લીલચુ હોય છે. અગર તે કોઈની સાથે દુશમની કરે તો મહેરબાન દુશમન હોય છે. અગર તે વિદવાન હોય તો વિદવાતાની સાથે તેનામાં નમ્રતા પણ હોય છે. અગર તે પૈસાદાર હોય તો ખર્ચ કરવામાં વચ્ચે દરજ્જાનો હોય છે, અગર તે ભુખ્યો હોય તો સખર કરે છે. કાલચથી વેગળો રહે છે. હલાલ રાહની તલાશ કરે છે. લલાઇનું કામ દ્રવતાથી કરે છે. બોધની વાતો પ્રાપ્ત કરવામાં ચલાક અને ચપલ હોય છે. મનો-વિકારથી કદી ડગતો નથી સંકટમાં સપડા એવાઓ ઉપર મહેરબાન હોય છે. જો કોઈ માણસ તેના તરફથી કીનો રાખતો હોય, તો તેના ઉપર જીલમ ગુજારતો નથી અગર તે કોઈની સાથે દોસ્તી રાખતો હોયતો તે દોસ્તાના માટે પાપમાં પડતો નથી. અગર કોઈ માણસ તેની પાસે અમાનત મુકે, તો તેમાં ખ્યાનત કરતો નથી. તે અદેખાઈ કરતો નથી, કોઈને એવા મારતો નથી. તેમજ લખનત પણ કરતો નથી, તે સાચી વાતનો તરતજ એકરાર કરે છે. જોકે કોઈ માણસ તે સંબંધે સાક્ષી ન પુરે. તે લોકોના ખોટા નામો રાખી તેઓને ખોટારતો નથી. નમાઝ આજેઝીની સાથે જોડે છે. જ્યારે તેના ઉપર સંકટ પડે છે,

ત્યારે તેમાંથી મુકત થવા સારૂ જલદી કરે છે. જ્યારે આસુદગી અને સુખના દિવસો આવે છે ત્યારે ગંભીર અને ભારવાળો માણસ બને છે. ખુદા તેને જે કાંઈ આપે છે તેના ઉપર સંતોષ કરે છે અને ખુદાનો આભાર માને છે જે વસ્તુ તેની નથી તેના દાવો કરતો નથી, ગુસ્સામાં અકળાતો નથી. લલાઇના કામોમાં કિદારનાથી કામ લે છે અને કંબુસાઈ કદીએ કરતો નથી. લોકોથી એટલા માટે મળે છે કે તે જે વાત જાણતો નથી. તે જાણી જાય, તે લોકોથી વાત ચીન એટલા માટે કરે છે કે જે વાત ગાજગી હોય તે તેની સમજમાં આવે. અગર દાખ તેને પગવે છે તો તે સખર કરે છે એટલે સુધિ કે ખુદા તેની ઠાંદે મઠે.

જે ભરાઈ પોતાને માટે ચાહે તેજ લોકોના માટે જ્યાં સુધી ન ચાહે ત્યાં સુધી કોઈ પણ માણસ ઇમાનદાર બની શકતો નથી.

જ્યાંસુધી તેનું દિલ અને જીભ એક ન હોય અને જ્યાં સુધી તેનું વચન તેના કામના બરાબર ન હોય ત્યાં સુધિ કોઈ માણસ ઇમાનદાર નથી.

ચોખ્ખું ઇમાન તેજ માણસનું છે કે જે ખુદાના માટેજ દોસ્તી કરે છે અને ખુદાના માટેજ દુશમની કરે છે. અને જ્યારે કોઈ માણસ એવું કરે છે ત્યારે તે ખુદાની દોસ્તીનો હકદાર બની જાય છે. કેમકે ખુદા ફરમાવે છે કે, “મારા ખદાઓમાંથી તે લોકો મારા દોસ્ત છે. કે જેમનું વર્ણન મારા વર્ણનની સાથે થાય છે અને તેમના વર્ણનની સાથે મારું વર્ણન થાય છે.”

ખરે ખર ! સત્યનો નીતિનોજ માર્ગ નિષ્કંટક છે, નથી ત્યાં પ્રપંચનો ભય કે દગાનો ડર. નથી ત્યાં અતઃકરણમાં ડંખતો ઝેરી સાપ, કે નથી ત્યાં વૈરના સળવળતા કીડા. પ્રપંચના વાંકા ચુકા માર્ગની ભુલભુલમણીમાં પગલે પગલે ચમકતા વિચારના કરતાં સત્યની સરિયામ સડક પર નીડર ચાલ્યા જવું કેટલું સુખકર છે, કેટલું સરળ છે. માત્ર ક્ષણિક દેખાતાજ લાભમાં ફસાઈ તેને વશ થઈ સત્યનો માર્ગ છોડતાં કેટલી મુસીબતો આવી નહે છે. એક ઉંઘી મુકાચેલ છંટ અનેક ઉંઘી છંટ મુકાચે છે. અસ્થિર જણાયેલ પાવા વાળી ઠોડીની ઇમારતને અનેક અસ્થિર ટેકાની જરૂર પડે છે, સત્ય, સત્યજ આખરે કાળના પ્રવાહમાં ટકી શકે છે, અન્ય સર્વ તેમાં તણાઈ ઘસડાઈ જાય છે. જેની નિશાની પણ મળતી નથી. છતાં મનુષ્ય સ્વભાવજ છે કે તાત્કાલિક લાભને લક્ષમાં લઈ

શેતાનના લલચાવના મધુર અવાજને વંચ થવું. ફિરિતાનો સત્ય પણ કડવો અવાજ કાનને રૂચતો નથી. અડગ નિશ્ચય અને ધૈર્યથી સત્યનાજ માર્ગ પર વહન થાય તો તે અતે વધારે સરળ અને નિષ્કંટકજ નીવડે છે. સત્યને ચાહતાં દુનિયાની પરવા દુર થાય છે. માત્ર સત્યનેજ વળગતાં અનેક સર્વ સંજોગ, ખારિકાંઈઓ તરફ લક્ષ આપવા જેવું કાંઈજ રહેતું નથી. એક ય લક્ષ સાધતાં સર્વ સંધાય છે, અનેક ચિંતાઓ, અનેક વિચારવંત રાત્રીઓ અનેક પ્રપંચ જળો નષ્ટ થાય છે. પ્રભો, એ અડગ નિશ્ચય અને ધૈર્ય હૃદયમાં ઉત્પન્ન થાય એજ યાચના છે. એજ ઇચ્છા છે, મારી ઇચ્છા કરતાં લહારી ઇચ્છા વધારે બળવાન છે, પ્રભો એ ઇચ્છાને પોષ અને પાંચ ઉતાર.

રતનલાલ ગોવર્ધનદાસ ઠાકરવાળા

ખી. જી. એલ. એલ. ખી.

વાંચો તો પૂરા પ્રેમથી વાંચો :

જે આનાની ટીકીટ ખીડી મંગાવી જોશે તો જણાશે કે આરે દિશાની કસોટી શેમાં છે ? “ પ્રારબ્ધ પ્રકાશ અથવા પંચ તત્ત્વમાં ”

જેમાં ડા. ૧૫૧ના પાંચ ઇનામી લેખો; જ્યોતિષ બાબત અનેક વિદ્વાનોના સર્ટિફિકેટો ને નિત્ય સ્મરણ ઉપરાંત ઘણું વાંચન મળશે. વધુ માટે હેન્ડબીલ મંગાવો.

માસ્તર મગનલાલ કુટુબાશાહેર ઓછા એસ્ટ્રાલોજર.

હા. સાપોરની હુદાર પોળ-સુરત.

“લગ્ન” ના ઉપરાંદાર.

લેખક:-ચંદ્ર-શાંતિસદન.

છંદગીનું સાદૃશ્ય, ત્હેનાં હિતમ પ્રતિનાં દલાણાં—અને ત્હેનાં એવરકર તત્ત્વોમાં ને કોઈ પણ પ્રજાથી ધણીજ અમલ્યની હોયતે—ને ફક્ત ધણીજ ગુણ વિચાર પછી નેડવામાં આવેલાં ભવિષ્યની પ્રમળાં ઉત્પાદક વરકન્યાનાં યુગ્મજ છે. તેઓનાં એકમેકમાં રહેલાં રનેદનાં આવરણો અંતમાં એવાં ફળને જન્મ આપશે કે ત્હેમનાં નામ ‘રત્ન પ્રચારક’ ના ચિરસ્થાયી એપડામાં પ્રથમ સ્થાન પામશે—

X X X X X X

દેશની ઉન્નતિ અને ત્હેનો પ્રચાર એ સારી રીતે થયેલાં લગ્નનાં પરિણામજ છે X વરવધૂને યોગ્ય વિચાર પછી—સાંકળાયેલાં—સંબંધ એજ આપણા ઉત્કર્ષ—પ્રલાત છે—

X X X X X X

પુત્ર ! છું સંસારમાં જ. મોગ સાધનાનું તારૂં વય પુર થયું છે. ત્યાં જતાં વાર સુધિ-ક્ષીત ગૃહીણીને મેળવ. સંસારનાં કામમાં અત્યુત્તમ પ્રકારે લગ્નથી નેડાઈ, જે હાથે તારની પડતાં શીખી ગૃહસ્થના ધર્મને ગૃહણ કર. સારા લગ્નથી નેડાયલાને મુખછે. શાંતિછે; સર્વસ્વછે, પ્રભુ માન પછું ત્યાંજ છે.

X X X X X X

આ અર્થ એટલી તો સાધીની પુરે છે કે પહેલાં સગ્નનો પ્રચાર ધણીજ અનિવાર્ય કારણોને લીધેજ આપણામાં જન સમાજમાં દાખલ થવા પામેલો. સગ્નનો સામાન્ય અર્થ ‘નેડવું’ યાવછે. પછી જેમ જેમ સમય આગળ વધતો—બદલાતો ગયો, અને માણસો પ્રેમનાં બીજનો અનુભવ કરવા લગ્યાં, તેમ

તેમ તે દાલના દૃષ્ટિગોચર થતાં રૂપમાં જણાના લાગુ. પુરાણ સમયમાં પ્રમળે એકજ સ્થાન નહિ હોવાના અભાવે સ્વરક્ષણને માટે પુત્રની સંતતી પ્રાપ્ત: કરવાની અમલ્યતા જણાઈ. અને તે શંકાના નિવારણને અર્થે તે બાબતને લગતા પૃથક પૃથક કાયદાઓ પણ ધડાવા લાગ્યા, આર્થના અસલ ઇતિહાસો અને ધર્મ શાસ્ત્રોમાં ને સહેજ દ્રષ્ટિ રાખીયે તો સ્પષ્ટ યાવછે કે તે જમાનામાં લગ્નના અંગે કંઈ અન્ય વિદ્યમાનો હતા નહિ, તે દિવસોમાં મનુષ્યના રૂપ લાવણ્ય કરતાં “યોગતા” વધુ બાનમાં લેવાતી અને કેટલેક સ્થળેતો ‘પરણ્યુ’ અને કેને એ સવાસોના જવાબ કન્યાઓ પોનેજ અગ્રણીત રાજ પુર-પાથી ઉન્નત્તનોથી વિભૂષિત થયેલા મંડપમાં આપતી.

કનુમતીનો અજ સંધેનો સંબંધ ઉપલા વિચારને પુરતી આપવા સમર્થ છે, કેટલેક ઠેકાણે ને પુત્રોને છુટ આપવામાં ન આવતી તો તે તરફની દરકાર માન્ય કરતાં. અને તેમ કરવામાં તેઓ ધણીજ સાવધાન રહેતાં. સ્વયંવરોમાંયે ધણે ભાગે ફેર પડતો. “અમુક માણસ અમુક અશક્ય જેવું કામ કરે અને તેજ મુદ્દારી પુત્રીને વરે” એ પણ કન્યા પ્રજા કરનારની યોગતા તપાસવાની, સુક્ષિત નહિતો અન્ય શું? પરંતુ સમયની ગતી બજવાનછે કાલો વલો આર્થ લોકોનું પ્રાણ્વ ધરી મથું. મુસલમાન લોકોનાં ટોળે ટોળે ક્રિધુ નહીં યોગંગી તેમને—આપણા વૃષ્ટિને સંતાપવા લાગ્યા. પોવાના ધર્મનું સ્વરક્ષણ કુમારી-કાચોનો અચાવ અને કુલ વધુઓનું શત્રુનાં

હાથમાં જતાં બચાવવું એ સર્વ બાબતો એ
ત્હેમનાં— ભોળાં મગજને ઘેરી લીધાં. આવી
સ્થિતીમાં—પોતાના પ્રાબલ્યના અસ્ત થતા-
નમતા સુધ્ધમાં (in the evil star of
their glory) ત્હેમને બાળ હગ્ન અને
પડદાનરીત—અગર લાગે રહેવાની ફેલીએ
દાખલ કરવાની જરૂર જણાઇ. પરિણામે ફેલી
મુનીઓના હગ્નને માટે કરેલા ઉપદેશો ત્યજ
દેવાયા. પ્રથમ યોગ્ય વયે પહોંચતા પંચાવ-
વાની રીત બંધ પડી. પાંચ પાંચ વર્ષનાં
દીંગલા દીંગલીનાં જોડલાં દેખાવા લાગ્યાં.
ત્હેમના મંગળ ફેરા કરવાની તરફ પશુ ત્હેમનાં
માખાપેજ લીધેલી. કમ નસીબે, જે જેમાંથી
એકને અને ત્હેમાં વિશેષ કરીને છોકરાને
બચપણના રોગથી સપડાવાતું થયું—અને
કદાચ અનિદ્ર પરિણામ ઉદભવ્યું તે પછી
ખીચારી બાકીકા કે જેનામાં ફેરા કરવા
જેટલું પશુ સામર્થ્ય નહિ હતું. તે હમ્મેશને
માટે—નિરાધાર, પતિન સુખને નહિ ભોજવવાની
સ્થિતીમાં આખો જન્મ વ્યર્થ કરતી
પોતાની જાતને વ્યર્થ કરતી—યોગ્ય વયે પહોં-
ચતાં—સખીયાને સ્વામિ સુખમાં મ્હાલતી
નીકાળી—પોતાની— જીંદગીને બરબાદ કરવાં
જેવાં આચરણ—આચરવાં શરૂ કરેછે. વિષય
બળવાનછે તે નથી છોકરો દેવને કે દાનવને,
માણસને કે ચોપગા પ્રાણીને, તેના સ્વાધિનમાં
સંધળાય.

આથી અને સારા શિક્ષણની ખોટને
લીધે નીરપરાધી બચ્ચાંઓનાં—મરણ અને
વિશ્વાસોને પરિતાપ આવી રહેછે. મનુષ્ય
જન્મ આ સ્થળે. ખરેખર ધોરમધાર નર્ક છે.
જે પ્રથમથીજ જ્ઞાનનાં પવિત્ર સ્મરણમાં ત્હેમ-
ને કુબાલવામાં આવી હોત તો આવાં ધોરપાત
અસ્તિત્વ હોત કે નહિ તે શંકા રપ્દ છે. બાળ
હગ્નથી હદ નહિ આવતાં યોગ્ય વિચારને
(Deliberation) સમય અને સ્થાન
નહિ મળવાથી કે પછી અન્ય કંઈ લાલસાથી
કળેકાંના કનિષ્ઠ રિવાજે પશુ પણ પેસારો કરવો

શરૂ થીધો. આના સમયે પતિ પતિનીએ પ્રે
(Celestial love) સચવાવા લાગ
નહિ. પતિ, પતિનીના જોડાણે તેજા સુખ
અગ્રાત, અને પતિ, પતિ પ્રેમથી વિમુખ. એ
યોગે જે સંતતી થઇ તો ત્હેના ઉપર પિતા
વાત્સલ્ય લાવ હતો નહિ, તે હંમેશાં તે
ઉત્પત્તિ વિશે શંકા લાવતો, અને આ પ્રકારે
કલેશની સરખાત થવા લાગી. વળી થતી પ્ર-
નાં બંધારણ (Constitution) ધણું
તકલેદી નીકળવા લાગ્યાં. આવા પ્રકાર
બંધારણ વાળા બાળકો, ધણી વખત મર
શરણ પશુ થવા લાગ્યાં, અને તે પશુ પોતા
વૃધ્ધ જનોની પહેલાં. પુરાણા કાળ, સર્ગ
અને અનંક રસાયણીક પ્રયોગો—કે જે દરેક
પણે સચવાવાં જોઈએ, તે લાંબા કાળથી બંધ
પડવાને લીધે કટાઇ ગયાં અને કટાતાની સાથે
ઉછરતી, પ્રજાને માટે એક અજ્ઞાનનું ચિરંજીવી
બંધાર, વારસામાં મૂકતાં ગયાં.

આવી રીતની સ્થિતી અને ત્હેમાં શરીર
રીક સંપત્તીનો અભાવ—એ બન્નેએ તેમને
બાળકોને કંઈ પણ શ્રદ્ધ કરવાને નાશાયક
બનાવી દીધાં. જેના પૂર્વજો વેદ જેવાં મ્હાન
ગૂઠ તત્ત્વ જ્ઞાનમાં રમ્યા પચ્યા રહેતા, જેઓને
સમજું જીવંતોને અમ્મ ભાગે હતું, જેઓ રેક
શાસ્ત્રમાં પારંગત હતા ત્હેમનાં સંતાનો અધારે
એક વખત કરેલી વાતને સ્મરણમાં લાવી
શકતાં નથી એ શું એણે શરમદાયક છે ? શિક
છે એ સંતાનોને—કુળ લાજને લોપ કરતા
અંગારાઓને ! આ વસ્તુ સ્થિતીએ અધોગતી
નહિ તો બીજી શું ? આજ આપણા અ.ય.
મતા દિવાકરની ભૂવંધી, આટલેથીજ આપણા
જીવન મુદ્દની અવદશા, અદિથીજ આપણી
આશાઓનું ખંડન—અને અદિજ “ એક
ભવિષ્યની ઉત્તમ પ્રજાનું સ્વર્ગનું અદ્વય
થયું.

૨

અસ્તોદય સ્વભાવિક છે. એક વખતે પુણ્ય
સત્તા ભોગવતા મુસલમાનો પાપમાલ થયા. ત્હે-
મની જાહે જલાલીને દિપક જુગાઇ ગયો. ધીમે

ધીમે દેશ, શાંત રાજ કરતા હાયમાં આવ્યો. શરૂઆતમાં તો પ્રથમથી ઉતરી આવેલી રૂઢીઓ (Chain of routine) દાખલજ હતી. ધર્મના કાંટાઓ વધ્યા હતા. ધણીજ અધર્મનાં આચરણો ધર્મના પવીત્ર નામે આચરવામાં આવતાં. આની અસર લગતની પવીત્ર પણ ધણી વખતથી સંકેદામણમાં આવેલી અધીપર થઈ હતી. બાળ લગ્ન તો જોર પર હતાંજ અને તહેમાં અજ્ઞાનનું સર્વોપરિ પણ, કૃત્રીનતાનું નવિન સ્વરૂપે ધુસી જવું, બે હનાં ને ત્રણ થયાં, જંગ મચ્યો; માઠાં પરિણામ ઉદભવ્યાં. પ્રેમ શબ્દને તો દેશનીકાલજ મળ્યો, માત્ર પરચુરિત સામાન્ય હતી.

બાલવધ (infanticide) વધવા લાગ્યો અને તે કુળની મ્હોકાણુથીજ, છેકરીને ખન્નીને પરણાવતાં. ખીરસા ખાલી થવાના લયથી તેને દુધ ખીતી કરવી એજ વધારે રચવા લાગ્યું. આવાચાર ફેલાયો. મા બાપે પુત્રી રત્નને ગળે નખ દેવાની દ્વિંમત વરાવી. પિતાનું વાત્સલ્ય અને માતાનો સંનતી પ્રેમ અદ્રશ્ય થયાં. દિનજંધુનું દુઃખાલુત્વ રેનાંજ પ્રાણીઓથી રૂઢીના જોરે કરી નષ્ટ થયું. ત્હોનાં કરણા જનક વચનેની તેમજે લેશ પણ દરકાર ન કરી પ્રભુ શું બક્ષિસ અર્પશે એ ધ્યાનમાં ન લીધું. માત્ર રૂઢી દેવીના ઊપાસક બની, ત્હેની ઊપાસના કરવા લાગ્યા. પૂર્વમાં પતિ પ્રેમની સતી થવાના રીવાજને જુદું રૂપ મળ્યું.

સતી થવાનો રીવાજ પડ્યો. પતિને પત્ની તરફ સ્નેહ હોય કે ન હોય ત્હોણે તેને બળાકારે ચિતામાં નાખી અગ્નિ ચરણ કરવા માંડી આ પ્રકારના આચરણમાં આવ્યો દેશ જલુમતો હતો. કટલેક રથજે સ્નેહ ચર્તો પુણ્યતાને પામતો તેથી એમ ન કહેવાય કે સર્વત્ર પ્રેમ વચ પામતોજ. જો માઈ પણ જુગ પરા પૂર્વથી ચાલતી આવી હોય અને આપણને તે જણાવી હોય તો તે આપણે જણાવવી જોઈએજ. “આચારે સાર કહેવામાંજ મ્હોટાઈ છે.” લાંબ પ્રેરનાર શબ્દોને માન આપીશું તો સત્યને જાહેર કરતાં” Be not a dumb driven

cattel,

Be a hero in the strive.

અને ત્હેનાજ શબ્દોમાં તે કર્તવ્ય પરાયણતાને આપણી ઉત્તમ જંદગીના પારિતોષક તરીકે જણાવે છે ને કહે છે કે

“Lives of great men all remind us,

We can make our lives sublime;

And departing leave behind us,

Foot-prints on the sands of time.”

વળી મહામુનીઓના શબ્દોચાર અને ત્હેમનાં અર્થ લુચાઈ ગયેલાં શબ્દ તવોમાં શું ભાસ પડે. સત્ય પ્રતિપાદ્ય આથીજ લગતની બાબતમાં જણાતા ઘોળમેળને દર્શાવવી એમાંજ ઉન્નતી છે. તે સુધરે સધણું સુધયું છે. હવે તો કર્તવ્ય પરાયણતા, ને સંતોષથી બિપદનું સહન કરવું એજ જીવન સુત્ર તરીકે રહેયું જોઈએ.

Be not man of words

Be a man of practice.

કેમ કે વકુલુક રામિદં અપ્ય વસિતું હુસ્કરમ્

૩

પૂર્વકાળમાં લગતનો ઉદ્દેશ જે હાલના રૂપમાં દેખાય છે તવો નહીં હતો. નહિ કે દીંગલા દીંગલીને જોડવાં, નહિ યુવાનનું વૃધ્ધા સાથે સંમેલન નહિ કે પ્રોઢાનું બાળક સાથે સંબંધમાં આવવું તે તો કંઈ આરજ હતું. અને ખર કહીએ તો અધાપિ પણ છે.

તે (લગ્ન) દેવી છે, તેના આશયો ઉચ્ચ છે, તેના અર્થ સામાન્ય પણ સર્વમાન્ય છે, તે એક ઉચ્ચી ટોચ પર મુકનાર છે. ફુનીઆમાં વિચરતાં પ્રાણીઓના સંમેલનમાં ત્હેને માટે ઉચ્ચચાન છે, માન છે. ઉચ્ચી લાગણીઓવાળા ના હૃદયના ઉમળકાનાં ઝરણુ છે. તેને માટે પ્રજુના ધર્મમાં અદૈયીક આનંદ છે. હુકામાં તે સર્વ જીવોનું કલ્યાણ કરી મંગલમય પૃથ્વી પરનું ચિન્હ છે.

Marrage is a divine connection between two sexes, viz the male and the female. From a watched fugian, who sleeps in the darkness of ignorance, to that individual, who has all the resources of happiness and of real enjoyment, left to his own disposal it is of equal consequence and unanimity. It links those who are bound by it, to the throne of that father, whom we all solisite and bewrate there is bliss in store for such a pair and that bliss x x x

x x x x

is of a type that is of no unequal imporotance and that is second to none.

આવા ઉત્તમ ભાવો ક્યાં છે ? ક્યાં ગયાં આપણાં પુર્વજો ? ક્યાં છે તે રત્ન લગ્નથી રત્નવરથી બેઠાવણાં યુગલો ? હોમના પ્રેમથી તેજમાં તેજ પુરતાં ક્યાં છે હોમનાં અન્તમ-પુજ્યાણાં હાથો ? શું તે સદાને માટે ચાત રહેશે ? શું વહાલા ? દેરસીકતાં અનિશી અ-મોને આમત્રેઅધકારમાં ઉમેચાં મારવા દેશે ? હોમને દયા નથી ? એ દયા વહોણાં પ્રાણીઓ અમે કરમરી વીનતી કરીએ છીએ કે અભિ-વૃદ્ધિ કરી અમૃત સીંચત દેશે ! અમારા ડા-ધને સમૃદ્ધા પુરો ? અમોને સ-માજ મોકળો કરી આપો ? અમારી શુક અને ગદન એવી રીતીઓનાં-રદત્ત રદમળવો ? ક્યાં છે દરત મેળાપ સમયે યોગ્યતામાં આવતી રાતોના યોગ્ય મુનીતો ? હમારા લેખમાં ભાવ સે-વની અમામાં રાકની પ્રેર ?

“અમારા અન્ધો અન્ધ મનને હૃદય અનુકૂળ રાખે” એવાં ભાવને અમે ક્યાંને ધારણ કરતાં સીખીશું ? એ અમારો દરાર ક્યાંને પુણીતાને પામશે ? અમે અટાન છીએ

અમારા વેદીયા ભાષાઓ પણ અમારા જોડણ અણુ છે.

અમને અર્થ નહી રહમગરતા કેટલીક વખત અમારે યોજવાના શબ્દો પણ પોતે યોલી ચડાવી લે છે. પણ ખુબી છે, દક્ષણ મુકવાતું અમારું કામ તે કરી લેતા નથી. “અમે સુન્દર અને વિરપુત્ર ઉત્પન્ન કરીશું” એ કથુકાત ક્યાં ધુળમાં મળી ગયું ? અમે નિર્માલ્ય સંતતી ઉત્પન્ન કરીએ હોમાં ગોર મહારાજને ઉપમા સુવના અર્થ રદમ-ગરવાની શી અગત્યતા. હોમને અમારા જેવા વજવાન અને અમને હોમના જેવાજ ગોર દેવતાઓ મળે છે. અરુ.

“લગ્ન વિધિમાં હું હોમારો હાથ પતિન થઇ હોમારી વૃદ્ધિ તથા ગહારા સંરક્ષણને માટે અલ્પ કરું છું.” એ આપણે ક્યાં લગીએ છીએ ? પતિ દે “હું” હોડું રક્ષણ કરીશ તુ ગહારા કમ કાંડમાં અધિકારી છી મહેને” એ અણેને આપણે ક્યાં માન આપીએ છીએ.

“હોમે ગહારી સાથે આડું ન વર્તો અને હું હોમારી સાથે ન વર્તું” એવા આજથી આપણાં આશય હોવો લે. ઇચ્છો.” એ પતિનતા શબ્દો આપણે ક્યાં પી-છાનીએ છીએ.

આ સધળી કથુકોતીની શી મતલબ હતી હોની હમને ખજર ન હતી, દલે યાયકે. પ્રથમ નો પ્રજાવ અમારા ગોર મહારાજનેનો. હોમણ બહુ યજ્ઞે”અમને અર્થતો ના બતાવ્યા પણ અચરે અચરે રાગતો કરાવ્યા.

“તું મને અલ્પકર અને હું હોને શ્રીલ્પ કરું” એ પતિના શબ્દો ક્યાં રૂપક રૂપમાં જ્યારો ? એ કરોડો અમારા દતા છે-પણ-વપરાશ નહિ દોવાથી જુના થઇ ગયાછે. | એમ ધારતાં સીખવું પડશે.

તે બેરાક પ્રસંગનીહ છે. આપણે હોને ખરી ખુબીથી જોના નથી-ઉપયોગ કરતા નથી. પણ દાક્ષતા શુક, અપ્રમાણમાં અપાતા ગાનને લીધે-આપણા પૂજ્ય આગામીનીયોના વિચારો તે આપણે સુલક મણી કાઢીએ છીએ.

ઉપર એટલું દુઃખ દેખતાં શીખ્યાછીએ
લગનની બાબતમાં Marriage is love and
love is celestial કહેતાજ આવડ્યું છે.

પૂછવું પડશે કે ઉપરના જીવન સુવચના
મનુષ્યના ઘરમાં કેટલી શાંતિ છે. શું તે સુખી
છે ? હશે તો ધણીજ થોડા પ્રમાણમાં—આપણે
અનુકરણ કરવા માંડ્યું છે. સારા સારા વિચાર
કરનારાજ પોતાની પુત્રીને કાગડાની કોટે મા-
ણેક બાંધ્યા જેવું કરે છે. પરંતુ આ સારા વરના
અભાવે છે. આપણને ગમ પડતી નથી કે
“સારા ભાંડાં અને તહેમનાં કર્મમાંજ ભાર-
તનું લવિષ્ય રહેલું છે.” અને આપણી દિન-
તિનો આધાર હાલની પ્રગતિ છે. સાર કરવા સાર
પહેલું સારું થવું જરૂરનું છે. આપણામાં સુધારાને
અંગે libertes and love પેસી ગયાં છે.
પણ તે અનિષ્ટ પરિણામ લાવતા જણાય
છે. Love and bear ના સુત્ર કરતાં
સોડર અને સાહ નાં પતિ પતિનાં અન્યે
અન્યનાં ઉદ્ધવના ઉમળકાને વચનો વધારે
ભાર મુકવા થોડા છે. આપણુ અજાત છેક
નકામુ નથી. એક સુશિક્ષીત યુરોપીય સ્ત્રી
કરતાં આમણી અજાણુ પણ ઉંચા લાવવાથી
ધ્રુવતી વધારે સારી છે. પેલી સ્ત્રિ પતિને
પૈસાના ખર્ચમાં દાટીદે છે ત્યારે આપણી
ધ્રુવતી બે પૈસા એકઠા કરતાં શીખે છે.

આપણી સ્ત્રિ થોડા થોડા શિક્ષા યતાં પણ
પતિ પર જીવોને તેવો ભાવ રાખે છે જ્યારે
Free liberty—રાણી સ્વામિને છુટા છેડાની
ધમકી આપે છે. આ બીજા પ્રકારની સ્થિતિ
આપણી આવે તે અને બીજા કેટલાક ઉંચા વિ-
ચારોથીજ કહ્યું દરો કે

पिता रक्षति कौं मारे मति रक्षति यौवनें
घाँघ के रक्षति पुत्र नखि स्वातंत्र्य मर्हति॥

આ ઉપરથી એમ માનવાનું નથી કે કુટુંબ
કલેષને માર્ગ આપવો, દેવતા કલેસથી ગાંઠ

નથી.

૪

જમાનો બદલાય છે, આપણે પણ—સારા
વીચાર ઉમેરવા અને ખોટા લાગતાને ખુબ
ધ્યાન પૂર્વે ઊરાડી નાખવા. હવે રૂઢીના બંધને
બંધાઈ રહેવામાં માત્ર નથી. દરેક વ્યક્તિ અને
દરેક જાતનું શું સત્ય છે તે શોધીશું. આપણમાં
અસત્ય છે તે જોતું એમાંજ શ્રેય રહેલું છે. મા
બાપે, છોકરાં પછીથી કપડો આપે તેમ ન કરવું
નાનપણથી—જેવા લાડમાં તેમને ઉછેરેલાં,
તેથીજ ખંતથી તહેમને મારે થોડાજ ભેદ
ખોળી કાઢવા પ્રયત્નો આદરવા જોઈએ.

ખોટી આખરની ખાતર સંતતીનું સુખ
ગુમાવવાનો જમાનો હવે નથી. દ્વાદોની લાલ-
સાએ તેમનું કષ્ટાણુ કરતાં અટકી નહી, “તહુમે
હવે નકામાં છે” દેશહીત અને પરહીત પણ
તહેમને હાથે ધવાનાં છે. તહેમનેજ સારાં ધર્તાં
જોશે. ત્યારે તહેમ એક ડગલું આગળ વધ્યા
ગણાશે. ઉતાવળે અર્થા પાકતા નથી.
કન્યાને મારે વર અને વરને મારે કન્યા થોડા
તપાસ કરીને ખસંદ કરવામાં સુખ છે. તે કાંઈ
ખગરની ગીજ નથી કે ફેકી દેશું. તે તો જીવત
ભરનાં છે.

ઉત્તમ નીરીક્ષણ અને વીચારથી જોડાયેલાં
સ્ત્રીપુરૂષો દુઃખ શું તે જાણશે નહી. તહેમનો
સંસારનો રસ્તો ગોઠવો થશે. અકચરો અને
વીષદનાં આલ આપોઆપ વીખરાઈ જશે
તહેમને પ્રભુ પોતાની આશીર્વા આપશે, સંતતી
ઉચ્ચ પ્રકારની યશે સદભવના પ્રવર્તશે, પ્રણય
રસના ખીલશે—ત્યારેજ “સ્વર્ગ સમ હિંદ
થશે” અને ત્યારેજ અનેરી આશ ઓના વૃદ્ધને
લચી પડતાં ફળ આવશે અને તેજ વખતે હંથા
હીંદના પત્રીવ હીમાલયના હીખરવાસી મુની
જનોનાં સહ ગાન સુધીશું અને ત્યાંજ જીવનની
સાર્યકતા.

લુગડાં-ઉપર નિશાન પાડવાની લાલ પાકી સાહી.

શીશી ૧ ના આના ૪-૩-૨

લાઇબ્રેરી ઓફિસ-વડોદરા.

શાહજહાં ને ઔરંગઝેબ

અથવા

કેદખાનાની વાત ચીત

શાહજહાં—બેટા! બેટા! આ કારાગૃહથી મને મુક્ત કર આ બંધનથી મને છોડાવ. મારી બંધુશીમાં આ દુઃખ મારાથી સહન નથી થતું.

ઔરંગઝેબ—પિતાશ્રી! આપ અહીં જ છે એ દીક છે. મને એક ભય આછો છે. મારા ભાઇએ હલુ જ્યાં રવતન અને છુટા છે, ત્યાં સુધી મને આરામ મળવાનો નથી. મોટાં લશ્કરની સરદારી લઇ દીલીની ગદી લેવા તેઓ આ તરફ ધસ્યા આવે છે. એવે અધીને સમયે તમને છુટા રહેવા દેવા એ ધણું જોખમ ભરેલું છે. હાથે કરી દુસ્મન પેદા કરી ડરથી તકક્ષતા રહેવું તેના કરતાં કાંટો મૂળથી કઢાડી નાખવો શું બહેતર નથી?

શાહજહાં—બેટા! બચપણથી પાળી પેલી મેં તને મોટો કર્યો, ત્યારથી ઉછેરી પાક મહોબતથી આદનાત રાખી, મારા જીવનથી પણ પ્યારો વધ્યો, તે શું મારી જહીરીમાં મારી આવી જરદાસ્ત ઉઠાવશે? મારે હાથે ઉછેરેલ, મારાજ ખુનથી પેદા થયેલ મારી એલાદ મારા આ હાલ કરશે? આ જીવનથી પેદા થયેલ નર મનેજ સજાગારો? નાશરમાન થઇ મનેજ દુઃખ રશે? મારી જહીરીમાં ધૂળ નાંખશે? બેટા! હું તારા સુખગા ગુન્દા માફ કરીશ, મારી પછી ગાદીના વારસ તને ઠગવીશ, તારા ભાઇ પણ તેથી યાંત થશે, લશ્કર લઇ આ તરફ આવતા માર્ગમાં અટકશે. અને તારા સહયો ભય દૂર થશે.

ઔરંગઝેબ—આપે મને મોટો કર્યો તે આપની મહોબત અને પ્યારને હું ધણેજ આભારી છું. આપની એ ફરજ હતી. એક ક્રોગ મિઠાઈ પણ ચોતાના બાળકને તેજ

પ્રમાણે ઉછેરત. તમને છુટા કરું! ભવિષ્યમાં રાજ્ય મળવાની આશા એ હાલ લગભગ હાથમાં આવેલ ગાદી તમને સુપરત કરું! શું તમે મને મુખ ધારો છો? કે હાથમાં આવેલ બાજી બગાડી નાંખી ફરી પાછી મોઠવવાની તકલીફ ઉઠાવવા હું તૈયાર થાઉં. હાલ એ પ્રસંગ ન આવે તો ભવિષ્યમાં પણ મારે શાહેન-શાહત માટે મારા બિરાદરોયા લડત કરવી પડશે. ખુદાએ હમણાં મોકલે આપે છે તો બહેતર છે કે અગમચેતીથી તેનો ઉપયોગ કરી લેવો. હું મારું સંભાળીશ તો તકલીફ મને અંજળશે. માટે એ વ્યર્થ ઉમેદ છોડી દો. કેદખાનામાં તમારી દરેક સંભાળ રહેશે, જરૂરીયાતો પુરી પાડવામાં આવશે.

શાહજહાં—બેટા! મારા ધરડા ગાલપર પડતાં આંસુનીએ દયા તને નથી આવતી? ચુસ્કાથી રાત્રી થયેલ તારી આંખ જોઇ મારું બદન કંપે છે. પરંતુ જેવા સખ્ત દીવના બેટા! મારા ખુનમાંથી હું જેવી રીતે પેદા થયો. મારા જેવા જન્મ આંદોશીના ડર રાખવાનું તને શું કારણ છે? ખુદાનો ડર રાખ! પાક પરવરદીમાર આ જીલમ કેમ સહન કરશે? ખુદાના ચુસ્કાની રાત્રી આંખે તને જોઇ રહી છે. એ આંખની આતશ તને બાળી ખાખ કરશે. મારી આંખનું તેજ દરાઇ ગયું છે. બદનમાં તાકાત નથી. પૈલવમાં ધૂળી ગયેલ દીલીના સહેનસાહ, તારા પેદારની આ કંગાલ અસ્થિ જોઇ તને રહમ નથી આવતો? ખુદાથી ડર, ખુદાને ખાતર મને છુટા કર અને આ તારા જન્મ બાપ પર એકસાન કરી દુવા મેળવીશે.

ઔરંગઝેબ - પિતાજી ! આપના કરતાં દિલ્લીની શાહેનશાહત મને વધારે પ્યારી છે, તે લેતાં સેકડો બાપ કેદખાનાને ખુલ્લો સડયા કરે તેની મને થોડીજ પરવા છે. આપનોજ દાખલો મોલુદ છે, સમાં રુબંધીએ તું ખુન મેડી મેળવેલ ગાદી એજ ખુન માંથી મને મળશે. એ આપનો રાહ છે. દુનિયાનો રાહ છે, તે અખ-ત્યાર કરતાં મને શી શરમ છે. રાજ્ય લેતાં પશ-નું જીવન કંબુજ જોઈએ. તકલીફ સિવાય મીઠાસા કયાં છે. ? ખુદા ! ખુદાનો હર ! ખુદા કયાં છે. ? એ ખાલી અવાજનો મને હર નથી

શાહજહાં - તાપાક ! બે ધમાત ! કાંઈર ! તને બેટા કહેતાંએ મારી જીભ ઉપડતી નથી. ખુમારી અને અભિમાનથી છંકેલ તારી આંખ પરથી આપ ખુદીનો પડદો દૂર કર સ્વાર્થ અને લોભનું અંજન દૂર કર. દુનિયાના મેથથી તારા જીગરને ઘોષ સાફ કર. પાંચી જોઈ આલમમાં બધે ખુદાજ ખુદા છે.

ઔરંગઝેબ - પિતાજી ! અનુની મુસ્લમાન બિરાદરાને ઉતરી મારા પક્ષમાં લેવા, કે કર હીંદુઓ સામે તેમને ઉરફરવા, મારા બે ધમાત બાધજો સામે તેમને ઉરફરવા ખુદાધનો ખેલ ધણોજ ઉપયોગી છે. ખુદાના હરને અને ગાદીને ધણુંજ અંતર છે. ખુદા ઉપયોગી વસ્તુ છે પણ તેથી તેનો હર નાખવાનું કાંઈજ કારણ નથી !

શાહજહાં - મેટા ! આ કેદખાનાની દિવાલો મને ખાવા ધાય છે આ લખંકર ઘોરમાં દટાવા કરતાં સવતંત્રતા મને વ્હાલી છે. આ એકાંત વાસ ! જીંદગીનો લખ ! જાનો લખ ! તેના કરતાં વધારે કંગાલ જીવન કયું હોય ! બેટા ! મારે ગાદી નથી જોઈતી, રાજ્ય વેશવની મને ઉમેદ નથી. સત્તા મને પ્યારી નથી. હું રૂકીર થઇ કહી પકેરી ફરીશ, ધ- પર માગી ખેરાતથી પેટ ભરીશ, મહેનત મજૂરી, વેઠ કરીશ પણ આ કેદખાનામાં સડયા કરવું મારાથી સહન નહિ થાય. હું પાકે પવનગરના, કસમ લઇ કહું છું, કે ગાદી લખે તું ભોમવ, હું મકેદે હજ કરીશ અને ખુદાની જંદગીમાં

જાડીના દિવસો પુરા કરીશ એ વૈભવમાં આગ મુંક. એજ વૈભવ એજ ગાદી એજ સત્તા દાલ મને દુઃખ રૂપ થઇ પડી છે. એજ મારો યુનાદ છે. એજ અપરાધની આ સજા છે. શાહેનશાહની ઓલાદ થવા કરતાં કંગાલ હિખાગીની ઓલાદ જન્મતાં મને વધારે મજા મળત. બેટા ! બેટા ! હું બિખારી હતો આરામથી અનંદમાં બ્રિક માગી મળેલો દુકડો ગ્રાડ હેઠળ બેસી નિરાંને ખાત, ન હોત ત્યાં કેદની સજા, કે ન હોત ત્યાં જીંદગીના લખ ત્યાં આ ગજબ ન હોત ત્યાં આવા કમગત ના ફરમાન, આપનું લોહી ચુસી લોનાર ખુની બેટા !

ઔરંગઝેબ - પિતાજી ! આ નાહકની જીંદને હુનજતથી કાંઈજ ફાસલ નથી. મારા હોત અને સ્વાર્થ ખાતર મારે તમને કેદ કરવાજ જોઈએ કોઇપણ લાગણી યા દલીલ મારા માર્ગની આડે આવી શકશે નહિ. મારો એ નિશ્ચય છે તેમાંથી મને કોઇપણ ફેરવી શકશે નહિ.

શાહજહાં - મેટા ! ભલે તો તારા સ્વાર્થ ખાતર આ જીંદગીનો ભોગ આપ ! મને દુવે તેનો ઉપયોગ નથી. હું તેને રાખવા મગતો નથી. મને સ્વતંત્રતા ન આપે તો મોત આપ. લાવ, ગરનું પ્યાલું લાવ. આ જીંદગી ખતમ કર કેદ કરતાં મોત મને વાધારે વ્હાલું છે.

ઔરંગઝેબ - પિતાજી ! મેં તેમજ કયું હોત. પંતુ તેમ થતાં દેવન અને લશ્કરની બે દીલી થઇ બજાયો હિંદવાનો સંભરણે આદ-શાદના અઢાળ મેલથી હિંદલ દેવતનો પોકાર શાંત થયો મુરેલ છે. તેમ થતાં મારા પર શક ખસ્ય આલે. પિતાના ખુની તરીકે હું જન્મતમાં જન્મેર થવા મહાતો નથી. કાલિમાં મને મોહ કે લોભ નથી. પણ દિલ્લીના તખ્તના આલિક થવાને માટે હીંદીની જરૂર છે. અને તેથીજ તેને કાળા હાંધથી બચાવવી જોઈએ.

શાહજહાં - મેટા ! તો હું કેદખાનાને ખુલ્લો સડયા કરવું એજ મારા તકદીરમાં મુકર થયેલ છે. મરણ, મરણ પણ મને તેમાંથી

સેખન વૃત્તિમાં પ્રવૃત્ત છે એ સ્હેજ જાણ્યું.
આ આપણા કેશવલાલ દરગોવિંદાસ શેઠ
ચાલુ યુગમાંના સેખકોમાંના એક. તેઓ
સાદિત્યની સેવા બજાવવા કેવા તત્પર છે, તે તેમના
“ બધું સમાજ ” નામના ઉપાડેલા કામ
ઉપરથી ચોખ્ખું થશે. ત્યાં તેઓ પતિએ
પતિને કેવા ભાવથી જોતી, તેની શુદ્ધિ
કેવા પ્રકારની કરતી, એ બધું ચીખવાડતું
ચર કથું દ્યું. ઉમરેનાં ઉછરતાં બાલકોને
જનરલ નોલેજ (જઠારતું જ્ઞાન) ની
ઓળખાણ આપનાર એ પોતે પહેલાં છે અત્યારે
તેમના અનુચારીઓ પોતાના અભ્યાસની
પુસ્તક કરતાં એકરૂઠા-જઠારના-પુરકોને વધારે
પ્રિય જણનાં શિષ્યો છે. એ એમના પ્રયાસનો
પ્રભાવ છે. આ એમનો સાદિત્ય સેવા
બજાવવાનો આડકતરો માર્ગ બેસક પ્રયત્ન-
નીય છે.

પ્રત્યેક વર્ષે જનરલ નોલેજ વાળા એ ચાર
યુવકો પેદા થશે એ આનંદની વાત છે. ધન્ય
છે ઉમરે ! બીજા કોઈએ ત્હને ન અજવાળ્યું
એટલું આ સેખક શીરામણીયે ત્હને અજવાળ્યું.
ત્હને ઉમાસ્ત્રનું અભિધાન આપનાર પણ તેણી
પોતેજ છે, ઇં ઉપકાર માનજે એમનો—આ
સાક્ષર વર્તન.

હું ‘ધરં’ કે ઉમરે નામથી એમનું
આહુ પડી જતું દશે. અગર તો ઉમરે નામ
તેમના સેખને શીલાવનું નહિ હોય ! એ તેમ
હોય. “ ઉમાસ્ત્ર ” લાગે છે તો વધારે કૃત્રિમ
સોળ આની, તેમના સેખ વાંચતાં પહેલાં,
તેમનું દેહાણુ વાંચનારના મનપર આ સેખ
ઉત્તમ ભાષા જ્ઞાન વાળાનો છે એવી પ્રતિત્ય
તો થશેજને ? અજાત, ભાષાની જાણતામાં તો
તે એકકા છે, તે એટલે સુધી કે કેટલીક વખત
તો તેમનું લખાણ આપણે જાણેલા સ્વમજ્જ
મકોતો નથી. ખરા સેખકની પુખ્તી ત્યાંજ છે ને !
દેવ હોય તો વાંચનારનોજ ! સેખકને લખીને
નહિ ! સેખકને તો સાદિત્યને નું રૂપ આપતું
છે, તે એ તેમ લખે વાંચકને જરૂર હોય તો
આપે નહું રૂપ તેના વાંચનને ! જથ્થા સ્વમજે

એવું લખે ત્યારે સારો સેખક યાનો. એમનું
“ સ્નેહ લગની મંડા રાણું કાઢ્ય ” એમના
અનુભવનું હોય તેમ લાગે છે, અને જો આમ હોય
તો તે કાવ્યજ નથી. પોતાના અનુભવ ટાંચનારને
એક સારા સેખકના રાખેમાં કહીયે તો “ કવિ-
ની પાંજરે ચોગ્ય નથી અને તેની કૃતિને
કાવ્યથે ન કહેવું ! ”

અનુવાદના વાળું જે તેમને પણ સ્વાધિનમાં
લીધા છે. તેમની “ સરખ ” નામની
ચોપડી ઉત્તમ છે. પણ એક ચાપ છે કે
તે તેમના વિચારની કૃતિ નથી માત્ર અનુવાદજ
છે. અનુસંધાન શું, એતો તેમાં જણાતું
નથી. પુરૂ મુદ્રારવાની તરિકે તો લીધીજ નથી.
પ્રસ્તાવના તો જણે. તે મદાન પુસ્તક હોય
અને લોકોમાં ઘણી આજ્ઞિતિઓ પામી જતી
મધુ હોય, તેમ ધણીજ ન્દાની. તેમજ તે
પુસ્તક જો મેળા દઈ મધુ દોત તો આથી
સારી રીતે બહાર પડતું હોતે, ઉચ્ચ ભાવને
ગરે વખખાં માનતા તે ભાષને ક્યાંથી શરૂ
કરી ક્યાં વાળણું વાળવું ને તો આવડતુંજ
નથી. કાવ્યેમાં પ્રાચનું ટેકાવજ નથી. રાજ
સારા છે. પણ જાણે મહામહેનતે શીખાવવા હોય
તેક ભાસે છે, તેમનાં કાવ્યોમાંનાં કેટલાક
ઉચ્ચ પ્રતિનાં છે, પણ ધણીકે તો નિરજ
હોય માનતી લાક્ષણી લખાવવાં હોય તેમ
લાગે છે, Nationality and nobleness
નચનાલીરી એન્ડ નોબલનેસ (એક્ય અને
ઉદારતા) નાં મુચેએ તેમને સાધી લીધા
છે. પણ તે મુચે આડખના પાણીથી પવા-
વમાં હોય તેવાં છે. સેખકના જરૂરીવાત ગુણો
એ તેમનામાંથી દેશવરો લીધે. હોય તેમ છે.
પોતાની કવમને નહિ વેચવાનો મુચે તેમજ
ઉપાડ્યો છે કે નહિ, તે યંગ રૂપ છે, આ
સખળે જાંબ તેમનાં લખાણો પ્યાનથી
મમલ સાધી વચ્ચેય તો ઠાંક ઉપયોગના યથ
પડશે, ખીસતાં પુલને મુંડી નાંખતું એ અ-
મારૂં કામ નથી. અમારું દર્લેવ સાચું શું છે
તે જાણવાનું છે.

વગી કુદન નામના તેમનાજ સાંખના

એક બીજા લેખક છે. હેમનો કવિતા પરત્વે શોખ ઓવો છે કે, બી. એ. ની ડિગ્રીને પછુ તેમણે તુલ્ય મણી, ધન્ય છે એમની સાહિત્ય સેવા બળવવાની ઉમ્મદાપતિસાને, હેમનાં લખાણ સારાં હોઈ કાંઈ અર્થ માંભીયવાળાં છે, પણ કંઈક દેહરી લાલાની કલમથી લખાયલાં છે. પછુ-તે વાંચકનાં મગજને ધુરી અસર કરી નહિ. “સાગર” નામના એક કસાયવા લેખકે શરસી સાહિત્યની મજા આપણામાં રેડી છે. તથાપિ હેમનાં કાવ્ય અતિ રસમય ન હોઈ, બિહતસ છે. તોપણ વાંચવા લાયક છે. ફક્ત વાંચકે ચેતતા રહેવું કે લેખકના બેવફા વિચારો હેના મગજમાં પેસે નહિ “પ્રેમી”નામ જણાવવા લેખક માત્ર પ્રેમનો રાગ તાણવામાંજ મથયુત છે. હેમનો પ્રયત્ન ભુલો છે, પણ કાંઈ સારો છે. દિનજંદુ નામના લેખક કંઈ આરજ પ્રયત્ન કરી રહ્યા છે. સવાલ થાય છે કે દિનજંદુ કેટલા દિનજનની વધારે ધાયા. અમારા મામમાં ધણાય દિનજનો છે પણ શોડાકને પણ દિનજંદુ તરફથી મદદ મળી હોય તેમ લાગતું નથી. પણ હા-હસા-તે તો દિનસાહિત્યની વધારે ધાયા હશે. ધન્ય છે એમના આવા હૃદય પગલાને, પણ કામતું શું? કુતો તેમનાં લખાણ આજ વાંચું છું, ને કાલે વિસારે પડું છું. નથી રહેતી જ્ઞાને હેમની કાંઈ જ્ઞાની. તે જોરે છે કે સાહિત્ય વધારું છું. કું ધારું છું તે સાહિત્ય અગ્રાડે છે. પણ તેમાં શું ?

શ્રીયુત “પાદરાકર” કંઈ જુદીજ જાતનો વિચાર કરે છે. “પોતે માગે છે, હું કયારે એક સાક્ષરમાં ખડું.” બીચાપાંચે બાપાપર અંકુશ પણ મેળવ્યો, બીચારા ગહન વિષયો ચર્ચતાયે શીખ્યા. સાણું-કારણ-શું કે તે નથી વખખાતા. કોઈ ના વખણે તો આપણે છીએજ ને, વગર પછસાના ફોડે એમના નામતું બિંગલ ? મિ. પાદરાકર લેખક છે-એ-લેખક છે. વચિા હેમના કાવ્ય અને મદન કરો કંઈ ભાવ, પણ ભાવ આલા શું કરે રસ જ્ઞાન જોઈએ અને તેની તો નથી છે. અધવચ રમણીયું માડું અચકે છે.

અને ભક્ષા મિ. પાદરાકર તેને બોલે બોલે આગળ લાવે છે. તે બીજાએ કરતાં સારૂ લખે છે એવા વાત સત્ય છે, પણ એમના લખાણ અસરકારક નીવડી કે કેમ તે કળી ચકાવું નથી. તરજુમા-ભાષાંતર અનુવાદ ઇત્યાદિમાં તે હોંશીઆર છે. અને તે બનવું શક્ય છે. પોતાનુંજ લખવામાં જેટલો વખત જોઈએ તેટલા વખતમાં તો તેઓ ભાષાંતરના કામમાં બમણું ત્રમણું કરી શકે છે. અને પોતાનું વાપરવા કરતાં પારકું ઉછીનું લેવું એમને રચત હોવાથી તે એમજ કરે છે.

બેરાક મિ. પાદરાકર ઘણું જાણે છે. અને હેમનો એકડો કાઢી નાખવા જેવો નથી ! છતાંયે આટલું તો તેમણે ધ્યાનમાં લેવું જોઈએ કે “કરણ રાખો કાંઈ ઉકાળનાર નથી. મી. સદાચારી નામથી બહાર પડેલા લેખકને મારે પૂછવું પડશે કે સાહિત્ય શું છે તે આપ જાણો છો. આપનો અભ્યાસ સાહિત્યના અંગમાં ખારાસધાનેયે છે ? સાહિત્યમાં ઉમરવા આપના નામને જાણે તેવા લેખકા કાવ્ય લખ્યા છે? વળી આપ કોણ છો. ગૃહસ્થ કે ત્યાગી. આપ કાવ્યા રસ રંગ-પ્રાજ્ઞ, અકાર આદિ શીખીને શરૂ કરશો તો ઠીક જામશે. આ બાઈની શીખામણ માનત્તે, નહિતો ખતા ખારો. ભક્ષા-મિત્ર જેમને તેમ લખવાથી સમાજને કોઈ ફાયદો થનાર નથી.

મિ. સદન જેવાને યુજરાતી પેપરમાં જગા ન મળી અને એમણે અપમાન સદન પણ કર્યું પણ-ભાષ એ અપમાન ન હતું, શીખામણ હતી. શું તદમારું એ કાવ્ય આલોકને માટે નહિ હતું ત્યારે તો તે સુરવાડીના સરને માટે હશે-ઠીક મિ. સમર્થ એ એમની વાતજ ભુલી. તદમે પણ સાહિત્ય સુધારો કરો ! અમારે ના નથી, પ્રેમી ચોળી નામના નહાનકડા લેખકને પૂછીશ કે ભાષ ? તદમારે તદમારી બધપરથી વિચાગ થયો હતો ? કે તદમે પ્રેમચોળી ખન્યા ? તદમારો પ્રેમ ત્યાં હતો દેવી હોવો જોઈએ રામસીતાના જેવો કે શું ?

ભલા ભગવાન ? પ્રેમ શું તેતો. જનપ્રિય નદિ ને મ્હાર નામ પ્રેમ-પોલી. એ કોના જેવું વાર. દિલમાં જરા દયા નહિને માર નામ 'દયારામ'ના જેવું.

ભલા લેખક ભાઈઓ ? ત્હમે શું કરવા ધારો છો. ત્હમે સાહિત્ય સુધારો કરવા માગો છો. હું કહીશ કે ત્હમે જીલો છો. ભાન કરો ત્હમારી કૃતિઓનું અને ભાન કરો જન સમાજની જરૂરનું. ભાઈ, નોંધો એ અને ત્હમાં વળી અનુવાદની, અને રાગડા પાળી કાવ્ય માલાઓની કિંમતનું ખર્ચ કરી ગયું છે. એક બાલુએ સમર્થ લેખક વરો જેવા કે રા. રા. રણજીવભાઈ ઉદયરામ, રા. રા. હરગોવિંદલાલ કાંટાવાળા, રા. રા. નરસિંહરાવ. રા. મકરન્દ, સુમંત, મણીશંકર વનજી ભટ્ટ, રા. રા. ન્હાનાલાલ જેવાઓ. સાહિત્ય ને સુધારો શું, તે દર્શાવતા સતત પ્રયત્નો આદરી રહ્યા છે, ત્યારે ત્હમારા જેવાઓ પકવાનમાં ખીચડીનો સ્વાદ કરવા મંડી રહ્યા છે. હશે. તોપણ-તેઓ કાંક કરશે. ત્હમે યે કરશો-પણ-ત્હમનો રસ્તો ઝાલશે ત્યારે ! નહિતો નહિ. ઉપરના પ્રશ્નોમાંના એકના એક દર્શાવે જેટલું અંતરાત ત્હમારા સઘળામાં નથી.

રા. લલિતનું અનુકરણ કરવા જતાં કેવલલાલભાઈ ત્હમે ત્હમારે યુમાવશો ? કેમ કે " ક્યાં રાજાનું ભોજન ક્યાં ગાંધી તેથી ! "

મિ. પાદરાકર સંસ્કૃત શબ્દો મુકીને ભોળાં વાંચકોને ભમાવવા માગતા હશે તો ત્હમારા કાવ્યોદિ લખાણો ગાંધીને ત્યાં પડીકા વાળવા જેટલા ઉપયોગનાં થઈ પડશે. મિ. સમર્થ સદન. વિમલ અને ખીજાં ! ત્હમે સૌ સુખજ રહેજો અને જો કંઈ કરો તો સોગણે ગળીનેજ કરજો ! ત્હમે ખીજા " નામ મોટાં ને " દર્શન મોટાં " વાળા લેખકો સાહિત્યના નામને ત્હમારા લખાણથી વગોવશો નહિ. ત્હમારા જેવા લેખકો નહિ લખે અને રા. રા. નરસિંહરાવ જેવા એક લખશે-તોયે અમે 'સાહિત્યને સુધરેલું' માન શું. મોટું આજીશીમા-જો સાચું તે સૌને ખુશી

લી

એક અવલોકનકાર

સાહિત્યના ઉપાસકોની લીલા જાણનાર

" ચંદ્ર "

અટકાવને નિયમોત કરનાર અને સ્ત્રીઓના સઘળા

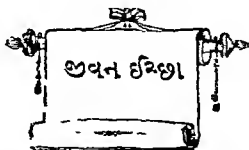
ગુપ્ત રોગોને મટાડનાર ગોળીઓ.

" બાનુ પિલ્સ. "

કીમત દરખી ૧ નો રૂ. ૧૦ દા. પોસ્ટ ખર્ચ લુહડા.

મજવાનું ટેકાણું—

ભાઈબંધ મેડીકલ હોલ—સુજલવાડા—વડોદરા.

દરેક મનુષ્યની એક ઇચ્છા ચોક્કસ પ્રમાણેથી વિશુદ્ધિત હોય છે. જો આસ પાસના સંબંધોને લેખને તે સમયે તેનાથી સંપર્ક રીતે ના-સમગત હોય છતાં અત્યંત રૂપી અંધકારનો પડદો દુર થતાં તેની જરૂરીઆત તેના જનજીવનમાં આવવાનીજ.

હાલ જ્યાં ત્યાં માનવ-જીવનમાં અસંતોષના વધારો થતો જોવામાં આવે છે. કે આશા ધરાવતા હોદ્દાએ ને જોતાં પડે તેથી આપણને જે નિરાશા જ્ઞાનિ કે કુખ યાવ તે તેથી અસંતોષ દુર કરવાનો એક સજ્જત ને આપણે હજાર જો કે આપણે અભિપ્રાય અને આશાઓ એવી આધરી કે તે જોટી પડવાનો સંભવ રહે નહીં અથવા રહે તો પણ ધણી થોડીજ.

આપણું સમગ્ર જીવનજ આપણને અસંતોષના કારણ રૂપ હાજર હોયતો સારી વાત તો એ છે કે આપણે આપણા જીવન સંબંધી જ ભાવના-આશા ધરાવતા હોદ્દાએ તે તપાસી જોવી, અને ખાતરી કરવી કે તેમાં ખેડુ શું છે ? જોડું હોય તે પૂર્ણ નિચાર કરી જદસતું અને ખરું હોય તેને આનંદ પૂર્વક વળગી રહેવું.

આ પછી આપણું જીવન આવકાર દાયક જનની ઉત્તમ આશાઓ અને છુટ્ટાઓ રાખતાં શીખશે ? પ્રપત્ત તરફ દ્રષ્ટિ કરે તો તે જીવન સુખ મય અને અને ભવિષ્યના હજારો જીવન આનંદ દાયક જનવાની કણસાત લેતો જાય. જીવનને સુખ મય બનાવવાના પ્રયત્નો કયા કારણે નિયત છે ? શું મોજ શીખ ઉડાવાને માટે. !—જો ઉડો વિચાર કરીએ તો અપણને સમગ્રપણ વગર રહેશે નહીં કે જીવન ખાન પાન ને બોમ વિલાસની પ્રાપ્તિ કરવા

માટે છે, તે બોમવવા માટે સર્જી નથી, તે જીવનનો પરમ અંતિમ હેતુ નથી, તે જીવનનો ઉદ્દેશજ નથી. પણ તે તો ફક્ત એક મહા ઉદ્દેશ સિદ્ધ કરવાના સાધન રૂપેજ છે. અને તેજ જીવનની મહાન પરમ અંતિમ ઇચ્છા છે. અને તે માટેજ જીવનની સાર્થકતા છે. જીવનના ઉદ્દેશોને નિર્ણય યોગ્ય રીતે કરવા માટે સંસ્કૃતિનાં બીજા અંગો સાથે આપણને કેવા પ્રકારનો સંબંધ છે. તે જ્ઞાનમાં રાખવાની ખાસ જરૂર છે મનુષ્ય વર્ગને એ કહેવાની જરૂર રહેતી નથી. કે દેહ અને આત્મા જુદા છે. દેહ નાશવંત છે, આત્મા અજરામર છે. દેહ વિકાર પામે છે, આત્મા અવિકારી છે. દેહ પંચ મહાબુતનો જનમે છે અને તેથી હજારના ચિત્ત અને સદ અંજ રૂપ છે.

આત્મા તે પરમાત્માના અંશ રૂપ છે, એટલે તે સચ્ચિદાનંદ પૂર્ણ ભગવાન-રામ-રહેમાન-સુદા કે તિર્થંકરનું પ્રતિબિંબ છે. તેથી દેહમાં અનુકૂળે તેનો વિકાસ થાય તો સદ અને ચિત્ત અંશનો યોગ્ય આવિર્ભાવ થાય પણ ત્રણેની પૂર્ણતાતો આત્મામાંજ આવી શકે તેથી આત્માને મૂળ જીવનમાં પ્રગટ કરાવવો તેને તેનું ખરૂં સ્વરૂપ ઓળખાવવું અને યોતા-પણાનું ગચ્છું લાન તેને સમજવાની જે મહેત્તો તેજ જીવનનો મુખ્ય હેતુ અને પ્રથમ ઉદ્દેશ.

એટલે આત્મામાંથી જેઆનંદત્વ તિરોત્કત થયું છે. તેને પ્રાપ્ત કરવું તેજ જીવનની પરમ મહાન અને અંતિમ ઇચ્છા. તેનાથીજ સર્વ દુઃખની પરાનિર્ગત છે.

આ ઉદ્દેશ શી રીતે સિદ્ધ થાય તે પાર પાડવાના અભ્યાસનો મહાવરો શી રીતે કરવો !

અભ્યાસ બે રીતે થાય છે, એકતો આત્મ શક્તિઓ આત્મામાં રહેલા બળથી વિકાસને પમાડવી બીજી એકે પરમાત્માના બળથી જીવને ઉદ્ધાર કરવો, પહેલી રીતને કર્મ સ્વરક્ષ અને જ્ઞાન માર્ગ કહે છે. બીજી રીતને ભક્તિ માર્ગ કહે છે. ભક્તિ માર્ગમાં ભગવાન કે જે સહેજાત્મ સ્વરૂપ પરમાત્મા છે તેમની કૃપાનું અવલંબન કરી, સદાતે તેની ભક્તિ કરવાથી કૃપાપાત્ર-દયા પાત્ર થવાય છે. ઘટ્ટર માર્ગમાં આત્માની શક્તિઓના વિકાસને લીધે આત્માની ઉપાધિઓ ધૂરી જતાં જીવ પરમાત્મ સ્વરૂપ બને છે.

આથી દેખીતું છે કે પહેલો માર્ગ સુચમ અને બીજા બે માર્ગ મુશ્કેલ !

× × × × ×
ભક્તિ એટલે શું ? ભક્તિ એટલે ભગવાન સાંભળી જ્ઞાન મેળવી સર્વ વસ્તુઓ અને વીધોમાં જે પ્રિતિ કે આસરિકત હોય તેના કરતાં ધણીજ વધારે અને ધણીજ સ્થિર પ્રિતિ તે પ્રભુમાં થવી તે.

પ્રભુનું જ્ઞાન એટલે શું ? તેને સાચા રૂપે જાણખવો તે.

પણ સ્વરૂપ જાણખ્યા સિવાય પરમાત્મ ની પીછાન થાય નહીં. છતાં તેને જાણવાના ધણા છે, શાસ્ત્રો સત્સંગ અને સદ-વચન પર સંપૂર્ણ શ્રદ્ધા.

આ ત્રણ મુખ્ય અંગ છે. આ વિનાના રસ્તા નકામાં છે. નિરર્થક છે ? તેવાં માર્ગમાં કાંઈ મારવા તેજ દુર્લાભ.

માટે પ્રભુના પ્રેમ મય માર્ગમાં પ્રવેશ કરવા, ઉપર બતાવ્યા પ્રમાણે આપણું જીવન પ્રથમ સાદું-સરલ અને સદાચારી બનાવવાની

આવશ્યકતા છે. પછી સદગુણે શોધવાની જરૂર છે. તો પણ એટલું યાદ રાખવું નોંધ એ કે સદગુણ ધરે ધર અઘડાતા નથી અને જેઓ આશક્તા જણાય છે. તેઓ ગુણ થવાને લાયક નથી ! ક્યાંથી હોય ? તેમનું જ વિચારાણીનું ટુકણું નથી તો પછી તમારી તો વાત એક બાજુએજ મુકા. માટે ખરી પરિક્ષા કર્યા સિવાય એવા રે-જી પે-જીને સદગુણ તરીકે ઠાકી બેસાડવાથી આ જીવન તો કીક પણ આવા દુનિરા જીવન એરે ગુમાવાય-છે માટે આવી અમ-ત્યની બાબત તરફ ખાસ ભક્તિ આપવાની જરૂર છે.

પછી પરમાત્મ એણીના અગમ નિગમ જ્ઞાનની સરલતા સદેજમાં સમજાય છે અને ત્યાર પછી જ્ઞાન મંદીરમાંના ભક્તિ રસના ધંદને રણુકારો (અવાજ) આત્મમાં કોઈ દેવી અજબ મહા જ્યોત પ્રદિપ્ત કરે છે. તેજ પ્રમાણે મહેતો અને મીરાંના અમરકારિક આત્મામાં દેવિ જ્યોત પ્રદિપ્ત થઈ હતી.

તેમના દેહને લાગેલા અનદદ સંકટો છતાં જ્ઞાન ભક્તિના રણુકારથીજ તેમનાં જીવન તેમને અતિ પ્રિય કરે હતાં ! તેમાંથી તેઓને બહુજ જીતમ અને પ્રભુ ભક્તિનો મહા મીઠો સ્વાદ તેમને અનુભવવા મળતો ! આવા જીવન કંઈ જોઈ સુખદર-ગણાય નહીં હો પ્રેમો ! સર્વ આત્માઓની અંતર્ભાવના એવી યાચો આ જીવનની પણ એજ આકાંક્ષા ભાવના અને અંતિમ મહેતુ છે.

લેખક

રતનસાહેબ નાગરદાસ વક્તા;

ખોરસદ

કાંઈ છ પાવણું છે ?

કંઠોત્રી, કાંડ, કવર, લેટરપેપર, વીજીટીંગ કાર્ડ બીલબુકા બરત્યાં-આંકડા પરચુરણ કામ ઉપરાંત ચોપનીયાઓ, પુસ્તકો વિગેરે સફાઈદાર-વખતસર અને કિંદાયત ભાવે છાપી-આપનાર
ધિ. કેસન્ટ મન્ટામ વર્ક્સ લેકરીપુરા-વડોદરા.

ખીઝાખે લા જવાખ.

આને

વાળ કાળા કરવાનો કલપ.

આ ખિજાખ અસંખ્ય માણસોએ લગાડ્યા અને વાપર્યા પછીજ એનું નામ " દીલ પસંદ તેલ " આપવામાં આવ્યું છે. ઘણી મોટી મોટી સિદ્ધાંતો કરવાથી કાંઈ મોટાઈ જણાતી નથી આ તેલ કસકા, કાસ્મીર, પેશાવર, તાવનગર, મહીમુર, બહુલીસ્તાન, સીલચેર, આસામ, કેપટાલિન, એડન, લુધા-પર, હરાન, ચીન, રશ્ન તથા મુંબઈ ઉપરાંત ખીજાં જ્યાં જોડેરોમાં મરાઠુર છે, એ ખીજાખ જોને એક વખત લગાડ્યું છે. તેની પુર ખાત્રી થઈ છે. અને ખીજાં ખીજાખથી એ ચઢીવાતું છે. વળી એની તારીફ ફેગટ છે. આ તેલ સફેદ બાલને લગાડવાથી, પાંચ મિનીટમાં બાલ કાળા ચળકતા અને રેશમ જેવા નરમ થઈ જાય છે. અને પંદર દીવસ મુખી કાળા રહે છે. જો કોઈ દર પંદર દીવસે હમેશાં લગાડે તો કોઈ કદીખી સમજી શકતું નથી કે એના બાલ સફેદના શબ્દ કેવી રીતે થયા ! એવી એમાં ખુબી છે.

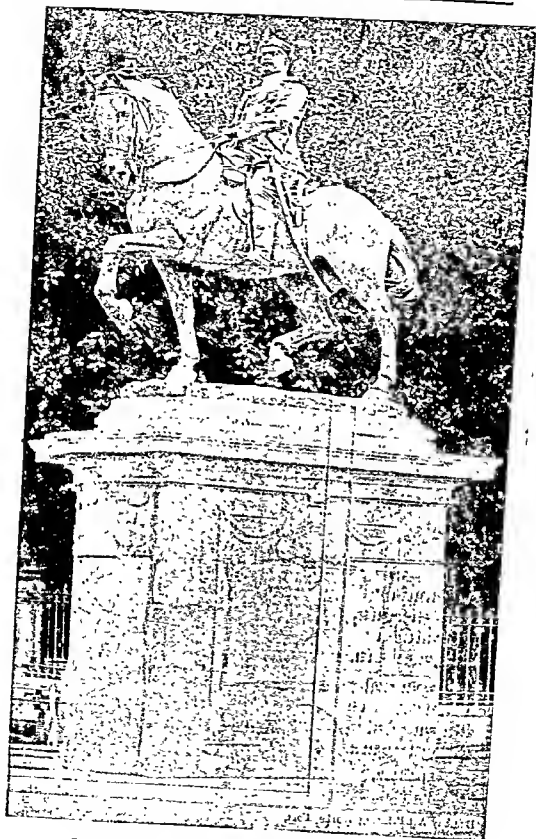
મુચનાઃ—એક બોક્સ ત્રણ મહિના આવે છે. ૬) બોક્સ સામટાં ખરીદવાથી એક બોક્સ મફત આપવામાં આવે છે. તથા ડાળ ખરીદનારને ત્રણ બોક્સ ફ્રીકોટ આપવામાં આવે છે. એની સાચતા ક્રોસ બે આને અમારે ત્યાંથી મળશે.

કીમત રૂ. ૧૫ પોસ્ટેજ જુદું બહારગામ વી. પી. થી ચોકલીશું.
લખોઃ—

હઝરત મોહાના આશકે ચઢદાની,

હાલ પીર સૈયદ નુરશાહ સાહેબ હમદાની,

મિત્રવાદી રોડ, અમદાવાદ ગલી-મુંબઈ પોસ્ટ નં. ૯.

શ્રીમંત મહારાજ સયાજીરાવ ગાયકવાડનો સ્તંભ

ઇંગ્લેન્ડનો મહાન લેખક

મી. હબ્બસ. ટી. સ્ટેડ.

અધિપતિ
ભાઈબંધ.

પંખી આ ચોપાનિયુ
જરૂર ચાંચે ઘાલ,
મળે આલક માસિકના
ફહે મુખારક સાલ.
વાધો સ્નેહ મુખો વળી
ભાઈબંધ પર વહાલ
બંધા દીનો આ વર્ષમાં
ફહે જે ખુશ ખુશાલ.
રા. વકતા.

“ જાપાનનો બાદશાહ ”

“ મહાન્ સુતસુહિતો ”

જાપાનના હાલના બાદશાહનું જીવન ચરિત્ર જાણવા જેવું છે. જેમ જેમ વખત, જમાનો, કે કાળ ચક્ર ફરે છે, તેમ તેમ રાજ્ય ધટના આમાં ના સુધારામાં, અને નિયમ મુજબ થતાં કામોમાં, અચૂક કયાંક અચૂક ફેરફાર તો થાય છેજ.

અને આવા, જમાનાને લગતા થતા ફેરફારો, રાજ્ય પ્રજા ઉભયે ખ્યાન દઇ જાણવા જેવા હોય છે.

આ વિષય પરત્વે કોઇ મહાન શક્તિને પણ મુશ્કેલ એવા ખ્યાલિ લખાં કામો કરી જે વ્યક્તિએ જાપાનને ફક્ત થોડાજ દશકામાં આઝાદ કરી દીધું છે, તેવા એક “ રાજ્ય-રત્ન ” ના જીવન પરત્વે કોઇક જાણવાની ખાસ જરૂર છે.

હાલનો, બાદશાહી કુટુંબનો, એકસો વીસમો બાદશાહ તેના પિતા કેઝીના ના અવસાન પછી ૧૮૬૭ ના ફેબ્રુઆરીની ત્રીજીએ ગાદી નશીન થયો. આ ફક્ત એક પંદર વર્ષનો ખીલતો યુવાન રાજા, રાજ્ય કાર્ય દક્ષતા બતાવવામાં અને તેના પિતાના જેવી રાજ્ય નિતિ ગૃહણ કરવામાં યોગ્ય નિવડશે કે કેમ ? તે દર કોઇને શંકા સુકત હતું. છતાં તેના વખતમાં રાજ્યમાં સંસારિક અને સાંપતિક—સુધારા વધારા જાણવા જેવા થયા છે.

યુવાન રાજા સુતસુહિતોએ પોતાના રાજ્યભિષેક પછી તરતજ નીચે પ્રમાણે જાહેર નામા ફેરવ્યા X X X
અમારા પૂર્વજોની ગાદીએ બેસતાં અમે એવું નહીં કર્યું છે કે—“ અમારા રસ્તામાં

ફાવે તેટલી મુશ્કેલીઓ આવે છતાં, અમારા દેશ ઉપર અમે દુરદરતે રાજ્ય કાર્ય—ભાર ચલાવીશું’ અમારી સમગ્ર પ્રજાની સુલેહ જાળવી શું’, બીજા દેશો સાથે મિત્રાચારી ભાવો સંબંધ બાંધીશું’, અમારા દેશને કીર્તિવાન બનાવવા યોગ્ય ઇલાજો લેઈશું; મુખ્ય, સુલેહ અને આબાહનીના પાયા ઉપર હંમેશાને માટે પ્રજાને સુકી શું?”

ઉપરના ભાષણને અનુસરીનેજ તેણે આજ સુધી વર્તન કર્યું છે, રાજ્ય ઉપર જતેજ સત્તા ચલાવે છે; તેજ ખરેખરે અને મુખ્ય આગેવાન છે. સેંકડો કાયદા કરતાં તેના વચનની કીર્તિ અને અસર વધારે થાય છે. તે અમરકારિક છે.

જો તે હાસ્ય કરે છે તો આખી પ્રજા હસે છે! જો તે ગુસ્સે થાય છે તો સમગ્ર પ્રજાને શોક ફરખ થાય છે. જો કે તે ધણો વખત પોતાના મહેલમાંજ ગાળે છે એટલે એકાંતમાં રહેવું તેને વધુ પસંદ છે. તો પણ તે પ્રજાનો સર્વ સત્તા વાળો બાદશાહ છે.

જે સુધારો વધારો હજારો વરસમાં બીજા દેશોમાં થઇ શકે નહીં, તેણે સુધારો વધારો આ હાલના—બાદશાહે છેલ્લા ૩૦-૩૫-૪૦ વર્ષમાં કર્યો છે. જાપાની પ્રજા આવા કારણોથી પોતાના બાદશાહ માટે ધણું આભિમાન ધરાવે છે.

X X X X X X

બાદશાહ દેખાવમાં એટલો બધો ગંબીર છે, કે તેથી તે ધણો કડક જણાય છે, જે વિદેશી લોકો તેની મુસાફરતે આવે છે, તેમના પ્રત્યે તે ધણો

બાદશાહનો દેખાવ

સમય અને માવાળું છે તે યુગોપીઅન પે પાકમા
ગહે છે, ઓખ ગુના દીવમોના તે સ્વદેશી
એટલે જાપાની પહેરવેશ પહેરે છે, તે સિવાયના
સમયમા તે દરિઆઇ અથવા લશ્કરી અમમ રનો
પોષાક પહેરે છે, આ પહેરવેશ તેની આકૃતિની
ચોક્કામા સંપૂર્ણ વધારો કરે છે. તે જાપાની
લોકોના પ્રમણમા ધણોજ હિયો છે. તેના
અવયવો સરાળ પ્રમાણુચર છે, તેની એક અર્ધ
ઉચાઇ પાંચ ફીટ અને આઠ ઇંચની છે.

તેના અહેરો આનદી છતાં મળીર છે,
તેની નાની ફાળી આખો ચક્રાર છે તેના
અહેરો ઉપરથી દરકોઇ ને સહેજમા સમગ્રવ
છે કે તે મહા બુધ્ધિશાળી છે. તે નાની સરખી
દાઢી રાખે છે ખાવા પીવાની જાનતમા ધણો
મેહલો અને શોખીન છે, તેના તે હ મેસા
નિયમીત રહે છે.

દર કોઇ કામ નિયમચરજ કરવાનો તેને
મહાવરો પડી ગયા છે.

X X X X X

મુસુસિતો બાદશાહ અચુક બારસ્યા
શીર હોવા છતાં ધણીજ સાદાઇમા રહે છે,
વગી ધગો નિદા રિલાસી છે, અભ્યાસ કરવામાં
વણો સમય ગળે છે હ ગાગમાં

બાદશાહનો સમય ગાળવા નો હમ, જતા પડેના દરે જ સરવારે પૂર્વ દેશી ના સાદિત નિયમમા કાઠક શીખે છે પાછવા પહેરે

તે કવિતા અને કવાનો ધણી ઉત્સાહથી અભ્યાસ
કરે છે, ધણીજ વખાણવા નાકક એવા એક
અથવા બે ઠાળો તેણે રચ્યા છે. ધણી નિરોગીની
સારી માદિતી તે ધરોવે છે, સુખ ત્વે કરી દેશ
પર દેશના અરસ પરમના કાયદાના વિચરમા
તે એકદા ગણાય છે.

અને જરૂરી પ્રસંગે એક કરતાં વધુ
વખત પોતાના સત્તાહકારોને આ વિષયમા સારી
રીતનો ઉપયોગી થઇ પડે છે.

X X X X X

• બુવાનીના સમયમાં બાદશાહ વેડા ઉપર
ધણો ચડેનો, પણ થોડા વરસ ઉપર થોડાની

પીઠ પરથી પડી જવાથી હવે તે ધણીવાર થોડા
ઉપર રવારી કરતો નથી. છતાં

તેની રમત તે દાસના હીસાખમાં પહેલા
અમત વર્ષનો સ્વાર ગણાય છે. દર

કોઇ રમતનો અને કુસ્તીનો તેને ધણોજ
સારો શૈક્ષ છે છતાં કાઉન્ટ " તેસુ "ની
સાથે કુસ્તી કરવામા તે હારી ગયો ત્યારથી
કુસ્તી કરવાના અખ્યાલમાં ' પગે મૂકવાનું ' ભૂલી
ગયો છે તે ગોલી ઉડાવાના કામમા એક
અરજો હિસ્તા છે તેમજ જમીનપરના અથવા
દરિઆ ઉપરના લશ્કરનો ઉપરી થઇ તે બાતે
લદાઇમા જવા ધણી હોંસ ધરાવે છે.

X X X X X

જમીન ઉપરના અને દરીઆ ઉપરના
લશ્કરી સિપાઇઓ તેને હદ પાર

લશ્કરના સિપાઇઓ પૂજે છે. લદાઇના મેદાનમાં,
પ્રત્યે મરણ પામતો સીપાઇ ઉદવની

બાદશાહનો પ્રેમ વખતે " બાદશાહ લાંબી મુદત
હવે " એવા ઉદગાર કાઢે છે.

સિપાઇઓ પ્રત્યે બાદશાહનો પણ એવોજ પ્યાર
છે, તેણે પોતાના ખાનગી દીવાનખાનામાં
લદાઇમા મૈથત થયેલા સિપાઇઓની છબી-
ઓ હાર બંધ ટંગાવી છે- અને તેમના માતથી
બાદશાહને જેટલો શોક થાય છે તેટલો શોક
બીજા કોઇ થી લાગેજ થનો હશે. દિરોશીઆ
આગળ બાદશાહે સાધારણ સિપાઇઓની
ખાનગી યુનાકાત લીધી હતી અને તેમને
પોરાણી પોષાકો કેવી મળે છે અને લદાઇ
વિષ તેમનો શું હેવાલ, છે તે વાગેરે તેમની
સ્થિતિ માટે તેણે સારો તપાસ કર્યો હતો.
તપાસ કરતા એકજ પ્રકારનો પ્રતિ ઉત્તર
"આસુ" આપવામાં આવ્યો હતો લશ્કર અને
બાદશાહ વચ્ચે કેના પ્રકાર નો સંબંધ હોવો
જોઇએ, ને, જમીન ઉપર અને દરિઆ પરના
લશ્કર પ્રત્યે બાદશાહે લાવણ્ય કર્યું હતું; તેમાં
તેણે જે કહી જતાવ્યું હતું તે નીચે પ્રમાણે છે.

"અમે તમારા મેનાપતિ છીએ, આ
હોદ્દાની રક્ષણ જેવી રીતે અમે અમારા બાહુ

હિપર આધાર રાખીએ છીએ, તેવીજ રીતે અમે તમારા ઉપર આધાર રાખીએ છીએ; અને તમે તમારા નેતા તરીકે અમેને ગણો એની ઇચ્છા રાખીએ છીએ; આથી કરીને આપણી વચ્ચે નિકટનો ખરો દુઃખ અને ભરંસાનો સંબંધ રહેશે. તમે જે રીતે તમારી ફરજ બજાવશો તે ઉપર અમે તમારી ફરજ ખરી ક્રોતેહમંદીથી બજાવી શકી શું કે નહીં? તેનો બધો આધાર રહે છે. જે અન્ય પ્રજા આપણા દેશ માટે હિંસા અભિપ્રાય નહિ બાંધે તો, અમારી સાથે તમારે પણ દીક્ષગીર યુદ્ધ પડશે. જે તે સારો અભિપ્રાય બાંધશે તો તેના પ્રજા અમે તપાસી સાથે બોગરીશું! તમારી ફરજ બજાવવામાં તમે દુઃખ રહો! દેશનું સરક્ષણ કરવામાં અમેને મદદ કરો અને આના પરિણામે પ્રજાની આબાદાની થશે અને આપણા દેશની ઉજ્જવળ કીર્તિ ચોમેર ઝગમગશે.

+ X X X X +

જેવી રીતે જાપાનના વતનદારો એટલે જાગીરદારોએ પોતાની જાગીરો બાદશાહને પાછી સોંપી દઇ મોટા સ્વાર્થ ત્યાગની પરમા વિધી કરી જતાથી છે તેવીજ રીતે બાદશાહે પોતાની નિરંકુશ સત્તાનો ભોગ આપી

જાતના અન્ય રાજ્ય પ્રજાના મતથી રાજ્ય ચલાવતા સાથે વવાનો પરીવટ દેશમાં દાખલ સુસુહિતોની સરખામણી કર્યો એ પણ નાનો સુનો સ્વાર્થ ત્યાગ નથી, એવી રીતે દુનિઆના કોઇ પણ રાજ્ય કર્તાએ સવસતેથી પોતાની નિરંકુશ સત્તા છોડી દીધાને દાખલો મળી આવવો અશક્ય છે! દર સાલ પોતાની નિરંકુશ સત્તા છોડી દઇ, સવનંત વિચાર પાળી પ્રજાની મદદથી રાજ્ય કારભાર ચલાવવામાં નમુનાદાર એક છત્રી રાજ્ય જંધારણની તેજ સ્થાપના કરી છે.

ચીન અને જાપાનની લડાઇ થઇ ગયા પછી, સુસુહિતો માટે દુનિઆના બીજા રાજ્ય કર્તા સાથે મુકાબલો કરતાં એક અમેરીકને નીચે પ્રમાણે લખ્યું છે—

X X X X X

" દુનિઆના દયાત રાજ્યોમાં એવો કયો રાજ્ય છે કે જેની સાથે તેની સરખામણી થઇ શકે? ચીનના કૌંઠ સુધી માંડીને તે ઇરાનના શાહ અને તુર્કીના સુલતાન સુધીમાં એશીઆ ખંડના કોઇ રાજ્ય કર્તા સાથે ખરેખર તે સરખાવી શકાય તેમ નથી. યુરોપીઅન રાજ્ય કર્તાની યાદી જુઓ! રશીયાનો ઝાર યુવાન રાજ્ય કર્તા છે. તે હાલજ ગાદી ઉપર આવ્યો છે અને તેની શક્તિના સંબંધમાં હજુ સુધી કોઇ જાણવામાં આવ્યું નથી, એરટ્રીયાનો બાદશાહ એ વૃદ્ધ રાજ્ય કર્તા છે. અને તે પોતાની વિવિધ ભાષા બોલનારી પ્રજા સાથે જેમ તેમ કરી ચલાવે છે. બીજા રાજ્ય કર્તા તરફ એવા જેવું નથી ક્રાન્સના તયા ઉત્તર અને દક્ષિણ અમેરિકાના કોટીવંધ પ્રજા સ્વાતંત્ર્ય રાજ્યના પ્રમુખોને રાજ્યોની મણુનામાં ગણવા બેગાબર નથી. જાપાનના હાલના રાજ્ય કર્તા માટેક બીજા કોઇએ મોટા કામ તેમજ સુધારા વધારા કર્યા નથી. તેમજ ન્ય મેળવ્યો નથી, રામના આગ્રહસના રાજ્ય કર્તા, સ્વીડનના ગરટાવંસ એડોલ્ફસના રાજ્ય કર્તા અને અમેરિકાના પ્રમુખ લિન્કનની કારકીર્દી કરતાં જાપાનના મીકાડોનું રાજ્ય વધારે પરાક્રમી છે. મીકાડો બર જુવાનીમાં છે. તેની ઉંમર ફક્ત ૪૨ વરસની છે. સુગૌંદયના રાજ્યના રાજ કર્તા તરીકે હજુ તેની કરકીર્દી લાંબી ચાલવાની છે. હાલ દયાત રાજ્ય કર્તામાંથી તે સર્વથી મોટો નથી? તો બીજો કયો રાજ્ય કર્તા તેનાથી મોટો છે? દુનિઆનાં મોટા ફેરફાર કરનારાઓ માં તે અગ્રેસર નથી તો પછી અગ્રેસર કોને કહેવો ? "

ઉપર પ્રમાણે હાલના મીકાડો માટે ૧૮-૨૦ વર્ષ ઉપર કહેવામાં આવ્યું હતું તે હાલ પણ કાયમજ છે.

X X X X X

બાદશાહની રાણીએ(મ) હેરાઉ-કો પદારાણ છે તે ધ. સ. ૧૮૫૭ માં જન્મી હતી! તે

બદલાહની પટરાણી અને અન્ય રાણીઓ વિષે બાદશાહ કરતાં તે જે વર્ષે મોટી છે! ૧૯ આગણીના વર્ષની ઉમરે બાદશાહ સાથે તેના લગ્ન થયા હતાં, તે જોકે ખુબ સુરત નથી તો પણ તેના ચહેરા ગિત્તાકર્ષકહોય, માયાળુ અને બુદ્ધિ યાળી દેખાય છે.

તે પોતાના દેશ અને પ્રજા માટે ગમે તેવો બોગ આપવા તૈયાર થાય છે, તેથી લોકો તેના પ્રત્યે બાદશાહ જેટલો જ પ્યાર ધરાવે છે. પ્રથમ રમત ગમતમાં તે મોટો ખર્ચ કરતી હતી પણ હાલ તે પોતાના સખળો વખત ધાયત થયેલા સિપાઈઓની સારવાર કરવામાં કાઢે છે.

તેને ચીન સાથે લડાઈ થતા પહેલાં " રેડ ક્રેસ " સોસાયટીની એટલે લડાઈમાં ધાયલ થયેલા સિપાઈઓની સારવાર કરનારી મંડળી સ્થાપી હતી અને તેના પ્રમુખ પદનું માન પણ પોતે જ લીધું હતું.

તેણે એવો વિચાર જાહેર કર્યો હતો કે જ્યાં સુધી લડાઈ ચાલતી રહેશે ત્યાં સુધી મોજ-શોખ તથા રમત ગમતમાં પોતે કંઈ ખર્ચશે નહીં. પણ તેથી જ બચત યશ તે પ્રજાના સિપાઈઓના દુઃખ નિવારણ અર્થે વાપરવામાં આવશે. બાદશાહને તેના ઉપર ઘણો પ્રેમ છે તો પણ હેરાઈ-કો સંપૂર્ણ રીતે સુખી નથી. તેને પુત્ર નથી, તે પટરાણી છતાં બાદશાહ બીજા અગીયાર ઉપરાણીઓ પરણ્યો છે આ ઉપરાણીઓને બાદશાહની મુખ્ય રાણી જેટલો માન મળેલો હોતો નથી, તો પણ તેમની સંતતી કાયદેસર ગણાય છે. અને પટરાણીના પુરૂષ સંતતિના અભાવે તેમના દીકરા ગાદી વારસ થાય છે. બાદશાહને ઉપરાણીથી પુત્ર થયેલો છે, તેને સુવરાજ પદ આપવામાં આવેલું છે. આ દીકરાને પટરાણી પોતાના પેટના દીકરા પ્રમણે ગણી તેને અવિખના મોટા હોદ્દા માટે લાયક બનાવવામાં, તન મનથી મહેનત કરે છે.

આ માન મરતબા, કીર્તિ, પૈસા, મોટાઈ અને પતિના પ્રેમ ને અતિ પ્રિય થઈ પડેલી મહારાણીનો કંઈ નહોતો મનોસ્વાર્થ ત્યાગ ગણાય નહીં આ કંઈ તેની સાધારણ ઉદરતા કહેવાય નહીં. પોતાની પ્રજા

તરફ અનહદ પ્રેમ. પોતાના લશ્કરી સિપાઈઓ તરફ વિશુદ્ધ પ્યાર, તેમને અણુધારી તંગીમાં જોડતી મદદ આપવી. આવી એક કૃત્ય પરાયણ અને માટે જેટલું કઠીન તેટલું આશુ. એવો રાણી કે દેવી? પોતાને પુત્ર હોય તોય શું અને નાહોય તોયે શું-એમ બાવિ સત્ય માની શોકયનો દીકરા તે મારોજ અને તે પણ મારા પતિનું જ લોહી આમ સમજ જો પોતાના પેટના દીકરા કરતાં જ વધારે બહાલથી લાલન, પાલન. કરે અને યોગ્ય કેળવણી આપવા હંમેશાં તૈયાર રહે! વાહ કન્ય છે રાણી તારી માતાની કુખને કે એક આવા ઉદાર દીસ અને મન વાળી દેવી ને જનમ આપ્યો.

X X X X X

જપાનમાં શીટો ધર્મ રાજ-ધર્મ છે; તેમાં રાજ તથા મોટા મોટા લોકો છે. બૌદ્ધ ધર્મને વચલો એટલે મધ્યમ જપાની લોકોને વર્ગ માને છે. કુગના મતો આ સાધારણ ધર્મ જોઈ વર્ગમાં પ્રચલિત છે અને હાલ બાલ્યા અવસ્થામાં છે

ખ્રિસ્તિ ધર્મ હાલ નહિ જોવો છે! પહેલા ત્રણ ધર્મ ધણુ જુના વખતથી એક બીજા સાથે ચાલતા આવ્યા છે અને ત્રણે ધર્મના તત્વો એક બીજા સાથે એટલા બધા ભેળ શેળ થઈ ગયા છે, કે શુદ્ધ મત શોધી કાઢવાનું અશકય થઈ પડ્યું છે.

એક ધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા રાખી, બીજા ધર્મના તત્વ અંગીકાર કરવા તેઓને દરકત નથી; એક ધર્મના કાંઈક તત્વો બીજા ધર્મના તત્વો વિશુદ્ધ છતાં એક ધર્મના માણસ ત્રણે ધર્મના દેવાલયોમાં પ્રાર્થના કરવા જાય છે. ઘણા

X X X X X

લોકો ઉપર સંબંધી વિચાર શીટા ધર્મ પ્રમાણે કરે છે. મોક્ષ સંબંધી તથા પરલોક સંબંધી વિચાર બૌદ્ધ ધર્મ પ્રમાણે કરે છે અને નિતિ સંબંધી વિચાર કૃંગ શાસ્ત્રને અનુસરી કરે છે. જાપાની લોકતરી ધાર્મિક મનોવૃત્તિ સ્વભાવિક પણે ધણી પ્રજા હોવાથી તત્ત્વ જ્ઞાન અને અધ્યાત્મ વિદ્યાનો અભ્યાસ કરવાનો તેમને ધણો શોખ હોય છે; તો પણ વ્યવહારિક આત્મતામાં તેઓ દુર્લભ રહેતા નથી, પણ તેમાં તેઓ ધણા દક્ષ હોય છે.

જાપાનના બૃજ અને સંપત્તિ આ પ્રમાણે છે

જાપાનનો બૃજ અને સંપત્તિ	જાપાનની વસ્તી ૪૭૦,૦૦,૦૦૦ ની છે તેનો ચોરસ માઇલ વિસ્તાર ૧,૬૨,૦૦૦ નો છે
ત્યાંની મહેસુલ આવક	૨,૮૮,૩૦,૦૦૦ પાઉન્ડ ની છે. ત્યાંનો લશ્કરી ખર્ચ ૩૭,૦૦,૦૦૦ પાઉન્ડનો છે, જાપાનનો નૌકા ખર્ચ ૨૮,૮૫,૦૦૦ પાઉન્ડનો છે, ત્યાંના જમીન પરના લશ્કરની સંખ્યા ૪,૩૦,૦૦૦ ની છે નૌકા સૈન્યની સંખ્યા ૩૯,૫૦૦ માણસોની છે, લશ્કરમાં તોપાની સંખ્યા ૨૬૦૦ ની છે અને ૧૨૦૦ નૌકા સૈન્ય માં તોપો છે, તેના લશ્કરની નાની સંખ્યા અને સરંજામ, તેના રાજ્યના રક્ષણ અને જયાવ માટે પુરતો છે. તેના લશ્કરી સિપાઇ ઓ ધણા સંપત્તિવા છે. અને તેથીજ ત્યાંના રાજા ગૌરવ યુક્ત છે. થોડા વર્ષો અગાઉજ તેણે પોતાના નાનકડા સૈન્યથી ભારે—ભારે કામો કર્યા હતા, જે વાત જાણીતી છે. અસ્તુ

લેખક *

રતનલાલ નાગરદાસ વક્તા.

* “જાપાનનું” વૃત્તાંત વિષે પુસ્તકોની મદદથી કેટલાક ફેર ફાર સાથે.

ભાષા/અર્થ-નવરંગ માસિકનો દીવાળી ૧૯૧૫ નો ખાસ અંક; જુગ નકલો સીલક છે. કીમત ૬ આના. પોસ્ટેજ માફ

સૌન્દર્ય પ્રતિ સ્નેહ.

આખા ભૂગોળ પર સર્વ સ્થળે કોઈ પણ સુંદર વસ્તુ જોતાં સ્વભાવિક રીતેજ સ્નેહ ઉત્પન્ન થાય છે. થોડી ઊંચિ વાળી મનુષ્ય જાતોમાં પાતાના શરીરને અધિક સુંદર બનાવવાને શરીર ઉપર રંગણ, છુંદણાં પાડવાં, કુલ, કોડી વગેરેના દાર કરીને પહેરવા અથવા રિવાજે માલુમ પડશે; સુધરેલી પ્રજાઓમાં પણ સૌન્દર્યમાં વૃદ્ધિ કરવા નાના પ્રકારની ફેશનોનો આદર સતતર થાય છે; હિન્દુઓ, યોધ્યો, ખ્રિસ્તીઓ, મુસલમાનો વિગેરે લોકોનાં પાવન સ્થાનોનું નિરીક્ષણ કરીશું તો ત્યાં પણ શિષ્ય શાસ્ત્રીઓની જાણી કારીગરીના નમૂનાઓ રહેમની સૌન્દર્ય પ્રતિ સ્નેહની પ્રતીતિ કરાવશે; અર્થાત Love of the Beautiful is Universal કેટલીક વખત એવું જાને છે કે અમુક વસ્તુમાં અમુક પ્રકારની ખુબી રહેલી છે, માટે તે વસ્તુ સુંદર છે, એમ આપણે કહીએ છીએ. પણ “સૌન્દર્ય” એમાં શો ભાવ રહ્યો છે. તેની વ્યાખ્યા આપણે આપી શકતા નથી.

Beauty is Unique it can be felt, it can be deseribet but it can not be defined. સૌન્દર્ય અપૂર્વ અનન્ય છે અને તેને પારખાંમે સુંદર વસ્તુનું આપણે વર્ણન આપી શકીએ, પરંતુ સુંદર વસ્તુમાં મળેલી સુંદરતા એ શું તે આપણે કહી શકતા નથી.

સા. ૧૪ શ્લોક :

અ. મનુષ્ય-કૃતિનું

વ. કુદરત જન્ય.

ઉપરના બે પ્રકારમાં પાછળ કહયો તહેના કરતાં પ્રથમનો ઉત્તરતી પંક્તીનો છે, કારણ મનુષ્ય કૃતિની તમામ રચનાઓ થોડે વા ધણે અંશે કુદરતને આભારી છે:—

કાષ્ટ ચીતારો એક સુંદર રહસ્યમય ચિત્ર આલેખી રહ્યો છે; ચિત્રો જોતાં આપણા હૃદય માં પ્રસંસા કરવાની સ્વયંભૂ વૃત્તિ ચિત્રકારને માટે માન ઉત્પન્ન કરે એ સ્વભાવિક છે; પરંતુ ચિત્રમાં આણેલા સર્વ ભાવનું પ્રથમ ઉદભવ સ્થાન તો ચિત્રકારે જોએલા કાષ્ટ કુદરતી દેખાવજ છે.

મનુષ્ય કૃતિનું સૌન્દર્ય

૧. ચિત્ર કળા

૨. નકશી કામ (Scripture)

૩. શિલ્પ કામ (Architecture)

૪. નૃત્ય કળા

૫. સંગીત અને

ક. સાહિત્ય, તહેમાં મૂખ્યત્વે કરીને કાવ્યરચના પ્રથમ ત્રણમાં દૃષ્ટિ સૌન્દર્ય છે અને ત્રણે કુદરત; ઉપર આધાર રાખે છે. વળી પ્રથમ બે કરતાં રીઝુ ઉચા પ્રકારનું છે કારણ કે તહેમાં પહેલાં પનેનો સમાવેશ થઈ જાય છે. શિલ્પ કળામાં ખાપણે પૂર્વાચો સૌથી આત્મજ વર્ધલા છીએ.

Eastern art of Architecture represents and mines at great and grand elaboration. નૃત્ય કળા રૂપરૂપમાં સારી ખીલવણીને પામી છે. સંગીતનો સંબંધ આત્મા સાથે છે. સંગીતમાં સાહિત્યનો જરા પણ અંશ નથી. સંગીતમાં માત્ર રાગની ધુન Melody છે. આપણી પશ્ચિમીયોને તહેમાં રસ પડે છે ઉપર ના સર્વ કરતાં કાવ્ય રચના સર્વોત્તમ પ્રકારની છે. Poetry must be emotional and not artificial or mechanically manufactured.

, મનુષ્યના જોવામાં આવતું સૌન્દર્ય,

૭ કુદરતી દેખાવ અને ૮. માનવી સૌન્દર્ય

આઠમાં પ્રકારમાં પુરવો કરતાં બી સૌન્દર્ય વધુ આકર્ષક હોવાથી બી સૌન્દર્ય, પ્રસંસા અને છતિદાસ એ ત્રણનો સમાવેશ થાય છે.

પહેલા સાત પ્રકારના સૌન્દર્યને વખત સાથે કરી સંબંધ નથી, પરંતુ આઠમા પ્રકારના સૌન્દર્યમાં વખત પ્રમાણે ફેરફાર થાય છે. શરીર સૌન્દર્યમાં વખત પ્રમાણે અને આત્મપાસની પરિસ્થિતિ પ્રમાણે ફેરફાર થાય છે; એટલે તે ચલ છે, નાશવંત છે, માટે એની અસર ધણી સખત છે. છતિદાસ પણ એજ અસરના પ્રતાપે ફર્યો જાય છે.

સોક્રેટિસ શરીર અને કુદરતી દેખાવ એ બેમાંજ ઉંચા પ્રકારનું સૌન્દર્ય જુએ છે. શરીર સૌન્દર્ય સાથે મનુષ્યમાં સદૃશ્ય હોખ તોજ ને સન્માનને પાત્ર છે.

Beauty should be mingled with Morelity.

લી. નમ્ર

દીનખન્ધુ

રમુચ દુચકું

(લખનાર જહાંગીર ર માઈસોરવાલા; ખરોડા)

જરા થોભ ! —

એક વખત એક ખાષ પોતાના યુવા પાસે બેઠી બેઠી લજ્યા કરતી હતી. તેવામાં તેને હાથે તેલની કડાઈમાં પાણીનું ટીપું પડ્યું ને ગરમ થયેલા તેલમાં એકદમ લાડો થઈ પેલી બીની સાડી સળગી ઉઠી ! આથી તે સ્ત્રી એકદમ હુમ પાડી ઉઠી “ મને ખચાવો મને ખચાવો હું બળી મરું છ. ”

આ હુમ સાંભળી તેને ધણી જે પારેના આરડામાં હતો ત્યાંથી એકદમ દોડી આવ્યો અને કહેવા લાગ્યો “ જરા થોભ, જરા થોભ, હું બંધા વાળાને જઈને જરા થોભાવી લાઉં ” પરિણામ—મીઠા સાહેબ બંધે બીની સાહેબ લાગે

લેખક ત્રીપુટી

. રતનલાલ વક્તા. રા. જન્મરાક, લખિત. કે. એમ. ઝીયાઅલી,

ક્રતા:-સર્વ હૃદયની એકપતા અને ઉચ્ચ ભાવોની સુરુષા એ દેશોન્નતિનું પ્રથમ પગથિયું છે.

લિત:-સૌ ક્ષણ પ્રભુના બાળક કે માટે તેમના તરફ આપણા નિર્મળ પ્રેમના અરણા વહેવા જોઈએ.

એમ. ઝીયાઅલી:-એકપતા અને પ્રેમ એજ આબાદીનું મુળ છે.

લેખક ત્રીપટી

રા. રતનલાલ વકતા. રા. જન્મશંકર, લલિત. કે. એમ. ઝીયાઅહી

વકતા:-સર્વ હૃદયની ઐક્યતા અને ઉચ્ચ ભાવોની સ્ફુરણા એ દેશાત્મતાનું પ્રથમ પગથિફ
લાલિત:-સૌ કોઈ પ્રજાના બાળક છે માટે તેમના તરફ આપણા નિર્મળ પ્રેમના જ
વહેવા જોઈએ.

કે. એમ. ઝીયાઅહી:-ઐક્યતા અને પ્રેમ એજ આખાદીનું મુળ છે !

કાવ્ય પ્રદર્શન !

દાના દિલ.

(મીરાંને પૂર્વ જન્મની પ્રીતરે-
એ લગનની ધુન)

એતો દિલકાં, અહોહો ! દીન દાનારે !
હાલો એને નમિએ !
જેનાં કદવાણી કામલુ છાનાં માનાંરે
એનાં મધને રહિએ !
છાનાં છપનાં છાયએ છાની લે સંભાળ
અમણ્યાં બધી વાતમાં
જેનાં કર્યાં ન બાપ જોયાં બાણ્યાંરે !
હલો, એને નમિએ !
હસતે મહેંએ એ.છાં એ.છાં ધવાનાંરે !
એનાં થઈને રહિએ !
વિશુ વન્દે સચરાચરે, પૂજે પ્રાણી વિશેષ !
આત્મ વિભૂતિ શું-લકાતાં
એનાં ગાયાં ગાતાં જે મન માન્યાંરે !
હાલો એને નમિએ !
સાચે ભાવે તો સેવે રનેહી શાણ્વાંરે
એના મધને રહિએ.
સહિત.

અમે તો પ્રમુના ચેલા

ગર્જન

અમે યોગી અને ભોગી
પ્રમુની પ્રેમ - દાનીના
અમે, સાધુ, અને સંતો
પ્રમુની મહેરબાનીના
અમે યાચક ને આચક
વિશુની વાહ વાણીના
અમે ચેલા સંદાનાનો
નિરંજન એજ જ્ઞાનિના
અમે ઇચ્છક કાં બનીએ
દુનઆ એ દીવાનીના
અમે પ્રેમી અમે રનેહી
નિકટ એ નાથ બનીના

વક્તા—

માયાના દરેક પ્રકારના દુખાવા અને સંધીવા વિગેરે માટે

૫૫૫

હકીમનું પેન બામ

૫૫૫

એક સર્વોત્તમ ઔષધ છે. લખાં-૨૭. જીન. હકીમ; ટાવર સામે-વડોદરા.

દુઃખીઆને દુઃખની શી પરવા.

ગઝલ

ધરી છે જીંદગી ખોળે, ન આપો તો નથી પરવા
મળી છે આફતો ટાળે, ન કાપો તો નથી પરવા
ગળુયા આધાર આશાના, મળ્યા ભાસા નિરાશાના
બલે આડાં ધરી ખડાનાં, ઉઠાપો તો નથી પરવા
કરે જે સત્યનો દાવો, મરી તે પાળતા ઢાલો
દીધેલાં બાપના બોલો, ન પાળો તો નથી પરવા
સહી મુરિકેવ મુસીબતને, હઠાવી દીલ હીંમતને
કહી મહોબતની શીંમતને, ન પામો તો નથી પરવા
અહીંને આપની છાયા, વિસાયાં રનેહ સંબંધો
જડેલા લોહના બંધો; ન કાપો તો નથી પરવા
ઢપેડી મૂળથી પાયા, ડગાવી મહેલની કાયા
કૃપાની શીર ઉપર છાયા, ન સ્થાપો તો નથી પરવા
કરેલી સાધના ખૂટી, ગળળ છે ગર્જના છુટી
દૃઢ્ય સર્વસ્વ છુટી આજ, સંતાપો નથી. પરવા
પડી તે છો પડે પુરી, ગતિ અંધી અધિકે ભુરી
બળી બેઠા પછી આજા, ન તાપો તો નથી પરવા
સહુ તેના સ્મરણથી શું? મરેલાને મરણથી શું ?
વહેલા નિસ્મરણ મિત્રો, ન છાપો તો નથી પરવા

વસંત

પોતા તણું પોતે હળે.

ગઝલ (ભૈરવી)

દુનિયા મહીં છે ના છુરી, જે કાચને કાપે નહી.
પણ કાચની હીરાકણી, પોતા તણું પોતે હણે.
નહી અન્ય ધાતુ કાપે જે, પાપાણુ કાપે લોહને.
જુઓ છીણી લોખંડની, પોતા તણું પોતે હણે
ત્રિષ જે ચઢ્યું વછ નાગકે, સોમલ તણુંના ઉતરે
ગુણ છે દવા ઝેરી મહીં, પોતા તણું પોતે હણે
ગર્મી તણું જે હર્દ તે, ઉપચાર શીતળથી વધે
પણ ઉષ્ણ ઉપચારો જુઓ, પોતા તણું પોતે હણે
ચીરી જનેતા પેટ વીછુ, જાળ લેતા જન્મને
પાત્યા તણે બદલો દીએ, પોતા તણું પોતે હણે
કંઈ ના પડી પરના જનેને, પર તણી દરકાર શી !
ધન મદ મહીં અધા જન્યા, પોતા તણું પોતે હણે.

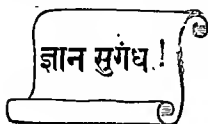
સજન.

સાશ્વત્ ૮૫૧

ઈલાજે અદમ યાને ગુલમના ઉપાય.

આ ચોપડીમા સદ્ વર્તનની આગીને જીલમોની ઉપમા આપી લેવાને સુધારવાનો પ્રયત્ન કર્યો છે. વડોદરાવાળા નવાજ મીર સરદાર સાહેબના ઉર્દુ ચોપાનપાત્ર આ ગુજરાતી અનુવાદ છે. કીમત માત્ર એક આનો.

અનુવાદક, કે. એમ. ઝીયાઅલી; બાબજી આશીશ. વડોદરા.

ગઝલ

અહોહો ! તેજ ઝળ હળતુ,
અહિંઆ આવતું ક્યાંથી ?

અહોહો ! બે મુલુ ઝરણું,
વહે આ જ્ઞાનનું ક્યાંથી ?

અભિનાં બિંદુકાં મોઢાં
ટપકતાં જય આ ક્યાંથી ?
હિસે ના કો છતાં ગેબી,
અવાજે આવતા ક્યાંથી

અહો ? દૈવિ સુ. વાસોની,
ઉછળતી લહરિઆ ક્યાંથી ?

અનિલ અધ્યાત્મ વિધાનો
શિતળ સુખલા વહે ક્યાંથી ?

હૃદયને ઠોરતું મીઠું,
મધુર ગાન આ ક્યાંથી ?

અહા હા સદ્યુર એતો !
સહ વર્ષાવતા જ્યાંથી !

પાદરાકર

ગઝલ

હૃદય અમ દેશનો કરવા,

લઘુનું હર્ષથી વિદ્યા;

પુરણ સૌ ધર્મિસતો કરવા,

લઘુનું હર્ષથી વિદ્યા

ઉપસ્થિત વિદ્ય કાપીને,

સરળ માર્ગો બનાવીશું;

બનીને ભોગી વિદ્યાના,

કરીશું કૃત્ય ખ્યાતિના ર

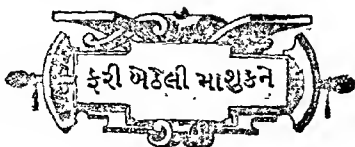
બની વિદ્યામહી તદ્દરૂપ

અમે કર્તવ્ય સ્હમજીને—

કરીશું દેશની સેવા,

સદ્ગતાના દુઃખો સહીને

દીપનપ્ર

- અહો ! શું આદ્યુ દિલખર જીગરમાં ખોસવું ખંજર
ઝુકેલું એકદમમાં સર કતલ કરવા શું ધારો છો ૧
- હસાવ્યા તો હસી લીધું રડાવ્યા તો રડ્યા ક્ષીધું
જીગર આ આપને લીધું ખદા થવા વિચારો છો ૨
- તમારા પ્રેમમાં મશગુલ કરી આ અંગગાની, ધૂલ
દિવાનાની થઈ એ શલ સજા શું આજ મારો છો ૩
- હજારો દિલ ઉમ્મેદો બધીયે મુળથી છેદો
ન સમજી હાય એ બેદો ગળખ શાને શુભરો છો ૪
- હજો આરામમાં હરદમ દુવા દિલથી સદા દેતાં
છતાં શમશેર લઈ જીભાં વિના વાંકે વિતાડો છો ૫
- અરેરે ! હિજ ! જેવાળેમાં બળેલું પાક છે દિલ આ
હજી અંગારમાં ફુંકી બળેલાને શું ખાળો છો ૬
- વક્ષઈ વિશ્વમાં ક્યાં છે વક્ષ યાવું જક્ષ એ છે
અધુરાએ અતુલવને હડો દીવે ઉતારો છો ૭
- જીગર આ સોધ્યું છે ચરણે ન પરવા શું થશે તેને
પરંતુ કુર થાતાં એ પ્રજનું શું વિચારો છો ૮
- દીધાં જે કાલ પ્રીતિના સદા સારી નિભાવાના
બધા પર ફેરવી પાણી હવે શાને નિસારો છો ૯
- દાતા થઈ દિવાના પર દયાળુ આ સદા દિલખર !
કહોને ખોદના ખાંજર થકી ક્યારે ઉગારો છો ૧૦

રતનલાલ ગોવરધનદાસ દારવાણા

ખી, એ, એવ, એલ, ખી.

ઉર એ તો પ્રજા દ્વાર, પ્રથમ પગથી છે,
ઉર એમાં સ્નેહ બધો માનવની ગતી છે,
ઉરનાં ઉજમણાં એતો સ્નેહનો વિકાસ છે,
સ્નેહનો વિકાસ એતો પ્રજાનો પ્રસાદ છે.

વળી

“ ઉર એતો કંઈ કંઈ આશાનું સંકેત સ્થાન,
ઉરનો ઉધાર એતો વિશ્વનો આધાર છે.”

“ ચંદ્ર ”

સૈન્દર્ય

સૈન્દર્ય એતો પ્રજાની કૃતી છે,
સૈન્દર્યનાં દહાણ નવલા દિસે છે.
“ માનુષી ” એ ભાવ પ્રજા જનોનો,
“ દેવાંશી ” એ છે દુર દર્શિયાને.

કાચલાને.

બહેરા તણી આ નિવાસ જુમી, તેમાં મધુરો રવ ક્રમ કાઢે
દૈવે પીડેલાં જુદી જાતનાં એ, તુ કાઢીલાને કંઈ કાગડો કહે.

પુત્રની વાખ્યા

પુત્ર એ માતા પિતાના પ્રેમનું પુતણું ખરે
(તેમાં) નિખાલસ સ્નેહ પિતાનો, માતાનું વાત્સલ્ય છે.

લેખક

“ ચંદ્ર ”

ગોદાવરીને તીરે

(આંસુમાંના એક તો બતાવે છે। બતાવે કાઠ—કવિ ન્હાંનાલાલના એ ગીતની જૂન)

આવ્યાં સખિ ! આપણે ગોદાવરી ગંગાને તીરે ।

ગોદાવરી ગંગાને તીરે ।

હો પવીત્ર જીવન નીરે ।

નાહ્યાં સીતારામને સ્મરણે પવિત્ર જીવનનીરે ।

હો પવિત્ર જીવન નીરે ।

મધુ યોગ પ્રાણુ ! ધીરે ધીરે ।

દંડક વનને વાસને ઇગતપુરીને ધાટ—

સ્નેહ અર્થા સંસારની દેવ લીલાની વાત ।

એની એ સૃષ્ટિને સોંદર્ય આરસની વરતાં હો !

સખી ! સીતા રામને આદર્ય જીવન જગવતાં હો !

સ્નેહ યજ્ઞના વૃત્ત તપ્યાં, પંચવટીની છાય—

ભક્ત દંપતી ; એમને પગલે પુણ્ય પ્રવાહ ।

ઉછળતિ ચેનનાના પુરે હેલ જલ પુરે ।

ધૂમે ગાળે ને ધોધ ધસમસે હો દૂર દૂરે ।

નાસિક તીરે વાંછિએ, નમી સન્નેડ પરિવાર—

“મીતાગ્રામ સમ વિચરિએ ગૃહે સમાજે રાજ્ય”

“લલિત”

સદગુણુ' શીખર.

શીખર સદગુણુ' જોવા, અમારું ચિત્ત મ્હોંટયું છે
ત્રીલોકી નાયને માગવા, અમારું દીલ મ્હોંટયું છે
ભરી મ્હોંઠારમાં નિતિ, જ્યાંએ ત્યાં નથી મિતિ
સુખે જાળે અને જાળે, ભલાયે રહેમની રીતિ
થયાં જેજે શુભી વીરો, છપાયા ઇતિહાસોમાં
અત્ર સદગુણુ' નેતા ગવાયા જ્ઞાન રાસોમાં

સદગુણી

સાગરવત્ સંસારમાં સારવત્ શું ?

[ગજવ.]

સંસાર સાગરની મહી, માયા રૂપી જળ છે ભયું.
 મોહાર્થ તેમાં મોહથી, ડુબી અરે ! મરણો નહીં.
 અતિ ચીકણો કાદવ રૂપી, પ્રસયોછ લોભ જ જગતમાં;
 લોભાધ તેની લાલચે, લંપટ કદી જનશો નહીં.
 આ, ખરું કે તે, ખરું, સંહિગ્ધતા—શૈવાળમાં;
 સપડાઈ ચાણુ સજ્જનો, લપચી પળે પડશે નહીં.
 મોટાધના મહ માનનો, ગીરિ ભયંકર છે ભવે;
 મવકાઈ તે ઉપર ચઢી, છૂર હાથથી હણશે નહીં.
 ખાલી તરંગો મગજનાં, કોડો અને શંખો હીસે;
 દોરાર્થ એનાં દોરનાં, વમળે વીરા ! ચડશે નહીં.
 આવે લક્ષણા પળપળે, વલ્લવ રૂપી જ્ઞે પ્રીણનાં;
 પલટાય, આરા પૃથ્વીમાં, એ વાટમાં વળશે નહીં.
 વિકાળ-મુખ વિકાત્રીને, કંદર્પ-કોધ-મગરમચ્છો;
 ઝડપી લીએ છે સર્વને, એને તમે ઝડશે નહીં.
 ભક્તિ રૂપીજ ભરાળિધને, ટાપુ ગૃહીને ભાવથી;
 સંકટ પડે કોટી છતાં, લીંમત ધરી હરશે નહીં.
 હીરા નિલમ-ભાણુક સમ, મૌતિક-મુક્તિ મમ્નિતથી;
 એ મેળવ્યા વિષ્ણુ અન્ય કો, પ્રેમી પથે પળશે નહીં.
 પ્રેમી

૧—હરિગીતમાં પણ ગાઇ સમાશે.

ન્યારે વડોદરામાં ઠાલેરા ફાટી નિકળ્યું હતું ત્યારે હકીમનું

શ્રી

અરકે હાહુમ

શ્રી

ખ્યાવતું એક સાધન થઈ પડ્યું હતું. જેની ગોંધ તે વખતના વર્તમાન પત્રોએ લીધી હતી !

મળવાનું ઠેકાણું—જી. એન. હકીમ, વડોદરા.

અભ્યર્થના

હે પ્રભો પ્રણતને પ્રબોધજ
પાપ પુનને પ્રહાર કર, ની સાર, વિશ્વધાર
સકળ સકળ કર વીહાર અઘણારંભ ઝોંકાર.
પ્રણયની પ્રતીતી, ભાગશેજ લીતી.
હે પ્રભો

તુજ પ્રેમ પારાવારમાં નવરાવજે
તુજ સ્નેહ શણુગારથી સોભાવજે
તુજ દીવ્ય રૂપ દ્રગમાં દેખાડજે
તુજ ભક્તિમાં આશક્તિ જગાડજે
અલખમાં લખાવજે તુજ વીણ વીણતી
સમુદ્ધાસરહાવજે શારવત ઝૂંતીને સતત જ્યોતી.
સમાવજે અધો, અધ, ઝાધ જેહ-હે પ્રભો
(રમુછ)

નિઝામી-વાર્તાઓ.

લખનાર-નિઝામુદ્દીન કુરેશી

આ પુસ્તકમાં સાંસ્કૃતિક ઇતિહાસિક અને નૈતિક અઠ વાર્તાઓનો નીચે પ્રમાણે સંગ્રહ છે.

૧ શુભ થયેલી સુગરા ૨ બહાદુર શાહની બેટી ૩ યુસફ અને રશીડા
૪ કમરનની હુકમત ૫ મારી પતિવ્રતા પત્ની ૬ સોનેરી શીખામણ
૭ અમરારા અને ચઢીદ ૮ દુર્ભાગી હુમીદા અથવા માતાની મમતા

આ નિલકશ વાર્તાઓ ઉપરાંત શ્રી કુરેશીના રનેલી શ્રી. અમીતુદ્દીન જીવાની મરહુમનું
જીવન ચરિત્ર અને તેમના હિંદુ ચુજરાતી તથા હિંદી કાવ્યના નમુના (મોર પ્રમંથ, સિતાર
પ્રમંથ, નાજિયેગી પ્રમંથ) તથા તેમના મિત્ર મહાશય સુદર મુખ આપવામાં આવ્યો છે.

કીંમત ૧૦ આના] મળવાના ઠેકાણું [પેગરેજ જુદું.

૧ એન. એમ ત્રીપાઠી બુકસેલર્સ પ્રીન્સિપલ સ્ટ્રીટ-મુંબઈ નં. ૨.

૨ વચનજી પરમાનંદ આહેવાલા બુકસેલર કાલબાદેરી-મુંબઈ નં. ૨.

૩ નિઝામીયા બુક ડેપો પાંચ પટ્ટી-અમદાવાદ

૪ ભાષ્ય અથવા બુક ડેપો મેળવવાડા-વડોદરા.

શ્રી નવીન વર્ષ ૧૯૧૫ ની આહવાને મુબારકબાદી!

શાદુલ વિકીડીત.

દીપે તુલન વર્ષ પંદર તણ આનંદ વ્યાપે અતી;
મિત્રનાં સંહુ કષ્ટ નષ્ટ કરીને દે સુખ શાંતિ અતી.
સીધી સીધી કુટુંબ વૃદ્ધી કરજો પરમેશ તું હીતથી;
ભાસ્કર રાવ વહે સદા સ્વમુખથી આશીષ તે પ્રીતથી. ૧

ભુજંગી છંદ.

નવું વર્ષ તે આગણી પંદરામા,
છિદે જ થયું આજ સારા સમામા;
પ્રભૂને કર અર્જ હું હસ્ત જોડી,
કૃપા નાથ ત્રો શાંતિ ને કષ્ટ તોડી. કૃપા નાથ ૧
થલે આહવા સૌ સુખી સર્વદાએ
અતી હર્ષમાં તે લીલા હરેર થાએ
અખંડીત હોજે સદા સર્વ જોડી. કૃપા નાથ-૨
હોજે સ્નેહ કુટુંબ માટે સદાએ
વધો પ્રીતી સુદેશ વીરેશ મહે
સહુ દુઃખ તે ભાગજે સ્થાન છોડી. કૃપા નાથ ૩

લેખક

ભાસ્કર ગણેશ કરલુક

તારાપુરકર.

“ પ્રેમની પેટી ” અને “ સ્નેહની સાટી ”

પ્રકરણ—૧

પ્રેમલતાના પિતા કોર્ટના વડા મેજસ્ટ્રેટ
૧. તેની માતા વિદ્વાન મૃદસ્થના પુત્રી હોઈ
જાય કેળવણી પામેલી અને સદ્ગુણ સંપન્ન
છે; પ્રેમલતાને એક નાનો ભાઈ અને નાની
બહેન છે.

પ્રેમલતાનું લગ્ન ગયા ડીસેમ્બરમાં મધુ-
કુમાર સાથે થયું હતું. તેણીની ઉંમર
સોળ વરસની અને મધુકુમારની ૩૫ એકવીસની
છે. મધુકુમારના પિતા પહેલા વર્ગના દેશી
રાજ્યના દિવાન છે, આ દિવાનગીરીને હોધી
આવ્યાને તેમને ત્રણ વર્ષજ થયાં છે. તે પહેલાં
અંગાણાની યુડી કોર્ટના જડજ દના ધણીજ
કાર્ય દક્ષ હોવાથી અને નિઃપક્ષપાતિ તેમની
ન્યાય વહેંચણીની ખ્યાતિ દેશ પરદેશ પહોંચી
વળેલી હોવાથી રેકૉર્ડના મહારાજાએ ગવર્નમેન્ટ
પાસે દીવાન તરીકે બોલાવવાને તેમની ઉછીની
સર્વોચ્ચ માગેલી અને તે મંજૂર થવાથી અતારે
મોટા—રાજ્યના દીવાનનેા માનવતો અને
જોખમ ભર્યાં હોધી ભોગવે છે. તેમને ઉપર
જણાવ્યા મુજબ એ પુત્રો છે. મોટા મધુકુમાર
તે, એમ. એ. નો અભ્યાસ કરે છે અને નાનો
જનત કુમાર પ્રીવીયન્સમાં છે, બન્ને બાઈઓ
સાથે કલકત્તા કોલેજમાં રહે છે, અને અત્યારે
પણ ત્યાંજ છે.

પ્રેમલતા પીએરમાં છતાં એપ્રીલ માસ ચાલતો
હોવાથી અને મે મહીનાની વેરશનમાં મધુકુમાર
ઘેર આવનાર હોવાથી થોડા દીવસમાં પ્રેમલતા
ને સાસરેથી તેડુ આવવાનો પત્ર આવી ગયો છે.
તે ખુબ સાંભળી ત્યારથી પ્રેમલતાનો હર્ષ
આતો નથી.

પ્રેમલતા હવે થોડાં દિવસમાં સાસરે જનાર
હોવાથી તેની માતા હરેજ તેને નિતિ શીક્ષણ
આપે છે.

“ પુત્રી હવે તારે થોડા દીવસમાં અમારાથી
ધરા પડી તારું કાયમનું ગણાવું નિવાસ
સ્થાન સાસરું ત્યાં જવાનું છે, તારા સાસુ
સસરાને તારા અમારા કરતાં અધિક ગણવાના
છે હવે એજ માતા પિતાની શીતળ છાયા તળે
તારે વિશ્રાન્તિ લેતાં શોભવાનું છે.

તારા સસરા સાક્ષર શાંરિભણી અને પહેલા
વર્ગના વિધવાનામાંના એક છે.

નિઃપક્ષપાતપણાના દેવિ તેજને ક્ષીધ
“ ન્યાયમૂર્તિ ” નો પ્રશંસનિય ખેતાજ તેમને
મળયોછે, તેમની કીર્તિની સુવાસ હુરનાદેશો સુધી
પણ પહોંચી વળી છે. તારા સાસુ પણ એક
દેવતાએલા કુટુંબના પુત્રી હોવાનું અભિમાન
ધરાવે છે

તારા દીએર નણુંદ વીગેરે બહુજ ભલા
વિવેધી અને સદ્ગુણી છે.

પુત્રી પ્રેમલતા ! આવા એક ઉત્તમ
વિચારના ગુણી કુટુંબના સહવાસમાં હવે તારે
જવાનું છે.

ત્યાં અમારી આબરૂને ઝળઝાવવી એ તારા
દાયમાં છે, ઉત્તમવિચારના વિચારકોની ખ્યાતિમાં
આપણું કુટુંબની ગણતરી થાય છે એ ત્યાંજ
તારે સીધું કરી આપવાનું છે. ઘેરા ? સ્ત્રીઓને
પતિ એજ પરમેશ્વર એજ ગુરુદેવ ? સ્ત્રીઓના
ઉત્તમ પ્રાકારના આલુપણ શણગાર અને કીર્તિ
તે પતિજ છે.

સ્ત્રીઓનું કીર્તિની ધરાણું, ધન સર્વસ્વ

જે કાંઈ તે તેના વડેજ છે; આપણી આખર અને શોભા તેમનાથીજ છે.

મારી લાડકી ! તને વધુ શું કહેવું ? તું લાણીથી, અને ડાહી છે, તું બધું સમજે છે છતાં તારી માતા તારીકની ફરજ અદા કરવા હું બે બોલ કહું છું !

અહીંની માફક ત્યાં પણ તું દીવસના વિભાગ પાડજે. અમુક વખતે કામકાજ, અમુક વખતે અહાર, નિંદ્રા અમુક વખતે સુતી વિદ્યા અભ્યાસ કે નિતિ શીક્ષણ અને પતિની પ્રેમ પૂર્ણ, ઉપરાંત સાસુસસરાની સેવા-ચાકરીમાં નિરંતર હાજર રહેજે

જે, જહેન ! આપણે અહીં નોકર ચકર અને પૈસા ટકાની યોગ્ય નથી, તેવીજ રીતે ત્યાં પણ છે. કોણ ! કહેતાં સંખ્યાબંધ નોકર ચાકરો હાજર થશે !

છતાં જહેન, બની શકે તેટલું કામ હાથેજ કરવું અને એવો આપણા કુળનો અનાદિનો નિયમ પણ છે, આથી તાંદુરસ્ત રહેવાય, શરીરમાં કોઈ પ્રકારનો બ્યાધિ પ્રવેશ કરી શકે નહીં અને એક જાતની કસરત મળે.

મારી લાડકી પ્રેમસતતા ? કેદવાનું બધું છે છતાં તારા જેવી કેળવણીથી સુરીક્ષીત પુત્રીને વધુ શું કહેવું તે સમજાતું નથી; જહેન નોકર ચાકર પ્રત્યે દયા લાવ રાખીજે; હું સારી રીતે જાણું છું કે તારા હૃદય કોમળ છે તે, પણ કહું છું ! તેમને યોગ્યા યોગ્ય કામ સોંપીજે; આપણી માફક તેમનામાં પણ આત્મા છે. નાની બહુદીને બહુલથી બોલાવોજે, તેને હંમેશા સમયોચીત નિતિ શીક્ષણ આપવું એ તારું કૃત્ય છે !

તેને હવે સ્નેહસતતાની પહે તારે નાની જહેન સમજવાની છે, ઉવટમાં સર્વની સાથે હળી, મળીને ચાલવું અને પતિદેવની આજ્ઞામાં રહેવું એજ એવસકર છે. તને લાણીપી ગણાવી સુસંસ્કારિક જનારી છે, એટલે મને ખાતરીતો છે કે તને કાંઈ કહેવાની જરૂર પડે તેમ નથી

જા પુત્રી શીક્ષાગૃહમાં નાની જહેન સ્નેહસતતાને શીખવવાનો સમય થયો છે. તે શહ

જેમ જેમી રહી હશે. ”

પ્રેમસતતા માતાને વંદન કરી હરખાતી હરખાતી અભ્યાસ રમ તરફ ચાલી ગઈ.—

પ્રકરણ ૨ જી

પ્રેમસતતાને સાસરે આવ્યાને આજે એક અઠવાડીક થઈ ગયું છે ! પુત્ર વધુ, આટલી બધી હું રીંચાર, ડાહી અને નિતિ શીક્ષણ પામી વિવેકી બનેલી છે, એ જાણી સાસુ-સસરાના આનંદનો પાર રહ્યો નહીં.

પ્રેમસતતાની નણુંદ આખો દીવસ તેની પાછળ ને પાછળ ફર્યા કરે. કુટખીઓ બહુ માનથી બોલાવે, નોકરો પ્રત્યેનીકિંઆ પ્રકારની રહેમીઅતથી દાસ—દાસીઓના હૃદય પ્રેમથી ઉભરાઈ જાય ! આ પ્રમાણે પ્રેમસતતાના આગમનની શરૂઆતમાં ન થવા માંડ્યું. આજે શુક્રવાર છે કલકત્તાથી તાર આવ્યો છે. મધુકુમાર અને સનતકુમાર સાંજે મેલ ટ્રેનથી આવનાર છે, સર્વત્ર ઘરમાં આનંદ પ્રકરી રહ્યો છે; પ્રેમસતતાતો અતિ દર્પ થેલીજ બની ગઈ છે.

બપોરના કામકાજથી પરવારી શાંતિચૃદ્ધામાં પ્રેમસતતા કેટલાક વિચાર કરવા બેસી છે. આ વખતે પતિ પતિનો ખીજવારનો બેટો થનાર છે, હમ પછી એકજ શરીર અને એકજ દીવસ પતિ પતિને બેગા રહેલા છે. પતિ તરફથી મેળવેલા વચનની યાદી પ્રેમસતતાના મગજમાં અત્યારે આવી ગઈ છે. પ્રેમની યાદગીરી તરીકે એક ઉમદા બેટ સાવવાનું વચન તેણે પતિ પાસેથી લીધું હતું.

પરપ નાવખતે મેલ ટ્રેન આવતો હોવાથી કોચમેને ૪—૪૫ ટાઇમે બે ઘોડાની વિક્ટોરીઆ ગાડી તૈયાર કરી, રજા મેળવી સ્ટેશન તરફ ઊડી મૂકી.

મેલટ્રેન આવવાનો સમય થયો, સુસવાટ કરતો આવ્યો પણ ખરો, તરતજ ૧૨૨૯ કલાસમાંથી જીવ્ય અને સુંદર આકૃતિ વાન બે નવ યુવકો અહાર આવ્યા. નોકર ચાકરોએ સરસામાન ઊઠાવી લીધા, સ્ટેશન ઉપર મળવા આવેલા કેટલાક અમીર પુત્રો અને મિત્રોની સુલાકાતથી છુટા પડી બંને બાજુએ

એ વિક્ટોરીઆમાં બેસી ઘર તરફ પધાણી કરું; અને ભાઈજીએ માતા પિતાને દંડવત કબો પુજાને કુશળકેમ આવેલા જોઈ માતા પિતાના હર્ષાનંદના પોર રહ્યો નહીં, કેટલીક વાતો ચીત કરી સર્વ જન ભોજન માટે ઉઠ્યા.

ભોજન વીગેરથી પરવારી રાત્રે પતિ પતિન ભેગા મળ્યા હર્ષથી ભેટયા, અન્યો અન્ય ના ચક્રુમાંથી આનંદ અશ્રુ વહ્યા. કેટલીક વિનાશ વાર્તા યથા પછી મધુકુમાર બોલ્યો. “ પ્રીયા ! પહેલો મેળાપ સાંભરે છે, કે જુલો ગયા ? ” પ્રેમભ-તાં કહે “ પતિ દેવે આપેલું વચન જુલાવા માટે, પહેલો મેળાપ જુલાવા માંગે છે, કે શું ? ”

મધુકુમાર કહે “ સુંદરી ! બહુ આલાક જણાવે છે ! આપેલું વચન પાળવામાં મને જેટલો આનંદ મળે છે તેટલો આનંદ બીજા કશામાં મળતો નથી; પ્રીયા ધ્યાન આપ !

જેના વડે તાર અને મારું જીવન સુખકર બનવાનું છે, જેનાથી આપણાં લવિષ્યની ઉચતમ આશાઓ સફળ થવાની છે; મારી બહાલી પ્રિયતમો ? એવી જે અનહદ આનંદ આપનારી “ પ્રેમની પેટી ” હું લાવ્યો છું ! છતાં અમુક વખત સુધી તેની ‘ આવી હું ’ તને આપનાર નથી તેમાં શી શી ગરુઓ છે ? તે જીવવાને અને એક મહાત્મા તરફથી મળેલા અનુપમ શુભંત્ર કે આ મોક અને પરલોકનો જીવન મંત્ર કેવી રીતે ગોઠવાયો છે અને તેમાં ક્યી ક્યી ખુશીઓ સમાયેલી છે, તે વિશે જાણવાને તારે કેટલોક વખત અધીરા બની રાહ જોવી પડશે !

બાઈ; મારી બહાલી મનોરમા આ રહી તારી પ્રેમની પેટી ”—

આ દૈનિ પ્રેમની પેટી ભેટાં અને તેલું મનોહર દેવતાઈ તેજ નિદાળનાં પ્રેમભં-તાને આનંદ કેવા રૂપમાં ઉભરાવા લાગ્યો તે લખણું અશક્ય છે; ધડીમાં પતિ સામું અને ધડીમાં તે પેટી સામુ દ્રષ્ટ સ્થીર રાખે આવી પ્રેમભ-તાની સ્થીતિ થઈ.

અપૂર્ણ*

લેખક

રતનલાલ એન. વકતા.

બોરસદ

તા-ક *

બહાલા વાંચકો:—

“ પ્રેમની પેટીમાં શું શું હતું ? આ દેવતાઈ સીજ મધુકુમારને ક્યાંથી મળી હતી ? વીગેરે વીગેરે બાગત આગળ ઉપર જાણવામાં આવશે. રનેહની સીડીને અને પ્રેમની પેટીને સમંધ છે પણ ખરો અને નથી પણ—

તે વાર્તાની શરૂઆતમાંથી ઉદભવશે પણ કેટલાક માસ રાહ જીવાને અતે લેખીનિ શુભક હોય તોને આધાર લેખકના આસપાસના સંજોગો ઉપર અવલમી રહ્યો છે, એમ ચોક્કસ સમજવું ! છતાં, લખાણુ, શબ્દો અને બોધ સમયોચીત છે; તે પણ જાણા આનંદની વાત નથી ! તેમાં વાંચકની શુદ્ધિ-પરિક્ષાની પણ એક ઉમદા તક સમાઈ છે.

અધિપતિ-ભાઈજી.

સ્વચ્છતિય અભિમાન ! નખરં વન.

નવાખ સાહેબ સહવારના પ્રદેરે યોગાનમાં બેસી હકેક ગગડાવતા હતા, તેવામાં મહેતર બનીઆમાં ઝાડુ કરવા આવ્યો ! તેની સાથે કાંઈ મગક કરવાને નવાખ સાહેબનું મન થવાથી તેઓ કરમાવે છે:—

“ અહ મિયાં મહેતર ! હમ તુમહારી જમાઅત મેં આના આહતે હૈં, દાખિલ કરોગે બા નહિ ? ”

મહેતર—“ જી હુજુર ! કાઉ નહિ ! બડી ખુશીસે ! ”

નવાખ—“ હાં, લેકિન તુમ જનતે હો. કેહ 'યહાં તો હમ બડે માન મરંતથે-વાવે હયે', કયા તુમહારે વહાબી એસી ખુશી (મલોગી) ?

મહેતર—“ બગ અરમયા હુજુર, અગર આખિર આનકે બેટેકી બરાબરી કયું કર હો સંકતી હય ? ”

દુનિયાની

કટલીક જાણવા જોગ આવતો !

૧ આપણા ગામડામાં એક બે વખત, મુ'બાઇ જેવા મોટા શહેરમાં દીવસમાં સાત આઠ વખત અને અમેરિકાના ન્યુયોર્ક જેવા શહેરમાં દીવસમાં પચ્ચીસ કરતા વધારે વખત ટપાલના કાગળો વહેંચાય છે !

X X X

૨ રશીઆની રાજ્યધાની સેંટપીટર્સબર્ગમાં એક અમીરે કાગળનો મહેલ બનાવ્યો છે જેમાં કાગળ સિવાયની કોઇ પણ ચીજ વાપરવામાં આવી નથી. મહેલના સર્વ ભાગો, દીવાલો, કબાટો, બારણા, સાંકળ નકુચા, દાદર, દરેક કાગળથીજ બનેલા છે; તેની પાછળ ૧૫ ફોટ લાંબ ૩૦ ખર્ચ થયો છે મોટા મોટા ફજનેરો જણાવે છે કે આ મહેલમાં અમીરને વાપરવાનું સઘળું ફરનીયર પણ કાગળનુંજ બનાવવામાં આવ્યું છે, ફક્ત તેમાં વસનારા માણસો કાગળના બનાવ્યા નથી એટલુંજ બાકી છે !

X X X

૩ ચીનાઓ બ્યારે મરણ પામે છે ત્યારે તેનું મુઠ્ઠું પહેલાં એક જગ્યા ઉપર થોડો વખત દાટે છે, પછી તેના મીત્રો કે સગા બહાલાઓને સ્વપ્નામાં બ્યારે મરનાર આવીને જે જગ્યા ઉપર તેને દાટવાની બુધી હોય છે તે જગ્યા કેહે છે ત્યારે તેનું મુઠ્ઠું પહેલાની જગ્યા એથી પાછું કાઢી લાવીને તે જગ્યાએ દાટે છે.

X X X

૪ બંગાળના એક ગામડામાં એક ગવૈયાની સ્ત્રીએ ઈરી વખતે પાંચ બાળકોને જન્મ આપ્યાનું. કહેવાય છે, પહેલું બાળક તીર કામકાના આકારનું હતું, આ સઘળા

બાળકો જન્મતાં વારજ મરણ પામ્યાં હતાં ! જેના જન્મ એકદરતી રીતે થાય છે તેનું મરણ પણ તેવીજ રીતે થવું જોઈએ. મનુષ્ય માતાને એકી વખતે એક બાળક થવું એ નિયમ છે અને વધારે બાળક જન્મવા એ અપવાદ છે અને ધણું ખર તેઓની જીંદગી ટુંકીજ હોય છે.

X X X

૫ હેડાગાદ ખાતે એક સ્ત્રીએ પક્ષીના આકારના વિચીત્ર બાળકોને જન્મ આપ્યો હતો પણ તે મુશ્કેલી જ જન્મ્યું હતું.

X X X

૬ મીરજપુર જિલ્લામાં એક કુંભારને ત્યાં ત્રણ માથા અને ત્રણ આંખો વાળો છોકરો જન્મ્યો હતો તે એક દિવસ જીવીને મરણ પામ્યો હતો.

X X X

૭ તોડાચીના અખાતમાં કોઇ પણ જગ્યા કરતા વધારે મગર મચ્છો વસવાટ કરી રહ્યા છે.

X X X

૮ અમેરિકા જેવા દુરના મુતકે વસતા ચીનાઓ અમેરીકાના ચોખા અને અનાજ લેતા નથી પણ ખાસ ચીનથી મંગાવેલા ચોખા ખાય છે.

+ + +

૧૦ આખી દુનિયામાં જેટલા પુસ્તકાલય છે તેમાં સર્વથી મોટું પુસ્તકાલય લંડનમાં બ્રિટીશ મ્યુઝીઅમ છે. તેમાં આસરે ૪૦ થી ૫૦ લાખ પુસ્તકો છે જેના કબાટની લંબાઈ ૪૩ માઈલ જેટલી છે. આવું જંગી પુસ્તકાલય બીજે

કયાંએ નથી તેનાથી ઉતરતું પુરતકાલય
પેરીસતું છે. હિંદુસ્તાનના જીવિષ્યમાં તેણું કંઈ
થશે કે ?

X X X

૧૧ દક્ષીણ આફ્રિકામાં એક વૃક્ષ માલમ
ડડ્યું છે કે જેમાંથી ખડિના જેવા દાણા નીકળે
કે, એક બીજું ગાડ છે કે જે પ્રાણીઓનું માંસ
ખાય છે. અને તેથી તેની પાસે જનારા પ્રાણી-
ઓને પોતાના પગમાં સપડાવે છે, જે પ્રાણી
૧ ખોંધ જનારાં વૃક્ષો છે, તે પ્રાણીને નીરસી
અને અમર કરનારી આયર્ષી આ પ્રાણી તળમાં
પાકતી હોય તો તેમાં શું આશ્ચર્ય છે ?

+ + +

૧૨ ન્યુઝીલેન્ડમાં એક એવું વૃક્ષ છે કે તેની
આજીઆજીમાં ફેરેવારાઓને વરસાદ ના વરસે
તેનું કદાપી દુષ્ક ભોગવતું પડતું નથી.

+ + +

૧૩ સીંગાપોરમાં કાચબાઓ ખડુ મોટા હોય
છે તેઓની કંઠામાં આસરે માડા છ ફીટ અને
વજનમતો સાડા ત્રણ સી રતલથી પણ વધારે
હોય છે.

X X X

૧૪ " યાંગતીસીકીયાંગ " નામની નદી
ચાનમાં આવેલી છે તે એટલી બધી મોટી છે
કે યુરોપ એશીઆ અને ધણુ ખૂં આખી
દુનિઆમાં તેના જેટલી બીજી કોઈ નદી નથી
તેના પાણીથી સાડા નવ લાખ ચોરસ માઈલ
જમીન રોકાય છે.

X X X

૧૫ ફ્રાન્સમાં એક અરાદ વંદસની એકરી
ચાંલીશ દીવસ સુધી ઉઘી હતી અને તે પછી
૨૦ વર્ષની ઉંમરે તે ૫૦ દીવસ ઉઘી હતી
બાદ તા ૨૦-૪-૧૮૬૨ ના રોજ સુતી તે
૧૮૬૩ ના માર્ચની ૩૦ મી એઠવી એટલે
લગભગ એક વરસ સુધી સુઈ રહી.
હવે વાંચક આને કોઈ જાતના રોગ કે હિંસ ?

+ + +

૧૬ જોરહન ખાતે મેસાયુ રેટેટની ધારાસ-
માં એવા બીસ રજી થયાં હતા કે કુવારા

મરો પાસેથી દરવર્ષે એક પોંડ કર લેવો અને
તે કાયદો જેઓને પાંત્રીરા વર્ષે થઇ ગયા હોય
તેઓનેજ લાગુ પાડવો અને તે પૈસા વડે
કુવારી સ્ત્રીઓને મદદ કરવી.

+ + +

૧૭ દરેકાઇ જગ્યાના મચાણો કરતાં બના-
રસની રમસાન ભુમિ જેવા લાયક છે ત્યાંનું
રમણ, બાંધણી, અને છૂટ ધ્યાન એવેતેવાં છે.

X X X

૧૮ એક જાતના ધંડાની કામત ૩૦
૨૭૦૦ ની ગણાય છે આવા ધંડા દુનિઆમાં
ફક્ત ૩૦ જ છે.

X X X

૧૯ વિદેશીઓએ નક્કી કર્યું છે કે હંકોઇ
દેશની સ્ત્રીઓના વાળ કરતાં હિંદુસ્તાનની
સ્ત્રીઓના વાળ કામતી અને અતિ ઉપયોગી
છે, સંકો ગાંસડીઓ પરદેશ ચઢવા માંડી છે
હિંદુઓ વેપાર વિનાના આમને આમજ થયા.

X X X

૨૦ " આનામ " માં સોનાના સીકાનું
પણ ચલણ છે જેની કામત ૧૨૦૦ હાં ની
થાય છે.

X X X

૨૧ દુનિયામાં બધી મળી હાલ ૩૩૨૦
દીવા દાંડીઓ છે તેમાંની ૬૩૫ દીવા દાંડીઓ
યુનાઇટેડસ્ટેટમાં છે, જ્યારે ૬૦૦ લગભગ
દીવાદાંડીના ધણી આપણા હાલના રાજે સાદ
નામદાર જોયો છે.

+ + +

૨૨ ધંડાનાં ૧૫૦૦૦ ટપાલીઓ છે
તેઓ દર વર્ષે ૩૦૦,૦૦૦,૦૦૦ (ત્રીસ કરોડ)
રૂબાણે ઘેર ઘેર પહોંચાડે છે.

+ X X

૨૩ કચ્છાઓના નાણીને ટાપડીપથી વાળ
ઓળાના ધણે શોખ છે કોઈ વખત તેની
પાછળ તેને આડ કસાક લાગે છે.

X + +

૨૪ મગર મગજની પુંછડીના ફટકામાં
બીજા બધા પ્રાણી કરતાં વધારે ઝેર હોય છે

તેથી ઉતરતું એક “ છરાક ” ની હાતમાં
અને તેથી ઉતરતું એક સીંદના પંજમા
હોય છે !

+ + +

૨૫ બપોળની નાટક શાળામાંથી જો કોઈ
જોનાર બહાર જઈ પાછો આવનાર હોય છે
તો તેને અત્રે જેમ પાસ આપવામાં આવે છે
તેમ કરવામાં આવતું નથી પણ તે શખ્સના
હાથ ઉપર તે થીએટરનો છાપ મારવામાં
આવે છે અને તે છાપ હોય તોજ તેને ફરીથી
હાથલ કરવામાં આવે છે

+ + +

૨૬ માણસનું હૈયું દીવસમાં ૯૨૧૬૦
વખત ધબકાય છે

+ + +

૨૭ આખી દુનિયામાં વિદ્યા માટે
પ્રખ્યાત થયેલી લંડન યુનિવર્સિટી ૧૮૨૮ માં
સ્થાપવામાં આવી હતી

X X X

૨૮ સીયામના રામનુ કુટુંબ સર્વથી મે
છે તેના પુત્રો પુત્રીઓ બહેનો અને કાકા વી
મળી ૨૫૦ ની સંખ્યાનાં છે તે સંખ્યા
ખચરાવી ખીવરાવી પોતાની સાથેજ રાખે છે

X X X

૨૯ એક જાતના બાજ પક્ષી ૨૪ કલાક
૧૪૫૦ માઇલ ઉડી શકે છે હાલમાં કેટલ
પાળવાને પકડવામાં આવ્યા છે

+ + +

૩૦ શાહ મુગના પીંછાના એક રતલે ૩
૧૦૦૦ હજાર હપજ છે

રતનલાલ નાગરદાસ વકતા

બોરસદ

તમેએ આએ નામ જોયું કે ?

દુન્યા હેર ઓઇલ.

અમારા જુના અનુભવ અને જાતી દેખરેખ સાથે જમાનાને અનુસરતું બનાવેલું છે.

અડધા આનારો રદાંપ મોકલી સેમ્બલ ફી મંગાવી ત્રાય કરો.	દુન્યા હેર ઓઇલ મધુર અને સુવાસીક ખુશ- બોદાર લોકપ્રિય થઇ પડ્યું છે.	તમારા ગામમાં દરેક જોરડી વાલાને ત્યાંથી મલશે. ન મલે તો ‘નીચલે ટકા- લેથી મંગાવી લેવું.
દુન્યા હેર ઓઇલ ખરી જતાં બાલને અટકાવી માથાને ઠંડક પોંચાડે છે.	દુન્યા હેર ઓઇલ ચાલુ વ. પરાસથી આવતી નરમાસ અને ચલકાટ લાવે છે માટે જરૂર ત્રાય કરો.	દુન્યા હેર ઓઇલ સ્ત્રીઓના ફરેસ સાથની ખુબસુર- તીમાં દરા ધણે વધારો કરે છે.

કીમત બાટલી ૧ ના બાર આના પોષ્ટ ખરચ ચાર આના જુદા

એકલા બનાવનાર-એ. ઇ. પાટનવાલા, લાલપાલા, લેન સુબર્ધન, ૩

ભુત સમયમાં શ. રમુછે પત્રથી મારી સમક્ષ એક સવાલ રજુ કર્યો હતો કે "ઉપ રોકત ચબ્દથી માણસ શું ? શું ? સમજી શકે છે ? શું ? શું ? વિચારી શકે છે ? ગણા પુરવો એ જડ વસ્તુમાંથી શું તાત્પર્ય શીધી શકે છે. ? "

પણાપના ભેગાં આ ચબ્દથી અગમ્યમ યશી, કેટલાક ક્યા પાત્ર આત્માઓ આ મહાસત્વ કે આત્મતત્ત્વ રૂપ નાનકડો લેખ વાંચતા કંટાળી જશે, આગળ વધતાં અટકી જશે; છતાં વિચારવાન પુરવોની લોહસુત્રક શુધ્ધિ કાંઈ-લુહુજ કામ કરશે? કાંઈ નિસ્તેજ માર્ગ શોધશે કે જેનાથી ઉત્તમ અને રસમય ભાવો, દ્રષ્ટિએ પડતાં પરિક્ષણ શુધ્ધિ કામે લાગે. અને તેમાં સમાયેલું સારસત્ત્વ મદલુ કરે.

ગમે ત્યાં જાઓ, શાવે ત્યાં પ્રગે, હરકોઈ ચીજ-લુગો, પછી તે નાની કે મોટી, સારી, સુંદર, નાલુક વા નહારી, કથી ચીજ વિચારવાન આત્માઓને માટે સાર સત્વરૂપ આકર્ષણ શક્તિ નથી દર્શાવતી ? કથી વસ્તુ અમુક વિષય માટે સમયોચિત બોધ નથી આપતી ?

શું દુનિયાની અમુક વસ્તુઓ નકામી છે ? શું ? સહિમાં કાંઈએ નિષ્કારણ વાસ કરી રહ્યું છે ? શું ? એ 'વાત તમારી અકક્કની મધોલ બાધ છે ? ના, કહી નહી. ત્યારે તમે તેનો વિચાર કરો; પૃથ્વી, આકાશ, કે પાતાળ ક્યાંક પશુ કાંઈપદાર્થ બિન ઉપયોગી નથી.

હરકોઈ ચીજ, વસ્તુ કે પદાર્થ ઉત્તમ શીખામણ રૂપ અને બોધક છે.

આ તત્ત્વ રૂપુ ખડકુ કે પડકુ જડકુ નથી, પશુ પ્રચુના ધરતું છે, સર્વ વિવેકી મહાત્માઓની પાસેથી વારસામાં મળેલું અને અન્ય રૂપાતીરમાં ઝરેલું મહા સિધ્ધાંત સત્ત્વ છે.

આત્મજંદુમી ! આથી કેહું આપણે ભુલવાના નથી, આટલે મુધી આવી પહોંચ્યા પશુ હજી તેની પ્રસ્તાવનાજ છે કોઠા જેવી ચીજ માથી આપણને ધણુંજ ગણવાતું અને શીખવાતું મળે છે. એક સિધ્ધ થયેલ મહા-ત્માનો ગુપ્ત પત્ર આપણને એવું શીખવે છે કે તેઓ કેટલાક વર્ષોથી મોગી બની આત્મ કલ્યાણની શોધમાં વન વન અને જંગલે જંગલ આચરતા હતા. એમને એમ સ્પષ્ટ બધ વર્ષો વિતી ગયા છતાં સ્વરૂપ (આત્માને) તે જાણણી શક્યા નહી, છતાં દર નિઃશ્ચ કરી રહ્યા નીકળેલા શુર વીર કાયર થઈ પીક બતાવેલા નથી; તેમ આ વિચારવાન મહાત્મા આત્મ પ્રવાસમાંની આટી ધુટીથી નાહીંમત થયા નહીં.

એક વખત ફરતા ફરતા અપરણમાં અના-દિના દેહાગ્રાસ પ્રમાણે થોડાં લાગવાથી એક મોટા કોમીના વૃક્ષ નીચે વિશ્રાંતિ નિમિત્તે બેઠા વધુ સમય પમાર નહિ થયો હોય તેવામાં વૃક્ષ ઉપરથી એકાએક એક કેહું જમીન ઉપર પડ્યું. પશુ પડવાની સાથે-છોતરાં. અને તે મહિને ગર્ભ લાગવાથી લુતા થઈ ગયા. આ આત્મલક્ષી મહાત્મા તે તરફ બેરોજર ધ્યાન આપી રહ્યા હતા આ જમને જણાતું નેજી નાટક જેતાં તેઓ હેડા વિગતમાં પડી ગયા પછી તે ગર્ભ અને છોતરાં જે કોઠા ના વિભાગે હતા તેને ભેમા કરી વિચારના લાગ્યા કે હે આત્મા "હું" તે શું ? અને આ તે શું ?

આ દુનિયા જળ જંગલ, લંગોટી અને મુખપત્તે કરી આ દેહને અને તારે શું સંજ્ઞ છે ? તેના ઉપર અતિશય પ્રીતિ કેવી ?

કોડી ઉપરથી કોઠાને ખરતાં અને છોતરાં ગર્ભથી લુના થતાં જેટલી વાર લાગી, તેટલોજ બાકાકે તેથી પશુ ઓછો સમય આ દેહ ને પડતાં અને આત્માથી લુના થતાં થવાનો નથી; તો પછી આ કાણ-ભંગુર-દેહ ઉપર મમતા શી ? સર્વ નાશવંત છે. પૂહેલાં એવું કાણ જાણતુ હતું કે—હુંકે સમયમાં કોઠાનો કાળ છોતરાં અને ગર્ભ દર્મશને માટે બેરોજ

આકાર જાની જીન્ન જીન્ન થનાર છે. તો હે આત્મા ? તે 'શું' છોડ્યું ? 'શું' ત્યાગ્યું ? હજી તો દેહ ઉપર પ્યાર રાખી રહ્યો છે, જ્યાં ઉત્તમ વિચાર ના પરિણામે એટલે અપુર્વ જ્ઞાન થવાની સાથે તરતજ જ્ઞાન ચક્ષુ ખુલ્યાં, વળી તેની સાથે સમજાયું કે અદ્યાપિ પણ ક્યાંક કરવાનું બાકી રહ્યું. આસ્થાપાસ અંતર કે ઉંચાણ નીચાણ અને દીન્ય જ્ઞાનમાં લક્ષ લગાડતાં સમજાય છે કે કોઇ અધિક કે અપૂર્વશક્તિ આત્માથી જોડવાની રહી—અથવા તે મૂળ થવાનું હજી બાકી રહ્યું “હું” તે તું અને તું હું ” તે આ પ્રમાણે હૃદય ચક્ષુ ખુલવાની સાથે તે મહાત્માને “હું” એ શબ્દથી બીનતા લાગવા માંડી

સગળા અંતર લાવે ઉધડ્યા કે આત્મા સોદી પરમાત્મા એટલે એકતા થતી લાગી ! આવી રીતે તે મહાત્મા માયા મોહથી લપટાએલી દુનિઆ અને ક્ષણભંજીર દેહથી હંમેશને મારે વિરક્ત જની અવિચળ શાંતિ, અખંડ જ્યોતિ કે પ્રભુપદ પામી ગયા છતાં વિશુદ્ધ કીર્તી કોઠાને અતુકરણીય દાખસે પાછળની પ્રજાને દ્રષ્ટાંત રૂપ થવા મુકતા ગયા. વંદન હો વળી એવા મહાત્મ પુરોષોને, કે નિર્જીવ જડ વસ્તુ માંથી ચેતનની બહુ મુલી કામત પારખી.

લેખક

રતનલાલ એન. વક્તા, બોરસદ

જાહેર ખબરોનું અભયબ ખાનું.

(લખનાર—જહાંગીર, ૩. માઇસોરવાલ ; ખરોડા.)

વેશવાના છે—થોડાંક જુના કાગળના ફાટેલા ટુકડા, ભાંગેલી ચીમનીઓ, ફેાચમાંના માંકડે, એક ઠાંઠો ગધેડો, એક અચરાફ દબ્બમ, એક તુફાની પારસી પોરીઓ, વિગેરે વિગેરે. અરજદારોએ ગંધાતી ઓફીસમાં રાતે ૧૦ થી ૧૨ વાગ્યા સુધીમાં મંજુરું અથવા લખવું નહીં તો ગાળો દેવી.

ભાડે આપવાનું છે—કચરા પટી રસ્તાપર, ગંધડી ગલીમાં એક આળો બંગલો, છાપરાં વગરનો ચોમેરથી પુલ્લો, મેલેરીઆ તાવ આવે એવા પવનની ગેરંટીવાળો ભાડે મળશે.

લેખો:-અકલ વગરના પારસીલાલ

ઠે. સ્થીર નદીના પુલ નીચે;

સુ. ધડપકડ.

જોઈએ છે—એક અકલ વગરનો આળસુ શુભાસ્તો, ગાદી પગના માંકડ માંડે તથા ખાંડની વખારમાંથી મંકોડા પકડે, પગાર-કંઈ નહીં, આવવું જરૂં મરજી પ્રમાણે.

ખોવાયાં છે—મારાં જુવાન સાસુજી, ઉમર વરસ ૭૫, જેઓ દેખાવે ઘણા યુવ સુરત છે, તેમની ઇલાજીમાં ફક્ત એક આંખ ગમલી છે એક કાને જરા વધારે સાંભળે છે, ઉપરના દાંત બીલકુલ નથી, એક હાથ ગેપ છે, એક પગ ખોડો છે, એવા તેઓ ઠઠાવર બોધાનાં એક જુવ સુરત બાઈ છે ! શોધી લાવનાર પોલીસ હવાલદાર દુધપાકરાવ જલેખીરાવ પાસે પોલીસ ચોકીપર પહોંચાડવાં અતે ત્યાં ચાર જોડી જુના છુટ ધેનામ તરીકે અનામત મુકેલાં છે તે લઈ જવા.

સ્ત્રી કેળવણી વિષે.

સ્વૈચ્છિક એચ. કાંટાવાળાના
એક પત્ર ઉપરથી.

શાંતિ વિલાસ

મકરપુરા રોડ

વરોડરા, તા. ૬-૬-૧૩

પ્રિય સાહેબ

તમ જે ચર્ચા ઉપસ્થિત કરી છે, તે ખરેખર યોગ્ય છે. સર્વ સમાજને અને કોમોને વીચાર ઉપર જ્યાં સુધી સંપૂર્ણ લક્ષ આપેલું છે, ત્યાં સુધી દેશાન્નતિની આશા વધે છે.

પ્રજા સુધારાનું સર્વોત્તમ સાધન તેજ, ચિત્ત અને જ્ઞાન છે. ધર્મીય કાળજી અને દેખરેખ નીચે તૈયાર થયેલું આગ્રહજનક સ્વાદિષ્ટ ફળો નિયમિત આપ્યા જાય છે. તેવી રીતે એક કેળવણી સુરક્ષિત માતા પોતાના કુટુંબના સધળા બાળકોને સુસંસ્કારિત બનાવે તે નિઃસંશય છે.

બીજા કાલ રહેર, સમાજ, ખુલ્લું પ્રયત્ન જ્યાં ત્યાં સુધારો-સુધારો ના બીજાનો વાતતા આપણે સાંભળીએ છીએ, પણ એવો નાદકનાં જરાડા સિવાયનું કાંઈ નથી. કારણ જેની ખાસ અને પ્રથમ જરૂર છે તે માન રમણ સંક્રિતમાં આપણે નથી, કારણ એકડેક શીખ્યા વિના દરેક મીઠાં ટપકાવવાં નકામો છે.

અને આથી બને છે શું કે ખીટ બાળકમાં પણ સંપૂર્ણ યોગ્ય બનાવું નથી, જોઈશું તો સહેજમાં જણાશે કે હાલ આપણી પ્રજામાં જે અધ્યાત્મિક અધમ રિવાજ પ્રચલીત છે, તે

મુશ્કેલ કરી સ્ત્રીઓમાં જોવામાં આવે છે, હા પાર વિનાનું રૂઢું " કુટુંબ " જેની તેની સાથે નિષ્કારણ લઈને ધીરોડા-મુના-દોંગી-પુનારા અને નજરબંધીઓ ઉપર વિશ્વાસ રાખેલા; કુમળા હોડ જેવાં બાળકોને તેમની નજીવી જીલ માટે માલો લાડવી કે ઘોલ ધપાટ કરવી, આ બધા અજ્ઞાનતાના જ ફળો નહિં તો બીજું શું ? અને આવા જ દરજ્જાથી દેશની ઉન્નતિ માટે પ્રથમ સ્ત્રાવ સ્ત્રીઓને કેળવવી તેજ છે.

સ્ત્રી કેળવણી હોય તોજ મનુષ્યનું " ગૃહ જીવન " સુખી નીવડે, કેળવણીથી માતાઓથી ભવિષ્યની પ્રજા કેવી સુસંસ્કારિત અને ? બાળકો કેના ધૈર્યવાન, બુદ્ધિશાળી હોવા અને વિવેકી બને.

તેને માટે કશું છે કે એક કેળવણી માતા સૌ કૌતમ શિક્ષકો કરતાં પણ સાફ કામ કરી શકે છે.

આવા આવા અનુપમ ફાયદાઓ હોવા છતાં આ તરફ પુરવું લક્ષ કેમ નહિ અપાવું હોય ? તેનું કારણ સહેજ વિચાર કરતાં સમજાય છે કે કેટલાક કેળવણીને માથે આસેપો સુકે છે, પણ તે તદ્દન અયોગ્ય વાત છે. ખરી કેળવણી પામેલું કદી ખોટું રહેતું જતું નથી. સચે સાચે એટલું યાદ રાખવું જોઈએ કે તેમની કેળવણી અપૂર્ણ રહેવી જોઈએ નહિ.

આકાર જાની જીન જીન થનાર છે. તો હે આત્મા ? તેં શું છેડયું ? શું રચાયું ? હજી તો દેહ ઉપર પ્યાર રાખી રહ્યો છે, એવા ઉત્તમ વિચાર ના પરિણામે એટલે અપૂર્વ જ્ઞાન થવાની સાથે તરતજ જ્ઞાન ચક્ષુ ખુલ્યાં, વળી તેની સાથે સમગ્રયુગ કે અઘાપિ પચી ક્યાંક કરવાનું બાકી રહ્યું. આસપાસ અંતર કે ઉંચાણ નીચાણ અને દીન્ય જ્ઞાનમાં લક્ષ લગાડનાં સમગ્રય છે કે કોઈ અધિક કે અપૂર્વશક્તિ આત્માથી જોડવાની રહી—અથવા તે મય થવાનું હજી બાકી રહ્યું “હું તે તું અને તું હું” તે આ પ્રમાણે હૃદય ચક્ષુ ખુલવાની સાથે તે મહાત્માને “હું” એ શબ્દથી જીનતા લાગવા માંડી

સગળા અંતર બાવો ઉઘડ્યા કે આત્મા સોદી પરમાત્મા એટલે એકતા થવા લાગી ! આવી રીતે તે મહાત્મા માયા મોહથી લપટાયેલી દુનિઆ અને કાલુજીય દેહથી હમચને માટે વિરક્ત જાની અવિચળ શાંતિ, અખંડ જ્યોતિ કે પ્રભુપદ પામી ગયા છતાં વિશુદ્ધ કીર્તી કોડાને અનુકરણીય દાખલો પાછળની પ્રગળે દ્રષ્ટાંત રૂપ થવા મુકતા ગયા. પદ્મન હો વળી એવા મહાત્મ પુરુષોને, કે નિર્જીવ જડ પરતુ માંથી ચેતનની બહુ મુલ્ય કીર્તિ પારખી.

લેખક

રતનલાલ એન. વકતા, બોરસદ

જાહેર ખબરોનું અભયબ ખાનું.

(લખનાર—જહાંગીર, રૂ. માણસોરવાલ ; ખરોડ.)

વેશવાનો છે—ઘોડાંક જુના કાગળના કાટેલા ટુકડા, બાગેલી ચીમનીઓ, ફેાચમાંના માંકડ, એક હાલો ગધેડો, એક અચરાફ હજામ, એક તુકાની પોરસી પોરીઓ, વિગેરે વિગેરે. અરજદારોએ અંધારી, બોલીસમાં રતો ૧૦ થી ૧૨ વાળ્યા મુઘીમાં મળવું અથવા લખવું નહીં તો ગાળો દેવી.

ભાડે આપવાનું છે—કચરા પટી રસ્તાપર, ગંધડી ગલીમાં એક આળો બંગલો, છાપરાં વગરનો ચોમેરથી ખુલ્લો, મેલેરીઆ તાવ આવે એવા પવનની ગેરંટીવાળો ભાડે મળશે.

લખો::અકલ વગરના પારસીલાલ
 ઠે. સ્થીર નદીના પુલ નીચે;
 મુ. ૫૬૫૬૬.

જોઈએ છે—એક અકલ વગરનો આળસુ શુભારતો, ગાદી પગના માંકડ માંરે તથા ખાંડની વખારમાંથી મંકોડા પકડે, પગાર કંઈ નહીં, આવવું જવું મરજી પ્રમાણે.

ખોવાયો છે—મારો જુવાન સાસુજી, ઉમર વરસ ૭૫, જેઓ દેખાવે ઘણા ખુબ સુરત છે, તેમની ઇલાજીમાં દરેક એક આંખ ગચલી છે એક કાને જરા વધારે સાંભળે છે, ઉપરના દાંત બીલકુલ નથી, એક હાથ જેપ છે, એક પગ ખોડો છે, એવા તેઓ કદાવર બાંધોનાં એક ખુબ સુરત બાધ છે ! શોધી લાવનાર પોલીસ હવાલદાર દુધપાકરાવ જલેબીરાવ પાસે પોલીસ ચોકીપર પહોંચાડવાં અને ત્યાં ચાર જોડી જુના ખુટ ધનામ તરીકે અનામત મુકેલાં છે તે લઈ જવા.

સ્ત્રી કેળવણી વિષે.

સ્વ. નરમાણુ એચ. કાંટાવાળાના
એક પત્ર ઉપરથી.

શાંતિ વિકાસ

મકરપુરા રોડ

વરોદરા, તા. ૬-૬-૧૩

મિત્ર ભાઈ

તમ જે ચર્ચા ઉપસ્થિત કરી છે, તે ખરેખર યોગ્યજ છે. સર્વ સમાજો અને કોમો તે વીધય ઉપર જ્યાં સુધી સંપૂર્ણ લક્ષ આપે નહિ, ત્યાં સુધી દેશાન્નતિની આશા વ્યર્થ છે. ' પ્રજા સુધારાનું' સર્વોત્તમ સાધન તેજ, એટલે સ્ત્રી કેળવણીજ છે. ધણીજ કાળજી અને દેખરેખ નીચે તૈયાર થએલું આમ્રવૃક્ષ હવેરો સ્વાસ્થ્ય રૂઝો. નિર્ધારિત આયુષ્યજ નવ છે. તેવીજ રીતે એક કેળવાયેલી સુરક્ષિત માતા પોતાના કુટુંબના સુધના આગકોને સુસંસ્કારક બનાવે તે નિઃસંશય છે.

ઐજ કાલ રહેરે. સમાજે, હુણે ખુબકે જ્યાં ત્યાં સુધરો-સુધરો ના ખીચો વામતા આપણે સાંજાળીએ છીએ, પણ એતો નાહકના જરાડા સિવાયનું કાંઈ નથી. કારણ જેની ખાસ અને પ્રથમ જરૂર છે તે માત્ર રમરણ શક્તિમાંએ આવતું નથી, કારણ એકડા શીખ્યા વિના હજરો મોકાં દષકાવવા નકામાં છે

અને આથી અને જે શું કે ખીજ બાળનમાં પણ સંપૂર્ણ યોગ્ય બનાવું નથી, જોઈયું તો સહેજમાં જણાશે કે દાલ આપણી પ્રજામાં જે અધ્યક્ષમાં અધમ રિવાજો પ્રચલીત છે, તે

ખુબતે કરી સ્ત્રીઓમાંજ જોવામાં આવે છે, હદ પાર વિનાનું રડવું " કુટવું " જેની તેની સાથે નિષ્કારણ લટવું ધીરોડા-સુવા-ટોંગી-ધુતારા અને નજરખંધીઓ ઉપર વિશ્વાસ રાખવો; કુમળા છોડ જેવાં બાળકોને તેમની નજીવી જુલ માટે માળો ભાંડવી કે ઘોલ ધપાટ કરવી, આ બધા અજ્ઞાનતાનાજ ફર્યો નહિં તો ખીણુ શું ? અને આવાજ કરણોથી દેશની ઉન્નતિના પ્રથમ સવાલ સ્ત્રીઓને જગવવી તેજ છે,

સ્ત્રી કેળવાયેલી હોય તોજ મનુષ્યનું " મૃદ જીવન " સુખી નીવડે, કેળવાયેલી માતાઓથી લલિત્યની પ્રજા કેવી સુસંસ્કારિક બને ? આગકો કેવા ધૈર્યવાન, શુધ્ધિશાળી ઝાલા અને વિવેકી બને !

તેને માટે કહ્યું છે કે એક કેળવાયેલી માતા સૌ કિતમ શીક્ષકો કરતાં પણ સારું કામ કરી શકે છે.

આવા આવા અનુપમ ફાયદાઓ હોવા છતાં આ તરફ પુરવું લક્ષ કેમ નહિ અપાવું હોય ? તેનું કારણ સહેજ વિચાર કરતા સમજાય છે કે કેટલાક કેળવણીને માથે આક્ષેપો સુકે છે, પણ તે તદ્દન અયોગ્ય વાત છે. ખરી કેળવણી પામેલું કદી ખોટું રસ્તે જતુંજ નથી. સથે સાથે એટલું યાદ રાખવું જોઈએ કે તેમની કેળવણી અપૂર્ણ રહેવી જોઈએ નહિ.

તેને માટે એક કવિએ કહ્યું છે કે—
Little knowledge is a dangerous thing.—“અધુરું જ્ઞાન એ એક લયંકર વસ્તુ છે.” અહીં-કે તે કરતાં નેપ્તિજ્ઞાને અભણું રાખવી.

એક બીન ડેંગવાએલ જી! તથા યોગ્ય સર્વાંગ કે સંપૂર્ણ કેળવણીથી સ્ત્રી એ બિના આચાર વિચાર તરફ જરા આપણે લક્ષ આપશું તો એકા એક જ-નેના આચરણમાં મોટો તફાવત આપણને માણુમ પડશે. કેળવણી એકતરફી અપાવી જોઇએ નહિ, વ્યવહારિક જ્ઞાનના સાથે સાથે તેમને નૈતિક એટલે ધાર્મિક જ્ઞાનની ખાસ આવશ્યકતા છે. નૈતિક જ્ઞાન હોય તોજ વ્યવહારિક જ્ઞાન હોય આવે છે. નૈતિક જ્ઞાન એ વ્યવહારિક જ્ઞાનના સૌંદર્યમાં વધારો કરનાર અનુપમ કીર્તિત ચણુગાર છે. તેની છાપ સજ્જત અને અસર ઉડી યાય છે.

તેમાંથીજ પરિ પકવ વિચારો અરે છે, તેનેજ સફજ્ઞાન કહેવાય અને તેજ જ્ઞાનનો બોધ તેના લાંબપણા વાળકોને જલદી ઉચીકર થાય એ માનવા યોગ્ય છે.

જે. ઓએ ઉદાગ્રીએરીમાં સદતાન રૂપી પ્રવેશનનો સંબંધ કર્યો છે. તે ખંડેખાં સ્ત્રી નહિ પણ દેવીજ છે.

આવી રોગ્યા ચેગ કેળવણી પામેલી માતા પોતાના જાળકોને કેવા સુસરકારી બનાવી શકે, તે લક્ષમાં લેવા જેવું છે. પ્રાચીન સમયની અમુક—અમુક—ઓશિનામાં ધાર્મિક જ્ઞાન પણ એટલે સુધીનું હતું કે—

દરેકો પંચતા પંડીત થા મહાન આચાર સામે વદ વિવાદ કે રાજ્યમાં ઉચી ચક્રિત. કવીશ્વરે આવી સ્ત્રિઓને મદા-દેવી, નરસિંહ વીરે માન પદકો આપ્યાં છે તે વ્યર્થ છે, સત્ય છે; અને તેવી સ્ત્રિઓની કીમત જેટલી આંધળી તેટલી આપ્યાં છે.

કંટા ઉતારા વાંળા શાકમાં કે જેઓ અવગણી-ઉત્પત્તિ છે તે પણ કેળવણીથી જોડેડો રૂપીઆની કીમતના બની મહાન

ધમારતના અથ લાગમાં શોભી રહે છે. તો પછી કેળવણીથી સ્ત્રિ રત્નો અમોઝાં બને એ સ્વભાવિક છે.

માટે સરાલ ખાસ વિચારના જેવો છે. જેના સંગઘમાં જેટલું જાણીએ તેટલું આણું છે. અર્થાં વધાર્યું છે. છતાં જ્યારે શહેર, સમાજ, કેમે અને મુખ્યત્વે એકે એક ઘેર આ બહુ મુશી પ્રતિષ્ઠની પહોંચશે અને પ્રવલ માટે તથા થવાથી ત્યારે એમ ચોક્કસ સમજણું કે દવે ફક્ત ઘોડાંજ દશકામાં દેશો ન્નતિમાં, મુધારામાં, અને મહા રત્નોની પ્રાપ્તિમાં કેાઈ અજગ વધારો થવો જોઇએ, હાલ એજ.

લી. તમારો

X X X

સંબંધ કરતાં—

રતનસાલ નાગરદાસ સકતા.

હાસ્ય વિનાદ:

(લખનાર:-જદાંશીર ર. પ્રાધસીરવાળા)

એ તો પરિક્ષા

ગોમાજી ગામની મહેદમાજી મહોદધાની મરઘી શેરીમાં એક ખાસગ્ર ખાઉ સ્કૂલમાં એક વખત એક બેહોશ હેડમાસર પરિક્ષા લેવા આવ્યા.

મહેતાજી—(એક છોકરાને) અહીં આવ છોકરા, તારી કલાસમાં ફેટલા છોકરા છે?

છોકરો—સાત સાહેબ!

મહેતાજી—ઠીક ત્યારે જા, તમારા સાતમાંથી અડધા અહીં પાકત ને અડધા ત્યાં રાખ.

(છોકરો ગયા પછી જાણુના ચોરડાંમાંથી જુઓ સાંભળી મારટર પોતે ત્યાં પધાર્યા અને શું જુએ છે ચોથા નંબરના છોકરાનો ડાબો કાન ડાબો હાથ ને ડાબો પગ પકડી ત્રણ છોકરા પોતાની તરફ ખેંચે છે એવીજ રીતે ત્રણ છોકરા જમણી તરફ ખેંચતાં બોલતા હતા કે આલો મારટર સાહેબે સાગત્રણ છોકરાને બોલાવ્યા છે. આ આ સાંભળતાં મારટર બેહોશીમાંથી બાહોશીમાં આવ્યા.)

પીઝર મુંકત આશા-

કિન્નરીને!

(મુલામી વર મુંદરને મન મદીરના સ્નેહ ખુલે
ઝલાવું-એ લય. સરસ્વતીચંદ્ર નાટક)
આશા મમ ઉર નિધિ મહી તરવરતી લેની—
પ્રેરનારી ક્યાં ?

પ્રેરિત મનુ રેસ રંગ તરંગ રીઝવતી—
વિનય કલિકા ક્યાં ?

કોમળ મુંદર કેકિલ કંઠથી
મુજ મન હરણ કરતી મધુરી;
મધુર મધુર કિન્નર રવ કરતી,
રવી મમ ઉર બાગે વિલસતી;
કિન્નરિ એ ક્યાં ઉડી અધીરી અરે !
ઉડીને પળીએ ક્યાં ?

આશા સધળી રૂંધાતી યદી યે—
રમરથુ કરાવીશ ના.—આશા
વિમલ.

નવિન વર્ષારંભે સુભાશિર્વચનો-

(મરાઠી સાપ્તીની ધૂનમાં)

(૧)

નૂતન વર્ષ આ શ્રોખ્ય ભર્યું હો !
ગૌરવ જય શ્રી અર્પે !
એક ખીજા પ્રતિ ઉદ્ભવ પામે,
માવુંથી અમિ અતુકમ્પા
આખાદાની તણી, દર્પાશુ સરિતા વહતે !

(૨)

શર થતા આ વર્ષ મધુર્યું
પ્રથમ પૃષ્ઠ કુમરું—
શું સુંદરસોદાય ધવલ્યે !
તેજસ્વી તમ ભાગ્ય
સુસલ અમૃતસર્માં,
સ્વાનંદાખિષ વિધે વિચરે !
વિમલ.

નિચલું નામ આપની ડાયરીમાં નોંધી રાખશો ! લાભ થશે !

EBRAHIM ABDULKADAR,

General Paper Merchant No 47 Sugar Chawl—BOMBAY.

રૂંધે અને મલેઝીઝ પ્રિન્ટીંગ પેપર ડબલ
અને સિંગલ ફુલીસકેપ કાગળ, સાદા
તથા છુકના મારજલ ઝાનેરી રૂપેરી
પાઉડર, તેમજ દરેક જાતની છાપવાની
સાદી વિગેરે વેચનાર.

ખબારખામની ઓર્ડર પર પુરતું લક્ષ
આપવામાં આવે છે. એક વખત દ્રાવલ
ઓર્ડર આપવાને ખાસ બલામણુ કરે-
વામાં આવે છે.

SUPPLIES :—

ROUGH & GLAZED
Printing Paper

DOUBLE & SINGLE
Foolscap Paper.

NATIVE ACCOUNT BOOK
Paper.

MARBLE PAPER OF
Every Kind,

ACCESSORIES FOR
Book-Binding

PRINTING INKS, GOLD
Silver Dests Etc., Etc., Etc.
Molussil Orders will be
despatched V. P. P.

ઈબ્રાહીમ અબ્દુલકાદર

જનરલ પેપર મર્ચન્ટ-સુતાર ચાલ નં. ૪૭-મુંબઈ.

સામાજીક અને એકાન્ત જીવન-સામ્ય

Society and Solitude.

“ Woe unto him that is alone ! This has been often said, but the studious recluse may answer, Woe unto him that is never alone and cannot bear to be alone !

Hamerton.

શિયાળો અને ઉનાળો, દિવસ અને રાત્રિ મહેનત અને આરામ—તે પ્રમાણે સમાજ અને એકાન્ત ઉભયની આપણને આવશ્યકતા છે.

મદારા પિછાનવાળા અને મિત્રો સાથે આનંદ આપનારા અને ઉપયોગી એવા અનેક પ્રસંગો આપવા માટે હું ઠંધરનો મોટો ઉપકાર માનું છું; તેમજ જગતમાં શાન્તિ અનુભવતાં એકલા વિચાર કરવાને અનેક વખત એકાન્ત સેવના પ્રસંગો આપવા બદલ ઠંધરનો તેટલોજ આભાર માનું છું.

જન સમુદયમાં રહેવાથી વ્યક્તિ સ્વાતંત્ર્યના હક્ક અને લાભ આપણને મળે છે; પરંતુ એ સ્વતંત્ર વ્યક્તિ જીવન આપાદ કરવાને એકાન્ત બહુ ઉપયોગી છે પ્રગ્નને ગમન અને વ્યાપાર એ બે વસ્તુ સાથે લો સંબંધ છે તેટલોજ સંબંધ મનુષ્ય સાથે ધારે છે; જ્યારે એકાન્ત એના શુદ્ધ જીવનને સ્થાને છે અને તે શુદ્ધ પ્રગ્ન પોતાનામાં ઉદ્ભવ પામતી અપૂર્વ રચના શક્તિ (originality) અને ભુધિ બળ (genius) ને કેળવે છે.

અરણ્યવાસી એક પૃથ્વી સાધુ પુરુષ અને ખીળ-મનુષ્યો જેઓ પોતાને સમાજમાં અન્યની પેઠે એક સમાન વ્યક્તિ પ્રમાણે ગણતાં નથી તેમજ જેમનાં જીવન ખીળઓનીજ મહેનત ઉપર અવલંબી રહ્યાં છે, તેવાં મનુષ્યોનાં જીવન અપૂર્ણ નથી શું ?

ખરું જીવન કેવું હોય શકે ?—એક લઘુવક બારકસ જે નૌકા સૈન્યના કાફલામાં પોતે એક સ્થાન ભોગવે છે અને જે તે કાફલાના બળમાં, ક્રિયામાં પોતાનો દિસો ધરાવે છે, તે નિઃસીમ મહાસાગરમાં વિખડું પડેલું એકલું એકાન્તમાં પણ નિર્ભય થઈ શકે છે; સ્વયં નિર્ભય છે; એજ પ્રમાણે આપણે જન સમુદયના સહવાસમાંજ રહેવું જોઈએ; સમાજની એક વ્યક્તિ તરીકેના હક્ક ભોગવવાજ જોઈએ અને તેમ છતાં પણ સમાજ સંસર્ગથી દુર રહીએ ત્યારે શુદ્ધજીવનનાં એકાન્ત સુખની આપણી ઇચ્છાઓ પ્રમાણે પૂરે પૂરા આસ્વાદ લેવા શકિત ધરાવવીજ જોઈએ.

કયા વદાણને ઉચ્ચતરથી સ્થાન આપાય ? લઘુલના સરંજામથી સુરક્ષિત અને નૌકા સૈન્યનાં કાફલાનાં વહાણોમાંનું એક તેને ? અથવા સેંકડો માછલીને અંતરે ભયાં ભય સુમુક નિશાનીઓ કરવા છતાં અન્ય કોઈ વદાણ તે ન જોઈ શકે એવા સ્થાને તોફાને ત્રહાલા દરીઆમાં વિચરતું એકલું કોઈ વદાણ તેને ? ખરે ખરી ખુખીતો બેમાંથી એકમાં નથી; પરંતુ તે દરેકમાં રહેલી ગ્રહણ કરવાની અને ધારણ કરી રાખવાની શક્તિમાં (Capacity) છે. કષ્ટાનની પાસે જોઈએ તેવા અને જોઈએ તેટલા ખસારી ન હોય અથવા તો મહાસાગર માં એકલાં વિચારને માટે નૌકા શાન્તિ જોઈએ તેવું જ્ઞાન ન ધરાવતો હોય તે કષ્ટાન શું કરી શકે ?

ધોરી રસ્તા ઉપરથી, એક પછી એક એમ સંકલનોમાં પમાર થતી ગાડીઓની પેઠે આપણામાં એક પછી એક પુષ્કળ વિચારો પ્રાદુર્ભૂત કરવાને માટે આપણે સમાજનો શુભ માનવો જોઈએ; તેમજ વળી જે ખરેખર આપણા પોતાના મનમાંજ વિચારો ઉત્પન્ન

થાય છે તેમને સારી રીતે સમજવાને ન્યાય બુદ્ધિ અને શાન્તિ એ હિલવને પ્રાપ્ત કરાવી આપવા બદલ આપણે એકાન્તનો પણ તેટલોજ ગુણ માનવો જોઈએ. એકાન્તમાંજ આપણને આપણા આંતર સ્વભાવનું, તેની લાવનાઓનું અને તેની પોતાની જરૂરઆતોનું જ્ઞાન થાય છે.

ધણી લાંબા સમય સુધી જેઓ સમાજથી વિરક્ત યજ્ઞને નિર્જન સ્થાનમાં રહ્યા છે તેમને માલુમ પડ્યું છે કે જન સમુદયમાં રહેતા હતા ત્યારે આકર્ષક અને ઉપયોગી લાગતી અનેક વસ્તુઓ કેવળ કુદરતી રીતેજ તેમના આંતર સ્વભાવ સાથે કાષ્ટ પણ પ્રકારનું આકર્ષણ ધરાવતી હતી નહિ અને તેજ સમયે વિરક્તોને ખરી ઉપયોગી વસ્તુઓ શી છે તેનું યથાર્થ જ્ઞાન થયું છે.

નિઃશંક આ પ્રકારનું જ્ઞાન એક સામાન્ય માનવીને માટે તો અમૂલ્યજ ગણી શકાય. દુનીઆની જંગલમાં રમી પડી રહેલા મનુષ્યને આ જ્ઞાનની એટલી બધી આપસપ્રકાશ છે કે તેના પ્રતાપે તેની દુઃખી સ્થિતિમાં પણ તે અમૃતમય છાંદીના રૂપ સ્વરૂપને અનુભવમાં નિહાળી શકે.

સમાજ આપણને એક એવા પ્રકારનું ઉત્તેજન આપે છે કે જેને લીધે જ્યાં ગણતાં છાંદીનાં સુખ વેલવેા ઉપર આપણી પ્રીતિ વધારે ને, વધારે રચપાય; ત્યારે એકાન્ત તે જ્યાં વસ્તુઓ Vainities માં રહેલા વિષનું જ્ઞાન દ્વારા દર્શન કરાવી એ મોહજળમાં ફસાતાં આપણને બચાવે છે.

એક પુરૂષ પોતાના મિત્રોને પ્રસન્ન કરવાને કષાટ શણગારે તેવાં માત્ર બાઇ-ડીંગમાં અને દેખાવમાંજ સુન્દર કેટલાંક પુસ્તકો ખરીદી લાવ્યો. બીજવાર ગયો ત્યારે પોતાના ખાનગી અબ્યાસને લગતાં ઉપયોગી પુસ્તકો ખરીદી લાવ્યો. પહેલી વારની ખરીદી સમાજનાં દબાણની આશ્વસને પરિણામે અને બીજવારની ખરીદી તેના એકાન્ત જીવનની અસરને પરિણામે બનવા પામી

દુનીઆને પ્રસન્ન કરનાર પોતાની આત્મિક અને આનંસિક હિન્નતિને રૂચે તેવી બાબતો તરફ દુર્લભ કરી નકામા મિત્રોનાં ચક્ષુ ઠારવા પ્રયત્ન કરે છે.

આંગ્રજ કવિ શેલી જેના નાનુક પ્રતિભા મનુષ્યો ઉપર એકાન્ત ધણી સારી અસર કરી શકે છે. શેલીએ જો તેના જમાનાની સામાન્ય સમાજને ના ધિક્કારી હોત તો તેનું પોતાનું જીવન અને વિચાર શક્તિ આટલી ઉચત દશાને પામ્યાં ન હોત; કાષ્ટકનેજ પ્રાપ્ત થતી એ મૃદુ પ્રકૃતિ જેને લખને શેલી પોતાની મૃદુ કલ્પનાઓ આપણી સન્મુખ મુકી ગયો છે તેનું અનુકરણ આપણે સામાન્ય મનુષ્યો કરી શકતાં નથી; તે શક્તિ તેનામાં આછીજ ખીલારણીને પામી હોત. તેની છાંદીના છેલ્લા વસ્સમાં તે બોલ્યો હતો કે તે અને તેની પત્નિ કદી સુખી થનાર નથી. કારણ તે પોતે એકાન્ત જીવનને રહાતો હતો, ત્યારે તેની પત્નિ સામાજિક જીવન પસંદ કરતી હતી. છેલ્લે ફરીથી શક ખાત ના મિ. હેમટ્ટને ઉચ્ચારેલા શબ્દોથીજ વિરમીશ Woe unto him that is never alone and cannot bear to be alone

વિમલ

આ પણુ બંને નહિ.

(લખનાર જહાંગીર ર. માધુરચાલા.)

એક વખત રસ્તામાં બે વાણીઆઓ એક મેકને સામે મળ્યા તેઓ બંને જણા જાણે એક બીજાને ઓળખતા હોય તેમ રામ રામ કરી ખબર પુછવા લાગ્યા.

પહેલો-કેમ શેઠ માણેકપાન કયાં ચાલ્યા.

બીજો-હું કોઠાએ ગઈ છું, કેમ ફરી છગન-લાલ તમે કયાં ચાલ્યા પરેશ જાઓછે કે

પહેલો-નહી શેઠ મારું નામ જાનનાન...

બીજો-હું હું ત્યારે તો શેઠ મારું નામ માણેક-લાલખી નથી.

પહેલો-જો તમારી હવે હું સમજ્યો મેં ધાર્યું કે તમે ઉતા, ને તમે ધાર્યું કે હું ઉતો પણ ખરી રીતે જોતાં તો આપણે બંને નહીં. સાહેબજી.

હિંદુસ્તાની ભગત કામનો ઉત્તમ નમુનો

સાક્ષર શીરોમણી મરહુમ કવીશ્વર

દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ સી. આનંદ ન.

ન્યાયમૂર્તિ રાનડેના જીવન પ્રસંગો

ન્યાયમૂર્તિ માધવરાવ ગોવિંદ રાનડે એક પ્રખ્યાત પુરૂષ થઈ ગયા છે. તેમની યોગ્યતાનો વિચાર આ એક વાત પરથી જણાયે કે ભારત વર્ષના સર્વથી મોટા નેતા ગોખલે મહાશય પોતાની ગણના એ મહાપુરૂષ જેને ઇશ્વરે કંઈક વિશેષ કાર્ય નિમિત્તે પોતાનો અંશ આપી પૃથ્વી પર મોકલ્યા હતા, તેમના શિષ્ય તરીકે કરે છે. અસ્તુ. રાનડે મહાશયનાં ધર્મ પત્ની શ્રીમતી રમણાબાઈએ પોતાના પરલોક વાસી પતિના વિષયમાં એક પુરતક મરાઠીમાં લખ્યું છે. તેમાંથી આ વાતોની તારવણી કરેલ છે.

૧

એક વાર જ્યારે રાનડે બાલ્યાવસ્થામાં હતા, ત્યારે તેમના માતાએ બરફીના એક કકડો તેમના એક હાથમાં આપ્યો અને બીજો ન્હાનો બીજા હાથમાં આપ્યો અને કહ્યું “ આ કકડો તું લે અને આ બીજો આ છોકરાને આપી દે ! ” માધવે તત્કાળ ન્હાનો કકડો પોતાના મોંમાં નાખ્યો અને મોટો પોતાની પાસે ઉભેલા દાસીના છોકરાને આપ્યો. આ જોઈ તેમની માતાએ કહ્યું. “ અરે હું મોટો કકડો કેમ આપી દીધો ? એ તો ત્હારે માટે હતો. ” માધવે સરળ લાવથી કહ્યું. “ ત્હમે તો કહ્યું હતું કે આ કકડો તું લે અને બીજો આને આપ. ” બાળકની આ સરળતા જોઈ માતા ઘણી ખુશ થઈ

૨

રાનડેના પિતા કોલ્હાપુરમાં ઘણા વખતથી રહેતા હતા અને ત્યાં ત્હમને

અનેક લોકો સાથે પરિચય થયો હતો. એક વાર રાનડેની બહલી કોલ્હાપુર થઈ. સંભવ હતો કે, ઘણાં લોકો પોતાના મામલાની પેરવી માટે, તેમના પિતાને મળે; પરંતુ પિતાને પુત્રનો સ્વભાવ માલૂમ હતો, તેથી તેઓ દરેક સાથે ચોક્કસ વહેવાર રાખતા.

પરંતુ એકવાર એવો પ્રસંગ આવ્યો કે રાનડેની અદાલતમાં એક મુકદ્દમા આવ્યો. પ્રતિવાદી એક કુટુંબીન ઘરનો પ્રતિષ્ઠિત પુરૂષ હતો. તે ઉપરાંત રાનડે ના પિતા સાથે ત્હને વિશેષ પરિચય હતો. તે રાનડેના પિતાની પ્રાર્થના કરી બોલ્યો, “ હું જાણું છું કે આ વાત આપને પસંદ નહીં હોય. પરંતુ મહારી ઉપર સંકટ આવેલું જોઈ પ્રાર્થના કરી કહું છું, કે માધવરાવને મારે વિષે કંઈક કહેશે. મહારી ઈચ્છા ખરાબ નથી, હું માત્ર એટલું જ ઇચ્છું છું કે અવકાશ વેળાએ તેઓ એક વાર મારા કાગળ બરોબર તપાસે અને નિરાંતે વિચાર કરી ફેસલો આપે.

આ પુરૂષની ઘણીજ હક, પ્રાર્થના અને આમદ જોઈ, રાનડેના પિતાએ લાચાર થઈ તેના કથનનો સ્વિકાર કર્યો. ને તેને સાથે લઈ પુત્રના ઓરડામાં ગયો. માધવરાવ તેમને જોઈ ઉભો થયો, અને એ બન્નેના બેઠાં પછી તે બેઠા. ત્યારે પિતાએ કહ્યું—આ તમને કંઈ કહેવા ઇચ્છે છે. તો ત્હની વાત સંભળી લેશો.

રાનડેનો ઉત્તર સાંભળ્યા વગર જ તે કહેવા લાગ્યો “હાલ તો હું કાગળ પત્રો નથી લાવ્યો, જે આપને અવકાશ હોય તો લઈ આવું.”

રાનડે એ ઉત્તર આપ્યો “જી નહિ આજે મને ઘણું કામ છે. અવકાશ પ્રાપ્ત થયે આપને સુચના કરીશ.

આ સાંભળી તે નમસ્કાર કરી ચાલ્યો ગયો; જ્યારે પેતા જવાને તૈયાર થયા ત્યારે રાનડે એ ઉભા થઈ માન સાથે કહ્યું. “કોલ્કાતુરમાં એક પશુ માણસ નથી કે જેને આપની સાથે પરિચય ન હોય. આપ ક્યાં લગી ન્યા. વિરૂદ્ધ સર્વની પેરવી કર્યો. એથી હું કર્તવ્ય વિમુખ થાઉં છું. આપ વિચાર કરો, નહિ તો લાચાર થઈ મ્હારે અહીંથી મ્હારી બહાલી કરાવવી પડશે.

આ ઘટના પછી રાનડે કોલ્કાતુરમાં ત્રણ ચાર માસ રહ્યા પણ એના કોઈ આઠ્યા નહિ

ધન્ય રાનડે! જે લ્હમાશમાં આટલી ન્યાય પરાયણતા ન હોત, તો તમારું નામ “ન્યાય મુર્તિ” રાનડે” જેની પવિત્ર પ્રતિમા અત્યારે દરેકના હૃદય પટપર સ્થિતરાઈ ગઈ છે તે કોણ લેત ?

૩

ફાઈનલ્સ કમેટીમાં નિયુક્ત થયા પછી રાનડે જ્યારે સિમલા દિલ્લી, મદ્રાસ આદિ સ્થાનોમાં ફરી, કલકતે આઠ્યાત્યારે તેમનાં પત્ની પણ તેમની સાથે હતાં. એક વખત તેઓ બંગલામાં બેસી વાતો કરતા હતા એટલામાં બંગ-બખબાર વેચવા-વાળો ત્યાં આવ્યો અને કહ્યું—“તમે કૃપા કરી આ પત્રના આદક થઓ!”

રાનડેના પત્નીએ કહ્યું—“લાઈ!

અમે અહીંની ભાષા જણતા નથી. પરંતુ શું કરીએ. પરંતુ તે મનુષ્યે તેમની વાતપર બીલકુલ ધ્યાન ન આપતાં રાનડેને ફરી પ્રશ્ન કર્યો ત્યારે તેમણે કહ્યું.

આજનો અખબાર આપો પરંતુ વચ્ચે ન આવતાં હવે પછીને સોમવારે આવી મ્હારું નામ મ્હક શ્રાણીમાં લખી જાને.”

આ સાંભળી અખબાર વેચવાળો અંક આપી ચાલ્યો ગયો. તેના ગયા પછી રાનડેએ પોતાની પત્નીને કહ્યું. “જે શહેરમાં આપણે એ ચાર માસ રહેવું હોય ત્યાંની ભાષાના સંબંધમાં ના કહેવી એ શરમાવા જેવું છે.”

પત્નીએ કહ્યું—“જે અમારી ભાષા નથી તે અમને ન આવડે એમાં લજમાં શું! હું જાણું છું કે તમે મને તે શીખવાવું કહેશો. કંઈ ફીકર નહિ, હું જરૂર શીખીશ. પણ આપને શુરૂ તરીકે ગણીને, અમને હાથે નહિ. રમાબાઈને માલમ હવું કે પતિ દેવ બંગાળી મુળાક્ષરે સીરાય કંઈ જણતા નહતા.—નથી. -

રાનડે એ પત્નીની વાતનો કંઈ ઉત્તર ન આપ્યો. તેણે થોડો વખત માન રહી, વાતનું વલણ ફેરવી નાખ્યું.

બીજે દિવસે સ્થવારે તેઓ ફરવા નીકળ્યા અને એક માણસ પાસે કંઈ હચકવી મોડા ઘેર આઠ્યા. તે માણસના હાથમાં ન્હાની મ્હોટી ૧૦-૧૫ ચોપડીઓ હતી. તે તેણે મેજ ઉપર મુકી દીધી. રાનડેએ પોતાની પત્ની પાસે તેની કૃત્રિમ અપાવી આવેલા માણસને વિદાય કર્યો. તેના ગયા પછી રમાબાઈએ એકેક પુસ્તક લઈ જોયું, તો જણાયું કે તે અંગ્રેજીની મદદથી બંગાળી શીખવાનાં પુસ્તકો હતાં.

પછી શું. રાનડેએ એ પુસ્તકોની મદદથી બંગાળી શીખવું શરૂ કર્યું. દિવસે તો તેઓ વચ્ચતા, પણ રાત્રે સુતી વખતે પણ પુસ્તક એમનાં હાથમાં રહેતું. બીજે દિવસે રૂઢવારે તેમણે પોતાની સ્ત્રીને બંગાળી વર્ણમાળા સ્લેટપર લખી આપી.

તે દિવસે પ્રાતઃકાર્યોથી પરવારી હળમત કરાવવા બેઠા ત્યારે પણ તેમના હાથમાંનું પુસ્તક છુટું પડ્યું નહિ. તેઓ તે પુસ્તક જોઈ લલુતા હતા. અને હળમ તેમની હળમત કરી રહ્યો હતો. રમાબાઈ તે વખતે પાસેના ઓરડામાં જ હતાં. તેમને લાગ્યું કે બેઠકમાં કેઈ બીજાને માણસ બોલી રહ્યો છે. તેમણે દરવાજાની કાંટામાંથી જોયું, તો ઉપરેકાન દેખાવ નજરે પડ્યો. આ જોઈ રમાબાઈની હસવું ખાળી શકાયું નહિ. હળમના ગયા પછી તેમણે પતિ પાસે આવી કહ્યું. “વાર, માર્ટર તો મજાના મળ્યા સમજાય છે કે દતાત્રેયની પેઠે આપ પણ શરૂ બનવા કચ્છ રાજો છે.”

આવા પ્રકારની ઠેટલીક ફારસજનક વાતો કરી રમાબાઈએ તે દિવસની પોતાની વર્તણૂક માટે માફી માગી અને રાનડેના હાથથી તેમણે શિક્ષણ લેવા માંડ્યું. ટોડેક માસમાં તેમણે એટલી નીપુણતા પ્રાપ્ત કરી કે દુર્ગેશનન્દિની, અનાન્દ મઠ આદિ બંગાળી ઉપનાસો તેમના મેજપર ટ્રાઈગોયર થવા લાગ્યાં.

૪

એક વખત રાનડે કૃષિવિજ્ઞાનના સ્પેશિયલ જનના ઓદ્યાપર મુંબઈ પ્રાંતના કેઈ છદલામાં ફરવા દત્ત, એકએક સોલાપુર મુકામમાં તેઓ બીમાર થઈ ગયા. એ બીમારીમાં હેમને હાઈ ફોર્ટના

જજ થવાનો હુકમ આવ્યો. સિરસ્તેદાર જ્યારે એ પરવાનો પહોંચાડવા આવ્યો, ત્યારે રાનડેનાં પત્ની જે મુસાફરીમાં સાથે હતાં, તેમણે મના કરી. એમણે નિચાર્યું કે તાવવાળી સ્થિતિમાં એકાએક આનન્દના સમાચાર સાંભળીને પતિના હૃદયમાં આવેગ કિંતન થાય તો બીમારી વધી જાય. બીજે દિવસે જ્યારે તેમની તબીબત કંઈક સારી હતી. ત્યારે સિરસ્તેદારે તે પરવાનો આવી આપ્યો. તે વાંચી રાનડે મહાશયના મુખપર કંઈ પણ ફેરફાર ન થયો. તેમણે સહજ કહ્યું કે બીમારી માંથી ઉઠ્યા પછી સીધાં પુના જવાનું થયે.

આ સંબંધમાં રમાબાઈ લખે:—
“સીરસ્તેદારનાં ગયા પછી પણ તે સંબંધમાં કંઈ પણ વાત મને કરી નથી; તેથી મને ઘણું આશ્ચર્ય લાગ્યું. તે સાથે મને આગલા દિવસના અનુમાનપર હાસ્ય પણ થયું. હું ઘણી પાગલ હતી; અહર્નિશ તેમની સાથે રહેવા છતાં પણ એ તેમને સ્વભાવ ન જણ્યો! જે ઉકય વિષત્તિના પહાડ ટુટી પડવાથી વિચલિત ન હોતા થતા તે વળી ક્યાં આનન્દાતિરે ક્યાં ઉછળવા વાળા હતા! સત્ય તો એ છે કે જેમ જેમ તેમને ઉચ્ચ પદવી મળતી ગઈ તેમતેમ તેઓ પોતાના કર્તવ્યની શરૂતાનો અનુભવ કરતા હતા.

૫

મહાત્મા રાનડે પોતાના નોકરો પ્રતિ ઘણો પ્રેમ રાખતા હતા. તેમના મુખદુઃખ નો તેઓ જવાબ કરતા હતા. તેમની સાથે તેઓ પોતાના કુટુંબી જેવો વ્યવહાર રાખતા હતા. એજ કારણને લઈને તેમના સેવકો તેમને પૂજ્ય ગણવા હતા એમની ઉપર ભારે શ્રદ્ધા કરતા હતા.

એમની સેવા કરી તેઓ પોતાને કૃતાય થયા માનતા હતા; તેનું એક ઉદાહરણ નીચે આપ્યું છે.

એક વખત મુંબઈમાં ઘણા પ્લેગ ચાલ્યો. રાતડે પોતાના કુટુંબસહ થોડેક છેટેના ગામ પર રહેવા ગયા. કાશિનાથ નામના તેમના એક આશ્રિતને ગાંઠ નીકળી તેથી તે ચુપચાપ દોઢને કહ્યાવગ- મુંબઈની પ્લેગ હોસ્પિટાલમાં જતો રહ્યો. ત્યાંથી તેણે કારભારીને ચીડી લખી કે “ હું ખીમાર છું. આશા છે કે ત્રણ ચાર દિવસમાં સારો થઈશ. પણ આ વાત રાતડે મહાશયને જાહેર કરશે નહિ. કારણકે તેઓને માલમ થતાં તેઓ ખાલી આવ્યા વગર રહેશે નહિ.

આ વાતની ખબર રમાબાઈને થઈ. તે પણ પોતાના સ્વામી પ્રમાણે દયાળુ હતી. રાતડે મહાશયને આ વાત વિદિત કરી તાત્કાલ કાશીનાથને જીવાને મુંબઈ ગઈ. ત્યાં કાશિનાથ સાથે તેને જે વાત થઈ તે નીચે પ્રમાણે.

કાશિનાથ—“ બાઈ સાહેબ ! તમે કેમ આવ્યાં; હું માત્ર આવવું એવરકર નથી. તમે જલદીથી ચાલ્યા જાઓ. ”

રમાબાઈ—“ કાશિનાથ, તું ગલરાઈશ નહિ. ડોક્ટર સાહેબ કહે છે કે કાલ કરતા તું આજે સારો, છે. રાતડે મહાશય પણ કોર્ટમાં જતાં તને જોવા આવશે. તું તેમની સાથે વાત ચિત કરજે. ”

આ સાંભળી કાશિનાથ ભેરથી હસ્યો પછી તાવના વેગમાં ડોક્ટરને હૃદયથી તેણે બડબડવા માંડ્યું.

“ Look at my master; how kind he is to me. He has sent his wife to see me in this Plague

Hospital, Besides, he is coming personally to see me. He would have come even yesterday, but busy as he always is, he gets no time, you know. He is always busy day and night till he get fast asleep. I am his render you know. So many hours a day I never sit still. But you have made me a prisoner? Don't you know who I am? I am Justice Ranade's Render. He can never do without me you have no business to detain me. I am his private secretary. Don't you know whose man I am? Will he like if I sit still doing nothing? I must get up and attend to any work. I shall not lister to any body.

કાશીનાથ, ધન્ય તમારી સ્વામિ ભક્તિને

અનુવાદક ‘ દીનુબંધુ

બંધા ખાવાના છે

(સખનાર:-જહાંગીર ર. માધસોરવાળા)

એક વખત પાદલનજ પંચરી જોઆ કાને જરા ઘણું સાંભળતા હતા તેઓ બજારમાંથી ચાર તણુચ ખરીદ કરી ઘેર લેઈ જતા હતા તેવામાં તેવનના પુરાના થીવ માણેજ એક મળ્યા તેમને પુછ્યું

માણેકજ—કેમ પાદલનજ છોકરા બંધા સારી કાની છે ને

પાદલનજ—(જોઆ કાને વધુ સાંભળતા હતા) જ હા બંધા સારા છે હું જોઈ જોઈને સાધોજ બંધા કાપી કાપીને ખાવાના છેજ

બન્ધુઓ ! મોહર મનું પર્વ છે !

વિજયી થાવ !

કાંઈ સ્મરણ થાય છે પૂર્વ કાલનાં ?

પ્રાતઃ સ્મરણીય હુસેન હસન,

નાસ્તિક કુલ નિહન્દન કરવા,

સત્યનો જ્ય ધોષ ગજવવા,

૧૫—ફલગીએ આજે ચડયા હતા.

મનેક યુગની પરંપરા વીતી,

તિલાસનાં ચક્રો ક્યો;

મહારાજ્યો સ્થપાયાં ને ભૂસાયાં;

છતાં એ કયાના જ્યવંત અક્ષરો

હજી લીલા-સચેતન છે.

બન્ધુઓ ! પ્રેરશે ત્હમને તે !

“ કર્તવ્ય માર્ગ વિષમ છે;

પ્રાતઃ દૂર છે—અગોચર છે;

સાધન નથી:

શક્તિ નથી:

જ્ઞાન નથી:

કાંઈ નથી: ”

શું દીન બની વિસાસતા હતા તે વીર

પ્રાતાઓ ?

આત્મે અધ્યા:

સ્વાશ્રય:

એ સૌ સાધનનું સાધન છે

મહા શક્તિ શક્તિ છે

જ્ઞાન છે.

અણુ ચિન્તવી મદદ આવી મળશે.

મુરલીમ હિન્દુના કલહ છે;

સમાવળે ત્હમને;

સ્નેહની સાંકળે સાંધળે.

માર્ગમાં અવિદા પી—અન્ધકાર છે;

અન્ધકારમાં પ્રકાશ પ્રેરળે.

એ પ્રકાશ નવ ચેતના પ્રસવશે.

આશિષના મંગળોચાર ભણશે.

માર્ગમાં મદ્રેસાઓ આવશે;

ઉસ્તાદોને વન્દન કરળે.

મોંઘા મહર્ષ મન્ત્રો માગળે.

એ ઉસ્તાદો ખુદાના પાર્શ્વે છે

મણામ કરળે રાજયોગી વૃદ્ધ દાદાને

વાથો ! વીર !

દેવનાં દુઃદુલી મડગડે છે,

ઐક્યને નિયંત્રણમાં રાખળે

ત્રિવેકના અંકુશ વાપરળે.

ઐક્યમાં શક્તિ છે.

શક્તિનો વ્યર્થ વ્યથ કરશે માર્ગ.

વૃદ્ધોનાં સૂત્રને સ્મરળે;

હૃદયાણુ પન્થે પળળે ! અસ્તુ !

સ્વાર્થના સાગર ધુધવે છે;

તોફાનના વંટોળ ધુધવે છે;

ખાંધશે સ્નેહના સનાતન સેતુ ?

ભણશે શાન્તિના અંમોઘ મન્ત્રો ?

અલીની વીર હાકે શીખળે;

હુસેન હસનનું સામર્થ્ય સાધળે;

શ્રદ્ધાવાન થળે;

રામને નામે પત્થરને પર્વતો થે તરંગ

ધન નથી: બળ નથી:

એવી દીનતા છોડો, વીર !
 “પ્રેમ-સૌર્ય” ગળવો,
 મહા ગીરીના ગદ્ગદમાં
 સિંહ ધુધવે,
 અબ્રમાં મેઘ ગર્જે,
 દશ દિશાઓને પર્વતાવલી કંપે,
 ત્હમારી વીર હાકે, વીર !
 દિગપાલ ડોલશે.

સત્યનો જય છે, બન્ધુઓ !
 ગાજી હશે !
 ને યોલો જય,
 સત્યનો પક્ષ કરનાર,
 ને દીનતા બેલી
 ન્યાયી રાજ
 પંચમ જ્યોર્જનો !
 “રાજ્ય ભક્ત”

સુખ સંચારક નીતિ વચન.

રાગ, મનહર.

મમત મોટાઇ તજી, નરી દયા રાખો સજી,
 હરો શનિ દ્રષ્ટિ, અને, રમત જીતારની;
 નામને ન નિદે દોષ, વાણીમાં વિવેક દોષ,
 ચતુરાર્થ, ચીત્ત સાચ, કલ્પ નીતિ પ્યારની,
 નેન માંહી પ્રેમ રાખી, ચાખ્ય શુભનો યા સાખી,
 લણી, લણી, વાણી સાચ, મુખ મુદ્રા પ્યારની, ૧
 બાજીમાં ન રાજી રહેતાં, રટી રામ, નામ લેતાં,
 કહે મનહર કહાણી, સુખના સંચારની; ૨

શાર્દૂલ વીકિડિત:

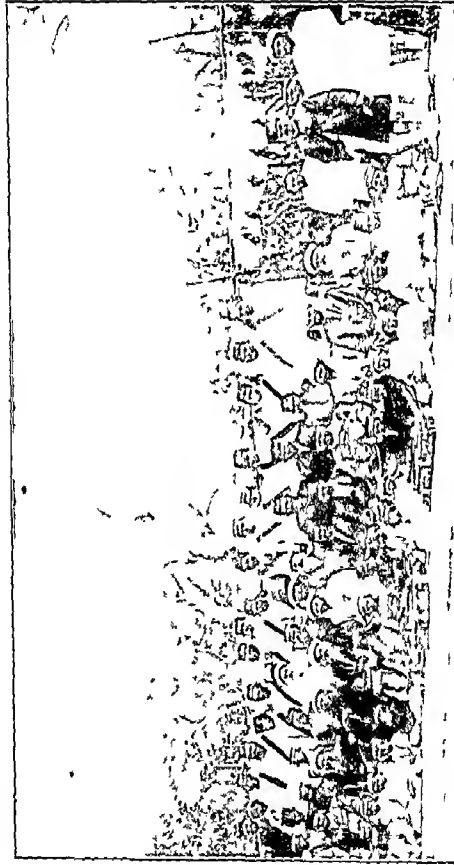
નામું શીય ગણાધીશા ગણ તણા, વિજ્ઞાન વિનાયકા;
 આપો વિમળ વાણી, શાણી, મમને માસિક શોભાવા;
 ટાળો વિદ્ન વિશેષ વાક્ય વદતાં, અજ્ઞાનની જે મતિ,
 જે, જે, જે, જગમાં ઝગી ઝગમગે, ‘નવરંગ’ માસિક કૃતિ.

પ્રત્યોત્તર માલીકા.

શાર્દૂલ વીકિડિત.

વાસો જે વસતાજ ઈંદ્રિ ભવને, કોહોગ તે કોણ છે ? (૧)
 ધાતુમાં સરવે થઈ સરસ દો, વસ્તુ તણી ખાણ છે ? (૨)
 ગામોત્રી, અધીકું ક્યું જગતમાં ? (૩) દુઃખજ ક્યાં યાપીયાં ? (૪)
 ના, જો, કોય, તણા, જ્વાળ્ય સમજો, નીચેજ : છે આપીયા.
 (૧) અમર. (૨) કનક. (૩) શર્દૂલ. (૪) મનુષ્ય.

* સખરુ નામ દરેક શબ્દોના વચ્ચેના અક્ષરમાંથી બેચ કરો.

વડોદરામાં સુલેમાની બાળકોના રમત ગમતના મેળાનું ઝાંડ.

“ મારી જીવન કથા ”

તે સમયે મારી તદ્દન કોમળ અવસ્થા હતી, કાલા-પેલા રાખેદામાંથી હું બહાર નીકળ્યોએ નહોતો, તે વખતનો આખેહુબ દશ્ય કે આત્મ ચીતાર ચીતરી વાંચક સમક્ષ રજુ કરી શકું તેમ પણ નથી છતાં ત્રણ જુના પડ્યા એકત્ર મળી કદાપિ-કદાપિ ભાષ સરખો કરાવે છે. એજ આ ઇતિહાસના એકાદ પાનતું નિમીત્ત છે.

પિતાના આત્મ પુત્રોમાંનો હું એક નાનો બહુક હતો તે કૃપાળુના વિશુદ્ધ હૃદયમાંથી ઝરતો મીઠો નિર્મળ સ્નેહનો ઝરો આ તરફ વધુ અને વધુ પ્રમાણમાં આવ્યા કરતો હતો.

તેની ક્રીંમત તે વખતે નહોતી, અત્યારે થાયછે. વાંચકના વિચારોની સાથે મળતા પછું ખતાવવા અને નીચલું વાક્ય મારે ટાંકવું પડે છે કે—

કોઈ એક ઉપયોગી વસ્તુની કીંમત તેની હયાતીમાં અપણને નજીવી જણાય છે પણ તેના અંત પછી બહુ મૂળી અને મોંઘી સમજાય છે,

પણ એતો ધુમાડાના બાયકા સિવાયનું કંઈ નથી, છતાં ઉપરોક્ત વાક્યને આ વિષય પરત્વે કંઈ સંજ્ઞ છે કે કેમ ? તે હું કહી શકતો નથી, દારણ આસ પાસના મમ જીવનના વાતા વરણ કોઈ જુદાજ પ્રકારનાં છે,

છતાં અલખત મારે એમ કહેવું કે— અધાપિ-પણ મારું જીવન તાચ્ય તેવું નથી.

ભવિષ્યની ક્રીંમતી અને જોખમ ખરી જવાબદારીઓ સમજવા-દુનિયાનાં ચોમેર હલતા ફરફર અનિલે-મને મધુરો અને નવલો સુસ્પર્શ કીધો—

તે સમયે મંગલમય ગણાતું દીપો ત્સવીતું પર્વ કે અન્ય કોઈ હીંદુઓનો સુપ્રસિદ્ધ તહેવાર પણ નહોતો. કે મારા સ્નેહિજનોની ખાસ સ્મૃતિ માટે અને હું તેનું ટાંચણ કરી શકું.

જન્મ તિથિ નોંધવાની અત્યારે મને વધુ આવશ્યકતા જણાતી નહોતી તો પણ એટલું તો લખવું પડશે કે સંવતની ગઈ વીસીની શરૂઆતમાં-માત્ર આત્મ રસથી બનેલા ઘેઈ આકાર રૂપે બહાર નીકળતાં દુનીઆએ પોતાના મહાન ઉદ્ધરમાં મને પોષવાનું માથે લીધું, એકાએકદૈનિ અવાજ નીકળ્યો કે—

હે આત્મક ? “ કૃત્યના નવલ પાઠ શીખવાનું નિસરતો મા ” તે સોનેરી શ્રીખામણ હૃદય પટપર કાતરાએલ છે. પણ ક્યાં છે તે આચરણ કે વર્તન ? —

મહાન પિતાની અનાદિથી ચાલતી આવેલી ઉદારતા અને પવિત્ર માતૃભૂમિનું ભાર વહન, કંઈ ઓછા આભાર નીચે દાખતા નથી.

કુટુમ્બીજનોની મારા ઉપર અતિશય પ્રિતિ હતી તેઓ સઘળા મને બાળુ નામથી યોજાવતા, મમ પિતાશ્રી વખતો વખત મારું ભવિષ્ય જાણવાને જણાસુ

યતા, શહેરના એક-બે જોષી મહારાજ
આને દર અઠવાડીએ ચાર-આઠ આના
પ્રાપ્ત કરાવવા આ નાનકડો બાપુ
નિમીત્ત બૂત થયો.

જેને પોતાના આત્મ રસથી પોપણ
આપી આ દુનિઆની હવા ખાવા છુટો
મૂક્યો છે, તે માત્ર હૃદયમાંથી ઉમરાતી
સુવાસિત ઉજાળ અને મધુરા પ્રેમ
કુસમોની અગણીત છાઓની કામત-
કદરદે સંપૂર્ણ સેવા અસંખ્ય વર્ષો જતાં
પણ બની શકે તેમ નથી, છતાં તે ત્રિપથ
પરતે કાંઈ લખવા જતાં ચાલતા ઈતિહા
સની કેટલીક લીટીઓ પડતી મૂકવી
પડે તેમ છે, માટે તે ફક્ત લખવા
પડતા મૂકી ઉપલી ચર્ચાના શબ્દોનો
સંબંધ સાંધી હાલનો આગળ ચાલીએ
છીએ:—

પિતાના વાતસલ્ય પ્રેમથી પોપ તામે
સાતમા વર્ષમાં પ્રવેશ કર્યો, મીઠું મધુરું
અને કંઈક કંઈક નવું-નવું સાંભળવું
મને બહુ ગમે છે. એમ સમજી પિતાજી
પ્રેમ ભક્તિનાં કાળ કે કવિતાઓ, નાનકડી
નિતિમય રસીલી વર્તાઓ, હંમેશાં રનેહ
પૂર્વક સંજાળાવતા હતા

આજે મારા છુટકાળની જન્મ
તિથિનો કુટુંબ તહેવાર છે. અને મને
સ્કુલમાં બેસાડવાનું મદુર્ત પણ
અપેરનુજ છે. એમ જાણી મને અપૂર્વ
આનંદ થયો; મને એકલાનેજ તેમ
નહોતું, પરંતુ કુટુંબીજનો પણ હર્ષ
મર્ષા મુખે મારા તરફ ધસી આવતા

અને પુરા પ્રેમ પુર્વક મધે ગેલ કરાવતા,
મારા બે-ત્રણ નાનકડા મિત્રો કે જ્યો
વકીલ પુત્રો હતા તેઓને પણ પિતાએ
જમવાને નોતર્યા હતા. સારી રીતે ઉત્સવ
ઉજવી પીતાએ નિશાળે બેસાડ્યો. તેજ
સાંજથી તેમણે બોધમય આનંદ વાર્તાઓ
અને નિતિ શીક્ષણ આપવું અને શરૂ કર્યું
કેટલાક કવિઓની કવીતાઓની થોડી
થોડી લાઇનો હંમેશા મને મુખ પાઠ
કરાવતા, —

ગરીબ કોને જોઇ તેનો, અનાદર કરવો નહિ
કોઇ કાળે આપણી પણ, રેદશા અવી રાહી
+ + + દિન-નર્મદાયકર.

નથી નિંદવતા વાપરી દેશ દાએ
નથી વાપરી પાછ જો લોક કાળે
નથી કામ કીધાં સ્વદેશા ભિમાની
વૃથા જન્મ બોયો કરી શી કમાણી

x x x

કરીએ સાડાં ડાઈતું એજ ધર્મતું કર્મ
બીજ કદર્પીત ધર્મ છે, મનમાં સમજે મર્મ
કવિ-દલપતરામ.

આવી નવી નવી કવિતાના ફકરાઓ
પિતાજી અને હંમેશાં પ્રેમ પૂર્વક
શીખવતા, અને શબ્દે શબ્દના અર્થ
પણ સમજાવતા.

આથી મને હંમેશાં આનંદ-ઉદ્વિમાં
સ્નાન કરવાનું મળતું, અત્યારે તે
બાદ્યા અવસ્થા કુદરતના ગેબી ચોકમાં
દ્રષ્ટિ સમાન આવી ખડી થાય છે, ત્યારે
આ વખતે પણ હું તે નિદોષ સ્થીતિ-
માંજ છું અને તે સમયનો અપૂર્વ નિર્મળ
આનંદ અનુભવું છું તેવો ભાસ થય

આવે છે, પણ કાણ પછી તે ઝંઝવાનાં
નીર નજર ચુકાવી ચાલ્યાં જાય છે.
ગમ્મત ગેળમાં હપ્તાનંદની વાતો સાંભળ-
તા અને નિરાળના એકડા-બગડા કે
એકો-અગીયારના ધડીઆ વટાવી છ
માસમાંજ મેં બાળ પોથીની ચોપડીને
સલામ કરી.

મારે માટે હવે નવી નવી નાનકડી
એક-બે ચોપડીઓ આવી. પહેલી
ચોપડાના પાઠો અને ચિત્રો મને ખુબ
મમતા, તેના ટુંકા અને સહેલા લેસન
મને જલદી આવડતાં! આજ હ મેચના
માંગડીઃ દીવસોમાં સુખ કે આનંદ
નિવાયનો એક પણ શબ્દ મેં ક્યાંથી
સાંભળ્યો હોય ?

x x x

મારા કાવા ઘેઝાં બોલો અઘાપિએ
જાત્રા કરનાં; મુખ બચીશીમાંથી ઝરતાં
નિદોષ હાસ્યનાં ઝરણાં હલુ લીલાં
છમ હતાં.

તેવાનાં એકાએક મહા દુખદ પ્રયંગ
આવવાના ચીન્હો જણાવા લાગ્યા.
લાલિના ભૂવાતમાંથી કોણ અચ્ચું છે ?
શીતળના-ઉષ્ણતાને સ્પર્ધા કોણે નહી
કર્યો હોય—

અનાદિના નિયમ મુજબ ભાગ્યમાં
નિયત કરેલા પ્રસંગને કોણ નિવારી શકે
તેમ છે.

નિર્દય કાળ ચક્ર વગર આમંત્રણે
આડકતરી રીતે અમારા ઘર તરફ
આંટા મારવા લાગ્યું.

આ વખતે મીહું મીહું બોલનારા
એથી મહામઓએ ફેફટ આશા આપી,
એક પણ સત્ય વાર્તા ઉચ્ચારી નહી, કે
થોડા દીવસમાં આ સુખી દુરંબ ઉપર
શેકનો મુશળધાર વરસાદ વર્ષવાનો છે.
(અર્પૂર્ણ.)

લેખક

“ બાલ્યું સંહિષ્ણ ”

બેમાં કેણ સરસ

પીરાજબાઈ—(પોતાના દીકરા જહાંગીરને)
દીકરા મે તુને આજે જો કાગજ આપ્યું હતું
તે તે પોસ્ટ કાપું કે ?

જહાંગીર—નહી માગજી ! નહીં, તેણે હું
કહેવાનું બુધી ગયો કે તે મેં નાખ્યું જ નથી !

પીરાજબાઈ—અરે દીકરા ! આખરે તે
નહાંજ નાખ્યું ને ! મેં તુને ખરાવી ખરાવીને
કહ્યું હતું કે એ કાગજ આજને આજ પોસ્ટ
કરજે, કારણ કે એ ધણુ જ જરૂરનું છે ને
આજે જ જવું જોઈએ ને વરી-પણ જહાંગીર
પોતાના માયને બોલતાં અટકાવીને વચમાં
બોલી ઉઠ્યો !

જહાંગીર—તેઓની માયજ એ કાગજ
તમેજ લેવાની કે એની પર સરનામું કહાં
કાપું છે કે હું એને પોસ્ટ કરું !

(નોટ—માય સુખ !) કોણ સુહુ

લાઈમ્-નવરંગ માસિક પત્ર

સન ૧૯૨૪ ના ૯ અક્ટોબી ફાઇલ વાંચના
લાયક વીચોનો સમક છે કીમને શ. ૧૭
પોસ્ટેજ માફ.

લખે : અધિપતિ લાઈમ્-નવરંગ-વડોદરા.

આપણે આગળ કેમ વધી શકતાં નથી ?

બહાલી બેનો !

હું કંઈ મહા વીધ્વાન કે પંડીત નથી. કે શીક્ષા આપવાને પાત્ર ગણાઉં, પણ જ કંઈ, પુસ્તકોમાંથી સ્વાદિષ્ટ ખોરાક આરોગ્યો છે અને મને જ તત્ત્વ સમજાયું છે, તેના ઉપરથી સાર રૂપ બીજી સ્થિતિએ તે જ્ઞાન બહાર કાઢી રૂણ મુકત થાઉં છું ! શાસ્ત્રો શીખ્યાથી સમજાય છે કે સ્ત્રી કેળવણી એ સંસાર સુધારાનું સર્વોત્તમ સાધન છે, અને તેનાથીજ ગૃહજીવન, રાજ્ય જીવન, પ્રજાજીવન, અને દુટંબ જીવન સુખી અને છે.

કદાપી આપણે જોઈશું તો સ્ત્રી કેળવણીનો કંઈક-કંઈક પ્રચાર થયેલો જણાય છે, છતાંજ સંપૂર્ણ પ્રજા જીવન કેમ સુખી થતાં નથી ? આપણે એક બાબત કેળવણી લઈએ છીએ ત્યારે બીજી બાબત વિવેકને વિસારીએ છીએ અને તેથીજ સર્વ બહેનોને ગૃહનું રાજ્ય ચલાવતાં ગથેકાની પેઠે સારી જીંદગી ભરખાર વધત કરવો પડે છે, આપણે યુરોપ, અમેરીકા વિગેરે દેશની સ્ત્રીઓના દાખલા જોઈશું. તો જણાશેકે તેઓ કેળવણીનો કેવા વીવેકથી સદ્ ઉપયોગ કરે છે. અને ગ્રહ રાજ્ય કેવી સારી રીતે ચલાવે છે, એમને રસોઈ કરવી પડતી નથી. આપણી

માફક ૧-૨ માઇલ આધા કુવાઓમાંથી ૧૦-૧૫ બેડાં પાણી કાઢી લાવવું પડતું નથી. રેલવે સ્ટેશનો ઉપર મોટા મોટા, બોજાઓ ઉપડાવા પડતા નથી. તેનું શું કારણ હશે ? તેનું કારણ એટલુંજ કે તેઓ કેળવણીનો વિવેકથી સદ્ ઉપયોગ કરે છે !

એ કે આપણાં નીતિ શાસ્ત્રો, ન્યાય શાસ્ત્રો વિગેરે ઉત્તમ શૌલીથી લખાયા છે, છતાં તેનો સદ્ઉપયોગ ત્યારેજ થાય કે કેળવણી સાથે વિવેક હોય તોજ આપણે સમજીએ છીએ કે પતિ, એજ પરમેશ્વર, પતિ, એજ સૌંદર્ય અને નીમતીમાં કીમતી સણધાર, છતાં તે બધું ભણેલું ગ્રહ રાજ્યમાં પ્રવેશ કરત કેમ વિસરાય છે ? કારણ એટલુંજ છે કે વાંચ્યું છે પણ વિચાર્યું નથી ?

બહેનો ! બીજા ધંધાને સખંધે ચંપકાશ નહિ મળવાથી મારા મગજમાં ભરાયેલાં સંપૂર્ણ વિચારો ઠાલવી શકત નથી પણ હવે પછી થોડું થોડું લખ મારી દ્રશ્ય બજાવતી રહીશ

લેખક

અ. સૌ. સાકર બહેન

કાલીકા કન્યાશાળા તા. ૧૨/૧૨/૧૫.

લેખક

અધિપતિ

હમેશા અસખ્ય પ્રમાણુમા દુઃખગીચાર થતા દાખલાઓએ સંમિત કરી આપું છે કે છ દગીની નોકાને સરળતા અને પરિવ્રતાની સાથે સંસારવત સાગર ઉપર મુસાફરી કરવાને માટે, આ વાતોની પુર્ણ અવગતતા છે કે દરેક મનુષ્ય રાજ્યને કેળવણીમય, ધર્મ, ઉચ્ચ વિચારો અને પરસ્પરના હક્ક પિછાણનાર હોવાં જોઈએ દરેક પુરુષ પોતાના માત પિતાને માટે સપુત્ર પુત્ર પતિના સંબંધમાં લક્ષો પતિ અને સતતીને માથે માથાળું પિતા હોય, એવીજ રીતે દરેક સ્ત્રીની ફરજ છે કે માતપિતાને માટે કદરવન પુત્રી, સાસરયા સંબંધી સુધઃ વહુ અને પતિના સંબંધમાં વફાદાર પતિ તથા સતતી ને માથે સમજદાર અને મહેરવાન માતા થાય

પરમેશ્વરનો ઉપકાર માનવા સાથે સતોષ થાય છે કે, પુરુષોમાં કેળવણી વધુ અને વધુ પ્રમાણુમા પ્રસરતી જાય છે અને સાથેજ તેઓને પોતાની સ્ત્રીઓના સુધારાને વિચાર પણ થતો જાય કે દેશના મોટા મોટા નામદાર ગૃહસ્થો અને કામેના બહોનરત જાળવનારાઓ આ બાબતની કેળવણીમાં મચી રહ્યા છે લગભગ આ પરિણામ સર્વ માન્ય છે કે, સ્ત્રીઓને જ્ઞાસાયની અને ગેજ મેલાપ તથા વિચારોની અદલા બદલીની ખાસ જરૂર છે

કેટલાક સમજીયું છે કે પરદો સ્ત્રી ઉન્નતીને આડે આવે છે કેટલાક તેની વિરૂદ્ધ છે, કે નહિ, પરદામાં રહીને પણ

કેળવણી અને ઉન્નતિ પ્રાપ્ત કરી શકાય છે અને કેટલાકો એ બને વાતોને એક હદ સુધી માન્ય રાખી વચનો માર્ગ વ્યાજખી બતાવે છે (જે ખરેખર સુધારો કહી શકાય) હવે એ વાતનો નિર્ણય કરી દેવો કે ઉપરોક્ત ત્રણ બુદ્ધિભર્યા વિચારોમાં કયો ખરો અને કયો ખોટો છે, તે એક કુશલ જામત છે પણ એવા કારણથી કે એ સધળા વિચારો વિદ્વાનો અને સમજદાર લોકોના છે, તેથી દરેક વિચાર પોત પોતાની જગ્યાએ સામે અને વ્યાજખી છે જે જેને લાયક અને યોરતો આવે તે તેને ધારણ કરે, પણ હેતુ એ છે કે કેળવણી અને સુધારો પ્રાપ્ત કરતા જાય અને મનુષ્ય પોતાની ફરજ સમજીને તે પુરી કરવાના પ્રયાસમાં રહે

જતા, પહેલો વિચાર પડદા તદ્દન છોડી દેવાનો, સખ્યાનધ કારણોથી ગેરવ્યાજખી અને વાધા લયો લામે છે ખીજો વિચાર દરેક પક્ષના કુદરો માટે સહેલો નથી અને કેટલાક નાટે તો તદ્દન અશક્ય છે પણ ત્રીજો વિચાર જે વચલો માર્ગ છે તે સર્વ ઉપયોગી અને લાભદાયક તથા સરળ પણ જણાય છે આ વિચાર વધારે સ્પષ્ટ પણે કહીએ, તો કેટલાક એવા મિત્રો જે ' એક આત્મા બેશરીર ' (એક જાન દો કાગિન) હોય, જેમની સખ્યા બહોળી ન હોય (હેંધ શકે પણ નહિ) પરસપર મેળ મેલાપ રાખે

સામાન્ય રીતે એક પગલાવાળી સ્ત્રી પોતાના પતિના લાઘવી અને ખીજા કેટલાક દુરના સગા પુરુષોથી, જેમની સાથે નિકાહ જાય છે, પરદા કરતી નથી; જેથી તેણીને કાષ્ઠપણ લાલ મળી શકતો નથી, તે: પછી પોતાના પતિના એવા અંગત મિત્રો જે તેના સુખ દુઃખમાં પુરુષ લાગણીથી લાગ લેતા હોય, પોતાના પતિની દાન્યરીયાં સામે યવામાં થું હરકત હોય તે સમજી શકાતું નથી.

એવી કેટલીક દંપતિઓનું મંડળ સ્થાપી મહીનામાં એક બે વાર મીટીંગ કરી, પોતાના વિચારો, વહેમો અને માન્યતાઓમાં સુધારો, પરસ્પરના દ્વેષ અને ફરજોની ચર્ચા અને પોતાના આળોકની કેળવણી સંબંધી વિચારો તથા આરોગ્યતા વિગેરેને લગતી તદ્દખીરો ઉપર વાદ વિવાદ કરવામાં આવે તો તે તેઓના દૃઢમાં અતિપથ લાલ દાયક નિવડવાની ખાત્રી રાખી શકાય.

આવા કેટલાક નાદના નાદના મંડળો હોય, તેમાં એક એક વધારે કામ કરનાર સમજી માણસની જરૂર હશે અને લગભગ સધળા કામનો બાબતે તે એકનાપર રહેશે સુધાગાઓ માટે લેકચરો વિગેરે તેણીને તૈયાર કરવા પડશે; જેવી જેવી સ્ત્રીઓ આ નજરમાં હોય તેના આધારે તે થઇ શકશે.

પુરુષોના લેકચરોમાં તેમની પોતાની ફરજોનું અને સ્ત્રીઓના લેકચરોમાં તેમની પોતાની ફરજોનું વર્ણન હોવું જોઈએ.

જ્યારે એવા લેકચરો પોતાના પતિ અને પતિની રૂપરમાં કર્યા હશે તો પછી ઘેર જઈ તેની વિદ્વ વતન કરવાનું બેમાંના એકથી પણ બની રહશે નહીં અને એવી રીતે ખાનગી જીંદગીમાં ધીમે ધીમે મહત્તમ સુધારો થશે.

આ સંબંધી વધુ, આગળ ઉપર ચર્ચાવામાં આવશે અને ખીજાથી પણ જે કંઈ લખશે તેને સ્થાન આપવામાં આવશે.

નસીહતો

(લખનાર-જહાંગીર ર. માહસોદવાલ ખરોડા)

૧ આપણી જીંદગી એ એક મુસાફરી છે! મહેલ આપણને ધર પહોંચાડે છે!

૨ સર્વ માણસ કારતાદના મનથી સરખા છે પણ કેળવણીને લીધે તેઓમાં ફરક પડે છે

૩ એક પક્ષવારની ચુક કદી પરતાવો આણે એક સદી

૪ આંખમાં ગમેતી રેતીની રજકણ ફક્ત આખને દુઃખ દે છે, પણ આંખમાં આવેલી બદમાશ મન અને આંખ એ બેઉને દુઃખ દે છે.

૫ હાથ અટકાવી રાખ્યો, તો મહેલું ચાલે કેમ ચાકરી કરતાં અટક્યો, તો લાખરી મસે કેમ

૬ પૈસો ઉઠાવવો નહીં, પર આંતીકતંગ નવી તદુરસ્તી યોડી નહીં, વૈદની પ્રશામત નહીં

૭ દેવવાર પુરાક ઉપડતાં કંઈ પણ નહું શીખાય છેજ!

૮ મુખ નર ધણીયાપૂંથી ડરે નેક નાર ધણીને તાણે રહે

૯ વિચારો રાણે જે અમીમાન તેને જાણવો બહુ અઘરાન

૧૦ કોનનું બળતું જો જલદી ન જાળય 'તો સદેજ વારમાં' મોડી ખરાખી થાય

૧૧ અતી ગુણલી અતી દીક્ષીનીના જેટલો અચરો આપે છે!

૧૨ ઉદ્યાગ કરો ને ધંદીઓ જીતો!

૧૩ લખાં કરતાં ભુલું જલદી શીખાય છે!

૧૪ ખાત્રી ફોલો લાવો સંલુક છે, પણ માણસનું દીક્ષી જીતવું મુશ્કેલ છે!

૧૫ કુમળું ઝાડ જેમ વાળાળે, તેમ વળાય નાનું જાળક જેમ કેળવેલો, તેમ કેળવાય

૧૬ બેરેક્ટર અન્યાયી તુકશાનમાં ઉતરાય છે!

૧૭ જે કદી ન શકાય તે કરી કેમ સકાય?

એતે ઉપાય

રા વડતા ફા

“ મનન ”

એ નામનું પુસ્તક તૈયાર થાય છે

ઉત્તમ પ્રકારના ગ્રંથાલુની કી મત વાંચકોની શુદ્ધિથી અકાષ છે છતાં આનાવડા પુસ્તકને ઉચ્ચ કાગળ, પત્રુ ખાદ્ય-કી અને મોનરી અક્ષરથી શુદ્ધગારવામાં આવ્યું છે ફક્ત ફક્ત સમગ્ર ખરી કી મત ચાર આનાજ રાખવામાં આવી છે. મનન કરવા જેવું અને હરેક કામમાં ઉપયોગી થઈ પડે અવી મુતમાં રાખવા લાયક કિતમ શીખામણોનો સંગ્રહ કોલોમ્બે વગી તેમાં ઉત્તમ રસથી છનકાતી થોડી કાવ્ય લહેરી પણ આપા છે.

તમ નીચેને શીખામી મોધાવનું અધિપતિ ભાઈબંધ-વડોદરા.

એક વખત એક મહેતાજી પોતાના નિશાળીઆઓને ઉવની બધ કુનાના સથ ઉતરી કરવાના ઉપયોગ વિશે સમજાવતા હતા થોડાક વખત પછી, હોમ્સાઈ મ ૧૫૨ ધ્યાન આપે છે નહીં; તે જોવાને માટે, એક મહાગીર નામના હોકાને ઉમેરી કરીને તેમણે પુછ્યું.

મહેતાજી—અરવા એ ગીા ઉમેર્યા જોઉં ધાર કે તારો એક નાનો ભક છે તે નવમ્ સવા પી ગયો હવે પાસે કોઈનવી ને તારે તેને ઉવતી કનવિચ તો તું શું ઉપાય કરે ?

મહાગીર—સાહેબ, ઉવરથી કવ દી ગમે કકડો ખાવા કેઉ.

(નોટ—ફેચર ન ૫૫૧)

ગ્રામમાંથી મુક્ત
કપાઈ થવાય

{ સી. પી. શાહ ઍન્ડ
કંપની-પાદરા }
* કંપની-પાદરા *

ની અક્ષરીર દવાઓ
વાપરો ત્યારે

ટોનીક પીલ્સ
TONIC PILLS

બાલામૃત
BALA MRUT

ધાતુ પૌષ્ટિક કામોત્તેજક અને સરીરની નસોને સક્રિત આપી વીર્ય વૃધ્ધારનાર પૌષ્ટિક જોગીઓ રૂઘાવરધાથી ધાતુ ક્ષયથી, વિરોધ વાંદરુદ્ધ, લાળા વખતની બીમારીથી અદિરમાં અગકિત આની હોય તેવા માણસોએ આ ટોનીક પીલ્સને પુરતી ઉપયોગ કર્યા થી ધાતુનો વધારો થઈ પુરપત્તવપણુ પ્રાપ્ત કરાવે છે વીધાર્થીઓ વક્ષસો, અને જોગીને રાત્ર દીવસ સખત કામ કરેગ હોય તેમને આ જોગી વાપરવા ની જવામજી કરવામાં આવે છે કી શી. ૧ નાં ૩ બ

આ બાલામૃત નાના છોકરાઓના હરેક જતના હરદો મરાડે છે જીવન પર સજોખમ વિગેરે હરદો ને જવતીથી નાબુદ કરે છે બી તજોના બાલામૃત કરનાં અમાર બાલામૃત સારી સરસાઈ જોગીને છે વગી એ ધણુ સ્વાદીષ્ટ હોવાથી બાળકો હોસથી પી જાવે છે કી. શીશી ૧ નાં ૩. ૦-૧૨-૦ ટપાલ ખચ જુડું, વધુ વીગત માટે કેટલોગ મગાવો । આ બાલામૃત “ ભાઈબંધ મેડીકલ હોલ-વડોદરા ” થી પણ મગશે.

C. P. SHAH & COMPANY
CHEMISTS & DRUGGISTS PADRA GUJARAT INDIA.

રાજયોગી વાર્તા.

બની હું પ્રેમની ભેગણ, હુંહું કયાં તે બ્રમર ભોગી
કહો પંખી તમે કયાંએ, હીંદો મુજ પ્રેમનો યોગી

(વક્તા)

રાજયોગી.

આગલા પાંચ પ્રકરણો માટે જુઓ સાઠજીય દીવાળીના ખાસ અંક

પ્રકરણ ૬ હું.

રાજયોગીનીએ પોતાની અવિસ્તર હકીકત મહાત્માને નિવેદન કરી એક દીર્ઘ નિશ્વાસ નાંખ્યો અને પુછવા લાગી,

હે ! પ્રભો ! આપે જાણતા હશે, મને જાણવા કે તે મારો પ્રેમયોગી-ક્યાં હશે ? મને ક્યારે અને કયે સ્થળે મળશે ? તેના ફરિન માટે હું નિસહીન ટળવળું છું.

મહાત્મા કહે પુત્રી ! ધૈર્ય ધારણ કર, ભાગ્યમાં નિયત કરેલ સમયને દેવો પણ નિવારી શકે તેમ નથી; તેમ મેળાપનો પ્રયત્ન પણ નકરીજ દરો; હું જેવી વિરહ ઘેલી બની છે, તેવી રીતે તે પણ તારાજ બન્યો જાણ કરતો હશે.

રાત્રીના સમય છે, વ્યતિત પણ વધુી થય છે માટે હાલ જોડેની ગુફામાં જઈને વિશ્રાન્તિ લે, પ્રભુ જે કરે છે તે સારા માટેજ.

+ + +
સદ્વારમાં ભાવિ દરો તેમ બનશે માટે નાહક નિશ્વાસ નાંખી, નયનો ઝારીય નહીં ! જાણુ પામેની અગણ્ય મહુલીમાં."

ત્યાર પછી રાજયોગીનીએ પાસેની ગુફામાં જઈ સિતાર એક બાલુએ મુકી વ્યાસન જિજ્ઞાસી રાત્રી વ્યતિત કરવા ધાર્યું. આ તરફ મહાત્મા પણ ગુફામાં જઈ સમાધિ ભરત થયા. સમસમાટ રાત્રી વહે છે, વચ્ચે વચ્ચે જાણી જાનવરો કે અગણ્ય વાસી હીંચક

* જ્ઞાણા પાંચક જુઓ—

• આજનો રમ્ય અને સોનેરી પ્રસંગ જાણ્યા આવકાર દાયક નથી, કારણ પુર્વે ૨-૩ માસ ઉપર રાજયોગીની વાર્તા કહેવા સર્વ એકલા મળ્યા હતા અને તેજ વિષય સંપૂર્ણ કરવાના હેતુથી આજે ફરી ભેટા થયા અને જોડેથી તક મળી જેને માટે જાણા વિજ્ઞાની પ્રાર્થના કરીએ.

રાજયોગી ફેફસરી, રાજયોગીની પ્રેમવતિથી વિરહ ઘેલી બની, મિત્ર ચંદ્રસિંહથી એકાએક મધ્ય રાત્રીએ છુટો પડી પાછો યોગી થવા અગણ્યમાં આકથો ગયો હતો તેના વિષે અદ્વિતી.

અને રાજયોગીની પ્રેમવતી જગજગમાં મહાત્માની મહુલી આગળ બિસી તેમને પોતાના સંપૂર્ણ હેવાલથી વાકેફ કર્યા; તેના વિષેની ત્યાગી આ કથા અપૂર્ણ એટલે કહેવાની બાકીની છતાં બન્ની શકે તો દીવાળીના ખાસ અંકમાં આવેલી વાર્તા પાંચ પ્રકરણો પાંચવા આવરાકય છે.

તો. કે.

લેખક.

પાંચકો ! આ અંકમાંના રાજયોગી અને રાજયોગીનીના ફેટા દીવાળીના ખાસ અંકમાં મુકવા ઉત્તમ છે. તે અંકમાંની વાર્તાની શરૂઆતના પાત્રમાં રાજયોગીનો અને ઉજ્જાના આગલા પાત્રમાં રાજયોગીનીનો ફેટા મુકાયા વાર્તાનો અને ઉજ્જાનો કાવ આગેદુજ જણારો.

આધિપતિ.

પશુઓના ભયંકર અવાજો સંભળાય છે; વાધ, વર, સીંઘ વીગેરે પ્રાણીઓ ધોરકની શોધમાં આમ તેમ અથડાયા કરે છે.

આ તરફ રાજયોગીની ઉપર નિદ્રા દેવી બીજકુલ પ્રસન્ન થતાંજ નથી, તેવું મન પણ રાજયોગીની શોધમાં ફરે છે.

ફરફર અનિલના સુસવાટથી ઝાઝ પાનનો ખખકાટ થયા કરે છે, વચ્ચે વચ્ચે કુદરતના ધતા જેવી અવાજો રાજયોગીનીની આતુરતામાં વધારો કર્યે જાય છે,

તેને તો પળે પળે અને કાણે કાણે એમજ થતું કે, એ આંખો તેજ દશે, અવાજ તો તેમના જેવાજ જણાય છે, પગ રવ તો કાથી રાજનાં ઉતારામાં થયેલા મેળાપ સમયના જેવાજ છે.

આવા ભણકારા વખતે વખત તેના વિરહી મનને ચોંકાવતા, એક બાજુ મનમાં આવી ગડમથલ ચાલે છે. બીજી બાજુ વિચારે છે કે ગમે તેમ હોય પણ આ મહાત્મા તો મહા યાત્રી જણાય છે. જરૂર તે મારા પ્રેમ યોગી વીધે કાંઈક જણતા દશેજ. નકંડો તે, સદ્વર મને તેમનો ભેટો કરાવશેજ, તેમને મહાત્મા ઓળખતા તો હોવાજ જોઈએ, મને તો ખાત્રી થાય છે કે, આ મહાત્માથી આપણું કામ સીધું થવાનુંજ. જલ્દવાર થાય તેટલીજ વાર. અરે પણ કેટલી વાર ? હલુએ અધકાર કેમ વ્યતિત થશે ? ઓ, પ્રભાત ! ઓ, સુર્ય દેવતા ! તમે ક્યાં ચાંતાઈ બેસા છો ? કૃપા કરી ઝટ દર્શન આપો કે હું નિરાધાર આ મહા યોગી પાસે જઈ રાજયોગીને ખતાવવા વિનંતી કરું.

આવા આવા અનેક તર્ક વિતર્કોમાં રાત્રી વ્યતિત થઈ, તિમાર ટળી ગયું; અધકાર ઉપર પ્રકાશ છવાઈ વળ્યો.

સુર્ય નારાયણ પોતાની હંમેશની જગ્યાએ નિયમ મુજબ ખિરાણ થયા. આ તરફ રાજયોગીની પણ થોડું દરી કીર્તન કરી, હંત ધાવન વીગેરેથી પરવારી મહાત્માની ગુફા પાસે ફેરા આંટા મારવા લાગી, મહાત્મા જણાયા

નહી, વિચાર્યું કે સમાધિમાં ખીરાજ્યા દશે તે હમણું નીકળશે. આમને આમ રોડ. જોવામાં કલાક બે કલાક અને અર્ધો દીવસ પસાર થઈ ગયો; પણ મહાત્મા જણાયા નહીંજ. એટલે રાજયોગીની ગુફા પાસે જઈ ગુરુ ! ગુરુ ! એમ પ્રથમ ધીમે ધીમે અને પછી મહોટેથી ઉચ્ચાર કરવા લાગી ! પણ જવાબ કાંઈ વળ્યોજ નહીં. અંદર જઈ તપાસ કરી પણ કાંઈ પાતો લાગ્યોજ નહીં. આસન, માળા કે તુબીપાન એમનું કાંઈપણ જોવામાં આવ્યું નહીં, યોગીની એકદમ નિરાશ થઈ ગઈ થઈ રાખ્યા છતાં પણ નિશ્વાસ નાંખ્યો ! નમરે અશ્રુધારા વહેવા માંડી, અનહદ શોક કરી આખરે હીંમત રાખી ઘોલી છે આત્મા જ્યારે સંકટો આ તરફ આવતાં ડરતાં નથી ત્યારે તું સહન કરવામાં આના કાતી કેમ કંઈ છે. લાગ્યમાં લખ્યું દશે તે કેણુ ખીધ્યા કરી ચકરનાર છે ? પડ્યું પાતું ઉપાડ્યા વીના છુટકો નથી, તો પણ આશા પ્રેમને કાંઈ લાગનાર નથી ! એમ કહી પોતાને સિતાર અને પ્રિયતમની છબી લઈ પાસેના સરોવર કાંઠે રનાત કરી પ્રિયજનની શોધમાં પાછું જંગલમાં ફરવું શરૂ કર્યું; કેટલોક પંથ કાપ્યા પછી વીચાર આવ્યો કે, આમ ઠેકાણે ઠેકાણે અથડાવાથી કાંઈ વળનાર નથી.

તે કરતાં અમુક સારી અને ચારે દીશના માર્ગોના જ્યાં સંગમ થતો હોય તેવા સ્થળે એક સારી અને રમ્ય મહુલી જાધી હંમેશાં પ્રભુ કીર્તન અને પતિ પુજન કરવી ઉત્તમ છે.

એમ કરવાથી મારા પ્રેમ યોગીને અચાનક ભેટો થઈ જવા સંભવ છે, નહીં તો તેમના નામનું કીર્તન કરી આયુષ્ય પુરું કરવું શ્રેયસ્કર છે.

આવા આવા કેટલાક વીચારની ગોઠવણીને અંતે આ પ્રેમ યોગીનીએ એક સરોવર નજીક ચારે બાજુ જ્યાં લીલાં છંમ જૂહાની વાડ થઈ રહી છે ! વગી જેતદ મધ્ય ભાગમાં જળાશય છે. તેવી જગ્યા પસંદ કરી સાંમ સામી ર—૩ મહુલીઓ તૈયાર કરી દીધી.

બીન્ન બીન્ન જાતના મીઠા ફળો આપે
એવા મુંદર નાના મોટા છોડવાઓના અથ
સ્થળે લાંબા સમુદ્ધ હોતા. રાજયોગીનીએ પોતાની
મહુલી આસપાસ ગુલાબ મોગરો વીંગેરો
સુવાસિત છોડોતું રોપાણું કરી એક નાનકડો
બાગ તૈયાર કરવાનું શરૂ કરી દીધું.

આવા આવકાર દાયક સ્થળમાં પ્રિય પતિ
રા જાપ જાપી જંગલમાં મંગળ કરવા
માંડ્યું.

મકરણ ૭ મું.

ઉત્તરમાં ઉન્નતીના શીખરે પહોંચેલા
અને વાજી નામથી ઓળખાતો એક દેશ હતો
તેની રાજ્યધારીનું મુખ્ય શહેર વૃજપુર હતું,
૧ એકામાં સમૃદ્ધિ, સુખ, વિદ્યા, કળા અને
ખાળાદારીની રોચક પહોંચેલું દુનિઆમાં
રહત તેજ શહેર ગણાતું. દેશના દરેક શહે-
ના અંતરગમ્ય કીલ્લાઓ ઉપર હંમેશાં
સુસેઠ-સાક્ષિ અને સુધ્ધ વિજયના ધ્વજ
પતાકા ફરકયા જતા હતા.

તે દેશ ઉપર સર્વ ગુણ સપન્ન વજ્રસીંહ
નામક રાજા રાજ્ય કરતો હતો, અગ્નિ જે યજ્ઞ
ગંગેલાકોષ અકાર્યથી રાજને વાંઝીઆપણાનો
એક દેવ તરફથી આપ મળ્યો હતો છતાં
રાજાની અતિ દીન યાચનાથી દેવ પ્રસન્ન થયા
હતાં તેવું વચન મેળવ્યું ન થાય એ હેતુથી
રાજને કહ્યું " તને પુત્રતા યરોજ નહીં ! પણ
મહા સ્વરૂપવાન હિંદની અસરોએ જાપી જે
પુત્રીઓ ધરો.

પણ તે જાણીએ જ્યારે હમ યોગ્ય
ધાય, ત્યારે સદ કુટુંબ તિર્થ યાત્રા અર્થે
નીકળજે ત્યાં કોઈ જંગલમાં તને મહામાતું
ચરદાન પામેલી સરસ્વતીના અવતાર રૂપ
મહા સૌંદર્યવાન ધર્મ પુત્રી પ્રાપ્ત યરો ત્યાંથી
પાછા નગરમાં આવી સ્વયંવર માંડપ રચાવજે
દેશ દેશના રાજા પુત્રોને નેતરજે પછી તે
સંમેલનમાં જે સૌભાગ્ય રાજ પુત્રો આવશે,
તેમાં તારી ધર્મ પુત્રી અને મોટી પુત્રી જેને
વરમાળ આરોપે તેને રાજ્યનો હકદાર ગણજે,
તે તારી પાછળ પ્રજાને પ્રેમથી પાળશે અને

સર્વ દેશના રાજાઓને છતી સહવર્તિ : પદ
પ્રાપ્ત કરી દુનિઆમાં કીર્તિ ધ્વજ ફરકાવશે.
બીજા જમાન ને પણ રાજ્યનો ભાગીઓ
ગણજે, જા, કલ્યાણ ધરો.

આ વાતને કેટલાંક વર્ષો પતિ અર્પાં હતાં,
વજ્રસીંહને જે પુત્રીઓ હતી, મોટીનું નામ
પુષ્પાવતિ અને નાનીનું નામ યુતી રૂપવતિ
હતું. મોટીને સાળ અને નાની પુત્રીને સાદ
વર્ષે યર્ષાં હતાં, રાજા વજ્રસીંહ પ્રધાનને
રાજ્યનો બંદોબસ્ત સંપાદનું સાંપી કેટલાંક
દલાવ લશ્કર સાથે કુટુંબીઓસહ યાત્રા
અર્થે નીકળી પડ્યા, કાશી, પ્રયાગ રામેશ્વર
વીંગેરે સ્થળોએ યાત્રા કરી વજ્રસીંહ ને કાશી
આવાતાંની નાવિકા રાજયોગીની વાળા જંગલમાં
આવી વિશ્રાન્તિ માટે કોઈ સાઈ સ્થળ સૌધવા
લાગ્યો.—

એવામાં પેમા સરોવર પાસેનું રાજયોગી-
નિનું સ્થળ જોવામાં આવ્યું. બાગ જળાશય
અને પુષ્પ સુવાસિત સ્થાન જોઈ રાજા ફૂતો
ચડીત થયા.

કોઈ મહાદેવ કે સરસ્વતીના અવતારરૂપ
યોગીનીને જોઈ અનુચરો પગે પડ્યા. તેમાંની
એકએ એ જમ રાજને સર્વ વૃતાંત નીવેદન
કયું; આ બીના સંમંજી રાજા, રાણી અને
જન્મે કુમારિકાઓ રાજયોગીનીના સ્થાન
આગળ આવ્યા.

તે સ્થ સ્થળ તથા મહા સ્વરૂપવાન બાળ
યોગીનીને જોતાંજ રાજાને ભુતકાળના કેટલાંક
વર્ષો પહેલાંના દેવિના આપ અને પછીના
તેના નીવારણ વચ્ચેના એકાંકિક યાદ આવ્યાં
વજ્રસીંહનું હૃદય છુપા આનંદમાં ચરકાવ
થઈ ગયું.

રાજાએ થોડા દીવસ તે સ્થાનમાં રહેવા
યોગીનીને યાચના કરી. પ્રેમવતીએ પ્રતિઉત્તર
વાળ થોડે સુધે આમ આપના રસાલાદસ પધારે,
આ સ્થાન સૌ કોઈ અત્માઓને માટે છે.

રાજાએ પોતાના સાથીઓ અને રક્ષકોને
આજ્ઞા કરી દીધી જોત જોતાંમાં રાજયોગીનીના
પવિત્ર સ્થાનમાં સંપ્રજાપ્ત તંત્રીઓ ઉભા કરી

દેવામાં આભ્યા; થોડાજ કલોકોમાં સર્વ સાજન ગોઠવાઇ ગયું. સર્વ શાંતી પ્રસરી ગઇ. સૌ કોઇ આ પવીત્ર સાધવી તરફ પૂજ્ય ભાવ દર્શાવા લાગ્યા. બધા કરતાં રાજ વજ્જીની પુત્રીઓના મન પ્રેમવતી તરફ વધુ આકર્ષાવા લાગ્યાં. હૃદયમાં દેવી પ્રેમ પ્રગટ થયો, પુષ્પાવતી તે વારે વારે એમ થતું કે આ યોગીની પ્રેમ વ્યાક્રંત છે, એમ કરતાં મુગ્ધ થયો, એટલે સાતેકના સુમારે યોગીનીએ દમશના નીચમ મુજબ સિતારમાં પોતાને પ્રિય એવા રાજયોગીનું ગાન ગાયું શરૂ કર્યું !

મીઠા મધુરો અને કણુને પ્રિય એવો સુર નીકળવાની સાથે જ્યાં ત્યાં આનંદ આનંદ છવાઇ ગયો. રાજ રાણી બહાર બેઠક નજારી હાથે મુખે શ્રવણ કરવા બેઠા પુષ્પાવતી અને શ્વરતા પીતાની આજ્ઞા લઇ રાજયોગીનીની પાસે આવી પ્રણામ કરી તેની સાથે બેસવાની રજા માગી પ્રેમવતીએ સહ પ્રેમ મીઠા વચનોથી રાજપુત્રીઓને સહકાર કર્યો; બે કલાક સુધી ઉત્તમ-ઉત્તમ ભજન પદો અને ગીત ગાન થયું. જે તે બેસવા લાગ્યા, શાખાસ છે, આ અરણ્યવાશી દેવીને, ખરેખર તે મનુષ્ય નથી પણ દેવ સ્વર્ગની દેવી કે અસરના બાળયોગીનીનું સ્વરૂપ ધારણ કરી અહીં રહ્યાં છે. રાજ વજ્જીની પુત્રીઓને અને યોગીનીને ધારે-ધારે પ્રસંગ વધતો ગયો, મનના પડા તૂટવા માંડ્યા.

હૃદયે હૃદય એક થયાં, એક બીજાને અંતઃવાર્તા કહેવા માંડી, પુષ્પાવતી એકાએક આશ્ચર્ય પામવા લાગી, કારણ પ્રેમાવતીની માતૃશ્રી અને પુષ્પાવતીના માતૃશ્રી એકજ કુટુંબની બે બહેનો થતી હતી. રાજયોગીનીને પુષ્પાવતીની માતૃશ્રીએ બેએલી ખરી, પણ તેતો કેટલાક વર્ષો પહેલાં, પ્રેમવતી જ્યારે બાળકી હતી ત્યારે, હવે આટલે વર્ષો તે દ્રષ્ટી બાળખ વીસરાઇ જવાનું તે સ્વભાવીક હતું—

છતાં પુષ્પાવતીએ તો થોડાક સમય અગાઉ જ કાઠી રાજને ત્યાં લઇ પ્રસંગે પ્રેમવતીને બોલ દેતી, તથા અન્યે અન્ય નીકટના સગ-પણથી પણ માંહેતંગાર થઇ એક બીજાના

લગ્ન પ્રસંગે આવવાને વચન આપ્યાં હતાં ! જ્યારે આ વાત પ્રેમાળ વજ્જીની પુત્રીના સમજવામાં આવી, કે એકાએક યોગીનીના કોટે બાજી પડી અત્યુ વહેવરાવા લાગી, ઉપરાંત રાજયોગી કેશરી ઉપર પરોક્ષ રીતે તેના હૃદયમાંથી દેવી પ્રેમ પ્રગટવા લાગ્યો.

રાજયોગીનીની સમ્રતી લીધા વીના પુષ્પાવતીએ બધી વાર્તા માતા-પિતાને જણાવી દીધી. આ જ્ઞાનંત સાંભળી, રાજ રાણી હર્ષ-દેશાં બની ગયાં, અને પ્રેમવતી પાસે આવી પ્રેમાત્મ વહેવરાવા લાગ્યાં, રાજ રાણીએ અતિ સ્નેહથી, હર્ષથી અને પોતાની ત્રીજી પુત્રી માફક ગણવાનું જણાવી, પોતાની સાથે દેશમાં આવવા જણાવ્યું.

રાજયોગીનીએ તેમના નિર્મળ સ્નેહ માટે આભાર દર્શાવી દીક્ષગૌર થતાં જણાવ્યું કે, માફ કરો હું તો દંમેશાં જંગલમાં મંગલ કરવા ધાર છું.

હવે વજ્જીની પુત્રીઓએ દ્રઢ હૃદયથી માતા-પિતાને જણાવ્યું કે, જે પ્રીય પ્રેમવતી બેઠન સાથે આવશે નહીં તો તમે દક્ષગા સુએથી જન્મે, અથવા તેમની સાથે રહી આ જંગલ મહુલીઓમાં કાળ ગુમારીશું, પણ તેમના સિવાય કદાપિ એમ આવનાર નથી.

પુત્રીઓનો આવો દ્રઢ નિશ્ચય અને પ્રેમ વતિના પ્રેમનો આવો પ્રભાવ જોઇ, રાજાએ ત્રણે પુત્રીઓને ધન્યવાદ આપ્યો અને પ્રેમ વતિને કેટલાંક વચન આપી યોગીનીને અતિ આગ્રહે વેપ છોડાવી સાથે લીધી. પુષ્પાવતીના હર્ષની સીમા રહી નહીં.

રાજ રાજ સુસાહીનો માર્ગ કાપતાં કેટલેક દીરસે આ સુખી રાજકુટુંબનો રસાસો વજ્જી આવી પહોંચ્યો. રાજાએ બીજે દીરસે પ્રધાનને જલદીથી સ્વયંવર મંડપની તૈયારી કરવાની આજ્ઞા આપી દીધી.

દેશ-પરદેશના અને દરિયા પારના રાજાઓને અત્યુ દીરસે આવવા આમંત્રણ પત્રો મોકલી દીધા. ત્રણે બહેનો અતિ આનંદનો કાળ નિર્ગમણ કરે છે. છતાં પ્રેમવતી રાજયોગી

ના જાપ જમ્યા કરે છે, કારણ તેનાં હૃદયમાંથી કેશરી વિસર્પી નથી.

મકરણુ ૮ મું.

બહાસા વાંચકો !

આપણે આટલે દૂર આવી પહોંચ્યા, રાજયોગીનીના દ્રવતા હૃદયની વાતાંથી વાકેફ ગાર થયા, પણ રાજયોગી વીર કેશરીનું શું થયું, ? તે હજીએ જણાયું નથી, આવો કેશરીના મિત્ર મિત્ર અને ચંદ્રપુરના યુવાન રાજા ચંદ્રસીંહને પુછીએ.

અરે ! તે પણ કયાં જાય છે ! આજે કેટલાક માસથી ચંદ્રસીંહ, દીવાનને રાજ્ય કાર્યભાર સોંપી થોડાક અંગ રક્ષકો સાથે રાખી મીત્ર શોધમાં વન-વન અથડાવ કરે છે. પતો નહિ લાગતાં નીરાસ થાય છે, અને વળી આગળ મુસાફરી ચાલુ રાખે છે.

આ તરફ કેશરી, દેશ પરદેશ ફરતો અને રાજયોગીના પ્રેમવતીની નામની માળા ફેરવતો તેની શોધમાં ફરે છે. દૈવ્યની ગતિ વિચીત્ર છે, ફરતાં ફરતાં કેટલેક દહાડાં જંગલમાં ભુતકાળના રાજયોગીની પ્રેમવતીના રમ્ય અને મનોહર રથાન પાસે રાજયોગી આવી પહોંચ્યો, એટલે કહેવું જ શું ? જ્યાં ત્યાં તેને રાજયોગીનીની સુરાસ આવવલાગી, જાગ, જલ્લ અને મદુલીમાંથી ગત કાળના સિતારી સુરના ભણકારા યવા લાગ્યા, જોયો આ પ્રેમનો પશીત્ર પડ્યો ? આ ચીન્તાકર્ષક અને સર્વ સંગવડ વાળું રથાન જોઇ રાજ યોગીએ કાયમ માટે ત્યાંજ રહેવાનો વિચાર કર્યો; એકાદ અઢવાડીઈ પસાર નહી થયું હોય તેવામાં એક દીવસે જપોરના જાગની પછવાડે ચાર રસ્તાના સંગમ આગળ થોડાક રસાલા સદ યોગી પાછળ યોગી બનેલા ચંદ્રસીંહના ઘોડાની પડછીએ જાંબળાવા લાગી. સખ્ત તાપની ગત્તીથી હેરાન થયેલા રાજ-વંશી સ્વારે, તે રમ્ય સ્થાનમાં વિશ્રાંતિ લેવા લીધું. —

. પોતાના રસાલાને તે સ્થાનમાં ઉતરવાની

આજ્ઞા કરી, ચંદ્રસીંહ સરોવર કંઠે સ્નાન કરી રાજયોગીની મદુલી આગળ આવ્યો, અંદરથી કેશરી પણ બહાર આવ્યો. અન્યો અન્ય હૃદય પરિચીત યુવાનોની દ્રષ્ટીએ દ્રષ્ટિ મળી, એકાએક ચંદ્રસીંહના ચક્ષુમાંથી પ્રેમાશ્રુ ઝંપી, બન્ને મીત્રો આમ અચાનક ધણે દીવસે મળવાથી રાજયોગીના આનંદનો પાર રહ્યો નહી.

કેશરી બધું ! એકની પાછળ બીજો અને બીજાની પાછળ તમારે ત્રીજાએ યોગી બનવાની શી જરૂર હતી ?

ચંદ્રસીંહ કહે ભાઈ કેશરી હવે કૃપા કરી ઘેર પધારાતો સાર. નહીતો ત્રણેના જીવન આમ જગતમાંજ પુરાં થયો !

અરે ? પ્રેમ ! તારા પાતાનો પાર કેમ આવતો નથી ?

રાજયોગી કયાંક, પ્રીત ઉત્તર આપવા જતો હતો.

તેવામાં એકાએક પરીચીત મહાત્મા આવતા જણાયા. બન્ને મીત્રોએ ઉમા યમ અતી પ્રેમ પૂર્વક નમસ્કાર કર્યા, શરૂએ આશીર્વાદ આપ્યો.

ચંદ્રસીંહ અને કેશરીએ પોતાની સર્વ દહીકત મહાત્માને જણારી. રાજયોગીની ઇચ્છા નહી જતાં શરૂએ આજ્ઞા કરી. વત્સ કેશરી ! હવે તારા ઉદયના પાનાં ઉઘડવાનો સમય નજીકમાં છે ! ચંદ્રસીંહ સાથે જા અને તેની સલાહ મુજબ વર્તન ચલાવજે.

મહાત્માની આજ્ઞાનું ઉત્તરધનયાય ઉઘાય નહી એમ સમજી, યોગી વેશ ત્યાગી, રાજ પોષાકમાં સજ્જ થઇ, મીત્રની સાથે ચંદ્રપુરમાં આવ્યો મીત્રની શોધમાં ગયેલા રાજ કાર્ય સીધું કરી ધણે દીવસે પધાર્યા જણી, પ્રજામાં ઘેરઘેર અનંદ મંગળ વર્તાવા લાગ્યા, વાણ દેશના મહારાજા ચંદ્રસીંહના તરફથી સ્વયંવરમાં જવાને આવેલું આમંત્રણ પત્ર, દીવાને, ચંદ્રસીંહને આપ્યું, બન્ને રાજ વંશી મીત્રોએ તે વાંચ્યું, અદરનો કંઈક-કંઈક બેદ સમજ્યા, થોડકસ વિચાર કરી વજ્રપુર

જવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા. ચુટી કાઢેલા પાંચ. હજાર સ્વારો સાથે બીજી પ્રજાતમાં બંને ગિત્રો વજ્રપુર જવા નીકળી પડ્યા.

પ્રકરણ ૬ મું.

આવતી કામે સ્વયંવર મંડપમાં રાજ કુંવરીઓને વરમાળા લાઇ નીકળવાનું મહુર્ત છે. કેટલાક દેશના રાજા રાણાના, સ્વરૂપવાન તથા શાંપવાન રાજા કુમારો આવી ગયા છે, કેટલાક અતી ઠાઠ અને ભાવકા સાથે નગરમાં પ્રવેશ કરી રહ્યા છે. એમ કરતાં સુધારિતનો સમય થવા આવ્યો. સર્વ દેશના રાજપુત્રો આવી ગયા, ફક્ત કુંદનપુર અને ચંદ્રપુરના કુમારો આવવા બાકી છે. પ્રેમવતિ તથા પુષ્પવતિ મહેલના સાતમા મજલાની અગસી ઉપર બેસી વિવિધ દેશના રાજપુત્રોને નિહાળતી હતી, છતાં મન ધ્રુવક વધકિત ક્યાંક પશુ આવેલી જણાઇ નહીં. એટલે તેની નિરાશાની પશુ સીમા રહી નહીં.

એવામાં એક થોડે સ્વારે દોડતા આવી જણાવ્યું કે કુંદનપુરના રાજપુત્ર અને ચંદ્રપુરના રાજા, નગરથી એક માઇલ છેટે આવી ગયા છે. રાજા આ બીના સાંભળી અતિ હર્ષ થેલો બની ગયો. ધણી ધામધુમ સાથે કેટલાક માણસો સાથે સામે જઈ નગરમાં અતિ સત્કાર સાથે તેડી લાવ્યો.

આ વાર્તા પ્રેમવતિ તથા પુષ્પવતિના જાણવામાં આવી પ્રેમવતિના અમુકાંથી એકદમ અનહદ અંતુ ખર્ચા, પુષ્પાવતિના હર્ષની સીમા પશુ રહી નહોતે આમાં તે પોતાના ભાણીને વિચારવા લાગી, બંને સખીઓએ સંકેત કરેલો કે, કેશરીનેજ વરમાળા આરોપવી અને તેની સાથેના રાજપુત્રને રૂપવતિએ જીવનમાળા આરોપવી.

આમ આનંદ વિનંદમાં રાત્રિ વ્યતિત થઇ. મુરોદિય થતાં ત્રણે રાજકુંવરીઓ ઉત્તમ પોષાકમાં સજા થવા લાગી, આ તરફ એક પછી એક રાજપુત્રો સ્વયંવર મંડપમાં આવી પોતાની ચેતવના પ્રમાણે ગોઠવાવા

લાગ્યા. કેશરીસીંહ મિત્ર ચંદ્રસીંહ સાથે આવી ગયો નવ વાગતાં સર્વત્ર શાંતિ પ્રસરી ગઇ; મહુર્તનો વખત થયો કે તરતજ ઇંદ્રની અસરાઓને પણ લગ્નવે એવી, તથા પરીઓ એક પછી એક દારબંદ સ્વયંવર મંડપમાં આવવા લાગી.

સર્વ દેશના રાજપુત્રો આ પ્રતિમાઓને જોઇ તેના તેજમાં અંજાઇ ગયા, રાજકુંવરીઓએ પહેલાં સજાને નિહાળવા માંડી, પ્રેમવતિ ની દ્રષ્ટિ એકાએક કેશરી ઉપર પડી, અન્યો અન્ય છુપી રીતે હૃદયથી બેટયા. છતાં પ્રેમવતિની દ્રષ્ટિ તો ત્યાંજ સ્થીર થઇ ગઇ. ને “શરમ” શબ્દ નહોતો તે, આ પ્રેમીઓ શું કરતે તે કહી શકાતું નથી, એક બીજાનાં મન ઝાલ્યા રહે નહીં; પણ શું કરે ના હલાજ હતો.

હવે સ્વર્ગની દેવાઓએ સજામાં આવવા માંડ્યું, એક પછી એક એમ સર્વ દારો ફરી ત્યાં દ્રષ્ટી પડી હતી ત્યાંજ આવી, દ્રષ્ટિ સ્થીર રાખી. જીવન માળા સહ પ્રેમ તેને આરોપી, પુષ્પાવતિએ પણ કેશરીનેજ હૃદય માળ આરોપી; હવે નાની કુંમારી રૂપવતિના વાળે આવ્યો, તેની દ્રષ્ટિ તો મિત્ર ચંદ્રસીંહનેજ નિહાળવા કરતી હતી, પાસે આવી હૃદય સાધાંગ સાથે તેના કંઠમાં સર્વ સજાનાં દેખતાં પ્રેમમાળા વળગાવી દીધી, વજ્રસીંહના રાજકુંડળમાં સર્વત્ર આનંદ-આનંદ છવાઇ ગયો. નવરંગ વાળંઓ વાગવા શરૂ થઇ ગયા. કેટલાક વિદેશી રાજપુત્રો નિરાશ થયા. કેટલાક નાઉમેદ થયા અને અંદર અંદર અલવગના લાગ્યા.

કે આમાં કોઇ પ્રકારનું કપટ રચાયું છે. અને આ પ્રમાણે તેમને પહેલેથીજ સંકેત થયેલો હોવો જોઈએ. તે પશુ લગ્ન પ્રસંગે સે’ સુખચાપ દેલો અને નિરવિદને તે કામ પાર પડ્યું. પણ બીજેજ દીવસે સર્વ રાજાઓ નગર રત્નથી પોતાનાં હાલે લઈકરે સાથે નગર બહાર નીકળી ગયા અને સર્વત્ર વીચાર કરવા એકત્ર થવા નીડવાંક ગમ્યાં રાજવંશીઓ

એક મત પર આવી જઈ વજરીને મુઠ્ઠા
કહેણ મે કહેણ; આ સાંભળી વજરીને વિરમત
થયો, પણ શું કરે ?

લેખક.

રતનલાલ નાગરદાસ વકતા,

બોરસદ.

કનૈયાલાલ એન્ડ કંપનીની સર્વોત્તમ

જુલાબની ગોળીઓ.

પેટમાં ચુંક આવતી નથી ગળુ
બળવું નથી, બાળકને પણ મુખેથી
અપાય છે. તેમજ સસ્તી છે, ધણીજ
સરસીશીકેટાથી જેની તારીફ થયેલી છે.

લખો—સોલ એજન્ટ.

એચ. એમ. શુક્લ; આણંદ

બા
ટ
લી
વા
લા

—નું— એગ્રુ મિશ્કચર અને ગોળીઓ | કીમત
તાવને માટે પુરવાર થયેલો ધલાજ છે, ૧૨ પીચો

—ની— શક્તિની ગોળીઓ | શ્રીકા અહેસ, મગજથી બેદર
કામ લેનાર નાપુલક કમતાકાત,
સાથ ગાંગના દાદી અને અજીરણ વીગેરેથી પીડાતા માણસો માટે
અક્ષરિય ધલાજ છે. કી. રૂ. ૧૥

—નું— દંત મંજન | શાસ્ત્રાનુસાર માયાદળ અને બીજા વનસ્પતિ-
આથી તૈયાર કરવામાં આવેલે કી. ૪ આના.

—નું— દરાજનું મલમ દરાજ તથા શરીરની ખુજલી
વિગેરેને એકજ દીવસમાં આરામ
આપે છે. કીમત ૪ આના

—ની— દવાઓ મળવાના ઠેકાણું. સધળા દવા વેચનારાઓ અથવા
ડૉ. એચ. એલ. બાટલીવાલા વરલી; દાદર; મુંબઈ

Dr., H. L. Batliwala WORLD DADAR Bombay.

રાજયોગી વાર્તા.

રાજયોગી વાર્તા.

સ્વ. કવિ દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ સી. આઈ. ઇ. અને એમના જીવન ઉપરથી લેવાના બાધ.

(લેખક:-કવિ પ્રેમ.)

વિગતમાન મદા મુદિતાશયાઃ શરદ્વપોદશશાઙ્ગ સમાત્વિયઃ ।
પ્રકૃતસંવ્યવહાર વિહારણસ્તિવહ સુસં વિહરન્તિ મહાધિયઃ ॥

સંસ્કૃત ચંદ્ર. ભા. ૪

" જુદી જુદી જાતનાં વૃત્તાન્તામક લખાણોમાં જીવનકથા એ એક એવા પ્રકારનું લખાણ છે કે જે સાથી વધારે આતુરતાથી વંચાય છે અને જે જીવન વ્યવહારની ખાજતોમાં તરતમાં તરત ઉપયોગમાં લઈ શકાય છે. "

મહાન જીવન કથાકાર ડૉ. જોન્સ જુદા જુદા મહાન ગણ્યતા પ્રથમ ફોટીના વિદ્વાનોના શબ્દોમાં કહીએને, આદિત્ય

કાસરમાં જીવનવૃત્તાન્ત એ, એક સચોટ અચર્યકારક, અતિ ઉપયોગી, દરેક વાંચકના ભવિષ્યના જીવનને સુખરૂપ, અને ઉચ્ચતર જનાવનારા સાધન રૂપે, સાદિત્યનું ખાસ અંગ છે. જીવન ચરિત્ર વાંચનાથી વાંચકની ભાવનાઓ શુદ્ધ સ્વચ્છતા ભરી ઉંચ અને દૃઢ થાય છે. કુદરતથી નિયત ધર્મશા સૂચો દુઃખો ભોગવવાને તે શક્તિવાન બને છે અને છેલ્લે કહીએ તો

આનંદની વાત છે કે સંપ્રિત કાળમાં કેટલાએક ઉત્સાહીક સાદિત્ય વિલાસી સજ્જનો તરફથી પ્રાચીન અવાચીન મહાન વિદ્વાનોની પકિતમાં યોગ્ય ફરજો ભોગવતાં દૃષ્ટાંતિક વિદ્વાનોની નજીવાજોગ કેટલીક દલીલો બહાર પાડવામાં આવે છે; તે ખરેખર ઉપયોગી અને ધન્યવાદને પાત્ર છે. આપણાં પ્રાચીન અસાચીન મહાન વિદ્વાનો જીવન ચરિત્રો આવી રીતે, બહાર લાવવાની ખાસ આવશ્યકતા છે. જેની પહેલ માટે ગુજરાતી આદિ પ્રવેશના ખાસ અંગે ધન્યવાદને પાત્ર છે. આશા છે કે અન્ય પ્રવેશ અને લેખક બધુએ આવા સાદસમાં ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ લેશે અને જની શક્તી કોશીશે એવા વીર બધુઓના ચરિત્રો બહાર મુકશે. જેથી દેશને અલભ્ય લાભ મળશે એ નિઃશંક છે. હું પણ એજ ધોરણે ભાદ્યજના માન્ડ અંક માટે તેના ઉત્સાહી અને વિદ્યાવિલાસી વંદી થી. ઝીઝઝઝીની ફરમાશથી ગુજરાતના વીર નર પ્રખ્યાતિ પામેલા મરહુમ કવીશ્વર દલપતરામ ડાહ્યાભાઈના જીવનની ખાસ ઉપયોગી નોંધ જની શક્યા. પ્રમાણમાં એકી કરી, અનુકરણીય હોનાથી વાંચક સમક્ષ મુકવાની રમ લઉ છું. મરહુમ કવીશ્વરનાં જીવનનો ઉલ્લેખ કરવો એ મારા જેવા અદ્યપણુદિવાળાનો એક જાતનો સાદસ છે. મહાન કવિવર કાલીદાસ રધુવંશના પ્રારંભમાં કહે છે કસૂર્ય પ્રમયો વંશઃ ક ચાલપવિવપયા મતિઃ ! તિલો- પુર્વુસ્તરં મોહાદુઃ પેનાસ્મિ સાગરમ્ ॥ તેમ ક્યાં એમનું ઉચ આશયવાણું નિશ્ચિનિષ્પાત જીવન અને ક્યાં મારી અદ્યપણુદિ ! " સાગરનો વિસ્તાર એક ખાખોશીઆમાં નજ સમાઈ શકે " તો પછી જેનું જીવન ચરિત્ર લખતાં એક મહાન ગ્રંથ થાય એજ જીવન માત્ર એક બે પાનામાં આ લેખનું એ એક મારા જેવા કમણુદિવાળાનું સાદસ નહિ તો બીજું શું? ખેર, યાદૃશી ભાવના યસ્ય સિદ્ધિર્ભવાત તાદૃશી એ ન્યાયે જે ભાવનાથી આ સાદસ એકવામાં આવ્યું છે તેની તેવાજ પ્રમાણમાં સિદ્ધિ થાઓ એજ મહેશ્વા ! હજાર હજારો ઉપરોક્ત મહારાજનું સ પૂર્ણ-વિસ્તાર પુરવક જીવન ચરિત્ર નિહાળવાને અત્યુક વખતમાં આપણે ભાગ્યશાળી બનીશું એટલે અત્રે કરેલી આ કુંડ નોંધ સદરહુ અંકમાં દાખલ કરેલા એમના માનવત ફોટાની ઓળખ આપનાં અરથાને નહીં ગણાય.

લેખક.

તેનાં પવીત્ર જાનેલા હૃદયમાં પરમાત્માની અદ્ભુત શક્તિનું, આંતરીક જ્ઞાન ઉદ્ભવે છે. એ સખજથીજ પાશ્વિમાલ્ય સાહિત્યમાં પ્રગળાં મહાન વીરોના જીવન ચરિત્રોનો દિન પ્રતિ દિન વિકાસ થતો જોવામાં આવે છે. જેની આપણા ગુજરાતી સાહિત્યમાં અદ્યપિ ન્યુનતાજ છે. ચાલુ થોડાંક વરસોથી પ્રસિધ્ધ વિદ્વાનોના સહૃદય એ તરફ આકર્ષાયા છે; જેનો લાભ બહેસાંયા મહેડો ગુજરાતી પ્રગ્ન મેળવવાને ભાગ્યશાળી બનશેજ.

મરહુમ કવીશ્વર દલપતરામ ડાહ્યાભાઈ, એમનાં કવિત્વ શક્તિના મહાન ગુણે કરી એટલી વિખ્યાતિને પામ્યા છે કે એમના નામથી છેક ન્હાનાં બચ્ચાંઓ પણ આજ્ઞાત નથી. સ્વમ્મ ગુજરાત અને મુંબઈ ઇલાકામાંજ નહીં પરંતુ એથી વિશેષ પ્રમાણમાં હિન્દુસ્તાન અને પશ્ચિમ ભુમિમાં પણ એમનું નામ જાણીતું છે. ગુણાઃ પુજાસ્થાનં ગુણોપુત્ર ચ લિક્ષ્તં ન ચત્વર્યઃ એ ન્યાયે એ એમની જાતથી અને વયથી નહીં પરંતુ કવિત્વ શક્તિના મહાન ગુણે કરી જ્યાં ત્યાં પુણ્ય તરારે પુજાયા છે, ભાવિક હૃદયોમાં રચાન લીધું છે. એમની શીઘ્ર કહેવાતી કવિતામાં પણ એટલી બધી મધુરતા અને મનોહરતા હતી કે ભવજ્યુતિ પોતાને માટે કહે છે “ચં ઘઘાણ મિયદેવોં ઘાગ્વદ્યેવાનુ ઘર્તેત અર્થાત (મને) વાગે વી વાણીની દેવી વશ થએલી કલાગરી સ્ત્રીની પેઠે અનુસરે છે” તેમ દલપતરામ ભાઈને પણ વાગેલી અનુસરતી કહીશું તો અતિશયોક્તિ કહેવાશે નહીં. શ્રી. જોશીપુરાના ચપ્પામાં કહીએ તો “ગુર્જર સાહિત્યનો પુનરાદાર કરવાને જે જે મહાપુરુષોએ ભગી રથ પ્રવર્તન કરેલો છે, તેમાં કવિ દલપતરામ નું નામ પ્રથમ વર્ગમાં આવે છે.” દલપતરામભાઈએ ગુર્જર સાહિત્યને જે અસિદ્ધ કરેલું છે તે તો કાષ્ઠથી પણ અજાણ્ય નથી. પ્રેમાનંદે ગુર્જરગિરાને ઉન્નત કરવાને જે પ્રયાસ સપથ સંઘ કરેલો હતો-જેમાં તેઓએ

જે કે સંપૂર્ણતા મેળવી હતી, તો, પણ તેઓના સંશયાત્મક હૃદયે, સમય તોડ્યા નહોતા. એટલે જે કંઈ ન્યુનતા રહેલી તેઓને લાગી હતી, તે સંપૂર્ણ રીતે પુરી કર્યાનું માન, એમની પછીના ગુર્જર ગીરાપાસક સેવકોમાં, દલપતરામ ભાઈને આપવામાં આવે તો બેશક યોગ્યજ છે. કારણ કે જ્યારે પ્રેમાનંદે મુખ્ય પૌરાણીક ગ્રંથોમાંથી ઉપયોગી વિષયો સુઢી કાઢી પ્રેમ પ્રવાહ પુર્વક રસીલી ભાષામાં, રસાત્મક રૂપે કાવ્યાકારમાં ગુંથી જનજમાની આગળ રજુ કરી ગુર્જરગિરાને ખીલવી છે, ત્યારે દલપતરામભાઈએ પૌરાણીક વિષયો ઉપરાંત ખાસ કરી સંસ્કૃત સાહિત્યમાંથી “ગુજરાતી પિંગળ” નામનો ગુર્જરગિરા પોષક ન્હાનો પરંતુ અતિ મહત્વનો ગ્રંથ લખી ગુર્જરગિરાની જે અભિવૃદ્ધિ કરી છે તે તેજ માનને યોગ્ય છે. જે કે આ સિવાયના એમનાં દરેક ગ્રંથો, કંઠાદાર ભાષામાં લખાએલા હોય, અતિ ઉપયોગી અને ગુર્જરગિરા પોષકજ છે; તો પણ અત્ર કહેવું જોઈએ કે ગુર્જર વિદ્યા-શાસ્ત્રને “ગુજરાતી પિંગળે” જોડેલા લાભ આપ્યો છે; તેટલો લાભ એમના અન્ય ગ્રંથોમાંથી મળવો દુર્લભ છે. આ ગુરૂનામાં એમનાં બોધક કાવ્યો અલગ કરવા પડે એ દેખીતુજ છે. “હુતરખાનની યાદાઈ” લખી એમણે દેશમાં જે ઐતિહાસિક ઝુંડો રાખ્યો છે એ અવજુનિય છે. એટલુંજ નહિ પરંતુ એ ઉપરથી એમની દેશ પ્રતિની પ્રાંતી અપૂર્વ દૃષ્ટિગોચર થાય છે. ગુજરાતી ધોરણોમાં આજતી ચોપડીઓમાં, રથને રથને દ્રષ્ટે પડતી એમની બોધક કવિતાઓ, એમની આંતર જાતિનું અને પ્રગ વાતસલ્પતાનું આયોદ્ય દિગ્દર્શન કરાવે છે. આ ઉપરથી આટલું તો નિર્જીવાત્મક કહી શકાય છે કે ભવિષ્યમાં થનારી પ્રગમાં બચ-પણથીજ, નીતિની હિમ્મત ભાવનાઓ રાખી એમનું જીવન ઉત્તર બનાવવું, એજ એ મરહુમ સદ્માર્ગી મહાત્મનું ઉચ્ચ આશય અને મુખ્ય સિદ્ધાંત હોવો જોઈએ; જે એમના દરેક કાવ્યોનાં ભાવો જોવાથી મુરવાર

થાય તેમ છે મોટી ખુબી તો એ છે કે જ્યારે ધણીક મહાન ગણાતા વિદ્વાનોને મદુષા સમજી વગે પછી યોગજનો નથી, ત્યારે કં ૬૦ ૬૦ ના નામથી દિગ્માનિ પામેલા દસ પતરામભાષને એક ન્દાના ગમડાને જુજ ભણેના એકુત પછી માનથી હૃદયમા દોતરી ગણે છે. સરત-સાદી અને પ્રસંગવજાત ચિત્તાકર્ષક-અનકાર યુક્ત એમની મધુરી વાણી વાળી કવિતા દેગેનું મન રજન કરતાં યદ પડી છે એટલેજ સદગત મહા-પ્રિય નવનરામભાષ, દનપતરામની દિનાનુ લક્ષ્ય માત્ર અતિ મર્માદ અને એંગતા ગણિત એના " સભારજની " શબ્દમા બારી લે છે,

કવીશ્વર દલપતરામનો જન્મ વડવાણમા થયો હતો, આઠ વર્ષની ન્દાની ઉમરથીજ તેઓએ સામવેદનો અભ્યાસ શરૂ કર્યો હતો, તથા સમયાનુકુળ ગામડી શાળામા શિક્ષણ લેવું શરૂ કર્યું હતું. કુદરતાધિન જે વ્યક્તિત્વ ભવિષ્ય જેવા આશયવાળું નિર્માણ થયેલું હોય છે, તે વ્યક્તિત્વે ન્દાનપણથીજ, " દરતિ રીતે તેવા આશયો પ્રતિ સ્વભાવીક પ્રીતિ હોય છે કવિ તરીકેનું ઉચ્ચ આશયવાળું જીવન ગાળનાર દલપતરામભાષનો ન્દાનપણથીજ સ્વાભાવિક પ્રેમ, ભાટ-ચારણો પામેથી કથા તેમજ દોદરા, ચોપાઇ, છોપા વિગેરે સાહજવાનો હતો, જે તેઓ સાહજત એનાંજ પ્રભાવે કાવ્યી વય છતાં પછી એજ અસામા તેઓએ " કમળાનોર્મયની અને દરિદ્રિ " નામની વાર્તાઓ દોદરા-ચોપાઇમાં રજનકર ૧૭૯૦માં લખી નાખી હતી " છાગડે ઢાકયો ૧૨જ છાનો સ્હેતો નથી " એમ જ્યારે કાર્ય રહે દલપતરામનું જન્મું મુગી ખાતે થયું, તરે સ્વામીનારાયણ પયના આચાર્ય દેવાનંદ પામીએ, કકરમા ભેળાએતા હીર ને જેમ વેરી પારખી એપ ચલાવી કાંમિતિ બનાવે, મ અનેક વ્યક્તિમાથી દલપતરામને ભવિષ્યના જરૂર જામિના હીરા ૩૫ પારખી, સ્વધર્મનો મિકરે કરાળી, ઉપોગી વિદ્યાભ્યાસ રૂપી ૧૫ચલાવી, અતિ શી મતિ બનાવ્યો, દલપતરામ

કેટલોક સમય દેવાનંદ સ્વામી પામે રહ્યા અને " પીગળ શાસ્ત્ર તથા અલકાર શાસ્ત્ર " નો અભ્યાસ કર્યો ત્યાર બાદ " જ્ઞાન ચાતુરી " નામનો ઉપદેશાત્મક ગ્રંથ લખ્યો એમ કહેવાય છે જે ગ્રંથ અઘાંપિ પ્રસિદ્ધિ પામ્યો હોય એમ જાણવામા આવ્યું નથી છં સ ૧૭૪૦ એટલે ૨૦ વર્ષની ઉમરથી તેઓ કવી ઉપ નામ પામ્યા અને માનભેળવતા થયા ૧૭૪૫ માં અમદાવાદ જઈ " સારસ્વત વ્યાકરણ " આદિનો અભ્યાસ કરીશો આ વખતે પ્રસંગે પાત તેઓ અમદાવાદની પ્રજામા પ્રસિદ્ધિ પામતા રહ્યા, જેને લઈને મુખ્ય મુખ્ય વિદ્વાનો અને નમાગમણ મહા પુરોના સદવાસમાં આવ્યા ૧૮૪૮માં ૨૧૦ ભેળાનાથ સારાભાષ મારફત તેઓ શાર્મસ સાહેબના પરિચયમાં આવ્યા અને પોતાની જન મન રજની, ઝડ કમકવાળી રસીલી કાવ્ય કળાથી તેઓની પસંદગી પામ્યા દલપતરામભાષના ઉદયકાળનો આ પ્રથમ કાળ કહીએ હોતો કહી શકાય મારફતે નોક માન્ય, પ્રેમાળ દિતના, ગુર્જર મિરાપાશ્ચક શાર્મસ સાહેબના સસર્મથીજ તેઓ આગળ વધી શક્યા છે. ફાજસ સાહેબની આજ્ઞાથી તેઓ સરકારી નોકરીમા દાખન થયા અને દરેક પ્રસંગે ગુર્જર સાહિત્યની અભિ વૃદ્ધિમાં ઉત્સાહ પુર્વક શાર્મસ સાહેબના સ્લાયક તરીકે આગળ પડતો ભાગ લેતા ગયા. શાર્મસ સાહેબે " રાસમાળા " નો જે ઉપોગી ગય ગુર્જર પ્રજા સમિપ મુક્યો છે તેમાં મરદુમ કવીશ્વરનો મોટો ઉપકાર છે. સ્થળે રથળે ફરી ભાટ-ચારણોની કથાઓ, ચાવતી દતકથાઓ અને જુના લેખો તથા અપ્રસિધ્ધ ગ્રંથો મેળવી એ ગ્રંથને વધુ ઉપોગી અને રસીક બનાવવામાં મુખ્ય ભાગ લીધો છે. ઉપરાત પ્રાચિન કવીઓના ખુદા છગવા કાવ્યોને ગુથીને " કાવ્યદોહન " બદાર પાડી ધણી સારી રીતે જન સેવા નમવી છે વળી ખાસ કરી ગુર્જરાતી ભાષાની અભિવૃદ્ધિ અર્થે શ્રીયુગ શાર્મસ સાહેબે અને અન્ય ગુર્જર મેવોએ સ્થાપેલી

“ ગુજરાત વર્નાક્યુલર સોસાયટી ” અને તેને અવધાની ‘નીકળતું’ “ શુધ્ધ પ્રકાશ ” પ્રકાશમાં લાવવાને અસાધારણ ભાગ લીધો છે. ઉપરાંત સોસાયટીના નિઠાવને અર્થે ફંડ એકઠું કરવામાં મુખ્ય હાથ દલપતરામનો હતો. દરેક રાજરયાનોમાં ડરી રાગઓને રીઝવી સોસાયટીના ફંડમાં મોટી રકમો મેળવી આપી છે. ચાલુ જમાનાની અજિવૃદ્ધ થતી જતી કેળવણી સંસ્થાઓની ઉપયોગીતા બાલુવામાં આવ્યા છતાં પણ અમુક સરથન તરફ લોકોના મન આકર્ષવા અને નાણાં મેળવવા એ રહેલું નથી; તો ત્યારે ખરી કેળવણીથી ધણેજ વર્ગ અજાત હતો અને આવી સંસ્થાઓની ઉપયોગીતા બીજાકુલ જાણતો નહોતો, તેવે સમયે, ઉપરાંત સોસાયટી તરફ લોકોના અને તેમાંય વળી ઉત્તમ રીતે મુખમાંજ જીંદગી ભોમવતાં રાગ-મદારાગઓના મન આકર્ષી, જે ફંડ એકઠું કર્યું છે, તે ખાસ કહીએ તો દલપતરામભાઈની રસીલી અને હાજર જવામી વાણીનેજ આભારી છે. દલપતરામભાઈએ નાત-ગત કે ધર્મ વીરેરેનો જૈન રાખ્યા સિવાય અન્ય કોમની સંસ્થાઓમાં પણ યોગ્ય પ્રમાણમાં ભાગ લીધો છે, અને ગુર્જરિરાને જગજાટ આપી પારિતોષિકો મેળવ્યાં છે.

દલપતરામભાઈને આધુનિક અને સ્વર્ગસ્થ સાક્ષરો નવી-જુની-ગુજરાતીના પુક રૂપ માને છે. કારણકે ગુર્જર ભાષા દલપતરામભાઈના સમયથીજ નવા યુગમાં દ્રષ્ટિ ગેચર થતી રહી છે; અને તેની પહેલ દલપતરામના સમકાલીન ગુર્જરવીર મરહુમ કવિ નર્મદ ના હાથે થયેલી કહેવાય છે. જો કે આ સમયે ગુજરાત-કડીયાવાડમાં અન્ય કવિઓ હતા, પરંતુ મુખ્ય ભાજે દલપતરામ અને નર્મદને મુકયામાં આવે છે, જે સ્વોશિ યોગ્યજ છે. બનેના નિષ્ઠ અને સિદ્ધિમાં મોટા પ્રમાણમાં ભેદ જણાવવામાં આવ્યો છે. જ્યારે દલપતરામ ધર્મના ચાલતા આવતાં મુખ્ય સિદ્ધિઓને વળગી રહી, લોકો નીતિમાન અને ધર્મસં થઈ બલિષ્ઠ સુખરૂપ

ભાજે એવો ઉપદેશ કરતા રહ્યા છે; ત્યારે નર્મદમાં કાંઈકે પાશ્વિમાત્મ કેળવણીની ઉદ્ધત અસર માલુમ પડે છે. નર્મદ કેવળ પાશ્વિમાત્મ રીતિએ જમાનાના રીત-રિવાજોને ફેરવવા માંગતા હતા, ત્યારે દલપતરામ સ્વલ અને શાંત સદ્ગુણધારા ચાલતા યોગ્ય શિરસ્તાને વળગી રહેવા સુચવતા હતા. તો પણ તેઓ કાંઈ રથે સુધારાની ચાલુ પ્રગતિમાં ઉઘાડા ઉઠ્યા નહોતા, એ એક એમનું માહાન ડહાપણ હતું, એમ આપણે કહેવું જોઈએ.

હોપ સાહેબના સમયમાં જ્યારે ગુજરાતી શિક્ષણક્રમ સાથે “ વાચનમાળા ” નવે સરથી રચાવવામાં આવી ત્યારે હોપ સાહેબે તે સંબંધી એક ગુર્જર અગ્રમણ્ય બંધુઓની કમિટી નીમી હતી; જેમાં દલપતરામ પણ નિયત થયેલા હતા. શરૂઆતની શિક્ષણ શુક્રથી તે ઉવટના ધોરણ સુધીની ચાલતી શુક્રમાં દલપતરામભાઈની કવિતા રથે રથે નજર આવે છે, એજ બતાવી આપે છે કે તેમાં પણ દલપતરામ મુખ્ય ભાગ લીધો છે. જો કે નવી પદ્ધતિ પ્રમાણે હમણાં રચાયેલી વાચનમાળા દાખલ કરવામાં આવી છે જેમાં ફેટલીકમાચિન બોધક અને રસીક કવિતાઓને રચાન આપવા ઉપરાંત, ચાલુ સાક્ષરોના ઉચ્ચ લાવનામય કાંચોને રચાન આપવામાં આવ્યું છે, તો પણ તેમાંયે દલપતરામની રથે રથે નજર પડતી કવિતા, તેની ઉપયોગીતા અને મધુરતા એમની ઉત્તમ કવિતાનું ગૌરવ જણાવવાને બસ છે. ઇ. સ. ૧૮૮૫ માં સર. ડી. સી. હોપ સાહેબની ભલામણથી નામદાર કેસરેન્દ્ર મરહુમ માનવંતા મદારાણી શ્રી વિક્ટોરીયાએ દલપતરામની કદર જાણવાને સી. આઈ ઇ. નો માનવંત ઇલકાજ બક્ષેલો હતો. પશ્ચિમાત્મ પ્રગતનાં અમલ પછી કવિ તરીકે આવું ઉચું માન મેળવવાને પહેલાં અને એકલાજ ગુર્જર વીરનર કવીશ્વર દલપતરામ પોતેજ છે. એટલુંજ નહિ પણ અરબકિત પ્રવાહો વહેતી જન મનરંજન-મધુરી

વાણીના પ્રસાદે ધણા દેશી રાજ્યોમાં પણ માન પામ્યા હતા અને રાજ કવિ તરીકે નિયત થયા હતા. પ્રસંગોપાત્ત જનાવેલા કાવ્યોની ગુણગીરૂપ " દલપત કાવ્ય " ના ગ્રંથો વાંચતી વખતે દલપતરામની અવર્ણનિય કૃત્ય આશયગાળી કાવ્ય શક્તિ, વાંચનારને તાદ્રશ્ય ચિતાર ખડો કરે છે એવો નિર્વિવાદ છે. એજ શ્રેયની ઉત્તમ પ્રકારની કાવ્ય કળાની ખુબી !

જેમ દલપતરામે મુખ્ય કરી સાદૃશ્ય સેવા અને તે દ્વારા જનસેવા-દેશસેવા જગવવાને પોતાની જીવનગીતો જીવનગીતો કર્યાં કે, તેમ સ્વચાલિ સેવા કરવાને પણ તેઓ ચુક્યા નથી. જાતિમા જમાનાને અનુસરતી પ્રગતિમાં આગળ વધવાને તેઓએજ પહેલ કરી ખનતું કર્યું છે, કેટલાક અજાણ્યમાં રહેલા એવા જુના સંસ્કૃતોને જાહેરમાં લાવી જાતિનું ખરું નર દ્રષ્ટિ ગોચર કર્યું છે. રા. રા. જટાશંકર લીલાધર વૈદ દ્વારા " શ્રીમાળી શુભેચ્છક " પત્ર કઢાવી તેમાં ઉપયોગી લખાણ જારી રાખી જાતિની ચાલુ સ્થિતિ સુધારવા તરફ ખનતી કે શેષ કાપી હતી અને નિર્ધન જાતિના નિર્ધન જનશ્રેણીને જમાનાનુસાર કેળવણી આપી તે દ્વારા જાતિની સ્થિતિ સુધારવાના ચિન્હ રૂપ બેન્ચણ ધનાઢ્ય અગ્રેસરો સાથે મસજત કરી એક કૂંઠ બોલવાની હિમાયત પણ કાપી હતી. જો કે કેટલાક પ્રતિકુળ સંજોગોને લઈ ઉપરોક્ત કંડની યોજના હરતીમાં આવી ન હોતી તો પણ તેઓએ તેની ઉપયોગીના ખતાવી આપી લવિખના બીજે રાખ્યા હતા. તેમનું જાતિ બંધુ પરત્વે વાસદેવ અપૂર્વ દણું જેના દ્રષ્ટાંત રૂપે ખાર વર્ષની વયે લીજડી નિવાસી કવિ લવાનીશ કરનું એક કાવ્ય ' ચંદ્રોદય ' માં છપાએલું. મદુમે વાંચનું સ્વાસ્થી તેઓના ઉત્કર્ષ તરફ તેઓનું મન લલચાડ્યું અને કાગળ લખી કવિ લવાનીશ કરને પોતા પાસે બોલાવી કાવ્ય પ્રદેશમાં વિચરવાને ઉત્તેજીત કર્યાં. આવી રીતે અવળંબુઓને પણ પોતે યોગ્ય સલાહ અને ખનતી મદદ આપી ઉત્તેજીત કરતા. કવીશ્વરનું રનેદાળ

હૃદય એટલું તો શાંત અને સરળ હતું કે તેમના સહવાસમાં આવેલાઓ એક કંઈ વખાણ કરે છે. આ એમનું અપૂર્વ શિક્ષકત્વ ખાસ કહીએ તો આપણા દેશને મગરૂર થવા બોલે છે.

" સૌદાતા હૃદયને જગૃત કરવાને! ઉંચમાં ઉંચ અને એકજ માર્ગ આપણું શુધ્ધ જીવન છે. તેજ વ્યક્તિગત આકર્ષક લોહચુંચક છે. સ્વામી રામચિર્મં.

ઉપરનાં રાંબોને અનુકુળ મરદુમનું જીવન અદ્ધારક: મળતું આવે છે. તેઓએ પોતાના જીવનની રૂપરેખા, માત્ર બાહ્ય દૃષ્ટિએ વિદ્યાના જળથીજ નહીં; પરંતુ અંતર દૃષ્ટિએ પણ દરેક લોકોને સદ્ગુણ આપનાર થઈ પડી છે. જે શુધ્ધ લાવના અસ્ખાન મીઠો રસ પ્રવાહ તેમની શાંત પ્રકૃતિની કવિતામાં જોવામાં આવે છે એજ એમનાં ગ્રાધક જીવનની રૂપરેખા પુતાર કરવાને ખસ છે.

કવીશ્વરનું અવધાન ૪ સ. ૧૮૯૮ ના માર્ચની તા ૨૫ મીએ થયેલું છે. મરદુમે ખળવેલી ગુર્જરખળની સેવાની કદર મરદુમના અવધાન પછી ગુર્જર ખળએ પુર ઉત્સાહથી શુગ્રેલી છે. મરદુમે સદ્માર્ગે લોક સેવા ખળની જે ઉજવણ કોર્તિ સંપાદન કીધી છે તે તેના અમરપણાની નિરાતી રૂપ છે કારણ કે: સર્જીવતિ યશો યસ્ય, કોર્તિ યસ્ય સર્જીવતિ, યયારો ડકોર્તિ સંયુક્તો. જીવન્નવો મુતોવમઃ એટલજ નદી પરંતુ આનજ વધીને કહીએતો મરદુમના જન્મથી એમના વરાળ સાથે આપણા દેશની પણ કોર્તિ પધી છે ખાસ કહીએ તો સર્જાતોયેન જાતેન યાતિ વંશ સમુન્નતિસ્; પરિવર્તિ નિ સસારે મૃતઃ કોવા ન જાયતે તેઓને ખાય પુત્રો તથા ચાર પુત્રોના મળી નવ સંતાનો યથા હતાં. તેઓના સદગુણી પુત્રો વીધામાં આગળ વધી સારી સ્વીતી મેળવવાને લાગ્ય- સાળી બનેલા હોય ગણાતી ગ્રથમ પંક્તીના વિદ્વાનોમાં માનનીય પદને ધાયક છે. કવી ન્દુરા- નાલાલ કે જેઓ પોતાની વિદ્વાતથી ગુજરાતીમાં સુપ્રસીધ્ધ છે તેઓ મરદુમ કવીશ્વરના ગ્રીખપુત્ર ચાય છે. પરમાત્મા આવા વીરલ વીદ્વાન વીરાઓને દેશમાં ઉત્પન કરો અને સર્વોશે દેહનું લવિખ જીવત અને સુખરૂપ ખને; એજ અંતરેખી ! !

ચિત્ર પરીચય.

ટાઇટલ કેપરની સુંદરી.

નવા વરસમાં હાખલ થતાં દરેક રાખસની ઇચ્છા હોય છે કે તેને એવી વસ્તુ નજરે પડે, કે જે સારાં સગન લેખાય. જ્યારે આપણે સુસાદ્રી કરના નિકળિએ છીએ ત્યારે લાગતા વળગતા અને મિત્રો તરફથી કુલપાનનીજ ભેટ ઉત્તમમાં ઉત્તમ સોગાદ સમજી રજી કરવામાં આવે છે; રેલવેમાં જગ્યા બેતાં પણ કોઇક માલી કે માલણ એકાદ શુભાળનું કુલ રજી કરે છે. આ પિકચર એટલા માટેજ પસંદ કરવામાં આવ્યું છે કે સંસારી સુસાદ્રી ૧૯૧૫ ના અંગ્રેજી નવા વર્ષની સુસાદ્રીના આરંભમાં એક અંગ્રેજી પુખ્તરત, હસમુખી અને શુભાળનું કુલ રજી કરતી કુમારીકાનું મનહર મુખકું નીરખી દરેકને આનંદ થયા વગર રહેશે નહિં !

આ પિકચર અમારા એક મિત્ર મી. અસગરઅલી મોહિબઅલી સાહેબ જોએ. સિયામ દેશના બાંગકોક શહેરમાં એફ. એ. સીયામવાળાની મોટા વહેપાર ડોલતી ફર્નિટા મેનેજર છે, તેઓ તરફથી અમને ભેટ મળ્યું

હતું, જે માટે આ તકે અમે તેમનો ઉપકાર માનતા આશા રાખીશું કે પોતાની ભેટનો આવો સફળપયોગ થએલો જોઈ તેઓ ભાઈ આનંદ માનશે.

બગદાદ શરીફવાળા પીર સૈયદ
ઇબ્રાહીમ સાહેબની સ્વારી.

મજકુર જનાબ પીર સાહેબ આજ થી ચાર વરસ ઉપર વડોદરામાં પધાર્યા હતા તે વખતે વડોદરાની પ્રજાએ કેવા ઉત્સાહથી તેઓને વધાવી લીધા હતા, તે એ પિકચરમાંની લોકોની ગીરદી બતાવી આપે છે. વડોદરાની ખંડેર જુમા મસજિદનું બાંધકામ થતું હોવાથી ત્યાં પ્રથમથી રહેલું એક ઘણું જ મોટું અને પુરાણું કુરાન શરીફ જે મહમદ વાહીની એક મસજિદમાં લઈ જઈ રાખવામાં આવ્યું હતું, તે કુરાન માટેની જગ્યા જુમા મસજિદમાં તૈયાર થઈ ચુકેલી હોવાથી તે કુરાને શરીફ બારે ધામધુમથી હાથી ઉપર ચઢાવી પાછું લાવતી વખતે બીજા હાથી ઉપર નામદાર પીર સાહેબ અને તેમની જોડે આ સઘળી વ્યવસ્થાના કર્તા જરદીસ અખ્તાસ સાહેબ બીરાજમાન

થયા હતા. અમો ધારીએ છીએ કે નામદાર પીર સાહેબ માટે આવી દબદબા બરી સ્વારી હીંદુસ્તાનના ખીજ દોઈ ભાગમાં થઈ હતી નહિ. જે વડોદરા માટે એક યાદગાર દેખાવ છે. તેને અમારા દૂરના આહોકો જોઈ ખુશ થયા વગર રહેશે નહિ.

આ ફોટોગ્રાફ જુના અને જલ્દીતા ફોટોગ્રાફ જનાથ ચમસુદીન લુકમાની સાહેબ તરફથી કેટલાક વખત ઉપર અમને ભેટ માળ્યે હતો. જે આજે શાઘળ્યંધનો શ્રંગાર રૂપ થવાથી અમો તેમનો આભાર માનીએ છીએ. અને તેઓ પણ પોતાની બક્ષીસ ની આવી કદર થએલી જોઈ ખુશીજ થશે.

જુમા મસજીદ વડોદરા.

આ મસજીદ જેમાં નવેસરથી સુધારા વધારા કરીને તેને વધારે સુંદર બનાવવામાં આવી છે ગુજરાતના આગલા મુસલમાન શાહેની પુરાણી યાદગાર છે. મસજીદના એક ખુણામાં એક જુનો સંગેમરમરનો પથરો લેખ સાથે જડેલો છે. જે ઉપરથી માલમ પડે છે કે સને ૯૧૦ હીજરીમાં ખાને આઝમ ખલીલ ખાને આ મસજીદ બંધાવી હતી. ગુજરાતની માતબર તવારીખ મીરાતે અહમદી જોવાયો માલમ પડે છે કે ખલીલખાન, સુલતાન મહમદ બેગડાનો ગાદીવારસ હતો અને પોતાના આપ તરફથી વડોદરાનો વાલી (ગવર્નર) હતો. મસજીદ બંધાઈ તેના સાત વરસ

પછી એટલે સને ૯૧૭ હીજરીમાં ખલીલખાન સુલતાન મુઝફ્ફર હલીમનો લક્ષ્ય ધારણ કરી અમદાવાદના તખ્ત ઉપર બેઠો. ગુજરાતના શાહે પછી દેહલીના શાહનશાહેના અમલ દરમ્યાન એ મસજીદ અસલની સરવે ખુબીઓ સાથે કાયમ રહી, પણ અઢારમી સદી ઈસવીની શરૂઆતમાં બ્યારે શહેનશાહ અહરગઝેખ ગાઝીની આંખ બંધ થઈ અને મરાઠાઓએ ગુજરાતને પોતાના તાબામાં કરી લીધું તે વખતથી ઇસલામી શાહેની પડતી સાથે તેમના ધારમીકપણાની 'પડતી શરૂ થઈ. મસજીદના વાલીઓએ મસજીદની સંવર્ધન આપડોનો ગેરઉપયોગ કરનાનું શરૂ કરીધું અને મસજીદમાં સુધારો અથવા મરામત અને તેને આખા સંધીતીમાં ચાલુ રાખવા તરફ બેદરકાર રહ્યા હયાં સુધી કે આ ખાને ખુદ (ઉપલી મસજીદ) વખતનો વેહેવા સાથે માટીનો ઢગ (ખંડયેર) થઈને પડી રહી.

જે બાદ વડોદરાની અંજુમને ઇસલામ, જેમાં થહેરના મોટા ભાગે માતબર ગ્રહરથો તથા રહીસે શામિલ છે તેઓએ એતેફાક કરી મી. અબાસ ચમસુદીન તરફથી સાહેબ જજ હાઈ કાર્ટ બરોડાના પ્રમુખપણા હેઠળ સને ૧૮૯૬ માં એવો ઠરાવ ઈધો કે સરવેથી પેહેલાં મસજીદના બાંધકામ તરફ ધ્યાન આપવું. જે પછી સરકારી હુકમ સાથે મસજીદ ઉપરના ત્રસદીઓ

મી० મહમદ સઈદ કંબરખાલી મુઝફ્ફરી.

S. C. MUZAFFARI Esqr.

Govt Auditor

તરીકે નેમાઇ, મોટા પાપા ઉપર એક ફંડ ઉછું કરવાની ગોઠવણુ કીધી. આ યોજનાને લગતી દરખાસતના ખર્ચા હીમાયતી જનાળ મવલવી મહમદ બશીરદ્દીન સાહેબ હતા, મજકુર મવલવી સાહેબે માત્ર પોતાની જખાની દરખાસ્ત કરીનેજ સંતોષ નહીં પકડયો હતો; પણ તે ખાદ અંભુમનના પ્રમુખ (મીં અખાસ. એસ. તથયજી) ને ઉત્તેજન આપી ફંડ એકઠું કરવાનું શરૂ કરી દીધું અને પોતાની અસરદારક વાચેએ અને શીખામણોથી શેહેરના મુસલમાનોને આ પુનઃકાયક કામની તરફ રજુ કરી દીધા. મવલવી સાહેબ મજકુર ઝઈફ હતા, તેમને ખુદના ઘરનું નેકું આવી લાગ્યું, પણ તેઓને મસજીદનાં બાંધકામના સંબંધમાં મોટો ખયાલ હતો. ખીમારીના ખીછના ઉપર આપે જે શબ્દો ઉચાર્યા, તે સોનાના પાણીથી લખવાને યોગ્ય હતા. આપે ફરમાવયું કે હું જજ સાહેબ (મીં અખાસ) ને વસીયત કરું છું કે જ્યાં સુધી મસજીદ પુરી બંધાઈ નહી રહે, ત્યાં સુધી આરામથી બેસવું નહી. આ એક અગતનું ધારમીક કામ છે, ખમરદાર, હીમત ન હારશો, માફ શરીર તમારી સાથે મલીને કામ કરવા માટે લાચાર છે, પણ યાદ રાખવું કે મારો આતમા (રૂહ) હમેશાં તમારી મદદ ઉપર રહેશે."

શેહેરના મુસલમાનો ઉપર ધણી ઉંડી અસર કીધી અને તે પછી શેહેરના મુસલમાનોએ મોટા ઉત્સાહ સાથે ફંડમાં રકમો ભરના માંડી. રધયત, વેપારી વરગ અને ખીજી જુદી જુદી જખાતોએ પોતાની મજકુર મુજબ ઉદાર દીલે નાણાં આપ્યાં. સરકારી અમલદાર અને નોકરોએ પોતાનો એક એક માસનો પગાર આ ફંડમાં આપયો; પણ જે કે મસજીદના બાંધકામ સાથે તેને લગતું મુસાફરખાતું, મદરેસા અને દુકાનો પણ જનાવાની જરૂર હોવાથી એ ફંડ માટે દરેક સખી ગ્રહરથો આગળ સવાલ કરવાની જરૂર પડી. સરવેથી પહેલાં અંભુમન તરફથી એક વક્ક (ટેપથુટે-યન) શ્રીમંત મહારાજ સાહેબ બહાદુર ગાયકવાડની હજુરમાં હાજર થયું અને પોતાની હાજતને લગતું વર્ણન કયું; ચેરાનખયાલ મહાજ સાહેબ બહાદુર, જ્યોએ પોતાની હીંદુ અને મુસલમાન પ્રજા સાથે એક સરખી નજરે ચાલવાની રાજનીતી અખતયાર કરેલી છે, તેઓએ ઘણા મોટા ઉદાર દીલથી આ ફંડમાં રૂપીઆ પચીસ હજારની રકમ ભરી આપી, આ પ્રમાણે ફંડમાં એક યોગ્ય રકમ એકઠી થવા પામી.

મસજીદનું બાંધકામ સને ૧૩૨૫ હીજરી સને ૧૯૦૭ ઇસવીથી શરૂ થયું અગલા ત્રસટીઓની બે દરકારીને લીધે દક્ષીણ તથા પરાચીમ તરફ આવેલી દીવાલો ઉપર પાડોસીઓએ પોતાના ઘરો બાંધી લીધાં હતાં.

મંરહુમના બીપલા પુરજેશ શબ્દોએ

જાનુમને સુલેહસંધ સાથે તે મહાનો
ખરીદી લીધાં. ઉત્તર તરફ જે મહાન
આવેલું હતું, તે ઉપર નાગદાર મહા-
રાજા ગાયકવાડ બહાદુરના કાકાજી
જનાબ ઉખાજી રાવસાહેબનો કબજો
હતો, પણ મળકુર નામદાર સાહેબ જેઓ
એક તાસચુખરહીત બુઝરગ છે, તેઓએ
પોતાના હસતકતુએ મહાન જેની કીમત
રૂપીઆ ૧૫૦૦ ની થતી હતી તે ખુદાની
રાહ પર કે જે હીંદુ અને મુસલમાન
બંધાનો પુરવરદીગાર છે, મસજીદને ભેટ
કરી દીધું. આ પ્રમાણે મસજીદની ચાર
બાજુઓ સાફ થઈ ગઈ અને મસ-
જીદનું બાંધકામ ચરૂ કરી દેવામાં આવ્યું.

પાંચ વરસની મુદત દરમયાન મસ-
જીદની અંદરનો જાગ ઘણી સુંદર રીતે
તૃપ્તિયાર થઈ ગયો. મસજીદની લંબાઈ
૧૨૭ ફીટ અને પોહાલાઈ ૪૩ ફીટની
છે, કામ સંધ્યું પ્રયત્ન અને ઘણું
મુશ્કેલ છે, તથા મોટા મુંબજો ઘણા
પુખ્ત સુગત જનાવવામાં આવ્યા છે, સંગે
મરમરનો ફરસ બીજાવામાં આવ્યો છે.
મેરાબો, મીમબર સંગેમરના ઘણાંજ
સંકાષ્ઠદાર ઉમદા કારીગરી સાથે નમુને-
દાર જનાવામાં આવ્યા છે, મેરાબો ઉપર
કલામે મજીદની આયતો ઘણી પુચનુમાં
અને સુંદર રીતે કોતરવામાં આવી છે.
મસજીદનો મોટો દરવાજો પણ સંગેમ-
રમરનો છે અને અને તેને કલામે મજી-
દની આયતોથી શોભાયમાન કર્યો છે,
આ દરવાજો હમણાં ઉભો કરવામાં આવ્યો

છે. અને તેની બંને બાજુએ પાકા
બાંધકામ સાથેની દુકાનો દીધી છે
પ્રથમમાં એ વિચાર નહીં હતો કે
મસજીદ અને તેને લગતી ઇમારતો આ
પ્રમાણે દમામદાર તૃપ્તિયાર થશે પણ
ખુદાના ફઝલથી એવા એવા સંજોગો
એકઠા થવા પામ્યા કે જેનો ખયાલ પણ
કાઠને નહીં હતો.

હઝરત તકદુસ-મઆબ બગદાદ
ચરીફવાળા પીર ઇબ્રાહીમ સાહેબ ગીલા-
ની ઝાંઘા (દામ-ખરકતકુ) એ પોતાના
પવિત્ર કદમોથી આ ચહેર (વડોદરા) ને
સરકરાજ કર્યો હતો અને મસજીદમાં
મહેલી નમાઝ જુમાની બણાવી અને તે
બાદ મસજીદની તપાસ લીધા પછી
વીધ્યારથીઓ માટે એક રહેવાની બગચા
(હોસટલ) બાંધવાની સુચના કીધી અને
તેના માટે રૂ. ૧૧૦૦ ની રકમ ખાસ
પોતાની પાસેથી એબલા દામ માટે આપી
જે પછી તેમના સુસત મુરીદ જનાબ શેક
મીયાંમહમદ સાહેબ છોટાણીએ રૂ. ૧૦૦૦
ની રકમ ભેટ કરી. બાંધકામ ઘણું વધી
પડી એકંદર ૧૨૫૦૦૦ રૂપિયા ખર્ચ
થયો તે માટે ફરી ઉધરાણું કરતાં નામદાર
મહારાજ સાહેબે ફરીથી રૂ. ત્રીસ હજાર
એનાયત ફરમાવ્યા અને હવે કામ લગભગ
ખલાસ થવા આવ્યું છે.

જનાબ અબ્બાસ. એસ. તૈયબજી
સાહેબ
(વડોદરા હાઈકોર્ટના રિટાઈર્ડ જજ.)
એઓ સાહેબ મુંબઈમાં પ્રખ્યાત
થયેલા તૈયબજી ખાનદાનમાંના એક હિર

છે જમ વિખ્યાતિ પામેલા મરહુમ
જરૂરી સ બદ્ધ દીન તૈયબજી સાહેબના
એવન બત્રીજ છે. લાંબો વખત યુધી
તેઓએ વડોદરા હાઇકોર્ટમાં જજનો
ઓર્ડરો ભોગવ્યો છે. અને એમના ન્યા-
યથી પ્રભને ઘણાજ સંતોષ મળ્યો છે.
એવને પોતાના જોષમ મયાં ઓર્ડરોની
ફરજે સંપૂર્ણ રીતે બજાવવા સાથે તેઓ
હંમેશથી ઈસલામ અને મુસલમાનોની
બારે સેવા બજાવતા આવ્યા છે. તેઓએ
જેમ કાઠીયાવાડના અમરેલી શહેરમાં
અંબુમને ઇસ્લામની સંસ્થા સ્થાપી હતી
તેમ વડોદરામાં પણ અંબુમને ઇસ-
લામ સ્થાપી હંમેશ તેના પ્રમુખ રહી
પોતાની કાળજી, ખંત અને હંસાહથી
દરેક પ્રસંગે વડોદરાના મુસલમાનોને
હિતમ પણે મુરખર કયાં છે. જુમા
મસજીદના બાંધકામમાં એવને હદ ઉપ-
પરાંત ને મહેનત ખેંચી છે અને એમના
એક કાર્યોની કદર પિછાણતાં વડોદરાના
મુસલમાનો એમની બારે સ્તુતી કરે છે
આગળ ઉપર એવનનું જીવન વૃત્તાંત
બાઈબલમાં આપવાનો વિચાર રાખતા
હોવાથી અતરે આટલેથી સંતોષ માની
શું. અમારા આજના અંકના ૧૦ પાના
રોકનારો એક લાંબો અંગ્રેજી લેખ ને
માત્રપિતા અને બચ્ચાંઓની પરસપર
ફરજે દર્શાવનારો છે. તે અમારી એક
અરજ ઉપરથી તેઓએ અમને જોનાયત
કરવાની મેહેરખાની ફરમાવી છે. ન
માટે અમે તેઓના અંતઃકરણ પુર્વક
આભારી છીએ, અને ઉપલા કારણોને

હીધે આજના અંકમાં એમનો ફોટો
ઘણાજ અગત્યનો લેખાશે.

૨૧. ૨૧. અંબાલાલ મોતીલાલ ઠાકર.
(મિનેજમ પ્રોપ્રાયટર નેટીવ ઇન્સ્ટિટ્યુશન બરોડા.)

એવન એક ઘણાજ બાહારો, બહાદુર,
ખંતિલા ઉત્સાહી અને પેરગજુ જવાન
અહર્ય છે વડોદરામાં “ધ નેટીવ ઇન્સ્ટિ-
ટ્યુશન” નામની શાળા ઘણાજ ફતેહ-
મંદીથી ચલાવે છે. આવા મુગજ
મારીના ધંધા સાથે હંમેશ તેઓ પોતાના
મનને શાંત રાખી કાંઈ અજબ ખુબીથી
ગમે તેવા વિષય ઉપર નિખંધો, કાવ્યો,
પુસ્તકો અને વાર્તાઓ લખી શકે છે.
તેઓ અમારી સાથે ઘણા મિત્રાચારી લયો
વહેવાર રાખે છે. અને આ અંકમાં
પ્રગટ થએલો એક અંગ્રેજી લેખ તેમની
લાયકાતની વધુ સાબિતી આપે છે તેઓ
ઉપલી ખુબીઓ ધરાવતા હોવાથી ઘણું
બહોલું (મત્ર મંડળ ધરાવે છે અને તેથી
તેમને ફોટો પણ અતરે વખત સરનો.
યઈ પડશે.

૨૧. મી. નિઝામુદ્દીન કુરેશી.

આ એક યુવાન ઈસલામી લેખક
આટલી ઉમરમાંતો સંખ્યાબંધ પુસ્તકો
લખી નાખ્યા છે. ગસાહલાખ તરજુમા-
ઓ બહાર પાડ્યા છે. તેમની જાહે-
રીપોલીની વાર્તા લોકોમાં ઘણા ઉત્સાહ-
થી વચાઈ છે. ફેટલાક પત્રોના તેઓ
એડીટર રહી ચુક્યા છે અને આવી રીતે
આ અગાળી તેઓ એક મારા ઈસલામી
લેખક તરીકે જાણીતા યઈ ચુક્યા છે.

હાલમાં તેઓ અમદાવાદ ખાતે ધિ
નિઝામીયા પ્રિન્ડીંગ વર્ક્સ, બુકડેપો અને
કમરશીયલ એજન્સીની માલકી ધરાવે
છે. માંગરોલ, માનાવડર અને પાલનપુર
વિગેરે સ્ટેટોમાં તેઓ સાડાં માન ધરાવે
છે. આજના અંક માટે તેઓ એક સારો
લેખ લખનાર હતા પણ ધરમાંની માંદગી
વિગેરે કારણે લીધે બની શક્યું નહીં
જે માટે દીલગીર છીએ.

નાં મહારાજ ગાયકવાડ
સર સયાજીરાવ સાહેબના
સ્ટેચ્યુ (ખાવલા) ની છબી

અમારા એ મહારાજ સાહેબની
તારાકમાં કાંઈ પણ લખવું એ સોના
ઉપર ઢાલ ચઢાવવા સમાન છે. કેટલાક
વર્ષો અગાઉ તેમના રાજ અમલની
સીલવર જુબીલી ભારે ઉત્સાહથી તેમની
કદરદાન અને વફાદાર રૈયતે ઉજવી
હતી અને તે જુબીલીની યાદગારીમાં
ભારે ખર્ચથી આ ખાવલું તૈયાર કરી
વડોદરા સ્ટેશનથી શહેર તરફ આવતાં
મોટા રસ્તા ઉપર, કમાટી બાગના દર-
વાજા આગળના મેદાનમાં ઉભો કરવામાં
આવ્યો છે. અને આવી રીતે વડોદરાની
શેખા ૩૫ તે જાહેર અને જાન્ય દેખાત
રજુ કરે છે. ગયા માસમાં શ્રીમંત મહારાજ
સાહેબ અને શ્રીમંત મહારાણી
સાહેબ યુરોપની મુસાફરીથી સુખ ૩૫
વતન પધો છે અને એ પ્રસંગે પણ રૈયને
જે માન અને ઉત્સાહથી તેઓને આવ-

કાર આપ્યો છે. તે સમયે એ શ્રીમંતની
રૈયત પરવરી અને લોક પ્રિયતા ખુલ્લી
રીતે બતાવી આપે છે. એમના અમલમાં
જે લોકોપયોગી સુધારા વધારા થયા
છે તે અગણિત છે.

મહાત્મા સ્ટેડ

મી. કમ્પ્લયુ ટી. સ્ટેડ ઈંગલંડનો એક
મહાન લેખક થઈ ગયો છે તેનું જીવન
વૃત્તાંત લાઘબંધના ગયા વર્ષના અંકોમાં
છપાઈ ચુક્યું છે. એ પ્રસંગે ઘણા લોકો
એ તેમનો ફોટો પ્રગટ કરવાની અમને
સલાહ આપી હતી જ્યાં તે આજે
અમે આપીએ છીએ જે વાંચક વર્ગની
આતુરતાને સંતોષ આપશે.

ડે. એમ. ઝીયાઅલી

આ સેવક રાજઆતથી અત્યાર સુધી
લાઘબંધનો અધિપતિ છે. જે કે તેના
હાથે કાંઈ અગત્યનું કામ થઈ શક્યું
નથી. છતાં આ અદના લાઘબંધના
કદરદાન આહુકો વખતો વખત પત્રો
લખી ફોટોની માંગણી કરતા રહ્યા છે.
જ્યાં તે અતરે આપવાની જરૂર જણાઈ
છે. આગળ આવતા લેખક ત્રીપુટીના
ફોટોમાં પણ આ સેવકે હાજરી આપી
છે અને ત્યાં મી. સંદગુણીએ કેટલાક
શબ્દો લખ્યા છે. એ શબ્દો સેવકની
ખરી સ્થિતિથી સરખાવતાં તેમાં
અતિધ્યોક્તિથી કામ લેવાયું છે. તે
શબ્દો માત્ર મી. સંદગુણીના સંદગુણથીજ
લખાઈ ગયાં હશે, એમ આ સેવક માને
છે અને તે પ્રગટ કરવાની ખશીન

જા. છતાં મી. વક્તાના સ્નેહ પુર્વક
દયાલુથી લાચારીએ છાપવા પડ્યાં છે.

હિંદી ભરત કામનો ઉત્તમ નમુનો

જા. એક ગાલીચાનો ફોટો છે. જે અ-
મદાનમાં ખાતે ઢેલણક હિંદીકારીગરોએ
મર્યાદા હોતો. એમાં ઢેલણું ઉત્તમ કામ
કરવામાં આવ્યું છે તે એ કામની
ખુબી જાણનારાઓ સમજી શકશે. એમાં
જ ચિત્રો છે તે સઘળાં તેના કુદરતી
રંગથી ભરવામાં આવ્યાં છે. આપણા
આજસુ હિંદી ભાઈઓ જે વખતની
કદર કરે તો શું એ ન કરી શકે ? વળી
એનો ફોટો પણ કેટલી સફાઈથી લેવામાં
આવ્યો છે તે તેના ફોટોગ્રાફર જનાબ
રામસુદીન લુકમાનજીના કામની કમાલ
ખતાવી આપે છે અને તે ઉપરથી બહોંક
ખનાવી એવી સરસ રીતે છાપવામાં
આવ્યું છે. તે બોમ્બે આર્ટ પ્રેસના
ઉત્તમ કામ માટેના સર્ટીફિકેટ સમાન છે.

આ ફોટો અમને અમારા મિત્ર
મી. ક્યુઝમહમદ રામસુદીન ફોટોગ્રાફરથી
પ્રાપ્ત થયો છે. જે માટે અમે તેમનો
ઉપકાર માનીએ છીએ-

મી. ક્યુઝમહમદ પણ પોતાના લાયક
પિતાની કેળવણી નીચે ફોટોગ્રાફીમાં
સારી માહિતી મેળવી છે અને આ
અંકમાં આવેલા જસ્ટીસ અગાસ અને
લેખક ત્રીપુટીના ફોટાઓ તેમના કામના
નમુના પુરા પાડે છે. અમે ઈચ્છીશું કે
તેમને પોતાના કામમાં સારી ફેરફાર
મળે.

કવીન્ધર મરહુમ દલપતરામ
કાલ્યાણાઈ

એમનું જીવન વૃત્તાંત આ અંકના
બીજા પાનાઓ પર છાપેલું હોવાથી
અતરે વધુ લખવાની જરૂર રહી નથી.
એ વૃત્તાંત અને છબીનો બહોંક પૂરા
પાડવા માટે અમે રા પ્રેમીના ધણા
આભારી છીએ.

૨૧. વક્તા

(રતનલાલ નાગરનાસ વક્તા)

જેમ ઘોર અધારામાં ઓચીંતો
દીવાનો પ્રકાશ પડે, તેમ સાહિત્યના
વિશાળ મેદાનમાં તેજસ્વી તારાની પેઠે
એકાએક નીકળી આવી આ ઉજળતો
યુવાન લેખક થોડાક સમયથી પોતાની
લેખિનીને ઝળકાવી રહ્યો છે. જુદા-જુદા
ઉપનામોથી આજકાલના સાહિત્ય શૌ-
ખીનો તેને ઓળખી રહ્યો છે.

ઉમરની ગણતરી સવંત ૧૯૫૦ ની
વસંત રૂતુથી થાય છે. એટલે સાહિત્યની
ભૂમિમાં ખેડાણ કરી રહેલા આ નવ
યુવકને હજી પુરા એકવીસ વર્ષ પણ
થયાં નથી. ને પહેલાં નો તેની લેખિની
નો પ્રકાશ જન સેવા અને સાહિત્ય સેવા
અર્થે ગુર્જરીમાં ઝળકી રહ્યો છે.

“ ભાઈબંધ ” ને તેણે, નિઃસ્વાર્થ
પણે વખતો વખત છીંમતી મદદ કરી
છે. “ સેવા ” શબ્દનો અર્થ યથાર્થ
સમજી ભાઈબંધના વાંચકોને ભેટ
આપવા એક ઉત્તમ પુસ્તક તેણે અમને
અર્પણ કર્યું છે.

રા. વક્તા. દરેક વિષયનું સાચું જ્ઞાન ધરાવે છે. રત્નતંત્ર વિચારના લેખો, નોંધ રાખવા લાયક વાક્યો; ઐતિહાસિક વાર્તાઓ, અનુવાદ, રમુજ કહાણીઓ અને કાવ્યો વીગેરે હર કોઈ વિષય ઉપર સરસ અને સમયોચીત લખી શકે છે.

પ્રુદા આ ઉછળતા લેખકની લેખિની માં દીવસે-દીવસે વધુ અને વધુ બળ રેડે તથા લાંબુ જીવન બક્ષે એજ ભાઈબંધની અંતિમ ઈચ્છા છે.

રા. લલિત.

(જન્મશંકર વિ. મહાશંકર ખૂચ)

તેને "કાઠીઆવાડી કોષ્ટીસ" ના નામથી સંબોધી ચોડાઠ ચબ્દો રા. બેપી પુરાએ "વડોદરાના વડલેની" પ્રસ્તાવ નામાં લખ્યા છે. એ નર રત્નની પીછાણુ સુજરાત કાઠીઆવાડને ક્યારનીએ મળી ચુકી છે.

"છતાં સમયોચીત બે ચબ્દો લખવા અપ્રસંગિક નહિજ ગણાય.

આ બાહોય કવિનો જન્મ ઇ. સ. ૧૮૭૭ ના જુનમાસની ૩૦ મી તારીએ જુનાગઢમાં થયો હતો, એટલે અત્યારે તેમને સાડત્રીસ વર્ષ થયાં છે. શ્રીમંત મહારાજ સાદેમ ગાયકવાડના આશ્રય નીચે રહી તેઓ હાલમાં એક ઉમદા પ્રધારની જન સેવા બજાવે છે. "એ દરેક જન સંપીસા બની જંગલોનો સદ ઉપયોગ કરે તો ઘેર ઘેર નર રત્નો પેદા કેમ ન થઈ શકે? આ એક તેમનો જીવન

મંત્ર કે મહામંત્ર છે" રા. રા. વક્તાએ પોતાની નોંધ પોથીમાં એક ઠેકાણે લખ્યું છે કે "આજ રોજ રા. લલિતની મુલાકાતનો અપૂર્વ લાભ મળ્યો, વાહ કેવું તેમનું સુખી કુટુંબ? કેવાં તેના વિનયી, વિવેકી અને સંપીસા સ્નેહાળુ બાળકો; આનું નામજ ઉચ્ચ જીવન.

"સ્નેહિ ભાઈ-લલિતના જવું પ્રાત્યેક મનુષ્યનું ગૃહ જીવન સુખી બને તો ગૂર્જરીમાં કેવો ઘેર-ઘેર આનંદ છવાઈ જાય" આ ઉપલી ભાઈનો નો ઉતારો અમે રા. વક્તાની નોંધ પોથીમાંથી કર્યો છે અને તે સર્વાંશે સત્ય છે.

તેમની હંચ પ્રધારની કવિત્વ શક્તિમાં કાવ્યોમાં ન્યાં ત્યાં મનન કરવા યોગ્ય. ઉંડા ભાવો દ્રષ્ટિગોચર થાય છે.

તેમની જન સેવાની ક્ષીમતીધીઓને ધન્યવાદ આપતા "ભાઈબંધ" ઇચ્છે છે કે તે કવિરત્ન દીર્ઘાયુધી થાઓ.

કે. એમ. ઝીઅઅલી

(એડીટર-ભાઈબંધ)

બધાના સંબંધી અધિપતિ કંઈક-કંઈક લખે અને તેના પોતાના ચિત્રનો પરીચય અપાય નહી તે કોંક નહીં એમ સમજ તેમની ઇચ્છા નહી હોવા છતાં પણ ફક્ત ન્યાય ખાતર કે વાંચકોના મન સંતોષવા સારૂ પણ તેના સંબંધી બે ચબ્દો લખવાની મને ફરજ જણાય છે.

આ ભાઈબંધના યુવાન એડીટરનું વય તેત્રીસ વર્ષનું છે, જાત મહેનત

અને ખંતીકા પણાનું એક ઉત્તમ દ્રવ્ય ત્રણે આપણને તેના જીવનમાંથી શીખવાનું મળે છે.

દેશ બાંધે એટલે હીંદુ મુસલમાન હર કોઈ ઉપરનો તેનો સમાન ભાવ ખરેખર અનુકરણીય છે, દીન જનો તરફ તેનું હૃદય હંમેશાં દ્રવ્યા કરે છે. માસિક ચલાવતાં સેંકડો રૂપિયાનું નુકશાન વેઠવું પડેલું, કેટલીક અણધારી મુસીબતો સહન કરવી પડેલી, છતાં કદી જન સેવા શબ્દ તેણે વિસાર્યો નથી. આવા ખાહોશ નરને ધન્યવાદ સિવાય આપણે શું આપી શકીએ તેમ છીએ, વાંચકોને એવાનું હવે બાકી નહીં રહ્યું હોય કે પૈસાની દગ્ગાર રાખ્યા સિવાય ફક્ત વાંચક તર્જને ઉંચ પ્રકારનું વાંચન આપવા માટે તેણે સારા સારા મેખાકાથી મૈત્રી બાંધી આ વર્ષમાં દિવ્ય લખાણોથી ચળકતા બે ખાસ અંકો તેણે પ્રસિદ્ધ કર્યા છે ? હું કંઈ આવા ઉદાર દીલના અધિષ્ઠિતા સુકૃત્યોની કીમત આંધવાની વાંચકોને જ વિનંતિ કરી વિદાય થતો સેવક

સદ્ગુણી

સુલૈમાની સ્પોર્ટ્સ.

આ મુખનું વજ્ર શેકે છે. એન. હકીમ સાહેબની ઉદારતાને આભારી છે. એ મુખમાં નંબર ૧ નો ફોટો મજકુર થયેલો છે. એમની કેમના પડોદરાના બાળકો મોટે ભાગે મુંબઈમાં " સરમાયા " નામના " બોર્ડીંગ " માં વરસમાં અગ્યાર માસ કેળવણી અર્થે રહી મેવેકેશનમાં વડોદરે

આવે છે. એ બાળકોને પ્રથમ કરવા માટે મજકુર હકીમ સાહેબ દર વર્ષે કેટલુંક ખર્ચ કરી સ્પોર્ટ્સ મેળાવડો કરે છે, અને ઇનામો વહેંચી મીજબાની આપે છે. જે પ્રમંજે જમાઅતના ગૃહસ્થાને પણ એ બાળકોની નિર્દોશ રમત ગમત અને હુશિયારીએ જોરાની તક મળે છે જેથી સારા આનંદ થાય છે. એવા એક વખતના સ્પોર્ટ્સની યાદગારી આ મુખ માળવે છે જેમાં પહેલી લાઇનમાં બાળકો ઇનામમાં મળેલી વસ્તુઓ સાથે બેઠેલા છે. એમની પાછળ શાંતિના કેટલાક સારા સારા ગૃહસ્થો નજરે પડે છે. તેઓમાના કેટલાકની સહેજ એ બાળ આપવાની અમો અતરે તક લઈએ છીએ

નં. ૧ આ સ્પોર્ટ્સના કર્તા શેક હાજી ગોહરઅલી હાજી નુંરુદ્દીન શેર્ષે છે. એન. હકીમ સાહેબ પોને છે. તેઓ એક ધણાજ વિદ્યા વિલાસી ગૃહસ્થ છે. એવને મુંબઈમાં ખંજેશ, ફારસી અને દેશી ભાષાઓની કેળવણી લીધી છે. તેઓ કેટલાક વરસો સુધી જંગબાદમાં મુકુલ માર્ટન રહી આવ્યા છે. ત્યાં તેઓએ પોતાના ઉત્તમ ગુણોથી હેડમાસ્ટર તરીકે નિયામના ચઢતા હોધ્યા સુધી ઉન્નતિ કરી, પોતાના સહગુણોથી લાગતાવળગના અને સ્ટુડન્ટમને ભારેચાહ મેળવ્યો હતો, ત્યાંથી વતન આવ્યા બાદ પડોદરામાં તેઓએ દેશી અને વિલાયતી ફાગોની દુકાન ખોલી. એ વેહપારને તેઓ એ પોતાના દંડ નિશ્ચય, પ્રમાણિકપણા, અને ઉંચ નિહાથી એવો ઉત્તમ રીતે ખીલવ્યો છે કે જે વડોદરા જેવા વહેપાર ઉધોગમાં પછાત હોખાતા શહેરમાં ખરેખર ચકિત કરે તેમ છે. તેઓએ પોતાના ઉંચ ગુણોથી જે શાખ અને આંટ મેળવી છે તે બાગ્યેજ કોઈ ખીજ વેપારીને પ્રાપ્ત થતી હશે.

આવા કારણથી તેઓ બેથક સારી કમાણી કરી શકે છે. એટલું જ નહિ પણ તે નેક કુમારોના ખરે ઉપયોગ પણ કરી જાય છે. એક વખતે તેઓએ પોતાની જાતના ખાનુઓને બગીચામાં મિજબાની આપી શ્રીઓને અરોગ્યતા વિગેરેના સુધારા અર્થે ના માર્ગ પુલ્લો કરવાની પહેલ કરી હતી જેમાં મિજબાની ઉપરાંત ગાડીઓનો ભારે ખર્ચ તેમને થયો હતો, ઘણી વખત કોઈ ઉપયોગી ચોખાનિયાં કે નાની ચોપડીઓ તેઓના જોવા બહુવામાં આવતાં તેની ઘણી નકલો ખરીદ કરી મફત વહેંચી આપે છે. અને એવા પ્રકારના અગણિત લોક સેવા બજાવવામાં તેઓ ઘણી ઉદારતાથી કામ લે છે. શ્રી કેળવણીના તેઓ મોટા હિમ્મતી છે. પુલ્લો છે કે એક માણસ એકલો શું શું કરી શકે પણ તેણે કરેલી પહેલને બહુક માટે ઉપાડી લેવાનું કામ કોમના અન્ય શ્રી-મંત્રીનું છે. હકીમ સાહેબ આવા કામો સાથે ઘણા ઉત્સાહથી ઉંચ વિદ્યા પણ પ્રાપ્ત કરતા રહ્યા છે તેઓ અરબી લાખાનું ધણું સંગીન જ્ઞાન ધરાવે છે. એવા તાલક ગૃહસ્થને વડોદરાની અંગુભને ઈસલામે જોતાના સેક્રેટરી તરીકે રસત કરવામાં ખરેજ લાયકની લાયક પિછાણુ કીધી છે.

નં. ૨. સી. અબદુલ્લમીદ અયાસુદીન મુશ્શકદરી) કલાર્ક ગવર્નમેન્ટ ઇકસ્ટ્રામીનર્સ ઓફીસ ખી. ખી. એન્ડ સી. આઇ. રેલ્વે મુખર્ષી, મેટ્રીક પારક.

સુલેમાની કામમાં એવન પણ એક ઉંચે ખાનદાનના બાહોશ નબીરા છે તેઓએ મજકુર સ્પોર્ટ્સના વ્યવસ્થામાં ઘણા ઉત્સાહથી લાગ લીધો હતો. અને એ સંબંધની પોતાની માહિતીઓથી

સ્પોર્ટ્સના કામને ઘણું ફતેહમંદ બનાવ્યું હતું. તેઓ ઘણો મજતાવડો સ્વભાવ રાખતા હોવાથી બહોળું મિત્ર મંડળ ધરાવે છે. નૈતિક હિમ્મતનો તેઓમાં એક ખાત્ર શુભ જોવામાં આવે છે.

નં. ૩ જનાબ શંમસુદીન લુકમાનજી ફાટોઆદર એવન સાહેબે પોતાના ધંધામાં જે કમાલ મેળવ્યો છે તેના પ્રતાપે વડોદરા અને અમદાવાદની પ્રજામાં તથા ગુજરાત અને કાઠીયાવાડના રાજા મહારાજાઓમાં ભારે પ્રશંસા મેળવી છે. તેઓએ પોતાના પુત્રને પણ પોતાના જોવાજ બનાવવામાં ભારે ખંતથી કામ લઈ તેમાં તેઓ ફતેહમંદ થયેલા માલુમ પડે છે એવન પણ સારા વિદ્યાવિલાસી હોઈ ઉંચ શુભો, સાદું જ્ઞાન અને લોકપ્રિયતા ધરાવે છે.

નં. ૪ અરહુમ મિ. નિજમુદ્દીન સાહેબ જેઓ વડોદરા કોલેજમાં પરશિયન ટીચર હતા, તેઓ ઘણો મજતાવડો અને પુરા સ્વભાવ રાખતા હોવાથી બહોળું મિત્રમંડળ ધરાવતા હતા. ત્રણેક વરષ ઉપર એકએક હુકમ બંધ થવાથી તેઓ આ હુકમ યોગી ગયા હતા-જ્યાં લે. જે તેઓને હજી યાદ કરે છે.

પ. મી. એફ. સી. નિઝામી લાઈબ્રેરિયનના અધિપતિના કેટલાક ગણતરીના મિત્રો માંનાં એઓ પણ એક છે. કેટલીક વખત અધિપતિને મહીનાઓ સુધી બહાર ગામ જવું પડ્યું હતું ત્યારે એવને મિત્ર દરજ બજાવી પોતાથી બનતી લાઈબ્રેરિયની સેવા કીધી હતી—હજી પણ તેઓ દરેક રીતે ઉત્સાહથી લાઈબ્રેરિયના હિતારથે ઘણું કાંઈ કરે છે. તેઓ વાંચનનો ઘણો શોખ ધરાવે છે. અને પોતાની પુસ્તકોનો

પ્રથમ લઈએલીમાં જ ગાળવામાં તેઓ એક ઉત્તમ મોજ માને છે.

૬ મી. દીકાવરખત્રી મોહિમ અલી, એવન પણ એક ઉત્સાહી જવાન તથા અનાજના મોટા વહેપારીના વડા યુવ હોઈ તેઓ વડોદરાના વહેપારી મંડળના એક શલાસક છે અને તેના કામોમાં આગળ પડતો ભાગ લેતા રહે છે.

૭. શેઠ ખંબર હુસેન મોરારીયુતીન પાલેજવાળા-એવન એક શ્રીમંત ખાનદાન તા અંગ હોઈ, ચીત જાપાન વિગેરેમાં પ્રવાસ કરી આવ્યા છે. હાલ વડોદરામાં કાપડનો વહેપાર ઘણી ક્ષેત્રે મંદીથી ચલાવે છે. આ ભાઈમધ ઉપર તેઓ ઘણી પ્રિતિ રાખે છે.

૮ જતાળ મુહાં કારામઅલી સાહેબ એવન એક ધર્મ યુક્ત વૃદ્ધ ગૃહસ્થ છે એઓએ પોતાની જીંદગીનો મોટો ભાગ વહેપાર અરથે આફ્રીકામાં પસાર કર્યો છે તેઓએ સુધરેલ દેશો જોયા છે અને તેથી હિંદને પણ સુધરેલ જોવાની ઘણી જાણસા રાખે છે. તેઓ જુના જમાનાના હોવા છતાં નવા સુધારાઓના હિમાયતી છે જેથી આ જમાના મુજબની સભાઓ અને ક્રિયાઓમાં તેઓ ઉત્સાહથી ભાગ લે છે. એવા વયોવૃદ્ધ હોવા છતાં તેઓ વાંચનમા ઘણા વખત ગાળે છે. ભાઈમધ ઉપર ઘણી માયા રાખે છે. અને ઘણા પુત્ર મિત્રજ હોવાથી સઘળી સોસાયટીમાં સારી પ્રીતી ધરાવે છે.

૯ જનામ ફેઝુલ હુસેન સાહેબ એવન ફરમી તથા અરબી ભાષા ઉપર સારો કણુ ધરાવતા એક જુવાન ગૃહસ્થ છે. અને પોતાની વિકવનને લીધે સોસાયટીમાં ઉચ્ચ મોલો રાખે છે.

૧૦ મી. સન્નુદીન કમરૂદીન સાહેબ એવન પોતાના પિતાશ્રી અને મોળા સાઈ મી. ધનાયવ હુસેન કમરૂદીનની ગણે રહી નાદોદમાં અરવે પ્રકારનો વેહેપાર અને કાંત્રાકટ વિગેરેના ધંધે ડરતા હોઈ (યાંની પ્રજા અને રાજ દરમામાં સારી લાગવખ ધરાવે છે.

૧૧ મી. શ્રીદાઅલી કમરૂદીન સાહેબ એવન હંમેશ ચીન ખાને મુન્દાની કરે છે. અને ત્યાના હાંગકાંગ શહિરમાં રહે છે. તે અમલો તેઓ અતરે આવેલા હતા અને હાલ પણ થોડા વખતથી ચાલેલા છે. તેઓએ સ્પોર્ટ્સમાં સારી રીતે ભાગ લીધે હોય. અને ઘણા પુત્ર રજાવ રાખતા હોવાથી એનાયટીમાં માનીતા છે. ભાઈમધને ચાહન રાઓમાંના એઓ પણ એક છે.

૧૨. મરહુમ મી. ભાઈમીયાં હુસન અલી આ ભેટી મિત્રની ધાડ કદી પણ ભુલી શક્ય એન નથી તેઓ એટલા બધા રમુજ હતા કે કોઈ પણ મેળાવડો કે રીજખાની તેઓની ગેદારરીમાં તદન સુની જણાતી તેઓ પોતાના રમુજ અને પુત્ર સ્વલવથી ઘણી લોખિતી અને મોટું મિત્રમંડળ ધરાવતા હતા, એકાએક પલેગથી તેઓની અકાળ વફાત થઈ જવાનો ભરે એક રહી ગયો છે.

૧૩ એન. એમ. મુનવવરી એવન એક ઘણાજ સઃશુદ્ધી અને વિદ્યાવિલાસી જવાન મિત્ર છે. તેઓ મુંબાઈમાં ડોક્ટરીનો અભ્યાસ કરે છે, એમની જ હોશી અને સહયુગથી પ્રસન્ન થઈ શેક જ એન. હુદીમ સાહેબ એમને પોતાના જમાઈ તરીકે સ્વીકાર્યા છે અને સ્પોર્ટ્સની સઘળી વ્યવસ્થા એવનનેજ સોંપી હતી; જે તેમની ઉત્તમ

મેનેજમેન્ટથી દરેક રીતે ફતેહમંદ નીવડી હતી—

મી. એસ. સી. મુજફ્ફરી.

એમનું પુરું નામ મહ સઈદ કંબર અલી મુજફ્ફરી છે તેણે એક ગ્રેજ્યુએટ હોઈ મુંબઈમાં એકાઉન્ટન્ટ બનવાની ઓફીસમાં ગવર્મેન્ટ ઓડીટર નો હુદ્દો ધરાવે છે. મિત્રાઈ અને પરગણુપણું શું? તેનો પાક એમની સંગતથી મળી શકે છે. તેઓ 'ધર્મી' માયાળુ, સંદગુણી પરગણુ અને વિશ્વાવિલાસી પુરૂષ છે! આ ગરીબ લાઈબ્રેરીને તો તેઓ કોઈ અજબ મંદિરઆનીની નજરથી જુએ છે. તેઓએ જે વરમ ઉપર સરકારી રીતે હીસાબોની તપાસણી અર્થે શુજરાતનો પ્રવાસ કર્યો હતો અને જ્યાં ત્યાં ઘણું માન મેળવ્યું હતું દિલ્લીગીરીની વાત છે કે તે પછીથી તેમની તળીયત સારી રહેલી નથી. વખતો વખત તેમને ટાઈટરની સલાહ મુજબ હવા ફેર માટે જવું પડે છે. કેટલાંક માસ તેઓ પંચગનીમાં રહી આઠ્યા પછી હાલ પાછા આજરી હોવાથી દેવલાલીમાં હવા ફેર માટે જવું પડ્યું છે. ખુદાવંદે કરીમ ખીજા એના લજા અર્થે એવા સંદગુણી શખ્સને તંદુરસ્તી સાથે લાંબી જીંદગી આપે એવો અમારો અંતઃકરણની યાચના છે.

રાજયોગીનિ અને રાંજયોગી.

આ પિકઅર "રાજયોગી" નામની વર્તાને બંધ ગેસ્ટા અમોએ સાંજવર્તમાન પત્રના એક પુના પતેતી નંબરમાંથી ચુટી કાઢ્યા છે. સાંજ વર્તમાન નામથી કોઈ પુણામાં રહેતું બાળક પણ અજાણ્યું નહિ હોય એ પત્રના સાદસીક ગાલીડો કેટલાક વરસથી દર વર્સે પતેતીના અંકો બારે ખરચ અને જેઠમતથી પ્રગટ કરે છે

તેમાં ઘણા ઉત્તમ ચિત્રો આવે છે તેમની પસંદગી એવી સરસ હોય છે કે તેમાંના ચિત્રો આજે અમને પણ કામ લાગ્યા છે. એ બીના ખરેખર તે પત્ર પ્રત્યે માનની લાગણી ઉત્પન્ન કરે છે.

અધિપતી.

પાંચ આનાની પોષ્ટ સ્ટામ્પ મોકલી "શુક્રી રતાને ચમત સમજાવે" મંગાવી જુઓ અખબુવ સમાર અખ્યા સદર બખાર-ગાજકાંટ

ચાહ રાખો ! શું ?

તા. ૧૧-૧-૧૯૧૫

કારણ ?

બાઈબંધના ચાહુ સાલના માદક ઘવા માટેના ચોડર મજૂર તારીખે ટપાલમાં નાંખશે તો પુરતકો

રૂ. ૧૧ ના મફત

નિચેના જે સદમાંનો કોઈ પણ ૧ સદ મળશે.

છનામી સદ નં. ૧

૦૮ બાઈબંધ ૧૯૧૧ નો માન્ડ નંબર

૧૮ બાઈબંધ ૧૯૧૪ ના ૬ અંકો

૧૧ કુલ કીંમત

છનામી સદ નં. ૨

૦૮ નિજામી વાર્તાઓ

૦૮ જ્ઞાંકદર (રસીકી વાર્તા)

૦૮ { મીસ જેન જે, જેન ચોરટીટ અને

{ મીસ મેરી સોમરવીલના સચિત્ર વર્તાત

૦૮ જુલમનો ઉપાધ તથા લોમનો ઉપાધ.

૧૧ કુલ કીંમત.

ઉપર મુજબના ચોરટીટ મજૂર તારીખની પોસ્ટની છાપ હશે તો જ સ્વીકારવામાં આવશે. અને બી. પી. નીચેની વીચને રૂ. ૨૫ નું થશે.

૧૧૮ બાઈબંધનું ૧૯૧૫નું ટપાલ સાથે લવાનમ

૦૮ છનામી સદનું પોસ્ટલ તથા બી. પી. સાથે

રૂ. ૩૬

લખો

અધિપતિ બાઈબંધ-વડોદરા.

નોંધ:-પોતાને જેમાં જે નંબરનું સદાંબંધ દોષ તે પત્રમાં સ્પષ્ટ દર્શાવવું.

સ્વર્ગની અલૌકિક બક્ષિસ.
કામીનીયા ઑઇલ. (૨૭૨૨૬.)

શ્રીચિત્રા આનંદ ત્રિભુવને સૌદર્યતાને લીધે છેઃ સૌદર્યતા મુંદર વાળના અંગે
રહેલી છેઃ અને સુંદર વાળો પ્રાપ્ત કરવા માટે હિંદુસ્તાનની શ્રીચિત્રા કામીનીયા
ઑઇલ વાપરે છે.

કિંમત બાટલી ૧ નો રૂ. ૧-૦-૦ વી. પી. ખર્ચના ૩. ૦-૪-૦

” ” ૩ નો રૂ. ૨-૧-૦ ” ” ૩. ૦-૭-૦

ધી ઝૅંગલો ઈન્ડિયન ડ્રુગ એન્ડ કેમીકલ કંપની.

૫૫, લુમા મસજીદ મુબર્ક.

• દરેક વેપારી પાસેથી પણ મળી શકશે.

શુભ તહેવારમાં ખાસ વાપરવા લાયક

સેન્ટના રાજ

ઓટો દીલ-ચમન.

(૨૭૨૨૬૬)

આ એકજ સરવોપરી અને છેલ્લામાં છેલ્લી
દેશનું સોસાયટી સેન્ટ છે.

જેમાં મંગેલીના અને બટ મોગરાના દુબરે તાજા
ફુલોના બગીચાનો મુલાકાત સમાવેલો છે.

ફક્ત ર થી ૩ દીપાં રૂમાલમાં
૮ દીવસ મુગધી આપે છે.

કીંમત રૂ. ૧૦, ૧૫, તથા રૂ. ૨૦

ટપાસ ખરચ રૂ. ૦૫ વધુ.

ઓટો દીલ-ચમનના મુગધી કાર્ડ

છબ ૧ ના ૧૨ આના.

સોલ એન્ડ સન્સ-એચ. આર. મોહીની હું,

નાં ૧૦, પ્રીન્સ સ્ટ્રીટ-મારકેટ સામે-મુંબઈ.

જે. એન. શેઠનાની ખાત્રીકારક દવાઓ.

ખીનખ (કલપ)—સફેદ વાળને કાળા બગર જેવા અને રેશમ જેવા ચકચરીત બનાવે
છે. છુવાનોને આકાળે આવેલા છુદાખાને દૂર કરવાનો અને છુદાઓને છુવાન બના-
વવાનો સર્વોત્તમ ઉપાય છે. કી. રૂ. ૧. લગભગ માટે અસ મુફત.

સારાપિદેલા—લોલીના બીગાંથી સરીની અંદર અને બહાર ઘણી વ્યધીઓ થાય છે.
તમજ દીવસમાં તેની અસર જણાય છે. બાટલીના ઉપયોગથી પરતો કાયદો
થાય છે. ૪ ઓંસની બાટલીની કીંમત રૂ. ૧૫, ટ્રણના રૂ. ૪.

પ્રમેહાંતક—તમા પા છુતો પ્રમેહ, સ્વપ્નદોષ, પેશાબ વખતે જલન, મથળી માફક માટે
પેશાબ થવો, કપડામાં ગંધ પડવા, પેશાબની અગાઉ થા પડીથી ધાતનું જનું,
સીનું વહેવું, પિગરે દરદી માટે ખીનદરીફ ઈલાજ છે. એકજ દીવસમાં તેની
ખાત્રી થાય છે. કીંમત રૂ. ૨. પારસખ ખર્ચ આદેશને શીઠ છે.

જે. એન. શેઠના.

કાલખાદેવી-મરહુરવાડી, નાટકવાળાનો માળો-મુંબઈ નં. ૨

સાહબંધુ જેમાં નમ્રતા નૃપરંજી.

૬૬ પુ. ૮ મુ.] કેળુઆરી સન ૧૯૧૫. [અંક ૨ જો. ૬૬

કર્મવીર રા. મોહનલાલ કરમચંદ ગાંધી.

આધ્યપતિ-કે. એમ. ઝીયાઅલી-વડોદરા.

આ પત્ર પ્રગટાવે મુલા ઝીયાઅલીએ "મી ફ્રેન્ડ ઇન્ડિયન વર્કસ" વડોદરામાં

પોતાને માટે છાપી લાઈબ્રેરી આશીરવાદી મળત કહ્યું. તા. ૧૦-૩-૧૫.

આ અંકની અનુક્રમણીકા.

વિષય

પૃષ્ઠ

૧ બોધ (બે કાવ્યો)	૧૧૩
૨ વિરતાં વચન (કાવ્ય)	૧૧૪
૩ મદાન પુરૂષ અને મદાનમા પુરૂષ (નિર્ગંધ)	૧૧૫
૪ પત્રકાર પુરાણ ! (વાર્તા)	૧૧૮

આનુચોનો બાબ.

૫ બેવળા મારુકને (કાવ્ય)	૧૨૩
૬ કુમરી નાદરિંગેલ (ચરિત્ર)	૧૨૪
૭ પ્રેમની પેરી અને રનેદની શેરી (વાર્તા)	૧૨૮

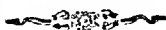
૮ મદનજન અને સાહજ	૧૩૬
૯ કમંવીર રા. માંધીના કવન ચરિત્રપરથી લેવા ભોગ બોધ	૧૩૬
૧૦ પડના દાગળાં આલોક અને પરલોક (મુગ ઉર્દુમાં)	૧૩૫

નવરંગી બાગ.

૧૧ કરપરથી ! (દાસ ચાલાણી)	૧૩૭
૧૨ મનવરંગ સમગ્રવા	૧૩૮
૧૩ અમે અને અમારા સાહજધી	૧૪૦
૧૪ જાદુગર અને ચપલાન	૧૪૨
૧૫ ગુપ્ત યજ્ઞી ગુજરાતને (ગજક)	૧૪૩
૧૬ અંકાર અને વિચાર	૧૪૪

ભાઈબંધુ વાપીક લવાજમ,

તથા જાહેરખબરોના ભાવ.

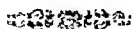

રયાનીક રા. ૧૧૧ જવારગામ રા. ૧૧૧૧
રુકુલ લાંબેરી અને ચાંચાપરીઆ માટે,
રા. ૧૧ પોસ્ટેજ બુક.

આ માંથીકમાં ૧૨ માસ જાહેરખબર
ખાપવાના. દર ૧ પૃષ્ઠના રા. ૨૫. ૩ પૃષ્ઠના
રૂ. ૧૩] ૪ પૃષ્ઠના રૂ. ૭] અગાઉથી લેવામાં
આવશે.

હેડખીત વહેંચામણી (૧૫૦૦ કોપી)
રૂ. ૩ કેટલેખ વહેંચામણી (દરેક પ્રતનું) વજન
તોલા ૧૧૧ થી વધુ ન હોય જોવા) રૂ. ૫ દી.
વાંચીના ખાસ અંક આવેની વહેંચામણીના
સવાલા અને ગ્રાન્ડ નંબર માટેના દોહા ભાવ.

કેટલીક સુચનાઓ.

૧ આ માસિક સર્વ મતોના સમાન વિચાર
દર્શાવનાર છે ગદ્યાંપદી ઉપર લક્ષ્ય અપાવું
નથી.

૩ ગમે તે કોમના નાદતા અથવા મોટા
સારા લેખો પણ એવા લેખકોને લાક્ષ્ય ન
સદ પ્રેમ આમંત્રણ કરે છે.

૪ લખાણો સારા કાગળ ઉપર એકજ જાણ
સાદીથી ચોખ્ખા અક્ષરે લખી મોકલવા.

૫ કોઈ પણ લેખ પ્રસિદ્ધ કરવો અથવા પાછો
મોકલવો કે નહિ તે અવિષ્કારની મરજી
ઉપર છે.

૬ સમાજગ્રાંથી ગળાણો ગેરમાર્ગે અવરો નહિ.

અધિપતિ.

સર્વોત્તમ, લેજતદાર, ટેરફુલ બીડીઓ બતાવનાર

ਹੇ ਸ੍ਰੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੇ ੨ ਕੇ ੬ ੨ ਰੀ

ਸੀਂਝ, ੭੧੫ ਟਰੇਡ-ਮਾਰਕ

રજીસ્ટર નંબર ૧૩૭

શ્રી. કુલચંદ્ર નાથાણી

બોરસદ ઠે. બબર સ્ટ્રીટ દેશ ગુજરાત.

લાખોમાં એક !

અસકિત અને આજસને મટારનાર, રક્ત તથા વીર્યમા સુપારો
—વધારો કરનાર, શાળી છ દગી અને કામમા અખળતા આપનાર—

શક્તિતની બિનહરીય ૬૪૫.

[illegible]

આતંક નિગ્રહ ગોળીઓ

[illegible]

એ લાખોમાં એક જ છે. !

એ વાત આજે ૩૪ વર્ષ થયા હનિયાની

તમામ પ્રજાએ ઇચ્છુક કરી છે

કિ—ઠર ગાળીઓની ૧ હથીના ૩૧, ૧

વધારે જાણના પ્રાપ્તિ સીરટ ૧ મુગાવી વાચો ।

કિમત કે પોસ્ટેજ કંઈ પણ સેવામાં આવત નથી.

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણીશંકર ઝાવીંદણ, જામનગર

(કાઠીઆવાડ)

વડોદરા—એન ટી ૨૧ માણેકલાલ અમરારામ હાલુદર—રાવપુરા,

કાંઈ બપોલું છે !

કંઠાની, કાડ, કવર, લેટરપેપર, વીઝીટીંગ કાર્ડ ખાલખુદા
ભરત્યા-આંકડા પરચુરણ દાખ ઉપગત ચોપાનીયાંજો, પુસ્તકો વિગેરે
સકાલદાર વખતસર અને કિંદાયત ભાવે છાપી આપનાર

ਧਿ ਫੇਸਨਟ ਪ੍ਰੀਨਟਿੰਗ ਪਰੈਸ ਲੇਡਜ਼ ਬੁਰਾ—ਘੜੀਦਰਾ.

(બનાસે ખુદા)

ખીઝાબે હમદાની

મીયાને મી

આળ કાળા હરવાનો કલપ.

આ તેલ મેં ત્યારે કાઢવાનો વીચાર કીધો ત્યારે હમેશા ખોદાને યાદ કરતો આપી મને ખોદાએ વધારે ખુબી આપીને મને કલાજ દેખાડ્યો કે મારી મુદ-
દથી તાર કામ ફોદ થશે. મદીના તો ખોદાતાલ્લાએ પાક સરજીતી ઉપર પેદા
કીધું ત્યારે ખાનાકાળા અને મકામાં મદીના જેવાં ખીજાં મોટાં મોટાં શહેરો
જેવાંની રવાની દાંડણ હરવાની સાથે ખોદાતાલ્લાનો દબરો દબર ઉપકાર મા-
નવો જોઈએ કે મને એક જુજરોમ આદમીની સાથે મેલાપ થયો અને એનો
કલાજ મર્યો.

જે ખાલ બેરુદ જલ્લા હમેરનીક મુલકનો રહેવાસી છે. એ જુજરોએ ફેટલીક
મીજ મને બધી. એ શહેર ફેટલીક બામતોમાં વધા દારીસમાં વખણાયું છે.
વળી ખીજાબે હમદાની બંધી ઉમદા મીજમાં એક ઉમદા મીજ છે. એ તેલ
ઘડીના તથા માયાના ખાલને લગાડવાથી ત્રણ મીનીટમાં ખાલ કાળા, ચમકતા
અને રેશમ જેવા મુલામમ થઇ જાય છે. એ તેલથી બીજકુમ ડાઘા પડવાની
ધારતી નથી. સુખમાં ખુશબોદાર છે. એ તેલ લગાડવાથી ધણી દીવસો મુખી ખાલ
કાળા રહે છે એનો રંગ પાકો છે, અમીરો કે જરીબોને સ્નાહ પડે તેથી એની
કીમત થોડી રાખી છે. કુવા આમીન !

કીમત પ્રાકસના રૂ. ૨૫ એક ટાકડા સાથે મદીના સાથે છે.
પેરટેજ જુદું વી. પી. યી મોકલીશું.

લખો:-

હઝરત મોહાના સ્વારાફે યજ્ઞદાની.

દાહ પીર સૈયદ હુરશાફ સાહેબ હમદાની.

મિમનવાડા રોડ, મુવાર મુલો-મુખમ્મિ.રફ નં. ૯.

ભાઈબંધ.

મવલુદ શેરીફનો ખાસ અંક.

જેમાં જોડાયલું છે

સન ૧૩૩૩ હીજરી.

નવરંગ.

❀ પૃ. ૮ મું.] ફેબ્રુઆરી સન ૧૯૧૫. [અંક ૨ જો. ❀

ગ્રાંટક

બાજળો, લાજળો, જાવમાંજ લાસે,
 સુખ સાંતિ મળે, સદુ પાપ ટળે;
 કરીયા ઉપકાર અનેક અર,
 મુરખા કૈતાં નવ પાપ હરે ૧
 જગમાં જનમી કંઈ કાજ કરો,
 પ્રથમી દરનીસ નડીય હરે;
 સુખી યાવ કરો સુખીયા સહુને,
 અરપી સરવે, તન ધામ કને,* ૨
 બનજો બહુ લાવ થકી બગતો,
 અટકાવી ધણો, અનયાય* થતો;
 સુખી જીંદગી ગાળો, સુખીજ યજો,
 રણુછોડ કહે ઇશને લાજળો. ૩

લેખક

શાહુ રણુછોડજી હરીવલ્લભ વડોદરા

કહેને=પાસે=ઇન્નર પાસે

*અનયાય=અન્યાય

રાગ, મનહર.

કાંઈ કાયા કુંભ જેવી, પુટવાની રૂટ એવી,
 નજરે નીદળે તોય, આજસે ઉધાય છે;
 તારો તોર તડાકામાં, તોપથી ઘૂંટી જવાનો,
 પ્રથુ કરી પ્રથુતાનો, પ્રતાપ પંકાય છે. ૧

સાર આ અસાર રૂપ, સંસારથી છુટવાને,
 દવા દિનતામાં રહી, પ્રભુ જો લાગાય છે;
 ગહેર માલિકની ઘોડી, ખાલી ખાંતસહુ ઘોડી,
 *તારનાર મારનાર સર્વે એ કહેવાય છે. ૨

લેખક

શાહુ રણુછોડજી હરીવલ્લભ

મુ. વડોદરા

૧. ૦૬૨૬ ચખ્દના પહેલા અક્ષરો બેજા કરવાથી
 એક માણસનું નામ યાય છે.

લુગડાં ઉપર નિશાન પાડવાની લાલ પાકી સાહી

શીશી ૬ મોઢીનો રા. ૦૧ વચલીના ૦) = નાહનીના ૦) = પો. જુદું.

ભાઈબંધ ઓફિસ-વડોદરા.

વિરનાં વચન.

“અમ જીંદગી શા કામની ? રણ યુધ્ધમાં જો ના ધુમ્પા,
 “અમ અંગે શાને સાંપડ્યા ? રણ ધાવ જો ના મેળવ્યા”
 “રણ ધાવ જો અમ લ્હાણુ છે, રણમાં પડે અમ જીવતા,
 “માઠી જણે રણ કાજતો, “રણમાં પડ્યાથી શું થયું ?
 “મા ખાપથી જો વારસો, ગળતો—અંધોને—વીરને
 “મા ખાપ જોનાં વીરતાં, “અમ વીર ત્હેમાં શું નવું ?
 “વરતી અંધોને ગાલિકા, નહિ ભોગના ઉલ્લાસથી.
 “અમ શરને પાતો ચઢકાવા, શૌર્યના સૌભાગ્યથી,
 “છોડ્યાં નથી જ્યાં મીઠળાં, જો યુધ્ધ માંડું આવતું ?
 “સ્વામી સિધાવો સ્નેહથી; “આ વિજય ટાણું આવતું”
 “અંધ દેશના અંધેશમાં, ક્યનાવજો કદિ છોડતો
 લ્યો શીર આ અળયુ કરે, રણ રંગમાં ખેતો પછી !”

લેખક—“રમુજ”

ગેરંટીથી શકતીને માટે ઠાણુ પહેલો નંબર: ધરાવે છે ?

અમીર વરસના વધદક ધંધાથી ખાતરીવાળી દવાઓ

ગોળી ૩૨ રૂ. ૧

પાંચ ઠળી ૩૨. ૪

શકતી સુધારક ગોળીઓ

શ્રી પુરુષોત્તમ અશકતીનાં તમામ કારણો દૂર કરી નીરોગી અને શકતીવાન બનાવે છે, એકજ ઠળીથી ફાયદો થાય છે પણ ત્રણ ઠળી સાથે પૂરેસા પાછા આપવાની ગેરંટી મળે છે.

શકતી માટે સંજીવન તેજ રૂ. ૧.

ધાસ સમન ગોળી રૂ. ૩.

ધાસ હાંફળું મુંઝવે કષ્ટ પડેલાં અને છાતીનાં રોગ મટાડે છે.

ધાસ પથસાદાર અને અમીર લોકોને માટે શકતીની

ગોળી ૩૦

૩૦ રૂ. ૨૫

રાં જ રાં જ શ્રી

એકજ ખાટલી સાથે

ગેરંટી મળે છે.

શકતી માટે સંજીવન લેખ રૂ. ૫

અમાર્ગ દવાખાનામાં શ્રી પુરુષોત્તમ તમામ રોગો માટે દવાઓ તૈયાર મળે છે. કેટલાંક વાંચે.

વધદક કહ્યાણુજી હરી રૂપણુ ઠાકર.

અમનર ગાંધીઆવાડ, મુંબઈ, કાલકાદેવી વીકલવાડીના નામે

મહાન્ પુરુષ અને મહાત્મા પુરુષ.

સંસાર રૂપી રથ નિરંતર ચાલ્યો જાય છે. પહાડો ઉપર એક પેથકાર રસ્તો બનેલો છે, જે વાકે ચુકે થઈ, ઘટાદાર ઝાડો અને ફલકાર વૃક્ષે ના અંતરમાં થઈ, નિરંતર ઉપર ચાલ્યો જાય છે. રસ્તો ટકિન છે, કિન્તુ મનોહર છે. પૈદલ ચઢનારના પગ છુટી જાય છે, કિન્તુ સોદામણી દશ્યનો અને શીતળ પવનનો જે આનંદ છે, તે સમગ્ર પરિશ્રમને ભુલાવી દેશે શરીર ને નર ચઢવા ઈન્કાર કરે છે, કિન્તુ મન માનવું નથી એવો માર્ગ છે, જેના પર સંસારરૂપી રથ ચાલ્યો જાય છે. જોડેલા યોગ, જે તે રથને ઉપર ઝેંચી નહા છે, પ્રાયઃવિશ્રામ નથી લેના. કહિં ધીમા, કહિં વેળી નિરંતર ઉપર ચઢવા જાય છે. રથને ચલાવનાર સચેત છે તે જાણે છે કે આ ઉપરની ચઢાઈમાં થોભવું અને પડવું, શ્વાસ લેવો અને શ્વાસ મુકવો, એકજ વાત છે. 'ઉપર ચઢવું' ચાલવું' અથવા મરવું'ની કહેવત એવા સ્થાન પરજ અસ્થિતાર્થ થાય છે.

રથનો ચલાવનાર સા થી સચેત છે. ન જોઈતો નથી. પનું તે આખર પુરુષજ છે કદિ તેને પણ આત્મરથ આવી જાય છે, બસ, થોડીકજ. જાનક્ય જાવી જાય છે અને રથ પાછળ ખસે છે. જ્યારે ધોડાઓએ આગળ વધવું છે, ડચું, ત્યારે પાછળની ગતિ મારવા થઈ પાછળનો ઘડકો લાગતાજ સારથીની આંખો ખુલી જાય છે. સચેત થઈ સારથી ધોડાને હાંટી લગાવે છે, અને એક ધક્કા સાથે રથ આગળ ફર ગતિથી વધી જાય છે ત્યાં નિર્જાતાથી પાછળની

ગતિ થઈ ગઈ હતી, ત્યાં એક ધક્કા સાથે આગળની ગતિ થવાથી રથમાં બેઠેલા યાત્રી એક ધીમથી અથડાય છે, અને અથડાઈ "સગવન" "લગવન" "બુદા" "બુદાનો" શોર મચાવે છે.

સંસાર રૂપી રથ ચાલી રહ્યો છે. જ્યારે મુઢી તેની ગતિ નિરંતર ઉપર હોય છે, શાંતિ પૂર્વક નમય વ્યતીત થાય છે, કિન્તુ જ્યાં સ્થૂળર મારે ઉપરની ગતિ બન્ધ થઈ, અને રથ પાછળ ખસ્યો, કે સારથી ધોડાએને એકેક ચાબૂક લગાવે છે. સંસારના નિયમજ એવા છે, કે જ્યાં ગતિ બન્ધ થઈ, ત્યાં પૃથ્વી પર એક એવા પુરુષને જન્મ થાય છે, જે આબુકતુ કામ કરે છે. જીવેલા. આજસ્યમાં- કુચેલા, લોહોને એક ધક્કાથી જગાડવા, તેમને વેગ પુર્વક પોતાના રસ્તાપર લગાડવા, તે મહા પુરુષ રૂપી આબુકતુ કાર્ય છે. આજસી રથમાં ધક્કો વાગવાથી યાત્રીઓનું પરસ્પર અથડાવવું, પડવું, અને માથું ફટવું આ- વશયક છે. મનુષ્ય જાતિમાં પણ જ્યારે એક મહાન પુરુષનો જન્મ થાય છે, અને તેનાં શુદ્ધ અને ઉન્નતિ કારી વચન પ્રમાણે હૃદયમાં ધૂસે છે, ત્યારે શાંતિપ્રિય, અર્ધાં સૂતેલા મહાન પુરુષ, આંખો ચોળનાં ચેળતાં કહ્યા કરે છે, કે "પરમાત્મા તે નાસ્તિકથી બચાવો, જગદીશ્વર તે આહથી હમારી રક્ષા કરો. કિન્તુ સંસારની થોભેલી ઉન્નતિને ફરી ન્યાપિન કરવી, સૂતેલા ધોડાઓની શોભનિદ્રા નસાડવી, અને વિકાસના સિદ્ધાંતોમાં જાગૃતિ ઉત્પન્ન કરવી, તે મહાન

પુરુષનું કાર્ય છે, તે તેને કર્યા જિવાય રહી શકતો નથી.

અરબસ્તાનના નિવાસી અસહ્યતાની મુર્તિ હતા. પણ પશુ પોતે ઘર બનાવી રહે છે કીન્તુ તે એક સ્થાન પર પોતે માટે પોતાનું ઘર બનાવવું પણ જાણતા નહોતા. ખુદા અને ધર્મ તેમને માટે એવાજ હતો જેવાં અંધ માટે આરસી. એવા સમયે હજરત મોહમ્મદ સ. ને જન્મ થયો. હયા બદલાવા લાગી, અન્ધારની જગ્યાએ ખુદા-પરમેશ્વર વાદલાનો પ્રકાશ ફેલાવા લાગ્યો, અને જે અરબસ્તાન સુખતાનું સ્થાન હતું, તે દેશોનો ગુરુ-ઉસ્તદ થઈ ગયો. હજરત મોહમ્મદ સ. ને ઘર છોડી મહીના જવું પડ્યું, મુર્ખોને નાસ્તિકોને સંત્ય રસ્તો બતાવવા માટે જ્યાં ત્યાં ઉપદેશ આપવો પડ્યો, અને તે માટે ધણું સહન કરવું પડ્યું, તે સૌ કંઈ નહિ હતું ? અરબસ્તાનનો પાછળ પડતો રથ પહાડ ઉપર ચઢવા લાગ્યો, તેજ સૌ કંઈ હતું.

આથે જાનિની પ્રબળ નસોમાં રથામ કાશુ-ફીર-રકત-લોહી વહેતા લાગ્યું હતું ધર્મનું સ્થાન જિવાને લીધું હતું, પરોપકાર અને વિદ્યાર્થન, પોતાનું સ્થાન પણ હિંસા અને શૈતાનના બાસના સમાન લાંબા લાંબા યજ્ઞને આપી હિંમાંત્રણની ગુફાઓમાં વિદ્રામ દરવા માટે આલ્યાગયા હતા. એવો સમય હતો, ત્યારે જાતિના રથને ચલાવવા માટે. પુરુષદેવે જન્મ લીધો તેના મુદુપદેશના ફટકાથી પૌત્રલિક સેનામાં સળ પડી ગઈ. સૈનીકોના કવચ ઢીલા પડી ગયા, સાને મળી ધોપ કર્યો, કે હ કતોર ! હમને બેઆવા ! ખુદદેવને નાસ્તિક કહેવામાં આવ્યા, કિન્તુ આખું પોતાનું કામ કરી ગઈ અને જાતિ-જનતિના માર્ગની અંદરથી દૂર થઈ ગઈ.

હજરત મોહમ્મદ સ. અને ખુદદેવ સંસાર રૂપી રથમાં હટરના સમાન હતા. ઇસા. અ. આ બન્નેને પરસ્પર એક બીજાથી મેળવનારા એક મહાન પુરુષ હતા. એ ત્રણે મહાન પુરુષોએ સંસારમાં ઉત્પત્તિનો માર્ગ સાફ કર્યો હતો. કુસંધ, અવિવેકને દૂર કરીને અને મુધ સામગ્રી એકઠી કરીને તે મહાન આત્માઓએ મનુષ્ય જાતિને મોહ નિન્દ્રામાંથી જગાડી. આજ સુધી તે મહાન પુરુષોએ ફેલાવેલી મુગ્ધિત પુખ્ત-લતા પૃથ્વી-તલ પર લોકોને ધારિ પ્રદાન કરી રહી છે. તે નિસ્તન્દેહ સત્ય છે. કે સત્યે પોતાનું કાર્ય કર્યું છે, અને આ મહા : પુરુષોએ કરેલો કાર્યોમાં કંઈક અંશે દોષ આવી ગયા છે, તે મહાન મહાનએ બનાવેલા ઉધાનમાં પણ કચરો દ્રષ્ટિ ગોચર થાય છે, કિન્તુ તેથી ઉધાન બતાવનાર માણીનું ગૌરવ ઓછું થયું નથી, થશે પણ નહિ. હવે મોહમ્મદ સ., ઇસા અને ખુદદેવ એવા માણી હતા, જેમનાં રથોમાં ઉધાન આજસુધી લોકોનાં નેત્રોને તૃપ્ત કરી રહ્યાં છે અને કરતાં રહેશે, -પૃથ્વીની છાંદગાની સુધી સ્થિતતા. જે સત્ય પુરુષોનું એક વિશેષ ચિન્હ છે.

અદારમી સતાજિદના અન્તમાં ક્રાન્સ દેશની હયા વિચિત્ર હતી. બધી સામાજિક સંસ્થાઓ અવધ્ય સ્થિત હતી. ક્રાન્તિએ ઉપરના નીચે અને નીચેના ઉપર કરી દીધા હતા. અશાન્તિએ ચારે બુલ્લઓ ફેલાવીને દેશને દગાવી લીધો હતો. ક્રાન્સદેશના રથનું પર્વત પર ચઢવું બંધ પડ્યું હતું એવા સમયમાં એક હટરની જરૂર હતી, જે તેને ઝીધે રસ્તે ચલાવે. ક્રાન્સના ઘોડા તે સમય સુધે ગયા નહોતા, કિન્તુ બેશમાં આવી રથને ઝાડી ઘાંટાઓમાં લઈ નાકા હતા. તેમને સ્પષ્ટ રસ્તે ચલાવવા માટે એક પ્રેરકની

આવશ્યકતા હતી. તેવા સમય, નેપોલીયન
જોનાપાર્ટનો જન્મ થયો. નેપોલીયને
તેજની ધોળાએને સીધે રસ્તે લઈ જવાનો
યત્ન કર્યો. તેણે પરિશ્રમ કર્યો કે ફ્રાન્સ
પોતાના પુર્વ સૈન્ય અને વેલવને ફરીથી
પ્રાપ્ત કરે. મનુષ્યની કેવળ માનસિક અને
શારીરિક શક્તિઓ, જ્યાં સુધી જઈ શકે
છે, આ અસાધારણ મનુષ્યની, ત્યાં સુધી
ગતિ હતી. આ અસાધારણ દુનિયાવાગતાંજ
ફ્રાન્સ ગભરાયું, કિન્તુ સંસારના નિયમ
પોતાનું કાર્ય કરી ગયા અને ફ્રાન્સને પો-
તાનો રસ્તો જાહેર પડ્યો.

અન્દ્રગુપ્ત મૈયા ભારત વર્ષનો એક
પ્રતાપશાળી રાજા થઈ ચુક્યો છે. અનેક
બળદીણ શાસકોએ નિર્જળ શાસને ભારતનું
સર્વ નાશ કરી રાખ્યું હતું. ઉત્તરથી
આવતી સિકંદર રૂપી આંધીની શુભ
વ્યાસા નદીના કિનારા ચુમી રહી હતી,
ભારતના અંતરે ખુલ્લામાં આ અસાધારણ
શસ્ત્રધારી નાશકોનો અળકાટ બળકી રહ્યો
હતો જે સમય અન્દ્રગુપ્ત મૈયાનો જન્મ
ભુમીપર આવતાર થયો. તેણે કેવળ
તે મધ્ય ભારતને છોડી દીધો, સાથેજ તેણે
પંજાબ અને અફઘાનિસ્તાનના મેદાનો
સુધી પણ પોતાની સત્તા જમાવી. હંદના
હંદના રાજાઓની ઊંચા બુલબુલો પરથી
ખસતી વિજય ફવલ, તેણે પોતાના દુશુ
બાહુઓ પર લઈ લીધી. અન્દ્રગુપ્તે ભારતના
માછળ પ્રાસવા રથને રોકી દીધો અને પો-
તાનું નામ વર્ષોને માટે સ્થિર કરી દીધું.

એકેળવે રાજપુત અને મુસલમાનને
એક શંકુ તરીકે ઝાણી પોતાની ન્યાયપરા-
ણતા બતાવી આપી, અને રાજપુતોને
સંક્રમાનો કરતાં હિંદુ દોષા અપી

પોતાની દિહારના પ્રતિત કરી. મુસલમાન
અને હિંદુ બન્નેની સાહચર્યથી ભારતનો
રથ મક્કમ પથે પવતો પર ચઢવા શરૂ થયો
અકબર ન્યાય-દિહારતા-શુરતા બતાવી પો-
તાનું નામ ઇતિહાસમાં સોનાના અક્ષરે
લાખ્યા ગયો.

તે મલ્લેય મહાન પુરુષ હતા તેમણે
પણ ઉજ્જવિ મેદાનમાં બાગ જમાવવાનો
પ્રયત્ન કર્યો હતો, કિન્તુ આજ તેમના જા-
નાવેલા બાગમાંનું એક પાંદડું પણ શેષ
નથી, કોઈ ભાંગી છુટી દીવાળ પર, એક
લતા પણ બાકી નથી. નેપોલીયન આજ
દુનિયામાં નામ છે, કિન્તુ તેના ભક્તોની સંખ્યા
હવે નામ શેષ છે. અન્દ્રગુપ્તના
કાર્યનું કોઈ લક્ષણ પણ શેષ નથી. અફ-
ઘરનાં કર્યો છુટાઈ ગયાં છે. નેપોલિયન,
અન્દ્રગુપ્ત અને અકબરનાં નામ સ્થિર છે,
કિન્તુ કંઈ શેષ નથી. માણીઓનાં નામ
પ્રશ્નિઓની છબીપર છે, કિન્તુ જાતની
કાંદર અખવા માટે ફલ-ફલત નામ પણ
નથી.

હજરત મોહમ્મદ રાજ, ઇસા અજ
અને જૈન ધર્મ દેવ પુરુષ પુરુષ હતા, તે મહાન
પુરુષ હતા, તેમણે મનુષ્ય જાતના માધ્યમ
હંદના રથને સંભાળ્યો હતો. તેમણે જે
ગતિ તે રથને આપી, આજ પણ તેની
માત્ર શેષ છે. આજ પણ તેમનાં કરેલાં
કાર્યોનાં મહીમા ક્રિયામાં વીધમાન છે. ને-
પોલીયન, અકબર અને અન્દ્રગુપ્ત પણ
મહાન પુરુષ હતા, તેમણે જાતીય રથને
મક્કા આપ્યો હતો. કિન્તુ તે 'ધકકનો'
કોઈ પણ જાગ શેષ નથી. તામજ નામ
શેષ છે, મનુષ્ય જાતીનો ઇતિહાસ લેખક,
હજરત મોહમ્મદ રાજ, ઇસા અજ, પુરુષ
દેવને મહાત્મા પુરુષના તામજી અને

નેપોલીયન, અકબર તથા ચંદ્રગુપ્તને મહાન પુરૂષના નામથી લખે છે, આ સંજ્ઞા લેદમાં શુનીનીત છે? જે સંસારમાં એક સ્થાયી મહાન બંધાવી જાય છે. કાર્યની સ્થિરતાજ તે સંજ્ઞા લેદમાં હેતુ છે.

મહાત્મા પુરૂષને કહેવાય છે કે જે સંસારમાં એક સ્થાયી મહાન બંધાવી જાય છે. જાતીય અથવા ધાર્મિક સંસારમાં નવીન ભવન હિંસુ કરનાર મહાન આત્માજ મહાત્મા કહેવાય છે. મહાન પુરૂષ તે કહેવાય છે જે યથાવી હિન્નતીના માર્ગને કંટક શીવાયનું કરવામાં આહાયક હોય છે, કિન્તુ તેમના કાર્યમાં સ્થિરતાજ હોતી નથી, સ્વભાવત તે પ્રત્યેક લેપન ધાય છે કે તે લેદમાં કયો હેતુ છે? જે મનુષ્ય મહાત્મા પદવીને પામે છે; તેમના માં કયું વીરોધના હોય છે! કેળવેલી શકે છે કે નેપોલીયનની માનસિક તથા શારીરિક શક્તિઓ હંમેશાં મોહમદ સંયોજીત હોય છે, તે પછી હંમેશાં મોહમદનું કાર્ય નેપોલીયનની કંઈ શુભાધીક સ્થાયી થયું છે. તે કહેવું કઠીન છે કે ઈસાં અં અને સીકંદરમાંથી માનસિક શક્તિઓ દેખી વધુ હશે, કિન્તુ તેમના કાર્યો તરફ દર્શાવે છે, જ્યાં લાગે છે તે કરે છે, માણસ આજ ઈસાં અં નું પ્રાતઃ સ્મરણ કરે છે, ત્યાં સીકંદરના કામનું સ્મરણ પણ નથી.

મહાન પુરૂષ અને મહાત્મા પુરૂષની શારીરિક તથા માનસિક શક્તિઓની પરીક્ષા; કાર્યની સ્થિરતાના લેદને સમજી શકતી નથી; ત્યારે પછી આ માટે શ્રેય કરીએ?

ઉપયુક્ત સાં અસાધારણ આત્માઓનું ચરીતનું અનુસીલન હોયને જનાવે

છે કે લેદ માંનસિક અથવા શારીરિક શક્તિઓમાં નહિ, કિન્તુ આત્મિક શક્તિઓમાં. મહાત્મા લોક તે કહેવાય છે જેમનો આત્મા અન્ય મહાન પુરૂષોથી અતિ પ્રબળ હોય. ઈસાં અંનો આત્મા મહાન હતો સિકંદરનું મન અને ચરીર ગમે તેવું પ્રબલ કેમ ના હોય; કિન્તુ તેના આત્મા પ્રબળ હતો. તે ચરાણ દારૂ અને વીર્ય-લોભની બાંધના તણ શકતો હતો, બીજાઓની ભલાઈ માટે પોતાની ભલાઈને ચેષ્ટા કરી શકતો નહોતો બુદ્ધદેવની તરફ એક મૃત્યુ વચ્ચે પ્રાણીના રક્ષણ માટે તે પોતાના શરીરમાંથી દુટ્ટો દાપવા તૈયાર નહોતો થઈ શકતો તે છે લેદ. જે મહા પુરૂષો અને મહાત્મા પુરૂષોના કાર્યની સ્થિરતામાં આલોકો દેખ-નીચ લેદ હતો.

મોહી મોહી અસાધારણ શક્તિઓથી અન્ય પુરૂષ સંસારના દીવા સ્વમાં સ્થાયી થઈ શકે આથી શકતો નથી, ત્યારે મુખી તેમના અંદર આત્મિક બળ ના હોય. આત્મિક બળ, વાસ્તવિક હિન્નતીનો રસ્તો ઉઘાડનારને માટે, આવશ્યક છે. આ બળના સામે પ્રબળ શારીરિક અથવા માનસિક બળ ધરાવનાર મનુષ્ય પણ નીરતેજ થઈ જાય છે. તેજ બળ છે, જે મનુષ્ય સમાજના ચરીરમાં દૃઢ્યનું કાર્ય કરે છે, તે લોકોના નામને ધન્ય છે, જેમણે પોતાના આત્માને શક્તિવાન બનાવ્યું અને અને સંસારના હિન્નતી રૂપી રથને સ્થિર થઈ શકે આપ્યો છે.

અ-દીવાન,

પત્રકાર પુરાણ ?

(એક રસમય નવલકથા)

લેખક - રા. વ્રજલાલ જાદવજી હર મેનેજર, કથાદ્રુજ-અમદાવાદ

પ્રથમ અધ્યાય

પ્રકરણ ૧ લું

૨૧

ત્રિના નવ વાળનો સુમાર થયો હતો. શિયાળાની મત્રી હોવાથી ઠંડી થઈ પડતી હતી આકાશ સ્વરૂ અને ચાંદનીથી પ્રગણિત હતું. ચંદ્ર ૥ પૃથ્વી ઉપર અમૃત ધારા વરસાવી રહ્યો હતો. ગાવા સમયે અમદાવાદ સ્ટેશનના પ્લેટફોર્મ તરફ આજી નગર કરીએ મુ'બઈ તરફ જતાર શુજ્ઞાન મેઈકને આવવાને માત્ર હવે દશ પંદર મિનિટનો વિલંબ છે ધબા ખરા પાશ્ચાત્ય ગોઝી શનમાં તણાયલા અપ દુ હોર્ટ ક્રોકડા યુ-વકો આંગ્ર વજોથી વિભુષિત ઘઈ હાથગા સ્ટીકને હલાવતા હલાવતા મુગ્ધ નેત્રોએ કોઈ સુર સુંદરીની શોધ કરતા વ્યાકુળ ચિને આમ તેમ ફરતા હતા; તથા કુચ પાનથી પુણ્યનો સંચય કરતા હતા. કોઈ કોઈ આંગ્ર યુવક પોતાના હાથમાં રૂપસી ડામનો હાથ પકડી સિમન હાસ્યથી વાગા લાપ કરનો ફરતા હો. વ્યાપારી મનુષ્યો શાલને ઓઢી સ્થિર ચિત્તે પ્લેટ ફોર્મ ઉપર

સુકેલા પોતાના રૂર માગાન પામે કિલ્ક રહી દ્રેન્ના ગાવવાની રાહ જોતા હતા.

અદ્ય મમ ના ધટ યથે નમ જોત જોતામાં મેઈલ દ્રવ પ્લેટફોર્મ ઉપર જાતી પહોંચી ઉતાવળા મજાની મનુષ્યો, ભાડાની જગ્યા ખાતી કરનારાઓએ જગ્યા ખાડી કરે તે પહેલાજ જાણે જાણે દાંદામે વારસો મેળવવ નો અધિકાર હોય જોતા ભાવવી ઉતાવળા ઉતાવળા દ્રેનમાં ચઢી મેકા ઉતરનાર મનુષ્યો ઉતરી, ડોર પર સીક્રીટ આગી સ્ટેશનની જાદાર ચાલ્યા ગયા. પાંચ મિનિટને માટે શાલિની ગ્રાપના ઘૂંઘ ઝેનુમાં દ્રેન ઉપડવાનો ઘટ થયો. સીટી ઘઈ. ગીગનલ ડાઉન થયું, પરંતુ એવામાં એકએક એક ત્રીસેક વર્ષનો કાળા રંગનો તરણ હાફો હાફો દારમાં સ્વદેશી પાકીટ લપ દ્રેનમાં ચઢતા લાગ્યો પોતે તેને જ કુવા ગયો તેના હાથમાં એ પૈયા દિહુધાની ચેરીમેરાના આપી તે એક ડળામાં ચઢી મેઈ, અને તે સાથે જ દ્રેન સ્ટાટ ઘઈ.

જે ડળામાં આપણો તરણ ચઢ્યો

તેમાં માણસોની સંખ્યા ૧૨ ઉપરાંત હોવાથી
ખ્રિષ્ટિય કાયદા પ્રમાણે તેમને [નરૂપાયે
ઉભા રહેવું પડ્યું] એક વાણિયાએ યોરડા
સમય મુખે શાંત રહી આપણા તરફને
પ્રશ્ન કયો:-“ સાહેબ ! ક્યાં જવું છે ? ”

આ પ્રશ્ન સાંચેજ આપણા તરફનું
મુખ લાલચોળ થઈ ગયું. તેના કોઈની
ચીમનો પાવર ધણે વધી ગયો તેણે શુ-
સ્સામાંજ કહ્યું:-“ અપશોચ કે તમારા
જેવા ભારત વાસીઓ માનનીય મહાશયને
બહલે સાહેબ શબ્દનો ઉચ્ચાર કરે છે.
શુન્દરાતી સાહિત્યની તેમજ પરાયુર્વથી
ચાલતા આવેલા સનાતન ધર્મની કીર્તિ
તમારા જેવા વર્ણશંકર શબ્દોનો ઉપયોગ
કરનારા મનુષ્યોએજ કરી છે. શું તમને
સાહેબ સિવાય બીજો કોઈ શબ્દજ નથી
મળી આવતો ”

વાણિયો પણ કાંઈક ચ્હીડાઈ તો ગયો,
છતાં આપણા તરફની મુર્ખતા જોઈ તેને
મનમાં મનમાં કાંઈક દસવું પણ આવ્યું,
તેથી તેણે પોતાનો મનોભાવ છુપાવીને
કહ્યું:-“ સાહેબ સિવાય પણ સંબોધનમાં
વાપરવા જેવા ઘણા શબ્દો છે, જેવા કે
મિસ્ટર, રાવ સાહેબ, વગેરે ”

“ જો તમારા મિસ્ટરને હવે મુકી દો
અને અર્વાચીન કાળમાં મૃત પ્રાયઃ થઈ
લયેલી આપણી સંસ્કૃત માતૃભાષાનો
ઉદ્ધાર કરો. ”

વાણિયાએ વિનોદ મેળવવા ખાતર
તરફ ઉપર પોતાને તિરસ્કાર આવ્યા છતાં
પણ તેની સાથે વાતચિત કરવી ચાહ્યું રાખી.
તેણે કહ્યું:-“ બાઈ ! સંસ્કૃતનું મૂલ્યે ઝોઝું
જ્ઞાન નથી, તેથી જેવું આવડે છે તેવું જોણું છું;
કારણ કે હું નિયાળમાં માત્ર શુન્દરાતી પાંચજ
ગોપડી ભળ્યો છું. ત્યાર પછી એક શેઠી-

આને ત્યાં શુભારતા તરીકે રહેતો અને નામ
કામુ શીખ્યો, ધીમે ધીમે વ્યાપારમાં મદારી
નજર પડેલો અને હું સાદસ ખેડી વ્યા-
પારી લાઇનમાંજ પડ્યો; હમણાં હું મુંબઈમાં
કેશવદાસ શેઠની દુકાને મુનીમ છું તથા
મહિને સો રૂપિયાનો પગાર મેળવું છું મહાર્
નામ લેકરી લાલ છે. ”

આપણા તરફે પણ ઉપરાંત વ્યા-
પારીના પૃથક સિવાય કહ્યું:-“ મહાશય !
માફ કરજો તમારો અભ્યાસ તેમજ યો-
ગ્યતા વાણિયા સિવાય મોં તમને બે શબ્દો
વધારે પડતા દેહ્યા છે. આપણા શુન્દરાતી-
ઓની સિદ્ધિતિજ એવી છે કે, તેમને જોઈએ
જેવું ઉચ્ચ પ્રકારનું શિક્ષણ તેમની મર-
આતના જીવનમાં મળતું નથી, અને તેને
પરિણામેજ આપણી ભાષા વર્ણશંકર
થઈ ગઈ છે. હું ધારું છું કે મારું નામા-
ભિધાન વાણિયામાં જાગ્રેથી, મહત્તા જેવા
એક મહાન સમર્થ પત્રકાર સાથે તમારી
લેટ થઈ છે તે વાળી તમાને ઈર્ષ્ય આનંદ
થશે. મહાર્નામ શ્રીમાન મનુવંદર, ગણેશ
પ્રસાદ હરિપ્રસાદ શર્મા છે. હું કથા-
સાગર નું સુમનિદ મનાવી ગાંધી
પત્ર ચલાવું છું મદારી વિદ્વતા દેવ વિદેશે
વિખ્યાત છે. હું ધારું છું કે, તમે માસિક
પત્રો તેમજ પુસ્તકો વાંચવાનો વિશેષ વ્ય-
વસાય રાખો તો તમારી જ પાની વર્ણશંકરતા
હર થશે ”

“ હાથ, આપની મુચળ લેકરીમાં લેવા
જેવી છે. જો રાંકન ન હોય તો આપ આ
પત્ર માસિક પત્ર મદારા ઉપર મોકલજો.
માફ પણ આપ અહિં એનાં સંકલ્પો
છે, પરંતુ આપનો કાગલેશ થશે ખરો;
કારણકે આપનું શરીર ઘણું દુર્બળ જ-
વાન છે ”

૧૩૫ લક્ષ્મીલાલની પાસે બેઠાં
ગેમ કહ્યું.—“ હમેશાં બેન” સાથે
મહે ૧ કરનારાઓનું શરીર ક્ષીણ હોય છે
વળી મજબુત શરીર હોય એવો પશુવૃત્તિ
છે. જેઓ ઘણા ફૂટપુટ શરીરના અને
નિરોગી મનુષ્યો છે તેઓ પશુ જેવા છે.”

આ વાત લક્ષ્મીલાલને રૂચી નહિ
તેણે કહ્યું:—મહાશય ! હું ખાદ્ય છું કે
શાખાંજી આ મત કાંઈ ભુલ ભરેલો છે.
જેમ શરીર બળવાન અને નિરોગી હોય
છે તેમજ કંટાળા સંકિત પણ વિશેષ રાતેજ
હોય છે. ઘણા સાધુ મહાત્માઓ કે જેઓ
વેદ વેદાંગ અને દર્શન શાસ્ત્ર વગેરેમાં
દુશ્કાર હોય છે તેઓ પણ ઘણા બળવાન
હોય છે. શું તમે તેમની તુલના પશુઓની
સાથે કરી શકશો કે ? ”

કળામાં બેઠેલા સંધ્યા મનુષ્યો આ
વાતચિત સાંભળી આનંદ પામતા હતા.
તથા જેમ જેમ વાતચિતનો પ્રવાહ વિશેષ
વહેતો હતો તેમ તેમ પ્રત્યેક સાંભળવાને
સવિશેષ આતુર જણાતા હતા. પત્રકાર
મહાશય લક્ષ્મીલાલને શો ઉત્તર આપ્યો
તેની મોટી વિભાવનામાં પડી ગયા છેવટે
કોઈ ઉત્તર નહિ સુઝવાથી તેમણે કહ્યું:—
“ જુઓ, હરકોઈ નિયમને અપવાદ તો
હોય છેજ; અપવાદથી ક્રમ નિયમ અસત્ય
કરી શકતો નથી. સાધુ સંન્યાસીઓનાં
શરીર મજબુત હોય છે તેનું ખરૂં એ છે
કે તેઓને મક્તિયા મોહાન અર્થાત મા
લુબ્ધા, દુષ્પાક વગેરે આપટવાને મળે છે,
અને તેથી તેઓનો અધિક મજબુત થાય
છે જેવી રીતે પશુઓનો ખોરાક પણ
વધારે હોય છે તેમ સાધુઓનો ખોરાક
પણ છૂપનીઆના દુબળા જેવો હોય છે.
તેથી પશુઓ અને સાધુ સંન્યાસીઓ પણ
સમાન છે. સાધુ સંન્યાસીઓ જે જ્ઞાન

ધરાવતા હોય છે તે પહેા પોપટજી અ-
ચરેચમ” જેવું એટલે કે માત્ર ઉપલ-
ક્રિયા હોય છે. એ જ્ઞાનથી આપણે અંભાઈ
જઈ તેમની મોઢક વૃત્તિને ઉત્તેજન આપવું
જોઈએ નહિ; વાદ્ય પણ આપ મુબઈ
જાઓ છે કે ? ”

હું હીવાળી ઉપર મુબઈથી રોકની
રજા લેઈને ઘર તરફ આવ્યો હતો. ત્યાર
પછી તળિયત કાંઈક બીમાર થઈ ગઈ
તેથી અત્યાર સુધી રોકાઈ રહ્યો હતો
હવે થોડો ધણો અરામ થઈ ગયો છે તેથી
ફરીથી કામ ઉપર હાજર થવાને જાઈ છું.”

“ હીક ઘણું સાફ, મ્હાફ માસિક
મ્હારી પાસેજ છે તેનો એક અંક હું
તમને આપું છું. વાર્ષિક લવાજમ માત્ર
બે રૂપિયા છે. બે હમણાં સવડ હોય ને
આપી દેશો તો હરકત નથી. ચાલુ વર્ષના
બાકીના અંકો તમને થોડા દિવસમાં
અમદાવાદથી મોકલી આપીશ. મ્હારે
હમણાં વડોદરા જવાનું છે.”

“ વડોદરા કાંઈ કારણને લીધે જવું
પડતું હશે ! ”

“ હા; અમારા માસિકના એક વિદ્વાન
લેખકની બેનનો વિવાદ પ્રસંગ છે, એટલે
ત્યાં જવું પડે છે. કારણકે એ લેખક
નિઃસ્વાય ભાવે અમારા માસિકની સેવા
બજારે છે. ”

“ આમ કહીને પત્રકાર મહાશયે
પોતાના ખિસામાંથી એક “ કથા સાગર ”
નો અંક કાઢી લક્ષ્મીલાલના હાથમાં મુક્યો
અંક લઈને લક્ષ્મીલાલે કહ્યું:—“ બાકીના
અંકો આપ વી. પી. થી મોકલી આપવાની
કૃપા કરજો આ મ્હાફ ઠેકાણું છે. ”

લક્ષ્મીલાલે પત્રકાર મહાશયના હા-
થમાં એક કાર્ડ મુક્યું. પત્રકાર મહાશયે
થોડા સમય સુધી કાંઈ વિચાર કરીને
કહ્યું:—“ જો કે તમારા જેવા ગૃહસ્થ”

લવાજમ વપાં પુરું થયા પછી આવે તો
પણ હરકાત નથી; પરંતુ ગાળે અગ્નિ
સ્થતી હોવામાં "હું" સ્વગૃહથી દ્રવ્ય
લેવાનું ભૂલી ગયો છું. માત્ર એક રૂપિયો
હતો તેમાંથી ટીકીટ કઢાવી; હવે માત્ર આર
આતા અગશેષ છે. તેમાં વિવાહ પ્રસંગે
ત્યાં જઈને રૂપિયો આંડ્યો. પણ કરને
પડમે ગેથી હમદાન લવાજમ ગાપો તે
ઉપકાર થશે."

'તરજ લક્ષ્મીલાલે પોતાના ખિસા
માંથી સાંચ રૂપિયાની નોટ પહાર કાઢી અને
કહ્યું:—"મહારાજ પાસે છુટા રૂપિયા નથી
— સાંચ રૂપિયાની નોટ છે, અને બીજી
બે ગિનાં છે."

પત્રકાર મહારાજે કહ્યું:—"તેમાં શી
હકીકત છે. વગેરે સ્પેશને અગ્નિસ્થ થવા

સમય સુધી હલો રહે છે હું સાંચ
રૂપિયાની પત્રીકા વટાવી બે રૂપિયા લઈ
ખાતીના ત્રણ તમને પાછા આપી જઈશ."

લક્ષ્મીલાલે સાંચ રૂપિયાની નોટ પત્રકાર
મહારાજને આપી. એત ભોળામાં વડોદરા આવી
પહોંચ્યું પત્રકાર મહારાજ સ્વદેશી પાકીટ
લઈ ઇચ્છામાંથી નીચે ઉતર્યા તથા તેમણે
લક્ષ્મીલાલને કહ્યું:—"મહારાજ ! હું હ
મણાંજ બહારથી ત્રણ રૂપિયા આપને લાવી
આપું છું"

આમ કહી પત્રકાર મહારાજ ચાલ્યા
ગયા દશ મિનિટ વીતી ગઈ તો પણ તેઓ
ત્રણ રૂપિયા લઈને પાછા આવી શક્યા
નહિ. લક્ષ્મીલાલ પણ રાહ જઈને યાત્રી
ગયો; છેવટે તેણે નિરાશ થઈ કપાળે હાથ
મુક્યો અને ટેન ઉપડી.

બાનુઓનો બાબ.

બેવફા માશુકને

હતો એ પ્રેમ પહેલાં હવું કાયમ દૃઢ્યમાં છે.
 મુખે છે ઘોલ એ નાચે છતાં આચાર બુદ્ધ છે ૧
 ઉછાળે દીલ દોડીને હતું એ ભેટતું પ્રેમે
 કહી છે રનેહ અદરતે ! બધો આચાર બુદ્ધ છે ૨
 ધડીના દેખતાં દિલમાં થતી અધિરાઈ બેચની
 કહો છે દીલ દિનાનું એ ! બધો આચાર બુદ્ધ છે ૩
 “દિવાની જાંઘી જરની હું તારી પ્રાણુ થૈ મુશી”
 બુલ્લી એ પ્રેમ મંજોને થયો આચાર બુદ્ધ છે ૪
 અરેરે ! પ્રેમ કરનાં તો હતા બુદ્ધજ કંઈ શબ્દો
 હતો હૈયે જખમ ઉડો હવે આચાર બુદ્ધ છે ૫
 હગોના વ્યર્થ સમજાવી દૃઢ્ય ભોળા બુલેલાને
 કહે દીવ આગળી દીલને થયો આચાર બુદ્ધ છે ૬
 નહિ આ પ્રેમનું વર્તન નહિ આ પ્રેમના આળા
 ખરાં દુનિયા મહી પ્રેમી તણો આચાર બુદ્ધ છે ૭
 કહેને દીલ ખોલીને છુપાવો વ્યર્થ કાંપડે
 હતો આચાર બુદ્ધને થયો આચાર બુદ્ધ છે ૮

રતનલાલ ગોવંદનદાસ ઠાકરાણા.

બી. એ. એલ. એલ. બી.

હુમારી નાઈટિંગેલ.

(ભાષ્યભાષ્ય એન. ગવર્નર-આંગા)

આ વિદુષી સન્નારીનો જન્મ ઈ. સ. ૧૮૨૦ ફારેન્સ નગરમાં થયો હતો. ઈટાલી દેશમાં ફારેન્સ એક સુંદર નગર છે. ઈ. સ. ૧૮૭૦ પહેલાં આ નગરમાં ઈટાલીની રાજ્ય-ધાની હતી. નાઈટિંગેલના પિતાનું નામ વિલિયમ એડવર્ડ નાઈટિંગેલ હતું તોયે લીડર્સમાં રહેતા હતાં ઇંગ્લાંડના હર્બિશાયર ભાગનું એક ગામ છે. માતા પિતાની ઇચ્છાનુસાર ફારેન્સને ગણિત અને ગાયન કલા સંપૂર્ણ રીતે શિખવવામાં આવી હતી. ઇંગ્લાંડમાં મોટા ઘરની યુવતીઓમાં જે શુણેની આપરચકતા હોય છે તે સૌ શુણે સન્નારી નાઈટિંગેલના હતા. એટલુંજ નહિ પણ પોતાના નગરની યુવતીઓની કંઈ માતોમાં પછી નહીં અંગ્રેજ હોવાના રીતે અંગ્રેજી બાપા ને સંપૂર્ણ જાણતી હતી. તે શિયાય યુનાનની અન્ય કોઈ પણ બાપામાં તેની નિપૂણતા કમ નહોતી. બાદમાં વસ્ત્રાથી તેનો સ્વભાવ પરોપકારી હતો. જ્યારે તે એકવીસ વર્ષની હતી ત્યારે પિતાના સંઘર્ષ પતની માસિક થઈ હતી. એ તે ઇચ્છતો તે પોતાનું જીવન વ્યતીત કરી શકત. પરંતુ પરોપકાર તો તેને પરમ પ્રિય હતો; તેનું દ્રવ્ય અને સમય લીન-દુઃખીઓની સાદૃશ્યમાં વિશેષ કરીને

વ્યય થતો હતો દરદીઓની સેવા. શુશ્રુભા કરવાનું તેને ખુબ પ્રિય હતું. અને, કેવળ આજ કાંમ શિખવાને માટે તેણે આખા યૂરોપમાં ભ્રમણ કર્યું આ ભ્રમણમાં તે તે સ્થાનોમાં ગઈ જ્યાં કંઈ પ્રકારના રોગ ફેલાયેલા હતા. ત્યાં તે રોગીઓની શુશ્રુભા કરતી હતી. ૧૮૫૪ ઈ. માં ઇંગ્લાંડ અને રૂસની વચ્ચે, લયકર યુદ્ધ શરૂ થયું તે સમયે ઇંગ્લાંડથી ૨૫૦૦૦ સિપાઈઓ યુદ્ધમાં મોકલવામાં આવ્યા. અઘાપિ અંગ્રેજ સૈનિક સારા યોદ્ધા હોય છે, તથાપિ કંઈ વરસોથી લડવાનો વખત ન આવવાના કારણ ને આ વિદ્યાને જૂની ગયા હતા. જોગત નામના એક સાહેબનું કથન છે કે ૧૮૧૫ થી. ૧૮૫૪ સુધી કોઈ અંગ્રેજ સિપાઈએ યૂરોપમાં જોખી ચલાંધી હતી નહિ. ૧૮૧૫ માં નેપોલિયનને હરાવ્યો તે કેદ કરવામાં આવ્યો. તેની પછી, ત્યાં સુધી, લડાઈ કરવાનો સમયજ આવ્યો નહોતો. આ સમયે બધા સૈનિક અને સેનાપતિ ક્યૂદ જોવ વેલિંગ્ટન અને તેની હંચ સૈનિક શિક્ષાને યાદ કરતા હતા. પરંતુ તેના જેવી ભુદ્ધિ એકમાં પણ ન હોતી. હોય પણ ક્યાંથી, પ્રત્યેક વસ્તુનું જ્ઞાન અનુભવથી વધે છે પણ મિચારા સૈનિકોને ૩૯ વર્ષથી જોખી ચલાવાનું કામજ કરવું પડ્યું નહોતું. અઘાપિ અંગ્રેજ આ યુદ્ધમાં વિજયી થયા તથાપિ જેટલું કષ્ટ આ યુદ્ધમાં તેમને પડ્યું તેટલું

શાપદન ખીન યુધ્ધમાં ભોગવવું પડ્યું હશે, શિયાળો શરૂ થઈ ગયો હતો; પરંતુ સૈનિકોની પાસે ગરમ કપડાં નહોતાં, આથી કેટલાક લોહ અમ્મઈ ગયા અને કેટલાક મરી પણ ગયા. સૈનિકોની ધણી દુર્દશા થવા લાગી, સમાચાર પત્રો દ્વારા જ્યારે આ વાતની ખબર ઇંગ્લાંડ પહોંચી ત્યારે બધા દેશમાં ચલતલ થવા લાગી, પાર્લામેન્ટમાં 'તોફાન' થવા લાગ્યું. પ્રધાન મંડળ અને મંત્રી મંડળને લોક મનમાનતા દેશ આપવા લાગ્યા. બિયારા મંત્રી પણ ગભરાઈ ગયા. જલદી જલદી તે સામાન મોકલવાની તૈયારી કરવા લાગ્યા પરંતુ જે કામ જલદી અને ગભરાટમાં કરવામાં આવે છે તે સાફ હોતું નથી સૈનિકોને માટે બહુજ કાશી મોકલવામાં આવી. પરંતુ કેટલેકને ભાન રહ્યું નહિ કે તેને શેરી અને ખાંડીને મોકલે. યદીને થઈ શકતું હતું કે ખાંડવાને માટે કોઈ મશીનજ મોકલવું હતું, તે પણ કરવામાં ન આવ્યું. બિયારા સૈનિક કાશી ના ખી તે કેમ કરી ખાય! ગારડિનનામના એક મહાશય ધણીજ હાસ્યકાર વાત લખે છે; તેમનું કથન છે કે સૈનિકોના માટે જે બેડા મોકલવામાં આવ્યા હતા તે સૌ સાદા ચૂરજ હતા તેમાં બિલકુલ હાલપુટ નહોતા ! બિયારા સૈનિક જે સ્થાન પર હતા ત્યાં નમોકલતા ખીજે કંઈ લેખોના માટે દવાઓ મોકલવામાં આવી !! જે આગમોટ દ્વારા

સેનાને માટે સામાન મોકલ્યો હતો તે કાળા સમુદ્રમાં તોફાન આવવાથી ડુબી ગઈ !!! ગભરાટમાં કોઈ કામ ઠીક થતું નથી. ઠીક, ધીમે ધીમે સૌ વાતો ઠીક થઈ ગઈ, ધણા ડાક્ટર મોકલવામાં આવ્યા બિયારા સૈનિકો માટે તૂકિના સ્કુટરી નામક નગરની ઈસ્પતાલ પણ ખોલવામાં આવી. અઘાપિ ડાક્ટર લોચથા સક્રિય ઈલાજ કરતા હતા તથાપિ સૈનિકોની સુક્રિયા સારી પેઠે થઈ શકી નહોતી આ કામને માટે કંઈ યુધ્ધીમની સ્ત્રીઓની આવશ્યકતા સમજવામાં આવી, સ્વર્ગીય મહારાણી વિક્ટોરીયાએ આ કામ નાઇટિંગેલને સોંપ્યું નાઇટિંગેલે પ્રસન્તા પૂર્નક આ કામનો સ્વીકાર કર્યો. હમો પરલાંજ નહિ ચુક્યા સ્ત્રીએ કે લેને આવાં કામો બહુ પચંદ હતાં. ૪૨ સ્ત્રીઓને સર્થ તે રવાના થઈ ગઈ. લેમાંથી કંઈ સ્ત્રીઓ હંચ અને અમીઝ ધરની હતી લેમના સ્કુટરી પહોંચવાના ખીજજ દિવસે ધાયલ સિયાઇ ત્યાં નસિપતાલમાં લાવવામાં આવ્યા. જગ્યા થોડી હોવાના કારણે સિયાઇ બહુ પાસે પાસે સુવડાવવામાં આવ્યા. કુમાની નાઇટિંગેલ ખીજ સ્ત્રીઓના સાથે સફેદ પોશક પહેરીને મેગીઓની તપાસ કરવા લાગી. જે લોકો તખ્ત બિમાર હતા અને સાધારણ બોરાક જે ખીગારોને માટે બનાવવામાં આવતા હતા, ખાઈ શકતા નહોતા. લેમને માટે તે લાયક ખાણું બનાવવાની

આપતી હતી કદિ કદિ તો તે પોતેજ ખાણું તૈયાર કરવા મંડી પડતી હતી અને રોગીઓને પોતેજ ખવરાવતી પણ હતી, અનેક ધાયલ સિપાઇ ધા ઉપર નરનર ચલાવવાની અપેક્ષા મરી-જતું પસંદ કરતા હતા. પરંતુ ત્હેમને ઘૈરે આપતી તે ત્હેમની પાસે કબી રહેતી હતી. સિપાઇ ત્હેને મા અથવા બહેનની સમાન ગાનતા હતા. આ કારણ ત્હેના કહેવાથી તે કષ્ટ સહિ લેતા હતા રાત્રે તે એક નહાતું સેમા લઈ રો-ગીઓની તપાસ કરી આમતેમ ધૂમતી હતી. ત્હેથી તે ઇતિહાસાં લેમ્પ ત્રાળી લેડીના નામથી પ્રસિદ્ધ છે, જ્યારે તે ઈ-સ્પિતાલમાં ધૂમતી હતી ત્યારે બિમાર ત્હેની તરફ જોવા કરતા હતા, પ્રત્યેકની તે ઇચ્છા થતી હતી કે નાઇટિંગેલ ત્હેમની પાસે રહે. ત્હેના કહેવાથી નેટલી શાન્તાથી નિપાઇ કષ્ટ સહિ લેતા હતા તેટલી શાન્તાથી ચાયદજ બીજા રોમના કહેવાથી તેઓ સહેતા, ત્હેનું કથન છે કે ત્હેની સામે સિપાઇ કદી અલદ્ર શમ્દેતું ઉચ્ચારણ કરતા હતા તે બીજારીને બહુધા ત્હેનાં નેત્રોથી અશ્રુ ભરાઇ આવતાં હતાં કે જે સિપાઇ સ્વભાવથીજ મ્હોઢાના હલદા અને ઉધત હોય છે તે રોગાવસ્થામાં કેમ શાન્ત અને દિન થઇ ગયા છે, યથાર્થમાં સૈનિકોના શાન્ત સ્વભાવનું કારણ બિ-મારી નહોતી. મનુષ્ય ગમેતેવો શાન્ત કેમ ન હોય, બીમારીમાં તે અવશયજ ઉધત

થઇ અયછે. વાંત તે છે કે ઉધત થવાપર પણ સિપાઇ લોક કુમારી નાઇટિંગેલને માત્ર તુલ્ય શુશ્રુષા અને સારા સ્વભાવના કારણ ત્હેના વસિષ્ઠત થઇ ગયા હતા. જ્યારે તે પહેલ પહેલી ઇસ્પિતાલમાં પહોંચી ત્યાં સૈનિકોનાં હુગડા ધોવાનો દાર્ઠ પણ તરેહનો પ્રબન્ધ નહોતો પણ પણ ત્હેના પ્રબન્ધથી સીપાઇઓને સાદ્ કપડાં મળવા લાગ્યાં. ડિસેમ્બરમાં જ્યારે એક દિવસ કુમારીની પાસે વિકટોરીબાનો પત્ર આવ્યો ત્યારે બધિ ઇસ્પિતાલમાં આનંદ છવાઇ ગયો મહા-રાણીએ ત્હેને લખ્યું હતું કે “ આપ કૃપા કરીને મ્હારા રોગીષ્ટ અને દેશ ભક્ત સૈનિકોને કહિ દો કે ત્હેમના દુઃખથી હું બહુ દુઃખી છું. રાત દિવસ ત્હેમની મને ચિન્તા રહે છે. ત્હેમનાથી મ્હને પૂર્ણ સહાનુભૂતિ છે. ત્હેમના સૌર્ય અને પરાક્રમનો સૌથી અધિક ગર્વ મને છે ” આ પત્રની કંઈ નકલો કહા-ડવામાં આવી અને દંદીઓને વાંચી સંભળાવવામાં આવી, જ્યારે વાંચનાર અન્તે પરમેશ્વર મહારાણીની રક્ષા કરે । કહેતા હતા ત્યારે બિમાર અને અધમૂગ સિપાઇ પણ જ્વેરથી ‘ તથાસ્તુ ’ કહી ઉઠતા હતા, આ પંચથી ત્હેમને જે સન્તોષ અને આનંદ થયો તે લખવું હમારી કલમની શક્તિની બાહુર છે. ગરબીના દિવસોમાં તે એક બીજા ઇ-સ્પિતાલમાં દવા લઇને ગઈ. ત્યાં પણ બિમાર સિપાઇ ત્હેના આવવાથી બહુ

પ્રસન્ન થયા ત્યાં કંઈ દિવસો રહેવાના પછી તે પોતેજ બિમાર થઈ ગઈ અને એક અન્ય ઇસ્પતાલમાં મોકલવામાં આવી ત્યાં તે બહુ દિવસો સુધી બિમાર રહી કંઈ સારી થવા પર તે ઇંગ્લાંડ પાછી આવી. અદ્યપિ તે અશક્ત અને બિમાર હતી તથા તહેતું મન સદા સ્કુટારીની ઇસ્પતાલની ચિન્તામાં ગગન રહેતું હતું તેથી તે શીઘ્ર પાછી આવી. ૧૮૫૫ ઇ. માં પરસ્પર સંનિધિ થઈ લડાઈ બન્ધ થઈ ગઈ. પરન્તુ નાઈટિંગેલ ૧૮૫૬ ઇ. ત્યાંજ રહી કેમકે અનેક સિપાઈ ત્યાં સુધી સારા થયા નહોતા. જ્યારે તે ઇંગ્લાંડ આવવા લાગી ત્યારે એક મહારાણીથી તે ગરીબથી ગરીબ મનુષ્ય સુધીએ તહેનો અસ્વે સ્વાગતનો વિચાર કર્યો. પરન્તુ તે હાવા મહાન સન્માનને ગમન નહોતી કરતી. અતઃ એવ ઇંગ્લાંડ પહોંચવા પર તે એવી શુભ આ-પ ઘેર આલી ગઈ કે તહેને કોઈ ઝાળખી શક્યું નહિ, તથા તહેના પર પોતાની કૃતજ્ઞતા કરવા ચહાતા હતા. જેથી તહે-મણે ૧૫૦૦૦૦ રૂપિયા ફંડમાં ભરીને ભેગા કરી દીધા. તહેમાં અધિક ફંડ તે સેનિકોનું થયું હતું જે લડાઈમાં જ-ખમી થઈને કુમારી નાઈટિંગેલના હાથ નિચે સેવા શુશ્રૂષા માટે ગયા હતા તહેની ઇચ્છાનુસાર આ ધનથી એક ઇસ્પતાલ ખોલવામાં આવી. જેમાં ફૂલીએને મિ-મારોની સેવા સુશ્રૂષા શીખવવામાં આ-વવા લાગી. સેનિકોની તે વિશે આદર

પાત્ર થઈ ગઈ; કેમકે તહેમને માટે પો-તાના સ્વાર્થની કંઈ પણ પરવા ન કરી તે સ્કુટારી ગઈ હતી ઇંગ્લાંડ આવતા સુધી તુર્કિના સુલતાને તહેને એક બહુ મૂલ્ય આશુપણ ભેટ કર્યું; અને, મહારાણીએ તહેને હીરા જડીત એક સ્ત્રી પદ્ધતી સન્માનિત કરી. તે કંઈ સારાં સારાં પુસ્તકો લખી ગઈ તહેના એક અંતીમ પુસ્તકમાં સારી પેઠે સમજવવામાં આવ્યું છે કે બીમારોની સારી તરફ સેવા ન થવાથી કેટલી હાની થાય છે આ પુસ્તકમાં સ્વચ્છ વાયુનેજ વિશેષ મહત્તવ આપ્યું છે તે સદા સરકારથી પ્રાર્થના કરતી હતી કે ગ્રામ અને નગ-રોની સ્વચ્છતાની તરફ વિશેષ ધ્યાન આપવું જોઈએ. અનેક લોક જમને તેનું નામ સુધ્યાં પણ માલુમ નહોતું તહેનાં પુસ્તકોથી લાભ હકારી રચા કે. એક વખત રાત્રે એક અંગ્રેજ દરિ કાર્થમિયાની લઈ ઈતું વર્ણન પાંચી રલે। હવે જ્યારે તે સ્કુટારીની ઇસ્પતાલ અને નાઈટિંગેલનું વર્ણન પાંચવા લાગ્યો ત્યારે તે તહેમાં એટલો મક્ક થઈ ગયો કે તહેને માલુમ થવા લાગ્યું કે કંઈ જગ્યા-એ કંઈ બિમાર અને જખમી પડયા છે અને એક યુવનિ સફેદ કપડાં પહેરી હા-થમાં એક નહાતું લેમ્પ લઈ, પ્રત્યેકની પાસે જાય છે અને તેમની સેવા કરે છે.

A lady with lamp will stand.
in the great history of the land.

A noble type of good,
heroic woman hood

પ્રેમની પેટિ અને સ્નેહની સાટિ!

અનુસંધાણ ગતિક પૃષ્ઠ ૫૭ થી.

પ્રકરણ ૩ નું.

કાશી ક્ષેત્ર નજીકની મહા નદીઓનો ગંગામ અને પવનની સ્પર્શ કરતી મંદ મંદ લહેરીઓ સુસાકરને અનુપમ આનંદ બદે છે ગંગાચુમનાના તટ ઉપરના માલતી મહારાજના રમણીય મહેલોમાં વસેલા પ્રવાસીઓ તેટલા હીનો તે સ્વર્ગના સુખોને પણ તુલ્ય ગણે છે. અખિલ વિશ્વમાં અન્ય સ્થળે દ્રશ્યમાન નહીં થતી એવી મનોહર અને વૈરાગ્ય મય રમણાનુભૂતિ ચીત્તને આકર્ષે છે. વખતે વખતે તે સરીલા માં થઈ પસાર થતાં દેશ-પરદેશના વહાણો દ્રષ્ટિને જોડે છે.

સંજયાળધ સુશોભિત પથ્થરખંધી હીનારાઓ સમીપમાંજ જણાય છે કેલન-પુરના મહારાજનો નદી તટપર ચારે બાજુ ઇર્ષા હોઈ હીવાઈંડી આકારનો પણ સુંદર ભવ્ય અને વિશાળ મહેલ છે. કેલનપુરના ગદાસમ ધણાજ નિતિમાન અને ધર્મીય હોઈ, પ્રતિ વર્ષે યાત્રા અર્થે આવવાને તેમનો નિયમ છે તે પ્રસંગે આ મહેલને તેઓ ઉપયોગમાં લે છે. કેલનપુરના રાજાને અને મધુકુમારના પિતાને સારો સ્નેહ લયે સંગંધ છે આજે આઠ દિવસ થયા મધુકુમાર પ્રેમલતા સાથે કાશીક્ષેત્રમાં આવી કેલન રાજાના મહેલમાં રહેલો છે.

કાશીપુરીનું રમણીય સ્થળ અને પવિત્ર દેવાલયો તથા થોડે ધણે દુરના પ્રાચીન રમારક એને આબેહુળ રહેકાઓ ભવામાં આ નવલકંપવિતું ચિત્ત પરોવાયું છે. તે સઘળી નિશાનિઓ પુરની આબાદી અને જાહોજલાલીનો સજ્જડ પુરાવો આપે છે.

મધુકુમારને અને પ્રેમલતાને દરરોજ નવું નવું જોવાનો ધણો શોખ છે. અને નિયમીત દરરોજ તેઓ અમુક સ્થળ જોવાને જાય છેજ. આજે નદીનો સહેલ-ગાઢ આદંપતિ ગયેલ હતું, ત્યાંથી પાછા વળી હમણાજ ઝરખામાં બેઠું બેઠું કાંઈક વાતચીત કરે છે. 'વાંચકો? આવો' તે નિર્દોષ ભેડલાંની મીઠાસમાં આપણે પણ થોડો લાગ લઈએ.

પ્રેમલતા—પતિદેવ, અહીંના મનો-રંજન સ્થળો, જાંધણી દેખાવ અને હવા પાણી બેશક પ્રસન્નનિય છે. લલ્લા આપણને હવે કાલે શું જોવા જવાનું છે?

મધુકુમાર—પ્રિયા? હવે જોવાનું ધણુએ બાકી છે પણ અરે! હા—આજ કાલે તારાં આપણને અહીં આજીવન એક માસનો વ્યતિત થઈ ગયો. હવે એક માસ રાજાને બાકી રહ્યો તેમાં તો કેટલાક સ્થળોએ

સ્વાનુ' ખાકી રહું, થોડા દિવસમાં હવે
આપણે આપણા મુકામ ઉઠાવવો જોઈએ,
મોલે બહાલી તારી શું સલાહ છે ?

પ્રેમલતા—હા પતિ દેવ, તમારો
વિચાર જોઈ મારી સલાહ, હજી આપણને
થોડા દિવસમાં ઘણું જોવાનું ખાકી છે.

વારૂ પણ તમે સવારે નહીં તટ પર
કોની સાથે વાત કરતા હતા ?

મધુકુમાર—હા પ્રિયા તે વાતો હું તને કહેવી
તદ્દન વિતરીત નહીં છું' આજે ચારદીપસ
યયા મુજકરપુરના શાહજાદા તેમના
કારભારી સહ આગળ પ્રવાસે જતાં
અત્રે ઉતર્યા છે, આપણે અત્રે આવેલા
છીએ ત્યાંથી તે શાહજાદાએ પોતાના વહીવટ
કારભારીને સંદેશો કહેવા ગોકલેલો. કે
સહવારે, થોડે સ્વાર થઈ આપણે બન્ને
અહીંથી બાર માઈલ પર આવેલા પ્રાચીન
નગરના ભુમિવત ખંડેરા જોવા જઈશું.

પ્રિયા જો તમે એકલાં રહી શકો તો
હું તે મુજકર શાહજાદા જોડે આવવી
સહવારે ફરવા જઈ અને થોડા કલાકમાં
પરત પાછો આવું !

પ્રેમલતા—પતિદેવ દુઃક સમય મારે
જનાર હો તો સુખે જાએ મને કોઈ બાતને
બાધ નથી !

મકરણ ૪ શું

જેની રાત્રી પુર્ણ પ્રકાશ અને પ્રભા
વશાળી ગણાય છે એવો જાને પુનમનો
દિવસ છે, સહવારના સાત વાગ્યાને મધુ-
કુમાર મુજકર શાહજાદાની સાથે ફરવા
નીકળી ગયો છે. પ્રેમલતા નાહી-ધોઈ
પ્રેમની પેટિનું પુજન કરી, એક બંગાળી
પુસ્તકનું મનન કરે છે. પ્રાયઃ એકાદ કલાક
પસાર નહીં થયો હોય તેવામાં સોનેરી

કસળી પાઘડી તથા ખલે રેશમી ખેદ
નાખેલો એક ઝવેરી જેવો દેખાતો
પુરુષ-નીચેથી લાઈ સાહેબ-લાઈ સાહેબ-
કહી ખૂબો મારવા લાગ્યો પ્રેમલતાએ બા-
રીએ જોયું અને કહ્યું તેઓ તો બહાર
ફરવા ગયા છે અને મોડા આવનાર છે
તમારે શું કામ હતું ?

ઝવેરી—લાઈ સાહેબ મને થોડું
ઝવેરાત લાવવાનું ગઈ કાલે કહ્યું હતું
અને તે નમુનાનું બીજું સાટામાં બતાવવાનું
કહ્યું હતું.

પ્રેમલતા—અમારે ઝવેરાત લેવાનું
નથી, છતાં જો તમોને કહ્યું હોય તો શાંખના
આવે ત્યાં આવજો.

ઝવેરી—બાઈ સાહેબ, સાટાનું ઝ-
વેરાત બતાવો તો આ મારી સાથેનું અને
તે મેળવી જઈ સાંખના શેઠજી આવે ત્યાં
તેના જોતાનું લાવવાનું મને મુગમ પડે !

પ્રેમલતા—શેઠજી, તેનું સાટાનું ઝવેરાત
બતાવવાનું અમારી પાસે છેજ નહીં. છતાં
એક રત્ન જડીત પ્રેમની પેટિ છે, તે ને જો
નંગ ખૂટે છે તેને માટે કંઠાય તમને કહ્યું
હોય તો પણ તે સઘળું તેઓ આવે ત્યાં-
જ જ બની શકે.

ઝવેરી—બાઈ સાહેબ તે પેટિને
માટેજ મારી પાસે ઝવેરાત મંગાવેલું
છે. જો તે પેટિ આપ મને આપો તો
તેને ખૂટતાં રત્નો બરોબર અંકીત કરી
સાંજે લાઈ સાહેબ આગળ રજી કરી દઈ.

પ્રેમલતાને આથી મનમાં ચોક્કસ
ખબર પડી કે આ કોઈ ઉજ્જવળાં કપડાં-
વાળો મણી પ્રસાદના જેવો સપાટીઓ કંગ
છે પછી કહેવા લાગી, શેઠજી, હું તેમના
આજ્ઞા સિવાય આપી કે બતાવી શકું તેમ

વિચારોમાંજ પરોવાયેલું રહે છે; આવો મહા પુરુષ ઈશ્વર પ્રીતિની નિશામાં અત્યંત મસ્ત થઈ રહેલો હોય છે; અને આવો મહા પુરુષ સોનાનાં મુકુટની ઇચ્છા સરખીએ કરતો નથી પરંતુ એક દણ્ટકનાં મુકુટને હૃદયથી વધાવી પહેરા લે છે. મનુષ્યમાં જે એક દિવ્ય જ્યોતિ પ્રકાશી રહી હોય છે તેનું ને મહા પુરુષને જ્ઞાન થયું હોય છે; અને તેનું અધ્યાત્મગુણ એટલું તો દૃઢ હોય છે કે ન્યાય અને સત્ય જાળવવા કાળે તે પોતાનાં માંખા પખાતર, કે પોતાના મિત્ર ખાતર, કે પોતાના દેશ ખાતર, કે પોતાના ધર્મ ખાતર, કે પોતાના એકજ સિધ્ધાંત ખાતર પોતાના પ્રાણની આહુતિ પણ આપના તૈયાર થાય છે. એ મહાત્મા ન્યાય-સત્ય-નીતિ-ધર્મ સિવાય બીજું કશું જાણતો નથી.

સાધારણ પ્રકારના માણસોને અને તેમાં વળી ધણા એક માણસોને જે કંઈ દુઃખ સહન કરવું પડે અથવા કંઈક સંસારના ભોગ ત્રિલાસ છેલ્લા પડે તો તો તેઓ ન્યાય-સત્ય-ધર્મને ખુશીથી વેગળા મૂકી દે. પરંતુ જે મનુષ્ય ધર્મનો મર્મ અને ગીતા કે બાઇબલનું રહસ્ય યથાર્થરીતે સમજે છે તે તો ન્યાય-સત્યને માટે, સમાજનાં હિતને માટે, જગતનાં કલ્યાણને માટે પોતાનાં કર્તવ્યમાં અડગ રહે છે. તેની અધ્યાત્મ શક્તિનો એટલો અધો તો વિકાસ થયો હોય છે કે તે શક્તિવડે તે પોતાના અંતરાત્માનો

પરમાત્મા જોડે સાક્ષાત્કાર કરી શકે છે; તેવો પુરુષ એક સંસારમાં રહી પરમાર્થ અને પરોપકાર વચ્ચે સતત પ્રયાસ કરે છે તો પણ તે અધ્યાત્મિક આનંદમાં તલલીન થઈ વૈરાગ્ય ધારણ કરતો હોય છે. સાધારણ માણસો તો સંસારનાં મોહનાંજ લુબ્ધ થયા હોય છે, સંસારનાજ કીડાં થઈ રહ્યા હોય છે. મહાત્મા જ્ઞાન પુરુષ જ્યારે પરસેવા માટેજ પોતાની જાતને અર્પણ કરે છે ત્યારે સાધારણ પુરુષો તો ત્રિપયભોગનાજ શુભામ થઈ રહ્યા હોય છે. તે પ્રભાવશાળી પુરુષ જ્યારે દુઃખ અને જીવન અને મર્ણની કિચિત્ પણ દરકાર કરતો નથી ત્યારે સાધારણ માણસો દુઃખમાં ને દુઃખમાંજ દિવસો કાઢે છે અને તેમને જીવન એટલું તો પ્રિય હોય છે કે મોતના નિચાર માત્રથી તેમને કમ-કમાટી હેતુન થાય છે. જીવનમાં આ પ્રમાણે આસક્ત થયેલા અને સંસાર સુખનેજ સર્વસ્વમાની તેમાં મોહિત થયેલા માણસો કદાપિ પણ સ્વાર્થ ત્યાગ કરી શકે નહિ અને જીવંતીનો હેતુ પાર પાડી શકે નહિ. તેથી કરીને જે પુરુષો આત્મસંયમ રાખે છે, જે પુરુષો આત્મભોગ આપે છે, જે પુરુષો અપ્રતિમ અધ્યાત્મગુણ ધરાવે છે, તેજ પુરુષોનાં નામ ને કામ સર્વકાળે તથા સર્વ સ્થળે કાયમ રહે છે.

(અપુર્ણ.)

دانش گزینی دنیا و آخرت اور جماعت کی زندگی

یہ ایک اعلیٰ پایہ کا مضمون ہے جو ہم نے ایک بزرگ کی لسانی استفادہ لیا ہے۔ بنظر حصول فائدہ عام ہدیہ ناظرین کرتے ہیں تاکہ ہر ایک سب قابلیت اس سے فائدہ مند ہو۔ یہ تقریر اردو ہی میں کی گئی تھی لیکن ہمارا سالہ گجراتی ہے اس لئے اسکا گجراتی ترجمہ اس رسالہ کے صفحہ نمبر ۳۰-۳۱-۳۲ و ۳۳ پر ہے۔ مگر ہمارے اردو دان ناظرین کو اصلی مزہ چکنا چکی کی خوشی سے یہاں اردو میں بھی شائع کر دیا ہے۔ ایڈیٹر

۷۸۶
لَبَسَ لِّلْاِنْسَانِ اِلَّا مَا سَعَىٰ

قرآن مجید کی تنبیہ یہ ہے کہ انسان کیلئے اس سے زیادہ حاصل نہیں کرتی اس لئے کوشش کی ہو۔ ہر ایک کام کیلئے اس کے مشروع سے ختم تک بہت درجات ہوتے ہیں۔ مشروع درجات اس کے اولیات کے جاتے ہیں اور بعد کے اخرویات۔

ایک دانہ گیہوں کا کسان نے لکھت کی زمین میں ڈالا اس وقت سے وہ دانہ انسان کی غذا بنے تک اس دن پر بہت سے محنت لگتے رہیں۔ پہلے وہ دانہ زمین سے جھار کی شکل میں باہر نکلتا ہے جس کی صورت پیرا کر یا پیرس کرانے کی صورت پر خیر کی صورت پر کپڑے کی صورت پر دانت میں چبا کر غذا کی صورت پر جسم میں اس سے بنا کر خون عمل کی صورت پر اعضا کی صورت پر خیر کر کر رہی ہوتا ہے۔ یہ تمام حالات و درجات کے بعد ایک ہی پہلی صورت مٹا کر دوسرے

کی صورت اختیار کر رہا تھا۔ مگر اب خور کچھ کر وہ خون و طبع میں جا کر جب تیخ کا جز بنا تو اب اس کی ایک دوسری کیفیت ہو گئی اب تک تو خود اپنی صورت بدلتا رہا۔ مگر اب تمام عالم کی صورتوں کو اور مخلوق کو اپنے میں لیتا ہے اور خود نہیں ملتا اب تک خود دوسروں میں جذب ہو جایا کرتا تھا۔ مگر اب تو اس نے خود میں دوسروں کو جذب کرنے کی طاقت پیدا کر لی مگر اس سے واضح تر کہوں تو وہ دانشا تک صورت ہی کی دنیا میں تھا مگر اب و طبع بن کر انیس کی آخرت میں آگیا۔

و نشتہا فی مالہ انفلکون۔ میں سامعین کا خیال پیرس ان کے گندم کی طرف پہاڑ کو دریافت کرتا ہوں کہ اگر وہ دانہ اپنی اصلی انفرادی حالت میں ہی رہتا۔ اور کسان کی زیر نگرانی نہ آتا۔ جسے اس کو خوش کی صورت میں لایا جو گیہوں کی جماعت ہے تو۔ آیا یہ کمال اخروی جزو کہ ہوا کی بیڑی بھی اس کو حاصل ہو سکتا؟

پس قربی کی ہر جان ضرورت ہے! میں نے خوشی پر جماعت کا لفظ بطریق کیا ہو صرف لفظ کے ظاہری لکھاؤ کے سبب کی کہ کام اور چند انشا اس کے اجتماع پر جماعت کا لفظ کہا جاتا ہے اگر ایک بیج میدان میں ایک بیج شکر پر سو ہوا آدمی جمع ہو جائیں تو عام لوگ اس بیج کو جماعت یا فرقہ کہتے ہیں لیکن فلسفہ نے جماعت کی ترکیب کو بوجھائی ہو وہ نئی بات و جدید ترکیب ہے فلسفہ کے نزدیک جماعت کی ترکیب کیلئے شخاص کا اجتماع ضروری نہیں بلکہ صرف ذہن و طبع جس کا کچھ حصہ میرے ابتدائی مباحث میں گیہوں کے دانہ کی کثرت کو کر

لہذا یہ معلوم خیال کا رابطہ اتحاد کافی ہے۔ اگر ایسا نہ تھا تو کئی شرانہ سے
 شاندار کسی میدان میں کھڑے کرتے جائیں لیکن انہیں کبھی قوم، مانگی
 اشتراک ہو تو ان پر جاعت کا لہر نہیں ملے ہو سکتا برخلاف اس کے
 اگر چار شخص مشرق و مغرب و جنوب و شمال کے ایک ایک گوشہ پر الگ
 الگ کھڑے ہو جاویں لیکن ان میں تو فخر خیال و عقائد نے رابطہ اتحاد
 پیدا کر دیا جو تہذیب و تہذیب جاعت پر نہیں جا چکا جو صرف مانگی ہی مرتب
 کر سکتا ہے یہ کام ہاتھ پاؤں کے بس کا نہیں ہے البتہ یہ اشتراک مانگی کبھی کبھی
 اجسام میں بھی اتحاد و ایقان پیدا کرتا ہے اس لئے متحد خیال ایک ایک گنگ
 جمع بھی ہو جاتے ہیں لیکن اجتماع جاعت کی حیثیت میں داخل نہیں ہے
 بلکہ بظاہر غرضی ہے وجہ ہے کہ اگر ہر لوگوں کی فرد نگیند میں جو خود جدا انہیں
 یا او را کہیں گرد مانگی اتحاد کے سبب سے وہ بھی ایک کن جاعت پر ہیں
 حقیقی جاعت چند دو یا ہون چند غیر اہمالات اور چند عقائد کے مجموعہ کا نام
 ہے جس میں کئی کن کی اسکی انفرادی و اصلی حالت باقی نہیں رہتی۔
 جو طرح چند ادوی اجزاء کے انضمام و ترکیب ایک نئے حقیقت عالم وجود
 میں آتی ہے اور ان اجزاء کے تمام خواص و کیفیات مابعد کا استعمال ایک
 جدید کیفیت میں ہو جاتا ہے۔ اگر کسب و اور سبب و قن لکھ لانی کی صورت
 اختیار کر لیتے ہیں اور حالت انفرادی میں نہ کیے جو تمام غرضوں
 سے وہ پانی کی کیفیت میں تبدیل ہو جاتے ہیں۔ بعینہ یہی حال
 جاعت کی ترکیب کا ہے کہ جاعت میں شامل ہونے بعد اس کے کسی
 فرد کے عقائد، اعمال یا خیالات اسکی پہلی انفرادی حالت کے
 باقی نہیں رہ سکتے اگر ایسا ہوتا تو یقیناً اس فرد کا جاعت کے ساتھ
 حقیقی رابطہ اتحاد قائم نہیں رہے نہ کہ کچھ شک نہیں ہو سکتا۔

تجربہ جہم جہاد و تفریق فتنی و ڈکا۔ انھم قور و لا یعقلون انسان کا کام

خود و ہمت کی تصدیق کر کے کہ دو دوسرے کے ساتھ ملکر زندگی بسر
 کر سیکھے ہے ہی پیدا کیا گیا ہو اسکو اسکی انفرادی حالت کو ہی جو حکم دے
 تھی ایسے اعضائے گئے جو وہ ان کام کے نہیں تھے بلکہ دوسرے
 ملنے کے بعد کام میں آئے تھے یہی جاعت میں شامل ہونے کا پہلا سہارہ ہے
 یہاں تک کہ ہر ایک حقیقت کا مقصد اس بیان سے صرف ہو رہا تھا کہ انہاں بتایا گیا
 یہ کہ دنیا و حیات کی ہر اور انفرادی حالت کیا؟ دوسری بات کہ
 دینی و دنیوی تہذیب کا دوسرا عرف جاعت ہی ہے جو ذات انفرادی پہلی بات
 میری پہلی مثال سے ایک کھنڈ ہوم میں ہر ایک گروہ گم نے انسانی دماغ
 کے قبل حقیقی صورتیں لیں و سبب دنیاوی و سماجی حالت سے گھر جیلا انسان کے دماغ
 جزو ہر انسان نیکساں تو اسکی آخرت پر کیا ہر پہنچ کر ملنے پر کچھ بکرب
 شکلوں کے اپنے میں لینے کی طاقت پیدا کر لی بعینہ یہی طرح کہ گروہ گم
 کے لئے دماغ انسانی اس کے سلسلہ ارتقائی کا عرش ہے اس طرح جاعت
 انفرادی دماغ انسان کے لئے جاعت عرش ہے۔ جہاں خدا کی حقیقت
 اور خدا کی قوت (یل اللہ مع الجماعۃ) اس کے افراد
 کے لئے ہر وقت موائف ہے اتنا ہی نہیں بلکہ اس میں بعض اہل اللہ
 ہر دو ان تو مضافاً باہل دماغ میں جو افراد موجود ہوتے ہیں انہ
 سبب جاعت خود ایک نیکہ کا کام دیتی ہے۔ آئینہ کو باہل عا
 ایک ٹھکانا پرانہ دیکھ لیتا ہے و گرا پڑتا ہے میں کہ عالم انہیں کیا دیکھتا
 جاہل کیا؟ عالم انہیں میں نے عیوب کی تھما ہوا دماغ میں خود بیان و عالم
 کی پی خیران و غریبوں میں اگرچہ وہاں میں بہت ہیں انہاں کو اپنے عیوب
 نظر نہیں آتے اگرچہ یہیں بھی وہ بہت ہیں۔ کام تو وہ دونوں کرتے ہیں مگر
 عالم بعینہ آخرت کی امید پر کچھ اور جاہل بعینہ دنیا کی غرض سے انہاں پر کام
 تو وہ دونوں کچھ بری نظر آتے ہیں لیکن یہ کہ دنیا کے فتنے و فتنے ہو جاتے ہیں

ہر کو خور میں ہو دو بے دین بہت اور اگر اس پر غرض

ہر کو آخر میں ہو دو و مومن دست

નવરંગી બાગ.

કરપલ્લી!

હાથની ચાલાકીથી બોલવાનો ભાષા.

(ભાષનધ માટે લખનાર, રમુજ. બોરસદ)

આ ભાષા હાથની ચાલાકીથી બોલનાર વામાં આવે છે તે એવી રીતે કે હાથની સમસામાં બારાબરીના તમામ બહાર હસ્તક, હીર્ષક, કાના માત્ર વીગેરે આવી જાય છે. અભ્યાસ થયા પછી સહેલાઈથી વાત ચીન કરી શકાય છે. કરપલ્લી ભાષાથી કેન્દ્રાક લોકો હેરવ પમાટે એવા ખેલ કરી શકે છે મેરમેરીઅમનો ઢોંગ ધરાવનારા ખેલાડીઓ આ ભાષાનો ઉપયોગ કરે છે, સીધ અને સાધક બંને એ ભાષામાં પ્રવીણ હોવાથી મુખથી બોલ્યા શીવાય એક બીજાનો આસય સમજી શકે છે, અન્ય માણસોને પણ આ ભાષા ઘણી ઉપયોગી છે, જેમકે વહેપારીઓ પોતાના વહેપાર સંબંધી વાત છુપી રીતે કરી શકે, જે રીતે એક ભાષા (કરપલ્લી) શીખેલા હોય તે ઘણા માણસો વચ્ચે પણ એક બીજાનું મન જાણી શકે, આપણામાં કહેવત છે કે:- “સહુવાતે પડરે ભસો, બુલે દીસે બીગાડ ત્વઆ મહયું શે બે શરીર વસે મહી મંદવાડ” છુપી વાત કરવા માટે કોઈ પ્રસંગે એકાતમાં જવું પડે છે, આ ભાષા શીખનારને એ વિપત્તી દૂર થાય છે, આ ભાષા અનેક તરફથી હાથનો ચાલાકીથી અન્યો અન્ય

સમજાવવામાં આવે છે. કરપલ્લી ભાષાની ઘણી રીતો છે તેમાંની એક રીત નીચે મુજબ છે, બીજી રીતો કોઈ કોઈ પ્રસંગે આપવામાં આવશે

અહીં ફણી, કમળ, ચક્ર, ટંકાર, તરોવર ખાસા, ચોવન, શણગાર રામ કહે શુણ લક્ષ્મણ ખાત, આગળી અહાર અપટી માત,

અર્થ

૧ અ. આ ઇ. બી. એ એ વીગેરે=ફણી એટલે નાગની ફણીની માફક હાથનો ચાળો કરવો

૨ ક. ખ. ગ. ધ. ડ=કમળ”કમળ પુલની માફક હાથનો ચાળો કરવો

૩ ચ. છ. જ. ઝ. મ=ચક્ર”ગોળ ચક્ર ચક્ર હાથ ફેરવવો.

૪ ટ. ઠ. ડ. ઢ. ધુ=ટંકાર” મારવું એટલે કોળને માગવા હાથ જિગામીએ તેવી રીતે જિગામવું.

૫ ત. થ દ ધ. ન=તરોવર” પાણીમાં તરવી વખતે હાથ હલાવવો પડે છે, તેમ હલાવવું.

૬ પ ફ. બ. લ. મ=ખાસા(સાગટાં બાણના) નાંખતા હાથએ એવો હાથનો ચાળો કરવો.

૭ ચ. ર. લી. વ=યોવન' મુછ ઊપર હાથ શખ્ત થયો.

૮ ચ. હ. જ. ધ. સ= શબ્દગાર પહેરતા હોઈએ એમ જતાવવું.

એના એકંદર આઠ વર્ગ પાડેલા છે, તેમાં આપણને હવે કાના મ ત દરવધ દીર્ઘ વીધે સમજવાનું થાકી છે તે નીચે મુજબ-

ઊપર બતાવ્યા પ્રમાણે દાયનો આળો કરી (દરેક વર્ગમાં એ દાયની પાંચ આંગળીયોના પાંચ જ દાર, સુગ્રામાં આવ્યા છે) જે વર્ગનો જેટલામાં અક્ષર જનારવે હોય તેટલી આંગળી ઊંચી કરવી અને કાના માત્ર જતાવવા માટે ચપટી વગાડવી.

આપણે હવે જોઈએ કે 'મગન' એ શીએ છીએ. 'મ' એ અક્ષર છઠ્ઠા વર્ગનો પાંચમો અક્ષર છે, માટે પાંચ નોંખતા હોઈએ એવું બતાવી પાંચ આંગળી ઊંચી કરવી હવે ગ' બીજા વર્ગનો ત્રીજો અક્ષર છે માટે કમળના પુલગી માફક દાયનો આળો બતાવી ત્રણ આંગળી ઊંચી કરવી અને ન' પાંચમાં વર્ગનો પાંચમો અક્ષર છે માટે પાછીમાં તરતી હોઈએ એમ 'હાથ જતાવી પાંચ આંગળી ઊંચી કરવી એટલે મગ' એ

જે અક્ષરને કાનો હુસ્વાઈ હુસ્વાઈ બનાવવું હોય, તે અક્ષરની સંજ્ઞા કરવા પછી ચપટી વગાડતા હોઈએ, એવો આળો કવોઈ અને અક્ષરને માથે એક અગર જે માત્રા જતાવવી હોયતો હાથ નીચો નાળી એક અગર જે આંગળી જતાવવી અને કોઈ અક્ષર ઊપર અભુસ્વાર જતાવવું હોય તો નાક ઊપર હાથ મુકવો.

એ પ્રમાણે આવડ્યા પછી અભ્યાસથી એટલી બધી ઝડપ બેસી જાય છે કે ગમે તેટલી મોટી વાત પણ એપાટા બંધ બતાવી શકાય છે આમા મામી આ ભાષાની આવડવાળા કોઈને ધરાવે પણ જાણવા દેતા નથી અને પોતાની વાતો કરી શકે છે; આમાં જો કોઈને સમજણ ન પડે તો અગોને લખી મે કદશથી તેનો ખુલાસો જતાવવામાં આવશે. આ માનિકતા આવતા અંકોમાં રપલ્લ. લ પાની બીજી રીતો કયા ગીતા. શરી, શુદ્ધાશરી અને આંખના પલકાશથી સમજવાની ભાષા. અનુક્રમે આપવામાં આવશે

૦ સમજ ક કા કી ક હા તી એ ચપટી કરી ને માટે એ ચપટીએ અને કુ ને માટે ત્રણ ચપટીએ વગાડવી, કે કે કે કે ને માટે દાથ જમણી તરફ છે એ રાખી એક આંગળી જતાવવી, કે ને માટે બે આંગળી જતાવવી, કા ને માટે ત્રણ અને કા ને માટે ચાર અને અનુસ્વાર માટે નાક દાખવું એ પ્રમાણે દરેક અક્ષરને માટે સમજ છેવું.

અટકાવને નિયમીત કરનાર અને સ્ત્રીઓના સંચાળા
ગુપ્ત રાગોને ગટાનનાર ગોળીએ.

આનુ પિલ્લ.

દોમત ડી ૧ નો રૂ ૦ ૧૧ પોરત ખર્ચ જુદું.
ભાઈબધ ઓફીસ મુગલવાડા - વડોદરા.

મનતરંગ શમથ્યા.

એક પુનરી પોતાના ગામમાં આવેલા
૩ હનુમાને પોતાના ઘરથી તેજ લઈ અર્પણ
કરવા નીકળ્યા. પ્રથમ હનુમાન પાસે જઈ
તેણે વાચના કરી કે, હે પ્રભુ મ્હારી પાસે
જે તેજ છે. તેને હું તારા પ્રભાવે જમણું
કરીશ તો તને પાંચ રોડ તેન અર્પણ કરીશ.
હનુમાનની કૃપાથી તમનજ પુનરી પાસે
જમણું તેજ થયું, તેમાંથી તેણે પ્રથમ હનુ-
માનને પાંચ રોડ તેજ અર્પણ કર્યું. અને
બીજા હનુમાન પાસે ગયો અને ત્યાં પણ
પ્રથમના હનુમાન પ્રમાણેજ વાચના કરી અને
ત્યાં પણ તેજ જમણું થયું તેમાંથી પાંચ રોડ તેન
બીજા હનુમાનને પણ અર્પણ કર્યું. બે
વધુ તેજ લઈ ત્રીજા હનુમાન પાસે ગયો
અને ત્યાં પણ ઉપર પ્રમાણેજ વાચના કરી
તો અને પણ જમણું તેજ થયું. અને તે
બધું તેજ ત્રીજા હનુમાનને અર્પણ કરી હાથ
અર્થાત ત્રણે હનુમાનને એક સરખું તેજ
અર્પણ કર્યું. પોતાની પાસે તેનના કાંઈ

કિશક રહી નહી. તારે મનકુર પુનરી
પોતાના ઘરથી મધુ તેજ સાથે લઈને
નિકળ્યો હશે ? લેખક.

જનારદન ભારેકર ગણેશ કરણીક

તારાપુર.

જનાથો:—માહમધ આદિમાં એક
આનાના રૂપસાથે મોકલવા. જેના જનાથો
ખર હશે. તેના નામે મનકુર માસિકમાં
પ્રગટ થશે અને તેઓને કાંઈક ધનામ
પણ મળશે.

પાદ પૂર્તી

પદે મીઠાં વેણો, હૃદય માંહી રાખે વિષ સુરી

ઉપલી પાદ પૂર્તીના તથા અરથો બંનાવી
કવિતા તૈયાર કરી બહમધ આશીસમાં એકીટર
સાહેબને મોકલવી જેની કવિતા કિતમ કશી
તેને વાચવા લાયક એક પુસ્તક ધનામ
આપીશ લેખક

જનારદન ભારેકર ગણેશ

કરણીક તારાપુરકર

કનૈયાલાલ એન્ડ કંપનીની સર્વોત્તમ

શુભાબની ગોળીઓ.

પેટમાં આવતી નથી ગણ
બળતું નથી, બળકેને પણ સુખેથી
પાય છે. તેમજ સ્વતી છે, ઘણાંજ
સરસીશીટોથી જેની તારીફ થયેલી છે.

લખો—સાહ એન.ટ.

એચ. એન. શુક્લ;

આણંદ

શુજર સાહિત્યમાં નવિન

સુંદર વાર્તાઓ અને આકર્ષક
ચિત્રો સહિત પ્રગટ થનાર
સચિત્ર પેતી સીરીઝ.

ચન્દ્ર હોર.

વિદ્વાન લેખકોની વાર્તાઓ તથા
આકર્ષક ચિત્રો સીરીઝના પ્રાદેશને અ-
ત્યુત્તમ બોટો વર્ગો મફત બોટો આપનાર
મિત્રમંડળ માત્ર ૧-૨-૦ એડવાન્સ
તરીકે લેનારને એક સુંદર પુસ્તક
બેટ છુટક નકલ મારે દે. આનાની
સીરીઝ બીકવી.

લખો—એન.જી. “ચન્દ્રહોર”

ગલેમરી-સુરત

અમે અને અમારા લાઇબ્રેરી.

વાર્તા વારિધિ માસીક પત્રના
જાન્યુઆરી ૧૯૧૫ ના અંકમાં અમારા
દીવાળીના ખાસ અંક સંબંધી નીચે
મુજબ લાઇબ્રેરી જેવામાં આવે છે:-

લાઇબ્રેરી-નવરંગ-(દીવાળી
નિમિત્તે ખાસ અંક. અધિપતિ મી. કે.
એમ. ઝીયાઅલી-વડોદરા.)

પ્રસ્તુત માસિકમાં રા. રતનલાલ
એન. વકતાના લેખો વિશેષ દૃષ્ટિ
ગ્રાસ્તર થાય છે. અને તેમાં " મહાન
પુરુષો મોટા પ્રમાણમાં કેમ ના
પાકે ? " વાળો લેખ આ માસિક માટે
ઠીક આવેખાયેલો છે; શિવાય " જીવન
'સાહસ્ય' " અને રા. લલિતનુ " પ્રિય
પ્રાણુ રાખે " નું કાવ્ય વગેરે પણ
મુંદર છે. રા. રમુછ-ગોરસદની સંજ્ઞા
થી " પ્રેમધેલો ઈશક " નામે લખાયેલો
લેખ કેટલાક લેખકોને નવો રસ્તો બતા
વનાર-મોર્ગ સુચક (!) છે-અર્થાત્ એ
આખો લેખ અપવાદ બાદ કરતાં રા.
પદીઆરના 'પ્રેમ પ્રેમને પ્રેમ' નામના
પુસ્તકમાંથી ઉપાડી લીધે લાગે છે.

જે મુજ લેખમાં, મી. રમુછને ર-
મુજ પડી, તો, તે અસલ સ્થિતિમાંજ
ઉપાડી લીધે હતે તો આડકતરી રીતે
એ બદલેલ હતું અને તેથી વાંચકોને તે
વિશેષ રમુજ આવત !

આ ખાસ અંકમાં કુલ ત્રણ ચાર
છબીઓ આપવામાં આવી છે. તેમાં
રાયટલ પેન્સ અને રા. વકતાની છબી
આકર્ષક ચિત્રાંશુક છે. આતંક નિબંધ

ઔપચાલ્યથી ખ્યાતિ પામેલા મરહુમ
રા. મલીશંકર ગોવિંદજીની છબી અને
એમની ઔપચાલ્યનો સ્ટાફ અત્રે કે
ઉતારવો પડ્યો છે ! !

લાઇબ્રેરી-નવરંગ, જેમ સમા-
જને લાભ આપે છે તેમ હંમેશ
આપવા દિધાંયુ રહે અવી વાંચકના સાથે
વીરમતાં જણાતીશું કે પ્રસ્તુત માસિક
એક મુસલમાન સંજ્ઞાના હાથ નીચે
નીકળતું છતાં તેમાં 'દિ'કુ લેખકોના
લેખો આવે છે. ઉપરાંત હિંદુ તહેવારને
માન આપી દીવાળી નિમિત્તે અંક ભેટ
આપવાનો તેમણે ઉત્સાહ પ્રદર્શિત કર્યો
છે. તે જોઈ અમને વિશેષ આનંદ થાય
તો તેમાં ખોટું શું ! !

લાઇબ્રેરી-વાર્તા વાંચના અધિ-
પતિ સાહેબે અમારે માટે પોતાનો જ
સ્વતંત્ર અભિપ્રાય પ્રગટ કર્યો છે. તે માટે
અમે તેમનો ઉપકાર માનતાં ખુલાસો
કરીશું કે રા. રમુછ ના લેખ માટેની
દીકાના સંબંધમાં તેઓનું 'કંઠેવું' છે કે
"મેં અત્યાર મુઘી 'પ્રેમ પ્રેમને પ્રેમ'
નામનું પુસ્તક વાંચ્યુંજ નથી, છતાં તેના
લેખકના અને મારા વિચારો તદ્દન મળ-
તાંજ આંખ્યાં હોય તો શબ્દો પણ રળ-
તાંજ આપનાં અસંબંધિત નથી ! " વળી
મહુમ રા. મણિશંકર અને તેમના ઔપ
ચાલ્યના સ્ટાફની છબી સંબંધી અમારા
વિચારો એવા છે કે તેઓએ કદાપિ
બહુર અખરોના આધારે પોતાનો લેખો
કેનેદમંદ કર્યો હોય છતાં ઔપચાલ્યનાં પણ

ખરે ગુણ હોવો જોઈએ કે જ્યાં વધેના વહેવા સાથે તેની ખ્યાતી વધતીજ ગઈ, એટલુંજ નહિ પણ પેપરના હકમાં જહેર ખખરો એક ઉત્તેજન સમાન છે, જ્યારથી ભાઈબંધનું જન્મ થયું ત્યારથી આજ આઠ વર્ષ થયાં તેમની જહેર ખખર આ માસીકમાં ચાલુજ છે ત્યારે આટલા લાંબા સમયે આવી રીતે કાર્ય રૂપે નેમતો ઉપકાર અમે પ્રદર્શિત કરીએ તો તેમાં ખોટું શું ?

અધિપતિ.

અખખારે ઇસલામ ગ્રંથના પત્ર ના તા ૧૪-૧-૨૫ના અંકમાં અમારા આંદાન ખર માટે આપેલું નિમે પ્રમાણેલું લખાણ ઉપકારની લાગણી માથે અને ઉતારી લઈએ છીએ.

ભાઈબંધનવરગનું નવા સાલનું મંગીલું ચોપાનયું.

વડોદરામાં મીં. કે. એમ. ઝીયાઅલીએ પોતાના અધીપતી ગણા હેઠલ પ્રગટ થતા માસીક “ભાઈબંધનવરગ” નામનું ચોપાનયું, આપણી ઉપરની રાજ કરતી હોમના ખેરલા નવા ઇં. સં. ૧૯૧૫ ના નવા વરષની વાચનારી આલમને “માલ મુખારક” આપવા માટે જે મોંડ નંબર બહાર પાડયો છે તેમાં જણીતા વીદ્વાનો, લેખકો જહેર પુરૂષો વગેરેના ફોટુઓ આરટ પેપર ઉપર આપયા છે તથા ખીન્ન વાંચના લાયક વિશયોથી આ ચોપાન્યાતા પાનાઓ ખગી પોતાના વાંચક વરગની એક ઉમદા સેવા મળવી છે. અમે અમારા

ઉપકાર માસીક ભાઈબંધના સાહસમાં દર વર્સે ઉમેરાતી જતી રેતક જોઈને થલું ખુશી થઈએ છીએ. ખુદા પાક તેમના સાહજાને લીન ઉગતે વધુ લીપાવો અને ફોલ ખખરો; ખાખીન

ભાઈબંધનવરગ માસિકે પણ જાનેના રીના અંકમાં નીચેનું વાંચક છાપવાની ફૂપાણ તરતી લીધી છે.

ભાઈબંધનવરગ-આ માસિકમાં કેટલાંક રમુજ વાંચવા યોગ્ય સામાન્ય વિશયો અર્થવાનાં આવે છે

મુખર્ષના “ગુજરાતી પત્રે ન” ઉત્તમ રખેલો વાપવાની મેહેરખાની છી-ધી છે તેનો અતિપથ ઉપકારની લાગણી સાથે અતરે ઉતારો કરી લઈએ છીએ.

ભાઈબંધનવરગનો નવા વર્ષનો અક આવકારને પાત્ર છે, તેમના એલી-ટર મી. કે. એમ. ઝીયાઅલીએ અંકને મુશોળીત કરવા માટે થલો સારો પ્રયત્ન કર્યો છે. આટું પેપરપર છાપેલા કેટલાક સારા ચિત્રો પણ આપવામાં આવ્યા છે નિયોની ચુટલો પણ સારી થઈ થઈ છે. લેખક-ગીપુટી ‘નું ચિત્ર ધ્યાન ખેચે તેવું છે તેની અદર રા. રતનલાલ જી. વકતા, રા. જન્મ-ચકર લલીન અને કે. એમ. ઝીયાઅલી નો ઝૂપ આપવામાં આવ્યો છે, અને તેઓએ ઉત્તમ વિચારો પ્રદર્શિત કર્યા છે તેમાટે અમેએ અંક મંગાવી વાંચવાની ખાસ ખાલમણ ફરીએ છીએ, આ જોટનો અંક આઠમા વર્ષનો પહેલો છે. જેનું કેસન્ટ પ્રિન્ટીંગ વર્કસ-વડોદરા.

સત્કાર અને વિચાર

સદ્વિચાર-એ નામનું મોક્ષક મુખ્યમિધ્ય
 યુગ્મજર સાક્ષી શીરામખી ના બા. દરમોર્ષીદ-
 દાસ કંદાનાળીના પુત્ર મંગલજાન એવ કંદાના
 વાળા, એણે, એના તંત્રીપણા, નીચે આજે
 ત્રણ વર્ષથી નિમનિન પ્રગટ થાય છે. એસક
 તેમાં આવતા લેખોમાંના કેટલાંક વાંચવા
 અને મનના કરવા યોગ્ય હોય છે. વળી
 ન્યાયની ખાતર એમ પણ કહીશું કે—
 “ એપ નિચાં કહે છે ” તે મધ્યમા નીચે
 દેવકે માસિકના નિમ્નપક્ષ પાતપણે યજ્ઞ
 દોષની નોંધ લેવામાં આવે છે.

વાર્તાવારિધિ—(રીવાજોના ખાસ સચિત્ર
 અંક, પ્રયોજક, મુલ્યપતિરામ, ઉત્તમરાય; ભટ
 અમદાવાદ પ્રસ્તુત અંકમાં અપવાદ રૂપ એકાદ
 બે દાખો મિવાયના લખાણો વાંચવા જેવાં
 છે, અમુકે કાન્યમાં સારા ભાવનો દુષ્કોણ મળ્યા
 તો હોયનો તો તે જવાબદારી લેખકના શીર છે.
 આવા લખાણો જમાનાને ઉપયોગી થઈ પડશે કે
 નહીં—? સામાન્ય વર્ગ આમાંથી કેવું તત્ત્વ
 મેળવશે? અને તે એના પ્રત્યે મારી શી ફરજ
 છે? કેવું સમજવા વિના કે વિચાર્યા સિવાય
 લખનારો લેખક જન સમાજના મૂર્ખ મિત્ર
 તરીકેની મરજ પૂરી પાડતાં, તેમના અદિતમાં
 સમિલ થાય છે. તે ત્રિવિધ એટલે કે જગ્ય સંજોવી
 અર્થા અમળ ઉપર કરવામાં આવશે, હાલતો
 અત્રે વિરામતાં જણાવી શું કે—

આ માસિક ચલતવામાં પ્રયોજકનો શ્રમ
 બેસક પ્રદાસનિય છે. સામાન્ય લગજમથી
 સંખ્યાબંધ પુઠોનું વાંચન પૂરું પાડે છે તેજ

દાખલો અત્રે બસ છે.

સાર નમું પારખી સમયને અને આસને
 જોળખતાં શીખવાની પ્રયોજકને દૃઢ વધાર
 જરૂર છે. છતાં હાલ કેંલાક મોસથી નેચે શ્રીની
 પ્રતિતિ અર સ્થ રહેતી હોવાથીજ આમ બનવાનું
 કદબી શકે.

દિગ્ગજર જૈન—કારતકનો અંક તે વીર
 નિર્વાણ સચિત્ર ખાસ અંક છે તેમાં કેટલાક
 મુખ્યમિધ્ય લેખકોના લંખાણોનો સંગ્રહ કરવામાં
 આવેલો છે. મી. દરખટ વોરન અને ગાર્ડન
 ના ઇંગ્લીશ લેખો ધ્યાન પૂર્વક વાંચવા જેવાં
 છે પંડિત લાલનનો ખદિરામની ખિલીદારીનો
 લેખ પ્રસંસા પાત્ર છે. મી વાડીમાલ મોતીલાલ
 પણ ઠીક વિચારો પ્રદર્શિત કર્યા છે

ઓમંતિ લાલિતા બહેનનો લેખ પણ ઠીક
 આલેખાએ છે. પ્રસ્તુત અંકમાં અપવાદ કે જે
 કેટલાંક લખાણો લખ્યા છે તે મિલુરાં પણ
 અધુરા જણાય છે તે મિત્રને પણ દરજી
 કેટલુંક શીખવાનું બાકી છે. મિત્રદર કામ ધણું
 સારે છે

આ વિવાદ—કેળવણી, ખાતકાલ વિવેચક,
 ભુધિપ્રમ, સુદરી સુબોધ, વાર્તા વારિધિનો
 પોષ માસનો અંક, વહોરા ઉદય પખવારીક
 નો મોડ નંબર, ખાગે મોમિન, શીરદોસ
 ભગ્યેદય તથા શ્રીમાતી અબુદય જાનોદય,
 માસિક, અમદાવાદ પખલાખ રાહડું પોગે
 પત્ર અને અદલામાં મળ્યા છે તેનો સહ
 પ્રેમ સ્વીકાર કર્યો છે. તેનો અભિપ્રાય હવે
 પછી દાંકવામાં આવશે. સ્થળ સંકોચને
 લીધે હાલ ખતી શકે તેમ નથી.

અધિપતિ ભાદ્રપદ

જ્યારે વડોદરામાં ઠાલેરા ફાટી નિકળ્યું હતું ત્યારે હકીમનું

અરકે હાલુમં

બચાવાનું એક સાધન થઈ પડ્યું હતું. જેની નોંધ તે રખતના વર્તમાન પર એ લીધી હતી !

મળવાનું ઠેકાણું—છ. એન. હકીમ, વડોદરા.

—

भृगुनरक्षि—पृ० १६२।

અનુક્રમણિકા.

[વિષય]	સાધબંધ	[પૃષ્ઠ]	[વિષય]	ભાગકેનો આવ. [પૃષ્ઠ]
--------	--------	---------	--------	---------------------

૧. કસાપીને (કાવ્ય)	... ૧૪૪
૨. મહાત્મા અને સાધુ-સ	... ૧૪૫
૩. અમારી દેવ (કાવ્ય)	... ૧૪૭
૪. કમલોદય શા. માંથીના હવેલ	...
૫. અગ્નિપરથી લેવાને અંગે	૧૪૮

૭. સાલ મુજારક (કાવ્ય)	... ૧૫૮
૮. શોભા અને વિનેદ	... ૧૫૯
૯. નવરંગ	... ૧૬૧
૧૦. મનતરંગ સમયેના જવાબ	૧૬૪

નવરંગી ભાગ.

ભાગકેનો આવ.
૫. અગ્નિ નિધન (કાવ્ય) ... ૧૫૨
૬. કુસાવતી (વાર્તા) ... ૧૫૩

૧૧. જીંટ વેલ અશુભસમ	...
(એ વિષ વાર્તા)	... ૧૬૬
૧૨. પ્રીતિની કલ્પતી (કાવ્ય)	... ૧૭૦
૧૩. પેસાની પ્રથુના (કાવ્ય)	... ૧૭૧

આ પત્ર, પુસ્તક દેવી બીજા અંગે "ધી કેસ-ટ-પિન્ડીય વહેસ" વડોદરામાં પેતાના મરતે જાણી બોધબંધ ગ્રાંથીસમાયી પ્રમદ કરુ તા. ૨-૫-૧૫.

વહેપાર ઉદ્યોગને આશિર્વાદ !

એક મહાન પુસ્તક ગુજરાતી ભાષામાં સામાન્ય પ્રમુખને ઉપયોગી થઈ પડે એવી રીતે પ્રગટ કરવાનું કામ : “ ધી મોડર્ન એકવર્ષીકીંગ મોસાયટી—ખરેડા ” એ પોતાને બોલી શકે છે. તેને લગતી કેટલીક અગત્યની દ્રષ્ટિકોણ અત્યંત રજુ કરી દેતે શખ્સ તેનું વિચાર મનન કરશે એવી આશા રાખવામાં આવે છે.

૧ મગદુર પુસ્તકનું નામ “ ઝીમંતાઇનો સરળ માર્ગ અને જાહેરાતનો ભંડાર ” રાખવામાં આવ્યું છે.

૨ ચદર પુસ્તકનું કદ ૬૧૧-૬૧૧ ” અને જાડાઈ ૧૦૧ ક્ષેત્રી તથા પૃષ્ઠ ૫૦૦૦ થશે.

૩ ચદર પુસ્તકની પુરે પુરી ૫૦૦૦ નકલો જાપવાનું કામ ચાલુ થઈ ગયું છે. અને આગળ ચાલુ જ છે.

૪ સર્વ કોષ કબુલ કરે છે કે હિંદુસ્તાનનો વહેપાર હજી આદ્યાવસ્થામાં છે, તદન અંધાધુધ રીતે ચલાવવામાં આવે છે, થોડી મહેનતે થોડી પ્રજ્ઞા અને થોડા વધુ કમાણી કેમ કરવી તે જ્ઞાન હજી હીંદી પ્રજામાં બહોળા પ્રમાણમાં પ્રસર્યું નથી તેથી તેનું વાંચન પુર પાડનારા પુસ્તકો ઘણા મોટા ફેલાવો બમવાની આવશ્યકતા સ્વીકારવામાં આવે છે. તેથી આ પુસ્તકમાં તેનું વાંચન પુર પાડીને સાચેજ વ્યાપારની ખીલવણીનું મુખ્ય આધન જે પ્રખ્યાતી છે તે માટે જાહેર ખખડો દાખલ કરી તેના લાભનો અનુભવ આપવાનું વ્યાજખી વિચારી તેની સ્થાપલપર આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાને માટે ઘણી મુશ્કેલીઓ સમઘા ઢોવા છતાં મોસાયટીએ તે કામ પુર્ણ કરવાની ખત સાથે દિગ્મત ભીડી છે !

૫ એ પુસ્તકના દરેક પ્રકારમાં નિચેના અડધા ભાગમાં ધંધાદારીઓની જાહેર ખખડો દાખલ કરવામાં આવે છે તેનો નમુનો લાઘવ્ય માર્ગિકના ગયા સાલના ૨, ૩, ૪, ૫ મે અંકના ઉદાહરણો જોવાથી સમજશે. અથવા નિચેના સરનામે એક આનાની દીકરી મોક્ષવાથી મોક્ષવાતના ૧૮ પૃષ્ઠ મોક્ષવામાં આવશે.

૬ જે સાહેબો ૩, ૫ સાથે પોતાની જાહેરાત મોકલશે તો તે જાહેર ખખડ એક વારતો લાઘવ્ય માર્ગિકના અંકમાં પ્રગટ થઈ જશે, અને ૧૧મી ઝીમંતાઇના પુસ્તકની ખંડ દખર પ્રતોમાં પણ તે જાહેર જશે ઉપરાંત એ પુસ્તકનો એક વિભાગ તૈયાર થઈ ખદા પડશે અને તે તદન મુક્ત મોકલી આપવામાં આવશે. એવી રીતે ત્રણ ગણો લાભ મેળવવા ૩. ૫ની શુલ્કવિસાદ છે !

૭ પ્રથમ વિભાગ ૧૦૦ પૃષ્ઠનો પ્રગટ કરવામાં આવશે, તે જોઈ ખરીદ કરવા માગતા દરેક તેમને સાડા પાંચ આનાની જ કિંમતે મળી શકશે.

૮ મંગાવેથી વધુ દ્રષ્ટિકોણ વિગેરે લખી મોકલવામાં આવશે. એક આનાની દીકરી ખીલનારને સાથે કેટલીક ઉપયોગી મોટા મોક્ષવામાં આવશે.

ખત વહેપાર નિચેના સરનામે કરવો.

જનરલ મેનેજર ધી મોડર્ન એકવર્ષીકીંગ મોસાયટી

મુમલવાડા—વડોદરા

સર્વોત્તમ, લેખનદાર, ટેલિફોન બનાવનાર.

દે સી સી ગા રે ૮ ફે ક ૮ રી

સીંહ છાપ

ટ્રેડ-માર્ક

રજીસ્ટર નંબર ૧૩૭

શા. કુલચંદ નાથાલાલ

બારસદ ઠે બબર સ્ટ્રીટ દેશ ગુજરાત

લાખોમાં એકજ !

અસકિત અને બાળસને મટાડનાર, રક્ત તથા વીર્યમાં મુધારો
—વધારો કરનાર, લાખી છ દબી અને કામમાં વખળતા આપનાર—

શક્તિની ખિતહરીફ દવા.

દેશી દવા દ્રવ્યોના સ્વચ્છ અને શુદ્ધ રસોડામાં તૈયાર કરેલી છે.

આતંક નિવૃત્તિ ગોળીઓ

આ દવા દ્રવ્યોના સ્વચ્છ અને શુદ્ધ રસોડામાં તૈયાર કરેલી છે.

એ લાખોમાં એકજ છે. !

એ વાત આજે ૩૪ વર્ષ થયા દુનિયાની

તમામ પ્રાણીઓ ક્યુન કરી છે.

દિ—૩૨ ગોળીઓની ૧ ડોઝીના રૂ. ૧

પચાસે જથ્થામાં પ્રાણી વીર્ય મશાળી પાચે !

કિમત કે પોસ્ટેજ કહ પણ લેવામાં આવતુ નહી

વૈદ્યશાસ્ત્રી માણીશંકર ગોવીંદજી, જામનગર—

(મહીઆવાડ)

વડોદરા—એજન્ટ રા. સાવુકલાલ અમ્ભાગમ ડાકુર—રાવપુરા.

કાંઈ છપાવવું છે ?

કેળવી, કાર્ડ, કવર, લેટરપેપર, વીઝીટીંગ કાર્ડ બીલ્ડિંગ
ભરતીયાં—આંકડા પરચુરસુ ટાગ ઉપરાંત ચોપાનીઆઓ, પ્રસંગ નિગેરે
સફાઈદાર વખતના અને કિંદ્રાયત સાથે છાપી આપનાર.

ધિ કેમન્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્કસ વેલેંગીપુરા—વડોદરા.

(બનામે ખુદા)

ખીઝાબે હમદાની

|| ચાને ||

વાળ કાળા કરવાનો કલપ

આ તેજ મેં જ્યારે કાઢવાનો વિચાર કર્યો ત્યારે હમેશા ખોદાને યાદ કરતો આથી મને ખોદાએ વધારે ખુશી આપીને મને ઇલાજ દેખાડ્યો કે મારી મદદથી તારું કામ ફેતેડ થશે. મદીના તો ખોદાતાલાએ પાક સરજમીન ઉપર પેદા કર્યું ત્યારે ખાનાકાળા અને મળામાં મદીના જેવાં બીજાં મોટાં મોટાં શહેરો નિવાસી રૂવાની દાંસલ કરવાની સાથે ખોદાતાલાને દગ્ગરો દગ્ગર ઉપકાર માનવો નિહાળી કે મને એક ખુશરોમ આદમીની સાથે મેલાપ થયો અને એનો ઇલાજ મળ્યો.

જે ખાસ બેરૂદ શક્તિ દમેરનીક મુતકનો રહેવાસી છે. એ ખુશરોમે કેટલીક ચીજ અને બહી, એ શહેર કેટલીક જામતોમાં તથા તારીસમાં વખણાવ્યું છે. વળી ખીઝાબે હમદાની બંધી હમદા ચીજમાં એક ઉત્તદા ચીજ છે. એ તેજ દાંડીના તથા માથાના બાહને લગાડવાથી ત્રણ મીનીટમાં બાલ કાળા, ચળકતા અને રેશમ જેવા મુલાયમ થઈ જાય છે. એ તેજથી બીજકુદ્દ કાધા પડવાની ધારતી નથી. મુગંધમાં ખુશબેદાર છે. એ તેજ લગાડવાથી ધણી દીવસો સુધી બાલ કાળા રહે છે એનો રંગ પાકો છે. અગીર કા મરીમને સાર પડે તેથી એની કીંમત થોડી રાખી છે. દુવા આમીન!

કીંમત બૉકસના રૂ. ૨૫ એક બૉકસ સાત મદીના ચૂલે છે.
પોસ્ટેજ છુટું વી. પી. થી મોકલીશું.

લખો:—

હઝરત મોહાના આશાદે યઝદાની

દાહ પીર સૈયદ નુરશાહ સાહેબ હમદાની

મેગનવાડા રોડ, અંતર મઝી-મુબઈપોસ્ટ નં. ૯.

ભાઈબંધ

જેમાં જોડાયલું છે

નવરંગ.

❀ પુ. ૮ મું.] માર્ચ સન ૧૯૧૫. [અંક ૩ જો. ❀

કલાપીને.

કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા !
ગુંજન કરતા હૃદય તણે ઉઘાડ્યો !
દિવ્ય અને મોહિત કલંકર કારમા !
અહો 'કલાપી' કેરા બુલ્લે બાનજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૧

પ્રજા અને વેલી પુણે વિલસી રહ્યું !
ગીરી મંદિર કલોલિનીનો સમુદાયજો !
ભ્રમર તણા ગુંજનથી ગરબ કાગડો !
અહો 'કલાપી' એ ઉઘાડ્યો ગાયજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૨

ને સર્જિય સુન્દરતાનો ભોક્તા બલો !
પોકારે એ પીઠ પીઠ, મહાદેવ નાદજો !
શોભતો 'શોભન' તે રમ્ય 'રમા' યરી !
અહો 'કલાપી' સારે રવર્ગિય સાંજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૩

પ્રેમ નયન ને પ્રીતિ કરતી અંતરે !
દિવ્ય પ્રજાસરૂપે રૂપ સમુદાયજો !
નાથોવાયે હૃદય ટપકતાં બિંદુઓ !
અહો 'કલાપી' એ તુલ 'લખન' સારજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૪

તુલ કેકામાં પડ્યા પડતા પ્રેમના !
કુદરતને જીવનના તાર સળંગજો !
પ્રેમ તણી પ્રજાતાના મરનાં ગીતડાં !
માતો લાળવા અહો અનાદિ અનંતજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૫

શીખવે રનાન વીધિ રસસાગર રમ્યની !
કુદરત કેરા વિલાસ રસ આરવાજો !
હૃદય મથન કરતી હાલ લલિત દિવ્યને !
રેલવટી હાલ લલિત મનોહર નાદજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૬

અહો 'કલાપી' પામી પ્રજાતા કારમા !
પ્રેમ તણા રહુકામાં રસ મસ્તાનજો !
સુરતાની વાડીના મીઠા 'મોરલા' !
દિવ્ય રૂપ તમ રવર્ગે હજો વિરામજો !
કુદરતના બાલકના કેકા મીઠડા ! ૭

મણિ મંદિર }
પાદરા } પાદરાકર

અટકાવને નિયમીત કરનાર અને સ્ત્રીઓના સંવળના
ગુપ્ત રોગોને મટાડનાર ગોળીઓ

"બાનુ પિલ્સ."

કીમત ૩ળી ૧ ના ૨૦ ૧૧ પોસ્ટ ખર્ચ જુદું.

મળવાનું જગ્યા—ભાઈબંધ ઓફીસ મુંગલવાડા—વડોદરા

મહાકવિ અને સાદ-સુ

(એક મહાત્માનું લાપણ)

(૨)

(ગયા એકના પૃષ્ઠ ૧૩૨ થી ચાલુ)

મનુષ્યનો સ્વભાવજ એવો છે કે તે એક સ્થિતિપર સંતોષી રહેતો નથી. એક વસ્તુના પ્રાપ્ત થવા પર બીજી અને બીજીથી ત્રીજી પર આકર્ષાય છે. જ્યાં જ્યાં લાગી તો ધોરાકની શોધ થઈ, થતાં થતાં બધારે ધોરાક પેટ બરીને મળવા લાગ્યો ત્યારે જુખતો એક તરફ રહી ગઈ અને ધોરાકનો આધાર સ્વાદ ઉપર આવી પહોંચ્યો. અને એ આટમાં તેણે એવી એવી તરકીબો અને નજાકતો કાઢી કે જેનો પારજ નહીં. કપડું શરીરના રક્તજી અને આરામને માટે હતું, તેને મુંગારનું સાધન બનાવી લીધું. તે અહના કુંપડી જે માથું છુપાવવાને માટે પુરતી. હતી તે હવે એક કમ્ય મહેસ બની ગયો જેમાં સ્વદ્યો એક આરામ અને શોભાનો સામાન ભોગો થઈ ગયો એવીજ રીતે આ મનુષ્યે દોષત અને હુકમંત તથા સત્તા મેળવવાની કોશિષ કાઢી અને જેમ જેમ એની હજી પ્રાપ્ત થતી ગઈ તેમ તેમ એની લાલચ વધુ અને વધુ વધતી ગઈ, અને એના વિચારો વધારે બહોળા થઈ ગયા, તથા હરેક વસ્તુમાં નવી નવી યોજના અને નવા નવા સુધરા થતા ગયા, અને તે એમાં એવો લોન થઈ ગયો કે અતે એજ એની પક્તીનું કારણ બની ગયું.

પરં એવું છે કે માણસની ઉન્નતિ ગુપ્ત માંથી આરંભે છે. અને માણસની પછી પણ તેના ગુપ્ત તરફથી થાય છે. જે સોડો શારિરીક આરામ અને જેડ વસ્તુની રાહતોમાં ગુંથાઈ રહે છે અને તેનેજ ઉન્નતીનું મુળ સમજે છે તેઓ હમેશ નીચથી નીચ સ્થિતિમાં રહે છે અને કદી પણ તે જોયા હુદાને મેળવી શકતા નથી જે હમેશ ગ્રંથતની ઉન્નતીથી પ્રાપ્ત થાય છે, આ

શરીર ઉપર અને ફાની છે, અને તે સાથે તે સંપત્તી હજીજી અને આરામ તથા શક્તિ ગેરે પણ ફના થઈ જનાર છે. શરીરમાંથી કંઈક પછી રૂઢ-આત્માનો હમેશ રહેશે જેણે શરીરની સાથે રહી સ્વાર્થને દંતાવી માર્થને વધાર્યું નથી જેણે તે હિંમતવાન ગુર જે મહકમના પ્રતાપે પ્રાપ્ત થાય છે, પોત. રાશત-ગમત. નથી ક્યાં અને પોતાના ગુપ્ત તથા અત્માની સ્થાઈ તરફ લક્ષ નથી આપ્યું તો તેની રૂઢ-આત્મા આલમ અરવાહ-પરલોકમાં પણ લક્ષીજ સ્થિતિમાં રહેશે કારણના ઉજ્જતીનાં મુળ માત્ર શરિર અને તેને લાગતી વળગતી વસ્તુઓ સુધીજ છે. બધારે શરીરનો અંત આંધે છે ત્યારે તેનો પણ છેડો આવે છે, એ લક્ષીત ના ગણનાંરોએજ જરા બીજી તરફ પણ લક્ષ આપવું ન્નેછજ કે જે ઉન્નતીનું મુળ છે. અને જેનું સાંકળિયું હમેશ સુધી રહેનારું છે. શરીરને છેડયા પછી રૂઢ-આત્મા જે પકિતએ આ લોકમાં હતી તેજ પકિતએ પરલોકમાં પણ જાય છે. ક્ષે તે અતરે. અહના સ્થિતિમાં હતી તો તેવીજ સ્થિતિએ ત્યાં પહોંચી પછી તેટલેથી આગળ ઉન્નતિ કરતી જશે અને અહીંની શારિરીક હજીજી માટે ભાગે તેને આડે આવડી રહેશે પણ જે આલોકમાંજ તે હિંમ્ય પકિતએ પહોંચી સુધી છે તો પરલોકમાં પણ તેવાજ માન-ગતબાથી દાખલ થઈ ત્યાં વગર હરકતે આગળ ઉન્નતિ કરતી જશે અને તે કરતાં પણ વધુ હિંમ્ય પરલોકમાં પ્રદેશ કરશે. અને એ ઉન્નતીનું સાંકળિયું હમેશ હમેશ સાલુજ રહેશે. કેમકે જે પ્રમાણે સૈપારા (ચાસતા તારા) જોની વ્યવસ્થા એ લીસામ અને હદ વગરની

છે તેમ પ્રમાણે આત્મા-રહની વ્યવસ્થા પણ અગણિત પ્રમાણ ધરાવે છે. એજ છે ખરી ચદની અને અવ્યય ઉત્તરી કે જેની શકલનાનો પાર નથી તેમ તેને શના પણ નથી. એ માટે માણસની દ્રવ્ય છે કે તે દશકા વિચારોને છેડીને ઉચી પંક્તીને પ્રાપ્ત કરતો બધ કે જેનો માર્ગ આપણને મજદુન-ધર્મ સુચવે છે.

એટલેકે સાધનસ જગત સાથે માણસનો સંપર્ક સંબંધ એવા પ્રવરે જતાવી શકતું નથી, જેવી રીતે કે મજદુન જતાવે છે કામ કે સાધનના વિસ્તારને દૃઢ છે, તેની પહેલેય માન જડ વસ્તુઓ સુધીજ છે, પણ મજદુન-ધર્મની સત્તા જડ વસ્તુના સંસાર અને આત્મીય આવશ્ય

કર પણ ચારી છે. અને એના મૂજ દુર દુર સુધી પહોંચે છે, મજદુન માત્ર તેજ દરજ્જેને અગ્ર કરતો નથી કે જે માણસના આત્માથીજ કે બીજા લોકોથી સંબંધ રાખે છે, પરંતુ તે એવાઓથી પણ સંબંધ રાખે છે જેમનો હજુ સુધી વલુદ પણ નથી જોટલુજ નહીં પણ તે આવશ્યકી પણ સંબંધ રાખે છે કે ત્યાં આપણને જણું છે.

સાધન માણસની ૩૬-આત્મા તથા રહની આદ્ય અને પરોક્ષનો અસ્વીકાર કર્યા કરે, પણ તેના દનકારથી કોઈ ઓળંગી દ્રવતી નાહુદ યદ શાન્તી નથી. અપૂર્ણ.

ગેરેદીથી શકતીને માટે કાણ પહોંચો નંબર ધરાવે છે ?

ખચીશ વસ્તેતા વર્દેક ધંધાથી ખાતરીવાળી દવાઓ

ગોળી ૩૨ રૂ. ૧

પાંચ રૂબી રૂ. ૪

શકતી સુધારક ગોળીઓ.

શ્રી પુરોહિત અશક્તીનાં તમામ કારણો દુર કરી નીરાળી અને શકતીવાન બનાવે છે, એજજ ડગીથી ફલદે થાય છે પણ તજુ ડગી સાથે પછસા પાછા આપવાની ગેરનદી મળે છે.

શકતી માટે સંજીવન તેલ રૂ. ૧.

ધાસ સમન ગોળી રૂ. ૩.

દમ હાંફા મુંઝારો કફ ધડકા અને છાતીનાં રોગ મટાડે છે.

ખાસ પધ્ધસાદાર અને અસીર લોકોને માટે શકતીની

જોડ ૩૦

રૂ. ૨૫

રા જ રા જે શ્રી

એકજ બાદલી સાથે

ગેરનદી મળે છે.

શકતી માટે સંજીવન લેપ રૂ. ૫

અમારા દવાખાનામાં શ્રી પુરોહિતનાં તમામ રોગો માટે દવાઓ તબ્યાર મળે છે. કેટલોક વાંચો.

વધેદ કહ્યાણુજ હરીકૃષ્ણ ઠાકર.

ભયમંતર કાઢીઆવાડ, મુંબઈ, કાલકાદેવી વીલવાડીના નામે

“ચિત્રાવલી” મફત.

સદ્ગૃહસ્થોનાં શિરનાર્માં લખી મોકલનારને નડીઆદ હિંદુ અનાથા-શ્રમની ચિત્રાવલી મફત મોકલવામાં આવશે.

લખો—હિંદુ અનાથાશ્રમ નડિયાદ.

ગઝલ

- અમોને ટેવ એવી છે, પ્રભુને નીત્ય ભજવાની;
 અમોને ટેવ એવી છે, પ્રભુ સાનિધ્ય વસવાની. ૧
- અમોને ટેવ એવી છે, અનીતિ નોંધ કરવાની;
 અમોને ટેવ એવી છે, સુસંગી સાથે ફરવાની. ૨
- અમોને ટેવ એવી છે, સુસત્યે સાલ્ય કરવાની
 અમોને ટેવ એવી છે, અનીતિ પંથ હણવાની. ૩
- અમોને ટેવ એવી છે, કુસંગી ફેંદ તજવાની
 અમોને ટેવ એવી છે, અમારી ભૂલ જોવાની. ૪
- અમોને ટેવ એવી છે, કદી નહીં ક્રોધ ધરવાની;
 અમોને ટેવ એવી છે, વિસારી દ્વેષ દેવાની. ૫
- અમોને ટેવ એવી છે, સ્વધર્મે ધ્યાન ધરવાની;
 અમોને ટેવ એવી છે, મદા સંતોષે ફરવાની. ૬
- અમોને ટેવ એવી છે, સમાને પાઠ ભણવાની;
 અમોને ટેવ એવી છે, સુરાન્તિ રોજ ધરવાની. ૭
- કકુટેવો ધરી આવી, સુટેવો તું વિચારી લે;
 કુટેવોથી યશે હાની, તું તારી ટેવ સુધારી લે. ૮

હાલ વડોદરા સુવર્ણપુરા

તારીખ ૧૧-૩-૧૫

લેખક

કકુ મોઘાભાઈ મહેતા.
 પેટલાદ

લુગડાં ઉપર નિશાન પાડવાની લાલ પાંદી સાહી

શીશી ૧ મોટીનો રૂા. ૦૧ વચલીના ૦)૩ નાહનીના ૦)૩ પો. જુદું.

ભાઈબંધ આફિસ-વડોદરા.

કર્મવીર સત્યાગ્રહી દેશભક્ત શ્રીમાન મોહનલાલ

ગાંધીના જીવન ચરિત્ર પરથી લેવા જોગ કેટલોક બોધ

ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૧૩૪ થી આશુ.

(લખનાર—પી. કે. મહેતા, બી. એ., ભરૂચ.)

Dulce et decorum est pro patria mori

[It is sweet & glorious to die for one's country]

જનની જન્મભૂમિશ્ચ સર્ગદિપિ મરાયસી.

અહો આત્મ ભોગ ! તારા ઉપાનના શું ન કરી શકે ! અહો નિઃસ્વાર્થ પ્રેમ ! તારા ભક્તો શું ન કરી શકે ! અહો સત્યનારાયણ દેવ ! તારા યજ્ઞકુંડમાં દેહલા પુરૂષોએ જીવંતીનું અલિધાન આપ્યું છે ? સત્યને ખાતર જીવેનો પ્યાલો પીનારા સોઢેટીજી જેવા ધણા થોડા. સત્યને ખાતર મરણને શરણ થનારા ગેસિલીજી જેવા ધણા થોડા. સત્યને ખાતર ભીષણ દુઃખો સહન કરનારા ગેરિએટી જેવા ધણા થોડા. સત્યને ખાતર શત્રુના ભોગ થઈ પડનારા હુથર જેવા ધણા થોડા. સત્યને ખાતર અગ્નિની પ્રજ્વલિત જ્વાળામાં આનાંદ અને ઉલ્લાસથી ફડફડ બળી ભરમ થનારા ગેટિમર અને રિક્ત જેવા ધણા થોડા. સત્યને ખાતર ખુશીથી ઠાંટાની શળીપર ચઢનારા જગદુધારક કાષ્ઠ જેવા ધણા થોડા.

આવી ઉન્નત પાથરીએ ધીમેધીમે ચઢાય છે અને ત્યાં પહોંચવાને નિઃસીમ ને વિશુદ્ધ પ્રેમરૂપી સીડીની અનિવાર્ય અપેક્ષા છે. સંજોગોને લઈને આવી રીતનો પ્રેમ ભિન્ન ભિન્ન સ્વરૂપ પકડે છે, અને તેનું ઉંચામાં ઉંચું સ્વરૂપ દેશ

ભક્તિનું છે. જાપાન અને રૂશિયા વગેરે ની લડાઈમાં સૈનિકન એક અગીયાર વર્ષની બાળકી નીચે ખુજળ લાખે છે અને તેનો ઉતારો " The standard " પત્રમાંથી આપ્યો છે:—

" The japanese spirit is pure and noble. It is like the cherry blossom. The cherry blooms beautiful and, Without a breath of regret, is blown to the winds of heaven. So we live and so we die, counting as naught the life we give for our country. Every japanese has this spirit at his birth, and is ready to die for Emperor and Fatherland.

ભાવાર્થ—જાપાનના લોકોનો જુસ્સો પવિત્ર અને ઉમદા રાખે છે. તે ચેરી ફૂલના જેવો હોય છે, ચેરી ખુબસુરત રીતે ખીલે છે અને દુઃખના એક પણ શ્વાસ સિવાય આકાશના પવન જોડે તણાઈ જાય છે, આ પ્રમાણેજ અમે જીવીએ છીએ અને આ પ્રમાણેજ અમે મરીએ છીએ, અને અમારા દેશને માટે જીવંતી આપવી પડે તો તેનો કશો પણ હિસાબ ગણતા નથી. જાપાનના પ્રત્યેક માણસમાં આ જુસ્સો જન્મથીજ હોય છે. અને

સંન્ય અને સ્વદેશ માટે પ્રાણપણ કરવા માટે તત્પર હોય છે.

લો. મા. ગાંધીને ઘણી કપરી કસોટીમાંથી પસાર થવું પડ્યું છે અને અનેક મુશ્કેલીઓને લાત મારી હાવી નાંખવી પડી છે. આ સર્વ કાળ દરમીયાન તેનો ખરેખર આત્મ લોભ અને આત્મસંયમ ચોખ્ખી રીતે વ્યક્ત થયો છે; મી. ગાંધીના પિતાશ્રી જ્યારે મી. ગાંધીની પાર વર્ષની ઉંમર હતી તે વારે સ્વર્ગવાસી થયા હતા; તે વારે મી. ગાંધીને અનેકાનેક સંસારિક અને આર્થિક વિટંબનાઓ વેઠવી પડી હતી, મી. ગાંધીની જીંદગીમાંના ઉદ્દેશોમાંનો એક ઉદ્દેશ એ હતો કે, મહારે અંગ્રેજ સભ્યતાનાં દેન્દ્રસ્થાન સુદ ઇંગ્લાંડમાં જ મઠ દેખવણી સંપાદન કરવી અને ત્યાંના લોકોના એ ઇષ્ટ અને વખાણવા જેમ શુભો હોય તે ગ્રહણ કરી તેનું અનુકરણ કરવું. આ ઉદ્દેશ પાર લાવવાને દેવયોગે પૈસાની મદદ ગળી ગઈ, અને છાત્રીભાઈઓના પ્રબળ વિરોધને પણ નહિ ગણકારી અંતે વતન છોડી સારાંને કાજે પરદેશ ગમન કર્યું. પોતાના વતનમાં તેને ઘણી મુશ્કીળતો ખમવી પડી હતી. એટલું જ નહિ પણ ઈંગ્લાંડ ગયા પછીએ તેને અસંખ્ય મુશ્કીળતો ખમવી પડી હતી. મી. ગાંધીને એ કામ સામાન્ય હિમ્મતવાળો અને સામાન્ય સંયમવાળો અને સામાન્ય નિશ્ચયવાળો માણસ હોત તો હંતાશ થઈ, વિદ્યનથી કરી જમ આરંભેલું કાર્ય તજ દમ

પાછી પાની કરત પણ ગાંધીનો સંયમ ને નિશ્ચય એવો દઢ હતો કે તે તેમાંથી એક તરું પણ ખસે એમ નહોતા. ઈંગ્લાંડના ખર્ચાણું દેશમાં સુખચેતથી રહેવા સાર એક આદમીને માસીક ખર્ચ રૂપીઆ સાઠ આલી શકે, નહિ, પરંતુ મી. ગાંધીનાં અચળ હૃદયમાં તો આત્મસંયમના મુદ્રાલેખે ઉંડા ચૂળ નાખ્યા હતાં; એટલે ગમે તેટલાં દુઃખો સહન કરી ઇચ્છિત ફળપ્રાપ્તિ કરવી. એ એનું એક મોટામાં મોટું જીવનમુત હતું.

વર્ષી ૧૮૯૩ માં જ્યારે દેશભક્ત મી. ગાંધી આફ્રિકા ગયા તે વખતે વર્ષ ભેદને લીધે તેને અનહદ આઘણું અને અપમાનો સહન કરવા પડ્યાં હતાં. પરંતુ એ સર્વ સંકટો મુગે મોઢે સહન કરી. મી. ગાંધી તેવો તિરસ્કાર યુક્ત વર્ષ દેખ નાણુદ કરાવવા માટે અને સમાન હક્ક મેળવવા માટે પ્રતિજ્ઞા લઈ જરા પણ થાક વગર ભગીરથ પ્રયત્ન દરવા મંડયા મી. ગાંધીનું હૃદય ઉદાર હતું તેની દ્રષ્ટિ વિશાળ હતી; તેને પોતાના દેશ બાંધવો માટે અદ્વિતીય પ્રેમ અને દાઝ હતાં તેણે એવો પ્રયત્ન શરૂ કર્યો કે જ્યાં કરી હિંદુ મુસલમાનનો ભેદ અદ્રશ્ય થઈ ગયો, મી. ગાંધીને એક અવતાર પેગમ્બર ગણી તેની સરદારી હેઠળ રહી એકજ લક્ષ્યને કાજે અને એકજ હેતુને કાજે એક સંપત્તિ બ્રાતૃભાવથી સત્યાગ્રહની લડત-ધર્મ યુદ્ધ લડવા મંડયા, દેશભક્ત મી. ગાંધી-એ કઠિંરનાં જીવન અને દ્રષ્ટાંતનું અનુકરણ કરીને પોતાના બાધઓનાં

બલા વાસ્તે પોતાનાં સર્વ સુખને તિલાંજલી આપી. કહો એક જ વ્યક્તિ જન્મમાં કેટલો બધો ચમત્કાર કરી બતાવે છે ! એક જ વ્યક્તિનાં ચારિત્ર્યથી, એક જ વ્યક્તિના પ્રતાપથી, એક જ વ્યક્તિનાં ઉપદેશથી હિંદુ મુસલમાન જેવા-કદા દુશ્મનો બિરાદરોની માફક હાથમાં હાથ મીલાવી એક બીજાની સફર્તોને હુકમાં રહી સત્યાગ્રહની લડતનો ઝુકો ઉઠાવે એ બધું શાને લીધે ? એ બધું મહાત્મા શ્રી મદનમોહનના સ્વાત્મભોગને લીધે; એ બધું મહાન્ દેશભક્ત મોહનલાલના નિઃસ્વાર્થ વિશ્વગત પ્રેમને લીધે.

પુનઃ જ્યારે મી. ગાંધી ૧૮૮૬ ની આખેરીએ આફ્રિકા ગયા ત્યારે તો તેના પર સ્ત્રીતમ જુલમ જુલમવામાં

આવ્યો હતો. આ સમયે તો તેને વલંદાઓએ પ્રુપર્ને બદલે પથ્થરથી વધાવી લીધા ! સ્વાર્થને લીધે વંલદાઓને તેના પ્રતિ એટલો તો અણુગમો હતો કે એક હેવાને તેને લાતનો પ્રહાર લીધો કે જેથી કરી મી. ગાંધી બેભાના-વસ્થામાં ભાંયપર પડી ગયા પરંતુ પોલીસ સુપ્રિન્ટેન્ડન્ટની એક દિલસોઝ સ્ત્રીએ તેને બચાવી લીધો, આવી આવી તો બીજી ધણી વિપત્તિઓ ગી. ગાંધીપર પડી હતી; પણ તેનાથી તેઓ જરાએ બીધા નહિ એટલુંજ નહિ પરંતુ વિરોધીઓ તરફનાં તેઓના વિવેકમાં કાંઈ ખામી આવી નહિ, ખરું છે કે મદન જન્મ વધારે ઘસવામાં આવે તેમ તેમ વધારે ને વધારે સુગંધ ને મધુરતા પ્રસારે છે. (અપુર્ણ)

શુદ્ધ સાહિત્યમાં નવિન
સુંદર વાર્તાઓ અને આકર્ષક
ચિત્રો સહિત પ્રગટ થનાર
સચિત્ર પેની સીરીઝ.

ચન્દ્ર હાર.

વિદ્વાન લેખકોની વાર્તાઓ તથા
આકર્ષક ચિત્રો સીરીઝના આકર્ષકને અ
ત્યુક્ત મેટા વર્ણો મૂલ્ય મેટા આપનાર
મિત્રમંડળ માત્ર ૧-૨-૦૦ એ.વાન્સ
તરીકે બરતરારને એક સુંદર પુસ્તક
મેટ છુટક નકલ, માટે દોઢ બાનાની
ટીકટ ખીડવી.

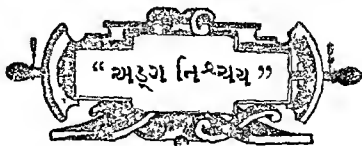
લખો:-મેનેજર "ચન્દ્રહાર"
ગવેમંટી-મુલતો

કન્યાકાલ એન્ડ પુનીની સર્વોત્તમ
જુલાબની ગાળીયા.

આ ગાળી લેવાથી ચેટમાં સુક આવતી
નથી ગણુ જળતું નથી, બાળકને પણ સુ
ખેથી અધાય છે, તેમજ સરતી છે, ધણાંજ
સરતીશીકેટાથી જેની તારીફ એલી છે.

લંબો-સીલ એન્ડ.
એચ. એમ. શુક્લ; આણંદ

બાનુઓનો બાબ.

ગજલ.

ઠહી દીલદાર દીલથી મેં	અહો આ હાથ તારો છે	
તું તારે કે ડુખાવી દે	હૃદયનો નાથ મારો છે ૧
મુઠયું છે શિર ખોળે મેં	કતલ કર કે બચાવીલે	
ભલે થા દેવ કે કાનવ	છતાં આધાર મહારો છે ૨
હૃદયમાં પ્રીત તારો હો	અગર ધિછાર દીલમાંહો	
ગરુએનો નાથ મહારો તે	સદ એ પ્રાણુ પ્યારો છે ૩
પ્રતિજ્ઞા દેવ ચરણોમાં	લીધી મહાત્મા સદા રહારા	
ગધાપર ફેરવે પાણી	છતાં સરપર મહારો છે ૪
ભુલાવી પ્રેમ પંથમાં	ભુલાવી લોળી હું ભુલી	
ભુલી તે સર્વદા ભુલી	અડેલો પંથ સારો છે ૫
તું આહિતોજ હું આહ	ભયો છે સ્વાર્થ એ ન્યાયે	
અહો મહાત્માને સહુએ	મગરમુંજ આહ ન્યારો છે. ૬
તું કાનો હો દિવાનો હો	દયાળુ કૂર હો તે દો	
તું ખાતર હું વને આહું	ગમે તેવો તું મહારો છે ૭
હું તારીને ન મહારો તું	ન તેથી દીલ કંઈ બાધું	
વકાઈ એ વકાઈને	હમારો ન્યાય ન્યારો છે	— ૮
ભલે તું ખોલ આકાશે	અગર સંતાતું વાદળમાં	
હમારું મુખનો નવામાં	હમારો ત્યાં ધુતારો છે	... ૯
હસાવે તો હમી લે શું	રડાવે તો રહી રેંશું	
વિનાએ મુખ દર્શન તો	બધો સંસાર ખારો છે ૧૦

ડુબ્યાં જે પ્રેમ પાણીમાં	તરીશુ તેજ જળમાહા	
જગર નિરવાઈ લાગ્યું,	તે વિના કયા અન્ય આરો છે	... ૧૧
પ્રતિજ્ઞા પ્રેમ તોડીને	ફરી બેસો ભલે જમને	
કરીલે મહાય તે દીલથી	છતાં તુ નાથ મહારો છે	... ૧૨
પડી હું પ્રેમ અર્ણવમાં	તુટી ગઈ માર્ગમાં નૌકા	
જણાયે દૂર પણ મહારો	તુ આશાનો કિનારો છે	.. ૧૩
અરે! ના! નાથ! તરછોડો	વદન કા સુગથી મોડો	
તણાવાનેજ તરછોડો	જગતનો કૂરંધારો છે	... ૧૪
ગણીને કૂલ સુટયુ મે	હમે અગાર છો નીપળે	
સદા અગારમા જળવું	થયુ દીલ કાળે ભારો છે	... ૧૫
પલટવા પ્રેમ દીલનો આ	હૃદય ન્યાડું તુંથી કરવા	
અધરી કૂર છે કૂરતા	અહ્મ એ ટેક મહારો છે.	... ૧૬

ઉદાસી

રોગમાર્થી મુક્ત કરારે ચલાય { સી. પી. શાહ એન્ડ } ની અકસીર કવાઓ વાપરે ત્યારે { * કંપની-પાદરા. }

ટોનિક પીલ્સ
TONIC PILLS

ખાતુ પૌષ્ટિક કાર્મોલોજિક અને શરીરની નરોને સક્રિય આપી વીર્ય વધારવાર પૌષ્ટિક ગોળીઓ વૃધાવસ્થાથી ખાતુ દુષ્પ્રયોજી, વિશેષ વાયનથી, લાખા વખતની જીમા મીઠી શરિરમા અશક્તિ આવી હોય તેવા માણસોએ આ ટોનિક પીલ્સનો છુટથી ઉપયોગ કર્યા થી ખાતુનો વધારો થઈ પુરુષત્વપણ પ્રાપ્ત કરાવે છે વૃધાવસ્થાના વજીરો, અંતે નરોને રાત્રી દીવસ સખત કામ કરવા હોય તેમને આ ગોળી વાપરવા ની લવામણ કરવામા આવે છે કી રી ૧ ના ૩ બે

✱

બાલામૃત
BALA MRUT

આ બાલામૃત નાના છેકરાઓના દરેક ભવનના દરદો મટાડે છે જહું નવર સખેખમ વિગેરે દરદો ને જલદીથી નાશુદ કરે છે બીલગોના બાલામૃત કરતા અમારે બાલામૃત સારી સરસાઈ લોખવે છે વળી એ ઘણું સ્વાદીષ્ટ હોવાથી બાળકો દોસપી પી નય છે કી રી ૧ ના ૨ ૦ ૨૦ ૦ ટપાલ અર્થે જુદું, વધુ વીચત માટે કેટલોગ મગાવો । આ બાલામૃત “ લાઇબ્રેરી મેડીકલ હોલ-વડોદરા ” થી પણ મળશે

C. P. SHAH & COMPANY

CHEMISTS &
DRUGGISTS

PADRA

GUJARAT
INDIA.

એક વીરરસ મય નવલ કથા વિરાંગનાની ઉશ્કેરણી.

(ગ્રાન્ડ નવરના અંક માટે ખાસ લખનાર પેન્ટર એમ. સી. બોરસદ) રમુછ.

૧

ઈંદ્ર વિજય છંદ.

રણતૂર બળે ને કુડંગીગળે અરૂ કડીંગ ધીંગ સુનાવત કંકા,
ભડવીર મહારણધીર શુરા શુરનાદ સુણી ઉછળે રણખંકા.
રાઠપડે મહા જોશ ચડે પદ પાછો ધરે નહીં ધીર અટકા,
યા હોમ કરી ધૂમતા અરીમાં ધરી દાવ ને ધાવ દીએ સીંહ લંકા.

મુઠ્ઠામાન સૈનીકો વિજય મળવાના હવાવેશમાં પૂર્ણ જોશપર આવી ગયા છે, ચીતોડ-
મદની ચો તરફ પા અક્ષમા નળી રશુવીલાહનો ઉધધ્વની પ્રસરી રહેયો છે, રજપુતો કેશરીયા
કરી અંતપરીયતનો (હવટનો) જોહાર આદરી ચુકયા છે, આવા દારણુ ધુધ્ધને પ્રસંગે શુરવીરો
શુરપર ચડે છે અને ૧૫૧૧ કપી ઉઠે છે. દબીઓના દલ દુડી નાચે છે, બીકઓ લાગી નાચે છે.

ઈંદ્ર વિજય છંદ

ધસતાં ધમકે ધરણી ધરૂને ગરજે નલમાં શુરવીર હોઠારા,
હથીઆર પ્રચંડ પ્રહાર પડે વરસે શર જાણત મુશળધારા
લેટત રહી અસીઓ હસતી ઉર જાસત હે અપજા ચમકારા,
અજ જુથમે શેર ધુમે રમુછ જળ જાગત ખગસે જાગ બિચારા.

ગ્રીય પાઠકગણુ ૧ આગથી ૮૦૦ વર્ષ પહેલાંના સમયની આપારે આપણે વાતો કરવા ધારી
છે દિલ્હીના બાદશાહ અનહિલ ન રાણી પદ્મણીની પ્રાપ્તિ માટે ચીતોડને ચોતરફ ઘેરા લાલી
પડયો છે, ઇતિહાસમાં નિરતવ પરત્વે અગ્રેસર દશાવેલી એ વીરભૂમીના લડાયક તમામ મર્દો
મેદાનમાં ધૂમી રહયા છે.

છપો.

દમક દેદાંમણ દોલ અને રઠ દાંમણ વાગે,
ઝોઠાં ખાતા જોધ ઝળક ઝળકીને જાગે.
દોઈ દધ હે ચોટ ધાવનો દાવ ન ચુકે,
અટક ટેકી રજપુત પાવ પાછો નવ ચુકે.

જખખર જહુરો જોઈને વૈરી કુજે અંગમાં.

જેર જોગેર કુજવે જવાં મદે રણ જંગમાં.

સેંકડો વીરાંગનાઓ પશુ યત્ર સજી અરીદળના સંહાર કાર્યમાં ઈસુક બની પ્રયત્ન કાળ સ્વરૂપ ધારણ કરી પ્રવર્તી રહી છે, ફક્ત એક જવાંમદે સુતાન ચોધી રાણા લક્ષ્મણસિંહનો વીર પટાનના ફેશરીસિંહ રણક્ષેત્રમાં હજી સુધી દેખાયો નથી. તેની વીરરમણી હાડા કુળ તીલક શુરવીર બાળા " પુલાદે " વીરસમય વાણીથી પતીને પુનઃ પુનઃ ઈશ્કરે છે, છતાં પશુ તૈયાર થતો નથી, ફેશરીસિંહની મુખમુદ્ર પર ગ્તાની છવાઈ ગઈ છે, એ રણવીર ચોધી પુલાદેને દાષ પશુ પ્રત્યુત્તર આપી શકતો નથી, તો પશુ વિરાંગના પુલાવતી નીરાશ ન થતાં પોતાનો પ્રયત્ન ચાલુ રાખે છે

છપો.

પીયુ પરાક્રમ કરો શત્રુઓ પાછા પાડો

રનામી રણ સંચરો શુરા કર બળ દેખાડો

હાય ગ્રહી હથી આર કાત્રીતું કુળ અંગવાળો

તરશી તમ તલવાર અગીમાં તૃપ્તી વાળો

અજીત હોજો વાલમાં (કે) વૈકુંઠ વાસ વસાવજો

કાયજી થશોમાં કંથકા લાજ લેઈ ઘેર આવજો

હે ! શુરવીર પતી આજ આપડું વીરત્વ કળં ગયું, છેક શૌર્યદીશુ કેમ થયા છે આપણી જન્મ જુમીની રક્ષણ માટે જીવનવાન હેવું એ તુલ્ય અન્ય કિતમ કાર્ય શું હોઈ શકે ? રાણા લક્ષ્મણસિંહનું હજી આઈ હરામ કરવું એ આપ વીરરાત્રને કેમ શોભે ?

છપો.

‘કાત્રીલિ’ પયેવાન ‘કંઈ’ ને ‘આગ’ દીખો

રંગીલા રણવીર બલો રણ રંગે જમાવો

રાજ કશેટી કાજ બલે આબો દી આવો

ધરો દીલમાં દાજ શુરા સંગ્રામ શોભાવો

વળી ન જોશો વાલમાં પાવન પાછો ધારશો

અડગ રહેજો રણ વીણે કુળ પરીયાં ઓધારશો

પીયુજી આ ચીતોડની જુમી પર દાષ પશુ મદે આવે. નહીં હશે કે જે આ યુધ્ધને પ્રસ્થાને સ્ત્રી સન્મુખ જોમી રેહ્યા હોય આપના જોવા શુધ્ધ કાત્રીપુત્ર સુધ્ધનો હોકારો થતાં ગૃહમાં શૌર્ય દીશુ, થઈ જોશી રહે એ શુ. આણું’ રોચનીય છે ?

(ઈંદ્ર વિજય છંદ.)

‘સોહી બડો બડ ભારત ભીયણ સમરાંગણ રણ ભૌમ્ય સુહાવે

‘અરી પે રોષ કરે ધરી જોસને આર્ત ભીડકો ન હાય લગાવે

મહાવીરકાળ કરાળ એકાળ અરી કરસેં હથીયાર છુડાવે
રણ વાધ રમુજ સુણે ઊછળેઝટ, સોહીપુરો શુરવીર કહાવે

જો હું મહેલાંજી આપને આવા નીર્મલ્ય શૌર્યદીપ્તિ જાણતી હોત તો બેશક અનિવારીત જીવન ઉચ્ચતમ ગણત મારી સરખી સાહેલીયો મને કાયરની પત્ની કહી મહેણાં દેશે, જ્યારે રાણો વિજય કરી પછા પધારશે ત્યારે આપ દરબારમાં શું મ્હોં બતાવશો, આપનું માન કેમ રહેશે ! અને કદાચ ભારી અનીષ્ટ હોય તો શું રાજીની સત્તાને રવીકારી શેના બળવશો ? હે પ્રીયતમ આપે શુ ધાર્યું છે.

છપ્પ

કાયર કહેશે લોક હાંસી કરશે સાહેલી
સમાવીને સહુ સોઢ મમતા દ્યોને મ્હેલી
કિર્તી કરતાં નાથ જીવન મોંધુ નવ ગણુશે
હંજુ બાજી છે હાથ ક્ષત્રીનો દીનથી વણુશે
પડતાં અરીના પાદમાં જુમી સયન કરવું બલું
વ્યંદળ યદ્યને વાલમા જીવ્યાથી મરવું બલું

હે પીયુષ, આપને કુળદેવીની પ્રતીક્ષાસહ પુષ્પુ કે આપ છેક નીરાશ કેમ દેખાવ છે, મુશ્કેલી ન જવાતું ખાસ કારણ શું છે. હું આપને વળી વળીને વીનવું છું પશુ કાંઈ પ્રત્યુત્તર કેમ આપતા નથી હું આપની અર્ધાંના છુ મુખ કુખમાં રાખી છું જે આપના હૃદયમાં હોય તે મારાથી છુપાવવાતું શું કારણ છે !

જ્ઞાપી વીરતનવા સૌન્દર્ય દેવી હું તારા પ્રેમમાં મુગ્ધ થયો છું. હે કામળાંગી પ્રીય રવીકા તારા મુખાર્પી દના દર્શનથી એક ક્ષણ પણ અલગ થવા મંડાનો નથી અંતના સમયે વિયોગી થવું એ મને મણું દુસણ લાગે છે. હે ચીતહર અનુરા મારે અંતઃકર્ણ મને ડાંગે છે મારી અતરંગ યાત્રી આ સમયે સીમા નથી, અલાઉદ્દીનના સખ્યા બંધ સૈનિકો ચીતોડના મુરોબર વીરોને પરાજીત કરશે એ નિ સસય છે માટે હે હૃદય રમણી તારા વીયોગમાં રણભૂમી પર જીવન ત્યાગ ઈચ્છિ શકતો નથી. ચીતોડગઢમાં યવનોનો પ્રવેશ થતાં આપણે સાથેજ અગ્નિ સરકાર કરીશું

પ્રાણુધાર આપની મારા પ્રત્યે અનહદ પ્રેમની લાગણી જ્ઞાપી મને મુખ શાંતિ અને હર્ષની સીમા રહેતી નથી. પણ પીયુષ આપના જેવા ભડકીર સમર્થ યોધાએ ગૃહમાં પ્રાણુ ત્યાગ કરવો એવો છેકજ અયોગ્ય જણાય છે. હું આપની, સાર્થે રણક્ષેત્રમાં આવવા તૈયાર છું મને પણ મારા હાડા કુળને ઉજવળ કરવાનો પ્રસંગ આવી મળશે, ચાલો પ્રભુ આપની શુરી શમશેર ઝગકાવો શીશોદીપાવ શ ડીપાવો.

આજ સમરાંગણમાં મહા ભયાનક ત્રાસ દાયક દેખાવ થઈ રહ્યો છે. રાજપુત વિરોમાં નવો ઉત્સાહ પ્રેરાયો છે, થોડા બળવિર રજપુતોએ અલાઉદ્દીનની પ્રચંડ સેન્યાને હંફાવી છે, યવન મહાદળનો અગ્રિભાગ છીનવે બીનવ થઈ ગયો છે, રણુશૂર શીશોદીયા વિરોએ અનહદ પ્રાક્રમ કરી યવન સેન્યાના મધ્ય ભાગમાં જ પલાળ્યું છે,

" સચુર કર સચુર " ના ઉપમાએ માતા મીતના બિપર પ્રકાર થતા પહેનાં જો તને
 યમબદાર દેખાડુ છું. એક ક્ષણ માત્રમાજ ' લતીફખાન ' નામનો યવન સરનાર જમીન હોસ્ત
 થયો, શામલ છે પ્રમીના તારી તરીત સમય મુચકતાથી હું એક જગમગ થતમાથી બચ્યો;
 વિરાગનાં પ્રત્યુત્તર સાક્ષીતા પહેલાજ સરદારના મર્ણ્યથી ક્રોધે લાગ્યોથી એકે દુન્દીયે કેસરી
 સિદ્ધને ધેરી લીધા ચોતગ્રંથી સખત મારો ચલ્યો પતિને આં બપકર સહમાથી બચાવવા
 વિરાગનાં જો વિગત વપર્યુ તે દશવત્ત લેખીની અશખત છે પ્રચડ મહાકાળ રાણ ધારણ
 કરી સેન્ડો સૈનીકાનો સહાર ક તી આગળ ધસી તે જોઇ સીસાદીયા વિરો પશુ મુર્ખુ જો
 સથી લડવા લાગ્યા જોત જોતામા યવન સૈન્યમા લગાણુ પડ્યું, વિરાગના પતીના પડખામા
 મુકેવ કરતી દેખાઇ શામાસ છે સુદરી હું તારા શૌર્યના શુ વખાણુ કરું એટલુ જોલતાંમાંજ
 કેશરીસિદ્ધની જાતીમા એક જીવ લેણુ તીર જોઈયો, એ રણવીર યોધો એક કારમી મીસ
 પાડી ઘોડા બિપરથી ધરણીપર ફળી પડ્યો પતીની કાંઈ પ્રકાર ની સારવાર કરવાનો આ સમય ન
 હોતો પશુ લડાયક વીરોને સંબોધી કહેવા લાગી હે બાપા રાવળના વશજો મેવાડની શુરી જુમીના
 વીર મુલોટો સીસાદીયા રણશુર યોધાઓ સમરક્ષેત્રમાં વિજય વા આતમયાગ એજ ક્ષત્રી
 પુત્રોને એવરકર છે

છ'પો.

શીર ભલે આ બચ નાક ના કેસો બવા
 ભલેને પરવસ યાય પ્રાણુ વગરની કાયા
 શુરાજો બંધન થાય ક્ષત્રી સાના કહેવાય
 પડે અરીને પાય જતુની પથરા બયા
 સતિનાર ભોરંગ મણીને ક્ષત્રીનાં સસ
 જીવતાં કાંઈને ના મજે મુવે યાય પરહસ્ત

રજપુતોએ શુરા પટાવતને બચવના અનહ" જળ વાપર્યું. કેશરીસિદ્ધને માગના
 પ્રતીરપથી વિરાગના સન્મુખ આવી હિમે તેના બિપર દ્રષ્ટિ પડતાજ વિરાગનાની આખ ફાટીગમ
 મક્કા ક્રોધથી અગ્નિની મીલુમગીઓ નીકળતા લાગી વેરનો બદલો લેવા બે પ્રાણ દુગ્ધી
 િગાય તોભયા એક રજપુત વિરને મારી તુ કેટલો વખત જીવી કે કે ર એમ કહી
 તલવારનો એક સખત શુકો લગ્યો એ ફટકો બખતર ભેદી શરીરમાં પ્રવરે " અદ્ભુ
 લખાન " ની સ્થીરતા નહીં સગી નહીં, તેણે પનાયન કર્યું અને વિરાગનાએ પુકપકડી જિમે
 હે દુગધારી અધમ તારી મુવ પિપશા ને સદાને માટે શનિ અર્ધુ વિરાગનાના શરીર
 બિપર અનેક ધાયવા છે રૂવે રૂવે લાનોડા ભોકાઈ ગયા છે છતાં પણ એ બીભુ દેવી મુર્તિતું
 જીવન ખાસ એક પ્રતિજ્ઞાને પાળતા માટેજ ટકી રહ્યું છે, એમ મ મી મમય

તેના હૃદયમા ક્રોધાગ્નિ વીવેસ ભયુકવા કાગ્યો તે જહેગીતનામા પતીનાબુતીના પ્રાણ
 લખનેજ શાન્ત થઈ થોડાજ સમયમા તેને દદ મ દપ પુણુ થયો

ખીવજ પદશાહની પ્રગળ મેતા બે ને પાર પડોયેને ન નવમુખન તેજનિ મુ
 તણુ થોધા વિલય તદ કરતો પાછો થયો

સીસાદીયા વિરોએ વિરમ્યથી દર્પથી અગ્રે કે તુલળથી મુખ કે વિરાગનાએ પોતાના
 ભાલાની અણી બિપર કેઈતુ મરતમ જ બસ છે

હે પ્રભુ તારી કળા અદ્ભુત છે, જે અગ્રે કેશરીસિદ્ધનુ મૃતક જોગીક પડ્યું છે ત્યા
 વિરાગનાના અંતરમાંથી એક હૃદયાર નીકળે " હિમ મ્હો અવમેડા ખાતુ છુ સગાત " એકા

એક વિરતન શુરાંગના મુર્છિતથષ્ઠ ગ્રીયત્તમના અગપર ઢળી પડી
તેનો અમર આત્મા સદાને માટે શુર લોકમાં પહોંચી ગયો

૩

એવા અનેક રત્નો રથુર્મા રોળાછગયા રજપુતવિરો અનુપમ રૌપ્ય દશર્વા રત્નધામે સીધાવ્યા ખુની અલાહિદીનની પ્રચડ યૈન્યાએ ચીતોડના શુભ સુર્યને ઝાંખા કર્યો રાજ મહેલની અનેક સતિ સ્થાપિત વિરાંગનાઓ પતીવ્રતપણુના ટેકની ખાતર પ્રાણહુતિ અર્પી વિરમતીએ પહોંચી અનાહિદીનની ઊચ્ચિષ્ઠ અનિતિમય અમર આશા અને ત ગદ્ય જે ચીતોડ આ સમય સુધી સ્વતંત્ર અને વિરગણીનું નીવાસ સ્થાન હતું તેજ ચીતોડ આ જે વીળનીય શત્રુઓથી પાદાર્કાન્ત થઈ ગયું તેના પવીત્ર અધીકાર આજે નષ્ટ થયો અલાહિદીનના ચિતોડમાં પ્રવેશ કર્યાના સમાચાર સાબળતાજ રાજ રમણીંગો અને સતી સ્ત્રિધિરોએ અગ્નિનો આશ્રા લીધો પદ્મણીની રોધમાં અલાહિદીન ધેણી બટકયો પરતુ આખરે તીરાશ થયો, ચિતોડ પ્રતિ તેના કોવ સો ગણો વૃક્ષો પડ્યા. આખરે કટાગી સેનાપતિ માલદેવને ચિતોડની વ્યભા રાખવતું સોળી સ્વદેશ તરફ આદ્યો ગયો, રાણા લક્ષ્મણસિંહનો પુત્ર અજયસિંહ બાળક હામીરને સાથે લેઈ અરવલ્લીના પહાડી કુખરોમાં રહેવા લાગ્યો, સમય જતાં વિરઢમાર હમીરે પુનઃ ચિતોડનો આધાર કર્યો અને પાછું રજપુત રાજ્ય તિરકે અંકીત થયું અમુલ

રમુછ

સ્ટીમરછાપ સ્પ્રીન મીક્ષર

ખરોળની અકસીર દવા.

ખરોળ જેના લગ કરે દર્દ માટે આ દવા એક નામનાણુ ઇલાજ છે. એ ખીમારી વધારે મુદત રહેવાથી પાંડુગ્રામ (કમળો) બલધર વીગેરે અનેક રોગ લાગુ પડે છે અને દીવસે દીવસે શરીર મળતું જાય છે ખોંનાક પચી શકતો નથી અને શરીર સુરત થાય છે તેમ ધાતુનો વધારો થતો નથી.

આ દવા આઠ દીવસ લેવાથી તરતની લાગુ પડેલી ખરોળ તદન નાશુ થાય છે અને ધરી થતી નથી લાખી મુદતનાગા દરદીને પણ ત્રણ ખાટલી વાપરવાથી જડ મુળથી નાશુ થાય છે ઉપરાત દરેક જાતના જડ ધાલી જોલા તાવ માટે પણ એક ચોર્કસ ખાત્રી લાયક ઇલાજ છે ફક્ત એકજ ખાટલી વાપરી ખાત્રી કરો.

આ દવા સાજો માણુસ પણ દરોજ સવારે એક ચમચો લે તો મગજ અને જ્ઞાન તત્ત્વને જોડદ સક્રિય આપી શરીર મજબુત બનાવે છે

એક ખાટલીની કીમત રૂ ૧-૦-૦ ત્રણ સાથે લેનારને રૂ. ૨-૮-૦

પોષ્ટ અને પેકીંગ ખર્ચ લેનારને આપતુ પડશે.

ખરીદ કરતી વખતે બરાબર નામ વાચી ખાટલી સીલમંથ ખરીદવી નકલથી ઠગાતા નહિ

મળવાનું ઠેકાણું—ધી સ્વામી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્ક્સ ટાવર પાસે—વડોદરા

ભાઈકોનો ભાઈ.

દોહરા

એક ઇશ છે જગતનો,
કેશ નમન બહુપેર;
હૃદય થઈયા વર્ષમાં,
ભાગે લીલા દહેર ૧
રહો સંપ કુટુંબમાં,
નરકે દુખલગાર;
વર્ષે મુખારક હો સદા,
સોભા આપર પાર ૨

પરમેશ્વર કરૂણા કરી,
નૃનનિધ ભર મહાર;
દંધ સુખ સંપતને સદા,
રક્ષા સરજન હાર, ૩

ત્રીટક

સઈને પ્રથ્થમાક્ષર તેહ જુવો,
મનનો વળિ શંખ્ય તેહ જુવો,
મુળશાલ મુખારક હો તમને,
વસ્તો મુખશાસ્ત્ર આશિષને, ૧

જેન. હમીદનો

નગ પ્રસિદ્ધ

રેડ જામીડા

સાર્સા પરિલા.

લાહીના બીગાડ અને ખોટી ગરમી દુર કરવા
માટે સર્વોત્તમ સાર્સા પરિલા આ એકજ છે.

શીશી ૧ ની કીમત રૂ. ૧૫ તથા શીશીના રૂ. ૫૫

સોલ એન્ટ. ઈપ્રાહીમ હસનઅલી-માંડવી પાસે-વડોદરા.

વી. એચ. એવે. યનની કં } મુંબઈના { શા. બી. વજારસીદાસની કં.
ખલાસી ચક્રા મુંબઈ } એન્ટો { હીપી ચાલી મુંબઈ

શોધ ખોળ અને વિનોદ.

(લેખક લાઈટલાઈટ એન. મનમર-ચામા)

એકદર પુષ્પોની જાતિમાં સેંકડે ત્રીસ જાતિનાં પુષ્પ સફેદ રંગનાં હોય છે.

જર્મનીમાં ઘોડાને મોટા અને જાવ-વાન કરવાને માટે દોડીમાં મધનું મિશ્ર-ણ કરીને ખવરાવે છે,

હોસાંડમાં એવો રીવાજ છે કે સોળ વરસથી ઓછી ઉમ્મરવાળો છોકરો નાટકમાં જઈ શકતો નથી તથા મદિરા (દારૂ) વેચવાવાળાની દુકાન પર પણ નથી જઈ શકતો.

જે કેદી પોતે કેદી દશામાં ઉલ્લેગ કરીને જે દ્રવ્ય કમાય છે તેનો ૬૬ ભાગ તેને કેદી અવસ્થામાંથી મુક્ત થવા પર મળે છે.

પ્રતિ વર્ષ સૈબીરીયામાં ટેટલીક નદીઓનું પાણી ઉપરથી તે નીચે સુધી જમી જાય છે આશ્ચર્ય કારક વાત તે છે કે નદીનાં જળચર (માછલી, મગ, આદિ,) પ્રાણીઓ ખર્ફીમાં જીવીત રહી ઉણા કાળમાં જ્યારે ખર્ફ પીગળી

જાય છે ત્યારે તે જલચર પ્રાણીઓ પૂર્વ-વત ફરવા લાગે છે.

મૂર શોક્ષમાં સ્ત્રીઓને પોતાની ઉમ્મર યાદ ન રહે એ વાત ધણી મહત્વની માનવામાં આવે છે.

યુરોપ ખંડમાં ભિન્ન ભિન્ન દેશોમાં લગભગ એક લાખ ડાકટર છે, પ્રત્યેક દેશોની વસ્તી અનુસાર વિભાગ પાડતાં ઈંગ્લાંડમાં ડાકટરોની સંખ્યા અન્ય દેશ કરતાં અધિક છે. ઈંગ્લાંડમાં ડાકટરોની સંખ્યા, ૨૮૬૦૦ છે. ડાકટરોની સંખ્યામાં આબાદીના હિસાબથી તેના વિભાગ કરવામાં આવે તો દર હજાર પર ૭૦૮ ની ગણતરી આવે છે. સાથી ઓછા ડાકટર બલ્ગેરીયામાં છે ત્યાંનું પ્રમાણ પ્રતિ દસ હજાર પર ૪૭ આવે છે. જર્મનીમાં ૬૫૦૦ ડાકટર છે ત્યાંનું પ્રતિ દસ હજાર પર ૫૧ આવે છે. મદ્રાસમાં ૧૮૨૭૦ ડાકટર છે ત્યાંનું પ્રમાણ પ્રતિ દસ હજાર પર ૬૫ છે.

બી એન મનમર.

ભૂખે મરતા અનાથોને

બચાવો !!

ભુખ્યાને ભોજન, તરસ્યાને પાણી ને રણડતાને નિવાસ આપવો એ હિન્દુ ધર્મનો મહાન્ સિદ્ધાંત છે તેને અનુસરીને નડીઆદ હિન્દુ અનાયાશ્રમમાં ભુખે મરતાં નિરાધાર બાળકો, વૃદ્ધ અપંગો, નિરાશ્રિત વિધવાઓ આદીને પાણી-પોષણ કરવામાં આવે છે.

એકી વખતે રૂ. ૨૦૦) આપનાર ગૃહસ્થના નામની એક આરસની તખ્તી ઓપ્રીસમાં એકી નકકી ઠરેલાસીવસે વર્ષમા એક વખત દાવાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવે છે આવા ૫૫ દાતાઓ અત્યાર સુધીમાં મળ્યા છે.

જે દાતા રૂ. ૨૫) આપશે તે “ ગૌહાન ” ખાતે ગણી તેના ઉત્પન્નમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવશે.

એક રૂપીઓ ને તેથી વધુ હાન મોકલનારનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે રીપોર્ટ ફરકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિન્દુ અનાયાશ્રમ—નડીઆદ.

‘નમ્ર’ વિશેષણને ‘તા’ સાવ વાચક પ્રત્યય લાગી ‘નમ્રતા’ રાખ્ઠ બન્યો છે. નમ્ર એટલે નરમ અને નમ્રતા એટલે નરમાઈ.

આપણા સંબંધમાં આવતાં સર્વ પ્રાણીઓ જોડે નિર્દોષ પણે અને સહન-નપણાથી વર્તવું તેનું નામ નમ્રતા નમ્રતાનો હેતુ એ છે કે જાતે આનંદમાં રહેવું અને આસપાસનાને આનંદમાં રાખવાં.

આપું જગત ધણું કરીને જ દુઃખ ભોગવે છે તેનું કારણ કુસંપ હોય છે. કુસંપ થવાનું કારણ એ છે કે બે પક્ષ-માંથી એકે પક્ષ નમ્રતાનો ઉપયોગ કરતો નથી. જ્યાં નમ્રતાનો ગુણ હોય છે ત્યાંથી કુસંપ દૂર જતો રહે છે. નેતરનાં ઝડ પાણીના પ્રવાહને નમીને પોતાનું રક્ષણ કરે છે. મોટાં મોટાં વૃક્ષો પણ પવન આવે ત્યારે નમી પડે છે. જો તેઓ એમ ન કરતાં હોય તો ઉલ્ક પ્રવાહ અને વાત પ્રવાહ રક્ષસો તેમને સમુજાં ઉઘેડી નાંખી ગમે ત્યાં ગણકાવી તેમનો અંત આણવા પુરતા સમર્થ છે. ટકકર લેવામાં બળની જરૂર પડે છે, પણ નમી જવાથી જો આપણે બચાવ થતો હોય તો ટકકર લઈને બળનો કાય કરી

નાંખવાની શી જરૂર નિર્જલનું બળ છે. હાથ જોડીને, માથું નમાવીને અને કામા માગીને ઘણા ગુને-ગારો છુટી ગયા છે.

નમ્રતા ધારણ કરવાથી આપણે હલકા પડીએ છીએ- એમ ધારણું જુદા ભરેલું છે. નમ્રતા ધારણ કરવાથી ઉલટો સામાના મનમાં સારો અભિપ્રાય બંધાય છે ને લોકોમાં આપણી મહત્તા વધે છે.

મહાપુરુષો હમેશાં નમ્રતાવાળા હોય છે. જેઓ અપુરુષો હોય છે તેમ છલકાતા માલમ પડે છે. આંખાને કેરીઓ આવે છે. ત્યારે તેની કાળીઓ નમી પડે છે, તેમજ પ્રમાણે મનુષ્યે પણ વિદ્યા, ધન અને આધિકાર વધતો જાય તેમ તેમ વધારે નમ્ર થવું જોઈએ.

દ્રવ્ય વધતાં અધિક અધિક નમ્ર થવાનો કુદરતી નિયમ વૃક્ષોમાં પણ માલમ પડે છે. તો મનુષ્ય જ્યાં બુદ્ધિમાન પ્રાણી એ એ નિયમ સામોટો અમલમાં નહિ મુકવે ? વિદ્યા વધતાં અભિમાન વધવું જોઈએ નહિ, પણ નમ્રતા વધવી જોઈએ, કારણ કે વિદ્યા વિનય વડે જ શોભે છે.

નમ્રતા ધારણ કરવાથી દુષ્ટ મનુષ્યો પ્રસંગે આપણને કનડે છે પણ ખરા માટે એવે પ્રસંગે નમ્રતા સાથે હિંમત

પણ ભેડવાની જરૂર છે, એક સાપને કોઈએક ગુરૂએ ઉપદેશ ક્યો કે નમ્રતા રાખવી અને કોઈને પણ કુખ દેવું નહિ આથી સાપે કરડવાનું ગુણી દીધું અને તેથી ગોવાળીઆએ લાકડીયા તેને ગમે તેમ ગળકાવી દેરાન કરવા લાગ્યા. સાપે ગુરૂની આજ્ઞા છોડી નહિ અને ઘણે કુખી થયો ફરી તે ગુરૂએ તેની આવી દશા જોઈને તેમ થવાનું કારણ પૂછ્યા પછી કહ્યું કે મેં તને કરડવાનીના કહી, પણ કુદોડાએ ન રાખવો એમ ક્યાં કહ્યું હતું? સાપથી બીજે દિવસે ગોવાળીઆ કરવા લાગ્યા.

આપણને સહાય કરનારા, આપણી નમ્રતા જરૂર જીએ છે અને નમ્રતાના પ્રમાણુમાંજ સહાય મળે છે.

સત્તાંની બીજ બતાવીને અને શપ મારીને જ કામ બીજ પાસેથી લેવામાં આવે તેના કરતાં નરમાયી કામ લઈએ તે અધિક અને સારું બને છે. નોકર આકર વગેરે તાબાનાં માણસો પ્રતિ નમ્ર ત્વ ન રાખવાથી તેઓ કંટાળી બપ છે અને કંઈપણ કામ કરવાનું હોય તે વેહની માફક કરે છે. બાળકો પાસેથી પણ એજ પ્રમાણે કામ લેવું જોઈએ.

નમ્રતા રાખવામાં ઉપરી અધિકારીનું ખોટું હોય, તોપણ હાથ હા કરવું એનો સમાવેશ થતો નથી. આજ કાલ નોકરીઆત વર્ગમાં પુરામતનો પ્રચાર ઘણો જોવામાં આવે છે, કારણ કે તેઓના રોટલા ઉપરી અધિકારીના હાથ

માં રહેલા છે. ઉપરી અધિકારીની મરજી બનતાં સુધી સાચવવી એ તાબેદારોની ફરજ છે, તોપણ અયોગ્ય રીતે ખોટી પુરામત કરી પણ ન કરવી. વિનયી થાઓ, પણ પુરામતીઆ ન થાઓ. ઘટે તેટલાંજ વખાણ કરો એક કવિ જમાનાનું વર્ણન કરે છે કે—

આજ કાલ સહુ સોઝને વખાણુપર બધું પ્રીત
જગતું જેની ઘટીએ, ગાવા તેના ગીત
સત્યપી સૂર્યનો અસ્ત થઈ ગયો છે,
અસત્યનો અંધકાર પ્રસરી રહ્યો છે,
પુરામતનો ચંદ્ર પંદરે કળા પ્રકાશવા
મંડી પડ્યો છે. એવા જમાનમાં પ્ર-
પંચી અને લુચ્યા લોકો ફાનવા લાગ્યા
છે.

રે મરતખંડ, કવિના વર્ણન મુજબ તારી હાલત ન થવા પરમેશ્વરને મારી પ્રાર્થના છે.

નમ્રતાને પુરામત એક ગણવાનાં નથી. સામાનું માન સચવાય અને આપણું રૂડું દેખાય એનું નામ નમ્રતા છે. સામા ખોટાં વખાણુથી કુલાય અને આપણો અચ્છી રીતે સ્વાર્થ સધાય એનું નામ પુરામત છે.

આપણે આપણા ગુરૂપ્રતિ કવી નમ્રતા રાખવી ! તેઓ જ્યારે ઉભા હોય ત્યારે ખાસ કારણ વગર આપણે બેસવું ન જોઈએ. તેમના કરતાં મોટા છીએ એમ માનવું ન જોઈએ. તેમને જ કાંઈ પૂછવું તે જ્ઞાસાથીજ પૂછવું, પાંડિત્ય દર્શાવી વાદવિવાદ કરવાના હેતુથી નહીં.

મોટાને તેમની યોગ્યતા પ્રમાણે માન
આપવું ને નમ્રતા રાખવી

બરાબરીઆ સાથે હેત પ્રીતથી બળવું
અને મદદ કરવી,

હિતરતા સાથે માયાણુપણે વર્તવું.

આ પ્રમાણે આપણે સર્વ ઠેકાણે
સર્વ સાથે વિનય રાખવો જોઈએ કારણ
કે ખુબસુરતી કરતાં વિનયમાં વધારે
મોહિની છે.

બોલવા ચાલવામાં, કામ કરવા કરા-
વવામાં, પહેરવા ઓઢવામાં લેવા દેવામાં
એમ સર્વ ઠેકાણે વિનય ગણ્યો હોય
તો મનુષ્ય બહુ સુખ પામી પ્રતિષ્ઠિત
થાય છે.

જ્યાં જમ ધટે તેમ બોલવું યોગ્ય
વ્યવહારમાં ઠાઈનેપણુ કચવાવવું નહિ
જેને જટલું ધટે તેટલું માન આપવું.
વેશવાણીમાં તોછડાઇ ન રાખતાં સદ્-
વર્તન રાખવું એનું નામ નમ્રતા છે.

જ્યો એવી નમ્રતાવાળા થાય છે તેનો
ધર્મ સચવાય છે, લાજ સચવાય છે,
સગય સચવાય છે, શુભ કાર્યો થાય છે,
જય વધે છે, ધનવિધાનાં વખાણુ થાય
છે અને ટુંકમાં જીવિતનું સાક્ષ્ય થાય
છે માટે નમ્રતાને ઠાઈએપણુ રીસાઇ
જવા દેવી એ યોગ્ય નથી.

આ પ્રમાણે માબાપ, સ્ત્રીપુત્ર, શુર
અને નોકર વર્ગ તથા લોક પ્રતિ યોગ્ય
નમ્રતા રાખવાની છે. એ બધા કરતાં
પણુ ઇશ્વરને નમીને ચાલવું એ શ્રેષ્ઠ
તગતા છે. તેમાં સર્વ સાથેની નમ્રતાનો
સમાવેશ થઇ જાય છે. નમ્રો તે પરમે-
શ્વરને ગમ્મો એ કહેવત પણ પ્રચલિત
છે. ઇશ્વરથી અયોગ્ય કાર્ય કરતાં કરવું
એ ઇશ્વરપ્રતિની નમ્રતા છે. જણે આવી
નમ્રતા ધારણુ કરી છે તે ખરેખર એક
મહાપુરુષ છે.

ગોવિંદબાઇ રાયજીભાઇ.

દીવાન.

- " તારનું શરનામું " ગ. બારલીવાળા હાઇર
- બારલી વાળાની જીવન કવીનાઇન ટેબીન્સ ગ્રેન ૧ ની ૧૦૦ ની શીટી ૧ ના ૧૨ આ
 - બારલી વાળાની જીવન કવીનાઇન ટેબીન્સ ગ્રેન ૨ ની ૧૦૦ ની શીટી ૧ નો ૨. ૧
 - બારલી વાળાનું એમ્યુમિલ્યર તાવ મેવેરીયા વિગેરે માટે કી મત ૨. ૧
 - બારલી વાળાની એમ્યુપિસ મેવેરીયા, તાવ ઇન્સ્યુએન્સી માટે કી મત ૨. ૧
 - બારલી વાળાની ટોનિક પિન્સ અશકિત, નામરદાઇ વિગેરે માટે કી મત ૨. ૧
 - બારલી વાળાનું હુય પાવર (દતમંબન) કી મત ૪ આના.
 - બારલી વાળાનું રી ગવાર્મ ઓઇન્ટમેન્ટ દરાજ વિગેરે માટે કી મત ૪ આના
- સધગા દવાવાળાઓને ત્યાંથી મળી શકશે અથવા લખો.
- ડૉ. એચ. એલ બારલીવાળા સન્સ અને કંપની લીમીટેડ.
- નં. ૩૪ વાલી, ૧૮ મુંબઈ,

મી. જનારદન ભાસ્કર ગણેશ કરણીક તારાપુરકરના

સવાલોનું જવાબ.

(૧)

“ મનતરંગ સમસ્યા ”

પ્રશ્ન—પુનરી પોતાના ઘેરથી સવાચાર શેર અને નવટાંક તેમ સદ્ નીકળેલા હોય.

(૨)

“ પાઠ પુતી ”

પ્રકાશિત ઉત્તરણ છે. અગર મ અનોખા અધરી
પ્રસન્ના પદ આદે મન અડગ જાણે રહ્યું જણી
કળાપેના કપરી જમ સમ જુગાવે છગ કરી
વરે મીઠાં વેળા લય મહી રાખે વીધ છુરી

અલીકમર અહુવાણ પોરખંદર.

મનતરંગ સમસ્યાનો પ્રત્યુત્તર.

મનહર છંદ.

તેલ મગવાને મારે,	ગયો હતુમાન દાર;
પુનરી તો એક ઘેર,	યધી તેલ સધને.
તેલ શેર ચાર અને,	રોઠ પાસેર તો લીધું,
જનાવીયું અમણું,	તે હતુ, પાસે માચીને.
શેર પોણું નવખાંયી,	રહ્યું પોણા ચાર શેર,
અરપીયું શેર પાંચ,	પેલા હતુમાનને;
ગયો ખીજા હતુમાન,	પાસે તેલ ચડાવાને
તેને પણ અમણું,	જનાવવાને પાચીયું;
તીઠાં પણ અમણું,	જનીયુ શેર સાડા માત,
તેની અંદરથી શેર,	પાંચ તો ચડાવીયું,
ખાંધી શેર અલી સધ,	જીજા હતુમાન પાચે,
ગયો તીઠાં જનાવાને.	અમણું પાચીયું.
તીઠાં પણ અમણું	મતીયું તે શેર પાચ;
તે અમણું જીજા હતુ.—	મનન અડગીયુ.
જાણી કીધ રહ્યું નદિ,	જવી દાથે ઘેર ગયો,
અથે જો પાચ પાચ.	સરણ અડગીયું.

લી. મહતા હેમચંદ દયાળજી મોહાલા,

દોસ્તી, મચુરાં

મનતરંગ સમશ્યાના પરા જવાબ આપનારના નામ નિચે મુજબ:—

- ૧ નડિયાદ હિંદુ અનાયાથમ તરફથી માણેકલાલ ખુરાલ.
- ૨ મંગળજી નારણજી, ધી ઇન્દોર માલવા યુનાઇટેડ મીલ્સ, ઠેકાણુ
વીઠલવાડી પોસ્ટ નં. ૨
- ૩ સુલેમાન અબુ.

નિચલું નામ આપની ડાયરીમાં નોંધી રાખજો ! લાભ થશે !

EBRAHIM ABDULKADAR,

General Paper Merchant No 47 Sutar Chawl—BOMBAY.

૨૬ અને મલેકક પ્રિન્ટીંગ પેપર કમ્પઝ
અને સિંગલ પ્રીસ્ટકે કાગળ, સાદા
તથા છુકના મારખસ મોનેરી રેપરી
પાઉડર, તેમજ ફેકે લાનની છાપનાની
સાદી વિગેરે વેચનાર.

બદારગામના આઈગે ૫૨ પુસ્તક લક્ષ
અપવામાં આવે છે. એક વખત દ્રાવ્ય
આઈર આપવાને ખામ બચાગણ કર-
વામાં આવે છે.

SUPPLIES :—

ROUGH & GLAZED
Printing Paper

DOUBLE & SINGLE
Foolscap Paper.

NATIVE ACCOUNT BOOK
Paper.

MARBLI' PAPER OF
Every Kind,

ACCESSORIES FOR
Book-Binding

PRINTING INKS, GOLD
Silver Dusts Etc., etc., Etc.
Mofussil Orders will be
despatched V. P. P.

ઈલિરાહીમ અબ્દુલકાદર

જનરલ પેપર મરચંદર-સુતાર ચાલ નં. ૪૭-મુંબઈ.

ધોળકાના સુખસિદ્ધ

વેદ શા. ગીરધરલાલ કહાનજીની રામબાણ દવાઓ
સો એ સો ટકા ફેસેલ—વાપરો અને ખાતી કરો.

તાવની રામબાણ દવા.

રૂ. ૫૦૦ ઇનામ.

મોઢપણ જાતનો તાવ એટલે દહાડો, આંતરીઆ, આંધીઆ, હિના, ટાલીઆ
અમારી દવાથી ના હિતરે તો લીધેલા પેસા પાછા આપીશું. કોઈ રાખસ એમ સાબિત કરી
આપશે કે વેદ શા. ગીરધરલાલ કહાનજીની દવાથી આંધીઆ તાવ ના ગયો તો તેને
રૂ. ૫૦૦ ઇનામ આપીશું. જાણી ૫૬ ની ડીની કીમત ૧-૦-૦

ધણા રોગોને લાકીદે આરામ કરનાર

શક્તિ સજવન.

યાને

વીર્યના ઝરો.

મોઢ સખસ એમ સાબિત કરી આપશે કે શક્તિ સજવન યાને વીર્યના ઝરો નામની
ગોળીમાં શક્તિ લાવવાનો અને વીર્ય વધારવાનો શુભ નથી તો તેને રૂ. ૫૦૦ ઇનામ આપીશું.
નપુપક પણ તથા મદિયની તાકેલીમાં શક્તિ સજવન શક્તિ આપે છે. નમોની નખ-
ગામ (કમનેરી) દુર દરે છે. શક્તિ સજવન જેઠ અવસ્થા (ધાપણ) થી કમી થયેલી
શાકન પુરેપુરી વધારી આપે છે. શક્તિસજવનના સેવનથી જીવાન મરત ખને છે. શક્તિ-
સજવન કમતાકાતવાળાને આરોગ્યના અને તાકાતવાળાને અમૃત તુલ્ય ઔષધ છે. શક્તિ
સજવન વિલાસસુખનો એક મહાસાગર છે. શક્તિસજવન યરીરના તત્ત્વ અવધવાને
સતેજ કરી પુષ્ટિ આપે છે, અને ધણાજ રોગોનો નાશ કરવામાં ઊત્તમ ઔષધ છે. જોળી
૧૦૦ ની ડીની ૧ ની કિ. રૂ. ૨-૮-૦ ખાસ રોજ નથી.

પરમીયાની રામબાણ દવા,

આ દવા તમામ જાતના પરમીયા મટાડે છે. થતી બળતરા, આલ્તુ પડ
(રસી) બંધ કરે છે. સોજા ઉતારે છે ટીપે ટીપે આવતો પેસાળ સાફ આવે છે ક-
ળતર પેડુનો દુખાવો મટાડે છે. નીચેની રગમાં પીડા થાય છે. તે પીડાને તરત
મટાડે છે. ડીની ૧ ની કિમત રૂ. ૨-૪-૦.

ધાતુ વિકાર

એક પેસાળું પોસ્ટકાર્ડ લખી મોકલનારને ધાતુવિકાર નામનું પુસ્તક મફત
મોકલવામાં આવે છે, આ પુસ્તકમાં ધાતુ સંબંધી વિવેચન સાથે તમામ જાતના
વિકારોનું વર્ણન આપી, તેના ઉપાયો સુચવેલા છે. તે હિપરાંત બીજા ધણા
રોગોની દવા સુચવેલી છે.

કાગળ પત્રનો વહેવાર નીચેને સરનામે કરવો.

વેદ શા. ગીરધરલાલ કહાનજી

ગીરધર બાપધાન્ય—ધોળકા, અમરાત.

નવરંગી બાગ

ઊંટ વેઇ અબુધરામ

યાને.

વેદકમાં પણ વિચાર બળની વિપુલતા જોઇએ છે ? ! !

—:૩૦*૦૩:—

(બેખાં બહેન ચંદ્રમણિ-જ્યોતી)

વાં

ચક્રાં તારા સંસારિક
કાર્યથી વિમુક્ત થઇ કલ્પ-
વાર માટે વિના વિશંભે
“વિનયપુર” માં પ્રવેશ

કર ! જો કે “વિનયપુર” તે હાલ “વિનયપુર”
નથી ? કિન્તુ કુદરતના કોપથી ત્યાંના ધણીખરા
માણસો નારીપાસ થતાં “ચાંપાનેર” ની પેટ
હાકતો તે એક ગામડું છે. છતાં દેટીક પછી
મોટી કુકાને જોવામાં આવે છે. તેમાં “વિ-
ન્યાનંદ” દરીને એક વેઇ વસે છે. વેદકનો ધર્મ
તેમની પેઢીઓગત ચાલતો જાવેલો છે. જેથી તેઓ
વેઇ વિદ્યામાં ધણીજ કુશળ છે. સોડોની પથ
સારી આરથા છે, દુર દુરનાં મામે તેમ મોટાં
મોટાં શહેરોમાંથી પણ તેમને આમંત્રણ આવે
છે. ધન્ય દુપાએ જરૂરેખા પણ સારી પહેલી
છે. અર્થાત તેમણે હાયપર લીધેલા દરદી બા-
ગેજ કારો નહિ રહે હોય ? પછી તે અસાધ્ય
વ્યાધિમરત શે નથી હોતો ? કાણ જાણે તેગનામાં
શે દેવી ચમત્કાર હોતો કે, દરદીને તેમનાં દર્શન
થતાં આરથા આરામ થઇ જતો જેથી સૌ કોઇ
તેમને “ધનવંતરી” ના ઉપનામથીજ યોસા-
વળું. જો કે “ધનવંતરી” તે “ધનવંતરી”
જ હતા ? તેમના જેટલું સામર્થ્ય આપણા
“વિન્યાનંદ” માં નહોતું. અને હોય પણ
નહિજ કિન્તુ અત્યુ લોકમાં વેદકને વિષે તેથી

નિપુણતા ધરાવતા વેદરાજને કદિ તેમ કશામાં
આવે તો તે સ્વાભાવિક રોગ ધન ગણાય આટલું
છતાં પણ રાવણના કુળવું નખોલ વાળનાર અ-
દરાજને તેમના તરફથી માનનો તાજ મળ્યો
નહોતો.

“મૂઠ આ જિખ ! જિખ માગી મોગીને
ચાક્યા પથે જુડાં હાલ ન મટયો ? ત્યારે પશી
કહેવત મુજબ” ઉત્તમ ખેતી, મધ્યમ વેપાર
નહત નોકરી, તે નિદાન જિખ, અટલું પણ ન
આવડે તો વેડુ શીખ ” તો એમાં શું ખોટું !
વગર અંગોળનો વેપાર ? ને પેલા “વિન્યાનંદ”
ની પેટ જ્યાં જઇએ ત્યાં પોળાર ? આવકાર
સાથે સાડુની જલાર ? અને વળી એક મકકર પણ
તૈયાર ? છે પછી પૈસાદાર થતાં વાર ? હજાર
વાર આપણે પણ એજ કથુમ ? કેમ મનવા છે
કંઈ જુલ ? ”

“વિનયપુર” માં વસતા ‘અબુધરામ’ ઉદત
વિચાર નોકામાં ખેતી મનઃ ઉદ્ધિમાં મુશ્કારી
કરતા હતા. નિઃશ્વરપ કિનારો નજીક આ-
વતાં તેઓ ઉતરી પડ્યા. પાંચે પોષાકથી
સગળ થઇ ગુલના હાર જલાર નીકળ્યા
રથંભ્યા ? અને સારા શુકન થતાં અજઘ
મોહ્યું. પ્રજા ઉઠશે કે ક્યાં ? પ્રત્યુત્તરમાં તે
પુજારી પ્રયોજન નથી ? આપો આપજ
જાણશો.

“ કેમ વિન્યાનંદ ” બાધ ? ”
 “ આવો ‘ અણુધરામ ’ છે કંઈ નવાધ ? ”
 “ નવાધ શી ? એતો જરા કામી ? ”
 “ ભલે ! કેલ દિવસકલી છે ના મેં ? ” એમ
 હલી બેસવાને આસન આપ્યું.
 “ આ શું થાય છે ? ”
 “ એ તો જરા દરદીને માટે દવા છું ટાય છે. ”
 “ શેની દવા ? ”
 “ રેચની દરદીનું પેટ સાફ થવા. ”
 “ ચોમા દિવસ પર આવ્યો ત્યારે પણ એજ
 હતી ? ”
 “ હા, એના વિના બાધિની જડ નથી જતી. ”
 “ શું એકલા રેચથીજ દરદી સારા થાય છે ? ”
 “ નહિ નહિ બીજી પણ આપાય છે. ”
 “ હશે કેંઈ ગરમ ? ”
 “ હા, ત્યાર શિવાય શેની રહે ગરમ. ”
 “ હવે રમ-આપ બોલી મામિા છો. ”
 “ આઘ્યા હતાં છા કામી અને એમને એમ
 આશ્વા કેમ ? ”
 “ ના ના એતો સદજ ”
 “ ના ના શું હા હા કહેને ? શમ પથર
 કેલ આવે કે ? ”
 “ નહિ નહિ એતો ખાસ મગવાના આવે ? ”
 “ વાશ ત્યારે પધારજો. ”
 એમ, ફરી. “ તિલચત્તર ” ખત. ચેલ
 રી આપી કે તે લઈ ‘ અણુધરામ ’ ઉતા-
 ને પત્રસે વહેલું આવે થર !
 “ હં મોઝો બોલો બધાને રેચજ આપતો
 છું ? ને પછી ગરમ તે પેલી શુક, મરીને પી-
 ર ? બીજી શું હોય ? તેમાં તે કશમ લોકો
 બાધીને વાજ આવે છે ? હીઠા એ ‘ ધનવં-
 રી ? ’ પણ હોય બિચારા અજ્ઞાન એમજ
 મજે એ વાત પણ ખરી. ભલે ગમે તેમ
 બ ? પરંતુ આપણે તો હીક પેરેપેરે પુછી
 છું ? જે કાલ્ય પુછત તો મારો બોલો આ-
 વુને મજ કાવત ? પણ આપણે એનાથી
 શાં કાયા છે ને ? ફરી થાપડ ખવડી તે ?
 ૧૧૬ આદેશ એકલાજ બધે માતેતા સંદની
 ૧૧૬ મા, મતા હતા. તેની હવેજ ખજર

પડને તો ? ”
 મરુત વિચાર માળાના મણકા એક પછી
 એક મૂકતા ‘ અણુધરામ ’ ઘેર આવ્યા. સાથે
 માર્ગમા આવતી દુકાનમાંથી ગપાળો પણ લાવ્યા
 શુક, મરીને પીપર, તેથી પણ મજબૂતર ?
 તેને પણ વીસરે એવા ક્યાં છે એ વગર બધી
 વાત કાચે સર ? મિથ્યાભિમાનીનાં મુકુટ
 તેમાં શુ હોય કસર ! લીધા ખજ કે નાખ ને-
 ખાલો ! વાટયો કે કાઢ બોલો ? પરી શુક કે
 તેને પણ મુટ ! આવ્યા મરી કે ઉતાવળ
 કરી ? પછીથી પીપર કે બોટલ છે કાજર ?
 લીધા કે બર ? લીધા કે બર ? છુમ દીધા કે
 કમાટમાં ધર ? એ રીતે અનેક વિધ પદ્ધતિના
 પાકડારથી જોગલના બોટલ ભરી કમાટમાં
 ખડકી દીધા મુઠ ? વેલ ચર્તા શી વાર લાગે
 છે ? આ પણ ‘ અણુધરામ ’ પણ આગથી
 ભિન્ન મગી વેલ બન્યા દરદીથી પણ ગાઢ
 ઝંખા પ્રસાદી જેટ એક પછી કેમક આપવા
 સાચા નાહી તપાસી કે આપ કેમ ? તેમાં
 નાની નિગીઝણ બહે તેનો મ પ મેં ? એતો
 પગરથળા કેમ અને પરીણામે શુક, મરીને પી-
 પરના મિથણ શિવાય વાજ નહતો કરતા
 અન્ય ગોટનો તે કુત જાલકાની ખતમ
 રાખતા પરંતુ ‘ કાગડાનું બેસવું ’ ને સાતી-
 ખત, ‘ અણુધરામ ’ એ રીતે દરદી અણુધરામ કેકલા
 કે કેતો અક્ષા અસરે મુખરી પણ જતા
 અને મકકર પણ પટેપટ આપીને કાચપર
 પડતા આપી તો ‘ અણુધરામ ’ બુધ બુધ
 ચતા લવતા ? —
 ‘ આવી દરદી હતા છુમ, રેચ આપતા તે થાય છુમ ’
 ‘ વેદક વેદે લટકી લમ, લલિનની આ રી ધામધમ ’
 ‘ વાદ ! વાદ ! ! વેદક તે વેદક ? ને બિ-
 બને બિબ થ વેદકની જાલ બાલા ! ને બિ-
 બકા મું કાલા ! ! ! ’
 વચ્ચે કેટલોક કાળ વ્યતિત ચર્તા એક દિવસ
 ‘ અણુધરામ ’ ‘ વિન્યાનંદ ’ ના મુદમાં વા
 તેના તકાકા મારતા બેઠા છે. એટલામાં ત્યાં
 ‘ બીજલ ’ રાવડો આવ્યો.
 “ બાપા ‘ ધનવંતરી ? ’ જરા હીઠાને ! ”

“ક્યાં !”

“જરાક મારા ધર લગન ?”

“કેમ !”

“આપા મારી હાંઠ કંઈક કીલવપડે.”

“શાથી વાર ?”

“તે તો ત્રણ જાણવાવાળો પણ ચરીને આવી ત્યારની એમની એમ પડીસે. નથી વા-
જાળતી કે નથી પાણી પીતી મેતો આ-
દરીક દન થયાંજ રૂપીઆ પાંચહો ખર-
ચીને આણીસે. ન કરે નારાયણ ને જો
કંઈ થયું તો મારી તો બેયુજ જોડી
જવાની ! તમારે આથે જલ છે ને દારી
થાય તો હાથે આપસા.”

“ચરચા ક્યાં મઠ હતી !”

“જલનમમાં ? તારા આપના પેલા મુકેલા
ગોચરમાં ? તેની તારે બધી થી પડપુછ ?
આપો રેય પછી ગરમ કે જલ દુઃખ નરમ ?
આ બધું મને સંભળાવવા પુછતો દરી
ખરુંકને ! પણ બંદા સા સમજે છે. કે પ-
હેલાં રેચને પછી ગરમ તો વેધને રહે
ધરમ તેમાં તે શેના રાખે છે ભરમ તારા
કરમનો ?” “અણુધરામ” મનમાંજ
ખચડ્યો.

“આપસા આ પાસેના વગડામાંજ”

“ત્યાં ચરવામાં શું હતું ?”

“ચરતાનું ? આવળ, રીંગડો, લીમડો, વડ,
કેડી, પીપળો, એવાં વનીવનીનાં ઝાડજ
તો આપડા ધીણું શું હોય ?”

પ્રસ્તુત દરીદ્રતા નિવેદન થતાં દણ્ડગર
‘વિન્યાનદે’ આંતરજીતની આરાધના નિ-
મિતે પેતાનાં ઉભય અશુરૂપ ગૃહનાં પોષ્યાંરૂપ
દારજનક કીધાં નિશ્ચય થતાં પુનઃ જોતાં
પુરતાપેલાકથી સ્વચ્છ થયું ‘મિજલ’ નામક
સાથે ચાલવા માંડ્યું. ‘અણુધરામ’ પણ સાથે
સાથેજ સીધાવ્યા. ત્યાં જઈ સાંઢને તપાસી.
તો તેમને પોતાની ધારેલી ધાગણ્યા ફળીસુત
ચળેલી જણ્યું. કે તુર્તજ એક ઉખળમંગા-
વવામાં આવ્યું. અને સાંઢની ડાઢને મજબુત

પકડવાની આજ્ઞા કરી. જો જણ પાસે તેનાં
જો હોડાં જાણવી તેના ગળા ઉપર ખુબ જોરથી
મદન કરવાને કહ્યું. ક્યાં પુણ્ય, થતાં સાંઢને
પુનઃ તપાસવામાં આવી. બાંધીનો પરાભવ
થયો જણ્યો. ‘મિજલ’ ને ચારો નાંખવાને
કહ્યું નાંખ્યો. સાંઢે તે ખાવા માંડ્યો. તતપ-
ચ્યાત પાણી આણીને મુક્યું. તે પણ તે પી ગઈ.
‘મિજલ’ દરખાતાં દરખાતાં રૂપિઆ દસ
લાવીને ‘ધનવંતરી’ ના હાથમાં મુક્યા. તે
લઈ તેઓ રવગૃહ પ્રતિ રવાના થયા.

વાંચક ! આ સાંઢને શું રોગ થયો હતો તે
જણ્યું ! નળવણ્યું હોય તો જણી લે ? તેણે
ચરવામાં કેટલું જાણ્યું હતું. ગળે નહિ ઉતરવાથી
તે અધવચ્ચ અટકી રહ્યું તે આપણા ‘વિ-
ન્યાનદે’ સુધિવળથી જણી લીધું. અને તેથીજ
તેમણે તેના ગળા ઉપર ઉખળથી મદન ક-
રાવ્યું હતું. સુધિની તો એક બસિદારીજ
જોર છે. કારણ કે વિચાર બજની વિપુલતા
સિવાય કામિલ વેદ પણ કવચિત તેમાં ગોળું
ખાઈ જાય છે.

“મારે જોરા” વિન્યાનદે “મડો ઉતરતાં
રેણું ! નહિ રેચકે નહિ ગરમ ? ફક્ત એક
ઉખળથીજ પોતાનું કામ કાઢી લીધું. અને
રૂપિઆ દસ લઈ ચાલતો થયો પણ એમાં
ઉતરતાં શેના ? કેટલાક એવાં ગળાના રોગો એ
ઉખળથીજ મટતા દરી તે ? આપણે પણ સાથે
જાણ તે કીક થયું ? કે આ પણ એક નવો
ખખતરો રીખ્યા ?” ઉકળ વિચાર કરતાં “અ-
ણુધરામ” પથે પડ્યા.

વાંચક ! હવે તું આ “અણુધરામ” હાથ
કરેલા અબનરાની અજમાયશનું અપલોકન
કર્યા તપર રહેજે ? એક વયોવૃદ્ધ ડોશી કેટલોક
સમય યથાપચારી વશ પડી છે. ધરગતું એવધ
આણે છે. હવે તેને એણે પાણી ચરણું પણ ઉ-
તર્યું નથી. તે પછી અનજ તો ઉતરેજ
ક્યાંથી ? આ રાખકર બાધિથી મહારાજ આપણા
‘ધનવંતરી’ ને તેડું થયું. પરંતુ બેગા જોરે
કહો કે ડોશીમાના કમનસીબે એજ કાર્ય
નિમિત્તે તેઓ નદારામ ગયા છે. પરિણામે

પેલા ' અશ્વધરામ ' ને આમંત્રણ થયું તે મળ્યા. નાહી તપાસી, ગૃહનાં સરળી દુરીકત નિવેદન કાઢી. તત્કાલ પેલા ઉપજાની વાત યાદ આવી. સ્મૃતિ થઈ મંગળ્યું. અને તે ડોશીના ગળા પર બળ કરી ફેરવવામાં આગ્યું. શું ફેરવે ? ધરતું પાન ? ફેરવતાંજ તેની આ-ખિના ડોળા તરીકે ગયા ? અર્થાત ડોશીમાનો પ્રજ્ઞાન્મા નિર્નિમિષમાં પોતીકા કરેલા કર્મનો જવાબ આપવા માટે યમરાજની અદાનતમાં હાજર થયો ? અને તેજ દાણે અન્ય-વ્યક્તિતા આનન દ્વારા અગણિત માણોનો પ્રસ્તાવ પડતાં ' અશ્વધરામ ' પણ હતાશ મર્યાદાથી છ પાંચ ગમ્મી થયો.

વાંચક ! ઉંદ વૈદના અખતરાનું અવસોહન કાઢી ? આજકાલ વૈદક ગણે વાટમાંજ વટાવું હોયની ? તેમ જ્યે તે શીખ વૈદ ? ત્યાં ને ત્યાં આનીજ યોગી ? ઝટલુજ નહિ પણ રાજદા,

સારનાદિક, પાક્ષિક, મારીક દર્યાદિ પેપરામાં પણ નવાણું ટકા યોનીજ ધમાલ ? તે સાથે જાહેર નોટીસ તરીકે તીડની પેઠે ઉભરાતાં છુટા હેંડખીસો પણ તેટલાંજ ? એકાદ જે ઉપચાર હાથ કીધા કે પછી જોઈ લ્યો ? પેલા મીયાં-ભાઈની માફક ' મે' ખીડીય ' ? પરંતુ વૈદક વિષય દેટસો બધો વિષમ અને ગઢન છે ? તેનો તેનું તિક્ષણ દષ્ટિથી નિત્તિજ્ઞ કરનાર અચ્છે અનુભવિજ્ઞ જાણે ? પાથર શું પ્રમાણે ? નર્પા ખાવા ઉંદ વૈદો વસ્તા હોય ત્યાં નિચારા દર-દીઓની શી દશા ? વૈદકમાં પણ વિચાર બળની વિપુલતા જોઈએ છે ? માટે તેવા ઉંદ વૈદોથી સાવધ રહી જુ' તારા જાતી જીગરને જોખમના નીસા અબ્ધિમાં નાખીશ નહિ ? આ સેખ લખવાનો મારો ઉદ્દેશ પણ જોઈએ, અસ્તુ ?

લેખક

બહેન ચદ્રમણી.

• ભાષ્ય-નવરંગ વાર્ષિક લવાજમ,

તથા જાહેરખબરોનાં ભાવ

રમાતીક રા. ૧૧ જાહેરખબર રા ૧૧

• રૂઝ ભાષ્યેરી અને મોસાપટીઓ માટે,

રા. ૧૧ પેરેજ નુદુ.

આ મારીકમાં ૧૨ માસ જાહેરખબર ખાપવાના દર ૧ પૃષ્ઠના રા ૨૫ કે પૃષ્ઠના રા ૧૨૫ કે પૃષ્ઠના રા ૭૫ અગાઉથી લેવામાં આવશે.

હેંડખીસ વહેચામણી (૧૫૦૦ કોપી)
ર. ૬ કેટલોગ વહેચામણી (દરેક પ્રતનું) વચન
તોલા ૧૧ થી વધુ ન હોય એવા) ર ૫ કો-
પીનીના ખાસ એક સાથેની વહેચામણીના
જાપા અને માન્ડ નંબર માટેના ફોદા ભાવ.

કેટલીક સુચનાઓ,

૧ આ માસિક સર્વ મનોના સમાન વિચાર દર્શાવનાર છે પક્ષાપક્ષી ઉપર લક્ષ આપાતું નથી

૨ ગમી તે કામના નાહના અથવા મોટા સારા લેણા લખે એવા લેખકોને ભાષ્ય-નવરંગ પ્રેમ આમંત્રણ કરે છે.

૪ લખ જો સારા કાગળ ઉપર એકજ બાજુ સાદીથી ચોખ્ખા અક્ષરે લખી મોકલવા.

૫ કોઈ પણ લેખ પ્રસિદ્ધ કરવો અથવા પાછો મોકલવો કે નહિ તે અધિપતિની મરજી ઉપર છે.

૬ સમાજ દ્રોહી લખાણો લેવામાં આવશે નહિ.

અધિપતિ,

ધોળકાના સુવિખ્યાત વૈદ્ય જાડેરભાઈ જીવણભાઈની રામબાણુ દવાઓ.

રૂપિયા ૧૦૧ નાં ઇનામ વાળી જવરહર-ગુટિકા.

દરેક જાતના તાવનો નાશ કરનારી અકસીર ગોળીઓ એટલે કે રોજી-રો-અર્ધતરિકા ચોથો-ઉ-હો-તાદિયો ને ચાલુ જમાનાના ઉકતા ચેપી તાવ અમારી જવરહર ગુટિકાથી ન જાય તો લીધેલા પૈસા પાછા આપીશું. અગર કોઈ સજિત કરી આપશે કે વૈદ્ય જાડેર ભાઈ જીવણભાઈની જવરહર ગુટિકા ખાધા છતાં ચોથો તાવ નથી જતો તો તેને રૂ. ૧૦૧ નું ઇનામ આપીશું. આ ગોળીઓ આવતા તાવને અટકાવી આવેલા તાવને ઉતારી દેશે. ઉતર્યા પછી ખાવાથી તાવને ફરી આવવા દેતી નથી અને તાવનાં મુળ કારણોને બંધ પાડી તાકત વધારી શુભ લગાડી ખોરાકને પચાવે છે. તેમજ તાવ મનને ચંચળતા ખસે છે, ગોળી ૬૪ ની ડોઝી ૧ ની કીમત રૂ. ૧-૦-૦

પરમિયાની અકસીર દવા:—આ દવા તમામ જાતના પરમિયાને મટાડે છે. ૪૦ની ૧ ની કીમત રૂ. બે.

મફત !

ધાતુપ્રુષ્ટિ

મફત ! !

ધાતુપ્રુષ્ટિ નામનું પુસ્તક નાશી. સોજત અને ખરાબ વિચારથી મનુષ્યને શરીરની પામવાથી કરનારી કુટેવો પડે છે, તેમાંથી મુક્ત કરવામાં એક સાચા મિત્રની મરજી સારી છે, અને તંદુરસ્તી, લાંબું આયુષ્ય ઉમદા વિચાર અને સંપૂર્ણ સુખ મેળવવાના અખુદ સાધનો બતાવે છે. પોસ્ટ ઓફ લખવાથી મફત મોકલવામાં આવે છે.

રૂપિયા ૧૦૧ ના ઇનામવાળી શુક્રસંજીવની ગુટિકા

દરેક માણસ સમજે છે કે ધાતુની મજબૂતીથી જ શરીરની સ્થિતિ અને મજબૂતી કાયમ રહે છે. આવી જીવન રૂપ ધાતુનો કોષપણ કુટેવ મારફત કે અનિયમિત રીતે ગેરઉપયોગ કરવાથી શરીર નિર્જળ થઈ જઈ, કળતર, વાંસાતું કાટવું, ચહેરાનું ફિક્ક પડી જવું, જાનતંત્રીઓની નજીબાઈ, થોડી મહેનતે વધારે ચાક લાગવો, મનજીવું ખાલી પડી જવું, બેચેની, દામ કરવા ઉપર કંટાળો, હોજરીનો બિમાર, વાદસ્થિતિનું કમી થવું, ઉધાર, શ્વાસ, ક્ષય, વગેરે વગેરે અનેક રોગો ઉત્પન્ન થાય છે. તેના અને તે શિવાય ધાતુ જિગાડથી ચોક્કસ તમામ દરદોનો નાશ કરી શુક્રસંજીવની ગુટિકા કાયમનું પ્રાપ્ત બક્ષે છે. તેમજ પાચનશક્તિને સુધારી, દરતને સાફ લાવી કોષપણ રસતેથી જતી ધાતુને અટકાવી ગમે તે કારણથી પ્રાપ્ત થયેલી નામદીનો નાશ કરી વીર તથા શક્તિને વધારી પરિપૂર્ણ મદદ બક્ષી એવો મુખ્ય ગુણ છે. છતાં કોઈ અર્જસ આપીત કરી આપશે કે શુક્રસંજીવની ગુટિકામાં સ્થિત અને વીર વધાવવાનો ગુણ નથી તેને રૂ. ૧૦૧ નું ઇનામ આપીશું. કીમત ગોળી ૧૫૦ ની રજી ૧ ના રૂ. ૨-૮-૦

તાલુબી ચોથતિલો—કુટેવથી નરમ પડેલી રજોપર મામેશ કરવાથી જુવા સાગની રજો ટટાર. જનતા આનંદ મળે છે. કી. રીશી ૧ નો રૂ. ૧-૦-૦

અપારી દવાશાળામાં તમામ દર્દો દૂર કરવાની ઉમદા દવાઓ મળે છે.

વૈદ્ય જાડેરભાઈ જીવણભાઈ—આરોગ્યવર્ધક ઔષધાલય.

સુકામ ધોળકા—(સુવરતા).

પ્રીતિની કૃતિ

(સેખક—ચંદ્રમણિ-જ્યોત્સના)

નજર કરો નાથ જરા નિરખી લોનારી—એ રાગ

- આશક—કામનિ પ્રિત કરી મેં તારી; ભુલ યઈ છે ભારી
આવડી જાણી નહોતી તને મેં; કીક કરી કંગનારી—કામની-ટેક
સાખી-પયારી ગણીને પ્રાણથી, માગ્યું મુખતે વાર
તો પય આપ્યું આણી મેં; તારણી તે વાર
તો પશુ તેં કમજાતજ આખર; જાત જણાવી તારી—કામની. ૧
સાખી-હિતમ સાતી માહરી; તું નીચ જાતીનાર
વા'લાંને વેરી બની; તુજથી જોડયો પ્યાર
આખરૂં ને ધન જોખન કરી; મેં કરી પુર્ણ ખૂવારી—કામની. ૨
સાખી-ધનથી ખાલી હું થયો; જાણી કરે નકાર
પશુ પર પાણી ફેરવ્યું; નીચ નફ્ટ ધિકકાર
જોણી બની જરની પર ઉપર; પ્રેમની જાળ પથારી—કામની. ૩
સાખી-માટે સજ્જન માં કરો; પરનારીથી પ્રિત
જર જશને જોખન હરે. એ વિષુ અન્ય ખસિત
નફ વિપેજ નિવાસ કરાવે; હું કહું રાજ્ય પુકારી—કામની ૪ .
આશક—જા નીચ નફકટ દુર અહીંથી; ખાચે ગાળતું મારી
છે ન પિછાન લવારી કરે શું; ફલદા જાત હમારી—જા નીચ. ૫
સાખી-નિતનિત પુરૂષો અવનવા; લોગવીએ ધરી પ્રિત
પ્રેમ પાસ બંધન કરી; ને હરી લઈએ વિત્ત
ખાલી થયે મુકીએજ ખસેડી, એ કુળરીત હમારી—જા નીચ. ૧
સાખી-પરિમજ લેવા પુષ્પથી; પ્યાર ધરે જો બ્રજ
તો પળમાં તજી, પ્રાણદે; આપ બીડાતાં અંગ
કમળની શી કમ્પરજ તેમાં; જોલની જોલ વિચારી—જા નીચ. ૨
સાખી-પશુ પર પાણી ફેરવ્યું; મેં નહિ તેજ ગમાર
પરણુવ સીને પરહરી; મુજથી જોડયો પ્યાર
કંપટનું ચણું ચપટ લંપટ, છટ છટ અભિચારી—જા નીચ ૩
સાખી-જોખન જશ મુલ રનેહને; વળી મુમાગ્યું વિત્ત
જોખન કેણે મોકલ્યું; કે મુજથી કરી પ્રિત
માંભળજે શુણી સર્વ જનો; પરનાર રતિ બલિહારી—જા નીચ ૪

- પૈસાની પ્રજ્ઞતાઈ-જગતમાં પૈસાની પ્રજ્ઞતાઈ;
વિણુ પૈસે કાઈ નહીં આવે, કહેતા મુખે ભાઈ. ૨૬.
- જ્ઞાની તે ગાંડામાં ખપતો, પાસે નહીં જો પાઈ;
ગાંડો તે જ્ઞાનીમાં ગણતો, પૈસો છે મુખદાઈ. જગતમાં-૧
- પૈસા વિણુ પત્નિ પણુ ખસતી, લાગે પતિ કુ ખદાઈ;
પૈસાને એ પ્રજ્ઞ માનીને, છોડે સધળી સગાઈ. જગતમાં-૨
- ગાંડીને વળી પૈસો મળતા, સૌ કહે એ ડાહી;
પૈસાને વાપરતા પડે, લાવે વેર વધાઈ. જગતમાં-૩
- જ્ઞાન ધ્યાન પૈસામાં માને, જગ વેપ પલટાઈ,
પૈસાને હું પર્યત્ર માતું, જાંડી નર્કની ખાઈ. જગતમાં-૪
- એ પૈસે કંઈ લાખ મુવા છે, નથી કાંઈ નવાઈ;
મલે મૂર્ખ માને પૈસાને, પૈસો જણે મુખદાઈ. જગતમાં-૫
- જો પાતર ધર પૈસો હોએ, સતિ અને તે નાંહી;
દાન ધર્મને પ્રજ્ઞ ભજનમાં, જણો સાચી પ્રજ્ઞતાઈ. જગતમાં-૬
- વિણુ પૈસે તું પ્રજ્ઞ ભજન કર, નહીં પામે લખતાઈ
કુકિંમત તું મનથી કરીલે, પૈસો નહીં સિધ્ધાઈ. જગતમાં-૭

હાલ વડોદરા સુલતાનપુરા } લેખક
તારીખ. ૧૩—૩—૧૫ } કુ મોઘાલાઈ મહેતા (પેટલાદ)

અમૃતપિંદુ.

મૃત્યુલોકનું અમૃત !

સર્વ વ્યાધી હર !

નિચેના રોગોમાં ખાસ તાત્કાળીક ગુણ કરે છે.

મંદ જ્વરશનિ.
અપચો.
ખાટા ઓઠકાર.
તીખા ઓઠકાર.
મરડો.
આડા.
ફેલી.
કે.વેરા.
તાંધ.
આંતરી.
ચુંક.
પેટમાં દુઃખવું.
પેટમાં દુઃખાવે.
શુળ.
ઉદર-શુળ.
ઉધરન-ખાંસી.
દમ.
સરડી.
સળેખમ.
વાધળી આવવી.
ઉડાંટિઉ.

દાંતમાં પીડા.
દાદમાં કળતર.
અવાળાં ફુલવાં.
ચોં આંતરું.
ચોંની દુઃખ.
મળવ આવવી.
કર્ણદાગ.
દાદર.
ખસ.
ખરખરું.
કરેળીયા.
ગડગડ.
દાદ-ખળખળ.
ચરસા.
સોળ.
ધસાર લાગવા.
લોઢી નીકળવું.
પા પડવા.
પા પડવા.
પા પડવા.
ધામાં છવ પડવા.
દાઢી જવું.

મુસતી.
ગેચેની.
નામરદાઇ.
આજસ.
હરસ.
ગરમી.
પ્રમેહ.
મધુમેદ.
ચાંદી.
ધારાં.
વિદ્ધાટક.
આમડી ફાટવી.
શરીરે ચાકમાં પડવાં.
હાથ પગમાં બ્લેરા પડવા.
ચંદીથી અકડાઈ જવું.
ગરેળ.
અંકટદિ.
પ્રદર.
સર્વ જાતનાં તાવ.
બાળા નહાડે.
માથાનો ખેલો.
માથામાં ઉઠેરી.
મધમાંખ }
અમરી } ના ઝેરી ડંખ
વીંછ }
ગાંકડ }
ચાંચડ }
મચ્છર }
વંદા }
કસારી }
કરેળીયા }
હથેઇ }

માથાનો દુખાવે.
આદાશિશી.
માથાનાં સંચુકા.
આંખે. દુખવી.
સંધીવાં.
ગળામાં અરખડી બાગવી.
રોજવું.
નાસુર.

લકવા.
સાંધાઓની નમળાઈ.
કમરમાં પીડા,
કરેડનો દુઃખાવે.
સર્વ પ્રકારના કળતર.
ત્યા દુખાવાં.
નમળાઈ.
પીનસ.
અર્ધામવાયુ.

દરેક વિલાયતી દવાઓની દુકાને મળશે.

વિગેરે
જંતુઓની
પીડા.

અહીં

પેલ

નાહર ખખરો મારે

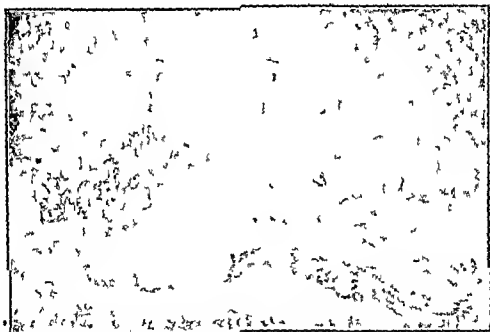
ભાડે

મિત્રાલ
એ.

ભાઈબંધ નેમા નિગાયક નવરંગ

૫૮૩] અપરેલ મન ૧૯૧૫ [અક ૪ થો

સુખી સહવાર

ધણુ કરી આપણા બાળમે ઉધમાથી રહતા ઉકે છે તેમને આવા પીકચરો
'અતાવવાથી તેઓ ખુશ મીઝાજ થતા જાય છે.

અધિપતિ-ડે. એમ ઝીયાઅલી.-વડોદરા.

આ ૫૪ ખુદ દાદ મુલા ઝીયાઅલીએ " પી કેસન્ટ પિન્ડીંગ વર્કસ " વડોદરામાં

પોતાના માટે છાપી બાકુબ આરીસમાળીએ કર્યું, તા ૨૭-૫-૧૫

અનુક્રમણિકા.

ભાઈબંધ

નંબર]	વિષય	[પૃષ્ઠ
૧	૧૬૩ (ગામ).....	૧૭૩
૨	અભિજ્ઞા મિત્રને X.....(કાવ્યો)	૧૭૪
૩	૨ ને ક અભિજ્ઞાના X.....	
૪	અપર્યાપ્ત સદાપતા કેમ કરશે ?.....	૧૭૫
૫	કર્મવીર સ. દે. આ માનવના ગાંધીના અર્થ ઉપરથી એ.ય	...૧૮૧

આત્મચિંતા બાબ.

૧	જ્ઞાનની ખતિને પાત્રવે મહેત પ્રિયતમી કદ કયા (કાવ્ય)	...૧૮૫
૧૭	કેવળીની વાતો...૧૮૭
૨૨	સ્ત્રીમાતા એકદંત્રે કરાવી મેદમણી	...૧૮૮
૨૬	સાચવનીતા ઉદય :૧૮૯
૨૭	ગોપની જેમ અને નેદની સોદી	...૧૯૧
૧૧	કરુણ મવા છે ?૧૯૨

ગાજકોનો બાબ

૧૨	સુખારક પાત્રી૧૯૩
૧૩	મનની ગાંધીના૧૯૪

નવરંગી બાબ.

૧૪	બજારીકાર અંગ૧૯૫
૧૫	૬ મિટકીની કેપ બન્ને (વાર્તા)	૧૯૬
૧૬	અર્થો પત્ર૧૯૭

કેટલીક સુચનાઓ.

- ૧ આ માસિક સર્વ મનોના સમાન વિચાર દર્શાવનાર છે પણ પદ્ધતી ઉપર લક્ષ્ય અપાત્ત નથી.
- ૩ અમે તે કામના નાદના અથવા મોટા સારા લેખો લખે એવા લેખકોને વાંચનમાં સદા પ્રેમ આમંત્રણ કરે છે.
- ૪ લખાણો સારા કાગળ ઉપર, ચિત્ર અથવા સાદીથી ચોખ્ખાં અક્ષરે લખી મોકલવા.
- ૫ શાખા પણ લેખ પ્રસિદ્ધ કરશે અથવા પાછો મોકલશે કે નહિ તે અધિપતીની મરજી ઉપર છે.
- ૬ સમાજ દોડી લખાણો લેવામાં આવશે નહિ.

અધિપતિ,

ભાઈબંધનું વાર્ષિક લવાજમ.

તથા જાહેરખબરોનાં લાવ

રવાનીકે રૂ. ૧૫૦ જાહેરખબર રૂ. ૧૫૦૦
રુબ લાવશે અને જોસાવરીઓ મોટા,
રૂ. ૧૧ પેટરેજ જુદું.
આ માસિકમાં ૧૨ માસની જાહેરખબર
છાપવાના રૂ. ૧ પૂરતા રૂ. ૨૫ રૂ. ૫ પૂરતા
રૂ. ૧૩ રૂ. ૫ પૂરતા રૂ. ૭ અંગ્રાજીની લેખમાં
આવશે.

કેટલીક વહેવાર (૧૫૦૦ રૂ.ની
રૂ. ૭ કેટલાય વહેવાર (રૂ. ૬ અત્યંત વજન
તેલ ૧૫ થી વધુ ન તેલ અથવા) રૂ. ૫ ૬
વાળીના ખાસ અંક સુધીની વહેવારમાં
લવાવા અને માન્ડ નંબર મારેના દોઢાં આ

ખીખાણે હમદાની

કે આને

ખાળ કાળા કરવાનો કલ્પ

આ તેલ મે ત્યારે કાઢવાનો વિચાર થયો ત્યારે શા ખોળને પાં કરતાં આથી મને ખોળણે વજર ખુમી આપત મને ન જ દખાડે. મારી મદદથી તાર મન ફેરવે મને રહીના જે ખોળ ન પામ સરખીન ઉપર પેન કીધું ત્યારે ખનાકાળા અને મે ૧૧ નવો ૧૨ જ ન મોટા મોટા ગદેરાં ભેગાથી ગવાની હાથન કરવાની સચે કે ૧૧ ન તા હમદા હમદા ઉપર મનવો જોઈએ કે મને કિન્ન શુદ્ધિ ૧૨ ૧૧ ૧૨ ૧૩ ૧૪ ૧૫ ૧૬ અને જોનો કનાજ મે થો

જે ખાત ખેરદ દત્તા ભેલીક લગે રહેન તે છે એ શુદ્ધિએ કેલીક ચીજ મને બહી એ મેરે-કેટની જાત મા તથા તની ભા વખણાયુ છે વળી ખીખમે હમદાની ખી દાદ ચીજ ૧૧ ગદ હિન્દ ચીજ છે એ તેન દાદીના તથા માયાના જાવને લગડાવી નખ ચીજના જાન કાળા, ચળકતા અને ગદમ જેવા મુલાખ મહ જ્ય છે એ તેની ખીજુન કાળા પગવાની ધાલી નથી મુગધના ખુખેતર છે એ તેન લગડાવી કાળા દીવમે મુખી જાન કાળા રહે છે જોનો રમ પામો છે, એ ૧૧ કે ચળમે ન સરદ પડે તેવી એની કીમત થોડી રાખી છે કુવા આપીત

કીમતે બાન્સના ૩. મુખ બે જન સાત મહીતા ચાલે છે

૫૨૨૭ ૬૬ ૫૧ ૫૧ થી મોખનું.

લખો:-

હમરત મોહાના આશરે ચમદાની

હાજી પીર સેયદ મુગદાહ સાહેબ હમદાની

મનવાણ ૧૨, -તા મની-મુખધિપાન ન ૬

સર્વોત્તમ, લેખકતાર, ટેસ્ટકુલ બીડીઓ બનાવનાર.

દે સીં રી ગા રે ટ ફે ક ટ રી

સીંહ છાપ

ટ્રે-માર્ક

જમ

જમ

રજીસ્ટર નંબર ૧૩૭

શા. કુલચંદ નાથાલાલ

બારસદ ઠે બજાર સીટ દેશ ગુજરાત

“ચિત્રાવલી” સફત.

સદ્ગૃહસ્થોનાં શિરનામાં લખી મોકલનારને તડીઆદ હિંદુ અનાથા-
શ્રમની ચિત્રાવલી મફત મોકલવામાં આવશે.

લખો:—હિંદુ અનાથાશ્રમ નડિયાદ.

સ્ટીમર છાપ સ્પીન મીક્ચર

બરોબની અકસીર દવા.

બરોબ એવા બર્બર દર માટે આ દવા એક સમયાણુ છાપજ છે, એ બીમારી વધારે
મુદત રહેવાથી પંકુરાગ (કગો) બર્બર થીબેર અનેક રોગ લાચ પડે છે, અને દીવસે દીવસે
શરીર ગળતું થાય છે, બોલાક પમી રાકતો નથી અને શરીર સુસ્ત થાય છે તેમ બાળુને વધારો મળે નથી.

આ દવા આક દીવસ લેવાથી તરતથી લાચ પડેલી બરોબ તદન નાશ પામે છે, અને
દરી થતી નથી લાંબી મુદતવાળા દરદીને પણ ત્રણ આટલી વાપરવાથી જડ મુશ્કેલી નાશ
થાય છે, ઉપરાંત દરેક બલતા જડ પાકી બેઠેલાં તાર માટે પણ એક એકસ આગી સાયક પ્રમાણ
છે, ફક્ત એકજ આટલી વાપરી ખાતો કરો.

આ દવા સાબી માલુસ પચુ દરેકજ સ્વાદે એક સમયે લે તો મગજ અને તાન
તંબુને બેદર સહિન આપી શરીર મજબુત બનાવે છે.

એક આટલીની ધીમત રૂ. ૧-૮-૦ ત્રણ સાથે લેનારને રૂ. ૨-૮-૦

પાટ અને પેટાંજ ખચ્ચ લેનારને આપણું પડશે.

ખરીદ કરતી વખતે બરોબ નામ વાંચી આટલી સીમખંધ ખરીદવી નકલથી ઇમાતા નહિ.

મળવાનું દેશવું—મી સાથી મન્દરદીમત વર્ગેય દાવડ પામે—પટોદરા.

ધોળકાના સુપ્રસિદ્ધ

વૈદ્ય શા. ગીરધરલાલ કહાનજીની રામબાણ દવાઓ

સો એ સો ટકા ફેસેડ—વાપરો અને ખાઓ કરો.

તાવળી રામબાણ દવા.

રૂ. ૫૦૦ ઇનામ.

કોઈપણ જાતનો તાવ એટલે દહાડો, એકાંતરીઓ, ચોથીઓ, ઉના, ટાટીઓ અમારી દવાઓ ના ઉતરે તો લીધેલા પેચા પાછા આપીશું કોઈ રાખસ એમ સાબિત કરી આપશે કે વૈદ્ય શા. ગીરધરલાલ કહાનજીની દવાથી ચોથીઓ તાવ ના ગયો તો તેને રૂ. ૫૦૦ ઇનામ આપીશું. ગોળી ૫૬ ની ડબ્બીની કીમત ૧-૦-૦

ઘણા રોગોને તાકીદે આરામ કરનાર

શક્તિ સંજવન.

યાને

વીર્યના ઝરો.

કોઈ રાખસ એમ સાબિત કરી આપશે કે શક્તિ સંજવન યાને વીર્યના ઝરો નામની ગોળીમાં શક્તિ લાવવાનો અને વીર્ય વધારવાનો યુગ્મ નથી તો તેને રૂ. ૫૦૦ ઇનામ આપીશું. નપુપક પથ તથા ઇન્દ્રિયની નાકોટીમાં શક્તિ સંજવન શક્તિ આપે છે. નસોની નખ જીંઘ (કમ્બોરી) દુર કરે છે. શક્તિ સંજવન જેઠ અવરથા (પડપથ) થી કમી થયેલી શાકંત પુરુષી વધારી આપે છે. શક્તિસંજવનના રોગનથી જીવન મસ્ત બને છે. શક્તિસંજવન કમતાકોનવાજાને આરોગ્યના અને તાકાતવાજાને અમૃત હૃદય આપે છે. શક્તિ સંજવન વિલાસયુગ્મને એક મહાસાગર છે. શક્તિસંજવન શરીરના તમામ અવયવોને સતેજ કરી પુષ્ટિ આપે છે, અને ઘણાજ રોગોના નાશ કરવામાં ઊત્તમ ઔષધ છે. ગોળી ૧૦૦ ની ડબ્બી ૧ ની કિં. રૂ. ૨-૮-૦ ખાસ પરેજ નથી.

પરમીયાની રામબાણ દવા,

આ દવા તમામ જાતના પરમીયા મટાડે છે. થતી બળતરા, ચાલતું પેડ (રસી) બંધ કરે છે, સોજા ઉતારે છે ટીપે ટીપે આવતો પેસાળ સાફ આવે છે કળતર પેડુનો દુખાવો મટાડે છે. નીચેની રગમાં ખીણ થાય છે. તે પીડાને તરવ મટાડે છે. ડબ્બી ૫ ની કિંમત રૂ. ૨-૪-૦.

ધાતુ વિકાર

એક પૈસાનું પોસ્ટકાર્ડ લખી મોકલનારને ધાતુવિકાર નામનું પુસ્તક મફત મોકલવામાં આવે છે. આ પુસ્તકમાં ધાતુ સંબંધી વિવેચન સાથે તમામ જાતના વિકારોનું વર્ણન આપી, તેના ઉપાયો સુચવેલા છે. તે ઉપરાંત બીજા ઘણાં દરદોની દવા સુચવેલી છે.

કાગળ પરનો વહેવાર નીચેને ચરનામે કરવો.

વૈદ્ય શા. ગીરધરલાલ કહાનજી

ગીરધર આમલાણ—ધોળકા, સુરત.

ભૂખે મરતા અનાથોને

બચાવો !!

ભુખ્યાને મોજન, તરસ્યાને પાણી ને રચડતાને નિવાસ આપવો એ હિન્દુ ધર્મના મહાન સિદ્ધાંત છે તેને અનુસરીને નંદીઆદિ હિન્દુ અનાયાશ્રમમાં ભુખે મરતાં, નિરાંપાર બાળકો, વૃદ્ધ અપંગો, નિરાશ્રિત વિધવાઓ આદીને પાણી પોષણ કાંઈક આપવામાં આવે છે.

જોડી વળતે રૂ. ૨૮૦) આપનાર ગૃહસ્થના નામની જોડે આરસની તળટી જોડીસમાં જોડી નકડી કરેલાલીવસે વર્ષમાં જોડે વળતે દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવે છે આવા ચપ્પ હાતાજોઈ જોત્યાર સુખીમાં મળ્યા છે

જે દાતા રૂ. ૨૫૫ આપશે તે ૫ જોડાનું જે આવે મળી તેના ઉત્પન્નમાંથી અનાથોને હુધાઆપવામાં આવશે.

જોડે રૂપાંજો ને તેથી રૂ. ૫૦ દાન મોકલનારનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે રીપોર્ટ દરેકને મોકલ મળે છે.

જાતી—હિન્દુ અનાયાશ્રમ—નંદીઆદિ.

ભાઈબંધ

જેમાં જોડાયલું છે

નવરંગ.

પુ ૮ મુ]

અપ્રેલ સન ૧૯૧૫

[અંક ૪ થી

(દેસાઈ મોતીલાલ મયુરભાઈ મુ. દસાણા)

રાગ ગઝલ

કૃતની મિસાલે તું ખીલ્યું કુલ, ફર્ય છડા કુલ્યમાં,
જળે ખરી ખાખડી, ખરી, અખ ધરી લોળા ભુલ્યમાં.
અભિમાન મદિરાપાન તુઠી (કુ) ઠગ્યા તું કુલ્યમાં
ચેત અચળ ચેત મન ચતુરાઈ પડી ક્યમ ચુલ્યમાં
વાદળ તણે જો રંગ ઢગ સદા નહીં સરખો રહે.
ચંદ્ર પશુ ક્યમ પામતો જે દેવ તો તું કોણ કહે !
ભરતિ સમી ચડતી દિસે, પડતી પ્રભાણે ચોટછે,
છઠ દોટ ખોટી ચોટ દે ફૂગ કાળની તું ચોટ છે.

કાંઈ છપાવવું છે ?

* કઠાની, ઘડી, કવગ, લેટરપેપર, વીઝીટીંગ-કાર્ડ, ખીલ્યુકા
ભરતીયા—આકાશ, પરચુરણ દામ ઉપરાત ચોપાનીઆઓ, પ્રસ્તકો ત્રિગેરે
સફાઈદાર વખતસર અને કિંકાર્યત ભાવે છાપી આપનાર.

ધિ કેમન્ટ પ્રીન્ટીંગ વર્ક્સ—લેહેરીપુરા—વડોદરા

અવિશ્વાસુ મિત્રને

નમાલુ જોલવું હાવે,
કદી એ ના કરી શું સહી
પ્રપંચી પ્રેમનો દુટકો

અરે અમને સુખારક નહી—૧

અમા એ રોઠની ચઠતા

મદ્દસે તો ભુલાવ્યા તંહી

છતાં એ જરમાં ફસવું

કદી અમને સુખારક નહી—૨

દીને ચંદ્ર નકામો છે

સ્મૃતિમાં વાત આવી ગઈ

મલાએ ઓંઠમના કટકા

કદી અમને સુખારક નહી—૩

અધાપિ પ્રેમના બીજો

રસા મ્હોટી દૃઢ્યમાં અહીં

તલાપિ. ઝેરના ઝરણાં

કદી અમને સુખારક નહી—૪

પ્રવાસમાં વકતા.

તા. ૭-૧-૧૯૧૦.

એક અસિલાપા.

નજરે વિષ રંગ તરંગ તરે !

દિલકું ગદના તલપીત મરે !

મન એક કહે, પ્રભુ બીજું ચહે !

કુખની ગણના તહીં ઠાણ લહે !

સહુ રંગ વિષે રસ એટ કયો !

દિલકું સમજે નહિ ત્યાં શું ચહે !

પ્રભુ એક મદદ લઈ મારી મહેન !

મન એકજ રંગ વહાવ અરે !

રસિકો કનિઓ મરિ સર્વ કહે !

રસ રંગ વિલાસ નિનદા રહે !

ખસ અમૃત એક પ્રભુ રસતે !

રસ અંજલીની આબિસાંખ મહેન !

"સારના-વિહાર"

તા. ૩૦-૧૨-૧૪

"અલક્ષે જ્યોતી"

અટકાવને નિયમીત કરનાર અને સ્ત્રીઓના સખધા

ગુપ્ત રોગોને મટાડનાર ગોળીઓ.

આનુ પિલ્લસ. ૫૫

કીમત રૂબી ૨ નાં ૩૦ ૧૧ પોસ્ટ ખર્ચ છુદ્ડ

મળવાનું કેમણું—ભાઈમધ ઓફીસ-મુગલવાડા—વડોદરા

આપણી સહાયતા કોણ કરશે ?

આપણી સહાયતા કોણ કરશે ? એ પ્રશ્નને ઉત્તરએ છે કે આપણી સહાયતા કોઈ નહિ કરે.

શું પરમેશ્વર પણ આપણી સહાયતા નહિ કરે ?

ના.

કેમ ? પરમેશ્વરને તો આપણે આપણી સહાયક માનીએ છીએ; તો પછી તે આપણી સહાયતા નહિ કરે ? કોઈ મનુષ્ય આપણી સહાયતા ન કરે એ તો ઠીક, પણ એ કેની વાત કે પરમેશ્વર જેને આપણે આધાર રૂપ માનીએ છીએ તે આપણી સહાયતા નહિ કરે ? (૧)

એક વખત એક ગાડીવાન જંગલમાં મૂકેને જતો હતો તેવામાં તેની ગાડીનું ચેકુ ઢીચ્છકમાં ચોટી ગયું. તેણે પોતાની સહાયતા માટે “હરકુલિસ” નામક દેવતાની સ્તુતી કરી અને સહાય માગી “હરકુલિસે” તેને કહ્યું કે પહેલા તું તે કાઢવાને પ્રયત્નકર. માટે જે મનુષ્ય સ્વપ્રયત્ન કરે તો નથી તેને ઇશ્વર પણ સહાય કરે તો નથી God helps those who help themselves.

તત્સર્થ એ છે કે જ્યાં લગી મનુષ્ય પોતે સ્વપ્રયત્ન નહિ આરંભે ત્યાં લગી તેની સહાય કોઈ પણ કરશે નહિ. સ્વપ્રયત્ન, સ્વાવલંબન અને આત્માવલંબન એજ મનુષ્યે માનવી હોવાનું ઉપાધિ છે. દરેક પ્રણીને પોતાની ઉત્પત્તિ અથવા સુખની પ્રાપ્તિ અર્થે સ્વપ્રયત્ન આદરવો પડે છે. પ્રાકૃતિક નિયમ-પરમેશ્વરની ઇચ્છા-એવો છે કે પ્રત્યેક મનુષ્ય પોતાની ઉત્પત્તિ અર્થે

સ્વપ્રયત્ન કરે. આવી અવસ્થામાં પરમેશ્વરની ઇચ્છા-પ્રાકૃતિકનિયમ વિરુદ્ધ જે લોકો સ્વપ્રયત્ન નથી કરતા તેમની સહાયતા પરમેશ્વર પણ કેવી રીતે કરે ? આપણા લોકો જ્યારે ને ત્યારે કહે છે કે પરમેશ્વર અમારો સહાયક છે પરંતુ દિલગીરી સાથે કહેવું પડે છે કે તેઓ તે વાતનો અર્થ સમજતા નથી. પરમેશ્વર કયે રસ્તે નહત કરે છે તે તેઓ જાણતા નથી. પરમેશ્વર આપણો સહાયક છે એમાં સંદેહ નથી, પણ તે ક્યારે ? જ્યારે આપણે પોતે આપણો સહાયક થઈએ-જ્યારે આપણે પોતે આપણી ઉન્નતિ અર્થે સ્વપ્રયત્ન કરીએ ત્યારે ! તે વગર નહિ !

આ વિષયમાં આપણે ભૂલ્યું ન જોઈએ કે સ્વાવલંબનમાં આત્મવિશ્વાસ, દૃઢ નિશ્ચય અને મત્ત પ્રયત્ન વગેરે ટેવો લાગેલી છે. જે મનુષ્ય પોતે પોતાનો સહાયક બનવા માગે છે. જે મનુષ્ય પોતે પોતાના ઉપર અવલંબિત રહી પોતાની ઉન્નતિ કરવા માગે છે, તેનો ચોટી પહેવો પોતાની આંતરિક શક્તિ ઉપર વિશ્વાસ હોવો જોઈએ. પરમેશ્વરની કૃપાથી મનુષ્યમાં એક એવી સ્વાભાવિક શક્તિ છે. એવી પિલકાળુ ચેતના છે કે જે તે તે શક્તિનો મારાસાર ઉપયોગ કરે. તો તેને આ મારાસાર કોઈપણ વસ્તુ અસંખ્યિત નથી. દેહદામાં આવે છે કે પ્રયત્નશીલ મનુષ્યની ભાષામાં “અસંભવ” શબ્દનો ઉપયોગ છેજ નહિ. જે મનુષ્ય ખરેખર મનુષ્યજ બનવા માટે તો તેણે પોતાની સ્વાભાવિક શક્તિને ખીલવવી જોઈએ

જે મનુષ્યોને પોતાના આત્મજન્ય પર ન્યાં લગી વિદ્યા સંનથી ત્યાં લગી તેવા મનુષ્યોની આંતરિક શક્તિઓનો વિકાસ થતો નથી અને તેની સંપૂર્ણ ઉન્નતિ પણ થતી નથી. જો કોઈ મનુષ્ય પોતે પોતાની ઉન્નતિ માટે—અન્ય મહેનત કરે એવો વિચાર રાખે તો એના મનુષ્યોની આધ્યાત્મિક બળની શક્તિ નુપ્ત થાય છે; અને ધીમે ધીમે મનુષ્ય તો મનુષ્યતા પણ નુપ્ત થઈ જાય છે. જે સમાજમાં કે જે દેશમાં જાવા મનુષ્યોની સંખ્યા મોટા પ્રમાણમાં હોય છે તો એ સમાજ અગર દેશની અંદરનિશ અધોગતિ થતી જાય છે. તેમજ તે હરે-દરે પરાધિન થઈ જાય છે. અને તેને એમજ થાય છે કે જ્યાં સુધિ અન્ય મનુષ્યો અમારી સહાયતા નહિ કરે તો અમારી ઉન્નતિ છેજ નહિ. એ પ્રમાણે પરત્ર યતા યવા એવા મનુષ્યો નિર્માલ્ય થઈ જશે કે નાના નાના કાર્યોમાં પણ તે આન્યની મદદ માટે તરફીયાં મારશે.

આ અમારું કહેવું સાચું છે કે નહિ તેની ખાતરી માટે તમારે હર સોપવા જવું પડે એવું નથી આપણા સુગૃહલોક સુધા રાને માટે પણ સરકારના કાયદાની અપેક્ષા કરી રહ્યા છે. શું આપણે આપણા દેશવાસીઓની શીક્ષાને માટે સરકારની ઉદારતા પર અવલમ્બિત નથી? આપણે આપણા વર્તનમાં નીતિનું આચરણ સરકારના કાયદાનુસાર કેવળા કેવળા ભયથી નથી કરવા શું? ક્યાં લગી ગણુવીએ દાલતો આપણે નીતિવાન અથવા ધાર્મિક બનવા માટે પણ સરકારના નીયમોનો અપ્રથમ શોધવા જઈએ. વર્તમાન સમયમાં આવી જાતના ત્રણ ધરાવનારા પણ છે કે સરકારની મદદ વિના અમારી ઉન્નતિ કેદાપિ

થઈ શકે નહિ. વળી કહ્યું છે કે જે સરકારની સહાયતા મળે—જો વ્યવસ્થાપક સભા Legislative council. માં કોઈ સારા સારા નિયમ ઘડાય તો અમારા દેશમાં અને અમારા સમાજમાં એકદમ સુધરે. થઈ જશે. ફક્ત સરકારના કાયદાથી, કાયદાની સહાયતાથી ઉન્નતિ જઈ જશે એમ માનવું તે તેમની ખાતરી છે! ખરી ઉન્નતિ તો સરકારની મદદથી અગર વ્યવસ્થાપક સભાઓના કાયદાથી થવાની નથી. કોઈપણ સરકાર અગર સભા એવા કાયદા ખાંધી શકશે નહિ કે જેથી “આપણુ માણસ ઉલોંગી બને, તોણી મનુષ્યો લોભ નો ત્યાગ કરે, કોઈ મનુષ્યોના હૃદયમાં પ્રેમની ધારાનું વદન ચડે થાય, દેષ અને માતૃસર કરનારા મનુષ્યોના મનમાં સહાનુભૂતિ અને દયા ઉત્પન્ન થઈ જાય.

જે મનુષ્ય પોતાનું યથાર્થ સ્વરૂપ જુઝીને ફક્ત વ્યવસાયનેજ આધિન છે તે શું સરકારના કાયદાથી વ્યવધન છોડી દઈ શકે? કેદાપિ નહિજ.

આવી વાતમાં અમારી કોઈ પણ મદદ કરી શકતા નથી; તેમજ સરકાર એવો કોઈ પણ કાયદો ખાંધી શકતી નથી કે જેને લઈ ને મનુષ્યના હૃદયમાં મનુષ્યત્વની પ્રાપ્તિ થાય. આ વાત મનુષ્યના પોતાના જ હાથમાં છે.

એક અસકારે લખ્યું છે કે “પરમેશ્વરે મનુષ્યની સ્થાપના જે માર્ગ આપી રાખ્યા છે. એક નીતિ અર્થાત ઉન્નતિનો અને બીજો અનીતિ અર્થાત અવનતિનો, આ બન્નેમાંથી કોઈ પણ એક માર્ગનો સ્વીકાર કરવાને એ સ્વતંત્ર છે. એકથી સુખ અને બીજાથી દુઃખ પેદા થાય છે, સારાંશ એ છે કે કોઈપણ મનુષ્ય પોતાની ઉન્નતિ પોતે

પોતાના આત્મવિશ્વાસના બળથી કરી શકે છે. બીજાની મદદથી તેની ઉન્નતિ થઈ શકતી નથી, જે દેશમાં ત્વાશ્રયી મનુષ્યોની સંખ્યા મોટા પ્રમાણમાં હોય છે તેજ દેશ ઉન્નતિ અગર સુખના શીખર પર પહોંચી શકે છે. સમાજને અને સંસ્થાઓમાં જોશો તો સર્વ સ્થળે જોને એજ રહાકુટો માલમ પડશે, સ્વાશ્રયી મનુષ્યોની સંખ્યા વધુ હોવાને લીધે—અને હરેક સંસ્થામાં એવા એકાદ બે હોવાને લીધે યોગ્ય વખતમાં સંસ્થા અગર સમાજ હતી નહતી જેવી થઈ જાય છે. પોતાથી કામ ન થતા તેઓ સંસ્થાન માથી ગાળીયું કાઢી નાખી અલગ થાય છે અને તેનો અપવાદ તેના અસલ નેતાઓને માથે લગી પડતાં ફરી અન્ય સ્વાશ્રયી મનુષ્યો તેઓની સંસ્થાઓમાં ભાગ લેતા નથી અને ત્યારે ત્યારે તેઓ નવા સમાજ સ્થાપવા તૈયાર થાય છે, ત્યારે સ્વાશ્રયી લોકો તેમાં કદી જોડાતા નથી. અને એવા લોકોની હાજરી ફોજી થાય છે. સ્વાશ્રયીઓ તો મહાત્માઓનું અનુકરણ કરી આત્મોદ્ધારના માર્ગમાં વળે છે. અને અન્યને પોતાના શુભોર્થી મોહીત કરે છે.

ઉપર સરકારની મહાયતાના સંબંધમાં જે કંઈ લખવામાં આવ્યું છે તે ઉપરથી અમારા મનુષ્યોનું ધ્યાન ખેંચીએ છીએ, કે આધુનિક રાજનીતિના શાસ્ત્રમાં જોવા મળે છે કે લોકોનું કંટાળુ અથવા ઉન્નતિ કરવાનું કર્તવ્ય સરકારનું નથી સરકારનું કર્તવ્ય તો ફક્ત એટલું જ છે કે પોતાના રાજ્યમાં લક્ષ્મી, જીવ, અને સ્વાધીનતાનું રક્ષણ કરવું. જે પ્રજામાં કોઈ રીતે હાની થતી હોય તો તે થતી હાની અટકાવવાનું અથવા જો શત્રુ પીડા કરે તો તેને રોકવાનું એ સિવાય

નું કોઈ પણ કર્તવ્ય સરકારનું નથી. દેશની ઉન્નતિ સરકારના નિયમોથી થતી નથી, પણ મનુષ્ય માનના સ્વપ્રયત્નથી થઈ શકે છે. રાજ્યની ઉન્નતિ પ્રત્યેક મનુષ્યના આત્મવિશ્વાસ, દૃઢ નિશ્ચય અને સતત પ્રયત્ન ઉપર આધાર રાખે છે હા! જો કદી પ્રત્યેક મનુષ્ય પોતાની ઉન્નતિ માટે સ્વપ્રયત્ન કરે અને સરકારની સહાયતા લઈને પગલાં ભરે તો અવશ્ય ફાયદો થાય અર્થાત સ્વપ્રયત્ન વિના સરકારની મદદ માગવા ન જવું એ જોડું છે સ્વપ્રયત્ન ન કરનાર મનુષ્ય તદ્દન પસંધિન થઈ જશે. સ્મરણમાં રાજો કે 'પરાધિનતામાં સ્વજન પણ સુચ નથી'

સ્વાવલંબન અને આત્મવિશ્વાસનો અભ્યાસ સંબંધ છે, ત્યાં લગી મનુષ્યનો આત્મવિશ્વાસ જાગૃત રહે છે ત્યાં લગી તે સ્વપ્રયત્ન કરી શકે છે. આત્મવિશ્વાસથી મનુષ્ય પોતે પોતાની સહાયતા કરી શકવાને શક્તિવાન થાય છે, અને જેમ જેમ આત્મવિશ્વાસ દ્રઢ થાય છે. તેમ તેમ ઉન્નતિ માર્ગમાં નડતા અડચણરૂપી ટેકરા નાશ પામે છે અર્થાત આ જેમાં ન્યૂનાધિક વૃદ્ધિ કરાવી નીરર્થક છે—બંને પરસ્પર સહાયક છે

આજકાલ પાશ્ચિમાય વિજ્ઞાન ગાત્રી-ઓએ એવી વાત મિથ્ય કરી છે કે આ ઉન્નતિને માટે ઉચિત આનુવંશિક સંકારોની જાહેર જરૂર છે અગ્રેજીમાં આનુવંશિક સંકારોને Heredity કહે છે આ આનુવંશિક સંકારોના કરતા હું કોઈ વ્યક્તિ, કુટુંબ, સમાજ વા દેશમાં અન્ય શુભોના વિકાસ વિશેષ જોઈ છું. અગ્રેજ લોકોમાં સ્વાધીનતા, દ્રઢ નીશ્ચય અને પ્રયત્ન શીત શક્તિ એવા અનેક શુભ આનુવંશિક સંકારોના કરતા વધારે અ-

હવી પંક્તીના છે. અગ્રેજ લોકોએ પોતાની ઉન્નતિ માટે સ્વપ્રયત્ન કર્યો હતો. ભારે સંકટો પડ્યા છતાં પણ સ્વપ્રયત્ન કરી આત્મોન્નતિ કરવાનો પોતાનો ઉદ્દેશ ઓડ્યો ન હતો. આ ગુણોનો આનુવંશિક સંસ્કાર આ લોકોમાં એટલો બધો પ્રબળ થઈ ગયો હતો કે પ્રત્યેક વ્યક્તિએ પોતાનો ઉદ્દેશજ સ્વવલમ્બનને બતાવી દીધો હતો છે. આ શું આશ્ચર્યની વાત નથી કે જે જાતના પ્રત્યેક મનુષ્ય સ્વવલમ્બન દ્વારા આત્મોન્નતિ કરવી એ આપણું પવીત્ર કર્તવ્ય છે એમ સમજે છે. આવી જ જાતિઓ સભ્યતા, સુધારો અને ઉન્નતિના સીખરે પહોંચે છે. અને એઓના રાજ્યનો આજે આટલો બધો વીસ્તાર પણ તેને જ લઈને થવા પામ્યો છે કમ્ય છે. એવા સ્વવલંબીત પુરુષોને કે તેઓએ પોતાનું સભ્ય બધે સ્થાપ્યું છે અને હજી પણ કહેવાય છે કે અગ્રેજ જુઠામાં કદાપિ " મુચરિસ્ટ " થતો નથી.

અદાપિ પણ આપણા દેશમાં વર્તમાન સમયમાં દૈત્તમ આનુવંશિક સંસ્કારોનો પ્રભાવ ઘણો ઘોરો માલુમ પડે છે, પરંતુ પ્રાચીન સમયમાં એવા સંસ્કારોનો પ્રભાવ ઘણો હતો. પ્રાચીન ગ્રીકો વાંચતાં જણાય છે કે હૈતમ આનુવંશિક સંસ્કારો પ્રાપ્ત કરવાની એ સમયના લોકોની તીવ્ર ઇચ્છા હતી. સર્વને વિદીતજ દશે કે બાગીરથ ગુનીને ગંગાજી બુલોકપર લાવવાને શું પ્રયત્ન કર્યો પડ્યો હતો. આ કથા વીપે પહેલાં આનુવંશિક સંસ્કારોને લઈને લાગીરથની પહેલાં મંચર, અશુભાન અને દીલીપ લગી ત્રણ પેઢીઓથી ગંગાજીને બુલોકપર લાવવા બંદોબસ્ત ઇચ્છા થઈ અને એ ઇચ્છા પ્રત્યેક પેઢીઓમાં પ્રબળ થતી

ગઈ અને એ ઇચ્છાની અંત્યંત તીવ્રાવસ્થામાં બાગીરથનો જન્મ થયો. બાગીરથે ગંગાજીને બુલોકપર લાવવાનો પોતાનો જીવનનો ઉદ્દેશ સફળ કર્યો, આ કથા સાચી હોવા બુદ્ધિ પણ કહેવાનું તાત્પર્ય એ છે કે આ કથામાં આનુવંશિક સંસ્કારોનું મહત્ત્વ જણાય છે. જ્યારે કોઈ માણસને કૌંઈપણ વસ્તુની ઇચ્છા લાંબા વખત સુધી થાય અને પ્રબળ ને પ્રબળ થતી જાય ત્યારે તે ઇચ્છા અવશ્ય સફળ થાય છે.

જ્યારે કોઈ કામ અસાધ્ય છે એમ જણાય તથાપિ એ વાત આપણે ભૂલીએ નહીં ત્યારે આપણી આત્માવલંબનની શક્તિ તે સિદ્ધ કરવાને સમર્થ થાય છે. એકજ નિશ્ચિત ઉદ્દેશની લાવના સ્વાવલમ્બન દ્વારા આત્મોન્નતિ કરવાની કદપના અનેક પેઢીઓ સુધી જન્યૂત રહેલી જોઈએ: આપણે જો ઉદ્દેશનું સ્વપ્નમાં પણ વિરમરણ ન કરી વિશ્વાસ રાખીએ કે આજ નિશ્ચિતો કાલ અને કાલ નહીં તો પરમ કોઈપણ વખતે અમારો ઉદ્દેશ સફળ થશે. આવી વાતોનો વિચાર કરીએ પણ ન લાવવો જોઈએ કે તે કામ આપણા જીવનમાં જ નશે કે નહિ મેટાટાં મેટાટાં મહત્ત્વના કામો પણ એજ દિવસમાં સિદ્ધ થવા નથી.

" Rome was not built in a day "

આપણે જોઈએ કે ગંગાજીને લાવવાને (બુલોકપર) ત્રણ પેઢીઓનો વિશ્વાસ-સામર્થ્ય, દૃઢ નિશ્ચય, સતત પ્રયત્ન અને સ્વાવલમ્બનની અવશ્યકતા પડી. જો મનુષ્ય આનુવંશિક સંસ્કારોને મહત્ત્વનો માને, અને જો પોતાના જીવનની સાચકતા માટે પોતાના ઉદ્દેશો સ્થિર કરીલે અને સદાસર્વદા એનું જ ચિંતન કરે અને મન ન કંપાં કરે— આ પ્રકારે પોતાના ઉદ્દેશનું

રાત્રી હીવસ ધ્યાન કરતાં કરતાં ને પોતેજ આત્મ વિદ્યાપના ગળથર અંગ્રે-
ચાન કરતા માંડશે; અતે પોતાની ઉન્નતિનો ઉપાય પોને પોતાની મેળેજ શોધી કાઢશે
જે આ કાર્યમાં કાંઈ વિલમ્બ થાય તો તેથી નિરાશ ન થવું જોઈએ. ભગીરથના પ્રયત્નનું
રહસ્યને આદર્શ ગણી આપણે લોકોએ સ્વાવલમ્બન દ્વારા પોતાની ઉન્નતિનો પ્રયત્ન
મહા કરતા રહેવું જોઈએ “ સિદ્ધિ અને સફળતા હર નથી પણ તમારી પાસેજ છે.

હોલગીરોની વાત છે કે આપણે સિદ્ધિ (કાર્યની) ધણીજ સિદ્ધતાથી આહીએ
છીએ. પરંતુ આપણે લોકો જીવનના કોઈ ઉદ્દેશને સ્થિર કરતા નથી જ્યારે આ-
પણા ઉદ્દેશજ સ્થિર નથી તો પછી પ્રયત્નજ શા રીતે કરી શકાય પ્રત્યેક મનુષ્યના અંતઃકરણમાં “ હું પોતે પોતાની સહાયતા કરીશ
હું પોતે મહાશ પોતાના કુટુંબની સહાયતા કરીશ, હું પોતે સમાજ અથવા દેશની સેવા કરીશ, અને હું માનવ જાતીનો ઉદ્ધાર કરીશ. ” એવી સદ્વિચારો ભગવત રહેલી
જોઈએ આ સદ્ગુણોના “ બી ” છાત્ર વસ્ત્રમાં રૂપાલુ જોઈએ. મનુષ્યના જીવન સમયમાં મેળેજ સદ્ગુણના બી રૂપાય નહીં અને જે તે સમય આપણે જીવનનો ઉદ્દેશ સ્પષ્ટ રીતે નિશ્ચીત કરી ન શક્યા તો પાગળથી મર્ધ હાથ લાગશે નહીં જે મનુષ્યનો ઉદ્દેશ એકવાર સ્થિર થયો તો તે મનુષ્યને પોતાના જીવનની સફળતા માટે આહી તહી ભટકવાની સરૂર પડશે નહીં સફળતાની કુચી આપણા પોતાના હાથમાં છે. એ વાતનો સિદ્ધ થઈ ચુકી છે કે આપણી સહાયતા કોઈ નહીં કરી શકે આપણે આપણી ઉન્નતિ માટે સ્વ પ્રયત્ન કરવો જોઈએ તો પછી જે આપણે

આપણી ઉન્નતિને માટે સ્વ પ્રયત્ન ન કરીએ તો તે હોય આપણોજ છે ? કારણ કે ઉન્નતી કરવી કે ન કરવી તે આપણે પોતાનેજ માધીન છે. જે આપણું મન સ્વયં સહાય અને આત્મોન્નતીને માટે અતુકુળ ન હોય તો આ ક્ષતિક સુખમય સંસારમાં આપણી સહાયતા કોઈ કરી ન શકે, જે આપણું મન આત્મોપધારને માટે અતુકુળ હશે તો આપણે જે આહીએ તે કામ કરવાને સકારવાન થઈશું તાર્કિક છે કે મનો નિગ્રહ તે સ્વાવલમ્બન અને આત્મોત્તિની સાચી કુચી છે. શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને ગીતામાં એક ઠેકાણે કહ્યું છે કે મનશ્વ મનુષ્યાણાં વારણ વંધ મોક્ષયો આ મનના પ્રભાવથી મનુષ્ય એક સમય આલબ્ધી, સ્વાધીન અને સુખી થઈ જાય છે અને બીજે સમય તે પગવલંબી, પરાધીન અને દુઃખી થઈ જાય છે. આપણે આપણા મનની નીચ અને સ્વાર્થભાષક વૃત્તિઓને અધિન થઈ સદા દુઃખમાંજ ફસાઈ રહીએ છીએ. જે કર્મના સિદ્ધાંત પર વિશ્વાસ રાખવામાં આવે છે તો કહેવું પડશે કે વર્તમાન પરાધિનતા આપણા નરસા કાર્યોનું ફળ છે. જે રી રીતે નરસાં કર્મો દ્વારા આપણને પરાધીન અવસ્થા પ્રાપ્ત થઈ છે. એવી રીતે એ પરાધીનતામાંથી મુક્ત થવાની કુચી સારાકર્મો પર અવલમ્બી રહી છે. જે સ્વાવલમ્બન દ્વારા આપણે આપણા અંતઃકરણમાં સદ્ગુણનો વિકાસ કરીશું અને ઉચીત શિક્ષા દ્વારા આપણે શીલની ઉન્નતિ કરી સદાચારમા રહેવાને પ્રયત્ન કરીશું તો આપણે પરાધીનતામાંથી મુક્ત થઈશું. એમા સંદેહ નથી. શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને અભ્યુત્થાન ઉપદેશ કીધો છે કે.

ઉદ્ધારેદાત્મના ડડાત્માનતાત્માનમ વસાદયેતા આત્મૌવહાત્મનો વપુગત્સંચારપુરાત્મન

આ આધ્યાત્મિક અને સનાતન તત્ત્વમાં
અધિક લાભદાયક વાત સ્વાચ્છન્દ્યન દ્વારા
અભ્યોગતિ કરવાના વિષય પરત્વે કહી છે
બન્ધુઓ ! આપણે જોયું કે આપણી
સહાયતા આપણા સિવાય અન્યના હસ્તમાં
નથી આપણને બીજાઓ ઉન્નતિ પર લાવે
આપણને બીજાઓ સુખ આપે આપણને
સર્વ પ્રકારે બીજાઓ સુખી કરે એ વીચારજ
ભૂલ ભરેલો છે, અને આપણી વીચારો કહી
પણ મનમાં લાવવા યોગ્ય નથી એક હાંદી
કવી કહી ગયો છે કે “મંગના મલા ન
વાપ સો જો વિધિ રાજ દેક.” એ
સુત્રને ધ્યાનમાં રાખી વર્તન કરવું જો-
ઈએ. અમારી આંતરીક પ્રશ્ન-અમારી
આત્મ જ્યોતીના સીવાય કોઈ અમારી
સહાયતા કથી શકે નહી. આપણે તો માત્ર
આત્મ વીચારના બળપર આપણી સહા-
યતા છે એમજ માનવું જોઈએ સસ્તુ.
દીનબન્ધુ.

દિલો પાથી ફરફાર સામે.

શુદ્ધર સાહિત્યમાં નવિન

સુંદર વાર્તાઓ અને આકર્ષક

ચિત્રો સહિત પ્રગટ થનાર

સચિત્ર પેની સીરીઝ.

શ્રી રા. દ્રહાર. શ્રી

નિદાન સેખોદીની વાર્તાઓ તથા
આકર્ષક ચિત્રો સીરીઝના ગ્રાહકોને અ-
ત્યંત લાભ લેવાનો મક્કલ ભેટો આપનાર
મિત્રમંડળ માત્ર ૧-૨-૦ રૂપિયા-સ
તરીકે ભરનારને એક સુંદર પ્રસ્તુત
ભેટ છુટક નક્કલ માટે દોઢ આનાની
ટીકટ બીડવી.

લજા-મેનેજર “શ્રી રા. દ્રહાર”

નવેમ્બર-સુરત.

શ્રી એન. હમીદનો શ્રી

નગ પ્રસિદ્ધ

રેડ બમીકા

સાર્સા પરિલા.

લોહીના બીગાક અને ખોટી ગરમી દુર કરવા
માટે સર્વોત્તમ સાર્સા પરિલા આ એકજ છે.

શીશીની ની કીમત રૂ. ૧૫ તથા શીશીના રૂ. ત્રણ.

સોલ એન્ટ. ઈબ્રાહીમ હસનઅલી-માંડવી પાસે-વડોદરા.

વી. જોય અવેરિયનની રૂ. } સુબઈના } શા. બી વજારસીદાસની રૂ.
ખલાસી ચક્રતા મુબઈ } એન્ટા. } હીબી બાલી મુબઈ

કર્મવીર સત્યાગ્રહી દેશસક્ત શ્રીમાન મોહનલાલ

ગાંધીના જીવન અરિત્ર પરથી લેવા જોગ દેહલોક બોધ

(સખનાર—પી. કે. મહેતા, ધી. એ., બરુચ.)

ગયા અઠના પૃષ્ઠ ૧૫૦ થી આરુ. ૫

પોતાના વિરોધીઓને પણ તિરસ્કાર કરવાને બદલે ગાંધી તેમને ઓર મદદ આપતા, ૧૯૦૪ ના પ્લેગ વખતે મી. ગાંધીએ સમગ્ર મનુષ્યજાત પ્રતિના પોતાના પવિત્ર પ્રેમને લીધે ઝોરાઓ અને કાફરાઓની સેવા ઉઠાવી. આમ એક વખત નાહ પણ વારંવાર મી. ગાંધીએ ત્યાંની હય સરકાર અને બ્રિટિશ સરકાર એ બંનેને ઓર લોહોના વિગ્રહ વખતે જુલુ લોહોના ખાળવા વખતે, ખાણવાળાની હડતાળ વખતે અનેક પ્રસંગે મદદ આપી છે, અને આ પ્રમાણે પોતે વસુધાનેજ કુટુંબ તુલ્ય લેખે છે. એવું ઉદારચરિત મહાશય મહાન દેશમક્ત ગાંધીએ પુવાર દરી આપ્યું છે. જો દેશમાં આવા તરો થોડા ધણા પણ પાકે તો તેનો ઉદ્ધાર નિમિષમાત્રમાં થઈ જાય.

દેશ સેવા ત્યારેજ થાય કે જ્યારે બે શુભાર કુખ સહન કરવામાં તૈયારી ખતાવવામાં આવે; દેશ સેવા ત્યારેજ થાય કે જ્યારે હજારો વિપરીત પરિણામે સહન કરી તમામ અનર્થોને મારી હઠાવવામાં—દુર ફેંટી દેવામાં આવે; દેશસેવા ત્યારેજ થાય કે જ્યારે

જેલને મહેલ ગણવામાં આવે, દેશસેવા ત્યારેજ થાય કે જ્યારે અડગ ધૈર્ય રાખવામાં આવે, દેશસેવા ત્યારેજ થાય કે જ્યારે આત્મિક ખજ અને આત્મિક અમરત્વમાં નિરાંત વિશ્વાસ રાખવામાં આવે, દેશસેવા ત્યારેજ થાય કે જ્યારે વિપયવાસના તથા ભોગવૃણા તથા લોભલાલસાનો સમૂળગો પરિત્યાગ કરવામાં આવે. જ્યાં સુધી એક માણસ પૈસોટકા ખેરીછોકરાં, પોતાનો જીવ ઇત્યાદિ સંસારસુખ અને સણમંશુર મિથ્યા વૈભવોમાં આસક્ત રાખે ત્યાં સુધી તેનાથી દેશસેવા થઈ શકે નહિ. મી. ગાંધીનાં ચરિત્ર તન્નુ નિગાહ કરી તો તમને જણાવ આવશે કે, “ ઇન્ડિયન ઓપિનિયન પત્ર ચલાવવાને માટે તેણે રૂ. ૩૦,૦૦૦ ની એક ગળતર રકમ પોતાની નિર્જીવ કમાણીમાંથી કાઢી આપી હતી; અને આવીજ રીતે તેણે પોતાની બધી આવક અને પોતાનું સર્વસ્વ દેશસેવા માટે આપી દઈ સાદાઈ—ફીરીનો અંગીકાર કર્યો હતો. સત્યયુગના સમયમાં આર્યશ્રમિના ઋષિમહર્ષિઓ—સાધુ-સંતો મહાત્માઓ “ Plain Living and

high Thinking એ સિંધાન્તને અ-
મલમાં મૂકતા હતા તેમ મુજબ આ
મોજમજાના દલીલમાં વિશ્વવંદ આ-
ર્યમુનિ ગાંધીજી નેજા પ્રાચીન સિદ્ધાંતને
પોતાના મહામંત્ર તરીકે ગ્રહણ કરી
આખી દુનિયાને આશ્ચર્યચકિત કરી
નાંખી છે ! કહે છે કે મુંબઈથી દેશમાં
પોતાને વતન જતા હતા તે વેળાએ
સખ્ત ઠંડી હતી તોયે તેઓએ મોજા-
ઓજા પહેર્યા ન હોતાં અને સાદા
દલીલી બેડા પહેર્યા હતા ! સાદાઈનો
અવધિ !

અરે બંધુઓ ! જરા વીચાર તો
કરો કે આ આત્મભોગ આપનારા સ-
મર્થ પુરૂષે આવી ફકીરીનો સ્વીકાર
શા માટે કર્યો છે ! ખીતાબ મેળવવાની
ઠાઈ લાલચથી ! પૈસા મેળવવાની ઠાઈ
લાલચથી ! ઓઠી કીર્તિ મેળવવાની
ઠાઈ લાલચથી ! નકામી વાહવાહ કરા-
વવાની ઠાઈ લાલચથી ! સ્વાર્થ સાધ-
ની ઠાઈ લાલચથી ! દેશને ને જગ-
તને છેતરવાની ઠાઈ લાલચથી ! નહીં,
નહીં, પરંતુ એ ફકીરી તમારા દેશની
સેવા બજાવવાની લાલચથી ; એ ફકીરી
તમારૂં કલ્યાણ કરવાની લાલચથી ;
એ ફકીરી તમારી સન્મુખ અનુકરણીય
દ્રષ્ટાંત મૂકવાની લાલચથી ; એ ફકીરી
તમને સન્માર્ગે દોરવાની લાલચથી.

ત્યારે આ પ્રમાણે આપણેજ માટે
અયાગ શ્રમ વેડનાર, બેશુમાર દુઃખ
સહન કરનાર, અનુપમ આત્મભોગ

આપનાર આર્યમુનિ દેશભક્ત ગાંધીની
જેટલી સ્તુતિ કરીએ તેટલી ઓછી છે
અને તેમ કરવાને કોઈ કલમ કે જીભ
અસમર્થ છે. મી. ગાંધીને કરો અદ્વેષ
બેધતો નથી ; પરંતુ તેણે આપણને આ-
ત્મભોગનો ઉત્તમમાં ઉત્તમ ધડો સિ-
ખવો છે અને તે ધડા મુજબ આપણે
ચાલીને હિંદની ઉત્પતિ અદ્ય કાળમાંજ
કરવી આવી જતોજ અદ્વેષો મી. ગાંધી
હિંદ છે.

લેખ સમાપ્તિ પૂર્વે એક અંગત્યની
બ્રાત એ ધ્યાનમાં રાખવાની છે કે
મી. ગાંધીના ધર્મપત્ની પણ કોઈ સા-
ધારણ દુઃખબળવાળી કે સાધારણ ઠા-
ટિની સ્ત્રી નથી. પોતાના બહાલા પ્રતિ
અને પોતાના બહાલા પુત્રો કંઈમાં જતા
અને ત્યાં આંગળ તેઓ અન્ન ખાતા
નહીં, માંદ પડતા, અને અનેક દુઃખો
સહન કરતા, તે વારે મિસ્ત્રીસ ગાંધી
જ્યારે આ સર્વ હકીકત સાંભળતા ત્યારે
એ નહિ પામતા પોતાના પતિનું કામ
પોતેજ માંચે ઉપાડી લેતા હતા. પોતાના
પતિ સાથે સાથે રહી તેને દરેક કામમાં
મદદ કરતા હતા. આફ્રિકામાં જ્યારે
હડતાળીઓની સીઓને આશરો
આપવાનો હતો ત્યારે મિસ્ત્રીસ ગાંધીએ
તેમને ધણી મદદ કરી હતી. હિંદની
સીઓ પણ સત્યાગ્રહની લડતમાં ધર્મ
યુધ્ધમાં કમર કસી તૈયાર થઈ હતી એ
જાણી કયા દેશબંધુનું અંતઃકરણ આ-
નંદથી પ્રકુલિત નહિ યાય ! એ જાણી

કયા દેગળધુતાં—કચી દેશબહેનનાં મુખ-
ગાંધી ધન્યવાદનો ઉદ્ગાર—વર્ષોદ નહિ
યાય ! મિસીસ ગાંધી જેવી વીરદાસી
સીઓ હિંદમાં દેટલી છે ! જ્યાં સુધી
આવી. સીઓ હિંદમાં યાય નહિ ત્યાં
લગણ આર્યસંતાનોને હાથે દશનો
ઉધાર થવો અશક્ય છે નેપોલીયન
મિસીસ ગાંધી જેવી માતાનો વીરપુત્ર
હતો અને સિવાજી મિસીસ ગાંધી જેવી
માતાનો વીરતનુજ હતો માટે સી-
ઓને સંગીત કેળવણી આપો અને
તેમને તેમની દ્રવ્ય અને દર્શનવ્યથી
યથાર્થ રીતે વાકેફ કરો.

છેવટઃ—મી ગાંધીનાં મને વર્ણબેઠ
જેલું કશું નથી. એઓની દ્રઢ માન્યતા
એવી છે કે આપણે સૌ એકજ જગતક
તાંના સંતાનો છીએ અને તેથી આપણે
સૌ ભાઈબહેનો છીએ, આ મુજબે લીધેજ
આફ્રિકામાં હિંદુ, મુસલમાન, પારસી
નિગેરે, તેમજ સીઓ, એકરંજિઓ, ધર-
ડંજિઓ નિગેરે, સર્વ દોષ એકમેકને સા-
હચ આપતાં અને એકજ લક્ષ્ય
ધ્યાનમાં રાખી હરેક પ્રકારનું દુઃખ
હસતે સુખડે મુદત કરવા તૈયાર થઈ
રહ્યાં હતાં. મી ગાંધીને પોતાની આ-
દિગદ શક્તિમાં સપૂર્ણ વિશ્વાસ છે અને

પરમાત્મા ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા છે. હરેક
મનુષ્યમાં આત્મા છે; હરેક મનુષ્યને
સ્વતંત્રતા પ્રિય છે. સ્વાતંત્ર્યને ખાતરજ
પોતાની જાતનું વિસ્મરણ કરીને અને
પોતાની જાતનાં સુખને અગ્નિમાં ઢા-
ળીને મી. ગાંધી પોતાના દેશને કાળે
દોષ પણ ભોગે સન્માનની લડત
અલાવતા રહ્યા હતા અને તે લડતનું
શુભ પરિણામ આપણી નજર આગળ
ભોળું છે. દુકામાં એટલુંજ કે દેશ-
ભક્તિના યત્નકુંડમાં મી. ગાંધીએ પોતા-
નાં તન, મન, ધનનું અવિદાન આપ્યું
છે અને જગતના મહાન દેશભક્તોની
નામાવલિમાં મી. ગાંધીએ પોતાનું
નામ પણ અમર કરી દીધું છે. હૃદય-
પૂર્વક પ્રાર્થના એકે અમારાં હૃદયના
હારે જેવા, ગુજરાત—દાદીયાવાડનાં
અધિકારમય ગાનમંડળમાં ચળકતા—
ચમકતા તારા જેવા, ગુજરાતીઓને
પોતીયાદાસપણાનાં-માતૃદાંત્રીપણાનાં-
દાયરપણાનાં કલંકમાંથી મુક્ત કરનાર
દોષ પ્રજ્વળતા પ્યારા દેવાંશી મહાત્મા જેવા
નરવીર મી ગાંધીને જગત્પ્રિયતા અધિક
શક્તિ આપે, અધિક નવું જોમ આપે,
અધિક આયુષ્ય આપે, અધિક સુખ
આપે. તથાસ્તુ.

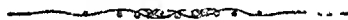
અતે.

Breathes there a man, with soul so dead,
Who never to himself hath said,

"This is my own, my native land !"

Whose heart hath never within him burned,

As home his footsteps he hath turned,
 From wandering on a foreign land!—
 If such there breathe, go, mark him well.
 For him no minstrel raptures swell;
 High though his titles, proud his name,
 Boundless his wealth as wish can claim,
 Despite those titles, power, and pelf,
 The wretch, concentred all in self,
 Living, shall forfeit fair renown,
 And, doubly dying, shall go down,
 To the vile dust, from whence he sprung,
 Unwept, unhonoured, and unsung.

નિચલું નામ આપની ડાયરીમાં નોંધી રાખશો ! લાભ થશે !

EBRAHIM ABDULKADAR,

General Paper Merchant No 47 Sutar Chawl—BOMBAY.

૨૬ અને ગતેઝા પ્રિન્ટીંગ પેપર ડબલ
 અને મિંગલ પુલીસકેપ ડબલ, સાદા
 તથા છુકના મારબલ સોનેરી રૂપેરી
 પાઉડર, તેમજ દરેક જાતની છાપવાની
 શાદી વિગેરે વેચનાર.

બાસરામના આર્ડરો પર પુરતું લક્ષ
 આપવામાં આવે છે. એક વખત દ્રાવલ
 આર્ડર આપવાને ખાસ બહામણ કર-
 વામાં આવે છે.

SUPPLIES.—
 ROUGH GLAZED
 Printing Paper
 DOUBLE & SINGLE
 Foolscap Paper.
 NATIVE ACCOUNT BOOK
 Paper.
 MARBLE PAPER OF
 Every Kind,
 ACCESSORIES FOR
 Book-Binding
 PRINTING INKS, GOLD
 Silver Dusts Etc., &c., Etc.
 Mofussil Orders will be
 despatched V. P. P.

ઈબ્રાહીમ અબ્દુલકાદર

જનરલ પેપર મરચન્ટ-સુતાર ચાલ નં. ૪૭-મુંબઈ.

કલિયુગની કામધેનુ.

દેવ યુગમાં કામધેનુ જેમ ઇચ્છિત ફળને આપે છે તેમ કલિયુગમાં “ મદન મંજરી ગોળીઆ ” શ્રી પુરુષોત્તમ દેવ રહીત કરી ઇચ્છિત ફળને આપે છે તેથી તેને કલિયુગની કામધેનુ શ્રેષ્ઠ નામ મળેલું છે.

મદન મંજરીના મુખ્ય ગુણો.

લોહી સુધારી તેમાં વધારો કરે છે, કબજિયત તોડી દસ્ત સાફ થાવે છે, વીર્યને વધારી ઘટ્ટ કરે છે, પેશાબ અને સ્વપ્નાદરધામાં જલ્દી ધાતુને બંધ કરી વીર્યવિકારના તમામ રોગો નાશ કરે છે, માનવગુણને મજબૂત કરી શરીર કઠાવર બનાવે છે, યાદશક્તિ અને પાચન શક્તિને વધારે છે, દુઃખકર્મ અને બીજા તેવાજ દોષોથી આવેલ કમળો રોના નાશ કરી ખર્ અને કામમય પુરુષત્વ બક્ષે છે, વિગેરે વિગેરે.

છીંમત ૪૦ ગોળીની ડબીમાં રૂ. ૧.

મદ્દત ! અમૂલ્ય ભેટ. મદ્દત !

વૈધ વિધા

આ આયુર્વેદીય ગ્રંથની શુભરાત્રી લાગતી પાંચમી આજ્ઞિત ધણાજ સુધારા વધારા સાથે દમણમાં બહાર પાડવામાં આવી છે. જુદી જુદી નવ લાખાશિમાં તેની ચાર લાખથી વધારે કોપીઆ આજ સુધીમાં તદ્દત મદ્દત વહેંચવામાં આવી છે અને હજુ પણ શ્રી પોસ્ટ ઓફ ઇન્ડી મોકલનારને છીંમત ૧ દબાસ ખર્ચ કંઈ પણ લીધા વગર તદ્દત મદ્દત મોકલી આપવામાં આવે છે.

આંચ. આદીસ	}	રાજવૈધ નારાયણજી કેશવજી,
નં. ૧૮૭, કાલબારેલી રોડ, મુંબઈ.		હુડ આદીસ-બેમનગર-કાઠિઆવાડ.

મૃત્યુ
લોકનું
અમૃત

અમૃતપિંદુ.

સર્વ
આધી
હર !

નિચેના રોગોમાં ખાસ તાત્કાળીક ગુણ કરે છે.

મંદ જઠરાગ્નિ.
અપચો.
ખાટા ઓડકાર.
તીખા ઓડકાર.
મરડો.
ઝાડા.
ઉલ્ટી.
કેસેરા.
તાણુ.
આંકડી
ચુક
પેટમાં દુઃખવું
પેડુમાં દુખાવો
શુળ
ઉદર શુળ
ઉદરન-ખાંસી
દમ
સરદી
સળેખમ
વાધણી આવવી
ઉઠાટિઉં

માથાનો દુખારો
આદાશિશી
માથાના સણુકા
આંખો દુઃખવી
કાય
સંધીવા
ગળામાં ખાંસ
સંઝણુ
નાસુર

દાંતમાં પીડા
દાંતમાં કળતર.
અવાળાં ફુલવાં.
મોં આવવું.
મોંની દુર્ગંધ.
મળવ આવવી.
કષ્ટદાન
દાંદર.
ખસ.
ખરજવું
કરોળીયા.
ગડશુમડ
દાદ-મળત્રા
ચરડા
સોળ
ધસારા લાગવા
લોહી નીકળવું
ધા પડવા
ધા પાકવા
ધામાં જીવ પડવા
દાઝી જવું

લકવા
આંધાઓની નળખાઈ
કમરમાં પીડા,
કરોડનો દુઃખાવો
સર્વ પ્રકારના કળતર
ત્યા દુખાવા
નળખાઈ
પીનસ
અધાગવાયું

મસ્તી.
ખેચેની.
નામરહાધ.
આળસ.
હરસ.
ગરમી.
પ્રમેહ.
મધુમેહ.
આંદી.
ધારાં
વિરજાટક
આમડી ફાટવી
શરીર ચક્રમાં પડવા
કાચ પગમાં બેસા પડવા
થંડીથી અકકાઈ જવું
ખરોળ.
અંડવૃદ્ધિ.
પ્રદર
સર્વ જાતનાં તાવ
વાળો ન્હાર
માથાનો ખોટો
માથામાં ઉંદરી
મધમાંખ
જામરી
વીછ
માંકડ
આંચડ
મગ્ધર
વંદા
કસારી
કરોળીયા
ઉધેધ

વિગેરે
જંતુઓની
પીડા.

દરેક વિલાયતી દવાઓની હુકને મળશે.

આનુઓનો આખ.

જુગારી પતિને પાલવે પડેલી પ્રિયાની

કહ કથા,

(લેખક—ચંદ્રમણિ ઝણોરકર)

તેરી ઉદ્ભૂતમે દુવા બદનામ—એ રાગ

સખી મુંજુ કહ કથા આ વાર; રમે છે જુગાર મમ બરથાર—સખી—ટક.

ગઈ હું પરણી સાસરે બેન, પડે ના ચિત્ત વિષે કંઈ ચેન,
ઘડાસી રહું અરે ! કિન રાત, મળ્યો મુજ કય મને કમજત;

સાંભળને તું સૈયર મારી; મળે ન મુજ પર વાલ

એઈ રૂવ જુગાર તણી; અંતરમાં ઉઠે જવાળ

લાવ સોદાગર થઈ ફરનાર—રમે છે ૧

ધડિ બર ટકે ન ધરતી મા'ય, અય જ્યા જુગાર ખેને ત્યાંય;
અરે ! છે દામ કહું જ્યારે હૃદયમાં રાય ધરી ત્યાં

મળે મુખેથી જ લે જવાનો; બેસ રાંડ કમજત

એ જાહે વદનેથી વહી તો, મારીય હું બે લાત

કાણુ તું મને કહી શકનાર—રમે છે. ૨

મવે આ ધાય દેહ નિપાત, તજવું ટેવ કરી ઉત્પાત,
આખરે હું છું અખળા જાત, જાણી નવ કરશે મારી ધાત;

સમજી એવું ગઈ જ્યાં રમતો, લડીને લાવી ઘેર

બેસ શિખામણુ દેતાં બેની, લાગી કહવી ઝેર

ઠેર વરતાવ્યો મારો માર—રમે છે. ૩

વદન તે વેળાતું વિદાળ, ખરે, જોતાં છું કરશે કાળ,

કરી નહિ શિખું દેતાં એને, કહે શું લાજ નહિ જને,

જેમ જ્ઞાન આવે નિજ મદિર; મારી કાઠે ખા'ર
લાજ નહિ ઉરમાં તે લેશે, ફરી આવશે દ્વાર

સાર સમજે નહિ એમ ગમાર—૨મે છે. ૪

તજે ના ટેવ જુગાર તણી, થાય શું દીધે શિખ ધણી;
રોજ રમવાને ઢોડી જાય, રમીને હૃદયે રાજ થાય;
ખરે ! કાયલા કેઇ લઇને, સાચુથી સો વાર

ધ્રુવે સ્વચ્છ વારિમાં તોપણ, શ્વેત કદિ ન થનાર

પાર પામે તેનો ન લગાર—૨મે છે. ૫

આખાડિ રણવાની લીધી, ઉઠાવી મીલકત સૌ દીધી,
પાછ ધરમાં ન રહી જ્યારે, ટેવ તરકરની ગ્રહી ત્યારે,

શિખ આપી આપીને ધાડી; નથી અવર ઉપાય

કહે સખી મારે શું કરવું; જીવ અતિ અકળાય

કાય બળી રાખ થાય નિરધાર—૨મે છે. ૬

વેરી હા ! થયાં માત ને તાત, જુગારીને સાંપી સાક્ષત,
અફળ આ ખોયો મુજ એવતાર, એવાં માખાપોને ધિક્કાર;

અણું નિચાર ન આણ્યો ઉરમાં; નાખી કૂપ મોઝાર

પરણી મુખ ન પામી પતિનું; શો સજવા શણગાર

હાર અવલોચી ઉઠે અંગાર—૨મે છે. ૭

ધરામાં હું દુઃખીયારી નાર, એમ લોકો ખૂંકે ઉદ્ગાર,

કદ કોઇને ન હશે આવું, અરે ! કયાં નાશીને જવું;

ઠામળ કાપા હતીજ કેવી; ખની ગઈ બેહાલ

બ્યાધિ વપુમાં હોય કદાપિ, ટળે સખી તત્કાળ

જવાળ આ કદિ નહિ યુગ્મનાર—૨મે છે. ૮

હવે તો થાય મોત માઈ, એવી આશા ઉરમાં ધાઈ,

કંઈનું કષ્ટ જોઇ લારી, રોઇ રોઈ મડું સખી મારી;

મોજન તો ભાવે નવ ભાવે; નાવે નિદ્રા નેન

આમ તેમ આજોટી કરીને; ગાણું છું નિત રેન

બેન મે તજ્યું બિછાતું સાર—૨મે છે. ૯

કદ આ મુજથી નવ સેવાય, કયાં શું હશે પાપ મેં હાય. ! ! !

લખ્યાએ લેખ હશે વિધિએ, મળ્યો આ ભવે જુગારી—એ;

“અંદ્રમણિ” સૌ શોક તજીને; અજ ભવતારણુ જહ

સલાટમાં જે લેખ લખાયા; થાય ન મિથ્યા તેહ

દેહ ના દમતી બેન લગાર—૨મે છે. ૧૦

ઉપયોગી વાતો.

વીંછીનાં ક'ખ ઉપર વીંછી જે વખતે
જે તેજ વખતે જ તે મળે તે તેને મારી
ને કચડી નાખે અને દરદ ઉપર ઘાથે તે
તરતજ આરામ થઈ જાય છે.

તોતડા પાણું-એ એજ રાજવંશીઓ સાથે
મુલાકાત કરવાથી, તેમજ રોજદાર ચલસથા
સાથે વાત ચીત કરવાથી દુર થઈ જાય છે, યુ
નાનનો એક પ્રખ્યાત વક્તા મોંઢમાં કાકરા
નોંખીને દરિયા કિનારે ઉભે રહીને જોયો
લાવણ્ય ક્યાં કરતો હતો. લાંબી મુઠલ મુધી
આમ કરવાથી તેણે તોતડા પાણું દુર થઈ
જાયું અને છેવટે તેના ઉત્તમ લાવણ્યોની બાબત
સુનાનમાં પ્રથમ થવા લાગી એ વક્તાનું
નામ દેખાડેલ હતું.

વાળ ધોળા ન થાય-જો બીજે કે ત્રીજે
દીવસે માલકાકણીનું તેલ એ ત્રણ દીવાં
પતાસોમા નાખીને હુમેશ ઉપયોગ કરવાં
રહે તો વાળ સફેદ થવાનો સંભવ ઓછોજ
રહે.

બરોળનો એક સહેલો ઉપાય- આ
ઉપાયથી એક અકર્ણીઆમાં આરામ થઈ
જાય છે. બોરડીના પાકડ બરોળ, તે બરોળ
પાણીમાં એટલે મુધી ઉકાલે કે માત્ર નવટાંક
પાણીજ બાકી રહે. સહાર સાંજ એક નવ
ટાંક પીધાથી ઘણું જલ્દી આરામ થાય છે.
અનુભવ સિદ્ધ છે.

મુનતબેખ

ચક્ષુરૂપી રત્નને જાળવવું એજ હૃદયની મોટી દોષલ છે.

મુલક મરાઠુર જામનગરનો પ્રખ્યાત મુદ્ર સાચાપમોતીનો સુરમો.

(આ સુરમો વાપરવાથી આંખના અસખ્ય દરદોથી રક્તમંદ થાય છે.)

સર્વ મનુષ્યને ચક્ષુરૂપી રત્નને જાળવવા શરીરના તમામ અવયવો કરતા વધારે
જરૂર છે, જેનો સાધનતરીકે અમારો સુરમો જાખ, જામર, પાણીનું ખરવું, કણું,
પરવાળાં ખીસ, ખટકો, કઠણ, દુધવા આવડુ, અંબાજળુ, જાગા બાધવા ગરમી,
રતાસ, ચીપડા થવા પાપણુનું ખરવું તથા ચોટી જવું, કીડ, આંખથી તથા બીજાં વિકારથી
થતાં આંખના અસખ્ય દરદો જેવાં કે ધુમાડાથી બહુ વાચવાથી, ઉત્તમરા ઇલાદિ ગમે તે
કારણથી થયેલ દરદો નિવારણ કરે છે. આ સુરમો રોગી તથા નિરોગી તેમજ વાંચકવર્ગ
તથા સેખકવર્ગ તમામને એક સરખી રીતે શપ્તાશરક થઈ પડે છે કિમત નંબર ૧
તોલા ૧ ના મ. ૧૦ નાં ૨ રૂ. ૪ નાં ૩ રૂ. ૧૫ ના. ૪ રૂ. ૧ નાં ૫ રૂ. ૧૫

આ સુરમાના ઉત્તમપણા માટે જે ડોક્ટર નરસીભાઈ મલો વખત વાપરી
ઉત્તમ સર્ટીફિકેટ આપેલ છે જામનગરનો બરેબરો પ્રખ્યાત સુરમો કેનો છે તે જામનગર
ના લોકોને પૂછવાથી ખાતરી થશે, અમારો સુરમો મોટા મોટા રાજ્ય રજવાડાઓમાં પણ
વપરાય છે આ સુરમા અમારા વસત્ર પત્રથી ખતતો આવેલો છે.

મુઢીં ઈસમાલજી અમીજી અતરવાળા,
૫૧ વહેવાર-ઈસાજી મુઢીં ઈસમાલજી અતરવાળા.

૧. કે દુલ્લભગર-જામનગર.

રાણી માતા એલેક્ઝાન્ડ્રાની રહેમદિલી.

મહારાણી વિક્ટોરિયાની રહેમ દિલીના ધણા દાખલાઓ મોબુદ છે તેમ રાણી માતા એલેક્ઝાન્ડ્રાની ખુશિઓ પણ મન ઉપર છાપ બેસાડે તેવી છે સને ૧૯૦૯ નો એક દાખલો નમુના તરીકે રજુ કરવામાં આવે છે.

લંડનમાં એક ઈસ્પીતાલ છે જ્યાં અનાથ દરદીઓને રાખવામાં આવે છે અને ધણી દીલદારીથી તેમની સેવા કરવામાં આવે છે. ત્યાં મારથા નામની એક યુવતી દરદી આવી હતી જેણી ખહીયો પીકાતી હતી તેણીની છેવટની ઈચ્છા એવી હતી કે “રાણી માતા એલેક્ઝાન્ડ્રાના દર્શનનો લાભ મળે” તેણીએ પોતાની ઇચ્છા દવાખાનાની વડી ડોક્ટરનીને દર્શાવી, પણ તેણીએ અને સમજાવી કે એ કામ અશક્ય છે. છેવટ તે છોકરીએ એક ટુકડા પત્ર મહારાણી એલેક્ઝાન્ડ્રાને નામે રવાના કર્યો. જેમાં લખ્યું હતું કે “હું ર અમુક ટાઈમે ઇસ્પીતાલ આગળથી ગાડીમાં જવાના હોય તેની મને અમાઉથી ખબર મળે તો હું દર્શનનો લાભ લઈ લઉં”

એક સહવારમાં એક મોટર ગાડી દવાખાનાના દરવાજાની પાસે આવીને ઉભી રહી, તેમાંથી એક લેડી ઉતરી અને નર્સને પૂછ્યું “કે મીસ માગ્યાનું બિછાણું ક્યાં છે?” તે નર્સે એ લેડીને મહારાણી એલેક્ઝાન્ડ્રા તરીકે ઓળખી લીધાં અને

પોતાની વડી ડોક્ટરનીને ખબર આપવા દોડી, તેણીને તરતજ આવી અ રાણી માતાને તે દરદી પાસે પોહવાડ્યા મહારાણીએ તેણીની જોડે લાંબા વખત સુધી વાતચીત કીવી, પછી તેણીને ધણું દિલાસો દીધો પછી બીજા દરદીઓને જોવા માટે તેઓ ગયાં, તેવામાં તે છોકરીના ખાસવાનો અનાજ આવ્યો રાણી માતા તરતજ પાછાં તેણીની પાસે ગયાં અને પોતાની પાસેની કબીમાંથી એક ગોળી કાઢી તેણીના મોમાં મુકી અને પછી રૂખસત થયાં

નનનનનનનનનનનનન

કનૈયાલાલ એન્ડ કંપનીની સર્વોત્તમ

જી
લા
ખ
ની

ગા
ળી
ચા.

આ ગોળી લેવાથી પેટમાં ચુંક આવતી નથી અણ બળતુ નથી, બાળકને પણ સુખેથી આપાય છે તેમજ સસ્તી છે, ધણીજ સરદીરીઝેટોથી જેની તારીફ થયેલી છે.
લખો—સોલ એજન્ટ
એચ એમ શુક્લ;—
આણંદ.

“સરસ્વતિના ઉદ્દગાર !”

ધનધોર દ્રખના વાહણા દીનો ઉપર પૂરી પડે
ગુજરાતના ગુણવાનની, આંખો હળુના ઉઘડે
પ્રભુ ધન, એ પ્રભુ બાપ તે દા-ટપકને આંસુ રડે
રસ્તે બિચારા રડવડે, શેરી નળીમાં આથડે

આણું હું નહોતી જાણતી કે ગુજરાતની સુદર અને ભવ્ય ઇમારતો પાયા
બિનાની ઠગમગી રહી હશે.

પૂર્વે મારૂં ધારણું એવું નહોતું કે ગુજરાતના મનુષ્યો જીવ વિનાના પોખાજડ
હશે, એવી કલ્પના સરખીએ મને નહોતી કે મારા દેશબાધવોના એક તુપડા
રોટલા માટે સરીઆણું રસ્તા ઉપર મરી જુરીને પ્રાણ જતા હશે.

શ્રીમાનો જરા આંખ ખોલી જુઓ ચક્ષુ ઉઘડા રાખી નજર કરો, પ્રભુએ આપેલા
અને દેશને સાપડેલા ધન ભર્યા ભંડારો તો ગંધાતી ગટરોમાજ વણાયા ભય છે.

ઠરવી મહદ અનાધને દુખી દીનો છે જેમના
ઝાંઝા જનો સમજે મદા, કદી તેમના પછી આપણા

“હે પ્રભો ગુજરાતના શ્રીમાનોની આખો હલ્લુ ઉઘડતી નથી પણ તારા દરબારમાં તો
શુભાશુભ કૃત્યનો ખદલો પ્રત્યેકને મળનારજ છે

શુભાશુભની તપાસ છે માલીકના દરબારમાં
નિત્ય ગામની બહેચાણ છે કીરતારના દરબારમાં

હે દયાળુ માગ બહાણાની આ કેવી કઠણાજનક સ્થિતિ ?

શુ અન્ન વિના દુખીયા બન્યા ગુજ બંધુડા ગુજરાતના
રસ્તે બિચારા રડવડે, શુ એજ આ ગુજરાતના
જુખના દુખે મહત્તા કરે, ગલી કુચી એ ગુજરાતના
હો—હો—કરીને પ્રભુ છોડે બહાણા ગુજરાતના

હવે તો દેશ-પરદેશ કરીશ, ગુજરાતના શ્રીમાનોની પાસે મારા મોંઘા અસાધતો
ને માટે પ્રાર્થના કરીશ.

+ ગુજરાતના પ્રવાસે નીકળેલી એક કુમારીકે એ કેટલાક ભાગમાં અન યો નિરાશ્રીતો કે
ધુણ સમડા—અપમ અને અધારે ટેકણે ટેકણે અયક્ષતા જોઇ જે હૃદયને પીગાવી નાખે એના
જરૂરો કાઢવા દતા તેનો અતાર આ કાવ્યમાં જણાય છે.

પદ્મસા, બાગ જગીયા વાડી ગાડીને લાડીના મોજ શોખમાં પડી અંધ બનેલા તવંગરોને કુદરતની ગેળી લાકડીના અચાનક અવાજની ચેતવણી આપીશ, સાથે કહીશકે કાળની તીવ્ર કટાર કવખને છ તીમાં લોકાચે-વાડી-વટકા અને મોજ શોખના સાધનોં છોડી-કીરતારના ફરબારમાં કરેલા કૃત્યના બહલો લેવા જવુંજ પડશે.

ન્યાય સભામાંથી પહેલો પ્રશ્ન એ થયે કે કેટલાં અપંગ આંધળા નિરાશ્રીતોને અજ્ઞાનથી સંતોષ્યાં-બાપુ પાછું ચોરાશીની ફેરીમાં ફરવું પડશે એ કમકમાટ ભરેલાં ધોર નકોના દુખ કેમ સહન થશે પાર ? આ સતેનો નંદેશે હું ગુજરાતમાં ઘેરઘેર પહોંચાડીશ અને અને હવે પછી નિરાશ્રિત સેવામાં હું મારૂ જીવન અર્પણ કરીશ.

વિચરી વિદેશે ગ્રેમથી, ઘર ઘર ભગીશ હું આજથી
હુલાં, અપંગો અંધની ચોદયો કરીશ હું રનેદથી
છે ધર્મના સિદ્ધાંત કે, નિરાશ્રિતો ને પાળવાં
નિઃશંકુ બાણી તેમને અન્ન વસ્ત્રથી સંતોષવા
સતકાર્ય એ પ્રભુ આરા, વિમુખજે તન ધાય છે.
સાપુત્ય પરવારી જતાં, તે ઘોરનર્કે બાય છે.

રતનલાલે નાગરદાસ વક્તા.

Just published,

DIRECTORY

OF

Morehants and Manufacturers in India 1915.

(Including Kathiawar state's directory)

This directory contains Inland and Foreign addresses of merchants and manufacturers in each class of goods, and various useful informations, such as, Calendars, Census of India, The world, largest cities, highest mountains, largest islands, longest rivers, Indian tariff act, Indian stamp duties, Ready reckoner, commission and interest tables, Time of all nations, Indian weights, and measures, Money of all nations post, telegram, etc., besides being the only directory of Native states and Talukdars of Kathiawar, the important district of western India.

Royal octavo size pages 540. People's edition. Rs. 3-0
Royal edition (Containing photo graphs of the leading chiefs and citizens of India, with superior binding and paper) Rs. 10-0 Postage extra

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.
RAJKOT-Kathiawar.

“ પ્રેમની પેટી

અને

સ્નેહની સોટી ”

(એક અચળ પ્રેમની સુખોદક સ્નેહ વાર્તા.)

સાંધણ પૃષ્ઠ ૧૩૦ થી

પ્રકરણ ૫ મું.

વિશ્વલયના નિશંક આકારના ગગન સુખિત શીખરો અતિ રમ્ય અને મનોહર બાણાય છે. કાણે કાણે હવામાં ગેળી અવાજ આપતા અને આકાશથી વાતાં ઘોદ કરી રહેલા અર્ધનગ્ન ભાપતા સુનેરી ધ્વજ પતાકાનો દૃશ્ય ચીત્તા કર્ષક હોય છે.

શીખરથી સંઘી કરી જોનાર પ્રેક્ષક આખા ક્ષેત્રને તેની દ્રષ્ટિમાં સમાવી શકે છે. ચારે દીશાનાં દ્રશ્યો અને પહેલી પ્રભાતના રંગ અતિરમ્ય ભાષે છે. અંધાપી આપણા ચંદ્રારચક્ર નજીકમાં વહેતી સુંદર સરિતાથી સંપૂર્ણ ગોઠિકરી રહ્યા નથી તે પહેલાં તો હૃદય દેવાલયના સુશોભિત અને રમ્ય બગીચામાં વિવિધ પ્રકારના સુવાસિત વૃક્ષો પાસે જઈ હર્ષ-ધેડું બની રમઝમ નાચતું આત્માને અનુભવાય છે. બેશક આવા પ્રસંગનો આત્મદંડ વિરલ અને દેખાવ મનોહર

હોય છે છતાં આપુરીમાં કપટાચાઝોની સંખ્યાથી મગજચુત બનેલી એક ટોળીના કાળા કૃત્યોત અત્યારે આપણે અવલોકન કરવાનું છે. તેઓના સમુદાયની સખ્યા આખીશ લગભગમાં કલ્પી શકાય છે અને તેવો હુશીઆર કે ચાલાક મનુષ્ય અને આ લોકના કાવત્રામાં દસાયા સિવાય રહેતો નહીં.

ઘણાંજે હુશીઆર સ્મૃધિવાન, શેક સાહુકારોને તથા માલ-મત્તા વાળા તવંગરોને આ ટોળી દસાવી ફેંસલો કરી ચુકી છે. એટલે હજેક કામમાં તેમનાં પાસા પોખારજ પડતા.

સંધ્યાનો સમય ક્યારનો એ વિતિ ચૂક્યો છે અત્યારે નવ વાગ્યાનો વખત કલ્પી શકાય છે. આ અવસરે બે સુંદર વાહનો ત્યાંથી નિચરતા દ્રષ્ટિગોચર થાય છે આસપાસ યોગાક સિપાઈ અને હબુરીઆની મંખ્યા ગણત્રીમાં આવીજાય

એ. આ નાનો રસાલો વિશ્વનાથનો મધ્ય
ચોક વટાવી ગંગાખતર તરફ ચાલ્યો.
કેટલીક ઝગમગતી રાશનીથી સુંદર
ખનેલી કુદાનો પસાર કરી આ ટોળું
ગલી કુચીમાં યથા દસિણ દીશમાં
હતરતા દાળવાળા રસ્તા તરફ વળ્યું.
આગળ ચાલતાં સાંકડાં મોર્ગપર, એક
બેઠા ધાટું પણ ભવ્ય અને સુંદર મકાન
આવ્યું. ત્યાં આગળ આ વાહનોને અટ-
કાવવામાં આવ્યા, કોઈ આખાદ જણાતા
ગાજમહેલ જેવું આ મકાન તે આ કુદા
ટોળીના ઘોર કૃત્યોનું નાટક બજાવવાનું
રહેઠાણ રચાન હતું જેની અંદર નાના
મોટા કુલ આકત્રીસ ઓરડાઓ હતા,
તેમાં એવી આબેહુબ ઘટનાઓ ઘડવામાં
આવી હતી કે છીલી હથોડાથી પણ
તેના એક નકુચાને તુકરાન પહોંચી
સકે નહીં અમુક ચાંપ દાળવાથી અમુક
અમુક ઓરડાના દ્વારો એક સાથે બંધ
થઈ શકે. ચોકકસ ચાવી ફેરવવાથી એક-
દમ હવાનું ચલણ અટકી જાય અમુક
કળ દાળવાથી સઘળે ઝેરી પવન ફુંકાય
અમુક ભોંયરામાંથી ફસાણા ખતરમાં
નીકળાય કે નકલી કરેલી રોરીમાંથી
વચસા ઓરડામાં આવાય-કાંઈ ન કળી
સકે એવી ભેદ ભરી ઘટણાઓ આ મકા-
નમાં ચોંતલેલી હતી, રસાલા સાથે
આવેલ દંપતિને ઉપર જણાવેલ મકાનમાં
સઘે જવામાં આવ્યા. સુરોભિત ફરની-
ચરથી વિશુષિત ખનેલા એક સુંદર
દીવાનખાનામાં આ પ્રેમી જોડાનો સ-

ત્કાર કરવામાં આવ્યો. મધુ કુમારે પ્રમ-
દ્યો કે “દીવાનજી ! શાહબદા સાહેબ
ક્યાં છે ? તેઓ કેમ જણાતા નથી !”
સામા મનુષ્ય તરફથી કાંઈ પ્રતિભત્તર
મળ્યો નહીં તે તો ચુપા ચુપ ત્યાંથી
ચાલ્યો ગયો, પ્રેમલતા અને મધુ કુમાર
એક બીજા સામું આશ્ચર્યતાથી જોતાં
વિચાર કરવા લાગ્યા. ફક્ત પાંચ મીનિ-
ટ તો નહીં યથા હોય, તેવામાં એક ચાંપ
તે ટોળીના મનુષ્ય તરફથી દખાવવામાં
આવી, કે તુર્તજ સર્વત્ર અધકાર વ્યાપ્ત
થયું. ફડાફડ સઘળાં ખારી ખારણાં એકી
વખતે બંધ થઈ ગયાં. — (અપૂર્ણ)

લેખક.

રતનલાલ નાગરદાસ વકતા-ઓરસદ.

કેતેહ કેની છે?

કેતેહ તેની છે જે કામ કરે છે,
કેતેહ તેની છે જે કામથી અખાડા કરતો નથી
કેતેહ તેની છે જે મુશીબતમાં પણ દિગ્ભત
હારતો નથી.
કેતેહ તેની છે જે હુઝ દરદની દરીકત
ગણે છે.
કેતેહ તેની છે જે નિષ્ફળતાથી પાક
શિખે છે.
કેતેહ તેની છે જે દ્રદ મહે છે.
કેતેહ તેની છે જે લિંચા લિંચા ફક્તાપર
ચાલે છે અને અડચણો પર કાણુ મેળવે છે

બાળકોનો બાળ

મુખારકખાદી.

અંક ૧ થી ૫૪ ૫૬ થી ચાલુ.

અતી રીધિને સીધિથી સૂખ પામે
નિરીડીન તે હર્ષ આનંદ જામે
વધો સંતતિ રનેહને સંપ જોડી
કૃપાનાથ હયો શાંતિને કંઈ તોડી ૪
અહો ગાહકો લોભ વિશેષ રાખો
પ્રિતે પુસ્તકો વાચીને સ્વાદ આપો
મનુષ્યસ માનુસં સદા હસ્ત જોડી. ૫
અતી રંગ જામે નવે રંગ સાથે
મહોભાઈ બધો મુકુમાર હાથે
પ્રિતે વાચજે હર્ષથી ગર્વ છોડી કૃપા ૬
સુગંધી પુલોને વગી હાર તોરા
બલે લોભવો ગાહકો હેમ દોરા
હા હાનીને વીરિજોનીજ જોડી. ૭
મુવાધીક તે તેલ કુલેલ ધાલો

મુદોભિત તે રીપના થાય બાલો
રમાડો જમાડો રીપુ રનેહ જોડી. ૮
જમો જુકિતથી મીઠ પકવાન સારા
પુરીને ચિરો લાકવા છેજ ખારા
કરો વ્વાહ માટે કઢી પાન ઘોડી ૯
કરો બાગમાને હવા દેહર લેવો
મુખે દેવ આશીષ કલ્પીક એવો
અખંડીત રહો ભાર્ગવ ધોની જોડી
કૃપાનાથ હયો શાંતિને કંઈ તોડી. ૧૦

ટોહરો

વાચો ખ્યારા પ્રેમથી, ધરી હૃદયમા બંદાલ,
ભાસ્કરની આશીષથી, થાય મુખારક સાલ,

લેખક

ભાસ્કર ગણેશ કરવીક—તારાગપુરકેર

આટલી વાળાની જીવન કવીનાકન ટેબેટ એન ૧ ની ૧૦૦ ની શીશી ૧ ના ૧૨ આ
આટલી વાળાની જીવન કવીનાકન ટેબેટ એન ૨ ની ૧૦૦ ની શીશી ૧ નો ૨ ૧
આટલી વાળાનું એમ્બુમિલ્ક તાવ મેસેરીયા વિગેરે માટે કી મત ૨ ૧
આટલી વાળાની એમ્બુપિલ્ક મેસેરીયા તાવ મેસેરીયા માટે કી મત ૨ ૧
આટલી વાળાની ટેનિક પિલ્ક અસકિત, નામરદાષ વિગેરે માટે કી મત ૨. ૧૧
આટલી વાળાનું દુધ પાવર (દત્તબલ્લ) કી મત ૪ આના.
આટલી વાળાનું રીગનાર્મ આઇન્ટમેન્ટ દરાજ વિગેરે માટે કી મત ૪ આના
અથવા દવાવાળાઓને ત્યાંથી મળી શકશે અથવા લખો.
ડૉ એચ એસ બાટલીયા સન્સ અને કંપન લીમીટેડ
નં ૩૪ વતી ૧૮ મુબઈ,

મનની સ્થિરતા.

(દેસાઈ મોતીલાલ મથુરભાઈ.)

મહાન પુરૂષો અને સ્ત્રીઓ ગમે તેવા હુર્દીટ કાંમો સમયમાં પેણ પોતાના મનને વશ, સ્થિર-સાધી શકે છે. “જેણે મન, હાથુ” તેણે જગત હાથુ” મન પવ મનુષ્યાણાં કારણં યંથ મોક્ષમોઃ । સામાન્ય મનુષ્યો વ્યવહારમાં મન ઉપર સારો કાણુ રાખે છે. એક જુથો પ્રાણાણુ શુદ્ધતા પકવાનથી લલચાતો નથી. અને મન સ્થિર રાખી શકે છે, મહાન યોગીઓ વ્યવહારમાં વિચરતા છતાં તેમાં લગ્ન યતા નથી અને જળ કમળ વત રહી શકે છે.

ભગવાન શુદ્ધ, એક વેશ્યાના ઘરમાં રહેતા હતા, છતાં તેમની પવિત્રતા, અને મન ઉપરના અનુપમ સામર્થ માટે કાણુ અભણુ છે. મહાત્મા હસસ કાર્પેટ મેરી મેગ્ડેલીની ના ઘરમાં રહેતા હતા, છતાં તેઓ પોતાના ઉત્તમ મનોબળથી કલકિત નહોતા અને પુણ્ય ગણાયા હતા.

મહાન પુરૂષોના માનસીક બળ—મન ઉપરના કાણુ—માટે અનેક દ્રષ્ટાંતો છે. ગમે તેવા વિકટ પ્રસંગમાં પેણ મહાન પુરૂષો મનની સ્થિરતા સાધે છે—સાધી શકે છે. એટલું જ નહીં પણ તેવા વિકટ પ્રસંગોમાં મહાન કાર્ય કરે છે, જે કાર્યો મનની સ્થિરતા વિના સાધવાં અશક્ય છે છતાં તેઓ પોતાના મનને વશ વર્તાવે—તેને

સ્થિર કરી ઉત્તમ કાર્યો કરી શકે છે. કેદખાના જેવા દુઃખ કર ગ્રહમાં અને અનેક ગિંતા, અને દુઃખોથી ગ્રસ્ત છતાં પણ નીચીનો મહાન પુરૂષોએ મહાન કાર્યો કર્યા છે. “જુનીયન” જ્યારે જેલમાં હતો તે વખતે તેણે “બ્રાજુઓની બ્રાજા” (Pilgrims Progress) નામનો પ્રસિદ્ધ ગ્રંથ લખ્યો હતો.

“મીટરને” એક ઉત્તમમાં ઉત્તમ પુસ્તક તે જ્યારે આંધળો અને વળી કેદખાનામાં હતો ત્યારે લખ્યું હતું.

“ડેનીઅલ ટીફ” જ્યારે કેદખાનામાં હતો ત્યારે તેણે પ્રસિદ્ધ “રાષી-મ-કુઓ” નામનું પુસ્તક લખ્યું હતું.

“વેલ્ટર રાફે” પોતે જ્યારે કેદખાનામાં હતો ત્યારે “History of the World” જગતનો ઇતિહાસ લખ્યો હતો. હોક માન્ય તિલકે કેદખાનામાંજ વેહાંત જેવા ગંહન વિષયપર—ગીતા—ઉપર અવધુ નિય ટીકા લખી છે.

આવાં અનેક દ્રષ્ટાંતો છે. જેનું મન સ્થિર છે તેને—

પાંચાણની ભીંતવાળું ગૃહ, યતું કાશગૃહ નથી, હોહોના સળીયાતું પાંજરું તે પાંજરું યતું નથી. “શાંત ગંધાર અને નિયપાપ જેતા મનો વ્યાપાર છે તેને કેદખાનું—પાંજરું—સ્વર્ગ સમાન છે. “મન હાથુ તેણે જગત હાથુ”

લુગડાં ઉપર નિશાન ખાડવાની લાલ પાકી સાહી

શીશી ૧ મોટીનો રૂ. ૦૧ વચલીનાં ૦૩ નાહનીનાં ૦૩ પોપ્ટ બુદ્.

ભાઈચંદ આફ્રિસ—વડોદરા.

નવરંગી આજ.

આજ ટિકારા ચંગ.

એક ટીકા.

ટેલોફોન—વાહ વહ અધિપતિ રા-
જનાં મંજૂમાં પણ શું ભુલું ભરાયું કે
આંડ અંકમાં ' સુસ્તિમ સંસાર ચર્ચા '
લખીને એવી ઉધી સલાહ આપી કે જેઓ
શરાબ પીએ છે તેઓએ જિતા પણ કરવું
એટલે એક સાથે બે શુંહા કરવા.

ટેલીગ્રાફ--આહા ! બાઈ તમારી
સુમનની પણ અલિહારી છે, અરે ત્યાં
તો એમ લખ્યું છે કે તમે હલકી નુકશાન
કારક શરાબ પીઓ છો તો બારી ફાયદા
કારક કેમ નથી પીતા ?

મેમણુ ઝવેરીનું ઝવેરાત.

એમ વળી એક મિત્રની લલામણુ
લઈ આ મેમણુને ઘેર મેમાન થઈ ગયાતું
હશે કે ? આજકાલ ગામમાં ચોરીઓ ઘણી
થાય છે અને વળી જુટ સ્ટોફીંગ તથા
ચરમો પેહેરેલા ચોરા આવે છે માટે અ
મારે ઘેર આપનો સમાવેશ થાય એમ નથી
આપ એડીટર આવવાના છો એમ મારા
મિત્રના ને આપના ત્રણ કાગળો અગાઉથી
મને મળ્યા છે. પણ લાચાર છું કે વિ-
ધાની મને સારે સુગ છે-

એડીટરને ચોર બનાવ્યા તો બિખા

શા માટે ન બનાવા ?

સલાહકાર-આઈ તમે કામે ત્રણ આનાતું
તરણુજ ફોડી ખાધું. પરમ હીવસે ચાર આના
ચાહ પાનમાં થઈ ગયા. સનીવારે નાટકમાં
ચાર રૂપિયા ખર્ચી આવ્યા અને એલું
ઘણુંએ ખરચ થાય છે જ્યારે આ માર્સિક
ઘણું સસ્તું છે સરાસરી રોજની એક પાઈ
જેટલી વાત છે વળી એડીટર કલમાના
લાઈ છે માટે તમારું નામ નોંધાવી દો, હું
પણ આહક થયો છું.

મે ઝવેરી-ભલેને તમારા જેવા હસ
મુખાં આહક થાય તો શું થઈ ગયું તરણુ-
જથી કેવી ઠંડક વળી. ચાહ પાન કરવાથી
મીત્રોમાં કેવાં વખાણુ થયાં; નાટકમાં નાચ
અને ગાયનમાં કેવો રસ પડ્યો અને ચોપડી
વાંચવાથી એકતો આપણી આંખે દુખવા
આવે બીજું આપણા જેવા (બે)આખરૂ
દારોની ધુળ ઝટકણી વાંચવામાં આવે માટે
એ ન જોઈએ. ભલે અધિપતિ રોજ આવીને
એક પાઈ લઈ જાય તો પુરીથી આપીએ.

મેરીસ્ટરની વિદ્વતા.

મેરીસ્ટર-હાં, મીસ્ટર આ ચોપાનિ-
યામાં એકતો જરૂરી સૈયખણનો ફોટો છે
તે બીજા મી. કુરૈશીનો તો શું એ બન્ને
ગૃહસ્થો એકજ દરમના હશે કે ?

મીસ્ટર-ના સારેખ આ ચોરકામાં
આપ અને હું બન્ને બેઠા છોએ પણ જેવી
જેની લાયકાત. (મુસાફર)

હું ડીટેક્ટીવ કેમ બન્યો !

“ સોનેરી ટાંબીનું સાહસ ”

(લખનાર—રમુજ—ધારમદાસ)

ગ્રીપ મીન, મહારે મહેલુ જોડાયે છે હું એક સાધારણ મામદામાં જન્મેલો અને થોડી જોડતી જોડવણી પામેલો. પણ નજરબાજ અને ડસીલો મેળુ મળ્યું. હું બાપવારે પાલીજ હું શીવાર ચાલ્યાં જાયલાંમાં વાચાળ અને મનજ સક્રિયવાળો હોવાથી એક આકર્ષના અખતરા તરીકે મળ્યો. હું મહારા ગામના લોકો અને શીશુવપથી ઉત્સાહ જે ઉપનામથી જાણાયે છે. હું જ્યાં જાઉં ત્યાં મને લોકો ઉત્સાહથી ઓલાવતા, અને અંતરથી ચઢાતા હતા. મને જોઈ જઈ જોનાના મુખપર હાસ્ય સ્ફુરી આવતું તેથી હું આનંદમાં મરત રહેતો, પણ ગ્રીપ વાંચક ! એવી થોડી ખ્યાતી અને મુખથી હું પુણું અંતોષ પામ્યો નહીં, મને જમમસદુર નામ કાઢવાની લાલચે ઉતર્યો, એ લાલચે જાગ્યોની કસોટી કરવા કળચક્તી ધટ માળમાં યુગવણીની જાળમાં જેલો હસાયો ! એ ઐતિહાસિક અંરજુ કરી મહારે હલ્ય દવાદું યંબા સીવાય રહેશે નહિ. અંલેલેલી મુખાંધ નગરી મહો કે મનોહર મુખાંધુરી મહો પણ આજ કાંઈ વહેપાર ઉધાં મમાં અમમપ્પ ઉન્નતિને રીખરે પહેલેલી પ્રવાસીને આકર્ષક એ મોહમયી નગરીના આશ્રમે જમઆસકારા થવાને મહારે મન ઉત્તેજાયું.

સવારમાજ રેલેનપર આવી રેલવેટ્રેનમાં ચડી બેઠો. મહારી પાસે ફક્ત દસ રૂપીઆ રોકડા અને કેપડાં બીજેથી લેરેલી એક ટુંક હતી, આ મોહમયી નગરીમાં પ્રથમજ આગમન મહારા જન્માન્તરમાં હતું, મોટરોડ રેલેન ઓવતાં છુપી મુખાંધ જતા પ્રવાસીઓમાં સોનેરી ટાંબીમાં કાવત્રા અને છુપી પોલીસની

પોલીસી એ વિષયની ચર્ચા વીરોધ ચર્ચાતી હતી પણ પછે મને છુપી પોલીસના અમમદાર થવાની હોંસ સ્ફુરી આવતી. અને એ કાવત્રા બાજુ ટાળીને પકડાતી અંતરમાં હજારો યુક્તિઓ ધડી કાઢતો. એ વિચારમાજે વિચારેમાં ઉતરવાનું રેલેન આવી પહોંચ્યું. રજીબામળ્યું આ મહોડું રેલેન નળી રેલવાંક પાસી-જેરો સાથે હું પણ આંટરોડ ઉતરી પડ્યો, મહારી સાથે ટ્રેનમાં બેઠેલા એ ધડીનાં સોનેરીઓ અન્યો અન્ય પ્રણામ કરી ગાંધ વિંદોરીયા ફેડીનમાં તો ગાંધ દામ માડીમાં બેસી પોત પોતાના રચન તરફ સીધાવ્યા, મહે પોતે પમ પાળા ચાલીને આ ચીતાકર્ષક મહેરોનો જોખીથી ચરા મોટે જોતાં જોતાં જતાનો નિષ્ક્રમ થયો; માણસોની ગીરદી, વહેપાર ઉધાળની ધમ્મણ સમજી જાળો મુખ, વેશવ અને મહોટા મંગેન સુખીવ મહેલો બીજેર અનેક પ્રકારની બબ્બતા જોઈ હું તો આમોજ બની ગયો, વેંટે સુધી મથો નહીં હેલું જીટલાંમાં એક માણસ મને ઠાકર મારી જમીનપરથી કાઢે સેધ પકાર ચલો જણાયો, તવાથી પાછો આવી તે મલ્કુસે મને ડસન થયો કે-શું આ પાછો આવેલું છે ! તમારા પમ પાસીની મને મળ્યું. માટે તમેને પાછું મળવું જોઈએ ! નાજ મહારી પાસે આવું પાછો હતું નહીં. મહે કહ્યું.

વાર ત્યારે ન્યાયની રીતે એમાં જ કાંઈ હોય તેનો અડધો હીરસો મહારે તમાને આપવો જોઈએ, આંહોઃ આમાંતો એક નીંદી સીવાય કાંઈ જણાવું નથી, જુઓ સાહેબ આં સોના નીજ હોય કે ! રેલુ વળેન મારી સોના

મહે' મનમાં વીચાર કરો કે આ માણસ કેવા પ્રમાણીક જણાય છે, મુ'બાઇ જેવી જમૂખી વાન નમરીના નીવાસીજનો ઉદાર દેશના હોય એમાં નવાઇ શું! મહે' તે વી'ટી હાથમાં લઇ તપાસી જોઇ કમું કે હાજી ખરી સોનાનીજ છે, અને આશ્ચર્ય એક તોણ વજન હાથ ધારી શકાય

ત્યારે તો તદ્દમ પચીસ રૂપીઆનો આંકડો આંધી શકયા ઠીક હું તદ્દમત્ર વાગની અઠધી કીમત આપીને સેઇ જાઉં, પણ સાચાર છું, મહારી પાસે ખીરજામા હાથ કાંઇ નથી. કાંઇ ચોકશીને ત્યાં વેચનામાં પુછ પડછ થાય અને વાત ચહેરાઇ જાય. માલ જાયતો જાય પણ દુજેતી થાય, માટે મારા મહેરખાન, મહેને કાંઈક આપીને આ વી'ટી અને પાકીટ કાસે તદ્દમજ લઇ જાય, હું 'પુચી છું', મહે તે વી'ટીને રૂપીયા બરાબર તપાસી જોઇ, ખરી સાગવાથી મન લલચાયું આ લાભા દેખાતા માણસપર કોઇ પ્રકારનો વહેમ પથ્થુ આવ્યો નહી, મહે કહ્યું બાઇ મહારી પાસે તો રકત સાત રૂપીઆજ વેંધ્યા છે તદ્દમ કહો તેમ કરીએ, ફીકર નહી આપજે આપસા તદ્દમાં મને પૂર્વ જાતોય થશે કારણ કે જે મગરો તે મશતલુજ છે,

પ્રોપ પાઠક સોબની લલુતાથી મહારી ચાલા કીમાં ધુળ પડી, પ્રથમતો હું મનમાં કુપાઇ ગયો કે મહારૂ ચાન્જ ખીલવાનું આ મગજા-ચરણ છે, નથીજને ધન્યવાદ દેતો સાત રૂપીઆ આપી વી'ટી વાળુ પોકેટ સેઇ રોખશસ્તીના વીચાર કરતો આમજો ચાલો.

જબુર, ચોરાયેલું પોકેટ તદ્દમરૂ પાસે છે કે ? આ શબ્દો જાંબળી હું ચમક્યો, અને પછા વળીને જોયું તો એક પોલીસ મેન મારો હાથ પોતાના હાથમાં મેતાં ઉપરનો પ્રમ્ન મહેનેજ પુછતો જણાયો.

ના જાહેળ મહે ચોરેલું નથી, ગજારાઈને એકદમ જવાબ આપ્યો, તદ્દમી જબ્બ અને સારા તાજ્જ જેવા જણાવ્યો અને આ અઠાઈ 'મ. કમું' મહેરખાન આ પોકેટ મહારૂ નથી

અને કાંઈક બોલાયેલું હશે એમ હું કમુલ કરું છું, પણ મહે' તો એક ત્રાહીત માણસ પાસેથી સાત રૂપીઆ શેકડા આપી ખરીદ્યું છે. ખીરજામાંથી પાકીટ બાહેર કાઢી પોલીસ મેનને ખતાવતાં કહ્યું. જવાબજ્યો મીસ્તર તદ્દમી એક યુનોહ જુવાવવા ચોરીની કાચે જુદું બોલી કમલ ચુન્દેગાર થાવ છે. યું તદ્દમી જણાવતા નથી કે મુ'બાઇની પોલીસ ચુન્દેગારનાં છુમરની છુપી વાત પણ જાણી શકે છે, આ માણસના ખીરજામાંથી તદ્દમ પોતેજ ઉઠાવ્યું છે એ કેટલીક જાળતોથી હું સાબીત કરી કહું છું, એક માણસને ખતાવતાં પોલીસમેને પોતાની પોલીસી વાપરી.

ઠીક સાહેબ જે કહોતે મહારે જાંબગલુજ પડશે, અને તદ્દમી જે કહો તે કાલ્ય દરેશે, કારણ કે જતા આમજો જાણપત નકામું છે, એ હું સમજી છું. ખડું યુ છે તે મહારો અંતર આત્મા જણે છે, આપ હવે તહેડું યું કરવા માગો છો !

આવા ઉધ્ધત જવાબથી તદ્દમરૂ ધવું સહન કરવું પડશે તદ્દમરૂ આભાની છુપી વાત કાસે નવાપા ગાટમાં બાહેર થતાં સુધી મહારા જમળમાં દેવરી ઉપર નજર કે રહેડું પડશે. તે પોલીસ મેન મારા હાથમાંથી પોકીટ ખુ-આવી મેતાં બોલ્યો.

તેના આવા ચાન્દેથી જનીબમાં યુ આજીત આવરી, અને હું કેવા તંકટમાં રજાયો છું એ વિચાર આવતા મર્વ મળીત જ્યામજ્યા દેખવાનો ઘઇ ગયો અને તે પોલીસ મેનને જરમ-રીને કહેવા સોગ્રો કે મહેરખાન સાહેબ હું તદ્દમ અચળાન માણસ છું, આ મુ'બાઇ નમરીમા પ્રવેશવાનો આ પ્રથમજ પ્રવાજ છે મહારા પ્રતે જ્યાની લાગણીથી ઉપકાર વ્રતિ રાખશે તો મહારો આત્મા આપને શુક રિક દેશે

ફીકર નહી, તદ્દમાર નામ અને કીયા ગામતા રહીશ છો, અહીયાં મને ત્યાં કમ્પે રમ્પે વિતા-રવાના છો એ મને નોંધાવવું પડશે

છ સહેળ મહારૂ નામ નાંકાનાલાલ મહે' જાંબલ ઉત્તાદ છે, ગામ ચકલાસીમાં ચોરા

પાસે મહાર' ગૃહ છે અદીયાં, વડનીગાદી પાસે
ખજા ગલીમાં શેઠ અટપટાદાસ ગરબડાસ
શેઠદીઆને ત્યાં ઉતરવાનો ખું.

શેઠ જાવો તારે સવારે સમન્સ પહેંચતાં
મજાવાં ચોઢી પહેરાપર અગર રમાલ દોળ
કાઠેમાં વખતસર હાજર રહેજો એમ કહી
તેઓ ચાલતા થયા.

નિરાશ વડને નચાબને કપડાં દેતો દુ
આંગળ આપ્યો, થોડે દુર ગયો હોપસ એવામાં
વળી ખીજી પડી જ ગયું.

કેમ દોરત નોદાનાંલાલ ? કપાંથી આવો છો
ખુશીમાં તો છો કેની ? આપના પિતાથી શું
કરે છે? તેઓની તખીયત સારી રશે! ધણી
વખતથી આપનાં મંદલાસી ગામાં આવતા
બની રાખું નથી, માટે હું ધણો દીલગીર છું
તમેને તો જરા ન્દાનપણમાં લેએલા, તમો
મને બાએજ આજણી રાક્ષ એમાં નવાઈ નથી
કારણકે મહારા તે વખતના રેસમાં અને હાલના
દમામાં ધણેજ તફાવત પડી ગયો છે હું પારંપર
કે, તેમજ ન્દાનાં મામડામાં હજી રહેજોને ઉપ-
દેવ નંદીજ હોય, પ્રભુકૃપા સેરી છે કેની ?

આ અપરીચીત માણસને હું આજણી
કંઈયો નહીં. હેતો હેતાજ સ્વમાવ અને માવાણ
મીટ વાક્યોથી કાંઈ અંતરને સજો હોય તે કરતાં
પણ વિશેષ પ્રેમ સુકત મ્હેં હેની સાથે નજર
મેળવી મ્દારી, આંખિમાં ઝળઝળાણીમાં કરાઈ
આવ્યાં, હેણે મ્દને છાતી સરસો દાળી રીમત
આંખી મ્હેં અથ ધતી મ્દાર' બ્યાન કહી બંધ-
વાળું સાંધાન થા, એજ સોનેરી ટોળીનાં
માણસો, ત્દને પાકીટ આપનાર એજ અને
પાંછું લેઈ જનાર પણ એજ, શીકર નહીં હું આ
બાબત સરકારમાં નેંધાવીરા. સને ખાનગી તપાસ
કરીશ, બાઈ હું જે ધડક મ્દારી સાથે ચંલ્યો આવ
વાંચક મિત્ર ! હું તો એક ન્દાનકડા ગા-

મડાને ઉરતાદ, તે આજે શહેરના ઉરતાદના પણ
ઉરતાદને ત્યાં પેરાણ તરીકે રહેવા નાકે છું.
પહેલાં મ્દને સેરા પણ અગર ના પ્રાડી, ધણેજ
આમદ અને ઉંડીલાગણીનો ભાવ જોઈ તેને ત્યાં
જવામાં મ્દારાથી ના કહી શકાયું નહીં. હેની હું

સાથે ચાલેનો સરીઆમ રસ્તાથી આડકતરા કે-
લાક ગલી કુચીના રસ્તા વડીવી એક સુંદર
દંપત્તિઆવાળા મકાન પામે આવ્યા હેણે
કહ્યું બાઈ આ મકાન આપણું છે. રહેવા
કરજા હોય ત્યાં સુધી શુખેથી રહો ખાંવો
પીજા અને મોજ કરો કાંઈ પ્રકારની
ત્દમને અડચણ નડશે નહીં, હું ત્દની સાથે
એ મકાનમાં પ્રવેશ્યો ઉપર જે દાર ચડ્યા પછી
તે યવા મીત્ર એક દીવાને ખાતું ઉધાડ્યું જેમાં
શેઠીતાં ઢાંડી ગ્રાસ તખ્તા અને રેખા ખુર-
શીઓ કપાટ વીગેરે ફરનીયર ગોઠવેલું હતું.
આ આરામ ચેરપર વીથાંતી લ્યો, હું આપને
જમવાની ગોઠવણ કરી આવું, અગર કપડાં ઉતારી
નીચેની ચાલીમાં મ્હેંટા નળ છે ત્યાં રનાન
કરી આવો ત્દેનાથી ધણો ખરો શ્રમ આજો
થઈ જશે, અને જમતાં પહેલાં ન્દાણું લેઈએ એ
નીયમ પણ અચવાશી; મ્દને એ સલાહ ડીક માગી
અંમ ઉપરની સુધમાં કપડાં ઉતારી મ્દારી દુક
પાસે રેખાપર સુકયાં ફરન ખડકવા માટે
એક પાતીયું લઈ નીચેની ચાલીમાં ન્દાવા ગયેલ
હું ન્દાંતી વખત પણ વીચારવા લાગ્યો કે આ
ભતો મીત્ર કાંઈ રશે ? હું અને બીજાકુલ પીછા-
શુતો નથી; એ મ્દને સારી રીતે આજણે છે.
મ્દાર' બાળ કાંઈક સાર' કે જેથી દુખમાં દીકાસો
રેના પ્રદરથ મીત્ર એનાપાસ મળી આવ્યો, હું
નારી ધ્યાને પરવાયો ઉપર જઈને જોઈ છું
તો દીવાનખાતું બંધ હતું તે ઉધારી રહે અંદર
પ્રવેશ કર્યો મ્દારો કપડાં કે પેટી કાંઈ મ્દને નહીં
રહે જરા ગંભીરને જેચાર શુભ મારી. લંલા
બાઈબંધ લેમ્દો ક્યાં છે ! પ્રભુત્તર કાંઈ મળ્યો
નહીં પણ એવામાં એક કાવર દેખાવેનો મેમણ
મારી પાસે આવતાજ આંખો લાલગોળ કરી
ધટા ધુરકાવી ખરાડી ઉઘેરા કાપર આ મકાન
કેમ ખોલ્યું છે ? એમ એલવાની સાથેજ આ
બંદાની બેંચી કાલી નિચાડા ગરીબડા માલ
પર જે તમાચ ચોપડી કાંડી એની મસલાદાર
લીખણી વાણી અને રસસર રવાદીશ તમાચાવી
આંખોમાં પાણી કરાઈ આવ્યું છતાં પેથે હું

સાલપોમાં હોંશિયાર હોનાથી જગમગ આપ્યો
કાષ્ટ સારા મેલેસતી આપણમાં. હાય માણતા
સંસારો આ મકન મહારા મીલેતું છે અને તેઓ
એજ ઉઘાડી આપ્યું છે; ચલ દહ હુંઆ ત્હારી
સામે ઉમેલો આ મકનને આવીકે તદને બીલ.
કુલ પીછાણતો નથી; મહારા ધારવા પ્રમાણે

હાલ જોઈમાં આવી રહેલી પેલી કાવનામાં
ટાંબીમનો હું હોવો જોઈએ અને કેકેક ધા
મારચોના ધરાદે આ મકનમાં આપ્યો હોઈ
એમ સમજાવ છે સમુદ્ર દરે હું તદને પોલીસને
સ્વાધીન કરવા સુધારા તંહી. (આપણું આપણો
અંદમાં - તંપુણું).

ચર્ચા-પત્ર.

“લેલકોનું લિલામ, અને રા. ચન્દ્ર”

“ભાષ્ય-નવરંગ” માસિક દ્વારા (અંક
૧, પુસ્તક ૮, પૃષ્ઠ ૩૩ માં) લેખકોનું લિલા-
મ એ લેખકોમાં રા. ચન્દ્ર તરફથી કેટલીક
રશ્મિઓનું પ્રતિબિંબ પ્રસારેલું સુત વાંચકને
સુવિદિત દશે. તે રશ્મિઓ પ્રસારણની છે, કે
મૂલ્યપક્ષની તે સુધાર પાડકને જણાઈ ગયું દશે.
રા. ચન્દ્ર સાદિત્ય સુધારો-કરી
રદવા છે, પણ તેમણે માહિત્ય અને સુ-
ધારા, શબ્દનો વિચારણામાં અર્થ લીધેલો
જણાવતો નથી, શું સુધારો અટકે સારી બાપા
અને યોગ્ય રસની છાંટણીથી રંગાયેલી પદની
પંક્તિઓ જ? અરે કેટલી મોટી જુલ! આવો
હવે આપણે રા. ચન્દ્રના લિલામ સ્થાનમાં
પ્રવેશ કરીએ

રા. કેશવલાલે “બન્ધુ સમાજમાં” જે
જે વિવચનો કર્યાં દશે-કરતા દશે, અને કરી
તેનો મૂળ આશય હોય પણ સમજ્યા વિનાય
રા. ચન્દ્રે તેમને કેવી કઠોડી રિષ્ટીમાં ગોઠવી
દીધા છે? તે ગોઠવતા અંગે તે સમજ-ર્થ કેટ-
લોક વિચાર કર્યો હન તો જરૂરનો હતો.
ઉમેરેલો મૂળ શબ્દ દ્વારા “ઉમાસિત્ર” હોય
શકે, તે સમજ-ર્થ દીકારને દીકા કરવાનો લેણ
પણ અવકાશ રહેતોજ નથી છતાંય તેમણે
તો પુરેથી કંઈમને નિર્મોકુશળણે દોડાવી છે. કેવું
સાફ?

રા. કુન્દન પાન પ્રસવે બી એ નીંડીમાં
વુન્ડ મળે છે એ થોડું છે, પણ બી એ
ડીમાં અંગ્રહ ગયેલો ચન્દ્રને તે કેમ રહે
બી, એ નીંડીમાં મેળવ્યા છતાંય શી કહે પોણી
સો પાનેના શુકલ દુધમાં લેણ પણ રસ હોતે
નથી. બી. એ. અનેસા સર્વ સુધારાનો સરદાર
દશે એ રા. ચન્દ્રની ધારવા સર્વકાં અપોગ્ય
છે. બી. એ. માં પ્રસાર થયેલા કેટલાંકનો એવા
છે, કે જમને સુધારો શબ્દ આશ્ચર્ય બનકે થઈ
પડે છે. જાનને ડીમાં સાથે લેણ પણ સમજ-
ર્થ નથી, જુઓ! આપણા પ્રેમ મકન નસીદ.
મીરાં, અને દવારામ ક્યારે બી. એ. માં પાસ
હતા? અરે! એતો પ્રચીન પુરણની વાત!
પણ આપણા દાંતના સાહિત્ય, સાગરમાંથી
જોયે જોયે પાણી પીનારા રા. પકતા ક્યારે
બી. એ. છે? છતાંય અત્યારે ભાષ્ય-નવરંગ
વાંચકો વીચારમાંજ દશે, કે તેમને કયું ઉચ્ચપદ
આપવું? રા. વકેતાં એ શબ્દજ દેવો કયું
ગ્રીય છે! તેમનું નામ સંસજગતો કેવું આપ્યું
સ્મીત થઈ જાય છે! (??)

સાહિત્ય ક્ષેત્રમાં બીજા નાંખી જળ સીંચી
તેનો મહાન વૃક્ષ બનાવી રૂંધતો આસો વેગર
વટરય રહી રૂંધો જોતાં અને દાહતો અંદા-
લેક, નો અર્થ એવો કે દરની પોકોની છંદક
રોહદારીઓના જગરમાં રમી રહેલા ગા. આજે

તો સર્વ પ્રસિદ્ધ છે. આપણા યુવક ચન્દ્ર આ
આસીયા દરવીશ (મરત દરીશ) ને પણ
હીલામમાં જોડવી દીધી છે. વાદરે ! ચન્દ્રીઆ !
રા. ચન્દ્ર લખે છે કે રા. " સાગરનાં કાવ્યો
ખીલસરસહીન તેમ જોવશ વીમારનાં છે "
રા. સાગરનાં મધ પદ લેખો. જોયા જવયા
શિવાય તેવું કહેવાનો રા. ચન્દ્રને શું હક છે ?
શું પુરાવો છે ?

અમરજીન-રિવલન બ્રાહ્મ-આનોલ-ગ્રેમ-સહક
દાગોર-કલાપીની કેકા કલ્યાદી ગ્રેમ પોષક
ગીતાઓ જોયા શિવાય રા. ચન્દ્ર અપૂર્ણ
વરયામાં આ જે અધોગ સાદસ કહ્યું છે, તે
ખરેખર એક જનક છે. પોતાનીજ કચેણ
અને પોતાનાંજ વજનીયાંથી સાદીત્વના સરદારો
નાં લારીલાઓના ગમે તેવાં વજન કાઢી અ-
જલ કેમ ચૂક્યાં છે ! તેતો રા. ચન્દ્ર જાણે.
જુઓને ! મેખમનું હીલામ એ સાબલ કેવો
અપૂર્ણતા વાળો છે ! અને કેવો અર્થ દીન લાવ
સુચવે છે ! રા. સાગરની ખરાખરી કરી રાકે તેવું
અર્થ અને પ્રેમામદી છર્ગર અત્યારે શુભ-
રાતમાં કહું છે ! ચન્દ્ર જાણી જોઇને શા માટે
માં પડે છે.

રા. દીનખંડુ એ તો દીન જનોને સહાય
કરી નથી પણ રા. ચન્દ્ર કેટલાક કુમુદ ખીસ્યા !
શીતરસિમ ક્યાં ફેક્યાં ! કહેરો !

રા. પાદરાકરને તો તેમજો અસત્યનો આપ-
નોજ મનાવ્યો છે. કારણ ?

રા. સદાચારી-રા. સદન-રા. ગ્રેમચોળી અને
રા. વીમંજને પણ તેમજો હીલામમાં, ખેંચતાણ
કરવામાં આજી રાખી નથી. તે તદન તો સ્ત્ય
નથીજ, પણ સ્થાનના અભાવે અને તે વીય
ખાજ અતી મહત્વનો નહીં હોવાથી શું
જરૂર છે !

આ હાથેથી નીચે તથાતાં ચન્દ્ર ! તમે
જરા રા. કાન્ત-રા. ન્દાનાલાલ-રા. સુમન્ત-રા.
દિવેદીઆ-રા. મોટાવાળા-રા. મંદરંદ હાથાદિને
પૂજો કે તમે જ્યારે સાહિય સેવમાં પ્રથમ પ્રવેશ
કરો ત્યારે મઘપદ કેવાં સખતા હતા ? અને
આ ચન્દ્ર ! તેમની હાલની કૃતિ સાથે સરખાવો

તો ! અલખત ! અત્યારે તો પ્રત્યેક વિરલ બ્રહ્મ
અમ સ્થાને છે. ચન્દ્ર. સાહિત્યને વજોવાયકું
ફેળે છે ? આંદહો ! ! મહાજવાળો ચન્દ્ર શુદ્ધ
ક્યાંથી જુઓ ! સાહિયના અમ ગંધ અવસોકન
કારની, માફક રા. ચન્દ્ર આ અવસોકન કહ્યું છે.
(!) (જાણે સાક્ષાત નવલરામભાઈ.) તેમજ આ
અવસોકન પાણી વસોના જેવું નથી શું ?

દરેક બાપમાં એક એવો મેખક સખ
જાય છે, કે જેમાં ને તેમાં અવસોકન કારો
તેનુંજ નામ આગળે થરે અગ્રેજીમાં મોક્ષ
જુદા રવરપમાં નાકક લખ્યું તો અવસોકનકારો
અને દીકાકારો એમજ લખે કે " રોક્ષ
પીપરે આ તરવનું નાટક પોતાના નાટકમાં
દાખલ કહ્યું નથી, માટે આ નકાસું છે. " જો
કેક રોક્ષપીપરની રોક્ષી ઉપરજ નાટક લખવા
માટે તોજ દીકાકારો તો કહેવાનાંજ કે " રોક્ષ
પીપરનું અનુકરણ કરવાની કુદરતા કરવાની
હિંમત કેખાકનાર આ મેખકને શું છનામ
આપવું તે સમજાવું નથી. " શુજરાતીમાં મો-
કુએ જો નવલકથા લખી તો દીકાકાર દુરત
લખરો કે " આ નવલકથા લખના અ-
ગાદિ રા. ગોવર્ધનભાઈની સરસ્વતી ચન્દ્રની
નવલકથા મેખકે બાંચવાની જરૂર હતી. "
શુજરાતીમાં જ્યાં સાહિત્યની વાત નીકળી કે
દુરત દીકાકારો અને રા. ચન્દ્ર જેવા યુવક
મેખક અવસોકન કારો " નવલકથા જાગ્રમ્થી
હોયતો રા. ગોવર્ધનભાઈને — " નવી રોક્ષી
ખાખત હોયતો રા. ન્દાનાલાલને " માવા મંદી
પડનાતા. હાસ્ય રસમાં તો આપણા રા. રમજ-
ભાઈ ક્યાં નથી ?

આવા ધૂમસનાં વાદળો જેવા અગાન
દીકાકારોથી ડરી મેખકાએ આ માટે નિરાંક
થવું જોઇએ. જ્યાં રવામી રહિત હરેક પૂકારનો
છે અને સતમ મંદિરમાં શિરાશી કરાગ
છડાવવો છે, ત્યાં આવા જતોની દાકાર શી
રિતે રાખી રાકાય ?

વિરોધીઓની દીકાની પરવા રાખ્યા
શિવાય આપણે આપણું કાર્ય કરવું જોઇએ.
અંર કારણ આપણા મનને ખમર છે આદરે

બસ ! જે સિંધાનેને આપણે સત્ય ગણતા હોઈએ અને જે મુજબ સદાકાળ વર્ત્યા જવાનું હોય તેને સાર માન હાનિ—પ્રાણ હાનિ પણ જનન કરવી પડે, તેમાં શું યથા ગયું.

દીકાને પાત્ર—પ્રાણહાનિ પણ જનન કરવી પડે, તેમાં શું યથા ગયું ?

દીકાને પાત્ર કાણ નથી કહો ભ્રષ્ટ્ર ! પણ દીકા તો રથાને જાંબવે-સ્વાયં રહિત હોય તો—આવી અદેખાઈની નહિ આજ કામના અવસીકનકારો અને દીકાકારો સાદિ-ત્ય અને સુધારાને નામ જે મોટાં મોટાં બજારમાં પુકી રવાં છે, તે તદન નામનાં જ ! કહેવા કરતાં કરી ખતાવવું સર્વોત્તમ છે, રા, યદ્યે આ અવસીકન કરી જે દીકા કરી છે,

તે કરતાં તેમણે કરી ખતાવ્યું હત તો દીક પડત ! વ્હાસાઓ ! સત્ય દ્રષ્ટિએ કાંઈ કહે-વાનો અવકાશજ નથી. આ ચર્ચા પડા સત્યની નજરથી લખાયું છે. પ્રિય વાંચક ! તું જોમ ન ધારતો કે સિલામવાળા ભરક કટાક્ષ અગર સિલામમાં જણાવસા સેખકાની તરફેણમાં આ ચર્ચાપત્ર લખાયું છે. તેમ કરવા અને તેમ થવા કૈશ પણ આશય નથી; પણ મ્હારા બિરાદર ચંદરને અંદર ખાતે સમજાવવા નિમિત્ત રૂપ છે, જે શાન્તિ.

જનમ—મંદિર
૨૦-૧-૧૯૧૫
વસંત પંચમી.

લી.
કુદરતમાં, સુન્દરતા,
નિહાળતો.
મક્ત મેમાસન

• ઇસલામીઓ માટે એક નાદીર તોહફો એક અનન્ય બુરાખખર.

ઈમામ મેહીદીનું ઝુહુર.

મજહૂર નિમિત્ર જાખતો જાણવા માટે જલહી મંગાવો રીસલાઓ.

ખીશારત.

જેમાં એક મરાઠુર આલીપની સજરના જિંદગસો ખતાવવામાં આવ્યા છે. (૧) જુલ્હી જુલ્હી જાખાઈ અને મહેઠા મહેઠા આલીમોની ઝુહુર વિશે જમાની આગાહીઓ (૨) કેરસાક શાહીસ આલમાઓની મુલાકાત (૩) રીખ સન્નુરીની મુલાકાત અને તેમણે આપેલી ઝુહુર વીધે ચોકસ ખખરો અને નીલાનીઓ (૪) મેલ બરમયી બરપુર જવાળો (સ્વપ્નાઓ) (૫) ઝુહુરની અસામતો વગેરે (૬) આલમા સાથે ઝુહુર ઝરતઝ. શું મોઝપણ ઇસલામી આ રીસાસો જોવા વગર રહેશે.

જલ્દી મંગાવો નહીં તો પેહેલી આદીશન તમામ યથા જવાથી કાપડ આપને મેહરમ રહેવું પડે ! રીસલા કોટકટ તમામ યથા જાય છે.

ખીશારત ભાગ ૧ સા ઝુજરાતી ઉરદુ ૦-૧-૦	ખીશારત ભાગ ૪ સા ઉરદુ ય. નથી ૦-૬-૦
જી ૨ જુજરાતી ઉરદુ ૦-૭-૦	જી ૫ સા ઉરદુ ય. નથી ૦-૬-૦
જી ૩ જુ ઉરદુ ય નથી ૦-૧-૦	જમારપ નામ ઉરદુ ૦-૫-૦

આ જીતાળ હકીમ જમારપ કે જુઓ ઇરાનના મહેનશાહ ગરાતાશખના વજીર આજમહતા તેઓએ આજથી સગલગ આર વર્ષ પહેલાં લખેલી છે તેમાં રૂપામત સુધી યતારા અદેવાલ વલ્લમના હીસાખી આપેલા છે.

દરેકના પોઝેજના અસમ જે આના પડશે.

આપને ખીશારત ઝુજરાતી જોઈએ કે ઉરદુ તે જણાવવું.

અખખાર ઓફીસ,
સીધપુર—નોર્થ ગુજરાત.

AKHBAR OFFICE
Siddhpur—N. Gujrat.

જામનગરની વજાણાએલી વસ્તુઓ.

મુડી અને સુરમો-ખત્રીસું અને ખાખા ગોળીઓ.

પ્રથમ વખત યાં પ્રસિદ્ધ થયેલી ઉપલી વસ્તુઓ અગરે ત્યાંથી કીશવત લાવે મળી શકશે.

મુડીઓ—પીતળની નંબર ૧૨ ૩૪ ૫ કી.મત રૂ. ૦૧ ૦૮ ૦૮ ૦૮ ૦૮

જરૂરમત સોલવરની મુડીઓ—ઉપર કરતાં કબજા લાવ.

સુરમો—ઓળોના દરેક જાતના દરદો દુર કરી કંઈક આપનાર આ સુરમો એક

વાર વાપરવા વિનંતી કરીએ છીએ કી.મત—નંબર ૧ નાં તોલા એકની સીસીના

રૂ. ૪૮ અને નંબર ૨ ના રૂ. ૧૧ દરેકનું પોરેજ લુદું.

ખત્રીસું, ખાખાગોળી, કપડાને ખુસબેસી તર રાખનાર જામનગરની મુડીઓ

કોરે સખંધી ઉકાંકત માટે નીચેના સરનામે પત્ર જઈને ક્રેડો.

સોલમનઅલી મુલેમાનજી અતરીયા.

જનરલ ખાખર—જામનગર

રોગમાંથી મુક્ત
ક્યારે થવાય.

સી. પી. શાહ ઍ.ક
કંપની—પાટણ.

નીઅકરીર દવાઓ
વાપરે ત્યારે

ટોનીક, પીલ્સ
TONIC PILLS

ખાલામૃત
BALA MRUT

પાત્ર પોષક ; કામોત્તેજક ; અને
શરીરની નરોને સક્રિય આપી નીચ
વખાનગર પોષક ગોળીઓ. રૂપાવરચાથી પાત્ર
દાર્દ્રી, વિરોધે બાંધનથી, લાંબા વખતની બીમા-
રીથી સન્નિદમાં અસક્રિય ચાંચી હોય તેવા માણ-
સોએ આ ટોનીક પીલ્સનો છુટથી ઉપયોગ કર્યા
થી પાત્રનો વખાદો મજ પુરવચ્ચપણ પ્રાપ્ત કરાવે
છે તથાથીયે વધારે, અને તેઓને રાત્રી દીવસ
સખત કામ કરવા હોય તેખંચે આ ગોળી પ્રાપરવા
ની ભલામણ કરવામાં આવે છે. કી. રૂ. ૧ નાં ૩ બે

આ ખાલામૃત નાનાં છાકરાઓના દરેક જાતના
દરદો મટાડે છે છલું જવર સળેખમ વિગેરે દરદો
ને જલવીથી નાબુદ કરે છે બીજાઓના ખાલામૃત
કરતાં માખરે ખાલામૃત તારી સરસાધ લેખવેલે
વળી એ બળુ રવારીક હોવાથી બાળકો હોંસખી
થી નચ છે કી. રૂ. ૧ નાં ૩. ૦-૧-૦-૦ ૨પાલ
ખર્ચે લુદું, વધુ નીચે મારે ફરલોગ મંચારો.
આ ખાલામૃત "સોલમનઅલી મુલેમાનજી
દોલ-વટોદરા" થી, પલ્ મેળશે.

C. P. SHAH & COMPANY

CHEMISTS & DRUGGISTS P A D R A GUJARAT INDIA

મુકદ્દાઓને જીવતાં કરવાની દવા.

જે મોઢાં દાખરસ અથવા બીજાં બોટાં કમોંથી પોતાનાં ગુપ્તભાગોની નસોને કમબેર કરી નાંખી, છેવટે જીવતાંનો લાજ લઈ રહેતા નથી અને પછી ખરેખરા વખત પર આપઘાત કરવા જેવા બોટાં વિચારો ઉપજાવે છે. આવા જીવતાં જીવ મુકદ્દાઓને સજીવન કરવા માટે અમોંએ બધી દવાઓથી એક દોષ તૈયાર કર્યો છે જેની કીંમત મહેનત અને ફાયદાના પ્રમાણમાં રૂ. ૨૫) રાખીએ તો સસતીજ સમજે. પણ ગરીબ અને અમીર સરખા લાભ મેં રાખે તેટલાજ માટે ફક્ત રૂ. ૧-૦-૦ કીંમત રાખી છે. એકજ શીશી વાપરવાથી સઘળી નસો મજબુત થઈ જાય છે અને ગમેલી સક્રિય પાછી આવી મળે છે.

હવે જોઈએ હકીમો અથવા ડૉક્ટરોને પોતાની હાલત કહેતાં શરમાયું પડે છે તેવા નીરાશ થયેલા હકીમોને માટે અમોંએ બહુ જોળીઓ તૈયાર કરી છે. જેની ફક્ત એકજ શીશી જેમાં રૂ. ૪૦) ચાલીશ જોળીઓ છે તે વાપરવાથી સઘળી જાતના ગંભીર ગુકસાનો દુર કરી પોતાનાં બહુ અમકાર દેખાડે છે. આ જોળીઓ વીંધને ઘટ્ટ કરે છે, વાદ રાકિતને તેજ કરે છે, ખોરાકને દબાવે કરે છે, પેટના કોરમોનો નાશ કરે છે, કમરના દુખાવાને મટાડે છે, ચેહેરાના શીશી પડેલા રંગને સુધારી જાતલી દે છે, આ જોળીમાં કાંઈપણ રસાયણ નાંખી નથી. આ જોળીઓ જેનમના નામરદ શીશાય ગમે તેવો નામરદ હોય તેને ખરેખરા બહુ અમકાર દેખાડે છે. એના અમકારોની વાપરવાથીજ ખાત્રી થશે એકવાર મંગાવે અને ખાત્રી કરે. કીંમત ફક્ત ૧-૦-૦ પાંચ રૂપિયાની દવા મંગાવનારને જોળીની બે શીશીઓ મફત મોકલવામાં આવશે અમારે ત્યાં દરેક જાતની દવાઓ તૈયાર મળે છે.

પારાની જોળી—આ પારાની જોળીને હુકમાં નાંખી ઉકાળીને હુક પીવાથી વીંધના તમામ અંગ યે દુર થાય છે, વીંધને ઘટ્ટ કરે છે. અને તેમાં વધારો કરે છે. ઇલાકી પારાની જોળીના ચીણુ કાચુ બંધાયું નથી. આજ પારાની જોળીના બોળાઓ દસ દસ રૂપિયાની કીંમત લે છે અને તેનાં સજીવતા પ્રમાણમાં દસ રૂપિયા પણ આપ્યાં છે પણ અમોં તેની કીંમત માત્ર રૂ. ૧-૦-૦ રાખી છે. એક જોળી ઘણી લાંબી મુદત સુધી ચાલે છે.

અમૃત ભુકી—આ ભુકીના વખાણુ જેટલા કરીએ તેટલા બોડાં છે, જ્યાં અમીરો સજીવશીઓ સોનાં વજોરની કીંમતી ખાકી વાપરી વાંકાત ઉત્પન્ન કરે છે. ત્યાં આ અમૃત ભુકી ગરીબોની સોનાની ખાકી છે. ગમે તેવો વીંધનો બગાડ હોય વીંધ પાતલું પડી ગયું હોય તેને ઘટ્ટ કરે છે, વળોં સ્ત્રીઓનાં ધાતુવિકારો માટે તો રામજાણુ છે. જે સ્ત્રીને ધાતુના રોગ હોય તે સ્ત્રીનાં મનમારો ધુજા જેવા છે. અને ચેહેરા દીનપર દીન રીકા પડેતાં જાય છે. કમકાજ કરવામાં બીલકુલ દીવ લાયકો નહીં, સ્ત્રીઓની નાજાની પેટ વહેતી ધાતુને આ અમૃત ભુકી તામડોતો રાખી રહે, અને ચેહેરાપર તેજ લાવે છે. ચેહેરાના રંગને સુધારે છે. સ્ત્રીઓના કાંઈપણ ધાતુના વિકાર માટે આ અમૃત ભુકી રામજાણુ છે. આવા ચીણુ અને કીંમત જુઓ તો વીંધ પડીકોનો રૂ. ૧-૦-૦.

આ શિવાય બીજાં તમામ દવાઓ અમારે ત્યાં તૈયાર રહે છે જે પુરતી હકીમત સખી મોકલવાથી મોકલી આપવામાં આવશે. દરેક દવાનું પોષ્ટ અર્થે લેવું.

જે રૂપિયાની દવાની કીંમત કરી આપનારને બહુ જોળીની એક શીશી મોકલીય જે તે દવાની સાથે મોકલવામાં આવશે.

મળવાનું ડેકાણું—એમ. ઇ. હકીમ—સીધપુર નોથ ગુજરાત.
M. E. Hakim. Sidhpur. N. Gujrat

Dunia Hair Oil

દુ
ની
આ
દે
ર
ઓ
ઈ
લ

દુ
ની
આ
દે
ર
ઓ
ઈ
લ

આજે તલને માટે જે મત છે જ નહિ.

રોજેર.

ગ્રહ દરતથી, અંગનું. હે. ઓ. બુંઝી. દુન્યા
દર. સખસ કી. નકેર. હે. ઓ. દુન્યા.
કયોકર નગાં અત. રહો. ત્રીમાથે આલમ.
હે. પ્રલોશી ખીચી. હુમ. હુમ. દુન્યા.

પણજી. હુક ઠામમાં હિંદુ પારતી, અને મરાઠી કોમોમાં
એકે અવાજે પસંદ પડ્યું. તે શા માટે એના ગુણ માટે. ખાલ
વપારણ માધામાં થેંક, ખરીજતાં બાલનું, અટકાવણ. અને
ખાલને રેશમ જેવા કરવાના મુખ્ય ગુણો મળાવે છે. કેટલ એકજ
વખત ખરીદે ખાતરી થયે છો મત રે આના પોશ્ટર માર
આના નેકર.

એ. ઈ પાટનવાલા.

ગાંધીપાલા કોન - મુંબઈ.

માને અમરત્યનું

હકીમનું.

આઈપ વોટર

અચ્ચાંઓનું રક્ષણ કરનાર

(અરીણ પગરનું)

અચ્ચાંની પીડા જેવી કે આંધળી, ચેટમાં ચુક
થવાથી. રડવું, ઊઠાડીયા કે લાંબી ખાંચી અને દાંત
આવતી વખતે અનેક અતની પીડા, વેદના જે અચ્ચા
ને થાય છે તે દુખ ઓછું કરી દાંત વેદના અવવામાં
મદદ આપનાર. આમાર દોઢલ ઓસક છે તે સરમાં
નાનું અચ્ચું હોય ત્યાં જરૂર એક શીશી રાખવા કે
અરીણી રાતે કામ લાગે.

વાપરવાની રીત-નાના યેરા હીચસનાં અ-
ચ્ચાંને અરીણી ચાળી અમુલી અને એમસા અને પ-
ધારે. ઉમર થતી ત્યં લેમ એક અને વધારે અમચાં
આપવાં. હીચસમાં તમુ વખત અચ્ચાંને કરી મુક-
સાન થવાનો સંભવ નથી. કિંમત આડ આના.

છ. ઓ. હુમીમ દોઢલ-વેરાંદો.

વહેવાર ઉદ્યોગને આશિર્વાદ

એક મહાન પુસ્તક ગ્રન્થસતી લાખમાં સામાન્ય પ્રભને ઉપયોગી થઇ પડે એવી રીતે પ્રગટ કરવાનું કામ "ધી મોડર્ન એક્વિટાઇઝીંગ સોસાયટી-અરેડા" એ પોતાને માથે લીધું છે. તેને લેખકો કેટલીક અગત્યની હકીકત અતરે રજૂ કરી દેશે. થાપ્સ તેનું વિચાર પુર્વક મનન કરશે એવી આશા સંખ્યામાં આવે છે.

૧ મુજબ પુસ્તકનું નામ "શ્રીમંતાદિના સરના મોર્ગે અને જાહેરાતનો જાહેર" રાખવામાં આવ્યું છે.

૨ સર પુસ્તકનું કદ ૬૫૦૦૦ છે. "અને અગાઉ ૧૦૦૦૦ જેટલી તથા ૫૫૫ ૫૦૦૦ થશે.

૩ સર પુસ્તકની પુરે પુરી ૫૦૦૦ નકલો છાપવાનું કામ ચાલુ થઇ ગયું છે. અને આજળ ચાલુજ છે.

૪ સર્વ કોષ રજૂ થ કરે છે કે હિંદુસ્તાનનો વહેવાર-હંથુ ખાટ્યાવસ્થામાં છે, અને તદન અંધાધુધ રીતે અજાણવામાં આવે છે, થોડી મહેનતે થોડી પુછાણ અને થોડા વખતમાં વધુ કેમણી કેમ કરવી તે જ્ઞાન દલુલી દી પ્રજામાં બહેળા પ્રમાણમાં પ્રચલુ નથી તેથી તેનું વાંચન પુર પાડનારા પુસ્તકો ધણે મેટો ફેલાવો પ્રાપ્તવાની આવશ્યકતા સ્વીકારવામાં આવે છે. તેથી આ પુસ્તકમાં તેનું વાંચન પુર પાડીને સચેજ વ્યાપારની ખીલવણનું મુખ્ય સાધન બે પ્રખ્યાતી છે તે માટે જાહેર ખર્ચે દાખલ કરી તેના લાભને અનુભવ આપવાનું વ્યાજબી વિચારી તેની રજાસહ પર આ પુસ્તક પ્રગટ કરવાને માટે ધણી સુકેશીયા સમક્ષે હોવા છતાં પ્રાસાદીએ તે કામ પુર્ણ કરવાની ખત સચે કિંમત ભરી છે !

૫ એ પુસ્તકના દરેક પ્રકારમાં નિચેના અડધા ભાગમાં ધંધાદારીઓની જાહેર ખર્ચે દાખલ કરવામાં આવે છે તેના નમુને લાભજંધ માસિકના ગયા સાલના ૨૦૩, ૪, ૫ માં અંકના હેલા પાનાઓ લેવાથી સમજશે. અથવા નિચેના સરનામે એક આનાની ટીકાટો મોકલવથી સરખાતતા ૧૮ ૫૫૮ મોકલવામાં આવશે.

૬ જે સાહેબો ૩, ૫ સાથે પોતાની જાહેરાત મોકલશે તે તે જાહેર ખર્ચે એક વારનો લાભજંધ માસિકના અંકમાં પ્રગટ થઇ જશે, અને વળી શ્રીમંતાદિના પુસ્તકની પાંચ હજાર પ્રતોમાં પશુ તે છપાઇ જશે ઉપરાંત એ પુસ્તકનો એક વિલાય તેવાર થયે બહાર પડશે અને તે તદન મફત મોકલી આપવામાં આવશે. એવી રીતે ત્રણ ગણો લાભ મેળવવા ૩. ૫ ની શું નિસાદ છે !

૭ પ્રથમ વિલાય ૧૦૦ ૫૫૮નો પ્રગટ કરવામાં આવશે, તે જોયા ખરીદ કરવા માંગતા હશે, તેમને સાડા પાંચ આનાનીજ કિંમતે મળી ચકશે.

૮ મંગાવેથી વધુ હકીકત વિગેરે ધણી મોકલવામાં આવશે. એક આનાની ટીકાટ ખીડનારને સાથે કેટલીક ઉપયોગી મેટો મોકલવામાં આવશે.

પત્ર વહેવાર નિચેના સરનામે કરવો.

જનરલ મેનેજર ધી મોડર્ન એક્વિટાઇઝીંગ સોસાયટી

મુમ્બાઇ-૫૨૦૬૨૧

દોસ્ત આરનાઓને તોલકે શું આપશે ?

તે માટે અમારો આપને એક નાદાર સંવાદ, આપીએ છીએ અપરુદ્ધ અતિ સુંદર આપવા લાયક લાઘવ્ય-નવરંગ માસિક પત્રનો ખાસ ઈદ નંબર મોટી-તોપરીથી આપવાનું કામ ચાલુ થઈ ચુક્યું છે. તેમાં શું જોશે ?

આસમાનમાં ચાંદ ઉપર મરત ઉડતી હંસમુખી “ઈદપરી” અને તે પાલુ ખોલે જાદ અંદરની બાણી બીજા સંખ્યાબંધ સુંદર જોવા લાયક ચિત્રચરિત્રો, વાંચવા લાયક નિબંધો અને પેટ પકડીને દસાવે એવા રમુઝ હુસકાઓ તથા બે ઘડી ગરક થઈ જાય એવી વાર્તાઓ. તાજીદે નામ નોંધાવે છુટકે અંકની કોમત ૬ આ ૥ ચાર અંક સામટો અંક નારને વધુ બે અંક તદ્દન મફત આપીશું પોષ્ટેજ ભુલું.

સુચના—ઉપરોક્ત લાભ તા. ૩૦ જુન ૧૯૧૫ સુધીમાં નામ નોંધાવનારોને જ મળશે.

વાર્ષિક ગ્રાહકને ખાસ લાભ.

લાઘવ્ય-નવરંગ એક અતિ ઉપયોગી, રમુઝ, બોલ લાયક અને સરેરાશ નીસી કોપાનિયું જેવા છતાં તેનું કલાજગત ટપાલ સાથે માત્ર રૂ. ૧૧૦ છે.

જેઓ અમારા ચાલુ ગ્રાહક છે તેમને તથા જેઓ જુન ૧૯૧૫ આખર સુધીમાં આ વર્ષના ગ્રાહક થશે તેમને હદના ખાસ અંકની જીકને બદલે બે કોપીઓ આપવામાં આવશે જે તેઓને પોતાના મિત્રોને ભેટ આપવા માટે એક સુંદર સાધન થઈ પડશે—

આ એક જ માસિક છે કે જે દરસાસ ત્રણ ત્રણ ખાસ મોટા અંકો કાઢે છે. એ અંગ્રેજી નવા વર્ષનો, બીજો હદનો અને ત્રીજો દીવાળીનો—

ઈદ નંબરના અગાઉથી પૈસા આપનાર જે એક વખત વધુ ખાસી-બગલા સરીખવાળા પીર સહયદ ઇબ્રાહીમ સાહેબની હાથી ઉપરની રવારી નો દબલો લયો દેખાવ રજુ કરનારા ફ્રેમમાં બેસાડવા લાયક સુંદર અને સુખારક ફોટો બેટ મોકલવામાં આવશે સિલકમાં હશે ત્યાં સુધીજ મળશે.

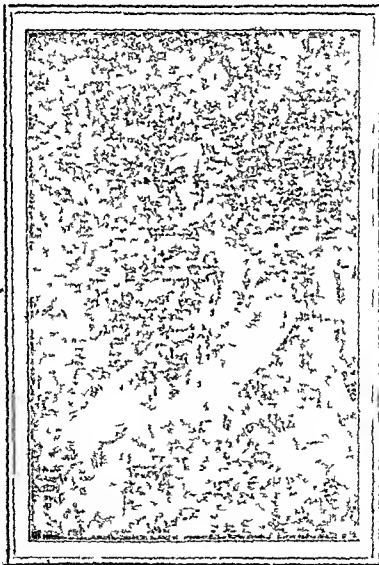
નિચેના સિરતામે તાજીદે લખે,

મેનેજર લાઘવ્ય-નવરંગ.

તા. ૬. અમારા ચાલુ ગ્રાહકોને છદ નંબરની વધુ કોપીઓ જોઈતી હશે તે ખાસ આનાની કોમતે આપીશું— વધુ જો માટે જુન-૧૯૧૫ ના તા. ૩૦. મી. સુધીમાં નામ નોંધાવી દેવા—

ભાઈબંધ નેમા લોપુ નવરંગ.

૫. ૮ સુ] માટે મે ૧૯૨૫ ઇ. [અક પ મો

વનદુરગલી—ગાંધીગલી.

અધિપતિ—કે, શ્રીમ. શ્રીયાચલી.—વગરદરા.

અનુક્રમણિકા

સુચનાઓ અને નિયમો

નંબર] વિષય [પૃષ્ઠ

લાઈબ્રેરી

૧ ગ્રાહ્ય જમાનાનો સુધારો (ગમક) ...	૨૦૨
૨ અયોનિત વિશ્વાસ (કાવ્યો) ...	૨૦૪
૩ મંત્રણ અને સાધન (નિબંધ) ...	૨૦૫
૪ હું કાણ છું? (નિબંધ) ...	૨૦૮
૫ દુરન-સુદરતા (નિબંધ) ...	૨૧૨

બાતુઓનો બાબ

૬ કુચ્છ નદી (ગુજરાતી તરજુમા સાથે ઉર્દૂ નકલ) ...	૨૧૫
૭ પત્રની ચોરી ...	૨૧૭
૮ જર્મનીના કચસરની પીટી ...	૨૧૯
૧૦ હીરા-માણિક ...	૨૨૦
૧૧ પ્રેમની પંદી અને રનેહની સોદી (વાતો) ...	૨૨૧
૧૨ માયાને ઉપાસલ (કાવ્ય) ...	૨૨૪

નવરંગી બાગ

૧૩ રનેહી પ્રત્યે (કાવ્ય) ...	૨૨૫
૧૪ તમારા માટે (કાવ્ય) ...	૨૨૫
૧૫ મિત્રને (ગદ્ય) ...	૨૨૬
૧૬ હું કીટકીવ કેમ બન્યો (વર્તા) ...	૨૨૭
૧૭ બરમીસ લોકો (હેરાસ) ...	૨૩૧
૧૮ વીથોગી વીથોગી (કાવ્ય) ...	૨૩૩
૧૯ શુભશુભ !!!!! (ગમક કવવાલી) ...	૨૩૪
૨૦ અજબ ખૂન ...	૨૩૭

૧ આ માસિક સર્વ મનોના સમાન વિચાર દર્શાવનાર છે પદ્માપદ્મી ઉપર લક્ષ્ય અપાત નથી.

૨ અમે તે કામના નાહના અથવા નોંધ સારા સેવા લખે એવા સેવકોને લાઈબ્રેરી સદ પ્રેમ આમંત્રણ કરે છે.

૪ લખાણો સારા કામગીરી ઉપર એકબીજા સાદીથી ચોખ્ખા અક્ષરે લખી મોકલવ

૫ કાલ પછુ સેખ પ્રસિદ્ધ કરવો અથવા પાંચ મોકલવો કે તદિ તે અધિપતીની મરજી ઉપર છે.

૬ જમાન દ્રોહી લખાણો સેવામાં આવશે તદિ અધિપતિ.

લાઈબ્રેરી વાર્ષિક

લવાજમ

તથા: જાહેરખબરોના લાવ.

સ્થાનિક રૂ. ૧૫ બહારગામ રૂ. ૧૫૫

આ માસિકમાં ૧૨ મારા જાહેરખબર છાપવાના દર ૧ પૃષ્ઠના રૂ. ૨૫ ૩ પૃષ્ઠ રૂ. ૧૩ ૪ પૃષ્ઠના રૂ. ૧૭ અપાદિથી સેવામાં આવશે.

હેડખીસ વહેંચામણી રૂ. ૮ કેસો વહેંચામણી (દરેક પ્રતનું) વજન તોલા ૧૫ થ વધુ ન હોય એવા રૂ. ૫ દીવાળી અને છકન ખાસ અંક જાહેરી વહેંચામણીનાં જવાબ અને આન્ડ નંબર માટેના દોહા લાવ.

(બનામે ખુદા)

ખીઆખે હમદાની

॥ ચાને ॥

ગાલ કાળા કરવાનો કલપ

આ તેજ મેં ત્યારે કાલવાનો તિયાર કીધો ત્યારે હમેશા ખોદાને યદ કરતો આથી મને ખોદાએ વધારે ખુશી આપીને મને ઇલાજ દેખાડ્યો કે મારી મદદથી તાર કામ ફોલેલ થશે. મદીના તો ખોદાતાલાએ પાક સરખમીન ઉપર પેલ કીધું ત્યારે ખાનાકાળા અને મકામાં મદીના જેવાં બીજાં મોટાં મોટાં શેહેરા નેલાથી રવાની દાંસલ કરવાની સાથે ખોદાતાલાનો દમગે હમર ઉપકાર માનવો નેપછે કે મને એક શુજરોય આદનીની સથે મેલાપ થયો. અને એને ઇલાજ માયો.

જે ખાસ બેરદ હજા દોસ્તીક રૂલકનો રહેવાસી છે. એ શુજરોએ કેટલીક ચીજ મને બધી. એ શેહેર કેટલીક જાગતોમાં તથા તારીસમાં વળણાયું છે. વળી ખીઆખે હમદાની ખાંડી ઉમરા મીજમાં એક ઉમરા મીજ છે. એ તેજ દાદીના તથા માયાના બાલને લગાડવાથી ત્રણ ગીનીટમાં બાલ કાળા, ચળકતા અને રેશમ જેવા મુલાયમ મધ બદલ છે. એ તેજથી બીજકુન ગાથા પડવાની ધારતી નથી. સુમધમાં ખુશબોદાર છે. એ તેજ લગાડવાથી વજા દીવસી સુધી બાલ કાળા રહે છે એના રંગ પાકો છે, અમીરા કે ગરબિને સાડ પડે તથા એની કીમત ઘોડી રાખી છે. દુધા આમીન!

કીમત બેકસતા રૂ. રૂ એક બેકસ જાત મદીના બાલ છે.

પોરટેજ છુટું બી. પી. થી મોકલીશું.

લખેલ—

હમરત મોલાના આરાકે યજેદાની

હાલ પીર સૈયદ તુરશાહ સાહેબ હમદાની

મિમનવાડા રોડ, અમદાવાદ મહી-મુઅઈયીસુદ તા' ૯

સર્વોત્તમ, લેખકદાર, ટેસ્ટકુલ ખીડીઓ બનાવનાર.

દે સી સી ગા રે ટ ફે ક ટ રી

સીંહ છાપ

ટ્રેડ-માર્ક

રજીસ્ટર નંબર ૧૩૭

શા. કુલચંદ નાથાભાઈ

ખોરસદ ઠે. બનાર સીટ દેશ ગુજરાત

“ચિત્રાવલી” મફત.

સદગૃહસ્થોનાં શિરનામાં લખી મોકલનારને તડીઆદ હિંદુ અનાથા-
શ્રમની ચિત્રાવલી મફત મોકલવામાં આવશે.

લખો—હિંદુ અનાથાશ્રમ નડિયાદ.

સ્ટીમર છાપ સ્પીન મીક્ષર

ખરોળની ચકસીર દવા.

ખરોળ જેવા લોકો દરેક માટે આ દવા એક તમનાણું છે. જો ખીમારી વધા
મુદન રહેવાથી પકુરોગ (કમળો) બાધર વીગે અનેક રોગ લાગુ પડે છે. અને દીવમે દીવર
શરીર ગળતું જાય છે જોતાક પચી શકતો નથી અને શરી સુરત થાયકે તેમ ધાનુને વધો. યતો નર્થ

આ દવા આઠ દીવમ લેવાથી તરતની લાગુ મહેલી ખરોળ તદન નાશ થાય છે અ
શરી થતી નથી લાખી મુદતવાગા દરદીને પણ ત્રણ ખાટથી વાપરવાથી જડ મુગથી નાણ
થાય છે. ઉપરાત દરેક જાતના જડ ધાતી બોલા તાવ માટે પણ એક ચોક્કસ ખાતી લાયક ધના
છે ફક્ત એકજ ખાટથી વાપરી ખાતી કરો.

આ દવા સાખે માણસ પણ દરજા સવારે એક ચમચો લે તો મગજ અને તો
તણને બેઠક સકિત આપી શરીર મજબુત બનાવે છે.

એક ખાટીની છી મત રૂ ૧—૮—૦ ત્રણ સાથે લેનારને રૂ. ૨—૮—૦

પોષ્ટ અને પેકીંગ ખર્ચ લેનારને આપતું પડશે.

ખરીદ કરતી વખતે ખરાબ નામ વાચી ખાટલી ગીનયંધ ખરીદતી નકલથી ઠગાના નહિ

મળવાનું ઠેકાણું—ધી શાશી ઇન્ડસ્ટ્રીઅલ વર્ક્સ ટાવર પાસે—વરોદરા. ૧

ધોળકાના સુપ્રસિદ્ધ

વૈદ્ય શા. ગીરધરલાલ કહાનજીની રામબાણ દવાઓ

સો એ સો ટકા ફેતેડ—વાપરે અને ખાત્રી કરે.

તાવની રામબાણ દવા.

રૂ. ૫૦૦ ઇનામ.

કોઈપણ જાતનો તાવ એટલે દહાડો, એકાતરીઓ, ચોથીઓ, ઉનો, ટાઢીઓ અમારી દવાથી નો ઉતરેતો લીધેલા પૈસા પાછા આપીશું કોઈ શખસ એમ સામિત કરી આપશે કે વૈદ્ય શા. ગીરધરલાલ કહાનજીની દવાથી ચોથીઓ તાવ ના ગયો તો તેને રૂ. ૫૦૦ ઇનામ આપીશું. ગોળી ૫૬ ની ડમીની છી મત ૧-૦-૦

ઘણા રોગોને તાકીદે આરામ કરનાર

શક્તિ સજીવન,

યાને

વીર્યના ઝરો.

કોઈ શખસ એમ સામિત કરી આપશે કે શક્તિ સજીવન યાને વિર્યના ઝરો નામની ગોળીમાં શક્તિ લાવવાનો અને વીર્ય વધારવાનો ગુણ નથી તો તેને રૂ. ૫૦૦ ઇનામ આપીશું. નપુપક પથ્થુ તથા ધરિયની નાકૌતીમાં શક્તિ સજીવન શક્તિ આપે છે. નસોની નમ ગાંધ (કમ્પ્લેક્સ) દૂર કરે છે. શક્તિ સજીવન જેવું અવરણ (પડપણ) થી કમી થયેલી શક્તિ પુરેપુરી વધારી આપે છે શ્વાસસજીવનના સેવનથી જીરાન મસ્ત બને છે. શક્તિ સજીવન કમતાકાતવાળાને આરોગ્યતા અને તાકાતવાળાને અમૃત તુલ્ય ઔષધ છે. શક્તિ સજીવન વિલાસમુખનો એક મહાસાગર છે. શક્તિસજીવન શરીરના તમામ અવયવોને સતેજ કરી પુટિ આપે છે, અને ઘણાજ રોગોનો નાશ કરવામાં જીતમ ઔષધ છે, ગોળી ૧૦૦ ની ડમી ૧ ની ફિ. રૂ. -૮-૦ ખાસ પરજ નથી.

પદ્મમીયાની રામબાણ દવા,

આ દવા તમામ જાતના પરમીયા મટાડે છે. થતી જળતર આલ્શુ પડ (રસી) ખાધ કરે છે. મોઝે ઉતારે છે ટીપે ટીપે આવતો પેસાળ સાથે આવે છે કળતર પેડુનો દુખાવો મટાડે છે. નસોની રગમાં પીડા થાય છે તે પીડાને તરત મટાડે છે. ડમી ૧ ની કિંમત રૂ-૪-૦.

ધાતુ વિકાર.

એક પૈસાનું પોસ્ટકાર્ડ લખી મોકલનારને ધાતુ વિકાર નીમતું પુસ્તક મફત મોકલવામાં આવે છે આ પુસ્તકમાં ધાતુ સંબંધી વિવેચન સાથે તમામ જાતના વિકારોનું વર્ણન આપી, તેના વિચારો સુચવેલા છે, તે ઉપરાંત જીમ ઘણા દરદોની દવા સુચવેલી છે. કાગળ પરનો વ્યવહાર નીચેને સરનામે કરવો.

વૈદ્ય શા. ગીરધરલાલ કહાનજી
ગીરધર બાપલાલ-ધોળકા, (અમરાત)

ભૂખે મરતા અનાથોને

બાચાવો!!

ભુખ્યાને લોજન, તરરયાને પાણી ને રખડતાને નિવાસ આપવો એ હિન્દુ ધર્મનો મહાન્ સિદ્ધાંત છે તેને અનુસરીને નહીંઆદિ હિન્દુ અનાયાદ્યમમાં ભુખે મરતાં નિરાધાર બાળો, બુદ્ધ અપંગો, નિરાશ્રિત વિધવાઓ આદીને પાણી પોપણુ કરવામાં આવે છે.

એક વખતે ફ. ૨૦૦ આપનાર શુદ્ધચના નામની એક આદસની-તખ્તી બ્રાહ્મીસગાં ચોટી નકરી કરેલા દીવસે વર્ષમાં એક વખત દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવે છે આવા ૫૫ દાતાઓ અત્યાર મુઘીમાં મળ્યા છે.

જે દાતા રૂ. ૨૫ આપશે તે “ ગૌદાન ” ખાતે ગણી તેના ઉત્પન્નમાંથી અનાથોને દુધ આપવામાં આવશે.

એક રૂપીઓ ને-તેથી વધુ દાન મોકલનારનાં નામ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિન્દુ અનાયાદ્યમ—નહીઆદ.

ભાઈબંધ

જેમાં જણાયલું છે

નવરંગ.

પુ. ૮ મું.] મે સન ૧૯૧૫. [અંક ૫ મો.

ચાલુ જમાનાના સુધારા.

ગઇલ.

- સનાતન ધર્મને માટે, લઈ લું લેખની મારી;
ખરે મુજ ધર્મની વાતો, મને બહુ લાગતી સારી ૧
- હજી હંડા કંઈક લેદો, રહ્યા છે ધર્મમાં મારા;
ગયાં વર્ષો જશે કંઈક, સુધારાના દીસે વારા. ૨
- ભયું છે જ્ઞાન જિંદુ ત્યાં, અરે શાંત્રો બધે મારા,
ભલે નાસ્તિક બળડતા દે, નહીં એ કાયદા સારા. ૩
- બધા એ કાયદા સારા, કુટુંબિય જ્યાં મળે ભેગાં;
જાડા શુદ્ધાર્થ છે એમાં, બતાવો ક્યાં દીસે વાંધા. ૪
- કંઠેશે નાસ્તિક અને સુધરેલ, ઘર ધાત્યું ધરેણાથી;
પરંતુ આજની દેશન, ખરી ખોટા દમામોથી. ૫
- થઈ છે આખરૂં થોડી, બને રૂડાં વિના દોડી;
અરે બુદ્ધિ અને ગદ્ગદ; દીસે નહીં લેશ પણ રૂડી. ૬
- થતાં ગાત્રો બધા શુદ્ધાં, જણાતી એખ પોતાની;
ઝીણાં લુગડાં ઝીણાં વસ્ત્રો, દીસે ખાજી કસાવાની, ૭

અહીં સુધરેલ છે સુધર્યા; નથી સુધર્યા સુધરવાનું;
 તજી નીજ કુળ મર્યાદા, અધર્મે નહીંજ ડરવાનું.
 ગદ્ય સંધ્યા હજે હડી, અને શાસ્ત્રો બધાં બુડી;
 પુરાણો સૌ ગણી પોયાં, ચડે હાંટલ વિના ઠોડી.
 જમે ભંગી અને નંગી, બધાએ એક પંગતમાં;
 દીએ પોતે પીએ સાગા, અને રંગાય રંગતમાં. ૧૦
 થયો આ તે સુધારો કે, કુધારો જગતમાં પેઠો,
 ધર્મ સૌ ફેરાની ફાંકા, કળિ દીસે અગળ બેઠો. ૧૧
 ગયા સૌ વેદ ભણનારા, ગયા સૌ યજ્ઞ કરનારા;
 ગયા સૌ જ્ઞાનીઓ સારા, હતા જે ધર્મ ધરનારા. ૧૨
 ક્યું છે ચક્ર સ્થિતનું, બધું અવળું જણાએ છે,
 હવે તો જે કુધારો તે, સુધારો જગ ગણાએ છે. ૧૩
 મનુએ કાયદા બાંધી, જગતને રાહ બતલાઓ;
 હવે તો એ ગણી ફાંફાં, અધર્મે ત્રાસ વર્તાવ્યો. ૧૪
 અધર્મે ત્રાસ વર્તાવ્યો, અધર્મે નારા બતલાવ્યો.
 સુધારે દર બહુ ઠીધો, કુધારો ઠેક ફેલાવ્યો. ૧૫
 પ્રજાજી જગજી પ્રીતે, અમારા ધર્મ જોવાને;
 પ્રજાજી ગાશું હું નીત્યે, દીયો ભવ-સિંધુ તરવાને. ૧૬

હાલ વડોદરા સુલતાનપુરા
 તારીખ. ૧૧-૪-૧૫

લેખક.
 } કકુ મોઘાલાઈ મહેતા—પેટલાંદ,

કાંઈ છપાવવું છે?

કઠોની, કાડ, કવર, લેટરપેપર, વીંઝીટીંગ કાડ, બીલબુક
 ભરતીયાં—આંકડા; પરચુરણ કામ ઉપરાંત ચોપાનીઆઓ, પુસ્તકો વિગેરે
 સફાઈદાર વખતસર અને કિંદાયત ભાવે છાપી આપનાર.

ધિ કેસન્ટ પ્રિન્ટિંગ વર્ક્સ—લેહેરીપુરા—વડોદરા.

અયોનકિત વિલાસ.

(૧)

જગમાં ફરકે જય ખ્વજા,
 યાચે દેશેધ્ધાર,
 દીવાન કહું છું, તેજ—
 સત્ સિધ્ધાંત વિચાર,
 સત્ સિધ્ધાંત વિચાર,
 હૃદયમાં ધરી લ્યો, પ્રાતા,
 ન ડરો, પાળો ધર્મ,
 એક યાચો કરી દબવા,
 વૃદ્ધિ કરો સાહિત્યની,
 તણ હો વ્યર્થ ઉપાયા
 એક સાધે સૌ સધાય
 સૌ સાધે સૌ જાય.

(૨)

અગ્રેજી સાહિત્યનો
 નથી પારાવાર,
 સોમજજર્મન, ફ્રેન્સનો—
 નથી કાંઈપાર,
 નથી કાંઈ પાર,
 જાપાનીનો પણ ભાર્થ.
 રહ્યા તમોજ મુરહાર,
 નજે ગુર્જરી દેશ છાંઈ.
 સિધ્ધિ કરો તણ વિલતા—
 હાવે પણ વાંચક-ભાત !
 “ મનના હાર્યા હાર છે,
 મનનાં છૂટ્યા છૂટ ! ”

(૩)

ગયા સલામાં પ્રેમથી,
 માન લીધે મંતવ્ય,
 ઘેર આવી ઠહેવા લગ્યા;
 યશે જે અવિતવ્ય,
 યશે જે અવિતવ્ય,
 યશે સ્વયં દાર્ય સૌધે.

કેમ પાળીએ કર્તવ્ય ?
 કરીએ કેમ હમો એક ત્યારે !
 દીવાન ભારતની દશા,
 ફરી ! ! ! જ્યાં પ્રચાર
 “ આંખે જોઈ ચેતવું,
 મુખ જોઈ વ્યવહાર ! ! !

(૪)

વાંચક, ભારત-ભુમિના—
 મહા મહા વિદ્યાન,
 હાવે પોતાનાજ દેશમાં—
 નથી પાઠના સનમાન—
 નથી પામતા સન્માન.
 ખીર, સર્જન, શુભધારી
 પામે છે અભિમાન,
 વિદેશી માયાચારી.
 વાંચક, કેમ અચરજ કરે,
 તે તો લોક પ્રસિધ્ધ.
 “ ઘરના જોગી જોગતા,
 અન્ય ગામના સિધ્ધ. ”
 અ દીવાન.

ધાર્મિક ભેદ ભ.વ.

“ જુવું સાફ નથી કદિ જૈનના મંદિરમાં
 કાંઈ રીતે સારી નથી કબ્જુની ઉપાસના !
 ચાલુલુ સ્મરણ કરે યવું જુવું શું છે કહો ?
 રામ નામ લેવાથી શું સિધ્ધ થશે કામના !
 “ જુસ છે મુસલમાન ! ” હિંદુ મહા ”
 કાશિર છે ! ”

એવી હોય પ-સ્પર્શમાં પુરી જ્યાં ભાવના
 પ્રેમ હોય ન પોતાનું, એકથ ફરી કેમ
 કરી યાચે ? ”
 કેમ સહે હિંદુ માતા નવી નવી યાતના !
 અ દીવાન.

મજ્જિમા અને સાર્થ-સુ.

એક મહાત્માનું ભાષણ—૩

(ગ્રીક્ અંકના ૫૭ ૧૪૬ થી આશુ)

જે આપણે રૂઢ = આત્માની હસ્તી અને તેની શક્તિથી ઈન્કાર કરી દઈએ અને મજ્જિમા = ધર્મને માણસના વ્યવહારમાંથી કાઢી મુકીએ તો માણસનું જીવતર તદ્દન નકામું અને નિષ્ફળ થઈ જાય છે. જે માણસ માત્ર આ જડ વસ્તુની દુનિયાને અને આ ટુંક વખતના જીવનને પોતાની પુર્ણતા સમજી તે તો શું તે માણસાઈ ઇચ્છાઓ જે એના મનમાં ઉછાળા મારી રહી છે, આ દુનિયા પુરી કરી શકે છે ? શું માણસની જીંદગીને મક્કમ માત્ર એટલોજ છે ? કે તે અહીં આવે અને થોડા દિવસો સારી તરસી રીતે પસાર કરીને ચાલતો થઈ જાય ? શું સાધનસની વિદ્યા સત્ય નીતિ અને સાચા વિવેકનું શિક્ષણ આપી શકે છે ?

મજ્જિમા પુરાઈ અથવા ધર્મ અધર્મ માત્ર એજ નથી, કે તે અમારા અંગત કે વ્યવહારીક નીચા અને હલકાં મક્કમની માફક કે વિરૂદ્ધ છે; પણ કે જેનું મલતાપણું અને વિરૂદ્ધતા તે કાયદાથી જરૂરી અને અગત્યની છે જે અમારાથી ઉંચો અને ઇશ્વરી (ઇલાહી) કાયદો છે. માણસના અંતઃકરણમાંથી આ કાયદાના

વિચારને તદ્દન જીસવી નાખો અને ઇશ્વરી હમેશનું જીવન, ઈન્સાફ, પરહે-જગારી અને અગ્રામ તથા સવાખના વિચારોને બીલકુલ કાઢી નાંખો તો પ્રછી માણસ શું રહી જાય છે ? માત્ર એક જંગલી જાનવર પણ કે તેથી પણ બદતર એમાંથી ઉત્પત્તીની સ્વર્ણી શકની હોઈ જશે, અને માદિયતના ઝેરથી સાચો અને પવિત્ર વિવેક કંઈમાં જશે. મજ્જિમાને માટે સાચી મોટી આશ્વત્થ અતિ-ધ્યોક્ષિત છે. એક મજ્જિમા કોઈ એક જુબીને લીધી અને તેને આસમાન (આકાશ) પર ચઢાવી દીધી. અને બીજી જુબીઓને તદ્દન વિસારી દીધી બીજા ધર્મે કોઈ બીજી જુબી પર એટલો ઝેર આપ્યો કે કામ બીજી જુબીઓની કાંઈ કોમિતજ ન રહી. ચંદુદી મજ્જિમા જાહેરી આરદાનની પોષાદીમાં એટલી અતિ-ધ્યોક્ષિતીથી કામ લીધું કે માતેની સફાઈ અંતરની પવિત્રાઈ પીડ પાછળ જઈ પડી.

તેની વિરૂદ્ધ ઇસાઈ મજ્જિમા અંતરની પવિત્રાઈ પર એટલો કાર આપવો કે જે તે પર અમલ કરવામાં આવે તો દુનિયા અને સંસારી સંબંધો સર્વ

વીસાદ વગરના થઈ જાય છે. મતઝબ
કે જુદા જુદા મઝહબોએ સર્વાધના
જુદા જુદા પાસાઓને ખામ નજરથી
જોયા અને બીજી બાજુઓ એમજ રહી
ગઈ. આ અતિબ્યોક્તિથી મઝહબોમા
પડતી દશા બેઠી જો કે તે વાત જે
પડતીના કારણે રૂમ થઈ તે બારે ખુબીની
હતી પરંતુ તેમાં એટલો અતિબ્યોક્તિથી
કામ લેવાયું કે તે પોતે એબ બની ગઈ
અને બીજી ખુબીઓ આ અતિબ્યોક્તિના
કારણે કમજોર થઈ ગઈ. જેવી રીતે કોઈ
ખાસ અવ્યવસ્થાને કસરત કરાવવાથી બીજા
અવ્યવસ્થા કમજોર થઈ જાય છે એવીજ
રીતે નૈતિક અને આત્મિક શક્તિઓનું
પણ થાય છે; કે એકને હાલ ઉપરાંત
ઉત્તેજન આપવાથી બીજી કમજોર થઈ
જાય છે. મઝહબની પુર્ણ સત્યતા અને
ફતેહમંદીનો ભેદ એ છે કે તે સઘળી
ખામતોગાં સમતોલપણ કાયમ રાખે.
જુદા જુદા જમાનામાં જુદા જુદા
પેગમ્બરો મહાત્માઓ આવ્યા અને
પોત પોતાના જમાનામાં જે સર્વાધ
કે નેકીમાં અતિબ્યોક્તિ જોઈ તેને તોડ-
વાને માટે બીજી સર્વાધ કે નેકીમાં
અતિબ્યોક્તિ કરી દીધી, પરિણામ એ
આવ્યું કે સંપુર્ણ સુધારો ન થઈ
શક્યો, પણ એટલું જરૂર થયું કે
સર્વાધની સઘળી બાજુઓ પર વખતો
વખત અજવાળ પડી ગયું પણ એકજ
સમયમાં સઘળી ખુબીઓ ભેગી થઈ શકી
નહિ—એના સંપુર્ણ સુધારા અને મજ-
બુત વ્યવસ્થાને માટે કે સઘળી સર્વાધ
એક કેદાણે ભેગી થઈ જાય. એક સંપુર્ણ
મતઝબની જરૂર હતી જે આજે

માં ઉત્પન્ન થયો. (૩૬૧ કીદાહ) તેણે
માણસની જુદી જુદી પ્રકૃતિ ઉપર અને
સર્વાધના સઘળા પાસાઓ પર એવી
છાંકી નજર નાંખી કે જે વિશ્વતાઓ
અત્યાર સુધી ચાલી આવતી હતી તેનો
નાશ થયો અને એક એવા મઝહબ-
ધર્મનો સિલસિલો કાયમ થયો જે
માણસની દીન અને દુનિયાની નબત-
મુક્તિનું સાધન બન્યો પયગમ્બરે ખુદ
(સ. અ.) આ વિશ્વતાનું કારણ અને
સુધારાના મુળ સેદને ઘણીજ સારી
રીતે જાણતા અને સમજતા હતા જેથી
તેઓ મુખાલેગા-અતિબ્યોક્તિથી દુર
રહ્યા અને સમ તોલ પણું જાળવી
રાખ્યું અને તે વિશ્વતાઓમાં
હંમેશાં ગાટે એકયતા કાયમ કરી દીધી
આનો રસ્તો હતો જેને માટે કહેવામાં
આવ્યું છે, કે બાલથી બારીક અને
તલવારથી તેજ છે. પયગમ્બરે ખુદાએ
આ ઉપ્યાણને હકેદ્યું અને માણસની
સંપુર્ણ ઉન્નતિ તથા સુધારાનો પાયો
નાખ્યો જેનો ઉદ્ધાર આ આજમ પર
હંમેશ હંમેશ રહેશે જેવી રીતે મુખા-
લેગા અતિબ્યોક્તિ પડતીની નીશાની
છે અને સઘળી ખગબીઓની ખુલ છે
તેવીજ રીતે સામેલ પણું સઘળી
નેકીઓનું મુળ છે. માણસની રચતી
એક રસાકસીમાં છે કે તે વધ ઘટથી
બચીને હદમાં રહી શકતો નથી માટે
એની કેળવણીની જરૂર હતી જે એ રીતે
દાંલ સમતોલ પણાપર રાખે અને તેની
દાર્ઘ્યપણ શક્તિમાં ઘટાડો થવા પામે નહિ.
(સંપુર્ણ)

ગેરેટીથી શક્તીને માટે ઠાણુ પહેલો નંબર ધરાવે છે ?

ખત્રીશ વરસેના વર્ષદેક ધધાથી આતરીવાળી દવાઓ

ગોળી ૩૨ રૂ. ૧

પાંચ ડબ્બી રૂ. ૪

શક્તી સુધાકર ગોળીઓ.

શ્રી પુરોહિતે અશક્તીનાં તમામ કારણો દુર કરી નીરાળી અને શક્તીવાન બનાવે છે, એકજ ડબ્બીથી કાયદો થાય છે પણ ત્રણ ડબ્બી સાથે પદ્મસા પાછા આપવાની ગેરનદી મળે છે.

શક્તી માટે સંજીવન તેલ રૂ. ૧.

શ્વાસ સમન ગોળી રૂ. ૩.

દમ હાંધણુ મુજરો કદ ધડા અને છાતીનાં રોગ મટાડે છે.

આસ પદ્મસાદાર અને અમીર લોકોને માટે શક્તીની

ગોળ ૩૦

રૂ. ૨૫

રાજરાજે શ્રી

એકજ બાટલીસાથે

ગેરેનદી મળે છે

શક્તી માટે સંજીવન લેપ રૂ. ૫

અમારા દવાખાનામાં શ્રી પુરોહિતનાં તમામ રોગો માટે દવાઓ તૈયાર મળે છે. કેટલાય વાંચો.

વર્ષદેક કલ્યાણુજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર.

જામનગર કાઠીઆવાડ, મુખ્ય, કાલકાદેવી વીકલરાજીના નામે

સુખ અને શાંતિ

જનજીવનમાં સપડાયેલા મનુષ્યોને સુખ કે શાંતિ ક્યાંથી હોય ? તેવીજ રીતે રોગની જનજીવનમાં સપડાયેલા મનુષ્યોને પણ સુખ અને શાંતિ ક્યાંથી મળી શકે ? માટેજ કહેવામાં આવે છે કે, કામપણ દર્દીના પગમાં સપડાયા પહેલાં ! અથવા સપડાયાપછી તરતજ આત્મકનિઃશ્ચ આપધાસને પૂછે ! તરતજ તમને સુખ અને શાંતિ મળે તેવા માર્ગ બતાવશે.

આ આપધાસવતી વધારે વિગત જાણવા માટે

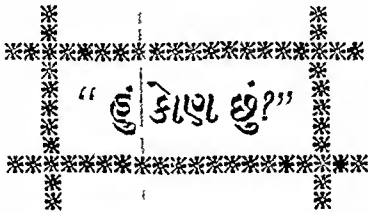
કા મ.શા.સ

પુસ્તક મંગારી વાંચો ! કે જે તમને સુખ-શાંતિના અને શરીરરક્ષા અને નીતિના સ્વર્ણ માર્ગ બતાવી શકે ! કિંમત કાંઈ પણ નહીં ! એક પોસ્ટ કાર્ડ સખી મંગારી શો !

વૈદ્યશાસ્ત્રી મણીશંકર ગોવીંદજી, જામનગર.

(કાઠીઆવાડ)

વડોદરા—એજન્ટ રા. માણેકલાલ અંબારામ ડાકટર—રાવપુરા.

“ હું કેણ છું ? ”

“ મારાકે હું'યા આરાકે મારાકેતુમા હું;
બુલબુલમે લગન કુલમે બૂહોકે બસા હું;
અંદાજ હયે સખ આરાકે મારાકેકે મુબમે;
કબી' સોજે જિગર દિલ હુ કલ્લી નાજે અદા હું;
ગોરો રાનવા હોતો મેરી રમ્જાકે સમજે,
હક યે હયુ કે મયે રાજે હકીકત હી સદા હું ! ”

પ્રિય વાંચકે હું કેણ છું વાર ? આપે
અને સ્વજાણી કે ? આપની મુખતારી કલ્પી
રાકાય છે કે, આપ મને જાણખતા નથી,
કારણ કે, જો આપ મને જાણતા હોત, તો
આપના મુખ મંડળમાં વિરમયતાને બદલે
દર્શની છટાજ છવાયલી દેખાત ! આપની અ-
સ્વચ્છતા, અસંતુષ્ટતા, અશ્ચર્ય દર્શક મુદા,
શોકાપન્ન દ્રષ્ટિ અને અચ્છાત પ્રકૃતિ આદિ
બિનાદ કરીને કબી રહી છે કે, અત્યાર સુધી
તો આ વિલક્ષણ વનિતાને આપ નથીજ જા-
ણખી શક્યા ? આપના મુખમાથી નીકળતા
ઉદ્ગારો સપ્રમાણ સિધ્ધ કરી રહ્યા છે કે,
આપ મારાથી સર્વથા અગ્રાન છો. આપની
શિથિલતા શાક્ષી આપે છે કે, હું આપના
ગાન માર્ગમાં આવી શકી નથી. એવો આપ
જણાવે છો કે, અનેક પ્રસંગે આપને અમુક
કાર્ય કરીને પચાતાંપ કરવો પડે છે, અને સત્ય
પુછો તો એવું મુજ કારણ એજ છે કે, આપ-
નામાં મારા પરિચયનો અભાવ છે, અને તેથી-

જ આપ સહજતાનો સાક્ષાત્કાર કરી શકતા
નથી અને મારા કથનનો આશય એવો નથી
કે, આપ મારા અસ્તિત્વનેજ નથી જાણતા,
કિન્તુ મારા કહેવાનો મથિતાર્થ એટલોજ છે કે,
આપ માત્ર મારા સત્ય સ્વરૂપને નથી જાણ-
ખતા મારા અસ્તિત્વને તો આપ સારી રીતે
જાણો છો, પરંતુ આપણો પરસ્પર શો અભે-
દવા પ્રકારનો સબ્ધ છે અને આપે મારી
સાથે કેવી રીતે વર્તવું જોઈએ, એવું ગાન કે
ગાન આપને નથી આપની સાથેના મારા
સંબંધથી આપ અગ્રાત છો અને તેથીજ
વારવાર આપને અફળતા તથા નિરાશા જાયે
સુધ્ધ કરવું પડે છે. જો સુઝ અને વિચાર થીજ
જનોએ મને જાણખી છે, અને મારા સત્ય
સ્વરૂપને જાણ્યું છે, તેમની સાથેના મારા સત્ય
સબ્ધ વિશેના ગાનને પ્રાપ્ત કયું છે અને
મારી સાથે વદનુસાર વર્તન રાખ્યું છે, તેમના
ચરણોમાં સહજતાએ પોતેજ આપીને પોતાનું
મરતક નમાવ્યું છે-તેથી આશા, સહજતા

અને વિનયશીલા બોલતા સ્વભાવ થયા છે ! આજે તેમનું અસ્તિત્વ આ ભુમંડળમાં નથી, કિંતુ નબો મંડળમાં તેઓ સુખ સમાન પ્રકાશિત છે અને માર્ગ જાણીને સત્ય ગામ બતાવી રહ્યા છે ! તેમના હૃદયની એક એક ધરના વિલક્ષણ શિક્ષણ આપનારી છે, અને તેમનો પ્રત્યેક શબ્દ હૃદય માર્ગદર્શકની સ્થાની સમાન છે. તેમનું પવિત્ર નામાવિધાન જિવંદા પર આવર્તાની સાથે જ ધરી હરને માટે સમસ્ત શોક અને કલેશોનો લય યદ્ય જન્ય છે; વિપદ અને ખેદ, આનંદ તથા દર્શના સ્વરૂપમાં રિવર્તિત થાય છે. હૃદય તરતના ખીલેલા, પુષ્પ પ્રમાણે પ્રવૃક્ષ યદ્ય જન્ય છે, મસ્તિષ્કમાં એક પ્રકારની સ્ફુર્તિનો આવિર્ભાવ થાય છે; નિર્જીવ સંવેદનામાં હૃદયનો સ્વાચાર થાય છે અને અંતઃકરણો દ્વિધામાં અપાર આનંદ લહરીઓ ઉદ્ભવવા માંડે છે. ઐથી વિરુદ્ધ તે લોકો મારાથી અજ્ઞાત છે, મારા સંબંધનું જ્ઞાન ધરાવતા નથી અને મારી સાથે યોગ્ય વર્તન રાખવાની કળાથી અનભિજ્ઞ છે તે લોકોમાં શોરપર સંકટનાં વાદળા નીરંતર ધરાવતા રહે છે; અન્ય જગતે તેમના યુગ દર્શનથી પશુ ધૂણા થાય છે, તેઓ કપર કહેવાયા છે અને સંકળનાના પ્રદેશથી તેમનું સ્થાન હજારે ગાંઠિ દુર હોય છે ! સાચા આનંદની છટાને તેમને સ્પર્શ પશુ થતો નથી અને હૃદયની સ્થિરતા તથા શાંત વૃત્તિના દર્શનનો લાભ સ્વભાવમાં પશુ મળી શકેતા નથી ! લક્ષ્ય વધિકૃત વધી સંપત્તિ, મંદીર, અને મહાલયોની બેબેલા, સુરોગના સમાન સુદરી સમુદાયની સમીપતા, નાના વીધ બોજનોની સ્વાદીષ્ટતા આદી વસ્તુઓ તેમના હૃદયને સ્થીરતા અને શાંતિનો સંપર્ક કરાવી શકતી નથી ! તેઓ પ્રોસોદવાસી, પશુકુટી નીવાસી કે અરણ્ય વાસી હોય, છતાં તે સર્વ સ્થાનો તેમના માટે કારાગારના પિંજર સ્વરૂપ છે ! તેમના માટે આ સંસાર કુબીષાક નરક કરતાં અધીક, ઉત્તમ નથી ! મીઠા સંમેલન, નૃત્ય ગાન, કીવા સાધુ

મહાત્મા સમાગમ આદી સર્વ તેમના માટે નીરાસ છે, તેમના માટે એ સર્વ તાલ રીત સંગીત, લવણ હીન ભોજન અને સાગધ રહીત સુખન સમાન છે.

પ્રિય સજ્જનો જો આપને હૃદય સંવેદની આપેલા હોય, જો આપ સત્ય આનંદને મેળવવા માંગતા હો અને આપને આત્મશાંતિની આકાંક્ષા હોય, તો આવો અને મારામાં લક્ષ્ય પરાવો, મને જાણવો, મારી સાથે મૈત્રી કરો અને મને પોતાની કરી દો ? આપ પ્રાણી માનવ સત્તા અભાવવા રાત્ર્ય કરવાની ઇચ્છા રાખો છો ખરા કે ! જો આપની ઐથી ઇચ્છા હોય, તો આવો, અને પ્રથમ મારાપર સત્તા અભાવ પશુ શાંત એટલી કે, તે સત્તા બળાત્કાર સુકત નહિ, કીંતુ પ્રેમમયી અને પ્રણય મંડીતાજ હોવી જોઈએ;

“પ્રમદિયા હેતે દેહકયોન્મયે દિવસે અંધ દામ બંદાપર, એ મદબ્ધમતમે હુકમત કયસી ?”

પશુ લોકો મારી વસ્તુ સ્થીતિને ન જાણતાં મને પોતાની શત્રુ માની લે છે. મને જોઈને ધૂણા બતાવે છે અને તેમની જીભા મારાપર અનેક પ્રકારના આક્ષેપોની વ્તી વર્ણવવાને બેઠો પ્રદર તત્પર રહ્યા કરે છે. સાચાં કે, માયા સાથે સંયુક્તા રાખવામાં જ તેઓ પોતાનું પરમ દેવાણું માને છે. પરંતુ હું દ્રઢતાથી, કહું છું કે, આમ કરવામાં તે લોકોની મહા લાપકરણુલ વાવ છે; કારણ કે, હું જાણતી શત્રુ નથી, પશુ સર્વની સત્યશીલ સખી, મૈત્રીણી છું ! સર્વના આસાસાસની સદચારણી છું ! કદાચિત આપની આપ્તજનો આપ સાચેના પોતાના અંગીય સંબંધને તોડી નાખશે અને આપના કહેવાતા સત્ય મિત્રો આપને ત્યાગીને ચાલ્યા જશે; પશુ હું તે સદગ્રામિની છું. કે જે આપને પ્રાપ્તપણ સ્થિતિમાં કદાચિ ત્યાગી જવાની નથી ! હું આપના જ્ઞાનવાન, નિદા, જાગૃતી, ગમન, સ્થીતી, સુખ અને દુઃખ આદીના સર્વ સમયમાં આપની સાથેની સાથે જ રહ્યા કરું છું. રાજા દાસનપર જેમ હું આપની સાથે વિરાજું છું તેમ જ વિશુકના આપના અવતારમાં પશુ આપની સાથે જ

જમીને બિદા વૃત્તિ કરે છું, રંગ મદાલમાં
જ્ઞાનદર્શવતી નવયોવના નારીના નૃત્ય સંગીત
સમારંભમાં જેમ હું આપની કક્ષામાં બેસું છું
તેમજ રણુભૂમીમાં ભય કરે યુધ્ધના સમયમાં
પણ આપના અગ્રભાગમાં હું ઉપરિચ્છેન રહું
છું. સારાંશ કે, અધકારમાં આપની આ
પ્રતીત્થાયા આપથી નિન્ન થઈ જાય છે,
પરંતુ હું અધકારમાં પણ આપની સંગીતમાં
હોવા છતાં બેઠેલા ત્રિપથ છે કે, આપ મારા
જેા એક, પ્રાણુસમર્પક મૈત્રીશીને પોતાની
શત્રુ માને છે અને કારણવિના અનેક આપ-
તિથેમાં આવી પડે છે ! આપ મને મદા
રિપુ માનવામાંજ પોતાનું હીત ધારે છે
અરુ, પણ શોક માત્ર એટલોજ છે કે, એક
શત્રુ પાસેથી કદીપણ કલ્યાણની જરાયે આશા
રાખી નથી શકાતી, એ વિશેનો આપ લેશ માત્ર
પણ વિચાર કરતા નથી, મારા પ્રિયજન, હું
અપને તાના વિષ સુખસાધનોથી શગરિત
અપ્રીતાના ભવ્ય ભુવનમાં પ્રવિષ્ટ કરવાને તૈયાર
છું, જ્યાં મદાનુ રમુધિવાન સમારો પણ
આપના અરણ્યોમાં મસ્તક નમાવવાના કાળે
પોતાનો ધર્મ માનતા હોય છે, તે ઉન્નતિના
હૃદયતમ શિખરપર આપને ગદાવી દેવાને આ
દારી તૈયાર છે, પણ શર્ત માત્ર એટલી કે,
માત્ર મારી સાથે મિત્રતા કરે અને આપની
પોતાની ધરે અને મારી જોડે યોગ્ય વર્તન
રાખે !

કાચનું પાત્ર વસ્તુતઃ એવ હોય છે, પરંતુ
તેની સાથે જેવા રંગનો સમાગમ થાય છે, તેવા
રંગનું તે દેખાય છે ! એજ પ્રમાણે નિઃસંગતઃ
હું પણ શુદ્ધ અને પવિત્ર હોવા છતાં આપ
મને જેવી દ્રષ્ટિથી જુઓ છે તેવાજ પ્રકારનું
મારું રૂપ આપના જોવામાં આવે છે. જે આપ
મને શત્રુની ભાવનાથી નિદ્રે જો, તેા એમજ
માની લેવું કે, હું આપની તે શત્રુ છું કે જેની
જોડી આ અખિલ સંસારમાં મળવી અશક્ય
છે. આપ બસે ને સત્યમ આકાશમાં વસતા

હો. પણ ત્યાંથી જે આપે મને શત્રુ
તરીકે જોઈ, તેા પછી હું આપને રસાતલમાં
પહોંચાડવામાં પણ માત્રનો પણ વિલંબ કરતી
નથી; આપને રાજસિંહાસનપરથી નીચે ઉતારી
આપને જીભ મંગિતા કરવા અને ધરધરની
ટાકેરા ખવડાવવી, એ માત્ર મારી આપના
એક ઇચ્છારાથીજ થઈ જાય છે ? આપને સ્વતં-
ત્રતાના ઘિઘાનમાંથી કાઢી પરતંત્રતાના બંધનમાં
નાખી દેવા, એ તેા મારી એક સાધારણુથી પણ
સાધારણુ કળા છે અને આનંદના સ્વર્ગમાંથી જે-
ચીને શોકના સમુદ્રમાં ગળાવી દેવા, એ મારા ગાંઠો
હાથનું કામ છે. એથી વિરૂદ્ધ જે આપ મને પોતાની
મેત્રિણી તરીકે નિદાલો તેા અપ્રતિજ્ઞાની ગતાં-
માંથી બહાર કાઢી આપને પ્રતંજા તથા મંદ-જાના
આસને બેસાડવા, એ પણ મારીજ કામ છે;
રસાનવમાંથી કાઢીને આકાશસ્થ જનાવવા, એ
મારો સરળ બ્યવહાર છે; હાથવના બંધનેથી
મુક્ત કરી સ્વતંત્રતાના ક્ષેત્રમાં આપને વિદરા-
વવા, એ તેા મારી નિત્યની કર્તવ્ય શીલતા છે.

પ્રક શની ગતિ એક વિપજમાં એક લાખ
અને છપાસી હજાર માઇલની કહેવાય છે, પરંતુ
મારી ગતિ તેના કરતાં પણ તીવ્ર ગમિની છે.
સર્વને પ્રકાશનિધીના નામથી ઓળખવામાં
આવે છે. પરંતુ હું સૂઈ કરતાં પણ અધિક
તેજેમથી છું ? ચંદ્રધીતલતાનો બંડાર મનાય
છે, પરંતુ મારા જેટલી શીતલતા અંદરમાં પણ
નથી ! અગ્નિની ઉષ્ણતા કરતાં જે ઠાંઠામાં પણ
વિશેષ ઉષ્ણતાનો નીરાસ હોય, તે તે કેવળ આ
આપની સેવિકામાંજ છે ! સારાંશ કે, મારી
શક્તિની સમાનતા કોઈપણ અંજુ પરમાર્થમાં
નથી તે નથીજ ?

જ્ઞપ્તિ, મુનિ, મદાલમાં, ફકિર, ઔસિયા,
પીર અને પયગંજરો આદિ સર્વના ઉપદેશનો
સાર માત્ર એટલોજ છે કે, મારી સાથે મિત્રતા
કરે ભગવાન શ્રી કૃષ્ણે શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતામાં
વારંવાર કેવળ મનેજ પોતાની કરી લેવાનો

બાધ આપેલો છે. શ્રીશુદ્ધ નાનકરેવજી એ સમસ્ત સંસારના વિજયનું રહસ્ય મને પોતાની કરી સેવામાં જ પાતાવું છે. વ્હાલાઓ, મને જોતો મારાપર વિજય મેળવેા અને મને પોતાની પ્રજાપિત્રી કરી લેા, એટલે પછી માની લેજો કે આ સર્વ સંસાર આપનો દાસ્યાનુદાસ છે ? હવે મને આપની રીતે જીતી શકેશો, એટલેજ પ્રેમ માત્ર અવશિષ્ટ રહે છે; તો એનો નિર્જય હું આપને કરી આપુ છું. આપ મારી ભક્તતા કરીને મારાપર કદાપિ વિજય મેળવી શકવાના નથી. કિંતુ પ્રેમ અને પ્રજાપતિ મને તત્કાળ આપ પોતાની આત્માધારિણી દાસી બનાવી શકશે. પ્રેમ એક એવી અસોદીક વસ્તુ છે કે, જે શક્ય નિવારણ કરે છે, અસં- જ્ઞાનનીમને સંભવનીય બનાવે છે અને અપદિતને પ્રદિત કરી દેખાડે છે. માયા અપદિત ધરના પટીયસી રહેવાય છે અને માયાનો પ્રીતીના અર્થમાં પણ પ્રયોગ થાય છે. એટલે પ્રીતી પણ અપદિત ધરના પટીયસી હોય તો તે સ્વાભાવિક છે. સારાંસ કે. પ્રેમના મંત્રથી મને વશ કરો, મને પોતાની સખી બનાવો, એટલે પછી એક દાસી પ્રમાણે હું આપના મનોભાવ પ્રમાણે સર્વ પ્રકારે આપની સેવા શકાવતી રહીશ, શરેવ આપને સત્ય અને સરળ માર્ગ જતાવીશ અને આપને જેથી દાની થાય તેવું કાર્પણ વર્તન કરીશ નહિ, મારાપર જગત્કાર અને અત્યાચાર ન કરો, પણ મને નમ્રતા અને પ્રીતિ ભાવનાનીજ પોતાની જનાવો અને તેમ કરીને પોતાના માનવ જીવનની સાર્થકતા કરી સંસારની સજ્જતાને સદૃશમાં પ્રાપ્ત કરી લેા !

પ્રિય પાઠક, આપ મારા આ લાંબા વ્યાખ્યાનથી કદાચિત મહારાષ્ટ્ર ગયા દશી; કારણ

કે, અદાપિ આપને મેં મારું પોતાનું નામ જણાવ્યું નથી, આપ મારું નામ સાંભળવાને અને મારી સાથે પરિચિત થવાને આતુર દશી અને એટલા માટે હવે આપને હું પણ અધિક આતુરતામાં ન રહેવા દેતાં મારા નામનો ફોટા કરી દઈ છું ? સાંભળો; હું આપની કૃપાવતી સખી છું અને આપના શિરપર કૃપાની દૃષ્ટિ વર્ષાવવા માટે હૃદય મને અહીં મોકલી છે, આપણો પરસ્પર સંબંધ ક્યારથી અસ્તિત્વમાં છે, એ કહી શકાય તેમ નથી; છતાં એટલું તો હું કહી શકું છું કે, ત્યારથી આપ છે, ત્યારથીજ હું પણ છું; અને જ્યાં સુધી આપ રહેશો, ત્યાં સુધી હું પણ રહેવાનીજ ! અર્થાત્ જો આપને મારી પાસેથી કામ લેવાની કળા આવડતી હોય, તો હું આપની દાસી છું, અને નહીં તો આપની સ્વામિની છું ! દાસીની દશામાં સંપૂર્ણ દાસધર્મ જાળવું છું અને સ્વામીનીની રીતીમાં દાસ દાસી પાસેથી સેવા પણ લેવીજ કરાવું છું—તેમને, મારી હજી પ્રમાણે નાચ નચાવું છું ! મારી એ ચેષ્ટા એવી છે કે, જેથી સમસ્ત સંસાર ચકિત થઈ જાય છે. મારું નામાભિધાન “મનેન્દિવતા” છે, મારો જાતિ સ્વભાવ અંચળતા છે; વ્યવસાય કષ્ટધારકતા છે અને મારું નિવાસસ્થાન; તમારું હૃદય મંદીર છે,

“ન વ્રમ મુખસે જુદા દરમીજ નહું તમસે જુદા મયજ જસા હું તન બદનમે” હું રહે છે આમ લકડીમે,”

મુંબઈ, તા, ૨૧-૩-૧૯૧૫

લી. આપનો

સર્વપ્રિય

રામ—જાણી.

લુગડાં ઉપર નિશાન પાડવાની લાલ પાકી સાડી

શીશી ૧ મોડીનો રૂ. ૦૧ વચલીના ૦) = નાહનીના ૦) = પોપ્ટ. જુદું.

લાઈબ્રેરી ઓફિસ વડોદરા.

હુર-ન-સુંદરતા.

હકીમ અફલાતુનનો અલીપ્રાય હતો કે પરવર દિગારે ધનસાનને જે સર્વથી મોટી બે ઉંચી ખરકતો બકી છે તેમાં એક અકલ (ખુદી) અને બીજી હુસ્ન (સુંદરતા) છે. અફલાતુનના મન પ્રમાણે આ બે ખરકતો, માલ, દોલત, ખાનદાન, અને માન મરતબા કરતાં ચઢીઆતી છે. કદાપિ ટેટલાક લોકો આ હકીમના અલીપ્રાયની વિરુદ્ધ થશે અને કહેશે કે તંદુરસ્તીથી વધારે કાંઈ ને અમર્તિ નથી; પણ તેઓએ યાદ રાખવું જોઈએ કે અસલી હુસ્ન તેજ નસીબદાર લોકો માલેક થઈ શકે છે, જેમની તંદુરસ્તી સારી હોય છે; સુંદરતા તંદુરસ્તી વગર કાયમ રહી શકતી નથી, પણ તંદુરસ્તી હુસ્ન વગર કાયમ રહી શકે છે. ખુશસુરતીથી તે લોકો પણ આંખમીઆમણી કરી શકતા નથી જેઓ દુનિયાના સુંદર દેખાવો તરફ યુગની નજરથી જુએ છે, જ્યાં સુધી આપણે જગતના સરજનારની કારીગરી ઉપર નજર નાખીએ છીએ તો ખુદલુ જણાય છે કે ખુદાવંદે કરીમ પોતે સુંદરતાનો પેદા કરનાર છે. કુદરતનું એક દ્રવ્ય અમારા વર્ણનની

સમ્યાધને માટે પુરતું છે. મોરને જુઓ ખુદાએ તેની પુંછડીને કેવાં પ્યારાં અને ચળકતાં રંગ આપ્યાં છે. કુતોને જુઓ એમ જણાય છે કે બધે પોતાના હુસ્ન અને રંગોમાં એક બીજાથી વધી જવાનો ઇરાદો કરી રહ્યાં છે. એવી મનહર વસ્તુઓમાં સૌથી વધારે માણસના ચહેરા પર નજર નાંખો તે તુરતા સાંચામાં દાળવામાં આવીએ છે. એમ જણાય છે કે તે મહાન કાનીગર સૌથી પહેલાં એનેજ બનાવીએ છે.

અ હંગા વીચારથી ઉતરીને હવે આ નગા નજરથી હુસ્નને પરખો, એ તરફનો જોનાં પણ હુસ્નમાં ધણા કાયદા કે સીરત પછી સુગતજ એક એક એવી વસ્તુ છે જ્યાં આપણી જીદગીના બનાવો પર મોટી અસર પાડે છે. સીરતની હકીકત પછી જણાય છે પ્રથમ સુરત ઉપર આકર્ષાઈનેજ મિત્રાઈ બંધાય છે અને એજ મિત્રાઈ મજબુત થઈને પ્રેમનું રૂપ પકડી લે છે.

ધણા વધા અને કામોને માટે એવાજ માણસો વધારે પસંદ કરવામાં આવે છે જેમના ચહેરા મનહર અને સમજ-

દાર જણાય છે. જીંદગીના ધણા રસ્તા-
ઓમાં લોકોને અનુભવ મળ્યો છે કે
એમની દોષત મટીને એમના ચેહરાઓ
સાથે ધણું લાગતું વળગતું હતું કાઢતું
કહેવું છે કે:—

હુસ્ન એક સોનેરી તાળ છે જે માણ-
સની ચઢતી પડતી ઉપર ભારે અસર
કરે છે. એજ સુંદરતાએ તંકદીરાના
ફેસલા કર્યા છે, અને એણેજ રાજ્યો-
ના કારોબારની લગામને પોતાના હાથ
કરી લીધી છે.

સંપૂર્ણ સુંદરતાને ચીતારાઓની
પીંછી પથ્થર ફોડવાની છીણીએ
આરસી કરી દીધી છે. નહિં તો જુમા-
તાએ પોતાના ખાળકોને ધણી ખુબરસ્તી
આપી છે. હુસ્નની જે જાતો છે એક
જાતી અને બીજી ખ્યાલી " જાતી
હુસ્ન તે છે જે એકજ માણસની સુરત
અને ચેહરાના મનહર આકારથી બન્યો
હોય ખ્યાલી હુસ્ન તે વસ્તુનું નામ
છે કે જે જુદા જુદા માણસોના કોઈ કોઈ
ખુબસુરત અવ્યવોની ચુંટણીથી ઉત્ત-
મત થયું હોય એવાંજ ખુબસુરત સ્ત્રી
પુરુષોના ચોક્કસની સુંદરતાના ભેગ
બળથી યુનાનીઓએ પોતાના દેવતાઓ
અને દેવીઓની ધણી સુંદર અને શાન-
દાર સુરતો બનાવી હતી. જે હંમેશાથી
કોરીગરીના ઉત્તમ નમુના તરીકે જોળ-
ખાવવામાં આવે છે.

હુસ્ન શું છે ? એની ઉત્તમથી ઉત્તમ
તારીફ જે એક શબ્દમાં કરી શકતા
હોય તો તે "ડોળ છે," માણસના ચે-
હરાની ખુબસુરતીમાં ચેહરાના જુદા
જુદા ભાગના ડોળની ખુબસુરતી હંમેશ
સામેલ રાખવામાં આવી છે, ખુબસુરતી
ધણું કરી જે નાકના દેખાવ પરથી ગણ-
વામાં આવે છે. એની ઓછી વધની
ઉંચાઈની ખુબસુરતી વધે અને ઘટે છે.
સુંદરતા અને મનહરતામાં મોટો તફા-
વત છે. "હુસ્ન" જેમ અમો ઉપર કહી
આવ્યા તેમ ચેહરાના સધળા અવ્યવોનો
ખરા અને વાજબી ડોળતું નામ છે પણ
"મનહરતા" તે વસ્તુ છે જેની તા-
રીફ શબ્દથી થઈ શકે એમ નથી પણ
તેથી એક સાધારણ "જેનારતું" લક્ષ
ચેહરા તરફ દોરાય છે. જેથી આંખને
રોશની અને મનને આનંદ મળે છે
જેવી રીતે એક સારી છબીના તારીફ
એવીજ રીતે એક સખસના મુખકાથી
મનહરતા જાહેર કરી શકાય છે
કે પણ જે એક નરના મા- હિતગારની
નજરથી તેને જોઈએ તો તેમાં
ધણી ખામીઓ ખુલી દેખાશે જેમકે
ચેહરાની ધણી બનાવટો સુંદરતાની
હૃદયી કેટલીક દુર હોય છતાં બંનવા
એમ છે કે ચોખ્ખું મુખકું ચળકતી
આંખો અને ઠીક નાકને લીધે તે ધણું
મનહર દેખાય એવી રીતે ધણી વખત
જેવામાં આવ્યું છે કે કોઈ ખુબસુરત
લાંબો વખત ટકી રહેનારી હીલચાલ
ચેહરાને મનહર બનાવી દે છે. અને
જો તે હીલચાલ ન હોય તો ચેહરા

તદન સાદો અને ફીકો. દેખાશે. ખરું એ છે કે ધણું કરી ચેડગની મનહરતાનું મુખ્ય કારણ દિલ આકર્ષનારી હલછી હંસી (ખુશ ચેડગ) હોય છે ઉપરાંત મુખડાની મનહરતામાં ડેટકોઠ ભાગ વાળની ખુબસુરતીના પણ હોય છે.

ચાળીસથી સાઠ વગસની વયમાં ચે હશે અને શરીર ડેટલેક દરે જ રી થઈ જાય છે. એ સમયમાં બાળ વયની સુંદરતા ફરીથી એક વાર દેખાવ આપે છે અને તે પછી કચળીઓ પડવા માટે છે. અને હુસ્ન હમીશને માટે ત્રિદાય થઈ જાય છે. પણ ડેટલી સ્ત્રીઓની ખુબસુરતી બીજાઓ કરતાં ડેટલીક સુદૃઢ સ્વધારે પણ ટકી રહે છે.

હુસ્નને માટે તંદુરસ્તી જરૂરી છે તંદુરસ્તી એજ હુસ્નની મુળ છે. તંદુરસ્તી જતી રહે તો ખુબસુરતી પણ ધીમે ધીમે ખસ્તી થાય છે. ખુબસુરતીના આધાર આ ત્રીપુટી ઉપર છે

૧. આરોગ્ય આત્મા, ખરું અંતઃકરણ

૩. તંદુરસ્તી શરીર એ જાખનો પુરતી હશે ત્યાં સુધી સુંદરતામાં પણ કમી થશે નહીં. જે મનહરતાનો જીવ છે. પછી તે એક શુભાખના દુઃખમાં હેય અથવા કોઈ સુંદરીના રૂપસારમાં પણ ખનાવટી હુન્ન, બીમાર હુસ્ન છે જે

જમાનાની સાથે દલતો જાય છે. કાયમ હુસ્નની જડો તંદુરસ્તીની અંદર ધણી ઉડી પડોચેલી હોય છે.

હુસ્ન દુનિયાની બીજી ચીજોના જેવું નથી તે તો દુનિયાની ચીજોનો જીવ છે. તે ઉત્પત્તિની દૃષ્ટિ ચીજોની અંદર પેવરત છે અને જે ડેકાણેથી તે જોણું થયેલું કે ચાલ્યું ગયેલું જણાય છે ત્યાં એવી નૈનિક ખરાબીની સાબીતી મળે છે જેથી દુનિયા બેચેન બની જાય છે. ધણા લોકોને ખબર નથી, પરંતુ વિવેક સારી રીતભાત, મનહર અદા ખુલ્લો રંગ અને મોટી ચોખ્ખી આંખોને મરી પાવન શક્તિની સાથે મજબુત મખધ હોય છે.

તંદુરસ્તી—આરોગ્યતાને ખોરાકને તાળે છે જે આપણે ખાઈએ છીએ અને હાજર કરીએ છીએ. વળી તે પવનને પણ તાળે છે જે આપણે સ્વાસની સાથે પેટમાં લઈ જઈએ છીએ, વળી અસર થાય છે જે આપણે ભોગવીએ છીએ, દુકામાં આપણી આરોગ્યતા તંદુરસ્તીના ચોક્કસ કાયદાઓ પર આધાર રાખે છે.

માનુઓનો બાબ

“ કુચ્છ નહીં ”

ઉદ્ધુ નઝમ; ગુજરાતી; તરજુમા સાથે

૧ હુસ્ને સીરત ગર નહીં તો હુસ્ને સુરત કુચ્છ નહીં.
દિલ નહીં જખ સાફ તો ચેહ ગોરી રંગત કુચ્છ નહીં.

(જો) રીતભાત સારી નથી. (તો પછી આ) સુંદર મુખકું કુચ્છ
(બીસાદમાં) નથી; (અને જો) મન ચોખ્ખું નથી. તો આ ગોરી રંગત કાંઈ
(ધામની) નથી :

૨ ચાહિયે આકિલ દાગું દો આઝાદ દામે આઝસે;
હય કિનાઅત સખસે અવલા હિસે દોલત કુચ્છ નહીં.

(જે શખ્સ) બુદ્ધિવાન છે. તેને દુનિયાનાં ફંદાથી છુટો રહેવું
જોઈએ; સંતોષ (એ) સર્વોત્તમ છે. અને ધનનો લોભ કાંઈજ (ઉપયોગનો
નથી=ફેકટ છે.

૩ દોસ્ત દિલસે દોસ્તક હમ દર્દી દો તો ખાત હય;
વર્નાહ મુંહ દેખેશી દુનિયામે મોદખમત કુચ્છ નહીં !

(જો એક) મિત્ર અંતઃકરણથી (પોતાના) મિત્રની સાથે
દિલસોજની લાગણી ધરાવતો હોય તો (એક) વાત (મિત્રતા) છે
નહિંતર મોહુ જોયાની (ચાર આંખની યરમની) પ્રીતી (એ) કાંઈ (પ્રેમ) નથી

૪ ચૌહરો ઝન ચાહિયે આપસમે મિલ જુલકર રહે;
વર્નાહ દોનોં દે કિયે ઘર બરમે રાહત કુચ્છ નહિં.

પતિ અને પત્નિએ અરસ પરસ હળીમળીને રહેવું જોઈએ; જો તે
નહિં કરશે તો બન્નેને માટે આખા ઘરમાં કાંઈજ સુખ નથી :

૫ ઝારને બહિલ હૈ તો મરદાંડ પદના હય કુંચુલ;
નેવ દો કમઝોર જીસ્તી વોહ ઇમારત કુચ્છ નહીં :

ઓઝો (જ્યારે) અસણુ છે. તો પ્રૂષોત્તુ' જણવું (પણ) વ્યર્થ છે. (કારણ કે) જેનો પાયો (જ) કમજોર હોય તે ઇમારત કાંઈ (જ) નથી !

૬ લકડિયોંકા ઝેવરે અઅમાલ હસંતા ચાહિયે;
તુકરઝો ઝરસે અગર હો ઝેળો ઝીનત કુચ્છ નહીં !

કન્યાઓને જાણાં કાર્યોનાં ધરણાં બેઘએ આંદી અને સુન્નાથી બે શ્રૂગાર કર્યો હોય (તોતે) કાંઈજ નથી=નકામું છે !

૭ ઐરતોંકી ઝાત પર હય મુન્હસિર ધરલાહે કોમ;
કુર્જસે અપને ઉન્હે અકુસોસ હરાયત કુચ્છ નહીં !

સીઓની બાત લપરજ કામનો સુધારો અટકેલો છે (પણ) ખેદ થત છે કે, તેણીઓને પોતાના કર્તવ્યથી બીલકુલ મેમ નથી.

૮ કુર્દ હય સળમે' વોહ ઐરત હસમે' ધસ્તિકલાલ હય;
મર્દ હસમે' નામકેલી નહિમ્મત કુચ્છ નહીં !

સર્વમાં ને રત્ની શ્રેષ્ઠ છે કે, જણીમાં દ્રઢતા છે, (પરંતુ) મરદ (કે) જન્મ લેશ પણ હિમ્મત ન હોય તે કાંઈજ (હીસાબમાં) નથી.

૯ હો રહી હેં આદિયે ઈસરાફે બેજ ઐરતે;
આહ કયા ઈન્કી નઝરમે' માલ દોલત કુચ્છ નહીં !

સીઓ મિન જરૂરી ખર્ચ કરવાની ટેવ વાળી થતી બાત છે, અકુસોસ મું તેણીઓની નજરમાં માલ મતા (ની) કાંઈજ (કિંમત) નથી !

૧૦ બાધ બેહનોંકા બહમ ઉન્હત શેઆરી ચાહિયે;
એક ઘરમે' રહે કે આપસકી અદાવત કુચ્છ નહીં !

બાધ બહેનોએ એકમેકમાં પ્રેમનું વર્તન રાખવું બેઘએ; (કેમકે) એકબે ઘરમાં રહીને એક બીજા સાથે દુરમની (કરવી એ બીજું) કાંઈ નથી (પણ) વિકાર છે !)

૧૧ સિલક મરવારીદ ઝોયાહય ચેહ નઝમે' દિલ પસંદ,
ચિત્રેદ અહમકગરચે, ઈસ્કી કદ્રો કીમત કુચ્છ નહીં !

આ મન પસંદ પદ બાણે કીમતી મોતીની માળા છે. બે કે મુખ્ય આગળ એની કદર કે કીમત કાંઈજ નથી.

પત્રની ચોરી.

પત્રને ચોરીથી જોવું દીન અને દુઃખી બનનેમાં અનિનીય અને દલકી વાત લેવાય છે, ખાસ કરીને કેળવણીએ અને કુપરેલા લોકો તો આ નીચ વાતને ધણીજ ખરાજ નજરથી જુએ છે, પરંતુ મને ધણીજ અદ્યોક્તની રાએ કહેવું પડે છે કે આ ટેવ અમણુ માર્ગસામાં કે માત્ર અધુરી અક્ષતની સ્ત્રીઓમાંજ નથી પણ સારા કેળવણીવા લોકોમાં પણ છે, ચોરીથી કાગળ વાંચનારને કાંઈથી જાણતું નથી પરંતુ કેટલીક વખત સખનારને તેથી ભારે ખમ્બુ પડે છે.

કષ્ટક કરીએ કે કાગળમાં કોઈ એવી વાત નહોતી, જેથી કાંઈ નુકસાન પહોંચે તોપણ લાગણી દુખવાવાતું પાપ તો નકદી થશેજ, કે મારો અજ ખીજાએ કેમ જોયો? કેટલીક યુવાન ડાહ્યા જેમનાં તરતમાંજ લગ્ન થયાં હોય છે તેણીઓ પોતાનો પતિ તરફ લખેલા પત્રે રવાના કરવામાં ધણીજ સલાહથી કામ લે છે. માત્ર એટલાજ વિચારથી કે કોઈ અમારો પ્રેમ પત્ર વાંચી ન લે? અને મોટા લોકોમાંથી કોઈના ઉપર વિશ્વાસ રાખીને પત્ર દપ્તમાં નાખવા માટે આપે છે. હવે જો તે સખસ જેની ઉપર ભરોસો કરવામાં આવ્યો હતો તે વિશ્વાસ ધાત કરે તો કેટલા ખેદ અને અદ્યોક્તની વાત છે, અને ભયારે તેને જોણે ધણી કલાણથી પત્ર લખ્યો હતો, અને સખત તાકીદે કાઢી હતી કે જુઓ એની ઉપર ફેફડની નજર ન પડે, ખબર પડશે કે મારો પત્ર ખોલવા અને વાંચવામાં આવ્યો છે તે કેવી ભારે લજ્જા અને દિલગીરી થશે. પરંતુ જેમને ચોરીથી પત્ર વાંચવાની ટેવ હોય છે તેમને કો વાતનો ખ્યાલ વરીકે આવતો નથી તેમ જોવો પણ વિચાર

યતો નથી કે જેને એવી રીતે કોઈ આપણો પ જોઈ શકે તો આપણને પણ રજ અને અદ્યોક્ત થશે કે નહીં.

મારા ધમજવામાં તો પાત્રી ચોરી રૂપિયા પેલાની ચોરી કરતાં પણ વધારે ખોટી અને ધણીજ નીચ વાત છે. રૂપિયાના નુકસાનનો તો કોઈપણ રીતે બદલો વળતો સંલપિત છે પરંતુ ચોરી પત્ર વાંચવાથી જે નુકસાન પહોંચી જાય છે તે જોવો હોય છે કે પરતાવા અને અદ્યોક્ત કરવા સિવાય ખીજો કાંઈ તેનો બદલો હોઈ શકતોજ નથી. મારી મળનરી એક ખાતુ નો વિચાર છે કે નેણી કોઈક અવસર પ્રસંગે ગઈ હતી ત્યાં કોઈ રીતે તેણીના કાનમાંથી શેતાનું જડાય કથકુલ નિકળી પડ્યું જે આસરે શો સવાસો રૂપિયાની કિંમતનું હશે, જોગજોગે તેણીનો પતિ ધણીજ પાછો મિત્રજનો માણસ હતો, ખાતુને પોતાના ધણીના મિત્રજની ખબર હતી, વિચાર થયો કે આ નુકસાનથી તેણી સખત નારાજ થશે, અને કોણ જાણે ગુસ્સામાં આવશે શું થા શું કરી નાખે. તેથી ઘેર અવતરતી નરન પોત ના પીયરમાં પત્ર લખ્યો કે મારે કષ્ટ, ન માવી રીતે જોવાઈ ગયું છે. મારે આપ તા શી રી પત્રની લખને ઉઠી તુ મને કમાણું દેશું મોકલી આપો પછી આપ ત્યાં ધીમે ધીમે માણુ તમાર કરાવી લેજા હું અદ્યોક્ત રૂપિયા મોકલી આપીશ.

પત્ર લખીને દપ્તમાં નાખવા મારે આકરડીને આપ્યો અને સખત તાકીદે કરી રીધી કે કોઈ તેને જોવા પામે નહીં. જોગ જોગે આ વાત કાંઈક ઠેકાણે ઉભી રહેલી નથુંદ સાંજાળની હતી; મનમાં શેતાને દરેકરૂપી કાંઈ અને દશાશી, મામાને જોલાવી, કાંઈક આપી

હાલને આમવા ધમક વી બીજરાવીને તેની પાંચેથી પત્ર લખને વાળ્યો અને જે વખત ભાઈ આવ્યો તેને સપળી હાજરેત કહી સભાની હવે શું હતું ? ગુરુદાસે ધરમામેદર ૧૧૦ ડીઝીપર ચઢી ગયો. આ તરફ વહુને ખબર મળી કે સપળી હાજરેત જાહેર થઈ ગઈ છે એટલું જ નહીં પણ હવે તો મામલો વધારે ગુચ્છાઈ ગયો છે, કાણ જાણે કોઈ પતિ શું કરશે ? મન પર સ્થાપન મરતી બેસી મન, અને જાણકને માટે જે અપીલ હતી તે પોતે આજ ગઈએતો બહુ થયું કે અપીલ થોડુંક હતું તેથી પોતાનું કામ કરી જઈ નહીં ચોડી વારમાં ધરવાળાઓને ખબર પડી મન, ડોક્ટર હાજમ વિશે બેગા થયા, મદા મહેનતે છવ બચ્ચો પણ ધર ઉજડી ગયું, કેમકે સાસુ અને ધણીના મતમાં એ મજબૂત આવ્યું કે હવે તેણીને દરમા રાખવી મુનામિલ નથી જેથી તે આપડીને પીપર એ કલાવી દીધી.

હવે વિચાર કરવો જોઈએ કે આ સમજો કિસ્કા અને ગરબાડી કેમ થવા પામી ? માત્ર પત્રની ચોરીથી ? તે પત્ર ચોરીથી જોવામાં ન આવેને તો એ કમલ હિલા થવા પામતેજ નહીં.

આ કોરસાથી તે જોડેનાને જોમનામાં આ નીચ ટેવ હોય તેઓએ ધડો લેવો જોઈએ. અને ખરા અંત કરણથી આ જોડી ટેવથી તોખા કરી હમેશ બચવાની ફેરિલ કરવી ધટે છે, તેમજ સપળા પ્રપોચ પોતાની અબજાઓ સાથે મોહબમત અને પ્રેમથી વર્તવું જોઈએ જેથી તેણીઓ પ્રેમની કલરદાન બની વધાર અને એવા ગુનારનાર બને નહિં કે તમારી એટલી ધણતી રાખે કે સંદર્શ નુકસાન થતાં બીકથી પોતાનો માણુ ખોઈ બેસે.

(સરીફખીખી)

ઇસલામીઓ માટે એક નાદીર તોહફો એક અબજબ ખુશખબર.

ઈમામ મેહીદીનું ઝુહુર.

મજકુર વિચિત્ર ગાખતો જાણવા માટે જલદી મંગાવો ઈસલામી.

ખીશારત.

જેમા એક મશહુર આલીમની સફરના એકવારો નતાશવામાં આવ્યા છે. (૧) જુદી જુદી જગ્યાએ અને મહોટા મહોટા આલીમોની ઝુહુર વિશે ઝમાની આગાહીઓ (૨) કેલકાક શર્હીલ આલમશીની મુતાકાલ (૩) રોખ સન્નુસીની મુતાકાલ અને તેમણે આપેલી ઝુહુર વીરે ચોકસ ખબરો અને નીશાનીઓ (૪) મેદ લરમથી લરપુર ખવાળો (સ્વનાઓ) (૫) ઝુહુરની અલામતો વગેરે (૬) આલમા સાથે ઝુહુર ગુફતય શુ રોખપણ ઇસનામી આ રીસાવો જોયા વગર રહેશે.

જલદી મંગાવો નહીં તો પેહીરી ઓડીચન તમામ થઈ જવાથી સાચા આપને મેહરમ રહેવું પડે ! રીસ લા કટોકટ તમામ થતા જાય છે.

ખીશારત ભ.ખ ૧ લો ઝુહુરાતી ઇરદુ ૦-૧-૦ ખીશારત ભ.ખ ૪ લો ઇરદુ ઝુ નથી ૦-૧-૦

" " ૨ " ઝુહુરાતી ઇરદુ ૦-૫-૦ " ૫ લો ઇરદુ ઝુ નથી ૦-૧-૦

" " ૩ લો ઇરદુ ઝુ નથી ૦-૧-૦ જમારપ નામ ઇરદુ ૦-૫-૦

આ કીતાબ હાજમ જમારપ કે જેઓ ઇરાનના રહેનશાહ ગઘતાયપના વઝીરે આજમહતા તેઓએ આજથી લગભગ ચાર વર્ષ પહેલાં લખેલી છે તેમાં કીયામત સુધી થનારા અહેવાલ નુજુમના દોસાનથી આપેલા છે.

આપને ખીશારત ઝુહુરાતી જોઈએ કે ઇરદુ તે જણાવવું.

અખખાર ઓડીસ.

સીધપુર—નોર્થ ગુજરાત.

AKHBAR OFFICE

Sidhpur—N. Gujarat.

જર્મનીના કચસરની વીડી.

જર્મનીના કચસરની પાસે એક વીડી છે જેની તવારીખ ઘણી વિચિત્ર છે. તે બાદશાહી કુટુંબની એક તાવીજ સમજવામાં આવે છે. શાહશાહ જાનના સમયથી એવું ચાલ્યું આવે છે કે જર્મનીના રાજા પોતાના મરણ વખતે પાટવી જે એક રીતજાન્ય કવર આપે છે, જો કવરમાં એક વીડી હોય છે. જેમાં એક કાળા પથરાતું નંબર જડેલું હોય છે. શાહશાહ જાનની ઓ જ્યારે મુલાવડમાં પોતાના બાળક સાથે પલંગપર સુતેલી હતી તે વખતે એક માટું દેડકું આવીને પલંગપર ચડી ગયું તેણે

પોતાના મોઢામાંથી તે પંથર કાઢીને ત્યાં નાંખ્યું અને પોતે ચાલ્યું ગયું.

એ પથરાની બધી સંભાલ લેવામાં આવી અને તે તેણીના ઘણીને આપવામાં આવ્યું. વડા કચસર દેડકું તેની વીડી પર જડાવી લીધું.

હાલના કચસર વીલીયમ બીજા પશુ તેને અમુલ્ય જવાહર સમજીને સમજા મોટા મોટા પ્રથમે હાથમાં પહેરે છે અને મુજારક સમજે છે.*

ચોકડા કહે છે કે ગંડા, તાનીઝ, જંતર, તંતર અને તોટકા ને સર્વ વહેમ છે અને મુખ શોકાન્ તેનો ઉપયોગ કરે છે, પણ શોખ કરવાની શાન્તિ થયું છે કે દરેક પંકડીના શોકા તેનો ચમન રાખે છે-એક દાખલો જર્મનીનો ચાપચો જે ખીલ પણ આજન ઉપર પ્રગટ કરવામાં આવ્યો. એકીદર.

ચલુરૂપી રતને જાળવણું એજ હાંડગીની મોટી દોલત છે.

મુલક મરાઠુર જામનગરનો પ્રખ્યાત સુદ સાચાપમેલીના મુરમો.

(આ મુરમો વાપરવાથી આંખના અસંખ્ય દરદીઓ ફેલેલાં થાય છે.)

સર્વ મુખને ચલુરૂપી રતને જાળવવા શરીરના તમામ અંગવયો કરતાં વધારે જરૂરું છે. જેનો સાંધનતરીકે અમારો મુરમો આંખ, આમર, પાણીનું ખરણું, કુલું, પરવાળાં ખીલ, ખટકો, કટણ, કુખવા આવડું, અંગાંજી, જાંજી, જાંજી આંખના ગરમી રતાય, ચીપંકા યત્ર પાપણું ખરણું તથા ચોટી જવું, કીડ, આંખની તથા ખીજાં વિકારથી થતાં આંખનાં અસંખ્ય દરદો જેવાં કે ધુમાડાથી બહુ વાંચવાથી, ઉભંગરા કાવાદિ ગમે તે કારણથી થયેલ દર્દનું નિવારણ કરે છે. આ મુરમો રોગી તથા નિરોગી, તેમજ વાંચકવર્ગ તથા સેખકવર્ગ તમામને એક સરખી રીતે હાવડાકારક થઈ પડે છે. કિંમત નંબર ૧ તોલા ૧ ના શ. ૧૦ નાં. ૨ શ ૪ નાં ૩ શ. ૧૧ નાં. ૪ શ. ૧ નાં. ૫ શ. ૦૧

આ મુરમાના ઉત્તમપણા માટે મે. યેકટર નરસીભાઈએ ધણો વખત વાપરી ઉત્તમ સર્ટીફિકેટ આપેલ છે. જામનગરનો અરખરો પ્રખ્યાત મુરમો કોનો છે તે જામનગર ના લોકોને પૂછવાથી ખાતરી થશે. અમારો મુરમો મોટા મોટા રાજા રજવાડાંઓમાં પણ વપરાય છે આ મુરમો અમારા વંશપરંપરાથી જનતા આવેલો છે.

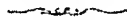
મુદ્રાં હસમાલજી અમીજી અત્તરવાળા,

પત્રવહેવાર—ધસાજ મુદ્રાં હસમાલજી, અત્તરવાળા.

હીરા-માણિક.

હિરાવ પથ્થ-માણસનો સર્વથી મોટો સહુ છે ! (યાચર)
 ઉદ્યોગ-ઉત્તમીયું પશ્ચિયું છે. (તોરડો)
 નૈતિક શક્તિ-દુનિયાપર હકુમત કરે છે,
 નદિ દે હેતુનિયત પથ્થ-(હાલ્ડેન)
 કુતેલુમંદી-એક એવી વસ્તુ છે જેને લંડન વાસીઓ ધર્મની પેઠે પુજે છે ! (ગડસ્મેન)
 તક-થી દરેક સખમે લણ લેવો જોઈએ ! (કાર)
 તકરારી-માણસ એવા બહી અમાન છે કે જે પાણી વગરના તલાવમાં જળ નાંખે છે. (મોરલે)
 નેહી-ની નિશાની ખુમમુની છે ! (એમરસન)
 મિત્ર-એળવવાની હિતમ રીત એ છે કે પેતે મિત્ર-નિમ્ન બની જાયો (એમરસન)
 તવગરી-વંદરા રિનાની દોલત, મુફલેમી

દરવાં પથ્થ ખરાબ છે. (એમરસન)
 હીંદગી-નો હેતુ, જોધની એક શાકળ છે જેને દરેક માણસે સમજ લેવી જોઈએ. ૧
 હિસાહ-જે મદાન કામે કલિદાસમાં મોંઘાર્યા છે તે માત્ર હિસાહનું પરિણામ છે. (એમરસન)
 સાચો ટેગલકેત-માણસ કોઈ સભ્ય સ્થાપવાને બદલે પાઠશાળાની સ્થાપના કરે છે (લોર્ડ રોઝમરી)
 સલાળ-માપણે કોઈ મનદર વસ્તુ માત્ર કંવા જતા એટલી સલાળ નાખવી જોઈએ કે કોઈ અન્યત્રી બાબત પડતી મુશ્કેલી ન આવે. (૨)
 માલની સલાળ-તેજ માણસ કદી સક છે જે દરેક પોતીસ અગર પરવા શખસોને ચેર અમરે.

આટલી વાણાની જીવુછન કરીનાહન ટેન્ડેટ એન ૧ . ૨૦ ની સીડી ૧ ના ૧૨ આ
 આટલી વાણાની જીવુછન કરીનાહન ટેન્ડેટ એન ૨ ની ૧૦૦ ની સીડી ૨ નો ૩ ૧
 આટલી વાણાનું એગ્રુમિદ્યર તાવ મેવેરીયા વિગેરે માટે કી મત ૩ ૧
 આટલી વાણાની એગ્રુપિદ્યસ મેતેરીયા, તાવ છન્દુએન્ડ ની માટે કી મત ૩. ૧
 આટલી વાણાની ટેનિક પિન્સ અસકિન, નાગદાઇ વિગેરે માટે કી મત ૩. ૧
 આટલી વાણાનું કુચ પારર (નતમંજન) કી મત ૪ આના.
 આટલી વાણાનું રીંગરમ્ એક્સ્ટ્રેક્ટ દરાજ વિગેરે માટે કી મત ૪ આના
 સપળા કવાળાઓને ત્યાંથી મળી ચકરો અચત લખો.
 ડા. એચ એસ. બાટલીયા સન્સ અને કંપન લીમીટેડ
 નં. ૨૪ વાંલી ૧૮ મુબઈ, ૨

તારનું સરનામું " ૩૩ બાટલીયાનું હાઉસ "

“ પ્રેમની પેટી

અને

સ્નેહની સાંઠી ”

(એક અચળ પ્રેમની સુશોધ સ્નેહ વાર્તા.)

સાંધણ પૃષ્ઠ ૧૯૨ થી

પ્રકરણ ૬૬.

આજ કાલ ધીનેજાપુર શહેરના વાસીઆ ઘિલાય જન્માય છે. કારણ ત્યાંના લોકપ્રિય દીવાન સાહેબના જન્મ અને સફળ સંપન્ન પુત્ર મધુકમારના દાસ કેટલાક અકવાડીઆથી પેતા મળતો નથી. ગીબમ ફળનો સમય છે. આજે અમીર મહેલના દીવાનખાનામાં સનત-કુમાર, માતાજી, અને પિતા દીવાન સર્વત્ર એકઠા મળી કાંઈક વિચાર તથા વાત ચીત ચલાવે છે.

પિતાજી કહે સનત ! આજે અકવાડીઆના અકવાડીયાં થયાં બાદ મધુને કામગીરી પત્ર નથી વળી કેટલીક રથને તપાસ કરાવી પણ જીલકુત પત્રો લાગતોજ નથી.

હવે ક્યાં જોગ કરવી તે સમજાતું નથી ગમે તેમ મારીએ છતાં કાંઈ વિપરીત યજ્ઞલ દોલુ ન્તર્ય, નહીતો જે મધુની દરોજ દપાલ આવતી રહેતી તેની બે માસ થયાં કાંઈપણ શાગ મળતી નથી, આ કાંઈ અત્યંત અત્યંત કારક કહેવાય નહીં. કેહનપુરના રાજાનો કાચી-

પુરીના ગંગા તટપરનો અંગતો દાસ તદન નિર્જન છે, એવો સંદેશ મધુ કાલ રોજ પુરીના પુરોહીત ત-પ્રધી મળ્યો છે.

તપાસ કરતાં કાંઈ પત્રો મળતો નથી એવો ત્યાંના રેડ કારખારીનો કામગીરી છે.

સનત કુમાર કહે, પિતા-માતા તમો જીલકુત દીવગીર થશે નહીં હું આવતી કાલે રૂપેથી અલ મેંદરી કાચી જણાય અને બાહને પત્રો મળશે ત્યારેજ પાછો આવીશ.

કાચીમાં પણ હવે અને ફારીઆ લોકો શુભ વાદ કરી રહ્યા છે એવી ઉક્તિ વાતો સંભળાય છે, તે કદાચ સાચી પણ નહીં.

ઉપર પ્રમાણેના આત્મીક વચનો કહી સનત કુમાર પોતાના ખાનગી રૂમમાં મુસાફરીના સર-આમાનની તૈયારી કરવા ચાલી ગયો ગમે તેવા સદાચીત અને ડલા પુરોહીત પુત્ર પ્રેમથી આત્મીક કયા માતા-પિતાને દીલગીરી ઉપત્ત્યા વિના રહેતી દશે, દીવાનજી વિદ્યાન તથા મમલુ છે. છતાં તેઓ ઉદાસ અદેરે મદાગમને મળતા

જગી જોડાવી દરબારગદ તરફ ચાલ્યા મહારાજ
કહે પધારો દીવાનજી કેમ આપારે આમ અચા-
નક આવવું ચલું ? બાપ મધુકુમારનો કાંઈ
કામજી પત્ર આવ્યો છે ? દીવાન કહે ના-નામ-
દાર ધણી શોધવેળ કરાવ્યા છતાં તેનો ખીનકુવ
પત્રો કાઢતો નથી, પુત્ર અને પુત્ર વધુ કાઢ્યા
અને જળવાયેલા છે, જો તેઓ સુખશાંતિમાં
હોય, તો નિયમિત કામજી પત્ર લખ્યા વિના રહેજ
નહી, છતાં આ બનાવમાત્રો મને તેમ કાંઈ વિષ-
રિત થયેલું બાપે છેજ. અને તેથી અવતી કાવે
મેલથી મારો સનત કાઢી જવા વિચાર રાખે છે
તેમાં આપ નામદારની શુ સલાહ છે ? તમને કહે
બગબર છે દીવાનજી પોતાના માણસો ત્યાં જઈ
તપાસ કરજો તો એમ તપાસ કે કાંઈક
કાંઈક ખાતરી મળશેજ એ મારા પુત્ર પ્રતા-
પને પણ જવા અજ કહ્યું તે સનત કુમાર
ને વખતે ઉપયોગી થઈ પડશે વળી તમે
મારા નામથી કાઢીના રાજને એક ખાસ પત્ર
લખી દો કે તેઓ આ કામમાં હોકરાઓને
જોડીને મદદ આપે ઉપરાંત આવું બાળુના
ખીજા રાજ્યાધિકારીઓ ઉપર પણ દત્તારના
સહી સીકા સાથે લખેલો મોકળો આપો કે
તેઓ પણ આરુપાસ તપાસ ચલાવે આ કામમાં
હવે વીજળ કરશે નહીં કેપર પ્રમાણે વ્યવ-
સ્થાની વાતચીત ચાલે છે તેનામાં રાજકુમાર
પ્રતાપશ્રીહે આવી પિતાને પ્રણામ અને દીવાન-
જીને સલામ કરી મહારાજ કહે કુમાર આવતી
કાલે કાંઈ સનત કુમારની સાથે તારે કાઢી
જવાનું છે. પ્રતાપ કહે કીક પીતરી શું કહ્યું
મધુકુમારબાઈનો કાંઈ પત્રો નથી લાગે શું ?

દીવાન કહે ના કુમારશ્રી હવે તમે પત્રો
મેળવી લાવો ત્યારે ખરા, રાજકુમાર કહે દીવાન
સાહેબ ! હું અને સનત બન્ને યજ્ઞને આપી
ફુનિઆનું પક ઉપાડીને પણ મધુકુમારબાઈની
ખોજ કરી લાવીશું, કાંઈ ખાતાજમાં તો નહીં

પેશ હોયને ? દીવાન કહે કુમારશ્રી ધન્ય છે
તમારા ઉત્તમાદને વધુ શું ? મહારાજ ! હવે મને
રમ્મ છે ? સધળી ગોઠવણ બંધને સત્વર કરી
નાખું છું ! રાજ કહે હા, પધારો આવા કાર્યમાં
દીન થવી જોઈએ નહીં.

પ્રકરણ ૭ મું.

પ્રેમવત્તાની નાની બહેન સ્નેહલતા બપોરે
પ્રેમલતાને સાસરે વસાવી હતી ત્યારે તેની સાથે
સ્નેહલતાને માટે એક બે માસ બહેનની સાથે
રહેના આવી હતી તે અપારે પણ અહીં છે
બંધાણી છટ્ટા ધારણમાં અગ્યામ કરતાં અગ્રેષ્ઠમાં
પાત્રમું ધારણ શીજે છે.

બહેન-બનેલી મુઝારીમાં ગયા અને કહ્યું
પછા ક્યાં નહીં તેથી તે આજો દીવસ ઉઠામ
રહ્યા કરે છે વખતે અશુભાન પણ કરે છે
પ્રેમલતાને કાશીથી દરરોજ તેનાપર પત્ર
આવતો અને તેમાં લખેલી નવી જુની ઐતિ-
હાસીક બાતોનું વર્ણન વાંચી સ્નેહલતા
આનંદ પામતી પણ દાન કેટલાક દીવસોથી
બીજાકુવ ખબર અતર આવતી નથી જેથી આ
ડાહી છોકરી દીલગીર રહે છે. પ્રેમલતાના
સામુ-સસરા અને સનત કુમારને આ ડાહી
બાળકીનો સ્વભાવ મનુજ ગળી ગયો છે તેઓ
તેને ખરા અતઃકરણ પુરંક ચાલે છે. અને
તે આનંદી યદરાવળી બાળકીની સૌ કાંઈ
તારીફ કરે છે. સ્નેહલતાને સગીરનો સારો
ગોખ છે અને તે પ્રેમલતા પામેથી સારંગી
બજાવતું કામ થોડું થોડું શીખી છે-સાંઝે
સસરે ધરના સધળામાણુઓ એકત્ર મળી
સ્નેહલતા પાસે સારંગી અને સગીત ગવરાવે
છે તેના મીઠા-મધુરા સગીતથી સનત કુમારને
અહો આનંદ થાય છે. છતાં હાલમાં તે
આનંદ ઉડી ગયો છે અને સનત કુમાર કાશી
જવાની તૈયારી કરી રહ્યો છે.

આ તરફ રાજકુમાર પોતાના પ્રવાસનો સરસામાન ગોઠવાવી રહ્યો છે. એવામાં મહારાજાના આગમન થયું. કુમારે નમસ્કાર કર્યો અને જોશ્યો પિતાજી હું તૈયાર થઈ ગયો છું, હવે કંઈ આગા છે. રાજા કહે ! પુત્ર આજે હું તમારી બુધ્ધિને કસોટી ઉપર મુકવા તૈયાર થયો છું—અને તે વાસ્તવિક છે. કારણ હવે તમે બાળક નથી. માટે હવે તમારે કાળ સિદ્ધ કરી તમારી હુશીઆરી બતાવવી જોઈએ તું રાજવંશી છે અને સતત કુમાર ખાનદાન કુળનો અધીરવંશી છે—હુનિઆ અને દેવ-પર-દેશમાં-ભિન્ન ભિન્ન ભવતા કાળેક, અને ચાલાક મનુષ્યો વસે છે તેમના પ્રગંભમાં આવતા સંપુર્ણ સાવધાન રહેવું જોઈએ તથા કુમાર ! હરકોઈ રીતે મધુકુમારનો પતો મેળવવા જોઈએ.

રાજકુમાર જોશ્યો પિતાજી ! તમારી કેળવણીના પ્રતાપે જેવી વાત તેવા વિચાર અને જેવા યુનો તેવી તમામ મારવાનો પાઠ હું શીખ્યો છું, અને સતતકુમારભાષિતો મારા કરતાં પણ ચાર ધણા હુશીઆર છે તે આપ જણાવે છે. જો આ હુનિઆમાં કોઈ પણ મધુકુમારભાઈ હશે તો તો પતો મેળવી.

યુજ. એમ ચોક્કસ સમજવું પીછું શું ?

રોશનપર જવાનો વખત થવા આવ્યો. એટલે નિત્ય કર્મ આટોપી સતત કુમાર તૈયાર થઈ આવ્યો કે તુર્જ બન્ને ઉછળતા યુવાનો સારસામાન ગોઠવાવી ત્રિકોટીઆમાં બેસી રોશન તરફ રવાના થયા. પાછળ દીવાનજીની બેઠી પણ વળાવા રોશનપર આવી પાંચ દશ મિનિટ નહીં થઈ જાય તેવામાં હેલન્ટા મેલે સુખવાટ કરતો રહેલો આગળ આવી જોશ્યો કાશીમાં તથા બીજા અન્ય રથોમાં બહુ સાવચેત રહેવા જોઈ છે હરેક કારમાં ચાલાકી તથા મુકિતી પગલું ભરવું. જરૂર પડે તો પોલીસની મદદ લેવા બુલવું નહીં. જે જે દર્શાવત અને તેના નિયમિત પર લખતા રહેવું. ઉપરોક્તી કુચનાઓ બન્ને મિત્રોને દીન આપના હતા. તેવ માં ગાડે વીરક મારી રડાદી-ગમેલના જે પદા બન્યા દેવ ઉપરી, જેત તમામાં વેગ વધ્યો અને મેલ દ્રષ્ટિમાંથી આગળ નીકળી ગયો.

તા. ૧૫ મી
જુન ૧૯૧૫ } રતનલાલ નાગરદાસ વંકતા.
જોશ્યો.

 એન. હમીદનો

જગ પ્રસિદ્ધ ——— રેડ જમીકા

સારસા પારિલા.

લાહીના બીગાડ અને જોટી ગરમી દુર કરવા

માટે સર્વોત્તમ સારસા પારિલા આ જોડજ છે.

શીશી ૧ ની હીંમત રૂ. ૧૧ ત્રણશીશીના રૂ. ૫૫.

સોલ એન્ટ. ઉપ્રાહીમ હસનગઢી-માંડવી પાસે-વડોદરા.

વી. એચ. ઝવેરિયનની કં. } મુંબઈના } શા. બી. વણાસીદાસની કં.
ખલાસી ચકલા મુંબઈ } એન્ટા. } છીપી ચાલી મુંબઈ

માયાને ઉપાલંભ.

માયા નહી તારે વિશ્વાસ, નહી તારે વિશ્વાસ—માયા
 મોહ રૂ' તુ જગમાં જાસે, ઉપજવે બહુ ત્રાસ,
 પ્રભુ નામ જન તુંગી વિસારે, લંપટતાનો કરે પ્રકાશ,—માયા
 અનીનિ અર્થઈ કરે જન તુર્થી, પાપથી અધ થતા તુજદાસ
 મોહ પાસથી જાંધી નરને, જતાવે નઈ નીવાસ—માયા
 મત્ય અસત્યનો ભેદ ન તારે, અંધકાર તુજ પાસ
 પ્રપંચની તુ જની વિધાના, બાધે પ્રપંચી પાસ—માયા
 ઝેર વેર બહુ તુમાં જાણુ, કરતી બહુ કંકાસ
 ક્ષીવર દેરો દાસ કંકુ ના, કરતો સત્ય ઉત્તમ—માયા

તા. ૨૮-૪-૧૫

હાલ સુલતાનપુરા.—વડોદરા.

} કડુ મોઘાભાઈ મહેતા—પેટલાદ

નિયતુ નામ આપતી ડયરીમાં મોઘો રાખો તે લાલ થશે !

ISRAHIM ABULKADAR,

General Paper Merchant No 47 Sutar Chawl—BOMBAY.

રફ અને મલેડ પ્રિન્ટીંગ પેપર કમલ
 અને સિંગલ પુસ્ટીસ્ટેપ કમલ, સાદા
 તથા શુકના મારજલ સાનેરી રૂપેરી
 પાઉડર, તેમજ દરેક જાતની છાપવાની
 સાદી વિગેરે વેચનાર.

બહારગામના ઓર્ડરો પર પુરતુ લઈ
 આપવામાં આવે છે એક વખત દ્રાવ્ય
 ઓર્ડર આપવાને ખાસ લલામણુ કરે
 વામાં આવે છે

SUPPLIES —
 ROUGH GLAZED
 Printing Paper
 DOUBLE & SINGLE
 Foolscap Paper
 NATIVE ACCOUNT BOOK
 Paper
 MARBLE PAPER OF
 Every Kind,
 ACCESSORIES FOR
 Book-Binding
 PRINTING INKS, GOLD
 Silver Dusts Etc, & Etc.
 Mofussil Orders will be
 despatched V. P. P.

ઈસરાહીમ અબ્દુલકાદર

જનરલ પેપર મરચટ-સુતાર ચાલ નં. ૪૭-મુંબઈ

ચારતરતું.

મૃત્યુ
લોકનું

અમૃત

અમૃતખંડુ.

સર્વ
વ્યાધી
હર !

નિચેના રોગોમાં ખાસ તાત્કાળીક ગુણ કરે છે.

મંદ જ્વરાગ્નિ.
અપચો.
ખાટા ઓડકાર.
તીખા ઓડકાર.
મરડો.
ઝાડા.
હંદી.
કે.લેરા.
તાણ.
આંકડી
ચુંક
પેટમાં દુઃખવું
પેડુમાં દુખાવો
શુળ
કિદર શુળ
ઉદરમ-ખાંસી
હમ
સરદી
સળેખમ
વાંધણી આવવી
ઉઠાંટિઉં

માથાનો દુખારો
આદાશિશી
માથાના સણકા
આંખો: દુળવી
હય
સંધીવા
ગળામાં ખરખરી બાજવી
સંઝણ
નાયુર

દાંતમાં પીડા
દાઢમાં કળતર.
અવાળાં ફુલવાં.
ગોં આવવું.
ગોંની દુર્ગંધ.
મળચ આવવી.
કર્ણરોગ
દાંડ.
ખસ.
ખરખરવું
ઠરોળીયા
ગડગુમડ
દાઢ-બળના
ચરડા
સોજા
ધસારા લાગવા
લોહી નીકળવું.
ધા પડવા
ધા પાકવા
ધામાં જીવ પડવા
દાઢી જવું

લકવા
સાંધાઓની નળખાઈ
કમરમાં પીડા,
કરોડનો દુઃખાવો
સર્વ પ્રકારના કળતર
ત્યા દુખાવા
નળખાઈ
પીનસ
અધોગવાયુ

મુસ્તી.
બેચેની.
નાગરદાઈ.
આળસ.
હરસ.
ગરગી.
પ્રમેહ.
મધુમેદ.
ચાંદી.
ધારાં
વિરેકાટક
ચામાંડી ફાટવી
ચરીરે ચામાં પડવાં
હાથ પગમાં જોરા પડવા
ચંડીથી અકર્ષણ જવું
ખરોળ.
જાંડવૃદ્ધિ
પ્રદર
સર્વ જાતના તાવ
વાળો ન્હાડ
માથાનો ખોટો
માથામાં હંદરી
મધમાંખ } ના જેરી ડંખ
ભમરી
વીંછ }
માંકડ
ચાંચક
મગ્ગર
વંદા
કસારી
ઠરોળીયા
ઉચેધ

વિગેરે
જંતુઓની
પીડા.

દરેક વિભાગની દવાઓની દુકાને મળશે.

નવરંગી બાળ.

સ્નેહી પ્રત્યે.

શું મિત્ર જશે તમે દુર દરો, અમ અંતર વિશે
 યાદ થશે,
 ફરી ન્યાં મળશે, અમ દેશે હૃદયને આન દરો?
 રસ રસવળે ખસ મેળવળે
 અબ્યાસ વિશે મન મેળવળે
 કે દીન કરૂણા પ્રેમ કરી,
 અમ અંતર વિશે યાદ થશે.
 સાથ સાચવીએ નિત્ય નિત્ય નમીએ
 પ્રભુને કાલા ફરીએ, અકૃત્ય સદા/શુભ આચરીએ
 આ ચંદ્ર હૃદયે યદવું
 નહીં ધારો કે પાછા પડવું
 પડવાને માટે તો ચલવું
 નહીં ચલવું તો જ્ઞાને પડવું!
 લેખક

તા. ૨૫ મી એપ્રિલ ૧૯૧૫ } રતનલાલ નાગર-
 દાસ વંતા બોરસદ

તમારા માટે.

તમે યાત્રી રવા હો તો અમાને યોલવા દેને
 લખો છો શું કરો છો શું કરાવે જાણવા દેને
 કરો છો પ્રેમની વાતો બનો મસ્તાન યોગીઆ
 અમારી ભુખિના કટિ તપાસી તોલવા દેને
 દયા ઉપર ખતાવો છો વળી સમભાવ વાણીમાં
 પરિહા બાવની કરવા તમારો મારવા દેને
 ચઢો છો આશમાને બધ કહો પાતાળમાં જાણ
 હૃદયના દારૂ તાણ તમારે જોલવા દેને
 લખો તેવું કરો છો કે વૃથા મોટાઈની વાલો
 ખડ છે કે બધું જોડું બસા અવસોકવા દેને

તા. ૨૭ મી એપ્રિલ ૧૯૧૫ } ભેખક
 રતનલાલ નાગરદાસ વંતા.

જાણનાથ અને છુટક નાના મોટા સર્વે જાતના

ઘડિયાળો, સાઈકલો, ચશ્મા, ગ્રામોફોન,

તથા

. તેને લગતો સર્વ સામાન

જો કીફાયત ભાવે જોઈતા હોય તો
 લખો

વલી ફતેહ મહમદ એન્ડ સન્સ

રાજકોટ (કાઠીયાવાડ)

કારખાનામાંથી પરભારો માલ મંગાવનારા

મીનને.

ખંધુ—આખરે પણ તારી મનોભાવના દ્વારાએ. સત્ય શું તે તે જોળી કાઢકું ! હવેજ તને અનુભવ થયો, " કે એક હિમી મુકાએવ ઇંટ અનેક જામી ઇંટ મુકાવે છે, " જે પહેલું જાણવાની જરૂર હતી તે હવે સ્વમન્ય છે. જે વખત હું તારી સાથે પાઠમાં ઉતરતો તે વખત હું અનેક રીવા આપતો અનેક શંકાઓ કાઢતો અને અનેક ઉત્કાંઠાઓથી છલ્યું તે સીધું કરવા હું મથન કરતો પણ આખરે તારી મનોભાવનાએ ખરું શું તે તને કહ્યું અને પત્રો દ્વારા તે મેં જાણ્યું, જાણ્યું અને સતોડ થયો આનંદ થયો અને તે આનંદમાં કંઈ લખું એમ ધરી મારી મનોવૃત્તિને શાંત કરવા કંઈ લખ્યું " સત્ય સત્યજ આખરે કાળના પ્રવાહમાં ટકી શકે છે " એ વાક્યે મારા હૃદયને આનંદ સાગરમાં નાહી કહ્યું.

મારા વીદ્વાન મીત્રે હવે સત્યતાની પરીક્ષા માં પસાર થવાની તબયારી કરી સત્યના કીર્તિ

મણિની સરખાત કરી. એ જાણીને મારી મનોવૃત્તિ સતેજ થઈ અને તે સતેજ મનોવૃત્તિથી આ લેખ લખવો રાઈ કયો.

મનો જળથી લખાવસા લેખ, દ્વિતાની કૃતિ અસર કરે છે. તે મારા હૃદયે આજેજ જાણ્યું ખરેખર અસત્યતાના પ્રવાહમાં તણાતા અસંખ્ય મનુષ્યો સત્ય અને અસત્યમાં ભેદ જણતાજ નથી. તેમને મનતો તેઓ જે કરે છે કહે છે અને બતાવે છે તે ખંધુ સત્યજ છે ક્યવ જાણના દોષ છે, અને તેથી જગતમાં સત્ય ટંકાઈ ગઈ અસત્યનો અધિકાર પડે છે, તમે તે અસત્યના અધિકારથી મારા ખંધુને મુક્ત રાખો છે અને રાખો અને તેના મધુર શબ્દો મને નીત્ય સાંગમ્યતા દે. કે " સત્ય સત્યજ આખરે કાળના પ્રવાહમાં ટકી શકે છે "

એજ મારી મનોવૃત્તિ છે, પ્રેમ ! એજ મનોવૃત્તિ સ્વર્ણ થાવ એવી તારી પ્રત્યે મારી પ્રાર્થના છે.
તા. ૨૮-૨-૧૫ } કુંક મોઘાભાઈ મહેતા
દાસ સુધતાનપુરા, } પેશલાદ

કેનેયાસાલ એન્ડ કંપનીની સર્વોત્તમ

જી
લા
ખ
ની

જા
ળી
યા.

આ જોળી લેવાથી પેટમાં યુક આવતી નથી મજા જળતું નથી, આજકાને પણ સુ એથી અપાયછે. તેમજ સસ્તીછે, ઘણાજ સરદીશીકેટોથી જેની તારીફ થએલી છે.

લખો—સોલ એજન્ટ.

એચ. એમ. શુક્લ;—

આણંદ.

શુજર સાહિત્યમાં નવિન

સુંદર વાર્તાઓ અને આકર્ષક
ચિત્રો સહિત પ્રગટ થનાર
સચિત્ર પેની સીરીઝ.

ચન્દ્ર હાર.

વિદ્વાન લેખકોની વાર્તાઓ તથા આકર્ષક ચિત્રો સીરીઝના પ્રાદેશને અ. ત્વરમ બેટો વળી મફત બેટો આપનાઈ મિત્રમંડળ માત્ર ૧-૨-૦૦ એડવાન્સ તરીકે બરનારને એક સુંદર પુસ્તક બેટ છુટક નકલ માટે દોઢ આનાની ટીપ્પટ બીડવી.

લખો:—મેનેજર " ચન્દ્રહાર "

ગણેમડી-મુરત.

હું હીટકટીવ કેમ બન્યો ? “ સોનેરી ટોળોતું સાહસ , ”

(વખનાર—રમુજ—ગોરસાહકર .)

(અપરેલ અકના પૃષ્ઠ ૧૯૯ થી ચાલુ—સપ્તર્ષી)

પ્રીય વાંચનાર તું હું કામાંજ સમ-
જ્યો હશે કે આ મહારી શી દશ, પેલો
મેમણુ તહેતું દીવાનખાનું જોતરકુ જોઈ
જાયો કાંઈ નુકશાન થએલું નહીં માલુમ
હવાથી અને મહારા હૃદય બેઠક કાલા-
પાલાથી, ઘણાજ પ્રયત્ને હું ત્યાંથી
છુટવા પામ્યો, ઉધાડે શરીરે ખુસ્સે
માથે ફક્ત એક પહેરેલા પોતીઆભે
વેશતાં રમણીક અને પાછા ઉત્તરતાં
નર્થકર બાસેલા મેઢેલમાંથી પાડે
તીકળી પડયોઃ વાંચક ! મારી અતઃ
મથા આ સમયે દેવી હશે ? તેનો તહેને
અનુભવ થયા વીના તું શું કહિય શક
જે દીવસની રાત્રી ભુખે તરશે અને
નૂતરતાં ચક્ષુએ, નિંદ્રા દેવીના નિયોજે,
સેંકડો સંકલ્પ નિઃકલ્પ સહીત એક
તંદીરના ઓટલા કુંપર કાઢી; ખીન્ન
વસે સ્ફુવારમાં વિચાર કયો કે જો
ખીતા શેઠને ત્યાં આવી ક ગાલીયત
કોઠી સ્થીતીમાં જવું એ ઘણુજ શરમ
વરેલું છે ! ત્યારે હવે જવું ક્યાં ? આ
વસ ધુત નગરીમાં શું દયાળુ મનુ-
ષ્યો નહીજ હોય ? ફીકર નહી; હવે

મહારી પાસે ઠગાવાતું શું સાધન છે
કોઈ સારા માણસને મહારો કુખી અહે
વાલ કહીશ તો તે દયાખાહ મહેને જરૂર
મદદ કરશે એમ વિચરતાં વિચારતા
પાયધુનીપરના ત્રિશાળ રાજ્ય માર્ગમાં
આવી પહોંચ્યો.

પ્રજાતનેા સમય હોવાથી ધર્મા-
ત્માઓ દેવદર્શને જતા આવતા હતા
તેઓમાંના દેટલાકને ઉમા ગમ્પી મહારી
સર્વ જીના કડી સમજાવી તે સાંભળી
દયાળુ દેવોના હૃદય દ્રવી આવ્યાં તેજો
સાથેજ મોલી ઉડ્યા કે “ એ સોનેરી
ટોળીનાં કાવનાં મહેને ” કપડાંની અને
પાછક રાકડ પૈસાની જોડવણુ કરી આપી
તહે મે એક વીંશી હતી ને ખતાવી તેજો
ચાલ મ થયા. હું તે વીંશીમાં જમી
આવ્યો, નિતેલી વાતને વિચારે મુઠ્ઠી ખની
તહે તેટલી દીલગીરી દુર કરવા મનોખ-
જથી પ્રયત્ન આદર્યો, પછી મહારા ઝોળ-
ખાણ વાળા દોકડીઆ શેઠને ત્યાં વડની
ગામીએ ગયો; તેજોએ મહેને ઘણાજ
આદર સત્કારથી પોતાને ત્યાં રાખ્યો.
તેજોએ, કરી હું આવા ઠગ લોકથી

ફસાઈ નહીં લેને માટે ડિટેક્ટીવ વર્તી-
ઓનાં અને ધુર્ત પુણ્યનુભવનાં પુસ્તકો
નાંચવા આણી આપ્યાં. ઘોડાગાડીમાં
પોતાની સાથે બેસાડી હમેશાં બેવા બેવાં
સ્થળોનો અનુભવ દર્શાવતા હતા ? મહેને
રાત્રી દીવસ ધુર્ત લોકોને યોગ્ય બદલો
આપવા, મહારી હોંશીઆગી કીપાવવા
અને સરકારમાં સાબાસી મળવવા, એ
વિચારોનીજ જાંખના થયા કરતી હતી
છેવટે ડિટેક્ટીવ પોલીસ તરીકે બહેર
આવવાના નીર્ણય પર આવ્યો કવે તો
હું પોલીસ ઘાટના રીપોર્ટો, સોનેરી
ટાળીના કાવનાં આરસેની હુપીન-સાહુ-
ચાર-ચેરલોક હોમ્સની કારગીર્દી વીગેરે
વાંચવામાંજ સમયો વખત રોકનાં લાગ્યો
કોઈ વખત સમાચાર પત્ર દ્વારાએ ભેદ
મરેલાં ખુનોતી ખખર મળતાં તેવા ભેદો
ખુલ્લા કરવાને જીવ તદ્દપી આવવો, મહેને
ડિટેક્ટીવ થવાનો ભારે શોખ લાગ્યો
જ્યારે હું નામાંકિત પ્રખ્યાત ડિટેક્ટી-
વમાં ગણામશ ત્યારે કૉનસ્ટેબલો પોલીસ
કમીશનર મેજસ્ટ્રેટ, જડજ અને વધીલ
બેરીસ્ટરો સાથે મહેને સારી જોળખાણ
પથે એવા વીચારો આવતાં હું કુલાર્ધ
જતો હતો; કેટલાક ગુન્હા પદકડા પછી
સરકારમાં સારાં સરદીશી-કટો મળવી ઘણા
માન સાથે નોકરીમાં બેઠાહું ! એમ ધારી
પ્રથમ તો મારફટનાં ખીરસાં કાનુજોને
મંદીરમાંથી બેઠા ચોરનાં ફસાલદાસેને,
કેમરજીમાંથી છત્રી ખાધને ઉઘાવી જનાર
મવલાખલોને શોધવામાં રોકાયો. પણ

એવા સાધારણ કાર્યોથી જગ મથકુર
નામ થઈ શકે નહીં, એમ વીચાર પદ-
તાંતાં રાજદ્વારી પ્રખ્યાત ખુલ્લા પાડવા
લાગ્યો રૂપીઆની મહોટી ચોરી પદકડાં
રાજવંશી ખુનીઓને બહેરમાં લાવવાનાં
સ્વપ્નાં હું બેવા લાગ્યો.

મહેને એક બેઠતી તક મળી આવી;
હું જીતયો હતો તે શેઠની દુકાનેં વહેપાર
ધમધોધાર ચાલતો હતો; હું દુકાન ઉપર
કોઈ કોઈ પ્રસંગે બેસવા જતો હતો, એક
વખત હું બેઠો છું એવામાં એક ચમકતી
આંખોવાળો આણીઆળાં ધાનવાળો
અને ધાતકી દ્રષ્ટિવાળો એક માણસ એ
પેટી ઉપર ચઢી આવ્યો, દુકાનના મુનશી
સાથે આડી અવળી વાતો કરતો
ખીજ બેઠેલા માણસોનાં મુખ તરફ
ખારીક નજરે દ્રષ્ટિ કરી પધારજો સાહેબ
કરી ચાલતો થયો. હું સામોદ્રિક અર્થ
અને માનસ સાક્ષ અને મસ્તક નિધા થો-
ડાક દિવસો ઉપર અવલોધી ગયો હતો.
એ આવનાર માણસનાં કેટલાંક ચીન્હો
ઉપરથી ખરાખર બદમાશ છે. એમ હું
ત્યારથી સમજી ગયો. એક ડિટેક્ટીવ
ને ધાજતી સર્વ સંભાળ સાથે લેની પુઠ
પકડી. તે ઘણી ઝડપથી ચાલતો; થોડક
દુર જતાં એક ખીજે માણસ લેને મળ્યો
તેઓએ એક ખીજના ધાનમાં ગુપ્તગુપ્ત
ખાનગી વાતો કરી લીધી તેઓની મુખ
મુદ્રાના ફરતા પદ્ધતિ ઉપરથી હું તરફ
તરફનાં અનુમાન ખાંધવા લાગ્યો

પેલા પહેલા મળેલા બદમાશના હાથ ના ઇશારાથી હું સહમત થયો કે મહારા શેઠના સંમંપનીજ કાંઈક વાત થાય છે, ઠીક શું કાવતું રચાય છે, તે ખરાખર સમજવું એમએ, પેલા નવો આવતાર માણસ શેઠની દુકાન તરફ ચાલ્યો ત્હને જવા દઈ હું તો પેલા મી. બદમાશની પુઠે પુઠેજ ચાલ્યો તે આબુખાબુ ચો તરફ દ્રષ્ટિ રાખી આવતા જતા રાહદારીઓને ખરાખર નીહાળી ચાલતો હતો ચાલતાં ચાલતાં અમે ધણે દુર ચર્ચગેટ સીટ તરફ આવી પહોંચ્યા ત્યાં એક રડીના મકાનમાં તે પેશી ગયો હું પણ હીમત રાખી તે મકાનમાં જવો પેસવા બેઠું છું તેવાજ એક માણસે મ્હને શેક્યો હું હાજર જનાખથી બોલી બૂક્યો કે જે અંદર ગયા તેઓ મ્હને એક ખાનગી કામ માટે બોલાવી લાગ્યા છે આ જનાખથી મ્હને અંદર જના રજા મળી, એક નાની ઝોરડીમાં એ સ્ત્રી સાથે નીચેની વાત કરતાં મ્હેક સાંભળ્યું.

તે માણસ ઘેર કે દુકાને છે નહીં ધણી તપાસ કરતાં પણ ગળ્યો નહીં મોહનપ્રસાદને તપાસ કરવાનું સોંપી હું બીજી ગોઠવણ માટે પાછો આવ્યો છું મી. બદમાશ બોલ્યો.

એમકે, આજને આજ આ કામ કરી શકશો કે નહીં એ બાબત ચંકા થાય છે હું પોતે ધારૂં તો એક પાન પટ્ટી આપ-

તેથી મ્હારૂ નામ ખુલ્લું થવાનો સંભવ રહે છે, હું એને રાત્રીના દશને શુભારે એ પાટી પર ફરવા લાગેશ ત્હમો તૈયાર રહેજો એ ગફલતમાં કાર્ય પુર્ણ નહીં થઈ મોકે તો નવનીતલાલનો નિશ્વાસ ત્હને ઉઠી જશે અને રમણીયો ચગી જશે તો સાવચેત રહેશે આપણે બન્ને તરફથી બગડીશું.

એ બન્ને નાંમ સાંભળી મ્હને પ્રાર્થના પડ્યો, રમણલાલ હું ઉતર્યો છું એ શેઠનો એકનો એક લાડકો પુત્ર છે, અને નાનીતલાલ ત્હેના પીતાઈ કાકાનો દીકરો છે હું આ કાવત્રાનો મર્મ ખરાખર સહમત થયો દારણ કે રમણના પીતાને અને નવનીતના પીતાને કદુ ઘેર ચાલે છે એ હું જાણતો હતો, બન્ને હોકરાઓ લહેરીલાલા આ દુબેટને ત્યાં અવગત હોના બેઠેજે ફરે હૃદયના નવનીતને આ દુબેટ રાંડને લાડિમની લાલચ આપી ફેડી હોય એમ સહમતતાથી હું તુરત બાહેર પાછો નીકળ્યો. શેઠને ઘેર આવી તપાસ કરી તો રમણલાલ એ દીવસથી પુને ટાલેજમાં પરીક્ષા આપવા ગયો છે, અને નવનીતલાલની નપાસ કરતાં સુરત તેનો સાંસરીમાં ગયેલો માલુમ પડ્યું ત્યારે આ બેદશો ! એની ઉંડી ધુંચવણમાં પડ્યો શેઠના લેવાને સાથે લેઈ હું પણ ચોપાટી ઉપર રાતના દશ વાગ્યને શુભારે ફરવા નીકળી પડ્યો દરીયા દીનારે ધીમે ધીમે આગળ જતાં એક

નીરજન્ય સ્થળે બેસવાનો વિચાર કર્યો, એ તરફ અધકાર છવાએલો હતો, અમો બે મીનીટ બેઠા નહી હોઈએ એવામાં ચાર પાંચ માણસોએ આવી અમોને મળ્યુંત ખાંધી લીધા; મહારી સાથેના ભેયાએ ઘણું જોર કર્યું પણ ફાવી શક્યા નહીં અમારા બન્નેના મહોડામાં સખત હુઆ, મારવામાં આવ્યા અમો પણ અર કબજે પડેલા જોઈ તેઓ માંહે માંહે વાતો કરના લાગ્યા, “કહ્યું દીલજરખાન ઉનઠી તુમકો પીછાન હય કે?”

હા, ચાર એહીજ મોહનપ્રસાદ એર એ દુસરા હે વો છમામખસ હોયગા જ્યારે એ લોકો અમોને ગાડીમાં નાંખી ચોદીપર લાગ્યા ત્યારેજ અમો સ્હમજ્યા કે તેઓ ભાયખજાના હીટકટીવો હતા.

હવે વધુ શું જણવા માગો છે ! ચોદીપર ચાંચક કેમ માર્યા તે જાણવું છે. કે સવારે કોનીસ્ટેબલ સાહેબે મહારી તપાસ કેમ ચલાવી તે જાણવું છે. કે બપોર થતાં માણસેટ સાહેબની પાસે અમોને ખુની તરીકે જણાવ્યા તે જાણવું છે. કે મહે જ્યારે ખરે ખરી વાત કહી ત્યારે કોર્ટમાં જે હક્ક હસ થઈ રહી અને માણસેટ પોને પણ વાહ ઉસ્તાદજી વાહ ઉસ્તાદજી એમ બોલ્યા એ ખીતા જાણવી છે. અને ઘેર જતાં શેઠે વધાવી લીધો અને શેઠાણીએ વારણાં લીધાં તે વાત સાંભળવી છે. એ બધી બાબતો જવાબે યાર, હું કહું તે

સાંભળ મહારી જુમાની સાંભળ્યા પછી તે જાગતપર હિટકટીવોએ વધુ તપાસ ચલાવી એક શંકને (જેતું મહે મકા જેયું હતું) પેલા ખરા મોહનપ્રસાદ અને પેલા મી બદગાંશજીને એક ખાખુની તરીકે પકડી કોર્ટમાં રજુ કય મહે સાંભળેલાં નાંગ સંજાનાળાં એટ જુહાં હતાં તેને બદલે ઝવેરી કનૈયાલાલ ખુન થયું હતું મહે આપેલી ખાતર સીનાય તે પકડી સકાય એમ નહોતુ ત્રીજો દીવસે મહેને પોલીસ કમીશનરને હુકમ મળ્યો કે.શ. ત્રીસના પગાર એક હિટકટીવની જગ્યા લેમતા મા નીમામ છે, આજ ખાર વાગે કોર્ટ મળવુ, મહારો ખુશાલીનો પાર રહ્યો નહ મહેનત સફળ નીવડી, પછીથી અતુખ વધતાં મહે ઘણા કસો પકડ્યા આજે હિટકટીવોમાં ઉસ્તાદ મણાઈ હું.

લખનાર—રમુજી

જાહેર ખબર.

મોલડીંગ એન્ડ પલાસતર ફાયર કેલ મગમાટી. ગણપતીની માટી વાહ ટકેલવીંગેરે માલ અમારે ત્યાંથી હમે મલશે બહારગામના ચોરકર પર પી. મીમાલ મોકલમું.

મેમાણુ અહીં જુસામ

જનરલ મરચેટ.

(કાઠીયાવાડ) લાવજોરે

જરમીસ લોકો.

રશુન — પરમામાં નવો ગએલો એક મિત્ર ત્યાંના લેવાલ નિચે મુજબ પોતાના પત્રમાં લખે છે જેથી એકવાર ત્યાંનું ચિત્ર નજર આગળ ફરી નય છે.

અહીંના પર્યામાં લુગી પહેરગનો સમાન્ય રિવાજ છે. લુગીના બન્ને છેડાંએ મીવી લઈ લાવતા રૂપે તે પહેરી લઈ જાંઘરામાં આવે છે શરીરના કોટ પહેરે છે અને માથા પર એક દમાલ ટોપીના રૂપમાં ઝાઢી લઈ એક ખાલુ ગાઢ મારી તેના છેડા કુમટા મિસાલ લટકેલો મુકી દે છે. પશુ નવી ફેશનના લોકો માથા પર એક ચીથલું લપેટી લે છે અથવા ઉપાડે માથે રહે છે. જરમીસ સ્ત્રીઓ આઝાદ, હંસપ્રખી અને રંગીલારસલાવની હોય છે. અપ તેઓથી જાણ પિછાણ વગર ગમે તેવો મળક કરે, તેમની તમને તેવોજ જવાબ આપે. અજાણ્યો મોટે ભાગે એવી છે જેણીએ જાનની જામી ખર્ચ કરવાને તૈયાર છે પણ વહેવાર કામની વાત આવતાંજ શરૂ થઈ જાય છે. હું એમની સવળી સોસાયટીમાં ગયો છું લાપા ન જાણવાના કારણે વાનચીતની મજાક આવતી નથી પરંતુ દારૂસેટરનાં આધારે ઘણો ખર્ચા રસ મેળવી લઈ છું આ દેશ અજાણ્ય આઝાદી અને રંગીની ધરાવે છે જરમાના લોકો મોટા ઉડાઉ, મોજલા અને સતોષી છે જેવી રીતે પહેરવેશનો રાજ અરબોથી મળતે આવે છે તેવીજ રીતે તેમની રીતસાત અને ટેવ પણ લગભગ અરબો જેવીજ છે અરબોમાં સૌથી મોટો શુલ્હ મહેમાનદારીનો છે. આપ જરમા કેમને પણ મહેમાનદારીમાં અરબોથી ઉતરતી પામશો નહીં, આપ વગર મુલાકાતે વગર જાણ પિછાણે, જમે તે જરમાના ઘરમાં ચાલ્યા જાઓ; તે અને તેના કુટુંબ તમારો આદર સાકાર કરશે જો તે મરીખ હશે અને પોતે લુખ્યો હશે તો પણ પોતાની વહાલી

રશુને, મકાનના વાસણોને, કે સ્ત્રીના ધરણી અને પશુ ધરાણે મુગી તમારા માટે ખાવા પીવાનો સામાન તૈયાર કરશે. જો તેને ખબર પડશે કે તમે જરમાના હાથનું રંધણું જમતા નથી તો તે કાચુ સીધું રંધુ કરશે, તમે તમારી દમ્બ પ્રમાણે રંધી લેજો, મકાનમાં જે ઉત્તમોત્તમ મિઠાણું હશે, તે આપને માટે ખાચારી આપશે અને પોતાની છોકરી કે મેરીને તમારી સેવામાં મુકી દેશે, પણ કેટલાક નદમઆશ હિંદુસ્તાનીઓએ તેના ગર લાલ લઈ પોતાની સાથે ગુમાવી દીધી છે, તેથી સહેરના વસતારાઓ ધણું કરી એવા બહા માણુના ઓછા જણુથી પણ ગામડાઓમાં અત્યંત મુશી એવીજ રથીતે છે. હિંદુસ્તાની લોકો નેહીજ રીતે મહેમાન યજ્ઞ જાણે છે અને પછી તેમની સ્ત્રી કે દીકરીને નસાડી જાય છે. છતાં પણ તે લોકો શરૂ થતા નથી. તે નસીયને ધણું માને છે; તેમની એવી આશ્ચર્ય છે કે જે જેની કીરમત! એમને ત્યાં મરણ થતા પર કારાને ઉત્તમ પ્રકારના પલંગપર સુવરાવવામાં આવે છે અને શક્તિ મુજબ જે દીવસ ચાર દીવસ ધરમાં રાખવામાં આવે છે. સગાવહાલા અને મિત્રમંડળ ભેગું થાય છે જેટલા દીવસ લાચ રહે, ભારે દોશની કરવામાં આવે છે, અને તવાંચેકોનો નાચ તથા બાંધા લોકોની નકલો થયા કરે છે, આવનારા દરેક શખસને આપસકોમ, પાન, સિગાર વગેરે આપવામાં આવે છે. હું અનેક જગ્યાએ દીવાસા માટે જઈને એ જાણ્યોને અતુલ્ય લઈ ચુક્યો છું એ લોકો ભારે ખર્ચ કરનારા છે વખતો વખત પછાને ખાતર શુન

વિગેરે પણ થતાં રહે છે નાની છોકરીથી લઈને
 હંક ઘરડી સુધી મોઢામાં લગભગ એક પુટ
 લાંબો સિંગર ધાલી રાખે છે. અરબ લોકો
 પણ સિંગરના આશક તરીકે પ્રખ્યાત છે.
 એક બરમી સ્ત્રીનો આખા દીવસનો પ્રયાસ
 આ પ્રમાણે હોય છે, ઘણી વહેલી ઉઠે છે
 અને પોતાના કામકાજમાં મંડી જાય છે. સં-
 જતા ચાર વાગ્યા સુધી એક વહેપારી, એક
 મજૂર અથવા એક કારકુન પેઠે કામ કરે છે,
 ચાર વાગ્યાજ નહાઈ ઘોઘ સારો રૂમ કરીને
 જમે છે અને મહેલાઓના ચોકમાં સહેલીઓ
 સાથે બેસે છે અને છાંયડીવાળાઓ પાસેથી
 ખાવા પીવાની ચીજો લઈને ખાય છે, અથવા
 સહજાઓ મળીને બજારમાં જાય છે અને
 બજારમાં જે છાંયડીવાળાઓ બેઠા હોય છે
 તેમની પાસેથી ખરીદીને ત્યાંજ ઉભી ઉભી
 ખાય છે. પછી સહેલગાહે દુકાને છે. બહુ કરીને
 એ સ્ત્રીઓ ખેલ લખાણોના ઘણા શોખ ધરાવે
 છે. ત્યાં પણ નાચ હોય ત્યાં એ પહેંચી જાય
 છે. ઘણી છુટ્ટી નાચ જુએ છે બરમા નાચ
 પણ ઘણા મજેદાર છે, તેજ અરબી હજ
 ઉપર હોય છે.

બરમા પુરો આખો દીવસ ઘરમાં રહે છે
 અથવા કાંઈક કામકાજ કરે છે સાંજે મોજ
 શોખ માટે નિકળે છે. એમના ચહેરા દર-
 માએલા અને સ્ત્રીઓના ચહેરા ખીસેલા હોય
 છે હું એક બે બતાવ લખું છું તેથી આ-
 પને બરમા સ્ત્રીઓના સ્વભાવનો ખ્યાલ અપશે
 એમની મહેમાનદારીનો અંદાજ એ ઉપરથી
 થશે કે એક દીવસ અમે કેટલાક મિત્રો
 જંગલની તરફ નિકળી પડ્યા એક એતરમાં
 એક સુપર દેખાયું, અગતે જવાનો રસ્તો તે
 તરફથી હતો. જ્યારે ત્યાંથી અમે પસાર થયા
 તો એક કુતરો ભેંકવા લાગ્યો, અમે તેનાથી
 જમીને નિકળ્યા, તેવામાં એક ડોસી સુપર-
 માંથી એમ કહેતી સંજગત “દીકરા જેમ !
 એવન આપણા મીજવાન છે, સાંજે લોકો
 મીજવાનનો સંકાર એવી રીતે નથી કરતા!
 કુતરો સુપર થઈને ચાલેો ગયો. એમની આ-

છાદીનો પણ એક દાખલો સાંભળો, અમે
 સર્વે આજ્યા જતા હતા. રસ્તામાં એક સાં-
 ઝનો પુલ આગ્યો, અમે સઘળા તે ઉપરથી
 પસાર થતા હતા કે પાછળથી એક બરમી
 છોકરી લાંબા પગમાં બરતી આવી લાગી,
 પણ પુલ પહેળો ન હોવાથી તેણી અમારાથી
 આગળ નિકળી રાખી નહીં. જ્યારે પુલ ઉતરી
 ચુક્યા તો તેણી રેતાવળી આગળ વધી. આ-
 ગેથી એક ડોસી આપતી હતી તેણે તેણીને
 ટાકી, “અલી, એટલી ઉતાવળી ક્યાં દોડી
 જાય છે ?” તેણીએ જવાબ આપ્યો, આ
 સઘળાઓ મારા આશક છે અને હું એમની
 આશક છું તેથી એમની જુલાઈમાં દોડતી
 ફરું છું” ડોસી દરડી અને બોલી “હું
 આવી રીતે રસ્તામાં આગળથી પર આશક
 થતી ફરશે તો હું તારી ખબર લઈ નાખીશ”

બરમની નાટક પણ અજગ રીતની હોય
 છે. હું કેટલીકવાર ત્યાં ગયો હતો. આપણે
 ત્યાંની પેઠે વગે હોતા નથી માત્ર ચાર આના
 કીકટના હોય છે. નાટકશાળાનું મહાન ધણું
 વિશાળ છે. પુરૂષ અને સ્ત્રીઓ પોત પોતાનો
 ખિસ્તરો લઈને આવે છે. જે વહેસા આવે તે
 આગળ અને જે મોડો આવે તે પાછળ બેસે.
 દરેક શખસ પોત પોતાનો ખિસ્તરો પાથરી
 દે છે અને યોગ્યત કે ગરીબ સર્વે એક રિય-
 તિમાં બેસે છે. નાદના ખાળકથી લઈને ઘરડી
 સુધી નાટકમાં આવે છે, ખેલ અગ્યાર
 વાગે ચાલુ થાય છે અને સર્વે એને જીવામાં
 લુગ્ધ થઈ જાય છે. જ્યારે જરા આગસ અપ્પે
 તો ખિસ્તરા પર સૂઈ જાય છે. સારંરના ડંગણ
 વાગ્યા સુધી ખેલ ચાલુ છે, બે કલાક ઉપર
 છાદીને વળી ઉઠી બેસે છે. અમો એક વખત
 ત્યાં ત્યારે એક બરમાએ કાંઈ પણ યોગ્ય
 વચર માત્ર અમને અગતવા બજારીને પોતાના
 ગાલીઆપર જગ્યા આપી ત્યાં તેની છોકરીઓ
 વગેરે પણ બેસી હતી. તે સઘળાઓ અમને
 બોલેને પુલ મધ, પુલ અને સ્ત્રીઓ બેઠ
 બેઠાં બેસે છે મરમી ઘણી હતી, બરમ
 અને મેમન અને ૧૨ આજ્યા તેમ વારંવાર

સીમાર પણ આપતો હતો, મને આ વિવેક
 ઘણું જ ગમ્યું, સ્ત્રીઓ પાસેથી પણ લઈને
 અમને આપ્યા હતા, મારી બાલુચા એક
 મુંઝી બેસી હતી, મેં વિવેકથી પૂછ્યો આપ્યો,
 પછી શું હતું. બસ સહેલીઓમાં તાનક થયા
 લાગી. એકે ખીજને કહ્યું. ભાઈ એ મોઢી
 નસીબદા છે. પૂછ્યો આપનાર પણ ક્યાંકો
 છે." મતલબ કે એક ખીજની મસ્કરી કરવાને
 એક વાત હાથ લાગી ગઈ. અમે એ વાતો
 સમજ્યા નહીં. તો પણ અમને આનંદ આનંદ
 થતો હતો. ખીજ વખત નોટકમાં ગયા તો એક
 મુન્નર મિછાણ પથોણું હતું તે ઉપર જઈ
 બેઠા મિછાણના માલીક આવ્યો તો દુરજ

બેસી ગયો અને જ્યાં મુંખી અમે બેસી રહ્યા
 તે આવ્યો નહિ એટલું જ નહીં પણ અમને
 મોંતાના મહેમાન સમજી પૂછ્યો અને સિગરેટ
 વિગેરે આપી ગયો. વળી એક વખત ગયા તો
 પ્રેરકોથી આખી નાટકશાળા ચીકાર લાગી
 હતી, કેટલીક મુન્નરોની પાસે બેસવાનો અમે
 ધ્રુવો કર્યો તો તેણીઓએ જગ્યા કરી આપી
 અને તકરો તથા પૂછ્યો આપ્યો. આ રીત
 ભલે હમેશ સાધારણ રીતે ચાલુ છે.

ધણ લખવું છે. પણ વખત પૂરતો નથી.
 હં-શાઅદવાદ 'હી કોષ વાદ !

નિઝામ.

વિચોળી વિચોળી.

ગઝલ.

ચતુરા સ્નેહથી બાંધી, લીધો છે તહે મને છતી,
 વિચોળે તારાંચો હાથે, જશે રો ! રાત હે ! પીતી
 દેખાડી સ્નેહ પ્તેશનો, વીંધ્યું છે. ઉર તહે માઝ;
 હવે શાને સતાવે છું, કે દેખું મુખ નહીં તદાઝ.
 પ્રીયા હરદમ આવે છે, જદાં જ્વેલું હું તદાં નીરખી;
 પ્રતિમા દીસે છે. રડી, ન બોલે છું રહે વિમુખી.
 સાંધી સતાવે શું , નથી જ સ્નેહનો ધારો,
 વીચોળે છું બેઠો છું, રીજાવી શું મને મારો.
 દયા દીલ લાવ દેવી તું, પુનરો રાત દીન પુને,
 છર્તા મારે છું ધા એવો, ન કોથી લેશ તે રૂએ
 વધુ શું હું વધુ વહાલી, સાંધી તું ચર્વ સમજી છું.
 કર રાત આ તનને, હવે સ્નેહથી બેસી તું.
 કર ચીત્તન સજા તાર, મળ્યું મન ચાપરો પ્યાર,
 રહુ રામા રટણ તાર, છે લાગે નામ તુજ પ્યાર.
 કુબેલો કુ.ખમાં હું છું, નથી તુજ વીણ કો આરો.
 બવે લાગે છું ને ચોખ, કુબેલાને ઉગારો.

સાંકડીશરી.

૨૬-૫-૧૫

રાયજી ઇ. ભટ.

(લેખક—ચંદ્રમણિ જલોરકર.)

ગઝલ—કંવાલી.

અરે ! બુલબુલ ગયું ક્યાં તું કીધો તેં વાસ ક્યાં તારો ?
 નથી ક્યાંએ નજર પડતું; તું ? આવો રનેહ છે તારો ?
 ખડિ બે ઉપરે બુલબુલ; મજેથી બોલતું તે તું
 પલકમાં ક્યાં ગયું પોતી; ગયું પ્યારા તને એ તું !
 દગો દેવો ઘટે આવો; કરીને પ્યારનાં બુલબુલ !
 ખલકમોહિ ખરે ! આવો; અજબ તારો દીઠો મેં રૂઝ
 જરાતો ઝાંખ હું સામું; મોંઠાં તારાં નયન બોલી
 ગયું ક્યાં હાથ ! તું ચાલી; લગાવી ગેઝની ગાળી
 જડીને રનેહની જંજીર; ઘટે તું ! જાણું હે ! બુલબુલ !
 જહાં પર તું હતું મારું; અરેરે ! ખુશનુમા એક શુભ
 મધુર અદ્દશજ સા વારા; છગરને શાન્તિ શી આપે ?
 થનાં તેની મને સ્મૃતિ; મુદુ મમ કાળજી દાપે
 રતિમાં છે અતિ પીડા; રતિ ના માનતો હું જે
 થતાં વિરાત સમગય; મને સા આજ હાં દાં તે
 દયા તું આવીની જરીએ; મને મૂરી જતાં બુલબુલ !
 મયો હું પ્રેમવશ પોતે; કરી મેં એજ ભારે બૂલ
 ગયું તે હા ! ગયું હાલે, અરેરે ! ! ! ક્યાં તને ગોતું
 મયો સા ધૂળ તું જતાં; હૃદય મારું રહ્યું રોતું
 જતાં તું હું પડ્યો અંખો; ઉડી ગઈ અંગની લાલી
 ન કોડી કામતું કોને; પડ્યું આ પિંજર ખાલી
 થયું તે ના ગયું હાલે; થયતું ના નથી પ્યારા
 પ્રભુ આપો સદા શાન્તિ; તને બુલબુલ હે ! મારા.

ભાઈજીવના આલોકોને સુચના.

ભાઈજીવનો આવતો અંક ઇદના ખાસ અંક તરીકે દેખાશે અને સચિત્ર પ્રકટ થશે જે આલોકોના લવાજમો ખાડી છે તેમને તથા જેમના લવાજમો આ માસથી ખલાસ થાય છે તેમને મજકુર અંક વી. પી. યી મોકલવામાં આવશે.

મેનેજર.

જામનગરમાં ૧૦૦ વરસના જુના અને જાણીતા સુરભો ખનાવનાર

ઈપ્રાહીમજી એમ. અમીજી અત્તરવાલા.

અમારા સુરમાથી આખના દળગે દરદી નારા થયા છે

ખરા મમીરાનો સુરભો કીમત તોલા ૧ ના રૂ. ૧૦

સુદ્ધ સાચા મોતીનો સુરભો નખર ૧ લા ની કીં રૂ. ૪

આખના દરેક જાતના દરદો જેવા કે કુવ રત્નાધારાણુ ખગ્ગે વધારે વાચવાથી આખનું કુખવા આવવું પાણીનું વહેવું જાતના સુરે રતાસ થી છે આખના, દરદોને અદ્ય સમયમાં આરામ કરે છે,

કુવતે બાહ્યાયાને વીર્ય વધારે મદન ચ દ્રોહ્ય ગુટિકા.

આ ગોળીઓથી ગમે તે કારણથી બગેલું વીર્ય અને વીર્ય બગડવાના કારણથી થયેલા

દરદોને દુર કરી વીર્ય સુધારી શકિત આપે છે ગોળી ૬૦ ડબ્બી ૧ ના રૂ. ૫

વિનાસા વલ્લભ તેલ

રંગ દિવાની ખરામ ટેવથી તથા અગેગ્ય રીતે અને આતશ્ય સ્ત્રી સંગોગથી તથા પ્રમેદ પુર-
વોના ગૃહ્ય અવધવની તસ નરમ પડી જાય છે તે આ તેલ સરી રીતે ચોપડવાથી સતેજ થાય
છે અને વીર્યના સારી રીતે મકાવ થાય છે જુદે માગુસ આ તેવનો ઉપયોગ પ્રવાથી જુગન
જેવો થાય છે કીમત શીશી ૧ ના રૂ. ૨-૮-૦

ઈપ્રાહીમજી એમ. અમીજી અત્તરવાલા.

હુડ ઓશીસ

જામનગર

(કાઠીયાવડ)

બ્રાય ઓશીસ

ગાજકેસ

(કાઠીયાવડ)

Just published,

DIRECTORY

OF

Merchants and Manufacturers in India 1915

(Including Kathiawar State's directory)

This directory contains Indian and Foreign addresses of
merchants and manufacturers in each class of goods, and various
useful informations, such as Calendars Census of India, The
world, largest cities highest mountains largest islands, longest
rivers, Indian tariff act Indian stamp duties Ready reckoner,
commission and interest tables, Time of all nations Indian weigh-
ts, and measures, Money of all nations post telegram, etc., besides
being the only directory of Native states and Talukdars of
Kathiawar the important district of western India.

Royal octavo size pages 540 People's edition Rs. 3-0
Royal edition (Containing photo graphs of the leading chiefs
and citizens of India with superior binding and paper) Rs.
10-0 Postage extra

LALAMCHAND DOSSABHAI & BROS.
RAJKOT-Kathiawar

અમેરીકન ભરોસાપાત્ર ઉત્તમગુણવાળી દવા ખા.

કમ્પાઉન્ડ ડેમિયાના પીલ્સ—(ધાતુ પૌષ્ટિક) તમે અસાક્ષિતની ફરીયાદ સા માટે કરો છો? તમે નથી જાણતા કે કંપાઉન્ડ ડેમિયાના પીલ્સના સેવનથી જ્ઞાનતંત્રની નબળાઈ દુર થાય છે, ધાતુ મંજશ્વત થાય છે, અને અજીરણ મટી ખોરાક નિયમીત પચવાથી શક્તિ વધે છે. સ્વપ્ન ધાત, કળતર, ચક્રી વગેરે દુર થાય છે, મગજ સુધરે છે અને તેથી વિદ્યાર્થી વજીલ, ખારીરદર, કલાકો અને વેપારીનો મિત્ર થઈ પડે છે.

અમેરીકન કફ પીલ્સ—ખાંસી એ જીંદગીનો શત્રુ છે. અને તેથી તેને દુર કરવા જલદી તકવાર થવું જોઈએ. અમેરીકન કફ પીલ્સ ખાંસીને દુર કરવાનો અકસીર કંપાય છે, બાળકથી વૃદ્ધ સુધીના ખાંસીના દરેક પ્રકારના દરદીને માટે તે તાત્કાલીક અસર કરે છે. અને કષયના પુર્વે રૂપને પણ દઢાવે છે.

અમેરીકન ડીસેન્ટ્રી પીલ્સ—(મરડાના માટે ખાસ) પેટની અંદા આંદોળી આવી મરડો થયેલ હોય, સરીરના હાડ અને રૂધિરનું મરડા વાટે જવું શરૂ થઈ સરીરની પાચમાસી થઈ ગઈ હોય, અસાક્ષિત અપચે, માથાના શેર અને કળતરના બાધિઓ જેવાથી લાગુ પડે છે. તેવા લાય ભરેલા સ્વરૂપે પહેલેથી મરડાના દરદી હોય તે સંવેને, અમેરીકન ડીસેન્ટ્રી પીલ્સ વાપરવા લલામજુ કરીએ છીએ.

અમેરીકન કૉલેરા પીલ્સ—કૉલેરા જેવા જીવલેણ અને ચેપીરોગમાંથી બચવા આ પીલ્સ સર્વોત્તમ સાધન છે. કૉલેરાની ખરાબ દરદાના પ્રસંગે અમેરીકન કૉલેરા પીલ્સ દરેક ઘરમાં સંભાળથી સાચવવી નિરોગી ગણાયે તેનું સેવન કરવાથી તેને કૉલેરા નો લાય દુર થાય છે, અને તેના રોગમાં સપડાયેલા તે આફતમાંથી બચી જાય છે. આ દવા સેંકડો મનુષ્યોના આશીર્વાદ મેળવી ચુકી છે.

અમેરીકન ડ્રીમેલ પીલ્સ—(પ્રદર રોગ માટે અકસીર) સ્ત્રીઓને પ્રદર રોગ એ ખરો શત્રુ છે. અનિયમીત રુતુ આવવાથી સરીર ગળીને પાચમાસ કરી નાખે છે. સાંધા કળે છે, સુસ્તી વધી પડે છે અને મગજ ભારે થઈ સરીર કળે છે. જંતલી થતી નથી અને છેવટ સરીર પાચમાસ કરે છે. પણ યાદ રાખજો કે અમેરીકન ડ્રીમેલ પીલ્સ પ્રદર જડ મુળથી કાઢવા માટે અકસીર છેલાજ છે.

સોલ એન્ડ.

અમીચંદ ડાહ્યાભાઈ અને કુ.

મેડીકલ હૉલ ખારગેટ—ભાવનગર.

અનુભવ ખૂન.

સેખર દિવાન.

(૨૫ પુનઃના ૫૭૯ ૩૦૬ થી આરુ.)

અનુભવ પરિચય.

છોટાલાલની માતાએ કહી અને કહ્યું કે
“જેણે છોટાલાલની રત્ના કરી છે તે અને
માનુષ્ય થઈ ગયું છે. શું તમે અને શ્રદાવત્તા
કરો ?” મેં ઉત્તર આપ્યો “હું તમને સલા-
યના કરવા સર્વ રીતે પ્રયત્ન છું. પહેલાથી
હું દયાચારીની શોધમાં છું; પરંતુ હમણે સુધી
એવું કોઈ સંધાન મને નથી મળ્યું જેથી
દયાચારીનો પત્તો મળે. તમે કહો છો કે જેણે
રત્ના કરી છે તે મને મારુ છે, તેનો પુરો
હેવાલ સાંભળવા પછી કહી શકાય કે દયા-
ચારીને પકડ્યો સમજાય છે નહિ.”

જેણે કહ્યું “સાંભળો, કાલ રાત્રે મેં જોયું
કે છોટાલાલ જીવત છે. તે દારૂલક્ષ પીતામ્હર
ની દુકાને ગયો. પીતામ્હર આંખો ધોઈ દારૂ
જેવા લાગ્યો. સમજે કોઈ વાંધા સિવાય પર
તેવાર થઈ રહ્યો હોય. પછી તે વાતો કરતા
કરતા પીતામ્હરના મકાનના બીજે ગળે ગયા,
અને પછી એક ઝૂંપડામાં ગયા. તે ઝૂંપડામાં
જે સંગે મરમરના મેજ રાખ્યા હતા. દરેક
મેજ પાસે એક એક ખુરસી પણ હતી ઝૂંપડા
સામે જે એક મેજનું છે. સોખંડની રસિય
લાગી રહી હતી. પીતામ્હરે તેમાંની એક
ખુરસી પર છોટાલાલને બેસાડ્યો અને દારૂ
લક્ષ તેને કહ્યું કે “તમે અહિં બેસો! હું
શીખી દેવા દેવા આપું છું. તેમ કહી તે
ત્યાંથી ચાલ્યો ગયો, થોડા વખત પછી છાનો-
માનો તે આવી છોટાલાલ પાછળ ઉભો રહ્યો
અને અકસ્માત છોટાલાલની છાતી પર છરી
ચલાવી. હું તે જોતાજ પોલીસ છડી અને

તેથી મારી નિંદ્રા છડી ગઈ. મારૂ હૃદય ધડકવ
લાગ્યું અને પછી ઉંઘ આવી નહિ. પ્રાતઃકાલ
મર્તાજ હું તમારી પાસે આવી છું. તમે
માથાપર જઈને કહો કે પોલીસ પીતામ્હરને
કેદ કરે, હું આ છું, પોલીસમાં જવામાં ડર
છું, પણ સાવધાન, રક્ષકાન્તને મળુમ ના થઈ
અથ. નહિતો તે તેને કડી દેશે અને તેથી પીતા-
મ્હર નાશી જશે.

મેં આ કદાચી સાંભળી ધણી કઠિનતાથી
હસ્યું રાહી રાખ્યું આ મારીને કેમ કરી સમ-
જાઉં? ધીરથી બોલ્યો “આતો આપના સ્વ-
ખાની વાત છે. પોલીસ તેના ઉપર વિશ્વાસ
રાખી શકતી નથી.”

તેણે જવાબ આપ્યો “સ્વખ છે તો શું ?
તે સ્વખ કરી છું હોય નહી. કમરેજ આવી
રીતે મારા દોકરાની સ્ત્રીની હકીકત પૂરી
રીતે જણાવી છે. શું હવેર મનુષ્યોને વિશ્વાસ-
વાત કરે છે ?”

મેં કહ્યું “તમારી હકીકતથી પીતામ્હર
છે દારૂલક્ષની છાતી પર પાછળથી છરી ચલાવી,
તે કેવા પ્રકારે સંભાવીન થય ? પાછળથી કોઈ
છાતી પર છરી ચલાવી શકતું નથી. તેવા અતિ
નિકટ છોટાલાલની દેહ પર છરીના ધારું કંઈ
ચિન્હ પણ નહોતું નહિં નહિં, હું પોલીસને
તમારી આ હકીકત નથી કહી શકતો. તેણું
કરવાથી તે મને ગાંઠા કહેશે.”

મારી આ વાતથી તે રમણી કંઈ વખત
સુંઠી ચુપ રહી. પછી તેણે કહ્યું ઠીક, એક કામ
આપ કરી શકો છો. આપ પીતામ્હરને ત્યાં

જાઈ કાઢ પ્રકાર તેના અંશમાને જોઈ આવેા !
યદિ તે અંશો મારા, સ્વપ્ના અનુરૂપ હોય તો
મારું સ્વપ્ન અવશ્ય સત્ય છે. નહિતો હું સન-
હા કે પીતામ્બર દત્તાચારી નથી બીજાને કોઈ
હશે. ”

મે તે વાત સ્વીકારી લીધી અને હોટા-
લાલની માતાને વિદાય કરી પીતામ્બરને મળવા
આવ્યો.

નવમ પરિચ્છેદ.

પીતામ્બરના મગને પહેંચતાંજ તેણે ધણો
આદર સાક્ષર કર્યો અને બેસવા આમન આપ્યું
આમ તેમની વાતો પછી હોટાલાલના ખુન
વિષેની દર્શકત નીકળી. મેં કહ્યું “ હોટાલાલની
હત્યાથી કોઈને દાની થઈ શકે નહિ પણ તેની ગાની
દશા તો બહુ દુઃખમય થઈ ગઈ છે. ”

પીતામ્બરે પુછ્યું “ કેમ ? ” તેથી મેં
તે સીની કુદરતનો કંઈ દાલ કરી સંભળાવ્યો
અને બોલ્યો “ અદિં ધણી ગરમી થઈ રહી છે
ચાલો બહાર જરીએ. ”

પીતામ્બરે જવાબ આપ્યો “ બહાર કેમ ?
આવો હવે અંશમાર્માં જઈએ, તે સ્થાન હતા માટે
બહુ સારું છે. ” એમ કહીને હવેર આમ્નો હું પણ
તેની પાછળ પાછળ ચાલ્યો. અંશમાર્માં જતાંજ
મેં જે દ્રવ્ય જોયું તેથી મને ઘણું આશ્ચર્ય થયું
અંશો તેવાજ હતો, જેવો હોટાલાલની હોટા-
લાલની માતાએ સ્વપ્નમાં જોયો હતો, હું કળી
નવાઈ પાડ્યો ? શું, રાખની વાનો પણ
જાત્ય હોય છે ? એક જોત્ર મેંજ પસે જઈ
પીતામ્બરે મને એક ખુરસી પર બેસાડ્યો અને
પોતે બીજી ખુરસી પર બેઠો અને કહેતા
લાગ્યો “ હોટાલાલની માતાની કુદરત પત્ર હું
ધણો દુઃખી થયો, પરંતુ જે લાગ્યમાં છે. તેનાથી
કોણ બચી શકે છે ? ” મેં કહ્યું આપ જે કહેો છો
તે સત્ય છે. પણ તેવી દશામાં તેની સહાયતા
કરવી આપતું કર્તવ્ય છે. ” આ વાત પર
પીતામ્બર મીઠાઈ ગયો. અને બોલ્યો “ મને શી
જર પડી છે કે તેને સહાયતા કરું ? ”

મેં મારીથી કહ્યું “ આપ વિચારો કે આપ
નું કામ કરતાં છે, હાલાકતું જીવન નષ્ટ થયું.
યદી તે આપને માટે દાર ના લાવત તો તેવી
દશા થત નહિ. અને તે દારનું મુલ્ય આપવા
માટે તેની ગાનાને બીજા માણસી પડે છે. આપને
હિચક છે કે તે દારનું મુલ્ય મુલ્ય તે દુઃખી-
ણી જાળમાને આપી દે. ”

પીતામ્બરે ધણો કોપીત થઈ બોલ્યો “ તેવું
કદી પણ ચર્ચા રાકતું નથી. આપ ના આશું
કહેા છે ! ” મેં જે પ્રથમ ૧૦૦૦ રૂપીઆ હોટા-
લાલને આપ્યા હતા તે બુની મળા મારી એ
જોઈને કોણ પૂંચી કહેા ? હોટાલાલની માતાએ
દારવાળાને તેવું મુલ્ય આપી દીધું, તેણે તેમ
પણ ૧૨૫૦ જોઈતું દત્ત, કે મારા રૂપિયા પણ આપી
દેવા હતા. પરંતુ ડાવણ થઈ રૂપીઆનો દાવો
કર્યો નહિ તેમ છતાં આપ મને મારું કર્તવ્ય
શીખાવવા માગ્યા હો ? ”

આ વાતથી મારું મન એટલું દુખિત
થયું કે તેને તેજ દેશણે મેંથી પાક મમતું
પણ હું મારા દાધા દરમ કરી બોલ્યા “ આપ
ધનવાન છે, પણ તે નારી— ”

“ મરુ હું કેમ સંભળવા મદાતો નથી. હું
ધનવાન છું તો શું કેમને મારા ધન પર
અધિકાર છે ? ” આમ કહી તે ધણો ચડ્યો હું
જે તબિયતથી આવ્યો હતો, તે પૂરો થઈ ગયો
હતો તેથી હું આ વાત વધુ કંઈ બોલ્યો
સરવ્યો.

પીતામ્બરની રમ મળી, બ્યારે એ લવા
તાગો તો અંશમા સપે એક વરૂ પર દ્રષ્ટિ
પડવાથી મને ત્ય દેખી દેઈયું; તે વરૂ
બાળકનું હતું.

દશમ પરિચ્છેદ.

અત્યાર ત્રીં માં બન્ધુ પરમાનન્દની જે
દરેકને આપે વાંચી છે, તેની આપ મારા
નામથી સારી રીતે પરિચિત થઈ ગયા હશે
કેમકે હું તેમ અમમોજી દરેકોના હું જે

મુખતાથી દેહ જાત પરલોક સીધાનો જે દુરાચારી કુટિલ નિહિતી છોટાલ ની ગોચનીય હત્યા થઇ હતી તેના જનમાં હું પશુ દેવનાનો હતો, પરંતુ કષ્ટ ની દાયકા અને પાપમાનદની તીવ્ર શુદ્ધિ તથા અપુર્ણ દેશનાથી મને અકાળ મૃત્યુની ગતિનો આ ઘટનાની શરૂઆત હકીકત પરમાનંદને મિલિન નથી, જેથી મેં લેખીની ઉઠાવી.

પુર્વ પરિવેદમાં અંતિમ ઘટનાના કષ્ટ કાષ્ટ પશ્ચાત પીતામ્બર પુનઃ મારા અરુ નિરાસમા ચિદ્વિષ્ટને લીધે અગ્નિ આ દેહ નવી વત નહોતી કેમકે પીતામ્બરને એવો રોગ હતો કે સદા માટે દુર યગે અપમન હતો, કદિ તે પીતામ્બર સુરત નહોતો, અને કદિ તે રોગથી અસિત થઈ જતો તો કષ્ટ કાષ્ટ સુધી મારા આશ્વિનમાં રહેલો.

પીતામ્બરના આવવાના બે દીવસ પછી યાગ બાદ આવી જેનો ઉદ્ધોષ આશ્વિનરજુના દિવસ પરિવેદમાં થઈ ચુક્યો છે. બે રોગના કાળ આશ્વિન દત્તા પરંતુ મેં તેમનામાં રોગનું વિશેષ

લક્ષણ ના જોયું, અને તેના અતિરિક્ત મેં તે પશુ જોયું કે તે સ્ત્રી અને પુરુષ બંનેમાં એક સાથે કોઈ વિષય પર એકાન્તમાં વાતચીત કર્યા કરે છે. તેમાં કોઈ હાનીની વાત તો હતી નહિ, કારણ કે હું તે બન્નેને કષ્ટ દીવ-ચોથી જાણું છું, પણ તેથી આ શ્રમની નિન્દા થાયનો ડર હતો. આના પહેલાં જ્યારે તે આગળ હતો ત્યારે પશુ એકાન્તમાં વાત ચીત કર્યા કરતાં તે સમય તેમની સાથે છોટાલાલ પશુ રહ્યા હતા હતા, પરમાનંદને આ દીક લાગતું નહોતું અને મને કષ્ટ વખત પીતામ્બર વિશે હતી પશુ સહજાગરુ હતું. છોટાલાલના મૃત્યુથી મારા મધુનો તેના પર વિશેષ સન્દેહ પશુ છે. યદાપિ મારે દ્રઢ વિશ્વાસ છે કે પીતામ્બર નિરપરાધી છે અને પરમાનંદનો વિચાર અતુલિત છે, " પછી મેં એવું ત્રિગાર્ધ કે પછી તે સમય પીતામ્બર સાથે છોટાલાલની વાતચીત ન. માત્ર તે છોટાલાલને અકાલમાં કાલને આશ ચતુ પડત નહિ. તે માટે મને આ વખતે જેની એકાન્તમાં વાતચીત દીક લાગી નહિ. અપૂર્ણ

Dunia Hair Oil.

હ
ની
આ
હ
ર
ઓ
ઈ
લ.

આએ તેલને માટે એમત છે જન દિ
શેઝર

ગ્રહ દસ્તગે અમન હે એ શુએ દુન્યા
હર શખ્ત કી નઝર હે શુએ દુન્યા.
કયો ન મોઆત્ત-હો ગીમાયે આલમ
હે કુલોસે ખીચી હુમ. શુએ દુન્યા.

ધણાન દુક ટાપમમા હિદુ પારસી અને મરાઠી કોમોમા એકે અવાજે પસદ પડ્યું તે શા માટે? એના શુભ માટે? બાલ વધારણ, માથામા થકન, ખરીજતા બાલનું અટકાવણુ. અને બાવને રેતામ લેવા કરવાના મુખ્ય શુભો ધરાયે છે. કહત એકલ વખત ખરીદો, આવરી થયે? કીમત ૧૨ આના પોષ્ટલ ચાર વખાના જોડર

એ. ઈ. પાટનવાલા.

લાઈપાલા લેન—મુંબઈ

હ
ની
આ
હે
ર
ઓ
ઈ
લ

કલિયુગની કામધેનુ.

દરેક યુગમાં કામધેનુ જેમ પ્રચિત્ત ફળને આપે છે તેમ કલિયુગમાં "મદન મંજરી ગોળીઆ" શ્રી પુરોહિતે રાગ રહિત કરી હસ્થિત ફળને આપે છે તેથી તેને કલિયુગની કામધેનુ એવું નામ મળેલું છે.

મદન મંજરીના મુખ્ય ગુણો.

સોરી મુધારી તેનાં વધારે કરે છે, કમચ્ચત તોડી દરત સાફ થાવે છે, વીરને વધારી ધડ કરે છે, પેરાળ અને સ્વપ્નાવસ્થામાં જની ધાતુને બધ કરી વીર્યવિકારના તમામ રોગો નાશ કરે છે, જ્ઞાનતંતુને મજબૂત કરી શરીર કઠાવર બનાવે છે, યાદશક્તિ અને પાચન શક્તિને વધારે છે, દરથકર્મ અને બીજાં તેવાજ દોષોથી આવેલ દમનો રીનો નાશ કરી ખર્ચ અને કાલમતું પુરૂષત્વ બક્ષે છે, વિગેરે વિગેરે

કીમત ૪૦ ગોળીની રળીના રૂા ૧.

મફત ! અમુલ્ય ભેટ. મફત !

વૈધ વિધા

આ આયુર્વેદીય ગ્રંથની શુભસાતી લાગાની પાંચમી આદિત પંચાંગ મુજારા વધારા સાથે દમળાં બદાર પાડવામાં આવી છે. જુદી જુદી નવ લાખાશ્રમાં તેની ચાર લાખથી વધારે દોષીઆ આજ સુધીમાં તદન મફત વહેંચવામાં આવી છે અને દલ પજ એક પોરટ કારક લખી મોકલનારને કીમત ૧ રૂપાસ ખરચ કષ્ટ પણ લીધા વગર તદન મફત મોકલી આપવામાં આવે છે.

પ્રાંચ આદીસ } રાજવેધ નારાયણજી કેશવજી,
નં. ૩૮૭, કાલજાદેવી રોડ, મુંબઈ. } હુડ ગોદીસ-જામનગર-કાઠિઆવાડ.

ધોળકાના સુવિખ્યાત વૈધ જ્ઞાપ્રભાઈ જીવણભાઈની રામબાણ દવાઓ.

રૂપિયા ૫૦૧ નાં ઇનામ વાળી જવરહર — ગુટિકા.

દરેક જાતના તાવનો નાશ કરનારી અકસીર ગોળીઓ એટલે કે રાહ'દો-અકતરિઓ. ચોથો-ઉન્હો-તાદિઓ ને ચાલુ જમાનાના ઉઠવા ચેપી તાવ અમારી જવરહર ગુટિકાથી ન જાય તે લીધેના પૈસા પાછા આપીશું અગર કોઈ સામિત કરી આપશે કે વૈધ જ્ઞાપ્ર ભાઈ જીવણભાઈની જવરહર ગુટિકા ખાધા છતાં ચોથો તાવ નથી જતો તો તેને રૂ ૫૦૧ નું ઇનામ આપીશું આ ગોળીઓ આવતા તાવને અટકાવી આવેલા તાવને ઉતારી દે છે ઉતર્યા પછી ખાવાથી તાવને ફરી આવના દેતી નથી અને તાવનાં મુગ કા ઘોને બધ પાડી તાકાત વધારી શુભ લગાડી ખોરાકને પચાવે છે. તેમજ તન મનને ચ ચળતા બને છે, ગોળી ૬૪ ની કુખી ૧ ની કીમત રૂ ૧-૦-૦

પરમીયાનો અકસીર દવા:—આ દવા તમામ જાતના પરમીયાને મટાવે છે બી ૧ ની કીમત રૂ ૧-૦-૦

મફત ! ધાતુપુષ્ટિ મફત ! !

ધાતુપુષ્ટિ નામનું પુરતક નકારી માનત અને ખગળ વિચારથી મનુષ્યને શરીરની ખામયાસી કરનારી કુટેવો પડે છે, તેમાંથી મુકત કરવામા શ્રેષ્ઠ સાચા મિત્રની ગરજ સાર છે, અને તંદુસ્તી સાથે સાંજુ આયુષ્ય હિમ્મત વિચાર અને સંપૂર્ણ સુખ મેળવવાનાં અપ્રુદ સાધનો બતાવે છે ફક્ત પૈસા કાઢી લખાણથી મફત મોકલવામા આવે છે

રૂપિયા ૫૦૧ ના ઇનામવાળી શુક્રસંજવની ગુટિકા

દરેક માણસ સમજે છે કે ધાતુની મજબુતીથીજ શરીરની શક્તિ અને મજબુતી કાયમ રહે છે આવી જીવન રૂપ ધાતુનો કોઈપણ કુટેવ મારશત કે અનિયમિત રીતે ગેરઉપયોગ કરવાથી શરીર નિર્જળ થઈ જઈ, કબજર, વાચાનું ફાટવું, અહેરાનું રિક્ટે ડી જવું, સ્નાનતુઓની નયગાઈ, ચોડી મહેનતે વધારે થાક લાગવો, મગજનું ખાલી પડી જવું, બેચેની, કામ કરવા ઉપર કટાણો, હોજરીને બિગાડ યાદશક્તિનું કમી થવું, ઉધરસ, શ્વાસ, શ્વેદ, વગેરે વગેરે અનેક રોગો ઉત્પન્ન થાય છે તેના અને તે શિવાય ધાતુ બિગાડથી થેના તમામ દરદોનો નાશ કરી શુક્રસંજવની ગુટિકા કાયમનું પુનઃપત્વ બક્ષે છે તેમજ પાચનશક્તિને સુધારી દસ્તને સાફ લાવી કોઈપણ રસ્તેથી જતી ધાતુને અટકાવી ગમે તે કારણથી પ્રાપ્ત થયેલી નામદર્દીનો નાશ કરી વીર્ય તથા શક્તિને વધારી પરિપૂર્ણ મદદ બક્ષી એ તેના ગુખ્ય ગુણ છે છતાં કોઈ શખસ સાચીત કરી આપશે કે શુક્રસંજવની ગુટિકામા શક્તિ અને વીર્ય વધારવાનો ગુણ નથી. તો તેને રૂ ૫૦૧ ઇનામ આપીશું કીમત ગોળી ૧૫૦ ની કુખી ૧ ના રૂ ૨-૮-૦

તાલુખી ચોખ્ખતિલો—કુટેવથી નરમ પડેલી રગોપર માલિસ કરવાથી છુપા લાગતી રગો ટદાર બનતા આનંદ મળે છે કી શીશી ૧ ના રૂ. ૧-૦-૦
અમારી દવાશાળીમા તમામ દરદો દુર કરવાની હિમ્મત દવાઓ મળે છે. માહિતી માટે ધાતુપુષ્ટિ મફત મંગારી વાંચો વૈધ જ્ઞાપ્રભાઈ જીવણભાઈ—આરોગ્યવર્ધક ઔષધધાલય.

સુકામ ધોળકા—(ગુજરાત).

જામનગરની વખણાયેલી વસ્તુઓ.

સુડી અને સુરમો-ખત્રીસું અને

બાળા ગોળીઓ.

ધણે: વખત યાગ પ્રસિદ્ધ થયેલી ઉપલી વસ્તુઓ અમારે ત્યાંથી કીદાપત ભાવે મળી શકશે.

સુડીઓ—પોતળની નંબર ૧ ૨ ૩ ૪ ૫ કીંમત રૂ. ૦૧ ૦૧-૦૨ ૦૨ ૦૩ ૦૩ ૦૪ ૦૪

જરમન સીસવરની સુડીઓ - ઉપર કરતાં ડાબા ભાવે

સુરમો—આંખના દરેક જાતના દરેક દુર કરી દેકે આપનાર ૧૫ સુરમો એક

વાર વાપરવા વિનંતી કરીએ છીએ કીમત—નંબર ૧ ના તોલા એકની સીસીના

રૂ. ૪ અને નંબર ૨ ના રૂ. ૧૫ દરેકનું પોસ્ટેજ લુકું.

ખત્રીસું, બાળાગોળી, કપડાને જુથાયેલી તર રાખનાર જામનગરની પડીઓ

વગેરે સજીવો દુકીકત માટે નીચેના સરનામે પત્ર વ્યવહાર કરવો.

ગોલુમદઅલી મુલેમાનજી અતરીયા.

જનરલ મેજર—જામનગર

રોગમાંથી મુક્ત
કપારે થવાય

**સી. પી. શાહ એન્ડ
કંપની—પાદરા.**

ની બહારીર દવાઓ
વાપરે ત્યાં

**ટોનાક પીલ્સ
TONIC PILLS**

✽

**બાલામૃત
BALA MRUT**

માનુ પોષીક કાર્મોલેટિક અને શરીરની નસોને શક્તિ આપી વીર્ય વધારનાર પોષીક બોળાઓ. ઉધાવરયાથી માનુ સ્વધી, વિરોધ વાંચદથી, લાંબાવખતની જીમ-સીથી શરિરમાં અશક્તિ આવી દોષ નેચ માણ-સોએ આ ટોનાક પીલ્સનો છુટથી ઉપયોગ કર્યા થી ધાનુને વધારે થઈ પુરવંતપણું પ્રાપ્ત કરાને છે તોમાર્થીઓ વધીશે, અને એઓને રામ દીપ્ત સખત કામ કરવાં હોય તેમને આ ગોળા વાપરવા ની ભલામણ કરવામાં આવે છે. ડૉ. શી. ૧ ના ૨ એ

આ બાલામૃત નાનાં રોકાઓના દરેક જાતના દરેક મારાં છે છું જવર સમેજમ વિગેરે દરેક ને જરૂરીથી નાપુર કરે છે બીનુઓના બાલામૃત કરતાં અમારે બાલામૃત સારી સંસ્કાર બોમને છે વધુ એ વધુ રચાઈ છે વાપરી બાળકો દોરંથી પી જાય છે જી. સી. ૨ નો ૩. ૦-૧૦-૦૦ ટપાલ ખર્ચ લુકું, વધુ વીગત માટે ફરેલાય મંગાવો. આ બાલામૃત "લાઇબંધ મેડીકલ હોલ-વડોદરા" થી પછું મળશે.

C. P. SHAH & COMPANY

**CHEMISTS &
DRUGGISTS**

PADRA

**GUJARAT
INDIA.**

તવારીખી તથા નસીહતી અને રસીક ધરલામી ક્રીતાઓ.

૬૦ —નુરેદ્દીન માન ચોક્કીસ—લાવનગર—કાઠીયાવાડ.

રાહુઆદી અબ્બાસા—સુનેરી નામ, પેજ ૪૫૪. રૂ. ૧૧ બગદાદ, હાઈનેનો દરબાર, બુખીલા, જઅફર, અબ્બાસા, નજુમીનું નાદક ખુન, હાઈનેનો અબ્બાસ ધરલને જલસો, જઅફરના અબ્બાસા સાથે નામના નીકાદ, અબ્બાસાને બે પુત્રો જન્મ, એક ધણીજ વીચીત અને અમલેખીઓ. બરેલી બેશુમાર હાથલાળી હીકાવત. ગનસર દવાનગીનો વીચીત હૈરત બરેલો અહવાલ, અબ્બાસાએ બંને પુત્રોને છુપાવીને મકકે મે કહેવા અબ્બાસા અને જઅફરનું બોપાણું જઅફર, અબ્બાસા અને તેના છોકરાને હાઈને કંતેલ કરાવાનો ગમખાર અહવાલ, જઅફરના બાપ બાઈવીં ઉપર સખ્ત ક્રુદ્ધ કરવો, હાઈને રશીદની ઉસ્લી રિયત અને મરણનો અહવાલ વીં ધણી બાખતો.

કુલસુમનું કીરમત—સોનેરી નામ, પેજ ૪૬૨, રૂ. ૧૧ વાંચનારનું દીલ બરાઈ આવી ચોધાર આંસુ વહે છે, તેમજ દહચું પશુ આવે છે. પકવાનની ધણી ચીજીની પુરી રીત, બરતકામ, નાની નાની ખીમારી તાવ, મરડો, માયાનો દુખાવો, આંખ, દાંત, દાંતો દુખાવો વીં વીં ની દેહી વધસા બે પદસાની દરાચો; કુરઆને શરીફ વીગેરે પ્રકા પડારમાં ધણી અમલેખ બાખતો, એ બાઈ ઉપર પડેલ અજબદુખ, મળેલું આશ્ચર્યકારક સુખ, ચીરતોમાં કરેલો સુધારો, તેના નાનાની ખાદશાદી સખાવતો. નમાઝ, રોઝા, પડેલો, વીચેક, ઉઝડેલ અરથથી બચાવ વીં.

તોહફતુલ મોઅમેનાત—સોનેરીનામ, પેજ ૨૦૦ રૂ. ૧ જાંતેમા અં ના નુર તથા જન્મથી વશત સુધીનો, આપની વાલેદાની તથા આપની શાદીનો અહવાલ, આપના નામ તેના માયના આપની શ્રીલત મુસીલત રહાદત આપની આદત, સહીશી, દરમાન વીં.

અજુવાલુનીસા—મહોટા પેજ ૨૦૦, રૂ. ૧. દીકરીઓને પરહેઝગાર, સવહરની પ્રમાંતરર નતાવવાની ક્રીતા, પકામન સોનારખ પોરનું બોપાણું ઉઘાડનાર ચીંગત, ગુલામની ચીરત બાદશાદી ન લક્ષ્યાત્ત તેને રાખી દો. કથો બનના બેખમે પરહેઝગારી વાજ કપવી. શવહરનું પેઠું ભર્યું; આંખની બહેરી અને હાથ પગ વીંનાની છના તમામ અવધવ વીં વીં.

મીસાઈદતું ધસલામ—સોનેરી નામ, પેજ ૧૭૪, રૂ. ૧૧. હંમિજની રુચેક દીકરીએ પોતાની હુસીઆરીથી ધસલામની સચ્ચાઈની શોધ કરી કે ઘણા સવાલ જવાબ કર્યો પછી પોતે મુસલ માન યમ ધસલામની તવરેત અને ધન્ડલથી સંપુર્ણ સાબિતી, યદુદી તથા ખીરતીની નમાઝ, તવદીદ, પુનજન્મ નહીં હોવાની સાબિતી વલ્લ (ધસલામની જરૂરતે અને સાબિતી, પરદાની ખુબીઓ વીં.

ફાલ જોવાની દાનયાલ નજીની ક્રીતા, રૂ. ૧૧. ખુત અને ભવીષ્ય વીગેરેની ધણી બાખતો, નજુમ, ફાલ, જોતીપ વીં. મોટા ખર્ચે તરજુમો કરીને છપાશે છે.

કુરઆને શરીફની મહોટી તફસીર, તજુ ભાગમાં	રૂ. ૬૦
કુરઆને શરીફ અરબી ગુજરાતી, ગુજરાતી તરજુમા સાથે	રૂ. ૧૦
અમુલ્ય તાવીઝ દરજુનું આમકું દરગુરીથી લખેલું	રૂ. ૨૧
પુશાખુએ બેહીશત ૫૦ મજલીસ ગુજરાતી ભાષા	રૂ. ૨૧
કુરઆને શરીફ પુગસત લાકીટમાં ફરખીન સાથે	રૂ. ૨
રાહુનજાત ૨૩ વરસથી પ્રગટ થતું માસીક વરસે	રૂ. ૨
તોહફતુલ મોઅમેનાત રમઝાનના અમ્મમાલ નીચ વાંચીઝ	રૂ. ૨
મુખતાગનામું, કરખલાના ખુનીઓની કતલ, પેજ ૩૫૦	રૂ. ૨
કસસત અખીયા, નખીયોનો અજવાલ પેજ ૨૬૮	રૂ. ૧૧
અમ્મનો પાદો અરથી ગુજરાતી, તરજુમા ચીત	રૂ. ૧૧
મેઅગલુરસઆદ ૧૬૬ નક્સની ખીમારીઓનો ધવાજ	રૂ. ૧૧
યાસીનવીં અરબી ગુજરાતી ૭ સુરા ગુજરાતી તરજુમે	રૂ. ૦૧
ફરરેજગદા ૧૨ ઠમામો અં વીં નો અહવાલ	રૂ. ૧૧
નહુજુલ બલોગાહ ૬૦ અમી અં ના ખુતમા કલામ	રૂ. ૧૧
હદીકઅ શીઆદ, શીઆ મઝહબની સાબિતી વીં	રૂ. ૧
ઝાદુલ આખેગત દલ મજલીસ ઉરજુલાયા મોટા દરજ	રૂ. ૧
મોઅજઝાતે મુગતઝવી ઉમદા ૫૦ મોઅજઝાતી	રૂ. ૧
ખુદાની માઅરેફતની દલીલો તેની વીચીત કારીગરીઓ	રૂ. ૧

અમીક શીરાઝાની વીંટીઓ હેડ મટન વીં પશુ છે.
અરધો આનો મોકલી ૭૫ ક્રીતાઓનું મોટું લીસ્ટ મંગાવો.

ફેન્ડ ઑફ લાઇફ.

જેમ અમારી બીજી દવાઓની ચારહાંગ આલમમાં પ્રુમ મચી ગઈ છે તેમ હાલમાં અમેાએ “ ફેન્ડ ઑફ લાઇફ ” નામની શક્તિ અર્પણ કરનારી દવા બહાર પાડી માણસોની જીંદગી ઉપર મોટો ઉપકાર કરીએ છે. આ દવાની શોધ ખોજ પાછળ દશ વરસ બેઠકી લાંબી મુદતનો તેમજ નાણાંની મોટી રકમનો લોગ આપેલો છે.

આ દવાના સેવનથી ધાતુનો બગાડ, નપુશક પણું એટલે સંસાર સુખ લોગવવાની અશક્તિ, શરીરના અવયવોમાં કમ તાકાતપણું, કુટેવથી જીવસો તથા વિર્યની થયેલી નબળાઈ, લોહીનું બગડનું, લેખનું ખાતી પડી જવું, અતિ ઓ સંગથી ગએલી તાકાત, ધાતુના અતિ બીમાડથી થએલી નબળાઈ, ગયેલી યાદ શક્તિ સ્વપ્નમાં વીર્યપાન થવો સ્નાન તંતુઓની નબળાઈ, કમરનો દુખાવો, પગની કળતર, તથા એકંદરે ટીકું માણસની ગમે તે કારણથી ગયેલી શક્તિને આ દવા પાછી કુદરતી સ્વરૂપમાં લાવો આપે છે અને માણસને પહેલવાન માફક બનાવી આપે છે. વધારે લખાણ કરવા જરૂર નથી જોળી ઓની ડબી ૧ ની કીમત રૂ. ૧૦ દર.

આ સિવાય અમારા મોહએદન દવાખાનામાં દરેક બીમારોને લોગની દવાઓ હંમેશાં તાજીજ તૈયાર મળે છે. બહારગામના જોરડે વી. પી. થી પણ સ્વીકારવામાં આવે છે દરેક પ્રકારની સલાહ મફત મોકલવામાં આવે છે, આફ્રિકાના અહોએ નાણાં અગાઉથીજ મોકલવા, દવા વાપરવાની રીત દવા સાથેજ મોકલવામાં આવે છે.

હકીમ ગુલામ-મહમદ

ઈલાહી બક્ષ-અમરેલી.

(કાઠીઆવાડ)

૬૬

નજદીક આવે છે !

દોરત આજનાઓને તોહફો શું આપશે ?

તે માટે અમો આપને એક નાદાર સલાહ આપીએ છીએ અપહરિત અતિ સુલભ આપવા લાયક સાહજિય-નવરંગ-માસિક પત્રનો-ખાસ ૬૬ નંબર મોટી તેજીથી છાપવાનું કામ ચાલુ થઈ ચુક્યું છે. તેમાં શું જોશે ?

આસમાનમાં ચાંદ ઉપર મરત ઉડતી હંસમુખી "ઈન્ડિયરી" અને તે પાતુ જેવું બાદ અંદરની બાલુ ખીના સંપ્રયાનમાં સુંદર જોવા લાયક પિક્ચરો, વાંચવા લાયક નિબંધો અને પેટ પકડીને હસાવે એવા રમુજ દુયંકાઓ તથા બે ઘંટી ગરક થઈ જાયો એવી મનહર વાર્તાઓ. તાકીદે તમારે નેંધાયો છુટક અંકની કીમત ૬ આના ચાર અંક સામટા ખરીદનારને વધુ બે અંક તદ્દન મફત આપીશું પોપ્પેજ છુટક.

મુશ્કતા—ઉપરોક્ત લાભ તા. ૩૦ જુન ૧૯૧૫ સુધીમાં તમારો નોંધાવનાર બિનમંચી મળશે.

વાર્ષિક ગ્રાહકને ખાસ લાભ.

સાહજિય-નવરંગ એક અતિ ઉપયોગી, રમુજ, જોષ દાયક અને સરવુ માસિક જોપાનિયું હોના છતાં તેનું કલાત્મક ટપાલ સાથે માંડ ૩ા. ૧૧૦ છે.

જેઓ અમારા ચાલુ ગ્રાહક છે તેમને તથા જેઓ જુન ૧૯૧૫ આખર સુધીમાં એક વર્ષના ગ્રાહક થશે તેમને હદના ખાસ અંકની એકને બદલે બે કોપીઓ આપવામાં આવશે. જે તેઓને પોતાનો મિત્રોને ભેટ આપવા માટે એક સુંદર સાધન થઈ પડશે.

આ એક માસિક છે કે જે દરસાલ ત્રણ વર્ષ ખાસ મોટા અંકો કાટે છે. એક અંગ્રેજ નવા વર્ષનો, બીજો હદનો અને ત્રીજો દીનાળીનો.

૬૬ નંબરના અગાઉથી પૈસા આપનાર ને એક વધુ પ્રાપ્તી બગદાદ સંસ્કરણના પીર સહયદ હકાલીમ સહેમની હાથી ઉપરની રવાની નોંધવના લખેલ દેખાવ રજુ કરનારો કેમમાં એકાદવા લાયક સુંદર અને મુબારક ફોટો ભેટ મોકલનામાં આવશે. સિલકમાં હશે ત્યાં સુધીજ મળશે.

નિચેના સિરનામે તાકીદે લખ્યો,

મેનંજર સાહજિય—૧૩૬૨૦.

તા. ૬. અમારા ચાલુ ગ્રાહકોને ૬૬ નંબરની વધુ કોપીઓ જોઈતી હશે તો પાંચ આનાની કીમતે આપીશું પણ તે-માટે જુન ૧૯૧૫ ના તા. ૩૦ થી સુધીમાં તમારો નોંધાવો રેવા—

વડુલકિતર સન ૧૩૩૩ હી.

ભાઈબંધ

નવો ભાઈબંધ

નવરંગ.

૧૯૧૩

૨૬

નવરંગ

પુસ્તક ૮ મું

અંક ૧-૭

ઈ ૬

મુ

ભા

૨

૭

સા

૨

મેમ.

મી

મી

મી

મી

મનુષ્યની જીંદગીને સુખમય બનાવનાર શક્તિની મહાન દવા
ડૉ. જેમ્સની

વિજળીક શક્તિની ગોળીઓ.

આ ગોળીઓ:-રાષ્ટ્રોક્ત દિવાની સહાયતાથી વીજળીક શક્તિ-આમેજ કરીને દરેક રૂતમાં માફક આવે એવી સલાખભરી રીતે બનાવી છે, તેથી તે શરીરમાં ઘસી ગયેલું વિજળીક તત્ત્વ પુરતા પ્રમાણમાં ઉત્પન્ન કરી એથી નબળાઈને બેદ બરેલી રીતે અટકાવી સંપૂર્ણ શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે તેમજ સ્વપ્નામાં અને પેશાખમાં જતી ધાતુને બધ કરી શરીરને શક્તિ આપે છે. જ્ઞાનતંત્રની નબળાઈ, ધાતુનું પત-ળાપણું, અજીરણ, ખોરાક ન પચવે, હાથ પગનું દુખવું, મગજ ચક્રી આવરી, વાદશક્તિ ગુમ થયેલી, લુંવાનીમાં છુદાપાની દાંત, મનની ચિંતા ઉદારી કેઈ પણ કામખર્ચ ચિત્ત ન લાગવું, ખાવાખર અશ્ચિ, જાતીના ધનકરો, હરેક દમ, આંખે આંધારાં આવવાં એકેરની શીકાં, લુંવાને વિદ્યાર્થીનું

અભ્યાસના જોખને લીધે નબળું પડી ગયેલું મગજ, તેમજ વશીય, બારીરદરો અને કસાકો, રક્ત મસ્તકો અને બીજાઓ કે જેમને રાત દીવસ મગજ કસવું પડે છે તેમને ગોળીઓ વિજળીક ઇલાજથી થોડી મુદતમાં અજીમ જેવા થયું કરે છે. તેમ જ સ્ત્રીઓને દરમદાર મારીક બીમારીથી શરીર લેવાઈ જાય છે અને હીરરીવા, કમરનો દુખારો, પ્રદર, લુંખ મરી જવી, વીઝે રોગો ચાલે છે તે ઉપર આ ગોળીઓ ઘણીજ ફાયદાકારક છે.

બીજી ભાગની દવાઓ વાપરના પહેલાં આ ગોળીઓ વાંપરી. જુવે અને તમારાં દુખ દરેક બીજાઓની જેટ જલ્દીથી સારાં થવા પામશે.

ચેતવણી:-ગોળીઓ ખરીદતી વખતે સાવચેતી રાખવી. તેને બદલે કોઈપણ અપ્રમાણિક વેપારી બીજી ભલતીજ દવા “સારી છે અને સંસ્તી છે” એમ કહી આપવા માગે તો લેતા નહીં. કારણ તેવી દવાથી ફાયદો થવાને બદલે નુકરાન થાય છે; માટે Pro. James' Electro Tonic Pearls ડૉ. જેમ્સ ઇલેક્ટ્રો ટોનિક પર્લ્સ (ડૉ. જેમ્સની વિજળીક શક્તિની ગોળીઓ) અચૂર વાંચીને લેવી.

કીંમત-૨૫ ગોળીની શીશીના રૂ. ૧-૪-૦, તથા ૪૦ ગોળીની શીશીના રૂ. ૨. વી. પી. ના એકથી ત્રણ શીશીઓ સુધીના રૂ. ૦૧ વધુ.

સોલ એજન્ટ,

ધી એગલો ઇંદીયન ટ્રેડ એન્ડ કેમીકલ કંપની.

જુમાં મસજદ-મુબરક.

સુચનાઓ અને નિયમો,

૧ આ માસિક સર્વ મનોદા સમાન વિચાર દર્શાવનાર છે પણ પદો વિપર લક્ષ્ય અપાતુ નથી

૨ ગમે તે કોમતા નારના અથવા મોટા સાગ લેખો લખે એવા લેખકોને ધ્યાનમાં સહ પ્રેમ આમનજી કે છે.

૪ લખાણો સારાં કે ગરીબ હોય એકજ બાલુ સાદીથી ચોખ્ખા નક્કર લખી મોકલના

૫ કોઈ પણ લેખ પ્રસિદ્ધ કરવો અથવા પાછો મોકલવો કે નહિ તે અધિકારીની ગરજ હોય છે.

૬ તાજ કે સમજ દોરી લખણે લેખમાં આનંદ નહિ

અધિપતિ.

ભાઈબાધનુ વાર્ષિક લેવાનમ.

તથા જાહેરખબરોના લાભ

રચાનીકે રૂ ૧૦ ગદા ગમે રૂ ૧૦

આ માસિકમા ૧૨ માસ જાહેરખબર છપાના દર ૧ પૃષ્ઠના ૩ રૂ ૧ પૃષ્ઠના રૂ ૧૩૦ જે પૃષ્ઠના ૨ ૭૦ અઘાડીથી લેવામાં આવશે પુરૂ રૂ અઘરૂ ૧૭૦ દોડી અને મહાર બમણી લાવ

દોડીની વહેંચણી રૂ ૩ કેટરેગ વલ્યામણી (દર પ્રત પગલ તેવા ૧૦ વી રધુ ન હેય એવા) રૂ ૫ દીવાની અને રૂ ૧૦ ખાસ અક સંધેની વલ્યામણી સાથા અને અન્ડ નખર મોટા દેડ લાવ

દરેકને ચાર આનાના પુસ્તકો

સેટ

આ અક અમે જમારા માહકોને બે બે મોકડી તેમથી એક એક પોતાના મિત્રને સેટ આપવા આ અકની શરૂઆતમાં સુચના વિનતી કરી છે તે પ્રમાણે જે અક જે મિત્રને અક સેટ આપે તે મિત્રનું પુરૂર મિત્રામુ જમને અથવા આનાની દીગીટ સા. ૧૫૫ મોકલનાર માહકોને ચાર આનાની કોમલતા વાનવા વાય પુસ્તક જેર આપીશુ

કે એમ હોવાઅલી

અધિપતિ જામનમ તા ૨૮-૮-૧૯૦૩

નાનાં છાત્રાઓને મારે

ડાંગરેનું ખાલામૃત

ગા દવા ડી ડની મવર હે ગયી છાત્રાઓ દરેકની પીળા કે આથી દોષ યો તાક દવાન થક તેમનુ અગા પગ વધ કે સીશીનીકી મત ૧૨ આનાના ૫ ૪ આના

કે દી મગરે ૦. ગીરગામ—સુખામ

મનુષ્યની જીંદગીને સુખમય બનાવનાર શક્તિની મહાનાદવા
પ્રો. જેમ્સની

વિજળીક શક્તિની ગોળીઓ

આ ગોળીઓ—શક્તિ ક્રિયાની સહાયતાથી વીજળીક શક્તિ આમેજ કરીને દરેક કુતુમાં માફક આવે એવી સંભાળભરી રીતે બનાવી છે, તેથી તે શરીરમાં થતી ગેરવૃં વિજળીક તંત્ર પુરતા પ્રમાણમાં ઉત્પન્ન કરી અથેલી નબળાઈને બેદ ભરેલી રીતે અટકાવી સંપૂર્ણ શક્તિ ઉત્પન્ન કરે છે તેમજ સ્વનામાં અને પેશાબમાં જતી ધાતુને બચ કરી શરીરને શક્તિ આપે છે. જાનતંત્રની નબળાઈ, ધાતુ પત-ળાપણું, અછરણ, ખોરાક ન પચવે, હાથ પગનું દુખવું, મગજ, ચક્કરી આવવી, વાદરાજિત મુશ્કેલી, લુગાનીમાં લુગાપાની હાલત, મનની ચિંતા ઉદભવી કાંઈ પણ કામપર ચિંતા ન લાગવું, ખાવાપર અરુચિ, જાતીના ધમકારો, હરસ, દમ, આંખે આંધારાં આવવાં એકેરાની શીકાંશ, લુગાં વિદ્યાર્થીનું

અભ્યાસનાં બોલને લીધે નબળું પડી ગયેલું મગજ, તેમજ વજીવ, બારીકટો અને કમ્પો, સ્કેલ મલતરો અને બીજાં આ કે જેમને રાત દીવસ મગજ કસવું પડે છે તેમને ગોળીઓ વિજળીક પ્રજ્વાળથી થોડી મુદતમાં અજબ જેવા થયું કરે છે. તેમ જ સ્ત્રીઓને હૃદયદાર-માસીક બીમા-રીથી શરીર લેવાઈ જાય છે અને હીસ્ટીરીયા, કમરનો દુખારો, પ્રદર, લુપ્ત મરી જવી, વીગેરે રોગો થાય છે તે ઉપર આ ગોળીઓ અત્યંત ફાયદાકારક છે.

બીજી લગતી દવાઓ વાપરવા પડેલાં આ ગોળીઓ વાપરી લેવો અને તમારો દુઃખ દરદો બીજાઓની પેઠે જલદીથી સારાં થવા પામશે.

ચેતવણી:—ગોળીઓ ખરીદતી વખતે સાવચેતી રાખવી. તેને બદલે કાંઈપણ અપ્ર-માણિક વેપારી બીજી લાગતી દવા “સારી છે અને સારી છે” એમ કહી આપવા મારે તે લેતા નહીં. કારણ તેવી દવાથી ફાયદો થવાને બદલે નુકસાન થાય છે, માટે Pro. James' Electro Tonic Pills પ્રો. જેમ્સ ઇલેક્ટ્રો ટોનિક પર્લ્સ. (પ્રો. જેમ્સની વિજળીક-શક્તિની ગોળીઓ) અસખર વાંચીને લેવી.

કીમત—રૂપે ગોળીની શીશીના રૂ. ૧-૪-૦, તથા ૪૦ ગોળીની શીશીના

રૂ. ૨. વી. પી. ના એકથી ત્રણ શીશીઓ સુધીના રૂ. ૦૧ વધુ.

સોલ એજન્ટ,

ધી એંગલો ઇન્ડિયન ડ્રગ એન્ડ કેમીકલ કંપની.

લુગાં મસજીદ—મુબઈ.

મે, ગ્રાહકો અને વાંચકો પ્રત્યે,

સુરેન્દ્રગી અહરથો.

પ્રગવદે કરીમ આપણુ સર્વેને દેહની પ્રચાલી મુખરક કરે. નેક દિદાયત આપે અને રોજ રોજગારમાં બરકત આપે. વળી લાખો માણસોનો જીવ લેણુ હાલમાં આલતા યુગી યુધને જલદીથી અંત આવી આપણી ન્યાયી સરકારની હતેહ થાય એવી દુવા યુબરીશું. —

આ અંક.

એક વરસમાં ત્રણ ત્રણ ખાસ અંગે આપવા એ કેટલે દરજે સાહસ ગણાય તે એ કામ કરનારાઓજ સમજી શકે છે. ચિત્રે નુ કામ ધણું ખરયાણુ હોય છે પણ તે ખરચવા માટે અમારા વધતા જતા માહકો અને જાહેર ખબરો છપાવનારા અહરથો અમને તેનો જલ્દો વાલીજ આપશે એવી અમને ખાત્રી છે, —

- આર્કે અહને ડબ્બન ડબ્બન આપવા અને વળી વરસમાં ત્રણ ત્રણ ખાસ અંગે કાદવા એ અમારી પહેલ વહેલી યોજનાને " વિચિત્ર સાહસ " ની ઉપમા કેટલાક અધિપતિ બધુઓએ અમને રૂપરૂમાં આપી. અમને આશા છે કે તે પ્રમણે ચેત્ય રીઝુ પણ રીત પોતાના પત્રોમાં લખ અમને આભારી કરશે—યુગેપના મહાન યુગની અસર આખી દુનિયા ઉપર થઈ છે તો જાઈએ કે તેમાંથી જથી શકે નહિજ આ અંકના કાગળો દલકા છે પણ તે પ્રથમના સારા ઉંચા કાગળો કરતાં પણ મોંના પંડરાં છે તો આવા કાગળો નાપ રવા માટે આહકો અમને મારી આપશે એવી આશા છે

અમારો હેતુ અને આ અંકના કેટલાક લેખો.

અમારા હેતુ આપણા બધુઆમાં નીતી અને હિન્દી કેમો વચ્ચે સંપ વધારવાનો છે અને તેથી ધણા ખારીક પ્રસંગોમાંથી પચર થઈ આ માસિકને સાવજનિક તરીકે

લોક પ્રિય બનાવવા માં પરમેશ્વરે અમને ટકાવી ગળ્યા છે તે માટે અમે તેનો ઉપકાર માનીએ છીએ. સર્વેને ખુશ રાખવા એ બહુજ મુશ્કેલ કામ છે તે હરકેહ સમજી શકે છે, —

પરસપર સંપ ત્યારે વધે કે એક બીજાના સિદ્ધાંતો અમે તેની ખુબીઓ જાણવામાં આવે ત્યારેજ તેથી આ અંક છદનો ખાસ અંક હોવાથી અને " ૬૬ " એ પ્રસલામીઓનો મોટામાં મોટો તહેનાર હોવાથી એ તકનો લાભ લઈ આ અંકમાં અમે જે લેખો લીધા છે તે ધણુ બાજે દરજામી પક્ષના જણાય છે પણ તે એવી રીતે લીધા છે કે જેથી કે છની લાગણી દુખાવાનો સભવ નથી તેમ છતાં અમને ધારતી છે કે અમારા કટલાક હિન્દુ ગ્રાહકો " આતો મુસલમાનોના ખપલુ છે " કરી પડતું મુકે નહિ પણ હરેક સારી વાત પછી તેમને તે ધર્મની હોય નથી વાઠેક થવું એ લાભ રહિત નથી તે બાજે આ અંકમાં સર સૈયદનો ધર્માધતાનો લેખ ખાસ લઈ આપવા જેવો છે. જેમ આ તકે અમે હિન્દુભાષ્યાને સંબોધીએ છીએ તેમ વિવાળી પ્રાંતે નિકળતા બહુધના ખાસ અંક પ્રત્યે અમારા મુસલમાન ભાઈઓ એ પણ એવીજ ઉદરશતિથી કામ લેવું એવી અમે બક્ષામણુ કરીશું.

વળી આ અંકમાં અમે એક ઉર્દુ લાખા અને ગુજરાતી અહરમાં " નેપોલીયન બોના પાર્ટ " ની વાર્તા ચાલુ કરી છે અમે જ્ઞેષ્ઠ એએ કે ઉર્દુ લાખા દિન પ્રતિદિન ધણી ફેલાતી જાય છે અને તે તરફ લેખિકાની પ્રિતિ વધતી જાય છે ગુજરાતમાં સારી સારી પારસી માલકીની નાટક કંપનીઓ ઉર્દુ ખેલો કરવામાં જ મોટો લાભ જીવે છે હાલ કેટલીક હિન્દુ માલકીની નાટકો પણ ઉર્દુ ખેલો કરવા લાગી છે, વળી ઉર્દુ ભાષાને ગુજરાતી હરજમાં ધણી વાર્તાઓ વિગેરે છપાય છે અને તેનો જબરો ઉપાદ થાય છે.

પણ અમને તેમાં એટલી યોદ્ધા જલ્દી છે કે ઉર્દુ બાલનારા પાંતુ ઉર્દુ સાથે નદી જલુનના લોકો તેની ચોપડીઓ લઈ પાંચે છે જેથી કેટલાક ઉર્દુમાં આવતા ફારસી અરબી શબ્દોની જોડણી અને ઉચ્ચાર જેમ તે ચોપડીમાં સ્પષ્ટ હોતું નથી તેમ વાંચનારાઓ એકદં શબ્દોનો અર્થ નહિં સમજતાં આખા રાજ્યનો મતલબ પાગી શકતા નથી અમે આ ઉર્દુ વારતામાં જોડણી ઉપર ખાસ દક્ષ બન્યું છે. જેથી ઉચ્ચાર પણ બરાબર થઈ શકશે અને પુરનોટમાં કેટલાક અધરા શબ્દોના અર્થ પણ આપ્યા છે જેથી એ વાતો ઉર્દુપરથી શુદ્ધરતી હોવાંતર કરનારાઓને પણ એક શબ્દકે પતું કામ આપશે.

મજબૂર વાર્તાને છેડે બાકી દાદર એમ છપાયું છે તે શબ્દ મુશ્કેલીની બુધ્ધી બોલે છે. ખરો શબ્દ ગાજી દાદ એટલે સાધન છે એવો છે.

એવીજ રીતે “કિમતે મરદા” નામની ઉર્દુ નઝમ માટે પણ સમજાયું તે નઝમના પાનાઓના મધ્યાગા પર છાપેલા શીરો અને “શ્રીમંતાહનો સરળ માર્ગ” એ વાક્ય ભૂલથી છપાયું છે તે બોટું સમજાયું. એ પાનાઓના આંકડા ૩૨૫ થી ૩૩૨ સમજવા વિનંતિ છે.

શ્રીમંતાહનો સરળ માર્ગ.

આ અંકના છેરતના ભાગમાં “શ્રીમંતાહનો સરળ માર્ગ અને મહેરાતનો લંડાર” એ નામના પુસ્તકના ૩૪ પ્રોટ બ્લેડમાં છે. એ એક ઘણું મોટું પુસ્તક છે જેનું વાંચન દિવના આગસ ભાષ્યોને ઘણું લલ કારક નિવડે તેમ હવાથી તે છપાવવામાં આવે છે એ પુસ્તક કેટલું ઉપયોગી છે તેની પ્રશ્નને ખાતરી થવાના હેતુથી તેના ૩૪ પ્રોટ આ અંક સાથે પ્રસિધ્ધ કરવામાં આવ્યા છે જોકે પુસ્તક અપૂર્ણ છે તો પણ તેના વાંચનમાયા કેટલાક સંપૂર્ણ દાખલા અને જોધ મળે તેમ છે આ પુસ્તકની પાંચ દગર કોપીઓ છાપવામાં આવે છે અને એ પુસ્તકના દરેક પ્રોટા નિયેના અડધા ભાગમાં પંખાદારીઓની મહેર

ખમશ છાપવામાં આવે છે. જેના માને શ્રી પુ રીવ.ય છે પણ જેઓ ભાષ્યમાં માસિકમાં એ.જમાં બાકી એક વસ મટે પોતાની મહેરાત છપાવે છે તેમની મહેરાત મજબૂર પુસ્તકમાં તદન મફત દાખલ કરવામાં આવે છે.

અધિપતિ.

અભિપ્રાય.

કામિનિયા એઈસ.

કુંબજ લુગા મસજીદમાં આવેલી થી એંગલો ઇન્ડીયન ફૂગર્ગ્રાફ કમીક્લ કંપની તંત્રીની જનાવનામાં આવતું ઉપલાનામનું માયામાં નાખવાનું તેજ દિન પ્રતિદિન વધુ અને વધુ પ્રસિધ્ધ તેમજ લોક પ્રિય થયું ગય છે તેનું કારણ તેની ઉત્તમતા મધુરતા અને શુભ કાંક હોયું છે! અમને તે મળતાં તે ઘણું ઉત્તમ અને તેની મહેરખમનીમાં લખવામાં આવે છે તેવા શુભ ધરાવતું માલમ પડ્યું છે.

એડીટર.

ઉર્દુ મિશ્ર ગુજરાતી કાવ્ય.

(ભાગ ૧ લો)

ગુજરાતી ભાષામાં બેળ સેળ થયેલા ઉર્દુ કાવ્યો અરબી શબ્દોનો મહો મહેનતે સંમલ કરી તેના ખરો ઉચ્ચાર અને ગુજરાતી અર્થ આ પુસ્તકમાં આપવામાં આવ્યા છે કી. રા. ૧૧ દપાલ અર્થ રૂ. ૦૧

૨ શીલ અધર્મ.

નામદેવી સ્ટ્રીટ ખુરાકીવાળાની આલી બીજે માને કુંબજ નં. ૩

મે. રાજ્ય રતનચૈઠ મુલ્તાં મહામદઅલી
શેખ શરફઅલી સાહેબ હુરરવાળા.

શિવપુર

મજકુર શુઝરમ પ્રદરમના ફેટાથી અમા.
રા આ અંક શોભાવનાન થયો. હોવાથી અ-
મેને ધણેજ આનંદ થય છે મજકુર શુઝરમ
કામ પરકામ જતન અને રાજ્ય તથા દેસ અને
પરદેશમાં મોટું માન ધરાવે છે.
મજકુર પ્રદરમનું મુખારક જન્મ સંવત ૧૮૨૦
માં થયું હતું જેથી હાલ તેમની વય ૫૧
વરસની છે. એમનું જન્મ ઈક સામારણ
સ્થિતિમાં થયું હતું પણ એવણુ આપ બળ-
થી અને જાતિ બાહોશીથી આજે લક્ષ્યકિપતિ
થયા છે એબિસીનિયામાં એમણે પ્રથમ વેપાર
બાજુ ક્યો ત્યારે એમનું કામ અર પાંચ મા-
ણસોથી ચાલતું પણ અજે તેમને ત્યાં લગ-
ભગ અડીસા માણસોનું પેપણુ થાય છે.
ફેટલાક લોકો દુન્યા પ્રાપ્ત કરવા પાછળ એવા
મંડી જાય છે કે તેમની આગળ વિજય કરા ની
હસ્તીજ હોતી નથી પણ આ નર રતને મોટા
વેપાર ચલાવ્યા છતાં એબીસીનિયાના રાજ
દરબારમાં મોટું માન પ્રાપ્ત કરવા છતાં એવન
દેશ અને માણસ જન તરફની પોતાની ફરજ
ને બૂલ્યા નથી પણ તે બજવવામાં પુરા ઉ-
ત્થાં છે. એમની મહાન સેવાઓની કદર
પિછાણી એબીસીનીયા સુલતાને એમને ત્રણ
ચાર કીમતી ચાંદ અને ઉચી પંકતીના ખેતા
બા આપ્યા છે. જેમ તેઓએ ત્યાં એટલું મોટું
માન મેળવ્યું છે તેમ પોતાની કામમાં શુલ-
ની પદવી અને વતનમાં ગાયકવાડ સરકાર
તરફથી રાજ્ય રતનના ખેતાબ અને ચાંદ મે-
ળવ્યો છે. એમને જ્યારે વડોદરા સરકાર તર-
ફથી રાજ્ય રતનના ખેતાબ મળ્યો તે પ્રસંગે
એક રમુજ અને બમણી ખુશાલી ઉજવવાનો
બનાવ એવો બન્યો હતો કે એમને રાજ્ય રતન

ના ખેતાબ મળ્યો તે બાબે લાગતા વળગતા આ
તરફથી મુખારકબાદીના પૂર્વક તારો આવ્યા હતા
જે સપળા તે દીવસે વાંચવા એ પણ અશક્ય
હતું સમયા તારો આ રાજ્ય રતનના ખેતાબની
મુખારકબાદીનાજ હશે એમ જાણી તે બાજુ-
એ મુકાયાં પણ ચારેક દીવસ પછી પુરસદે
તે તારો તપાસતાં તેમાંથી એક એબીસીની-
યાનો તાર એવો પ્રાપ્ત થયો કે જેમાં એબી-
સીનીયા તરફથી પણ તેજ દીવસે મળેલા
એક નવા અને ઉચા પીતાબની ખુશ ખબર
હતી. એવન પૂર્વકજી છુડી સજાવતો કરે છે.
અને જાડર સેવામાં પણ પાછી પાની કરતા
નથી સિવપુરમાં રહેવાની સામેજ “ મહ-
મદ અલી ટાવર ” એમની ઉદારતાના સ્મરણ
તરીકે જ્ઞાતામાં આવે છે. એબીસીનીયામાં
પેતાની કામ માટે મસજીદ બાંધવાને ૧૦-
૧૨ હજાર રૂાલની કીંમતની એક જમીન
એવને આપી છે એટલુંજ નહિ પણ તે ઉ-
પર મસજીદ બાંધી આપવાની પણ એમની
ખહેલ છે. એવણુ અંગ્રેજીમાં પણ મતા-
વગથી સારું કામ કાજ કરી શકે છે. જેજ
વશીના દિમાયતી છે. અને માણસ જાત
ના તથા ગરીબો ના મોટા હમદર્દી છે
એમની ખુશીયાલખના મારે આ કદારો
પુરતી નથી! તેવણુ મુખમય હાંમું આ-
પુર બેગવે એવી આપણે ખુદા પાસે દોઆ
મુન્નરીશું.

મીસ લાતુમતી રતનલાલ

આતુ સાજની ટેટ્ટીકયુમેશનની પરિક્ષા-
માં આ અંગળ હિંદુ બાતુ પાંચમે નંબરે
પાસ થયાં છે. હિંદુ કામમાંથી અત્યાર સુધી
આટલે ઉચે નંબરે કોઇપણ બાતુ પાસ
થયાં નથી તેવણે મુખાલ્લી અંદા રામજી
હાઇ સ્કુલમાં અભ્યાસ ક્યો છે અને દર
વરસે પહેલા નંબરે પસાર થયા છે.

સેનાતન ધર્મનો પાંચામી ઉચ્ચ નામરે પાસ
 થઈ સેનાનો ચંદ્ર મળ્યો છે તેથી મુ-
 બાઈના જાણીતા વકીલ રતનેલાલ રથુજી
 દાસ બી. એ. એલ. બી. ના પુત્રી
 યામ છે. બીજા ચિત્રેના પરિચય ચિત્રો
 સાથેજ છે.

સર સૈયદ

આમનાં પરિચયની કાંઈ જરૂર નથી એનાર
 રતની છબી આપવા માટે અમારા સંપ્રદાય
 મુસલમાન માલિકો તરફથી અમને પત્રો મળ્યાં
 હતાં અને તેમની માંગણી પૂરી કરવા માટે
 આ છબી આપવામાં આવી છે. સાથેજ તેમનો
 એક લેખ પણ આ અંકમાં લેવાથી તે છબી
 વખતજરનીજ બેખારો.

અધિપતિ.

આ અંકનાં ચિત્રોની લીસ્ટ

૧ છદ્ પરી

૨ રાજ્ય રાજ રીઠ મુલ્કાં મદમદઅલી. ૬૨
 રવાળા.

૩ ડૉ. એમ. એ. સુરેયા.

૪ મી આઇ. એચ. એમ. અબ્દુલની

૫ મરહુમ સર સૈયદ અદમદ

૬ જુનામદની એક પુરાણી મસજીદ

૭ સોમનાથના મંદીરનું ખડેર

૮ મીર બાબુમતી

વીક્ટોરીયા રીંગવોરમ આઇન્ટ મેન્ટ.

(દરાજનો મહેમ.)

દરાજ કાલી તથા લાલ તથા ખુશ્કી તેમજ સરવે કોડોના રોગોને આ મહેમ
 લગાડવાથી જડપથી યેઃકા દિવસમાં આરામ યાંચ છે તેમ આ મહેમ લગાડવાથી કંડકની
 સોમે ખુશ્કી આપે છે. આ મહેમ ઉંચી કોલાલીનીને જનાવવામાં આવ્યો છે માટે એક વખત
 વાપરવા લાભામણ કરીએ છીએ. માટે અવસ્ય :વાપરશે તો તેની ખાત્રી થશે.

(કીમત બોક્સ ૧ ના આના ૬)

જથાજથ મેનારને નીચે લખેલા ટૂંકણે લખવાથી ખુશ્કીવાર લખવામાં આવશે.

(જનાવનાર તથા વેચનાર.)

લવચંદ વરજદાસની કંપની.

શેખ મમ્લુ શ્રીટ—મુબાઇ. પેસ્ટ કાલખાદેવી.

એજન્ટ ડાહ્યાભાઈ નાનયા મહેતા

કુમેશ દવા વેચનાર તંજૂ દરાજ અમદાવાદ.

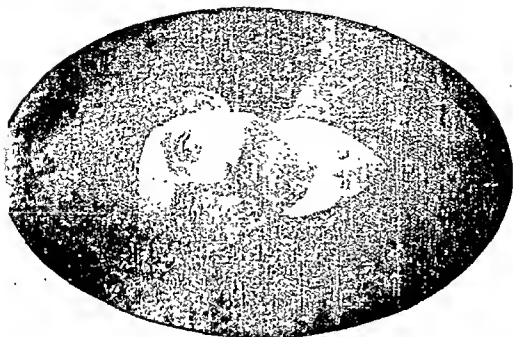
એજન્ટ-શ્રી. એન. દક્ષીન, રાયપુરા. વડોદરા.

શ્રી મુલ્તાં મહામદયાલી સાહેબ હરરવાળા.

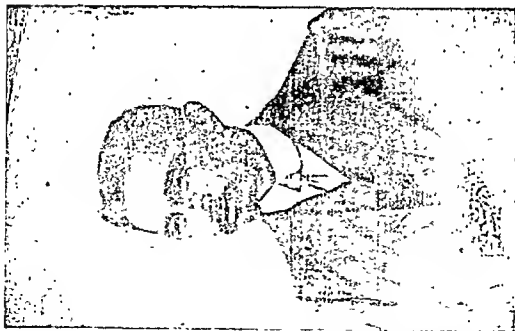
રાજ્ય રાજ-સીધપુર.

સૈ: ટ્રાવેલીંગ એજન્ટ એન્ડ મેસર્સ સીત અપર્સ ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ બરમા.

સૈ: એન્જીનિયરિંગ ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ બરમા.

દાસ:-પ્ર હોટ કોલેજી ટુ હર હાઉસ ધી બીચી સાહેબા જુનામદ

સૈ: એન્જીનિયરિંગ ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ઇન્ડિયા લિમિટેડ બરમા.

ભાઈબંધ નવરંગ

[૪. ૮ મુ] ભુવ. અને ભુલાઈ ૧૯૧૫ ઇ. [અંક ૬ તથા ૭]

શ્રી

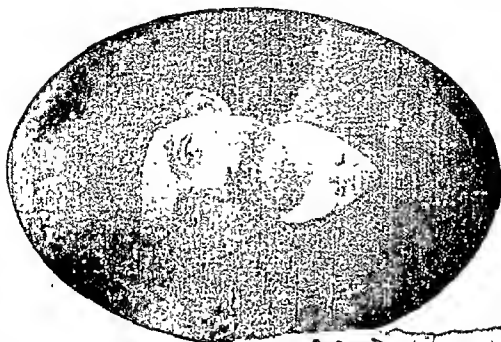
શ્રી

૧૩૩૩

ફા. હય મસરતકા ચમન, ઇંદ મુબારક
કેહતા હય હરએક ગુંચા દહન, ઇંદ મુબારક
હય ફાલે ખુદા જલ્લહ ફગન, ઇંદ મુબારક
મિલ્તે હય ગલે જીહને અમન, ઇંદ મુબારક
હા તુમકાલી અય મુરફે મન; ઇંદ મુબારક

(ઇંદુલ શિતર સન ૧૩૩૩ હીજરી.)

સેર ટ્રાવેલીંગ એજન્ટ એન્ડ મેસર્સ સ્ટીલ ઇન્ડસ્ટ્રી એન્ડ બરમા,

મુકેશનલ ઇન્ડસ્ટ્રી એન્ડ બરમા પિ મોહનદાસ રકુલ બરમા.

ના સુધારકબાદીની ભેટ.

નવા થનારા માહકોને એક લાભ (હરીશ્ચંદ્ર નં. ૧)

દર ૧૦૦ ગ્રાહકે ૧ જેનીલું ઇનામ.

એપ્રિલ ૧૯૧૫ ની તા. ૧૫ થી પડેલાં બે મહિના નિચેનું કુપન ભરી મોકલી લાભજથ્થાના નવા માહક પછે તે સવગામીના નામની ચીજોના ખનાવી દર ૧૦૦ ચીજોમાંથી ત્રણ ચીજો ઉપાડી પહેલાને રૂ. ૭૫ બીજાને રૂ. ૫ ત્રીજાને રૂ. ૨૫ ઇનામ આપવામાં આવશે, માહકોની સંખ્યા પ્રમાણે. ઇનામની રકમમાં પણ વધ પડે થશે.

કોઈ અજાણ નથી કે કિશોર ઇનામ આપનેજ મળી આવે માટે આજેજ નીચેનું કુપન ભરી મોકલો.

અધિપતિ

શ્રી. કે. એમ. શ્રીવામ્પલી - વડોદરા.

હાજી હરીશ્ચંદ્ર નં. ૧ ની રજીસ્ટ્રેશન નં. આગળના માહક માટે હું તે ૧૨ માસનું સહાયક (રૂ. ૧૫૫) વી. પી. થી વસુલ કરી લેશો.

હી.

સહી

મુદ્રા

પેટ

હસ્તાક્ષર

ભાઈબંધ

જેમાં જોડાયલું છે

નૃવૃંદાવલિ

* પુસ્તક-૮ મું.]

જુન ૧૯૧૫ ઇ.

[અંક ૬ ઠા.] *

આખી આંધ્ર એને તો ઇરકેના મુરમા ધરી,
તો નિહાળી પ્રાણપ્રિયા રમ્યમૂર્તિ એકલી.
સૌ 'ફરેયો' કહે 'ફરેયો' તું 'કુ' કહું 'મુખકંદમાં'
ભુવભુવને બાગે મળી શુભ રમ્યમૂર્તિ એકલી.
જોઈ 'હું' મલમલકીયું નો મોતુલ્યા ઊપતી,
દિલરે મારે વરસી રહી રમ્યમૂર્તિ એકલી.
ફરેલોકને આધાર તો એક પાક શરી નામનો,
મારે છત્ર આધાર ત્યમ એ રમ્યમૂર્તિ એકલી.
દમબદમ કે અંધારમાં હું ઉઘાટાં કે ભગવાં,
આભાસ કે અભ્યાસમાં બસ રમ્યમૂર્તિ એકલી.
કાવ્ય કે લેખો લખુ પોણી ધરી કંઈ સીતર,
શું શું લખુ, શું જાનર, બસ રમ્યમૂર્તિ એકલી.
ધ્યાનમાં સુલતાન સિંધુ ગાન 'ગ'વીર ગાય છે,
એ જાનમાં જાણ કહે છે રમ્યમૂર્તિ એકલી.

આ ભય ઝરણાં મંદમંદ જો ગાય મધુરા મુરવરે,
એ જાનના મુરબ્યાનમાં બસ રમ્યમૂર્તિ એકલી.
સુંગે સુંગે ખીલુ ખીલે એક એ જોઈ વળી,
એકમાં ઉભી ખરી રહી રમ્યમૂર્તિ એકલી.
પવન પેલો ગાય પેલો વસવેલી મુખમાં,
નમી સૌ ત્રીલી સોડી પુરે કે રમ્યમૂર્તિ એકલી.
સંધ્યા સમે આકાશમાં રંગીત આખાં આલસાં,
રંગીત જલીયે ત્યાં તિરાજે રમ્યમૂર્તિ એકલી.
રજની વિષે આકાશમાં મંદાગિનીના મુરમાં,
ખડાન્દ ને તેના ભીતરમાં રમ્યમૂર્તિ એકલી.
એ રવથળુ એ સનમ કહો પ્રેમમૂર્તિ કહો ખુદ,
મારે મને સર્વદય છે એ રમ્યમૂર્તિ એકલી.
હું પુલરી આંધ્રો આરક બંધો છું એકનો,
ત્યાં ત્યાં નિહાણ દિવ્યમૂર્તિ રમ્યમૂર્તિ એકલી.

કાંઈ છપાવવું છે ?

દેશી, કાંઈ, કવર, લેટરપેપર, વીઝીટીંગ કાર્ડ, ખીલબુકો
ભરતીયા—આંકડા, પરચુરણ કાગ લપરાંત ચોપાનીઆઓ, પુસ્તકો-ચિત્રો
સફાઈદાર વખતસર અને કિંદ્રિયત આવે છાપી આપનાર.
ધિ કેસન્ટ પ્રિન્ટિંગ વર્કસ-લેહેરીપુરા—વડોદરા

મહાત્મા અને સાઈન્સ.

(એક મહાત્માનું લાપલુ.)

(ગયા અંકના પૃષ્ઠ ૨૦૬ થી આગળ).

સમતોલપણ માત્ર માણસાઈ વ્યવહાર અને સંસારી કારોબારને માટે જ જરૂરી છે, એમ નથી; પરંતુ સ્વધર્મા વિવેક અને નેત્રી તથા આખા જગતનો આધાર એની જ ઉપર છે. આ ધરતી, આ તારાઓ અને આખું ચક્ર જે ગરદિશમાં છે, તે જ એક જાલ ખરાબર પણ પોતાની દૈવી આગળ પાછળ કાંઈ તો આખી સૃષ્ટિમાં એક ક્રિયામત હોતી થઈ જાય, અને આ આખું કારખાનું ધુળમાં મળી જાય; એ જ સ્થિતિ જગત્પ્રીતિ સ્વધર્મી વસ્તુઓમાં છે. નેત્રી અને બદીશું છે? વિવેક શું છે? આરોગ્યતા કેને કહે છે? સ્વાદ ગ્રંથ ચીજનું નામ છે? જો આ સર્વ વાતો પર વિચાર કરવામાં આવે તો જણાઈ આવશે કે સ્વધર્માનો આધાર સમતોલપણ ઉપર છે. જ્યાં એ નથી ત્યાં મજા જુતી કેપાવદારીની સુરત નથી, એ જ આસમગીર અને અર્થમય નિયમ ઉપર પયગમ્બર-ધસલામતના શિક્ષણનું બધાંથી છે એ જ નિયમ ઉપર નજર ન રાખવાથી જુના મજાજીની પડતી દશા થઈ, ધસલામે આ ખોટને પુરી કાઢી અને પોતાના શિક્ષણથી દર્શાવે માટે એવો પાયો નાંખી આપ્યો કે જેમાં પડતી આવી સહેજ નહીં એ ખીના આ વાતની પણ સા-ગિતી છે કે, પયગમ્બર સાહેબ, ધધરી રાનાના મોટા વિદ્વાન હતા, અને જન્મે જન્મે રહસ્યથી વાકેફ હતા ! જો કે રહસ્યાનિયત-યોગ ને ધસલામે રહ ક્યો છે, સ્વયં સંસારને માટે ધારા બાંધી આપ્યા છે, છતાં એવું પણ શિક્ષણ આપ્યું છે કે તદન દુનિયામાં જ ગરકાવ ન થઈ જાય, કેમકે દુનિયાની જીંદગી ધોતીની દટ્ટી છે. નમાઝ, રોઝા દળની તાકીદ કાઢી છે, જાહેરી વર્તન પર પણ એક દંડ સુધી નજર રાખી છે. પરંતુ સાથે જ એવું પણ કર-

માન થયું છે કે નેત્રીના એ જ અર્થ નથી કે નમાઝને માટે પુર્વ પશ્ચિમ તરફ મોઢું ફેરવી દીધું, પરંતુ અલ્લાહની મોહબ્બતમાં સંઘાનવા-લાં, નિગમિત, નિરાધાર મુઆશરોને પોતાનો માલ આપવો, ગુલામોને આઝાદ કરવા, ઝકાત આપવી, નમાઝ પઢવી, પોતાનો વાવધાને પુરો કરવો, સખી અને તકલીફમાં દ્રઢ રહેવું, એવી વધારે નેત્રીની શું તારીફ થઈ શકે છે ? એના આધાર માત્ર જાહેરી નિયમો ઉપર જ નથી પણ ખુદાની કામી મોહબ્બત, અને લોકો સાથે ખરી લાગણી અને નિરુપાધ ઉપર છે ધસલામતી મોટી ખુબી એ જ છે, કે, તે દુનિયા અને આખેરત, આલોક અને પરલોક, જડ અને આદિમક આલંબ જન્મેને સાચું છે, અને જ્યારે માણસ જાહેરી અવધાન અને નિયમોના પાલન થઈ ગયો તો પછી તેને માટે નેત્રીના અર્થ-ધણે જાહેરો પછ જાય છે અને તે આગળ પગલું વારે છે અને એવું આદિમક એતન મજાજીન થયા લાગે છે. ખુદ પયગમ્બર સાહેબની જીંદગી એ બાબતનો સાચો દાખલો છે. 'સદાખીયેઆહમરત સ.' અ. કહે છે કે રમુલ (સ અ.) મોઢાની નીચે કમ્બેલ મુકાને કમખાના છાંયા તળે સુતા હતા, પોતે મુશરફ થઈ ધણી ધજા અને તકલીફ વેડી હતી, મેં તેમની સેવામાં અરજ કાઢી કે આપ કાશ્ફોને જાહેર આ (અ પ) કેમ નથી આપતા ? આ સંજોગને આપ હડી બેઠા, અને આપનો જોરે લાલ થઈ ગયો, પોતે શરમાવવા લાગ્યા.

“ આગતા લોકોમાં એવા એવા ભુલકા થઈ ગયા છે, કે અધર્મો લોકો એમાંથી લોકોને ખોટી ખોટી ઉમા કરી દેતા હતા અને તેમના માથા પર કરવત ચલાવીને તેમને જે હોડ મીડી

સંખ્યા હતા પરંતુ એવી અસહ્ય વેદના પશુ
તેમને ધમકી દેવતી ન હતી, અને કોઈ ન
કેપર દોષની કાંસથી એટલી જોરથી ખેંચતા
હતા કે તેના માંસમાં ઉતરી જઈ દાડકા સુધી
પહોંચી જતી હતી, પરંતુ એ સખી તેમને
:ઈ છેડવી શકતી નહીં. " સત્ય ઉપર દ્રઢ
હેવાતુ એથી વધારે શું શિક્ષણ હોઈ શકે ?

એવીજ રીતે ઇલાહને સખળા શિક્ષણોમાં
સમતોષપણુને, ન્યાયને પ્રથમ સ્થાન આપ્યું છે
છી તે ભક્તિમાં હોય કે નીતિમાં. જેમકે
રમણીયું છે કે— " પુનાઈને બદલો તેવીજ
પુરાઈ છે. વેર હેવું હોય તો તેટલીજ તકલીફ
માપો, જેટલી તમને પહોંચી હતી, પરંતુ જો
કળર કરો, માફ કરી દો, તો ખુદા તેનો ખમણો
પર્યેત આપશે, અને અદલાત આલા એવા લોકો
ર પ્રેમ રાખે છે. " આ બાબતને જુદી જુદી
રિતે જુદે જુદે ઠંકણે ધણી તાકીદથી વર્ણવી
કે, અને વેર લેવા કરતાં માફ કરવાનો મોટો
ફાયદો બતાવ્યો છે અને છેવટે એટલે સુધી
હી દીધું છે કે " તમે ઝનેદગારો, ખુદ કરનાર
ઓ અને ત્રિરાધીઓ સાથે માફી નહાવાનું, વર્તન
આપશો તો ખુદા પશુ તમારી ભુલોને દરજીએ
રગાવશે. "

બદલો લેવો એ માણસની ટેવમાં દાખલ
છે અને ન્યાયને નિયમ છે. પરંતુ ઉત્તમ
વેવેકતું આદતું એજ છે કે પુરાઈને બદલો
મવાઈ કરો, અને ત્રિરાધીઓની બુદ્ધિ અને
પુરાઈયોને માફ કરી દો, અને મોટો ભાગે
દરજીએ કરો. " વળી એમ ફરમાવ્યું છે કે,
" જુરી વાતનો જવાબ એવો આપો જે સાચી
કેતમ હોય. "

એક બીજી ઠંકણે ફરમાવ્યું છે કે " નેકી
અને બધી બરાબર હોઈ શકતી નથી. પુરાઈનો
દીયો એવા વર્તનથી કરો કે જે ધણેજ સારો
હોય જો એવું કરશો તો તમને જોઈ લેશે કે
તમેને કોઈ સાથે ચતુવટ હતી તો એકાએક
ખરે તે તમારો દીલસોજ મિત્ર યદ્ય ગયો છે.
એવા ઉત્તમ વિવેકના યુગુ તેવાઓનેજ પ્રસથાય
છે, જેઓ સખર કરે છે, અને જેમના મોટા
સરીય છે. "

વળી એમ પશુ સમજાવ્યું છે કે " કોઈ
અકારની દુશ્મનાઈ તમને ન્યાયની વિરુદ્ધ ન
લઈ જાય અને કોઈની ચતુવટ તમને ધનસાફ
કરવાથી ન રોકે, તમે પોતાના ચતુ અને મિત્ર
સર્વથી ન્યાય અને ઉપકારનું વર્તન રાખો. "
સફરતન અને બલાઈનું એથી વધારે બીજું
કયું શિક્ષણ હોઈ શકે ?

જનામ પયગમ્બરે ખુદા સદમ્બરે એટલુંજ
નથી કયું કે માત્ર એક સમય એવા સમાન
ધર્મનો પાયો નાખ્યો તથા પોતાના જમાના
વાળા માણસોનેજ કાયદો પોહોંચાડ્યો અને
બસ. પરંતુ એવા દેવથી કે બાપ (દિવાયત)
દમેશ જળવાઈ રહી જમતમાં કીધામત સુધી
કાયમ રહે, એવી રીતે ફરમાવ્યું કે માણસ
માણસ એક બીજાની બરાબર છે, કે કોઈ એક
બીજાપર મગરૂરી ન લઈ જાય. પછી એમજતા-
વ્યું કે માણસ કેળવણી વગર પોતે પોતાને સુધા-
રી શકતો નથી. વળી એમ પશુ છે કે એક
માણસથી જર્વને સુધારવું અસક્ય છે માટે એમને
સનિ, કુડુન અને મંડળોમાં વહેંચી નાખ્યા,
અને એવું ઠરાવી દીધું કે એક માણસ જે
એમનામાં વધારે સફુરુણી હોય તે એકતા
ધરાવે છે, એમ કહેવાની મતલબ એવી છે કે
સાંતિનો દરેક સખસ પોતાના ઝરૂની નજર તળે
છે. વળી સખળા મંડળોને એકબીજા સાથે
જોળખ અને સંપ વધારવાની તાકીદ ફરમાવી
પછી એમ ફરમાવીને કે હજમલ મોમેત્તમા
ફલવતુન એટલે સુચસમાન સુચસમાન સખળા
બાઈબાઈ છે, દુનિયાના બ્યવહારમાં જીવ અને
જગતની ઉન્નતિમાં ચાલતો આમા પુકી દીધો.
આ વાત માત્ર ઇસલામમાંજ જોવામાં આવે છે
કે, અદના સુલામ અને એક સહેનસાહ બરાબર
છે. જાણે ઇસલામ ધર્મને સંપુર્ણ કરી દીધું.
અને ખુદાની નેઅમતને આખા આલમ ઉપર
ફેલાવી દીધી. એની સત્તા એટલી બેહોળી છે,
એનો વિવેક એટલો પવિત્ર છે, એની કેળવણી
એટલી બ્યાજબી અને માણસાઈ સ્વભાવને માફ
આવતી તથા માણસાઈ ઉત્તરિને ટેકા આપતી
છે, કે દુનિયાની બડ અને આર્થિક ઉન્નતિનું
એથી બેહોતર કોઈ સાધન હોઈ શકતું નથી. "

“અમને વાંચનનો શૌક નથી.”

આ માસિકપત્રના અધિપતિ શ્રી. કે. એમ. ઝીયાઅલીએ પોતાનાં દર્શનમાં મુસલ્લીમ યુનિયન સો-સાયટીના લેક્ચર દ્વારા તા. ૧૮-૬-૧૫ ના રોજ સાંજે ૬ વાગે નીચે મુજબ વાપણ કર્યું હતું.

મેનેજર.

પ્રુલકગ સંદર્ભરથો અને વહાલો મિત્રો—

હું કાંઈ મોટો વક્તા કે મહાન વાપણકર્તા નથી, છતાં હાજર રહેલાઓમાંના કેટલાક સાહેબોના આમદને માન આપવા ખાતર થોડુંક બોલવાને અંદાજે ઉભો થઈ ગયો છું. શીર્ષક સમઢી સાદેજ ફરમાની ગયા છે,

મઈ વાપલ કેઃ ગીરલ અંદર મોલ

વર નવિસ્તરલ પંદ વર દીવાર

અર્થાતઃ—જે કાંઈ નરીલત=મોલની વાત દીવાલ ઉપર લખેલી હોય તોપણ તે મંદણ કરીલેવી, જો જીક મરલનું કર્તવ્ય છેઃ ખુદાના ફરમથી આઢી, સયે મરલ હોવાનો દાવો રાખે છે, તેથી મને ખાતી છે કે હું જીક માટીના પુતળા દીવાલ સમાન આપની ફરજ ઉભો છું તેમ છતાં છું જે કાંઈ બોલીશ તે માલ મનમાંથી ઉપખવી કાઢેલું નહિ પરંતુ દિલ્લાનોના પુસ્તકો લાવજો અને સત્કર્મના પ્રનાપે પ્રાપ્ત થયેલા જ્ઞાનમાંના કાંઈક સાર અને થોડાંક અનુભવી ઉદ્ગાર છે તે આપ લઢાપૂર્વક સાંલજશેજ.

લલે મતલબ ઉપર આવતાં કહીશ કે ખુદાવંદે-કરીમે આપણને માણસાલરૂપમાં ઐલલા માટે યંત્રમાં છે કે આપણે તે સાચા મ લેકની કારીગરીઓ જ્ઞેલ આશ્વર્ પામિયે, અને તેની ફરજ આપણી બંદગીની સાળેતીમાં તાજેદરીનું મનું નક્કરી જીક બીજી મનુખ્ય બંધુની ઉત્તીમઃ મંદગાર થઈએ,

દરે દિલકે વારતે પલલ દિયા છે-સાનલે

વર્નલ તામ્પત કે લિયે કુઅલ કમ નથી કર્જિયાં.

લલે આશ્વર્ થવાનું અને ફરજ સમજવાનું કામ અત્તાની માણસથી બની શકે નહિ, તેતો મેટામાં મોટી અંજનયથી જ્ઞેલન પણ “ ઐતો ખુદાની કુદરત છે ” ઐલું હુંકે વાલપ બોલી પેતાનો. રરતો માપરી અને તેમાં તેને કાંઈ પલ રસ પડશે નહિ. જો લલાલો લેવાનો લક, તો જ્ઞાની માણસનોજ છે. ગમે તેવી ફરજ જામવવાનું કામ સમજ હોવા છતાં “ મને તો બુખ લાગી છે માટે જઈ છું ” કહી અત્તાની વાલતો થઈ જરો. પણ પેતાની ફરજ સમજે જીજ્ઞેસાનું, કલ્યાણ કરવાનું કામ તે જ્ઞાનીઓનુંજ છે.

મિત્રો! ખુદાએ આપણને અલલ ઐલલા માટે આપી છે કે તેની લાલનીથી રજનાલક સાલ-નરલું, નેખી-બરી અજામ સવામમાં લમીજ કરીએ.

સાહેબો ! હં-સાનિત અને અકલને રોચન કરનારી ચીજ તે તુલક—પોતાનું સ્વ-
જેલું ખીમના મગજમાં ઠસાવતું છે. હવે આપણે વિચાર કરીશું તો સહેજમાં સ્વમગ્નરો, કે
માણસને અહાહ તઆવા તરફે લી મળેલા એનાય “ અશરકુલમખલ્ખાત ” તે આદમિયત
અકલ અને તુલક, એ ત્રણ ચંકાના મગજમાંનું નામ છે !

અમારી શ્રેષ્ઠતાની પહેલી ફરજ હતી કે તે પરવર દિગારનો આ અલિપ્ત બદલ ઉપકાર
માનતે, અફમોલ કે તે ફરજ જાનતી ચકાઈ નહીં. તે ઉપરાંત દિગારની નફસાનિયતે, આપણી
આખોપર સ્વાર્થપણની પટ્ટી ગાંધીને આપણને જિવા અધકારમાં ધકેલી મુક્યા છે કે ઉપકાર
માનતાં તો એક તરફ, આપણે પ્રુદાને જાળખી પણ ન ચકાયા, અરે આપણને પોતાને પિછાણી
ન શક્યા, મન જરણ નફસતુ નફદ નરકા રવ્યોદ્ધ અર્થાત્—જેણે પોતાની જાતને આ-
જળી તેણે પ્રુદાને એ ખમો ! હા, પણ ક્યાંથી જાળખી શકાયે જાળખવાનું જે મુખ્ય સાધન
ઈફમ્-જાત છે તેની તો આપણે નેક છુટી બદામ જેટલી પણ કીમત આંકતા નથી, જોટલુંજ
નહોં પણ એક ગીગરદાલ થ મતા વિચાર પ્રમાણે તેને ઉનારી દેશવાની સામે કે.શીય
કરીંગ છીએ.

ભાઈઓ ! કે હું શાંતર પ્રુદા અને ઇફમના વસ્તનો ખ્યાલ આપે છે તે કહે છે,

‘ જઈએ છઈમ્ છઈમ્ છઈમ્ સુરતમે ’ પ્રુદા હોતા હય !

ઈઈમ્ કય જાતસે ખાલિક કી જુદા હોતા હય ? ’

સાહેબો ! નાતો જરા આની વાત થઈ પરંતુ ડુનિયાદારી માટે પણ શું કહેવામાં
આવ્યું છે તે સાંભળે.

ઈઈમ્ હય કામ દે સાતે સે જગાને વાલા
ઈઈમ્ હય મઈ કદરત કો ગિટાને વાલા,
ઈઈમ્ હય દવજતો દઝન કો જાદાને વાલા
ઈઈમ્ હય સનગતો દઈતકા સિખાનેવાલા,
ઈઈમ્ વોદ બદર હય જોદર દે દઝારો ઇરમે
ઈઈમ્ વોદ તેગ હય જોદર દે દઝારો ઇરમે.

મહેરબાનો ! આટલું સાંભળ્યા પછી ઇઈમ્-રિયાઝતાનની મદલતવાનો કાંઈક ખ્યાલ
આવે છે, જ્યોતી ખેડ અને નિરાશા થાય છે કે આપણે ફરસદની વખતે જ્ઞાન મેળવ્યું નહોં
અને હવે ધરસંસારી તેમ રોજગારી માણસથી સિખ્યા જવાનું જાની શકે નહોં. વાત તો
ખરી છે, પણ હું કહું છું, આપણને નિરાશ થવાનું કારણ નથી, જેમ આપણને કોઈ વિદ્વાન
પાસે જવાની પ્રુરસદ નથી તેમ તે વિદ્વાનને પણ કરોડો માણસોનો પોતાની રૂબરૂ બેસાડી પાઠ
લાગાવવાનો અવકાશ નથી. ત્યારે કરવું શું ? ગણરાઓ નહોં એક વિદ્વાને કહ્યું છે કે “ સ્વ-
સારીઆની નિશાળ તે પ્રુસ્તકાલ્ય છે. ” જોટલે આપણે માટે જ્ઞાન મેળવવાનું સર્વથી સહેલું
સાધન તે પ્રુસ્તકોનું લાંચન છે. પણ તે ક્યારે ? કવિ દલપતરામના કહેવા પ્રમાણે

સારી ચોપડીઓ ચોલાય, હૈયું તે દેખી દરખાય;
પણ વિગતેથી જે વંચાય, તો તેમાંથી કારજ થાય.

હું તો મહેરબાનીથી ચાલુ જાનામાં લાગ્યો છા. ખાનાઓમાંથી સુંકડો વિદ્વાનોના અખ-
ભે પુરતો છપાઈ જાતો નાં પાછળના મુલે રૂચાય છે. તેટલી સસ્તી કીમતે પણ ન ખરીદી
સકનારા ખરીદ્યા માટે ફો લાઇબ્રેરીઓ સરકાર તરફથી તેમ પોતાની ફરજ સમજનારા અન્ય
ગૃહસ્થે તરફથી ખાસપણે આવે છે પણ શ્રીમતેજિતો પોતપોતાની ખાનગી લાઇબ્રેરીઓ
રાખવાની ખાસ જરૂર છે.

લાઇબ્રેરી નો આપણે સહવારમાં નાસ્તો કરવા પહેલાં કે રાત્રે ખિજાને જવા અગાઉ
થોડું થોડું વાંચવાનો નિયમ રાખીએ તો આપણને પચારીપર સુનાં સુતાં, જીવણાપર જીવતાં
જીવતાં અને ઇંઝોચેરપર પડ્યા પડ્યા આરામથી કાંઈક ઇંદમ—જ્ઞાન પ્રાપ્ત થઈ શકે છે.
કહું છે કે:—

ધરમે જયતે કે સપર જહાંશી કરના

યેદ તમારા કિસ્સાએ જેવા,

અરે ! હું સહેલાઈની વાતો કરવામાં એક મોટી મુશ્કેલી તો ભૂલી જ ગઈ છું ! મને
મુસાફરીમાં પુષ્કળ સોડા તરફથી એવી ફરિયાદ સંભળાઈ કે “અમને વાંચનનો શૌક નથી”
આજે, કેવી ભારે લાચારી ! કેવો નિરૂપાય રોગ ! અરે ભાઈઓ ! આ “શૌક” ના રાજે તો ખસ
મારી નાખ્યા, વળી એ વાક્ય કાંઈ સાદી રીતે નહીં પણ એક મગફળીની રીતે યોલવામાં આવે
છે, જાણે કોઈ સદ્વર્ણનવાળો માણસ કહેતો હોય કે મને શરાણ પીવાનો શૌક નથી, મને મંછડો
રમવાનો શૌક નથી, મને જીભાર રમવાનો શૌક નથી અથવા મને દુઃખ ગગડાવવાનો શૌક નથી.

અશ્વસાસ ! હજમ જેવા અચુક જવાહેરને અગારી અજાનતાએ એક નકામા પથરા
કમાન ગળી ક્યાંતો ક્યાં ફેંકી દીધા છે.

“વાંચનનો શૌક નથી !” એવું કહેનારાઓએ જરા આંખો ઉઘાડી, મિત્ર જે
રૂબરૂનારને ટેકાણે લાવી સંભળવું જોઈએ કે આપણા મજાદખી ફરમાન મુજબ ઇંદમ-જ્ઞાન
એ કાંઈ શૌક કરવાની ચીજ નથી, પણ તેતો દરેક મુસલમાન મરદ અને સ્ત્રી
ઉપર ફરજ છે.

તલતુલ હલમા ફરીશતુન અલ્લા હુલ્લે મુસલેમિન વ મુસલેમાતિન.

મિત્રો ! હું એમ કહેવા માંગતો નથી કે દરેક રાખસે મોલવી-શિંખવી યા અર સૈયદ
જની જવું, તેમ થવાને સધળા પાસે અવકાશ કે સંગવડતો નથી પણ આપણને ઉપયોગી થઈ
પડે એવું અચત્યવું જ્ઞાન ખીજા વિદ્વાને અનેક રાતના જીવનગરાએ ઉંઘ વેચી સુટી કાઢવા
બાદ, ગાંઠના ગોપીચંદ કરીને પુસ્તકો અને એપાનિયાંઓ છપારી આપણે માટે તપધાર કરે
છે અને પરિણામે “અમને વાંચનનો શૌક નથી” એ વાક્યરૂપી તરવારનાં અંદકાથી
મરણશરણુ થાય છે. આ સંજયે જેટલો અશ્વસાસ કરીએ, તેટલો થોડો છે.

વળી કેટલાકો તો ઇંદમ વગરજ પોતે મહાસાની હોવાનું જીવું પોતાના મગજમાં ભરી
રાખે છે તેવાઓને કદાપિ આ ફરસી અશઆર સહેજ દુશિયાર કરી દેશે ! કહું છે કે:—

આં કસ કે બેદાનદ વ બેદાનદ કે નદાનદ

અરપે ખિરદે ખીય જાગરવાક રસાનદ

તે શખસ કે જે પોતે જ્ઞાની હોવા છતાં એમ સમજે છે કે હું કાંઈ બજુતો નથી, તેણે પોતાની અકલ્પના ધોળને આસગાઉ ઉપર પહે આડી દે છે.

વર્માસ કે બેદાનદ વ બેદાનદ કે બેદાનદ

શું ખરે તો જ બ મનિજીત ખરસાનદ.

અને તે શખસ કે જે જ્ઞાની હોયનેજ એમ સમજે છે કે હું કાંઈ બજુતું છું તે એક લંગડા ગદિયા મિસ્ત્રાજ જેમ તેમ કરી પોતાને પોતાના ધ્યાને પહેચવે છે.

વ આકિત કઃન દાનદ વ બેદાનદ કે બેદાનદ

દઃ જેહમે મુરખજ અખદુદદર જમાનદ

પણ તે શખસ કે જે કાંઈ બજુતો નથી છતાં તે સમજે છે કે હું જ્ઞાની છું તેણે અજ્ઞાનતાના ખાંડમાં હમેશા હમેશા અગડય કરશે

છવટે જન વધારના ' ' ' સચો ! વ ચો ! ! અને વાચો ! ! એવા ઉદગારાની ગર્જના કરી આપના લીધેના વખત ' ' ' મારી આછી હું મારી જગ્યા સઉ છું.

સ્ટીમર છાપ સ્પેશીન ચીક્ષયર

ખરોળની અકસીર દવા

ખરોળ જેના લોકો દદ માટે આ દવા એક રાજગણુ હસ / છે. એ બીમ ડી વધારે મુદત રહેનારી પકુરોગ (કમોગ) ન વધાર પીમેરે આગળ લાગુ પડે છે. અને દીવને ડીવસે શરીર મળતું મળે છે એવાનું ખરીસકતે જાણી અને ઈશ્વર સુરત થાયકે વાંતુનો વધારે જો નથી.

આ દવા આઠ દીવસ લેનારી તત્કાલીન જ થી પડેલી ખરોળ નાણુ થાય છે. અને ફરી થી નથી લાખી મુત્તરાગા દર્દીને પણ ત્રણ ખાટલી વાપર જોઈ મુળથ નાણુ થાયછે. ઉપરાંત દરેક જગત નાં જાડ થાઈ જોડા તાન મળે મળે એક આગસ ખાત્રી લાખક દવાનું છે. ફોત એકજ ખાટલી વ રી ખાત્રી કરો.

આ દવા માળે માણુસ પણ દરગજ સ્વરે એક અમથે વે તો મરજ - ને જ્ઞાન તાંતુને મોહક રૂઝિન આપી રૂપીર મરજી ખનાવે છે.

એક ખાટલીની દીમત રૂ ૨-૮-૦ ત્રણ સાથે લેનારને રૂ. ૨-૮-૦

પોષ્ટ અને પેશી : ખાત્રી લેનારને આપણુ પડશે.

ખરીદ કરતી વખતે જોઈ નાન વાની ખાટલી તથા મધ ખરીદવી નકલ / હા નાંદિ

મળવાનું કેશણુ—ધા શરીર દર્દીઓએ વર્ષસ દાવર પામે—વરોડરો.

પ્રભુ વિમુખ પ્રાણાત્માને ? ! ! !

ગઝલ—કવ્યાલી.

જરાંપર જન્મને ધારી; તણ સો કૃતિ તારી
વિવધની વાસના ટાળી; બાલ ગોપાલ ગામે બ
બહુ વિધ ખાટલી તોડી, ન હીંમી નામ પર ઠોડી
ચથું શું લેલિમ બેડી, કંઈક તો તું હ પાતો બ
તણ કૃષ્ણ દે હાલો; સદા સત્સંગ કર વાલો
પ્રભુના નામનો પ્યાલો; તું પીને ચાર પાં બ
અરિ ખટથી કરી ચારી; હીંમી શુભ દે રિસારી
પરંતુ તેહ સ્વીકારી; મઝા તેની લૂગો બ
પર સ્ત્રી વિવધી વેડી; નકી દે નડ માં ઠેડી
હરી વિભુ નામથી કેડી, અમર ખુશગો હાલો બ
જગત્ મિથ્યા જરૂર બાણી; સદા દ્રગમાંગ ની આણી
જગત્પર જેટલા પ્રાણી; સરવતું એય આપો બ
ખૂરી બે વાસના ધારી; સરવને હુ. ૧ દેનારી
ખરે તેને તું સંહારી, અમર પદવી ધારતો બ

ચંદ્રમણિ-જણોડકર.

સર્વોત્તમ, લેખકદાર, ટેસ્ટકુલ ખીડીએ બનાવનાર.

દે શી શી ગારે ટ ફે ક ટ રી

સી હ છાપ દ્રોડ-માઈ

૨૭૨૨૨ નંબર ૧૩૭

શા. કુલચંદ નાશાલાઈ

બારસદ ઠ. બજાર સીટ દેશ ગુજરાત

ચારતરવું.

મૃત્યુ
લોકનું
અમૃત

અમૃતખિંદુ.

સર્વ
વ્યાધી
હર !

નિચેના રોગોમાં ખાસ તાત્કાળીક ગુણ કરે છે.

મંદ જઠરાગ્નિ.
અપચો.
ખાટા ઓડકાર.
તીખા ઓડાર.
મરડો.
ઝાડા.
હઠ્ટી.
કેચેરા.
તાણુ.
ચંક્રી
ચુંક
પેટમાં દુઃખવું
પેટમાં ફાવે
શુળ
ઉદર ગુળ
ઉદરક-ખાંગી
દમ
સરદી
સળેખમ
વામણી આવવી
ઉટ ટિકે

માથાને દુખારો
આદાગિરી
મથ તા સજ્જા
અંખો દુખવી
ક્ષય
સંધીવા
ગળામાં ખરખરી ખાઝી
સંકષુ
નાસુર

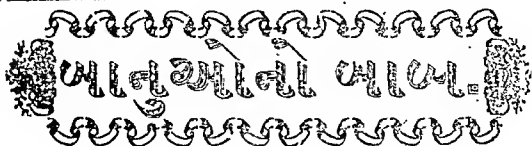
દાંતમા પીડા
દાંતમાં કળતર,
અવળાં કુલડી.
માં આવવું.
મોની દુર્ગંધ.
મળચ આવવી.
કર્ણરોગ
દાદ.
ખમ.
ખરખવું
કરેળીયા
ગડગમડ
દાદ-ખાગત્રા
ચર.
સોગ
ધસારા લાગવા
લોહી નીકળવું
ધા પડવા
ધા પાડવા
ધા ના જીવ પડવા
દાઝી જવું

લેકવા
સાંધાઓની નળખાઈ
કમરમાં પીડા,
કરોડનો દુઃખાવો
સર્વ પ્રકારના કળતર
તથા દુખારા
નળખાઈ
પીનસ
અર્ધા વાયુ

સૂતી.
જેચેની.
ત મરદાઈ.
આળસ
હંસ
ગરમી.
પ્રમેહ
મધુમેહ.
ચાંતી.
ધારાં
વિદ્દેશટક
આમટી દારવી
ચરીરે ચક્રમાં પડવાં
હથ પગમાં બહેરા પડવા
ધંડીથી અકકાઈ જવું
ખરેળ.
અંતઃક્રિ.
પ્રભ
સર્વ જાતના તાવ
વાળો ન્હોડ
માથાને ખોટો
માથામાં ઉંઢરી
મધમાખ
ભમરી
વીધુ
માંકડ
ચાંચડ
મચ્છર
વંદા
કસારી
કરેળીયા
હથેઈ

વિગેરે
જંતુઓની
પીડા.

દરેક વિભાગની દવાઓની દુકાને મળશે.

ના. શાદેનશાહ જ્યોર્જ પંચમની સાદ્યેકને દિવસે
ઉચ્ચારવામાં આવેલા શુભાશિપના ઉદ્દગારો.

“ ઇચ્છેજી વિનંત્ય. ”

(યાસો સાહેલી (૨) ભુવનેશ્વરીના-એ શહ.)

ઇચ્છીએ ચિત્તે, અમો સૌ પ્રિતે, વદીએ ધલાહી દયાળુ જ્યે. જોનો જય કરજો
ઐટપ્રીટનની રૂા રાજનની, રૂાથ સર્વદા હકતચાલા કરજો—
છરાપ્રા છે શુભ સકળ હિ-દની, ઐટ આપ્ર.જય પ્રીટનને મળ જો
વિનંતી થકી ખુદા યાચું એક તુજ પાસ, જર્મનીનો પરાજય દરજો
જગમહી પ્રિટીશ ધર્મશાલ્ય, થજો દિગ્વિજય ખુલંદ દરજલ
યમદારે જરમનો જલે રખ, વિગ પ્રિટીશના રહુ દરજો-ઇચ્છીએ.
લી. જમાલબેગ હયાતબેગ મીરઝા—નિવાસી રાજકોટ.

અન. હમીદનો

જગ પ્રસિદ્ધ

રેડ જમીડા

સાર્સા પરિલા.

લાહીના ખીગાડ અને ખોટી ગરમી દુર કરવા
માટે સર્વોત્તમ સાર્સા પરિલા આ એકજ છે.

શીશી ૧ ની કીંમત રૂ. ૧૫ તથા શીશીના રૂ. ૩૫.

સોલ એજન્ટ. ઈશ્રાહીમ હસનમહી-માંડવી પાસે-વડોદરા.

વી. એચ. ખવેચિનની રૂ. } મુંબઈના { શા. બી વણાગરીદાસની રૂ.
ખલાસી ચકલા મુંબઈ. } એજન્ટ { હીપી સાહી મુંબઈ

ઉપયોગી વાતો.

વળ વધારવાનો ઉપાય.

ત્યાં વાળ ન હોય ત્યાં તાજી ડુંગરી ખુબ મસળીને થોડું મધ ચોપડવું, એક સાત પછી ગરમ પાણીથી ઘોંઘ નાંખીને થોડું કેસ્ટર ઓઈલ લગાવી દેવું ૧૦—૧૫ દવસમાં ફાયદો જણાવે.

લીંબુના ફાયદા.

૧. લીંબુ કોડીને સાફ કરે છે.
૨. ગળાનો નાસુર હોય તો લીંબુના અરકનો ઉપયોગ કરવાથી પુરે પુરો આરામ થાય છે.
૩. મસોડાનો સોજો અને દુર્ગંધ લીંબુનો અરક લગાડવાથી મટી જાય છે.
૪. લીંબુના અરકને ચાહમાં મેળવીને પીવાથી આના ગેરફાયદા દુર થાય છે.
૫. હાથ પર ની શાહીના ઠાઠા અને હુગરા ઉપર પડેલા ઠાઠા લીંબુના અરકથી નંકળી જાય છે.
૬. લીંબુના અરકથી ધોવાથી દરેક વસ્તુ સાફ અને ચમકતી થઈ જાય છે.

નિરુદ્ધ નામ આપની ડાયરીમાં નોંધી રાખશો ! સાબ ચશી !

BERNINE ABDULKADAR,
General Paper Merchant No 47 Sutar Chawl—BOMBAY.

રફ અને ગવેઝ પ્રિન્ટીંગ પેપર ઠગલ અને સિંગલ ટુવીસકેપ કાગળ, રાહ તથા શુકના આરખલ સોનેરી રંગે પાકિડર, તેમજ દરેક જાતની છાપવાની સાહી વિગેરે વેચનાર.

બહારગમતા ઓર્ડરો પર પુરું લક્ષ્ય આપવામાં આવે છે. એક વખત ફાયલ ઓર્ડર આપવાને ખાસ બકામણ કરવામાં આવે છે.

SUPPLIES:—
ROUGH GLAZED
Printing Paper
DOUBLE & SINGLE
Foolscap Paper.
NATIVE ACCOUNT BOOK
Paper.
MARBLE PAPER OF
Every Kind,
ACCESSORIES FOR
Book-Binding
PRINTING INKS, GOLD
Silver Dusts Etc., c., Etc.
Mofussil Orders will be
despatched V. P. P.

ઈલરાહીમ અબ્દુલકાદર

જનરલ પેપર મરચાંદ-સુતાર ચાલ નં. ૪૭-મુંબઈ

ચીનમાં સ્ત્રી શિક્ષણ.

(૨)

(લી. બાઈબલાઈઝ એન. ગ્રાન્ડર—ચાંગા.)

૬૬

૬૭

સામાજિક દૃષ્ટિએ ઇસાની સાતમી સદીમાં જન્મ્યો હતો. તેની રાણી ટ્રિયોંગ-મુનચી ધર્મી ધાર્મિક હતી. તે સંબંધી ધાર્મિકતાની ચર્ચા તો હજી સુધી પણ થાય છે. ચીનમાં મૃત પૂર્વજોની પૂજા ધર્મી ધાર્મિકતાની થાય છે. તે પૂજા પુરુષો કરે છે સ્ત્રીઓને તેમાં સામેલ કરવામાં નહોતી આવતી ૧૦૩૩ ઇ. સ. માં ચીનની એક સામ્રાજ્યની સંરક્ષિત હતી, સ્ત્રીઓને આ પૂજાથી દુર રાખવાની પ્રયાસો મણો વિરોધ કર્યો. ચીનમાં ધુમકેતુ ઉગવા પર આ પૂજા સામ્રાજ્યને કરવી પડતી હતી તે સમયમાં જોઈ ધુમકેતુ પણ ઉગ્યા. જેથી મહાન ધર્મી સામ્રાજ્યને સ્ત્રીઓને સાથમાં લઈ પૂજા કરવાનો આગ્રહ કર્યો અને તેનો આગ્રહ સફળ પણ થયો.

એ સ્ત્રીઓ આર્ય વિદુષી રહી હતી; નહિ તો તેઓ દસવી આવી શર્યો ન કરી શકત. વિદુષી રહી હોય અગર ના રહી હોય, પરંતુ તેમાં સંદેહ નથી કે તે સમયના લોકો તેમનો ધણો આદર સત્કાર દરતા હતા. જેથી આજ પણ ચીનમાં તેમનું નામ ધણું લોકિતભાવથી લોકોમાં આવે છે. પ્રાચીન કાળમાં ચીનમાં સ્ત્રીઓની પ્રતિષ્ઠા ધર્મીજ થતી હતી. માતૃ-પદ્ધતિજ વંશ ચાલતો હતો. ચીનમાં ચલુ સમયમાં પણ ધર્મી દેવીઓની પૂજા થાય છે. "કુઆન ઇન" તેઓમાં ઉત્તમ સમજવામાં આવે છે. દક્ષિણ ચીનમાં તેની વિશેષ પૂજા થાય છે. દેવીઓની પૂજાને પ્રચાર એ પાતને ટેકા આપે છે કે ચીનમાં સ્ત્રીઓને ધણો ઉચ્ચ દરજ્જો આપવામાં આવેલો હતો.

મધ્યકાળમાં ચીનમાં એક પણ સ્ત્રી સુખ-શિક્ષા સ્ત્રી થઈ નથી. માત્રમ પડે છે કે, સત્-રમી, અઠારમી અને એગણીસમી સદીમાં ચીનમાં સ્ત્રી શિક્ષણ તરફ ધીમધી થયું. પ્યાન આપ્યું છે. ઉચ્ચ સ્ત્રીઓની સ્ત્રીઓ અવશ્ય કંઈ લખવું વાંચવું શીખી લેતી હતી. પરંતુ તેમનો માનસિક વિકાસ નિમ્ન સ્ત્રીઓ વાળી સ્ત્રીઓથી અધિક નહોતો થતો. બાળી-કાજીને, માતા, પિતા, સસરા-સાસુ, પતિ, પુત્રની આજ્ઞાનું પાલન કરવું શિખવવામાં આવતું હતું. સ્ત્રીઓને પોતાના પૈયસ મારે પુરવઠા આધિનમાં રહેવું પડતું હતું. બાલ્યકાળમાં તે પિતાને, યુવાવસ્થામાં પતિને અને વૈધવ્ય દશામાં તે પુત્રના આધિન રહેતી હતી. નિમ્ન સ્ત્રીઓની સ્ત્રીઓ પોતાના પરિશ્રમદ્વારા કંઈ કમાતી પણ હતી, તે પોતાના ઘર પર અને બહાર ખેતરોમાં પણ કામ કરતી હતી. તેમને ઘરનું કામ અને મજૂરી કરવતું શિખવવામાં આવતું હતું. મધ્યમ અને ઉચ્ચ સ્ત્રીઓની સ્ત્રીઓનું કામ પોતાના પતિ તથા માતા-પિતાને પ્રદાન રાખવા શિવાય કંઈપણ નહોતું. દરેક કન્યાનો વિવાદ થતો આવરણ સમજવામાં આવતું હતું. તેજ કારણે ધનવાન લોકોની સ્ત્રીઓ પોતાના પતિને પોતાની તરફ આકર્ષિત કરવાને માટે, પોતાનાં અંગોને જેમજેમ તેમ થઈ મુંદર બનાવવા ઉપાય કર્યા કરતી હતી. તેનેજ પોતાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ સમજતી હતી. તેમને મુંદરતા પંચારવાને તેન બીજાં આથે વાર્તાલાપ કરવાને ચિત્તાકર્ષક દંભ શીખવવામાં આવતો હતો.

પુરોને ખુશ કરવાના સારૂ પોતાના પગે નરના કરવાની પૃથા પાડી બાઈબલ રચામાં દાઝકાં નરમ હોય છે. તે સમયે કન્યાઓના પગ એવી રીતિથી તેમજ એવા બેરથી બાંધી લેતા હતા કે અંચુડા બિના ચારે બાજુનીઓ તદ્દન નિચે વળી જતી હતી. એડી પણ પગની અંદર સમાઈ જતી હતી. અંચુડો માત્ર સિધા રહી શકતો હતો, બાકી રીતે પગને બાંધી લેવાથી બાળીકાને ધડીજ પીડા યતી તે મહીના સુધી રોવા કરતી હતી; પરંતુ અંદરતા વધારવાને માટે તેને આ રાધળાં કપોને સદન કરવાજ પડતાં પગનું રૂપ પણ ઘણું બદલે ચક જવું હતું. હરવું રરવું જવું રહ્યું. ઘણી મુસોલીએ તે આમ તેમ ખસી શકતી, કંઈ દિવસો સુધી કોઈ કોઈ સમય મહિનાઓ અરે વરસો સુધી રોવા અને ખીસો પાડવા પર અથવા પગ પર હવા લગાડવાને અને પાટ બાંધવા સિવાય તે બાળીકા કંઈ પણ કરી શકતી નહિ, અતમાં સાર ચક જવા પર, તે કાથ તથા કુટણના બળથી આમ તેમ ખસી શકતી અને પાલખી અગર કોઈ બીજી સવારી પર કોઈ જગ્યાએ જક ચકતી. ધનવાન સ્ત્રીઓની આવી કુર્મતિ યતી નહોતી; કિંતુ જે સ્ત્રીઓને શુદ્ધ તથા શુદ્ધિરમનું કામ કરવું પડતું હતું, આકુલિસ પ્રયાનો સિકાર યતી હતી; કારણ કે આ પ્રયાતા સખએ તેમને પણ કષ્ટ સદન કરવું પડતુંજ પરંતુ તેમને આવી રીતે પગ ખરાબ કરવાથી તે કામ પણ રીતિથી ચારીરીક કામ કરી શકતી નહોતી જેથી તેમનું સ્વસ્થ શીઘ્રજ બગડી જવું હતું. આ પ્રથા બી. રેશની ઉત્તરિમાં ઘણી આપક ચક.

ઈસાઈ પાદરીઓની કન્યા પાઠશાળાઓ

ઇ. સ. ૧૮૪૪ માં કુમારી એડરથી નામની એક ધસાઈ—ધર્મ પ્રચારી કરએ નિગથો નગરમાં ચીની બાળીકાઓને માટે એક પાઠશાળા ઉપાદી તે સમયે લોકોને એવો ખ્યાલ હતો કે સ્ત્રીઓ બુદ્ધિ-હિન હોય છે તે

પશુઓથી કોઈપણ રીતે ઉત્તમ નથી. અત એવ તેમને તો શુદ્ધ કાર્યનું શિક્ષણ આપવું જોઈએ. કુમારી એડરને લોકોની સાથે આ વિષયમાં ઘેર સંગામ કરવો પડ્યો. ઘણી મુસોલીથી તેણે પોતાની પાઠશાળામાં ચાળીસ બાળીકાઓની સંખ્યા બેગી કરી. તે બાળીકાઓને પુસ્તકો, કાગળો અને કલમ ખડીઆ સિવાય કંઈ મહીને આપવું પાતું હતું કે તે પાઠ શાળામાં આવતી રહે, તેમને સિવજી, ભક્ત રાધજી, દિસાજી લખવો અને પુસ્તક વાચન સિખાવામાં આવવું હતું. કંઈ દિવસો પછીથી આ પાઠશાળા સારી રીતે ચાલવા લગી.

સ્ત્રી શિક્ષાના પ્રચરકોને ચીનમાં પ્રથમ કેરી અગ્ન્યજ્ઞોની સામે ધવુ પડતું હતું તે વાતને પુરો પનેા આ એક ઘટનાથી સારી રીતે મજબૂત પડે છે એક ઇસાઈ ધર્મ પ્રચારકે એક ચીનીની પાસે જઈને પ્રાર્થના કરી કે તમારી કન્યાને હમારી પાઠશાળામાં શિક્ષણ લેવા સારૂ મોકલતા રહેજો ચીનીએ પાસે એક શ્રોડા તરફ ઇસાઈ કરી કહ્યું—“ શું તમે આ પશુને બજારી રોકો છો ? ” પાદરીએ ઉત્તર આપ્યો “ પશુને બજારવવું સંભવ નથી ” તારે ચીનો શીટકાર દેતો બોલ્યો “ યદિ તમે સમજદાર થોડાને બજારી શકતા નથી તો જાને કેવી રીતે બજારી શકશો ! ” ચીની માતા—પિતા પુત્રોને બજારવવું વ્યર્થ સમજતાં હતાં તે તેની નહાની ઉમ્મરમાં લગ્ન કરી દેતાં હતાં લગ્ન ચારાજ તેને પતિને ઘેર મોકલી દેવામાં આવતી હતી. પોતાના માતા—પિતા સાથે તેના સિવાય કંઈ પણ સંજન નહેતો રહેતો કે તે કોઈ કોઈ સમયે તેમને મળવા સારૂ આવતી અને સિધ્રજ પોતાના પતિને ઘેર ચાલતી યતી હતી. જે કારણે ચીની માતા—પિતાઓના હૃદયમાં એ વિચાર ઉત્પન્ન થયો કે કન્યા પારકા ઘરની છે અને તેને શિક્ષણ આપવું ધન તથા સમય વ્યર્થ ઓવા બરોબર છે એક સેખકે ત્યાં સુધી લખ્યું છે કે ચીની માતા પિતાઓને એવો ખ્યાલ છે કે “ કન્યાઓને

શિક્ષણ આપવું હોય મનુષ્યના કુતરાના ગળામાં માંસની મળા નાંખવા બેસે એ. બધારે કુતરાને માત્રીક પોતાના કુતરાને સીટી ચગાડી પોતાની પડે બોલાવી લેશે ત્યારે બહુમુલ્ય માળાથી પણ કાચ થોવા પડશે !”

મત પચાસ વર્ષની અંદર ચીનમાં પાદરીઓના કંઈ પાઠશાળાઓ સ્થાપિત કરી; પરંતુ ધન અને અધ્યાપકોની કમીના કારણે તે સ્કોલો તે દર્શમાં સંપૂર્ણ રીતે સફળતા મેળવી શક્યા નહિ. ચીની ભાષા ધણીજ અધરી છે તેની વર્ણ માળાજ ધણી વિકટ છે રિદેલીઓને તે ભાષાને શીવા રૂપે શીખી લેવી કે તે બાળકોને ભણાવી શકે, સંદેહ નથી ! પાદરીઓએ આ વિષયમાં ચીની સ્ત્રીઓની સહાયતા મેળવવા પ્રયાસ કર્યો. પણ તે તેઓને લાંચની લખતી ચીની સ્ત્રીઓ પછીજ નહિ, અને તે એક બે મળી હતી, તે પ્રાચીનકાળના દંગ પર શિક્ષણ આપવું મજબૂત હતી, માધુનિક પ્રજાસીધી બીજકુલ વિરદ્ધ હતો નિરાસર અને તેમણે પ્રથમ પોતાની પાઠશાળાઓની કન્યાઓને સ્ત્રીઅધ્યાપિકાનું કાર્ય શિખવડવાને આદેશ કર્યો. તેઓને પ્રથમ આ કાર્યમાં ધણી ક્ષેત્રોની સામના દરવી પડી; પરંતુ માંતમાં તેઓને સફળતા મળી.

ક્યોતો ધનુઃકાળમાં ૧૮૫૦; પરંતુ વિદેશીઓએ ધણી ચીની સ્ત્રીઓને શિક્ષણ આપવું તેમાંથી કેટલીક પ્રસિદ્ધ દેશ—ભાંગ, લેખક તથા ડેક્ટર છે, ડેક્ટર મેરી રોન, ડેક્ટર ઇલમાન (સદિ દલમાં તેઓનાં નામો ઇંગ્લેન્ડમાં ૧૨ છે પરંતુ એ જાને ચીની છે.) ડેક્ટર હેન્રી ઇંગ, ડેક્ટર લી બી કે અને ડેક્ટર જાક હોલ આદિ ચીનમાં પ્રસિદ્ધ ડેક્ટર છે. આંચે પાદરીઓની સહાયતાથી અમેરિકા જઈને ડેક્ટરી શિક્ષણ પ્રાપ્ત થયું છે.

ઇયુનિંગ નગરમાં ડેક્ટર મેરી રોનના ઉદ્દેશ્ય મેમોરિયલ હોસ્પિટલ નામનું એક મોટું આસ્થાલય છે તે સમ્ય ચિકિત્સા સંજ્ઞથી ધણું પ્રસિદ્ધ આસ્થાલય છે અતી વજુ દત્તર

દેખીથી અધિક દોષી પ્રતિભાસ તેની ચિકિત્સામાં રહે છે. દાંડબોલું શીક્ષણ આપવા સાર તેણે એક વિદ્યાલય પણ ખોલ્યું છે. તેમાં તે પેતેજ શીક્ષણ આપે છે પોતાના દેશીઓને. શીક્ષણ આપવા સાર તેણે કંઈ મંત્રેષ્ટ પુસ્તકોનો ચીની ભાષામાં અનુવાદ કર્યો છે. તેની પાસેથી શીક્ષણ મેળવનાર દાંડબો પોતાના કામમાં મણી મણી નિરદે છે. અન્ય આસ્થાલયોમાં તેની પાસે શીક્ષણ મેળવનાર દાંડબોની ધણી જરૂર પડે છે તે શીક્ષણ પણ ધણી મેળવે છે તેણે ચિકિત્સા કલ્પના કેટલાક પ્રયોગો સર્જી સાંસ્કૃત્ય અનુષ્ઠાના વિષયોમાં આવે તે કારણે ધણીજ સરળ ભાષામાં લખ્યા છે. અન્યથા સીધ થયા પર પણ તે દોષી નથી રહેતી તે ધણી હસમુખી છે. તે સર્વ પ્રશન્ન ચિત્ત રહે છે અને ધણીજ મોટી વલ ચીત કરે છે.

પાદરીઓની જાણેલી પાઠશાળાઓથી એક કામ ધણું ઉત્ક્રમ થયું છે. પાદરીઓ ૫૫ અંગનામાં કાર્યથી ધણી રિદેલી છે. જે બાળાઓ તેમની પાઠશાળામાં શિક્ષણ મેળવે છે તે પોતાના પણ નહાના કરી શકતી નથી. તેમાં સંદેહ નથી કે કંઈ કન્યાએ પાઠશાળા છોડ્યા પણ પોતાના પગો બધાની લે છે. પરંતુ મણી કન્યાઓ પાઠશાળા છેડ્યા પર પોતાના પગો બાંધવા તો દુર રવા, પોતાની કપિ અને તેમની પડોશી સ્ત્રીઓના કાનોમાં શિવા મંચો પુટે છે કે તે દુષ્ટ રિવાજથી અત્યંત થઈ ગય છે.

સ્ત્રી શિક્ષણના મારે ચીનાઓની ચેષ્ટા.

ઈ. સ. ૧૮૧૮ માં ચીની બ્યાપારીઓ અને અધિકારીઓએ ચીનીને સંધાઈમાં એક કન્યા-પદશાળા સ્થાપિત કરી. એ પ્રથમ પાઠશાળા હતી જે ચીનાઓના પ્રાસૂથી સ્થાપિત થઈ. પુરંદરે તે તે પદશાળાને ધનનો માર કરી હતી પણ તેના કામ સ્ત્રીઓએ ક્યો સંધાઈમાં રહેતાવાળી ચીની સ્ત્રીઓ પદશાળા

મદિરાજીની માગી, તેઓની પાસેથી પાઠશાળા સંબંધી સન્નિધ લીધી અને તેમની કબાલ સુજનન કાર્યોલ કર્યો પ્રથમ તે પાઠશાળામાં ઉચ્ચ વંશી સ્ત્રી કન્યાઓએ પ્રવેશ કર્યો દુર્ભાગિના સ્ત્રીઓ બૂન-પૂર્વ મહારાણી દિસી દસીના હાથમાં એ વાત પેરી ગઈ કે આ પાઠશાળા માન્યુગમજ્જને દાની પદેન-ચાંડવાને માટે સ્થાપિત કરવામાં આવેલી છે. જેથી આ પાઠશાળા એ વરસ ચાલતા પર તુરત બંધ કરી દેવામાં આવી.

પરંતુ સ્ત્રી શિક્ષા પર સરકારની શક્તિ વંચ-નીત ગઈ. ચોનાઓએ મહારાણીના કેદની કંઈ પરવા ન કરી મહેલમાં મહેલમાં નગરોમાં કન્યા-પાઠશાળાઓ સ્થાપિત કરવાનો આગ્રહ કરી દીધો. ઇ. સ. ૧૯૦૨ સુધી સંધાઈમાં ચોનાઓના તરફથી ફરીથી બે પાઠશાળાઓ સ્થાપિત થઈ ગઈ. ઇ. સ. ૧૯૦૩ માં એક, ઇ. સ. ૧૯૦૪ માં એક ઇ. સ. ૧૯૦૫ માં એક અને ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં પણ ચાર પાઠશાળાઓ સ્થાપિત થઈ. એવી રીતે ઇ. સ. ૧૯૦૭ ના આરંભમાં એકવા સંધાઈ નગરમાં ચોનાઓ તરફથી બાર કન્યા પાઠશાળાઓ ચર્ચ ગઈ, જે પાઠશાળાઓમાં આગેથી અધિક કન્યાઓ શિક્ષણ લેતી હતી. આ પાઠશાળાઓમાં વાંચતા લખતા ઉપરાંત શિલ્પકળા અને એ વધારાના સંબંધી પણ કેટલુંક જ્ઞાન આપવામાં આવતું હતું. તે જાતમાં બાળક કન્યાને પરમવસ્ત્ર સમજવામાં આવતું હતું. પાંચ પાઠશાળાઓ એવી હતી જેમાં શિક્ષણ મેળવનાર કન્યાઓને પગ માંધવાની પ્રથાને ત્યાગ કરવાને ઉત્સાહિત કરવામાં આવતી હતી.

સગંધારી કન્યા પાઠશાળાઓ

ઇ. સ. ૧૯૦૦ સુધી ચીની ચરકરે સ્ત્રી-શિક્ષણને માટે કંઈ પણ ન કર્યું. તત્કાલિન તે આ શિક્ષણ પક્ષપાતીઓને કંઈ સહાયતા આપવા લાગી, કેંઈ પ્રાન્તોના શિક્ષક સાસ-કાએ પણ પોતા પોતાના પ્રાન્તમાં કન્યા-પાઠ-

શાળા સ્થાપિત કરી અને સ્ત્રી શિક્ષણનો પ્રચાર કરવાનો આરંભ કર્યો.

બાકચાર-વિયવવાના પછી ચીનની મહારાણી પચ્ચત યનગીએનું જગ પુરી રીને સમગ્ર મધ્ય એ ક્ષેત્રને કે પશ્ચાત અર્ધનના અનુકરણથી બાબાન તેડારી ઉનનપીપર ચાલ્યું છે કે આ એક મદન ચીન દેશને સદેજમાં પછાડી શકે તેમ છે. મહારાણીએ દેશમાં સુધારા તેમજ શિક્ષણનો પ્રચાર કરવાનો આરંભ કર્યો. સ્ત્રી શિક્ષણ તરફ પણ તેનું ધ્યાન ગયું તેણે બાળ સ્ત્રીઓની સમજાવી પેશનમાં કેટલીક કન્યા-પાઠશાળાઓ સ્થાપિત કરી દીધી. તે સ્ત્રી-શિક્ષણનો અંદાજે ૫૬ જેવવા લાગી કે એક બે ૩ લીખાના મઠ સુધીમાં તેણે એક પાઠશાળા ઓલી દીધી. ઇ. સ. ૧૯૦૧ ડુચુ નગરમાં ઓચાને અઘાપી કામ શીખવાડવાને માટે એક વિદ્યવય યોજવામાં આવ્યું ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં ટેમ્પા અને તેની આસપાસ નગરમાં પણ કન્યા-પાઠશાળાઓ સ્થાપિત થઈ ગઈ. તેજ વર્ષે મહારાણીએ કંઈ વિદ્વાનોને શિક્ષણી શિક્ષણપ્રણાલી જોવાને સાર પાઠેશ મોકલ્યા. આ વિદ્વાનોએ ચીનમાં આવી શિક્ષણ-વીખામાં બધા સુધારા કર્યા ઇ. સ. ૧૯૦૭ માં ચાંગશાના સંકારી વિદ્યલયન અઘાપોનું શિક્ષણ અને આ એક વિદ્યાગોમાં સ્ત્રી સ્ત્રીઓ અગ્રેજ, ગાયતી ચીની ભાષા અને ગ્રામ્ય સસ્ત્ર લખતી હતી. તેજ વર્ષે ચીન પ્રાન્તમાં એકસો એકસી કન્યા-પાઠશાળાઓ હતી, જેમાં ત્રણ દમર કન્યાઓ શિક્ષણ લેતી હતી ઇ. સ. ૧૯૦૮ માં સજી સુઆમાં યોગલુ પચાસ અરકરી તેમજ ખાનગી પાઠશાળાઓ હતી જેમાં અઠ એ સત્તણ સુરતિ મો શીદાણુ લેતી હતી. એકલા કેન્ટનમાં ૫૫૬ કન્યા પાઠશાળાઓ હતી ઇ. સ. ૧૯૦૮ માં શીદાણુ વિજાગના મત્રીયા દેશ બરમાં કન્યા પાઠશાળાઓ સ્થાપિત કરવાનો વીચાર મહારાણીને બધાઓ અને તે પણ અજા આવી દી. કે મોટી મોટી પાઠશાળાઓમાં વિદેશ અધ્યપી-

કાચો નેકર રાખવામાં આવેલા બાળકો તથા બાળકોએ માટે શિક્ષણ મફત આપવામાં આવ્યું. સરકારી પાઠશાળાઓમાં લાગુવા પૂરત-કા પછી તીર્ધારીત કરવામાં આવ્યાં. ઇ. સ. ૧૯૦૬ માં સરકારના તરફથી નાનકીન નજરમાં નવ કન્યા પાઠશાળા સ્થાપીત થઇ એ નવ પાઠશાળાઓ તે કન્યાઓના અતિરિક્ત જે પાઠશાળા અને ખાનગી પાઠશાળાઓ શિક્ષણ લેતી હતી તે વર્ષમાં નાનકીન નગરમાં તે સરકારી પાઠશાળાઓ સ્થાપીત કરવામાં આવી.

ચીનમાં સ્ત્રી શિક્ષણના ત્રણ વીભાગ છે સાતથી લંછને દર વરસની ઉંમર સુધી કન્યાઓ પ્રથમ વીભાગમાં શિક્ષણમાં શિક્ષણ લે છે. તે આ ચાર વરસની અંદર નૈતિક-શિક્ષણના અતિ-રિક્ત ચીની ભાષા, પ્રારંભિક ગણિત, ભરત ગુંથણ, સંગીત આદી શીખે છે. બીજા વીભાગમાં પછી ચાર વર્ષ સુધી શિક્ષણ લેવું પડે છે. જે વાતોના અતિરિક્ત જે પ્રથમ વીભાગમાં શિક્ષણમાં આવી છે. આ શ્રેણીમાં ચીની ઇતિહાસ અને સાહિત્ય, જાપાની અને અંગ્રેજી ભાષા, બીજા ગણિત, મનોવિજ્ઞાન શાસ્ત્ર અને વ્યાયામનું શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. ત્રીજા વીભાગમાં અધ્યાપીકા બનવા અને જાળકો સાક્ષન પાલન કરવાનું શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. પ્રત્યેક છત્રમાં આ શ્રેણીનું એક વીદ્યાલય છે. આ વીદ્યાલયમાં પછી ચાર વર્ષ શિક્ષણ લેવું પડે છે. આમાં અધ્યાપીકાનું કામ, વીજાન શાસ્ત્ર, ચિત્ર જનાવણ, ગૃહ પ્રવંધ, સીવણ, મહેનતનાં કામ તથા સંગીત આદીની શિક્ષણ હોય છે. આવા પ્રકારની સરકારી પાઠશાળાઓમાં સરકારની મંજૂરી નથી લેવામાં આવતી સર્વ સાધારણ પછી સરકારની આજ્ઞા થઇને આવા પ્રકારની પાઠશાળાઓ ખોલી શકે છે. આ પાઠશાળાઓથી ઉત્તિર્ણ થઇને નીકળવા પર પ્રત્યેક મનુષ્યને ત્રણ વર્ષ સુધી કામ પછી પાઠશાળાઓમાં શિક્ષણ આપવાનું કામ કરવું પડે છે.

સરકારી પાઠશાળાઓમાં શિક્ષણ મેળવનાર કન્યાઓ સંગીત કપડાં નથી પહેરી શકતી. સાદાં કપડાં પહેરીને તેને પાઠશાળામાં જવું પડે છે.

સરકારી પાઠશાળાઓના મદદન નવા બનાવામાં આવ્યાં છે. તેમાં લાકડાનો સામાન અને જે મીઝોના આધુનિક શિક્ષણ આપવામાં આવત્યકતા પડે છે, કંમી નથી. એ પાઠશાળાઓના શિક્ષક તથા શિક્ષિકાઓને પાઠશાળાની પાઠશાળા કરતાં કંઈ અધિક પગાર મળે છે, કુચી નગરમાં સ્ત્રીઓના માટે એક નામક સ્કૂલ છે. તેના શિક્ષકો અને શિક્ષિકાઓને ત્રીસ રૂપીઆથી લઇને એકસો વીસ રૂપીઆ સુધી માસિક પગાર મળે છે. અધિક પગાર આપવા એવું સ્ત્રી તથા પુરુષોને સરકારી પાઠશાળાઓમાં નોકરી કરાને માટે, ઉત્સાહીત કરે છે. અઘાપી સરકારી પાઠશાળાઓમાં તે શાળા પ્રસિદ્ધ છે. તે પછી થોડું અધ્યાપીકાઓની કમીના કારણે સ્ત્રી શિક્ષણ સંબંધી જેની નેષ્ટને તેવી ઉન્નતી થઇ શકી નથી. પ્રથમ જાપાની સ્ત્રીઓને શિક્ષણ આપવા સાર નોકર રાખવામાં આવી હતી; પરંતુ તે ચીની ભાષા જાણતી નહોતી, અગર જાણતીતા ધણીજ થોડી જે કાળે તે પુરી રીતે શિક્ષણ આપી શકતી નહી તરપશ્ચાત પાઠશાળામાં શિક્ષણ લેતી કન્યાઓને એ જાતનાં સાદા ઉત્સાહિત કરવામાં આવી કે તે શિક્ષણ લઇને, પાઠશાળા છોડવા પર, અન્ય કોઈ ધંધા ક્યાં શિવાય અધ્યાપીકાનું કામ કરે એ માટે ટોસિન પ્રાન્તના મુજેદારે એક રાજ આજ્ઞા પ્રાશીત કરી કે સરકારી પાઠશાળાઓમાં અધ્યાપીકાનું કામ શિખેલા વળી પ્રત્યેક કન્યાને સરકારના તરફથી ત્રીસ રૂપીઆ માસિક સરકાર તરફથી મળશે અને શિક્ષણકાલ સમાપ્ત થવા પર તેને અધ્યાપીકાનું પદ આપવામાં આવશે વિદેશી સ્ત્રીઓતો અધ્યાપીકાનું કરવાવાળી ધણી મળી શકતી પરંતુ સરકારે તેમને તે કારણથી નોકર ન રાખી કે તે સરકારી નોકરની દારીયતમાં પછી

પોતાના ધાર્મિક વીચારોના પ્રચારને રોકવાને
તેમના ન હતી જે વિદેશી સ્ત્રી અગર પુરુષ સર-
કારી પદધાળામાં કામ કરે છે તેને પોતાની પાઠ-
શાળાન નિયંત્રણી દુર થયું પડે છે તેને
કાયદા દ્વારા તથા વિદેશી રામ-નૈતિક અન્દો-
લનોથી દૂર રહેવું પડે છે. આપમાં પાઠશાળાના
અધ્યક્ષાની આગવું પાતન પાશુ કે પુરું પડે છે.

આટલું થવા પર પણ મનમાં ચલુ
સમયમાં હજારે સ્ત્રી શીક્ષી છે. પરંતુ
જે ગતીએ સ્ત્રી શીક્ષામાં ઉત્તરની થઈ રહી છે
તેને જોઈ કહેવું પડે છે કે, જાપાનની તરફ દેશ
પર્યાયોગીની સ્ત્રીઓમાંથી પણ અધિકારો ન થ
થઈ શકે. *

જુદરત કીરતારની.

(નામ જાણીશ નિત્ય તાર-એ દમ)

આપ ગનિ અતિ ન્યારી ! મુદ્રી સરજનારા
જો હૃદય અશુ ઉઘાડી, જગમહી વસનારા.-
આપ ૧

જમાના તણા અકરથી ચેરો !
અકતી પડતી પણ સહુની લેખો !
ઈનસાનો આપણ અદના પેખો !
કુદર : ખાલીકની ખુબ દેખો !
જગત નાશવંત નિદાણી-મુદ્રી સરજનારા-
તા ૧૫-૬-૧૫ આપ ૨
રાજકોટ. લી. સુરતાક.

* એ રીતોવાચી દના એક લેખ ઉપરથી.

ગેરેલીથી શક્તીને માટે ઠાણ પહેલો નંબર ધરાવે છે ?
અમીરો ધરમના પદ્ધતિ ધ્યાથી જાતરીવાળી દવાઓ

ગોળી ૩૨ રૂ. ૧ શક્તી સુધારક ગોળીઓ.
પાંચ રૂબી રૂ. ૪

સ્ત્રી પુરુષોને અશક્તીનાં તમામ કારણો દૂર કરી નવાગી અને સક્તિવાન બનાવે છે.
એક જ કમીથી કામદો યામ છે પણ નણુ સ્ત્રી સાથે પદ સા પાછા આપવાની ગેરનદી મળે છે

શક્તી માટે સજીવન તેલ રૂ. ૧.

શ્વાસ સમન ગોળી રૂ. ૩.

દમ દાંડિયુ મુખરો કદ પડે અને ગતીનાં રોગ મટાડે છે

આસ પદશાદાર અને અમીર લોકોને માટે શક્તીની

ગો ૩૦
રૂ ૨૫

રાજ રાજે શ્રી

એક જ બારની સાથે
ગેરેના મળે છે

શક્તી માટે સજીવન લેય રૂ. ૫

આ દવાખાનામાં સ્ત્રી પુરુષોનાં તમામ રોગો માટે દવાઓ તૈયાર મળે છે કેટલોય વાચો.

વધેદ કલ્યાણુજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર.

જામનગર (કાચીયાણ), સુમર્ષ, કાલગેરી વીચનાડીના નાકે

બાળકોનો બાળ.

ઝેરી ગેસ કેવી હોય છે ?

હાલ યુરોપમાં જે ભયંકર અને ખુબખાર લડાઇ ચાલે છે તેમાં જરમનો એક ભતનો ગેસ ઊડી પોતાના મુશ્કેલીવાળા લોકોને યુગ્મગાવી નાંખે છે એવું આપણે સાંભળીએ છીએ તેની હકીકત ભણવાને ધણી સીકે આતુર હોઈ. તેથી જરમનો જે ગેસનો ઉપયોગ કરે છે તેની હુદયદાયક હકીકત લાંડન ટાઈમ્સના ખબરપત્રીએ પ્રસિદ્ધ કરી છે તે જણાવે છે કે પશ્ચિમ રશ્વેત્રમાં ૬૦ નંબરની ટેકરી ઉપર જે દિવસ સુધી આ ભયંકર ઝેરી ગેસનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો હતો અને તેથી આ ગેસથી પીડાતા જે મનુષ્યોને દવાખાનામાં લઈ જવામાં આવ્યા હતા ત્યાં હું તેમને જોવા ગયો હતો. શ્વાસ લેવાને માટે તેમને જે મુશ્કેલી પડતી હતી અને તેની વેદનાથી તેઓ જે હૃદયદાયક સ્ત્રીસો પાડતા હતા તેથી તે સીપા-પટ્ટી ક્યા વોર્ડમાં છે તે પુછતાની પથુ મારે જરૂર ન પડી આ વોર્ડમાં ફલ ૨૦ માણસો હતા તેમના મ્હેરા તથા હાથ કાળા પડી ગયા હતા તેમના મુખ ખંચ હતા અને તેમની આંખો પથુ કાળાચપર હતી. શ્વાસ લેવા માટે તે પેતાના કાળા પડી ગયેલાં મોઢાં રેયાં નીચાં કચં કરતા હતા અને જે સ્ત્રીઓ નાખતા હતા તેથી મારું અંતઃકરણ પીગળી ગયું. આ ગેસ માટે હજી સુધી કાંઈ દવા શોધી કાઢેલી નહી

હોવાથી તેમને ઊંઘી કરાવી ને દારૂ ગળા-માંના વળગી રહેતો કદ બહાર કાઢી નાંખાવવા તેમને કહત મીઠું અને પાણી આપવામાં આવે છે આ ગેસની અસર પ્રથમ ફેફસાં પર થાય છે અને છતી કદથી બરાબ ભય છે એ કદ કદી કદી વધતાં શ્વાસ ખંચ થઈ જાય છે અને ગળાથી ભેક મોઢાં સુધી બરાબ માથુસ મરી જાય છે આ કીયા થવાને કોઈ કોઈ વખતે જુએ દીવસ પથુ લાગે છે. આ ગેસથી ધણી ખરા સીપાઇઓ તો ખાઇમાં મરી જાય છે અને જેને દવાખાનામાં લાવવામાં આવે છે તેમાંના મોટા ભાગ રસ્તામાં જ મરી જાય છે જેના ઉપર આ ગેસની ઘણી થોડી અસર થાય છે તેમને ઘણું કરીને ન્યુમોનીયા થાય છે. જરમનો આ ગેસને સીલિન્ડરમાં ભરી રાખે છે અને તે અટકા જોરથી છોડવામાં આવે છે કે સો વોર્ડ જ્યાં પછીજ તે અસરવા માંડે છે. પશ્ચિમ રશ્વેત્ર મુજબ પુર્વ રશ્વેત્રમાં પથુ આવના છાંયે ગ કરવામાં આવે છે આ ગેસના ગોટગોટા પોતાના તરફ આવતા જોઈને ફેશીયનો હતાશી થઈ જાય છે. આ ગેસ કદત માથુસ ઉપરજ અસર કરતી નથી. પરંતુ પ્રત્યેક પ્રાણી ઉપર અસર કરે છે. જે પ્રદેશમાં આ ગેસનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે તે પ્રદેશમાં ગાય, ઘેડા વગેરે અવગું રહી ચક્રાં નથી.

જાપાનમાં પતંગની રમત.

પતંગનો મેચ—

જાપાનમાં પતંગો ચકાચવામાં મોટી દરીદ્રાઈ આસે છે, અને તેની મેચો રમાય છે એ માટે એ અગ્રાપરો નથી થાય છે. પરંતુ પતંગને ઉડાડીને તેને યુરતી ઉડાડાઈ જવા દેખે બીજા માણસો પોત ના પતંગ એક બીજા સામે લડાવે છે. દરેક ટોળી પોતાનો પતંગ સામેના દરીદ્રા પતંગ નજીક લઈ જઈને તેની સાથે તે પતંગને, સમાચાર કાઢે છે પછી પોતાના દરીદ્રા પતંગ નોડી પાડવાની રસાકસી કરે છે. જે પતંગ સધવાને દાર આપી પોતે એકલોજ સલામત ઉડ્યા કરે તે જીત્યો કહેવાય છે.

પતંગ ચકાવવાનો હુન્નર—

આવી રીતે પોતાની જીન ટકાવી રાખવા પતંગને ઊડતી સ્થિતિમાં આજી રાખવા ધણી ધણી માણસો તે પાછળ મેદમત ખેંચી રહે છે અને લાંબા વખત તેમાં રોકાઈ રહે છે હવે પોતાનો પતંગ બીજા સાથે કેમ લડાવવો એ એક ખરેખરો હુન્નર હોવાથી તે કાંઈ સહેલાઈથી શીખી શકતો નથી. એકજ પતંગ પાછળ ૫૦ થી ૬૦ માણસો તેને ખેંચી ખેંચીને તદ્દન લોથ પોથ થઈ જાય છે. ત્યાં સુધી પાછળ હડતા નથી. (આ તે પતંગ કે દગ એક વાર.)

૯૦ ફીટના પતંગો—

આ દરીદ્રાઈમાં કેટલાક પતંગો વપરાય છે, તે આ દેશની નજરે રાક્ષસી કદના ગણુવા લેખા. તે ૯૦ ફીટ જેટલા વીરતારવાળા ધણીજ મોટા અને ગોળ આકારના હોય છે. આ ૯૦ ફીટની તેઓની સાઇઝમાં તેને બાધેલા પુછડાનો સમાવેશ થઈ જાય છે તે પતંગોની પહોળાઈ ૫૦ થી ૬૦ ફીટ થાય છે. અને તેમાં વપરાતો દોર એક ધંચની જાડાઈના ગણુના દોરકાને હોય છે, તેની લંબાઈ એ હજાર ફીટની થવા જાય છે

તારણું સરનામું " ડા. બાટલીવાળા હાકર "	બાટલી વાળાની	જીનુષન કરીનાઈન ટેબ્લેટ ગ્રેન ૧ ની ૧૦૦ ની શીશી ૧ ના ૧૨ આના
	બાટલી વાળાની	જીનુષન કરીનાઈન ટેબ્લેટ ગ્રેન ૨ ની ૧૦૦ ની શીશી ૧ નો ૩. ૧)
	બાટલી વાળાનું	અગ્નિપ્રકર તાવ મેલેરીયા વિગેરે માટે કી'મત ૩. ૧)
	બાટલી વાળાની	અગ્નિપ્રકર મેલેરીયા, તાવ ઇન્ફ્લુએન્સાની માટે કી'મત ૩. ૧)
	બાટલી વાળાની	ટોનિક પિલ્સ અસકિત, નામરદાઈ વિગેરે માટે કી'મત ૩. ૧)
	બાટલી વાળાનું	દુધ પાવર (હાઈમ'જન) કી'મત ૪ આના.
	બાટલી વાળાનું	રીંગરાર્મ એસ્ટ્રોન્ટ દરાજ વિગેરે માટે કી'મત ૪ આના
		સધવા દવાવાળાઓને ત્યાંથી મળી શકશે અથવા લખો.
		ડા. જોય, એલ. બાટલીવાળા સન્સ અને કંપની લીમીટેડ.
		નં. ૩૪ વરલી ૧૮ મુંબઈ,

મોત અને જંદગી.

(મુન્શી વલીલિલક નીચાલક, અંબાસી—આંગરોલ.)

ઓ ! પ્યારી દુન્યા તને છેલ્લી સલામ ! ઓ !
મારા સગાં વહાણાં દેરત આશના મા આપ અને
ભાઈ બેન તમને બધાને છેલ્લી સલામ ! હું !
મારું ઘરખાર અને મારી દરેક ખીજ વસ્તુઓ !
મેં તમારામાં મારી આખી જંદગી ગુસ્તરી
છે અને દુઃખ તથા સુખ ઉઠાવ્યું છે, આજે
તમારાથી પથુ દરીયાના માટે જુદો થાઉં છું
તમારી યાદ મને બહુ સતાવશે. હું તમારા
દરેક વખત પચાત રાખીશ. ઓ ! મારી
દુઃખ અને સુખના સાથી મારા જીવન અને
માથ, ઓ ! મારી વદાલી અને તાબેદાર
પ્રીય સદ્ગુણી કામતી, તેં મારી બધી સેવા
ચાકરી કરી છે અને મારા જોડા અને
ખરા વખતમાં મારી મદદગાર થઈ પડી છે
આજ તને પથુ છેલ્લી સલામ છે જી મેં સારા
કર્તવ્ય કર્યું હતું તો સ્વર્ગમાં મળીશું, પ્રિય
કામતી તું મને યદ કરી રહતી મા. તું પથુ
એક દીવસ આજ રહેતે મારી પાછળ આવશે
તને મારું એટલુંજ દવે કહેવું છે કે મને
યાદ કરી મારા હકમા દુવા કરજે બસ.

ઓ ! મારી પ્યારી શાદની વસ્તુઓ
અસ્સોસ ! આજે તમારાથી પથુ હું છુટો
થાઉં છું તમે મારા દીલને ધણી વખતે આ
રામ આપો છે આજે તમને પથુ આખરી
સલામ, સલામ, સહિને છેલ્લી સલામ

પ્રિય વાંચકા મરનારના દાલ પર વીચાર
કરો અને લખેલી દફતર લુગો તો એક સારો
ધરો સેવા સમાન છે કે મોતનો વખત કેવા
મુસીબતનો હોય છે કેટલાક તો મરતી વખતે
એવા એવા મન તોડનાર સખો બોલી દુની-
યાથી કુચ કરે છે અને કેટલાકને તો એટલું
કહેવાનો અવકાશ મળે નથી મતલબ કે દરેક

માણસ મરતી વખતે ઉપર લખેલી દફતર
માંથી કંઈ પથુ વીચાર વીના મુઝાએલા મનમાં
નખ્યા વગર જતો નથી એવા એવા વીચારો
રોમાંજ હોય છે કે મોત આવી મરતન દખાવે
છે, પ્રિય વાંચકા ? મોત શું છે ? અને જં-
દગી કોને કહે છે ? ખરો બેદ અને આજે મોત
અને જંદગીના શું છે ? એવો હમણા વિ-
દ્વાનો માટે છોડીશો પથુ સાધારણ અક્ષર પ્રમાણે
મે બોલ આ તો લખું છું :—

જંદગી તેથી દાલતને કહે છે કે જેમાં
માણસ પંક્ષી અને માણી પોત પોતાના વીચારો
અને મરજી મુજબ પોતાને દરેક રીતે
“ આશા ” એટલે છુટો સમજે, પોતાની
મરજી માફક કોઈ પથુ કૃત્ય કરવાને પોતાને
શક્તિવાન અને લાયક જણે, પોતાના આરામ
મારું જેટલી પ્રાણીય અશક્ત હોય તે કરીને
આરામ મેલવે છે, અને જંદગીની નરૂરી
વસ્તુઓ પુરી પાડી શકતો હોય તુંમાં જંદ-
ગીના એજ મતલબ અને સાધારણ “ શીલો-
સારી ” છે.

મોત એવી દાલતને કહે છે કે જે જંદ-
ગીથી તલન ઉતરી હોય અને દુનિયાની દાલત
વીગેરે બામતની કંઈ પથુ અસર ન થઈ શકે
અને એકે એવી તો આગવખી બરેલી નવી
દુનીયામાં ત્યાગ કરી જવું કે જેની કંઈ
ખચર મળતી નથી.

શાએર.

મરને વાંચકે દાખ કર્યા ગુજરી,
કુછની વાંકી ખચર નહી આતી.
હા ! એવા એવા વીચારો અને તેના મત-
લબ પથુ લાંગા અને ઉડા છે કે જે મોરી

કમળે કલમથી હાલ લખાવ તેમ નથી
અહસાસ ! આપણે એ તરફ લગારે નબર
હાલી જોતા નથી કાણુ છંદગીની એક
એક પગ ધણી કીમતી છે.

આપણે માણસ મરવા લાગે છે ત્યારે તે
વીચાર કરે છે કે જો મેં મરા દરેક કામ
સંપૂર્ણ કરી લીધા હોત તો કેવું સારું થાત
પરંતુ તે વખતે એવા ખ્યાલ વ્યથા છે કાણુ
કે તેવું મોત આવી પહોંચુ છે તેની છં-
ગીતું જામ છલકાતું ચુક્યું છે, મેં ત આપ્યા
પહેલાં જો એવા વીચાર આવતે તો કંઈ પણ
પારક સાખીત થતે આ કીમતી છંદગીની
દર અને તેને સારા સારા ફૂલીમાં ખર્ચ
રવી એ તો મહાન દુર્યોગેજ હમ છે કે, જે
એક મીનીટ પણ નકામા બેગી રહતા નથી.

હવે મરનારના તે વીચારો કે જે હું ઉપર
ખી ચુક્યો છું તે દ્રષ્ટાંત રૂપી દર્શાવું છું
ત્યારે માણસને કોઈ સખત ખીમારી અથવા
કોઈ એક કારણમર પોતાના મેં તનું ધર્મીન
યથ જાણ છે કે હવે હું થેડી સારમાં આ ફૂલી-
યાથી કુચ કરી જમણ ત્યારે તેને જુદા જુદા
અનેક વીચારો આવી ઘેરીલે છે કે હાલ ! મેં
છંદગીમાં કંઈ ન કર્યું અને આખરે આ
ફૂલીયાથી નીજણ યથ ખીજ ફૂલીયામાં જાઉં છું,
મારા તે શા હાલ થશે ! એવા એવા વીચારોથી
જુટકારો થશે નથી. કે ખીજ ફૂલીયાનો ડર કે
જે મજલજ (ધર્મ) છંદગીમાં બતાવી રાખ્યો
છે અને જેને તે વખતે કંઈ ગણુરીમાં એ
લેતા ન હતા હવે જોને ધણું દુઃખ દેછે અને
એવે લેવા દેતો નથી આખરે એવીજ દાન
તમાં પશ્ચાતાપ કરતો પોતાના દરેક સંબંધને

તોડતો પોતાના સર્ગા વદાલાંતે ઉદયી સવામ
કરતો અને પોતાની દરેક ચીજથી છુટો થતો
આ ફૂલીયાથી કુચ કરે છે કે આ ! મારી
ખારી ફૂલીયા તને છેલ્લી સવામ છે કાણુ
જાણે હવે તને છોડી કંઈ ફૂલીયામાં વ.પશ
અને તારાથી ફરી ક્યારે મેળાપ થશે હું તુજમાં
રહી નાનપણથી મોટો થયો ધણાં ધણાં
આરામ એન ઉઠાયા હવે તો મારી " ૨૬ "
મારા બદનને તજે છે કે જે " ૨૬ " ના
સજાએ આ માટીનું બદન થોડા દીવસ આ
ફૂલીયાના સૌથી એક બની જાગીન પર ફર્યો
અને હવે પોતાના અસલમાં મળી જશે.

શબ્દર.

દે હે મીટીકા બાદે સદ્ગે ૨૬

સચ થેહ હે કે કુહમી નહી દસનામેં.

આખરે " ૨૬ " આ બદનને તજી ખીજ
ફૂલીયામાં એટલે ખુદાની તરફ ચાલી જશે
ત્યાર પછી જો મારા લાગતા વળગતાઓની
મરજમાં આવશે તો તે બ્રજત આનંદથી બદ-
ને જમીનમાં દાન કરશે નહીં નો કાણુ જાણે
શા હાલ થશે.

જો સારા ફૂલો ક્યાં હશે તો " ૨૬ " ને
ત્યાં આરામ મળશે નહીં તો જોવી એવી સખત
મુસીબતોના સામનો થશે કે ખુદાની પનાહ !!

મતલબ કે માણસ કંઈ ચીજ નથી માટે
લગારે સુસ્તી ન કરતાં સારા કામો કરે અને
કાંઈના દીલને આગર પહોંચાડો નહીં. આ
ફૂલીયાનો ભાષો અને મહોજલાલી વ્યર્થ
છે એવી તરફ લગારે મનને લલચાવા દેશે
નહીં અને મોતનો દરદમ ખ્યાલ રાખજો.

“ ચિત્રાવલી ” મફત.

સદ્ગૃહસ્થોનાં શિરનામા લખી મોકલનારને નહીંઆદ હિંદુ અનાથાશ્રમની
ચિત્રાવલી મફત મોકલવામાં આવશે.

લખો:—હિંદુ અનાથાશ્રમ—નડિયાદ.

હીરા માણેક અથવા હિતવચનો.

- ૧....દરેક માણસનો મોટો શત્રુ તે આજસ છે. ન તે ચીંથરા પહેરાવે છે.
- ૨....શરીરને તેમજ મનને વધારે કસવાથી તે કેળવાય છે અને છાંદગીમાં જે કામ કરવાના તે જાનેને જરૂર પડે છે કે પ્રસંગ આવે છે તે કામ કરવાને શક્તિ-માન થાય છે.
- ૩....મહેનતુ માણસને જેવું મહેનતથી મેળવેલું અન્ન સ્વાદિષ્ટ લાગે છે તેવુંજ મનને શ્રમ આપીને મેળવેલું જ્ઞાન શ્રમ આપનારને મીઠું લાગે છે.
- ૪....જે માણસના શરીર, બુદ્ધિ ને જાતિના ગુણો કે અસ્તિ કેળવાયલાં નથી તે માણસ કેળવાયેજ નથી.
- ૫....જે માણસ પોતાની ક્ષત્રજ જરાખર બળવે છે તે સદા સંતુષ્ટ રહે છે ને તેને કદી બય રહેતો નથી.
- ૬....જ્ઞાન મેળવવાના કરતાં હઠાપણ મેળવવું એ સારું છે. કેમકે હઠાપણનો ખોરાક જ્ઞાન છે.
- ૭....અભિમાનને વેગળેથીજ હાંકી કઢાડજો કેમકે અભિમાન માણસને નરાના સ્થાનમાં લઈ જાય છે.
- ૮....કોઈ માણસના વાંક કે ખોટી ચાલને માટે તેની પાછળ ખડગડવું તે નીંદા રૂપી નીચ કમ છે. હિંમત હોય તો તેના સુધારાના હેતુથી તેના સન્મુખ દહેવું, અને તેની હિંમત ના હોય તો ચુપ રહી એ વિશે ફરી બોલવું તહીં તે ઘણું સારું છે.
- ૯....જે કામ કરો તે તમારી સવળી શક્તિવડે કરો; તમારું કામ તમને હાંકે તેવું ના કરો, પણ તમે તમારા કામને હાંકો.
- ૧૦....જે કરો તે સંપૂર્ણ રીતે કરો. થોડું કરવું પણ તે સંપૂર્ણ રીતે કરવું.
- ૧૧....જે કામ માથે લેવું તેમાં મન લગાડીને ગત્યા રહેવું એટલે તે કિતમ રીતે સફળ થયેજ.
- ૧૨....દરેક સાથે ચોખ્ખા હૃદયથી અને સ્પષ્ટ વાણીથી બોલવું. અને જાણ આપણા હૃદયને છેતરી ન જાય માટે ચોખ્ખી રાખવી.
- ૧૩....દરેક માણસનું નાનામાં નાનું અંગ જાણ છે પણ તે મોટું અંગ ગણાય છે અને તે વડે માણસ જોળખાય છે કેમકે મુખ ત્યાં મુખી ના બોલે ત્યાં મુખી તે યહો ગણાય છે માટે જામને કમજો રાખવી એ જરૂરનું છે.

- ૧૪....સત્ય વડે અસત્યને લલાઈ વડે ગુર ઈને અને નસ્રતાથી ક્રોધને છોતો.
 ૧૫....નિદાન ગાણુમ આગળ પૈસો દાસ જેવો છે. માટે વિદ્યા મેળવો એકદમ પૈસાદાર
 તો થઈ શકાય પણ એકદમ દાહ્યા નહીં થવાય.
 ૧૬....ઠાહ્યા થવાને ઠરેલ થાઓ ઉછાંછળા ના થાઓ; ઇર્ષા નહીં પણ સ્પર્ધા કરતાં
 શીખો.
 ૧૭....પવિત્ર ગૃહસંસ્કાર કે સત્ય સંગતિ વિના દ્વંદ્વ પવિત્રતા પ્રાપ્ત કરી શકાતી નથી.

લી. અબહુલ હખીખ બાવા-ધોરાજીવાલા. (બનુસા).

પાંચ વરસનો ભાઈ—એ હું મે.ટો મળને નિદાળમાં મારદર દક્ષણ.
 છ વર્ષની બહેન—અને હું મોટી થઇને આઠ દસ બાળકોની માતા થપ્પણ.
 ભાઈ—પણ તેઓ બચુવા આવશે ત્યારે આમકું ફોડી નાખીશ.
 બહેન—હોયો રહે ! હું આજેજ પદ્યો લઈ મેઢું (દેહપાદપ.)

અધુરૂપી રતને જાળવવું એજ હાંડગીની મોટી દોલત છે.

મુલક મશહુર જામનગરનો પ્રખ્યાત સુદ્ધ સાચા મોતીનો સુરમો.

(આ સુરમો વાપરવાથી આખા અસંખ્ય દરદીઓ ફેનદમદ થાય છે.)

સર્વ મનુષ્યને અધુરૂપી રતને જાળવવા શરીરના તમામ અવયવો કરતાં વધારે જરૂરનું છે. જેનો સાધન તરીકે અમારો સુરમો જાંખ, જામર, પાણીનું ખરવું, ડુલું, પરવાળાં ખેંચ, ખટકો, કદબુ, કુઝાવા આવવું, અંજાઈ જવું, જાળા બંજરા ગરમી રતારા, ચીપડા થરા પાપણું ખરવું તથા ચોટી જવું, કીડ, આંજણી તથા ખીજા નિક રથી થતાં આંખનાં અસંખ્ય દરદો જેવા કે ધુમાડાથી બહુ વાંચવાથી, ઉભાગરા ઇલાદિ ગમે તે દારણુથી થયેન દર્દનું નિવારણ કરે છે. આ સુરમો રોગી તથા નિરોગી તેમજ વૈરાગ્યવર્ધ તથા સેવકવર્ગ તમામને એક સરખી રીતે ફાયદાકારક થઈ પડે છે. કિંમત નંબર ૧ તોલા ૧ ના રૂ. ૧૦ નં. ૨ રૂ. ૪ નં. ૩ રૂ. ૧૧ નં. ૪ રૂ. ૧ નં. ૫ રૂ. ૦૧

આ સુરમાના ઉત્તમપણા માટે મે. ડૉક્ટર નાસીભાઈએ ઘણો વખત વાપરી ઉત્તમ સર્તિશીટ આપેલ છે. જામનગરનો ખરેખરો પ્રખ્યાત સુરમો કોનો છે તે જામનગર ના લોકોને પૂછવાથી ખાત્રી થશે. અમારો સુરમો મોટા મોટા રાજા રજવાડાઓમાં પણ વપરાય છે. આ સુરમો અમાના વંશપર પરાધી બનતો આવેલો છે

કુલ બજાર.
 જામનગર.

મુદ્રિાં ઈસમાલજી અમીજી અત્તરવાળા
 પત્ર વહવાર—ઇસાગ મુદ્રિાં ઈસમાલજી અત્તરવાળા.

નવરંગી ખાત.

મનહર માણસે ? ! !

સાદુલ વિકસિતવૃત્ત.

મનતા કામજુગારી કામજુ કરી; ક્યાં તે કલ્પા વાસરે !
 ઘેસો એ ધરમાં જામું દુઃખિના; તારો બની હાસરે !
 બાવે ના બસી વિધ બોજન ખરે; વાનો ચીતો ના મને
 વિતે રાત વિચારમાં સુવડના; તારી જુદાઈ દમે

ધધામાં ચિત ધારું છું પશુ વળી; પાછો પડું આખરે
 પ્રીતિ પાવક બાળીને બદન આ; રહે કરી આખરે !

ક્યાં જઈ મુગલોયની મુંચ રહે; ના ચિત્ત મારું હરે
 વાણી તારી રધુરી અમન ધરી; આહા ! અતિ સાંભળે

પ્રેમે લાડ લાડી દાય ! કલના; દેવા સું ? છનડે દગો
 મારે તો નધી યમ યજ કરવા; તારા વિના કે જગો

બૂધો છું નીચ જાન તાન તુમથી; લાગી રહું હા ! ખરે !

આદે આતક મેધને લગ ખરે ! તાન જાણું ભાષ રે !

જ્યાં જ્યાં દટ્ટિ ખેડે તકી પ્રિયતમા; તું ને તું દેખાવે !

રવના તાં જાણ તારી મુગમ છાંતી; આવી ખડી થાય રે !

તેવે હું જલ મગનો હાથકાને; લેવા મુશી મારે રે !

દેખું ના તવ મુજને : પ્રી : પ્રી : વીને બધી રાખે રે !

દેશ પશુ કરી ને જગજુમાં; મુકો મને રોડસો

ઉપાડે પગ રેલીમા ગમન ને; મુગા બામે જોડવો

અંગે રાંધ ન અંગે ના કરી પીના; કોડી કેને નીકળે

ઉંચે દુઃખ છતાં મળું સુખ સદુઃ સ્ત્રી જો સચની ગણે !

તું યેને મદિકા મદુ મદ્યકિ; રાને સત્તાવે મને

રસોરાસ રામાન મુખ અડખી; કો ? દુઃખ દાષ બને

ચાણી આજી દવા કંઈ દિક વિગે; રાખીરા માં રાય રે !

દેડે હાથ પ્રિયા રને રદ થા; વિના વિતબે અરે !

તારી પ્રિયત કાળમે કરી નહિ; શું ? રીસ તેથી અગી

તેતું આંજળ સંજાણું તુમને; તારે રી તેની પડી

દેશ દે કાંઈ મુરખ મળું; મેધ કરી મુગમાં

તેથી પ્રિયત શું ? યદે મળિ તમી; બોળી થઈ બુદમાં

મારે કામ નથી કંઈ નુષ અને; શ્રીમંતવું મુંદરી

હું તો છું તુમ પ્રેમ પુન રમને; પીનાર બોળી અલી

મારે રીસ સમાવી આવી મળતું; રમે પ્રિયા પતિ

રાંધવય રમોઃ રવે મુગને; હું મનું નુખાં મની

અંદમણ-જગીરકર.

આટલું કહી યમુનાબાઈ મારા તરફ જોવા લાગી મારો અભિપ્રાય શો છે. હું તે વિચારી રહ્યો હતો કે યમુનાબાઈનો આ વ્યવહાર ધણો દુષિનીય છે.

સ્વામીજીથી શુભ રાખી બીજા પુરુષ સાથે આમ મળવું અને તેની અસાનોવરશામાં બકસને ગિરિા મુકવી અપની અનુચિત છે. હું આ વિચાર પ્રકટ કરવાનો હતો, પણ યમુનાબાઈ મારા મનનો બાવનો જાણી ગઈ અને જાણી “આપના વિચારથી આ કાર્ય અનુચિત છે, પરંતુ હું લાચાર છું. બીજાના વિચારમાં આ કાર્ય અનુચિત થાત તેથી હું આપના આશ્રમમાં પીતામ્બરને મળવા આવી છું” પીતામ્બર તે બકસ લઈ રૂ. ૨૦૦૦ આપવા તૈયાર થયો છે. તેણે કહ્યું છે કે ઠરાવેલે દીવસે બકસ તેને પહોંચાડવાથી રૂપિયા મળશે, પરંતુ બકસ પહોંચાડે કોણ ? હું સ્ત્રી છું, જઈ શકતી નથી. સ્વામીજી તો શુભ છે. દાસ દાસીઓને આ શુભ કાર્ય સોંપવું સુખીતા છે, તેમને વિશ્વાસ શો ! પણ આપ મારા એક બન્ધુ છો તમારા પર મારો પૂર્ણ વિશ્વાસ છે. મારી તમારા પ્રત્યે પ્રાર્થના છે તે તમે આ દુઃખીથી પર દયા કરો. ”

યમુના બાઈના નેત્રોમાં અશ્રુમય આંખો, સ્ખળ નેત્રોથી મારા સામે જોવા લાગી. તેની આવી દુઃખનીય દયા જોઈ મારે હૃદય વરાલ આગ્યું. મેં વગર વિચારે આ અનુચિત કાર્યમાં સહાયતા કરવાનો સ્વીકાર કર્યો.

એકાદશ પરિચ્છેદ.

તે દિવસ પીતામ્બર પણ મને એકાન્તમાં મળે. તેને મેં ધણો દર્પીત જોયો તે કદચિત તેણે વિચાર તો દરો કે યમુના બાઈને લીધે તે સ્ખલિત નહિ દરો કે તે પછી ૨૦૦૦ રૂપિયા આપી બકસ છોડીવી છે, અલગત બહુ મૂલ્ય બકસ અવપૂર્યમાં તેણે થઈ જશે. તેના આનન્દનું કારણ તે જ દરો. પરંપર વાતચીત કરીને

તે નિશ્ચિત થઈ ગયો કે આગામી સપ્તાહના શુક્રવારે યમુનાબાઈની પાસેથી તે બકસ લેઈ લીધા પછે તેના મકાન પર પહોંચાડું અને રૂપિયા લઈ યમુનાબાઈને આપી દઉં.

એ ત્રણ દિવસ પછી પીતામ્બર અને યમુના બાઈ બન્ને આશ્રમમાં પોત પોતાને ઘેર આવ્યા ગયા; તેમની સાથે મારા હૃદયની શાન્તિ પણ જતી રહી. ઇશ્વર જાણે મારા આગ્રહિત કાર્યમાં સદાયક થવું યમુનાબાઈના માટે શુભ યશે અથવા નહિ.

મેં પરમાનન્દને આ વિચારોની કંઈ સૂચના આપી હતી નહીં પરંતુ તેની સાલથી મને તે સન્દેહ થયો હતો કે આ વાતનો કંઈક પતો તેને મળી ગયો છે. એક દિવસ—નિર્દિષ્ટ શુક્રવારથી એક દિવસ પહેલાં—તેણે મને કહ્યું “રશ્મિઝાન્ત, કામ સૌની ભાગ્ય પરિણામો દિવસ છે ! ઇશ્વર તમારે કુશળ કરે.”

આ વાતથી મારે હૃદય કમ્પી ઉઠ્યું—કે. ઇ. આગામીનીય અમરજીની આશંકાથી મારે હૃદય અચળ થઈ ઉઠ્યું. પરંતુ પરમાનન્દે આ વાત કેમ જાણી અને કેવી રીતે ? આમ કહેવાતું તાત્પર્ય શું છે ? એ, મેં પરમાનન્દને કંઈ કહ્યું નહિ, કોઈ રોગીને જોવા માટે આશ્રમથી બહાર ગયો.

રોગિ અતિત થઈ પ્રજાત થયું. આજ તેજ નિર્દિષ્ટ શુક્રવાર છે. ! કેટલાક દિવસોથી મારે મન ઉભરાઈ રહ્યું હતું આજ અધિક મહારાયા લાગ્યું. પ્રજાતના નિત્ય કર્મથી પરવારી યમુના બાઈને ત્યાં ગયો. જ્યારે ત્યાંથી દુઃખીકોની બકસ લઈ આગે ત્યારે અગી. થાર લાગી ગયા હતા. પરમાનન્દની અખર પુત્રી ત્યારે માલુમ પડ્યું કે તે પ્રસવત્યાજ કંઈ બહાર ગયા છે, હમણા સુધી આગ્યા નથી, ન માલુમ કયારે આશે. બાઈ મદારી ચિન્તા અધિક વધી ગઈ. હું તેની સલાહ લેવા મ્હાનો હતો. પરંતુ તે નથી કરી શકતો કે કંઈ વાતની કેમકે હું પોતે જ જાણતો નહોતો આ અનિચિત

કાર્યમાં શકાયતા કરવી અનિચિત અવસ્થ છે, નથુ આપતિ આવશે તેવો સંભવ નથી. ન તો પછી કંઈ અણુધારી આપતિએ મને શંકાશીલ બનાવી દીધા છે. હું પરમાનન્દની વાટ જોવા લાગ્યો. પરંતુ પરમાનન્દની કંઈ અજર નથી. ધીરે ધીરે એક વાગી ગયો, બે વાગ્યા, ત્રણ થયા, ચૌથે દેવ પ્રથિમ તરફ વધવા લાગ્યા, પરંતુ પરમાનન્દ આબ્યા નહિ. હું હવે ચોખી શકતો નથી, કેમકે પીતામ્બરના મહાને પહેલાં ચનાં એક કલાક થશે, પછી રૂપિઆ લઘ સન્ધ્યા પહેલાં યમુનાબાષ્ણના મહાન પર પહેલાં આવવા છે. તે સુસાન મેદાનમાં રાત્રિના વખતે આવવું લયકર છે. તેથી મેં પરમાનન્દની આજ્ઞા સુધી, બકસને લુગડામાં લપેટી બગલમાં દબાવી હતારા યજ્ઞ પીતાંમરને ત્યાં આજ્ઞા જ્યારે ત્યાં પહોંચ્યો ત્યારે સાડાચાર વાગી ગયા હતા.

દ્વાદશ પરિચ્છેદ.

પીતામ્બર ઘેરજ હતો. મને આવતાં જોઈને તે ધણો ખુશી થયો અને મારે ધણો આદર સત્કાર કર્યો. “ આવો આવો ડાક્ટર સાહેબ, હું ધણા વખતથી તમારા આવવાના રસ્તા તરફ જોઈ રહ્યો હતો. શી વાત છે, આટલું મોડું કેમ થયું ? ” મેં જોવીજ બે ચાર વાતોથી તેમને સંતુષ્ટ કરી કહ્યું. “ હો આપની બકસ, અને કૃપા કરી રૂપીઆ આપી દો. હમણાં જવા આહું છું. કેમકે રાત્રિ યવાનો (પડવાનો) વખત યજ્ઞ ગયો છે. ”

આ સમય હમો બન્ને કમશની અન્દર ગયા. તે તેની બાક છે. પીતામ્બરે તે બકસના ધણા આમકથી માનો હાથમાંથી ખુચવી લીધી. તુરત અબજાળા-જારી પાસે જઈ તેને જોવા લાગ્યો. તેની આંખોમાં એક અસાધારણ ન્યોતિ મેં જોઈ કેમકે સાધારણતઃ પશુઓમાં તે સમય જોવામાં આવે છે. જ્યારે તે ચિત્તાર પર તુડી પડે છે. તેવી ન્યોતિમાં પાટાલોના નેત્રોમાં પણ “ જોઈ છે.

તેવી અવસ્થામાં તે જવાનક હેય છે તથા અવૈકિક કાર્ય કરી ગયે છે. તે વખત પરમાનન્દની તે વાત યાદ આવી. બીકને લીધે મારું શરીર ઠંડું થઈ ગયું. યદિ તેનું મસ્તક વિદ્યુત યજ્ઞ તો કંઈ આશ્ચર્ય નથી કે તે મારા પર અત્યાચાર કરે, હું સાવધાનીથી તેને જોવા લાગ્યો. કંઈ વખત પછી તેણે તે બકસથી પોતાની ટ્રિટ ખસેડી બકસને એક લોખન્દની પેટીમાં મુકી લાણુ વાસી દીધું. પછી મારી સામે આવી બોલ્યો “ હા, બકસ નિસન્દેહ બહુમુલ્ય છે, જલ્દે મેં જેવી ધારી હતી તેથી અધિક કિંમતી છે યમુનાબાષ્ણ શું સમજી રહી છે ? તે બકસ તો હાલે મારી છે, ન્યાં સુધી શરીરમાં પ્રાણ છે ત્યાં સુધી તે મારી પાસેથી દોષ લઈ શકે છે નથી.

મેં “ ઉત્તર આપ્યો ” તે આપ જાણો અને યમુનાબાષ્ણ જાણે, મારે તે વાતનો શો સમજ નથી ? પરંતુ તેના ૨૦૦૦ રૂપીઆ આપી દો. મારે બહુ દુર જવું છે. યદિ રૂપીઆ નથી આપવા તો બકસ પાછી લાવો, હું હવે ચોખી શકતો નથી. ”

પીતામ્બરે કહ્યું “ હા, હા, રૂપીઆ હમણાં હું આપી દઉં છું આપ ગભરાવો છો કેમ ? ધણા દુરથી આબ્યા છો જરા વિરામ તો કરો. આવો હાથ મોહું થોડાં તાંબો, આપને મારે ખાવાનું તૈયાર રાખું છે. કૃપા કરી મોહું બોજન કરી દ્યો. ”

મેં વિચારું બીજી શી આપતિ છે ? ખાવામાં તો વાર યજ્ઞ જશે. યદિ બોજન પર નહિં એસું તો તેનામાં પૂર્વે જે ગાંડપજુર્ના વિન્દ જણાતાં તે ફરી આવી જાય. મારે કોઈ પ્રકારે રૂપીઆ લેવા છે. બકસ પાછી મળવી તો હવે દુર રહી. વિચાર સમજ મેં જવાબ આપ્યો “ ઠીક છે, આપે મારા માટે બોજન બનાવવામાં મહેનત હોવાથી તેથી હું ધણો આચી-ગણુ છું. પરંતુ શીઘ્રતા કરો. નોકરને બાજાવો, દાઢ, મેં થોવા પાછી લાવે. ”

“આ પ્રતનાચિત્રો ખૂબ હેવાલ પરમાન્દને
ચિત્ત નથી જોવી એ” કામ ઉઠાવી છે.” રશ્મિ
કાન્તને આ વિચાર સંપૂર્ણ અશુદ્ધ છે. પ્રિય
વાંચક ! આપજ વિચાર કરી શકો છો કે યદિ
આ ઘટનાઓ મને સારી રીતે વિદિન નહોતી તો
હું કેવી રીતે યથા સમય પીતાંબરના મકાન પર
હાજર રહ્યો અને રશ્મિકાન્તને યાચુના હાથ
માંથી બચાવ્યો નહિ, નહિ, યથાયથાં ઘણી
વાતો મને મારા મનમાં હતી. પીતાંબર અને યચુના
બાધ બંનેમાં વાતચીત, રશ્મિકાન્ત અને યચુના
બાધ તથા રશ્મિકાન્ત અને પીતાંબર વચ્ચે જે
વાતચીત, યથા હરી એ મને વિદિત હતી.
જ્યારે માટે તે કઠિન કામ નહોતું, વીશિષ્ટ કરીને
જ્યારે હું અને તે ત્રણે મનુષ્યો એકજ મકા
નમાં નહેતા હતા.

પીતાંબર પર મારો સન્દેહ પહેનાંથીજ
હતો. પરંતુ જે દિવસ હું છોટાલાલની માતાની
આજ્ઞાનુસાર અરખામાં તેણે કહેલો કેવળ
ગયો ત્યારે અરખા સામે આવજતું જુદું જોઈ
આવ્યો હતો તે દીક્ષથી મારો દલ વીથાત્ર
થઈ ગયો હતો કે છોટાલાલને જુની પીતાંબર
શીતલ પીત્તે કોઈ નથી. પરંતુ આ વાતે
મારે સીધ કરી બતાવવી હતી.

પીતાંબર અને યચુનાબાઈ ફરી આશ્રમમાં
આવ્યા જેથી મારા કામમાં સરસતા થઈ હું
તેમના અજ્ઞાનમાં તેમની પાસે રહેવા લાગ્યો.
અને આશ્રમમાં તેમના આવવાનો ઉદ્દેશ પ્રગટ
થઈ ગયો પીતાંબરને નવો શીકાર મળ્યો છે
તેની જે ચતુરાઈ છે તે શુક્રારે પ્રગટ
થઈ જશે તેથી હું તે દીવસની પ્રતિક્ષામાં
રહ્યો. જે દીવસ અરખા સમયે પીતાંબરના
મકાને ચોરીથી ગયો અને બહારથી જ્યાં
સુધી બંને મકાનની બતાવટ જોઈ લીધી
પીતાંબરનો એકજ નોકર છે. પતો લાગ્યો
કે તે કયા સમયે બહારમાં જાય છે; એક દીવસ
બહારમાં તેની સાથે દેસ્તી કરી હું પણ
નોકરના વેષમાં હતો. વાતોમાં અધૂરી લીધું
કે છોટાલાલની હત્યા સમય તે પીતાંબરના

માટે ખુબે મોટાએ હતો મારો તે
નીશ્ચય થઈ ગયો કે આ સમય પણ નોકરને
પીતાંબર કોઈ પણ બંદાને બહાર મોકલી દેશે.
મગાથેમાં યચુ પહોંતેમ શુક્રારે નોકર આલ્યો
ગયો, અને પ્રકાશ પર પીતાંબરના બચાવક
પાપ કોઈનો નેક સાક્ષી ના રહ્યો.

શુક્રારેનો પ્રમાણ મનુષ્ય હું કેટલા
જીમાં ગયો. હન્ડપેકટરને દંધ વાતો કરી.
સન્ધ્યા મનાનાકે પહેલાં હન્ડપેકટર સાહેબ,
હું અને માર અલગગત કોન્ટેબલ માધાનુ
વેલમાં પીતાંબરના મકાન પર પહોંચ્યા.
પીતાંબરની વાટિકામાં આમતેમ સંતાઈ ગયા
હું અને અને હન્ડપેકટર દીવાલ ચોળાવી
બગમાં ગયા. હમોએ દૂરથી જોયું કે રશ્મિ
કાન્ત અને પીતાંબર વાતો કરતા કરતા અર-
ખામાં જઈ રહ્યા છે, એટલામાં કોન્ટેબલ પણ
અંદર આવી ગયા. હમો બંને—હન્ડપેકટર
અને હું કોન્ટેબલને બહારપર ચોડી રાખવાનું
કહી, મકાન પાછળથી તેની બંદર ધુસા દાર
અંદરથી બંધ હતો, પરંતુ હમારી પાસે દાર
હોટર ના અજ્ઞાન કા ઘણી આવધ તીથી હમો
બંને દોઢ કમરો જોના અગમ વધવા લાગ્યા
એટલામાં ઉપરથી આવવાનો કોઈનો પગનો
ચાંદ સાંભળ્યો. હમો બંને એક બારણા
પાછળ ચૂકાવી સંતોષ ગયા. જોયું કે પીતાં-
બર હાથમાં ભ્રમ્ય લઈ એક કમરોમાં ધૂંળે છે.
હમો દૂરથી તેના પાછળ આંધ્યા. બહારથી તે
કમરો અંદર જોવાથી હમો રતબધ થઈ ગયા તે
કમરો તે અરખા નીચે છે જ્યાં રશ્મિકાન્ત બેઠા
છે. હન્ડપેકટરને ત્યાંજ મુકી હું દોડતો દોડતો
અરખે જઈ પહોંચ્યો અને બૂમ પાડી રશ્મિકાન્ત
નંતને ખુરશીપરથી ઉઠવા માટે કહ્યું. આગમ જે
થયું તે વાંચકોને વિદિત છે. યદિ એક પળવાર
થતી તો રશ્મિકાન્તની તે દશા યાત જેવી છોટા-
લાલની થઈ હતી.

આ તરફ હન્ડપેકટરે મારા ઉપર દોડી
જવા પછી સીડી વગાડી. પરંતુ એટલું કરવામાં
જે વિઘ્ન થયો તે સમય બીતરજ પીતાંબરે તે

સીટીનો આગળ સાંભળતાં જ પીતાંબરે પાછળ જોયું. ઇન્સ્પેક્ટરને જોતાં જ સદસા તે અતિ વેગથી તૂટી પડ્યો અને ઇન્સ્પેક્ટરનું ગળું જોરથી દબાવવા લાગ્યો. ઇન્સ્પેક્ટર તેના હાથ છોડવાની એટલા કરતા લાગ્યા, પરંતુ એટલામાં ઇન્સ્પેક્ટર દોડતા આવી પહોંચ્યા અને ધણી કઠિણથી ઇન્સ્પેક્ટરને ટોડાવી પીતાંબરને પસાર કર્યો અને સજડ બાંધી દીધો. હું પણ રિમકાન્તને લઈ ત્યાં આવી પહોંચ્યો. રિમકાન્ત ધણી વખત સુધી અચંબામાં રહ્યો. પીતાંબર બન્ધને દશામાં દોષને લીધે આખો લાલ કરી દાંત પીસતો હતો. હમો તેને ગળુ ઇન્સ્ટેગ્સના હવાલે સોંપી તે કમરીમાં ગયા, જ્યાં તે મચીન રાખી હતી. હમોએ જોયું મચીન અદ્દલન કારીગરીનો નમુનો છે. તેમાં એક સોખડનો આલેખ દ્રઢ રિંગ (Spring) જેવી ધડીખાળમાં હોય છે અને લી હતી જેના સંબંધિત સાથેના એક પથર સાથે તે ખુર્સી જડેલી હતી જેના પર અદ્વકાળ પહેલાં

રિમકાન્ત બેઠો હતો. એક આવી ફેરવવાથી રિમકાન્તની જાણ છે. અને ખીટી એક આવી સજા વગરથી રિંગ બધા વેગથી ઉછંગે છે, સાથે જ ખુર્સી સાથે પથરની જે દશા થાય છે તે વાંચોને વિદિત જ છે. યદિ કોઈ માણસ તે સમય તે ખુર્સી પર બેઠો રહેતો તે પણ બંદુકમાંથી જેમ ગોળી છુટે છે તેવી રીતે બહુ દુર જઈને પડે. તે ખુર્સી સામે જ તે બાવળનું શ્વેદ હતું. અભાગીઓ મનુષ્ય ઉછંગતા સમય તે જડાની વચમાં યથા પૃથ્વી પર પડે.

તપાસ કરતાં જકસ, મોતીનો દાર ધ્રવાદિ પીતાંબરના મકાનમાંથી જડ્યા જેથી સિદ્ધ થઈ ગયું કે છોટાલાલની દશા પીતાંબરે જ કરી હતી.

ન્યાયાધીશે પીતાંબરને શંસી રવાના હુકમ કર્યો અને મોતીનો દાર છોટાલાલની માતાને આપી દીધો.

"સંપૂર્ણ."

"દીવાન."

જ્યાબંધ અને છુટક નાના મોટા સર્વે જાતના

ઘડિયાળો, સાઈકલો, ચરમા, આમોફ્ટીન,

તથા

તેને લગતો સર્વે સામાન

જો ધીકાયત સાથે જોઈતા હોય તો

લખો

વલી શ્તેહમહમદ એન્ડ સન્સ

રાજકોટ (કાઠીયાવાડ)

કારખાનામાંથી પરભારો માલ મંગાવનારા

લુગડાં ઉપર નિશાન પાડવાની લાલ પાકી શાહી.

શીશી ૧ મોટીનો રૂ. ૦૧ વચલીના ૦૨ નાહાનીના ૦૩ પોષ્ટ લુદ્ડ.

ભાઈબંધ ઓફિસ-વડોદરા.

હિંદુ નિર્ધન અને નિર્માલ્ય કેમ થતું જાય છે ?

આ સવાલનો જવાબ “ બાળવ્યગ્ર ” છે. એક બાર વર્ષની છોકરી જાળસગંધી સંતાન પેદા કરવા માટે છે, તે જ્યારે એવીશ વર્ષની ઉંમરે પહેલે છે ત્યારે તેણી તથા તેણીની છોકરી પણ સંતાન, પ્રાપ્ત કરતી થાય છે અને ત્યારે તેણી ૩૬ વર્ષે પહેલે છે ત્યારે મા, દીકરી અને તેની દીકરી ત્રણે ફરજદ બજાવી થાય છે અને ૪૮ વર્ષની ઉંમરે દો મા, દીકરી, પૌત્રી અને પ્રપૌત્રી ચારે બજાવી સંતાન પ્રાપ્ત કરવાના મર્દીન હોય તેમ કામ કરતી થાય છે આના પરિણામે બાળસગંધી ઉપન્ન થયેલ સંતાની નબળીજ હોય એ તદ્દન અંભવિત છે અને નબળી પ્રજા દેશને ભારતીય જની દેશની હોલત ખાધું ખુરારે અને નવી હોલત પેદા કરવાને આશા કરી દેશની પાપમાલી સિવાય બીજું પરિણામ આવેજ નહિ એ નિશ્ચય વાત છે.

(વીજડમ.)

ભીલડી તે ભીલડી ! ! !

મનહર.

ચીતરાના જેવા ચામડી ઉપર ચટાપટા
આંધ તેવી આર તોય ભીલડી તે ભીલડી !
પ્રજા પ્રસે કાવે તેરી પ્રસેજ પીપડી તેય
ઉચરે ન આંખ ઠાય પીલડી તે પીલડી !
દીલડી કદાચ માન ચાન્દલાનું આંધ તેય
ચાંદસો તે ચાંદસો ને દીલડી તે દીલડી !
તેમ “ચંદ્રમણિ” જાત ભીલડીની ભલે સજે
સોળ શબ્દાર તોય “ભીલડી તે ભીલડી”

ચંદ્રમણિ-ઝવેરકર.

ઉજ્જડ ગામમાં એરંડો પ્રધાન ! !

ભુજંગી છંદ—પ્રકાશને નથી ચંદ્ર આને સુખી ત્યાં,
હોડો આગીઆ રે ! પ્રકાશે સુખી ત્યાં;
પરંતુ અમે સૂર્યના ઉડમે તો,
નથી આગીઆ કે સૂર્ય ત્યાં જણતો !
નથી સ્થાનમાં જ્યાંદી વિદ્વાન નામે,
ખરે ! મૂખ વિદ્વાન છે તેજ કામે !
નહિ વૃક્ષ જે દેશમાં ત્યાંદિ પામે,
સપ્ત વૃક્ષ એરંડનું માન જામે.

તોટક ઇંદ:-રમને નમને લમને જળમાં,
 મુખમાં મુકતો મોનને પળમાં;
 અતિ શ્વેત દીપે જગ પાંખતરી,
 તિરણે જળમાં નિજ આંખતરી;
 હૃદી ચલ કરે મગ દસ ખરે,
 કમળે કરી જો અતિ નુન્ય અરે;
 કલદન નથી સુખી ત્યાંજ દીપે,
 જગ પ્રાકિતથી નહિ કમ છોપે.

વેખક-સુદ-લાલ નાથાલાલ જો પે.

ચારે જાણ સરખા.

એક ટોળી હતી તેમાં એક આંધળો, ૬૬ બહેરા, એક લુગી, અને એક નાગો હતો આ ચારે જણા એક પદ ડાંચી આઠ માઇલ દોટે જાય હતા અને ખૂબ વાતોના મપાટા પારતા હતા. તેવામાં સૌથી પહેલાં આંધળો જોતો કે અંધે મિત્રો પૈયા સામેના પડાઉ ઉપર પેલી ટોડી કેવી સપટા બધ દોડતી જાય છે તે અંજળીને બહેરા જોતો કે ખજી વાત છે તેના પપરાં ઝંઝર વાગે છે. તે હું સાંજુ છું આ ૨ લાજાને લુગીએ નાગને કહ્યું કે અરપા ચાલ આપણે અને જણા દોડીને તેવી પાસે જમણે તે સંલગતાજ પસી નાગો હજમ તે દર સાતે જોતો કે અરે મારા કોઇ લુગા લઇ જશે તો હું પડી શુ કરીશ. આ બધું ગાંધાગી ચારે જણા શબ્દો કે આપણે બધા સગાં ડાંચી.

ઈન્દ્રામુલદુક છે. અજ્યાસી.

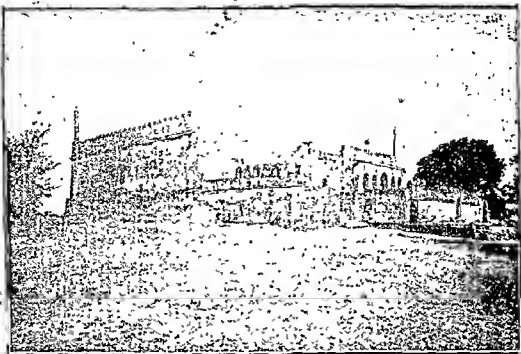
નફામાં સરઘી.

એક શખસે કોઇ ઠેકાણેથી ચેક લેડો ચોરી લીધો અને તેને વેચવાને માટે એક શહેરમાં ગયો. એક માણસ જેના હાથમાં એક મઘી હતી તેને ચોડી પાસે લેડો, ખજીદરને આપ્યો. લેડો જોઈને તેની ચાલ તેના ઉપર મવારી કરીને તારી બચ્ચા શાંખાં, ચેર જુનીથી તેને પદના તળી આપી તે માણસ મઘી ચોરના તાગમાં પકડાવી અને પોને લેડો પર સવાર ચઢવંતે મા. પોગયો ને ચેર મોઢું જોવા રહી ગયો. લેડોએ પૂછ્યું કે લેડો કેટલામાં વેચ્યો? ના તેણે જવાબ આપ્યો:-જેટલામાં લીધો હતો તેટલામાં આપી દીધો અને મઘી નફામાં રહી છે!

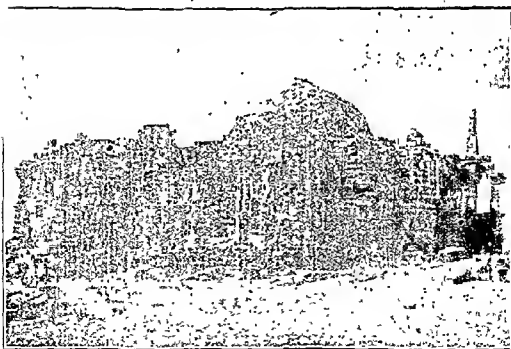
મદદની સરજ.

એક ગૃહસ્થ આધારી રાત્રે ૧૦ વાગે આઠ વ પર ચડીને જતા આવતો હતો. પથુ સદી શકનો નદનો, એક કોન્ટેનર મદદ કરવાને ડોળા થ ગી તે પિ પમ. અગ્યો અને ૧ લા ગૃહસ્થને સાઇકલ પર બસાવે જોડી જવામાં મદદ લીધો અને પાછળથી અઇકલને આધાર રાખી કેમલીક દુર તેની રાત્રે ગયો. ત્યારે ગૃહસ્થ જોતો. “ધ હી મેડરમાની સાડેમ! હવે હું ચાલવી લઇશ, આપને વધારે તરફી લેવાની જરૂર નથી!”

પથુ કોન્ટેનરને સાઇકલ છોડી નહીં અને જવાગ આપ્યો મેડરમાની માનવાની જરૂર નથી સહિય, મેં આ કામ આપ પર ઉપકાર કરવને કરને નથી પણ લેમ્પ તથા આઇકલ ચલાવવાની કસર માટે પે નિસ ચોટી ન-પ મોડેને કમ્મ મોડે છું.

જુનાગઢ રહેરની ખાલુમાં મારનારની તબેડીમાં પુરાણા કિલ્લામાં બાકી રહેલા કમરલી કચ્છ
મરજુદ કાલિયાવાડમાંની એક જુનામાં જુની ઇમારત.

જુના સામનાથના માફતુ ખડકે કાલિયાવાડના એક કિનારે પેરાવલ.

રહેરની ખાલુમાં છે.

ભાઈબંધુ

જેમાં જોડાયલું છે

નૃસિંહ રંજા.

❖ પુસ્તક ૮ મું.] જુલાઈ ૧૯૧૫ [અંક ૭ મો. ❖

ઈંદ્ર ઓર ઈન્દ્રજિતે આર !

જેતે દયે કદ હા આજ, અપની જી પંતલી, નુ હમને અગર મયરઅર, જાતા કી હીંદ હોતી ।
કીમત મે હીંદ રાજી, હમ નફે જા લગાને, નુ આજાએ નાજ લગતા, દીનરી ખરીદ હેતી ।
કુચ અપની બાત કદને, કુચ મેરા હાલ સુતે; નુ નાજો નિમ્ન કી રૂ, ચુકતો રાનીંદ હોતી ।
જન્મે દિખાને જાતે, વેદ તરે દિલ ખરીકે, નુ ઓર દિનમે પા લગાએ, નારે મજીદ હેતી ।
તેમે નમ્રમે દિવસર, વેદ વાર દરતે જાને, નુ ઓર લગપ પા ગદાએ, હવ મિન મજીદ હોતી ।
અજમે ઉકે રમજક, તીરે અદા વગાના, નુ વેદ દિન કીન જોતા, વેદ જાં રહીદ હોતી ।
કુચ હે સુરા મદ તાં, અદાએ લુદે જાતાં; નુ કુચ દગદમ સા હોતા, કુચ કુચ ઉમીદ હોતી ।
સેનિ યોગે તો દિમો, હવ સમમે તમના, નુ ક્યુ કુચે આપુરી, પયદા કિનીંદ હોતી ।

આખે તાસ રહી હો, જન રાજી એ મેતક મે,

નયુરમે મુન્તઝિરકી, કયા ખાક કદ હોતી ?

તત્ત્વસુખ-ધર્મમાન્ધતા.

(સર સૈયદના લેખોમાંથી *).

મનુષ્યોની દુષ્ટતા દુષ્ટ દેવો પેદા થઈ તેવું ધર્માન્ધતા છે. આ દેવ એવી તો દુષ્ટ છે કે જે મનુષ્યના સમગ્ર સદ્ગુણો અને ખુશીઓનો નાશ કરી નાંખે છે. ધર્માન્ધ મનુષ્ય, ભણે પોતાના મુખથી ન કહે, પરંતુ તેનું વર્તન એમ જણાવી આપે છે કે ન્યાય જેવી મનુષ્યને દીપાવનારી ઉત્તમ વસ્તુ તેનામાં નથી. ધર્માન્ધ મનુષ્ય જ્યારે કે જીવમાં પડે છે ત્યારે પોતાના ધર્માન્ધપણને કારણે તે મનુષ્યમાંથી નીકળી શકતો નથી, કમકે તેનું ધર્માન્ધપણ તેના વિચારથી ઉઠી વાત સાંભળવા અને વિચારવાની તેને રમજ આપતું નથી અને જો તે કદાચ જીવમાં ન હોય; એટલે કે સ્વયં માર્ગપર જ હોય તો તે સ્વયં માર્ગના લાભો તેને સમજવા અને તેના પ્રચાર કરવા નથી આપતું; કમકે તેના વિરોધીઓને પોતાની જીવંતી જાણીતા યવાનો પ્રસંગ નથી મળતો.

ધર્માન્ધપણ મનુષ્યોને અગ્રહિત પ્રકારના લાભો પ્રાપ્ત કરવાથી વિમુખ રાખે છે. કેટલક

પ્રસંગોએ એમ બને છે કે મનુષ્ય દોષ કામને અંતિ ઉત્તમ અને સાબરસ સમજે છે પણ માત્ર ધર્માન્ધપણથી તેને યદ્યપિ કરતો નથી અને જાણવા તથા સમજવા છતાં તે દુષ્ટતામાં અપરાધ મુક વાતથી વિમુખ રહે છે.

ધર્મિક ધર્માન્ધતા વિશે પણ અમારા કાંઈક થોડું વર્ણન કરીશું. પરંતુ પ્રથમ વ્યવહારિક જાનવેશમાં જે જે જાનીએ ધર્માન્ધતાથી યાવ છે તેને જણાવીશું.

મનુષ્યો કુદરતના કાનુન પ્રમાણે એક સાથે પસવાડ કરી રહે તેવા ઉત્પત્ત યવા છે. તેઓ પોતાની ધારતો પોતે પોતાની મેજા જીંદગી નથી કરી શકે, તેને પ્રેમ તથા મિત્રાચારીથી જે સહાયતા મળી આવે છે તેની સદાચતાની તેને પ્રેરણા અભાવ રહે છે પણ ધર્માન્ધ પોતાની ધર્માન્ધતાને કારણે સમગ્ર લોકોથી અલગ અને નારાજ રહે છે અને માત્ર પોતાના જવા વિચાર ધરાવતા થોડાં લોકો મિત્ર થઈ જાય.

ક દિલી મુસલમાન જાણ્યો, પાંતીના ખાસમાંથી ઉત્તનીના મોજે ચકાવનાર સર સૈયદ અદમદખાન (કે. સી. એસ. ૧૪૮) ના નામથી કોઈ અલગ્યુસો નથી; તેઓએ તે કહીશું અખાલ્ક નામના ચોપાનિયામાં જે લેખો લખ્યા હતા તે સમગ્ર જોઈ કરી મી. ફરહુદીન નામના વૃદ્ધને તેનું પુસ્તક પ્રગટ થયું હતું પણ તે ઉર્દુમાં હોવાથી જુદાથી નાજનાર મુસલમાન જાણ્યોના હિતારે અમારો સનેદી મી. એલજી ધનજીભાઈ સાહેબે તેનું ભાષાન્તર કર્યું છે, અને તેનો ૧ લો ભાગ છપાઈને બહાર પડી ચુક્યો છે. એ ભાગમાં ૨૮૫ પૃષ્ઠ ઉપર ૩૫ લેખોનો સમાવેશ થયેલો છે, લેખો કેવાં ઉત્તમ છે તેની તાર્કિક કરવાની કોઈ જ જરૂર નથી મોટાથી મોટા સર્વિશિકેટ તરીકે લેખકનું નામ પુરતું છે. વળી એ લેખો મુસલમાનો સિવાય અન્ય વાંચકોને પણ મનન કરવા લાયક છે. એક કામજ, સફાઈદાર જામીની અને પાકું બાઈની જ લેખો તેની કામત ૧ રૂપિયા બહુ થોડી છે. જોત પ્રકારે જોઈશ અમરેલીથી મળી શકે છે.

આધ્યત્મિક.

પ્રત્યે પ્રેમ અને મિત્રાચારી તરફ તે ઢળી શકતો નથી.

શુદ્ધિ અને કુદરતના કાનુનને હેતુ એમ માલુમ પડે છે કે વ્યવહારની જે જે વાતો લાભ-દાયક, સુખ આપનાર, જ્ઞાન આપનાર અને વિશેષ સન્માનની છે તેને મનુષ્યો ગૃહસ્થ ક્રમે; પરંતુ ધર્મોન્ધ પુરુષ તે સધળી અધૈકિક વાસ્તુઓથી વિમુખ રહે છે.

વિદ્યા અને કળા કૌશલ એની ઉત્તમ વસ્તુઓ છે કે તેમની દેગેને અતિ ઉચ્ચ પાપરી સુધી પ્રાપ્ત કરવી જોઈએ પરંતુ ધર્મોન્ધ પોતાની દુષ્ટ દેવથી દેગે વિદ્યા અને કળા કૌશલની ઉચ્ચતા સુધી પહોંચવાને એ નમીત રહે છે.

તે એ ઉપયોગી બાબતો કે જે નવી શોધ અને નવી વિદ્યા-કળાથી પ્રાપ્ત થાય છે તેથી તદ્દન અજ્ઞાન અને અજાણ્ય રહે છે. તેની શુદ્ધિ અને મગજ શક્તિ તદ્દન નકામી રૂપ જન છે. ક્યને જે કાંઈ તેમાં લગાઈ ગયું છે તે વિચાર ખીજ કોઈ પણ વાત વિષે સમજવાની શક્તિ તેનામાં રહેતી નથી તે એક પણ ગુણ યજ જાય છે, કેમકે તેને પોતાની મેલે જે કાંઈ આવે છે તે સિવાય કોઈ પણ જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરી શકવાને તે લાપક રહેતો નથી.

ધણી કે મો એવી છે કે જે પોતાની ધર્મોન્ધતાને લઈ સધળી વાતોમાં, શુ નીતિમાં કે શુ વિદ્યા-કળામાં, શુ વડપણ કે કલાપણમાં, શુ સ્વધારા કે શુ જ્ઞાનમાં, અને શુ જાહેજલાલીમાં કે શુ અદ્વિમાં, પોતાની ઉચ્ચતાથી પડી જઈ પડતી અને પાપમાલીએ જઈ લાગી છે. અને ધણી કોમો છે કે જેણે પોતાના નિષ્પક્ષપાત વર્તનથી પ્રત્યેક સ્થળે અને પ્રત્યેક કામથી સારી સારી બાબતો ગૃહસ્થ કીધી અને પડતીમાંથી ઉન્નતિની ઉચ્ચમા ઉચ્ચ પાપરી સુધી જઈ પહોંચ્યા.

મારા મનમાં મારા સ્વદેશી બધુઓ પ્રત્યેની એક બદ્ધમાની છે કે તેઓ પણ ધર્મોન્ધતાની દુષ્ટ દેવમાં જકડાયેલા છે. અને તેને લઈ અશ્વિન પ્રકારની શુભ બાબતો પ્રાપ્ત કરવાથી અને જગતમાં પોતાને એક કીર્તિવંત કામ દેખાડવાથી બેનસીમ છે. તેમજ અપમાન, પાપમાલી, અજ્ઞાનતા અને નિર્ધનતાના દુષ્કર્મો દર્શાવે છે, અને તેવા માટે મારી ધૃષ્ટ છે કે તેઓ આવી દુષ્ટતાથી મુક્ત થાય અને વિદ્યા-કળાની ઉચ્ચ પ્રકારની માન ભરેલી કીધીઓ સુધી જઈ પહોંચે.

અમો મુસનમાનોમાં એક સુખ એ આવી પડી છે કે દેટની વખતે એક જુલાવામાં નાખનારી ઉપલક્ષ દેખાતી નેજાના ઉમરાથી ધર્મોન્ધતાને સ્વારી સમજી લઈએ છીએ. અને જે મનુષ્ય પોતાના ધર્મમાં ધરોજ ધર્મોન્ધ હોય, પોતાના ધર્મથી જુરો ધર્મ ધરાવતા રાધળા મનુષ્યોને અને સ્વપણા પ્રકારની વિદ્યા-કળા જે પોતાના ધર્મના લેહિમાં ન હોય તેને ધણીજ ધિકાર ભરેલી દ્રષ્ટિથી જુએ અને દુષ્ટ સમજે છે. તેવા ધર્મોન્ધ મનુષ્યને લેઈ ધરોજ શુદ્ધિરાણી, સદ્ગુણી અને પાછા ધર્મ સુરત સમજે છે. પરંતુ તેવી સમજ અતિ જુન ભરેલી છે અને તેવી જીલ ભરેલી સમજેજ મુનયમાનેને પાપમાલ કરી આપ્યા છે.

અમારો ધર્મ તથા ધાર્મિક વિદ્યાઓ, અને દુનીયા તથા દુન્યવિ વિદ્યા-કલાઓ એ બન્ને જુદી જુદી વસ્તુઓ છે મારે દુન્યવી વિદ્યા કલા શીખવામાં કોઈપણ પ્રકારની ધાર્મિક ધર્મોન્ધતા ઉપયોગ કરવો એ કેનગ નાદાની છે.

જે એવી સમજ હોય કે દુન્યવી વિદ્યા-કલા શીખવાથી અમારા ધાર્મિક અકાયદો (સિધાન્તો) માં નજીક આવે છે, કેમકે ધાર્મિક અકાયદો દુન્યવી વિદ્યા-કલા સ પાલન કરતાં શકાશીલ અથવા જુલ ભરેલા જીજ્ઞાસુ છે તો આવી રિચતિ વચ્ચે મોટી દીનગીરીની વાત છે કે મુસલમાનો પોતાના પ્રકાશીત, મજબુત અને સારા ધર્મને

એવો નિર્જીવ સંમતો છે કે જે દુન્યવી વિદ્યા-કલાની ઉન્નતીથી તેના છીનનથી યથા ગયતી થતી રાખે છે. (ન.ઉલ્લેખીતવાદ મંદા) ઇસલામ ધર્મ એવો મજબુત અને સત્ય ધર્મ છે કે જેમ જેમ અને જેટલા જેટલા પ્રમાણમાં દુન્યવી વિદ્યા-કલામાં ઉમેરો થતો જશે તેમ તેમ અને તેટલા તેટલા પ્રમાણમાં તેની સત્યતા સુધી વધુને વધુ સીદ થતી જશે.

હવે અમે એ વાત જણાવીએ છીએ કે પોતાના ધર્મમાં પાકટ થયું એ જુદીજ વાત છે. પોતાના ધર્મમાં પાકટ થયું એ પ્રેક ધર્મની ઇશમાં ઉત્તમ સદૃશ્ય છે. અને ધર્મનિષ્ઠતા વાલે પછી તે ધર્મની ખાતલમાં જ દાંન હોય, પશુ તે અનીષ્ટ અને ખુદ ધર્મને જ દાની કરતાં છે.

ધર્મનિષ્ઠ નદી એવો મનુષ્ય, જો તે ધર્મમાં પાકટ હોય તો તે દમરો તો ધર્મના સાથે અને ડાહ્યો મિત્ર ગણાય છે. તે તેના રસ્થો તથા ખુશીઓનો પ્રચાર કરે છે. તેના મુળ તરવાને દલીલો તથા ન્યાયી સિદ્ધ કરે છે. વીરાધીઓ, આક્ષેપ મુકનારા અને નીંદા કરનારાની સાથે તે ઠેકે પેટ સાન્તીથી સાંભળે છે અને પોતે પશુ તે દુર કરવાને તત્પર થઈ જાય છે તેમજ ખીન લોકોને પશુ તેમ કરવાનો પ્રસંગ આપે છે.

તેથી તદ્દન ઉત્તરુ ધર્મનિષ્ઠ મનુષ્ય પોતાના ધર્મનો નાદાન મિત્ર હોય છે. તે સંપૂર્ણ નાદાનીથી પોતાના ધર્મને દાની કરે છે. આ દુષ્ટ ટેવ કે જે પ્રેક ખુદિસાળી મનુષ્યની દ્રષ્ટિમાં બિહારને પાત્ર છે તે ગૃહ્યુ કરતાજ તે ધર્મના નૈતિક સદાચો અને તેના પરિણામને કમંક સજાડે છે. પોતાના ધર્મની ખુશીઓનો પ્રચાર થયા અને લોકોને તે તરફ ન્યાય ભરેલું વલણ લઈ જવાને બદલે, તેની ખાતલોને મજબુત રીતે રોકનાર અને છે. પોતાની ધર્મનિષ્ઠતાને લઈ અવીચક, અવિષ્ટ અને કાદની પશુ પોતાથી ઉઘડી વાત નહીં સાંભળી શકે તેવો સખ્ત દીક્ષનો થઈ જાય છે. અને મનુજ દીક એમ

કહી શકાય કે તે આ આપત 'લે: કુ-તા ફોન ગલીઝમ કદમે લન કુલુ મિન દોલેઃ' એટલે "જો તમે કઠોર મન અને ઘટ વીચારના હો તો લોકો તમારાથી વીખરાઈ જશે" થી ખુદશી રીતે વીરક્તતા કરે છે.

ધર્મમાં ધર્મનિષ્ઠ મનુષ્ય, ખીનઓના આક્ષેપોને, જે તેના ધર્મ ઉપર મુકામાં આવ્યા છે તે, સાંભળવા કે શેલાવાનું તે પસંદ કરતો નથી. અને તેથી તે એ વાતનું કારણ અને છે કે વીરાધીઓના સ્વપ્ના આક્ષેપો વગર તપાસમાં લીધેલા અને વગર જવાબ આપેલા ગાદી રહી જાય. અને તે પોતાની નાદાનીથી જાણે સ્વપ્ના લોકોને એમ જાહેર કરે છે કે તેના ધર્મને વીરાધીઓના આક્ષેપોથી અતી પારતી અને તેના છીનનથી યથા જવાની ખીક છે. આ ઉપરથી કહી શકાય છે કે આ સ્વપ્ના ખાતલો ધર્મ પ્રત્યેના પ્રેમની નથી; પરંતુ વીરાધીઓના દીત અને શત્રુની છે.

તત્પરથી કે ધર્મનિષ્ઠતા બલે ગાદી તે ધર્મની ખાતલમાં હોવા કે દુન્યવી ખાતલમાં હોય પણ તે અતિ નિર્દોષ અને અનેક પ્રકારની ખરાબીઓને ઉત્પન્ન કરનાર છે.

ગરમાં ચક્રચુર યથા જણું અને પોતાના લાગતા વળગતા ઘોડા ચિવાય સ્વપ્નાને દુષ્ટ સમજવા એ ધર્મનિષ્ઠ મનુષ્યનું ખાસ લક્ષણ થઈ જાય છે.

તેનાં ધારણોને ઉદ્દેશ એ હોય છે કે, પોતાના ઘોડા ચિવાય દુનિયાના સ્વપ્ના લોકોથી દુર રહેવું; પરંતુ તે તેમ કરી શકતો નથી. અને લાચાર થઈ દરેક સાથે દહે મળે છે, અને ઉપસક મનથી તેમનો સત્કાર તથા જુડી ખુશામદ પણ જાહેર કરે છે અને તેમ કરવાથી ખીન દુરુલો જેવા કે કુસંપ, જુઠાણું અને દમલમાઈને પોતામાં ઉત્પન્ન કરી આપે છે.

જગતમાં દોષપણ કામ એવી નથી કે જેણે માત્ર પોતેજ સ્વપ્ના ગોગતા અને આ

નંદો પ્રાપ્ત કરી લીધાં હોય, પરંતુ હમેશાં એમજ બનતું આવ્યું છે કે એક કોમે જીજ્ઞાસા પાસેથી હાલ મેળવ્યો છે પણ ધર્મોંધ પુરુષ આવી મંદર અને અલૈસિક બંધીસવી વિમુખ રહે છે.

વિદ્યામાં તે ઉન્નતિ પ્રાપ્ત કરી શકતો નથી. હુન્નર કલામાં તેનો હથ પહેંચી શકતો નથી જગતના બનાવોથી તે અગણ્ય રહે છે. ફરતની વિચિત્ર બાજતો જોવાથી તે વિમુખ રહે છે. નિર્વાહ, વેપાર અને માન વીગેરના સાધનો હાથમાંથી છટકી નાખે છે અને ધીમે ધીમે સ્વથળ મનુષ્ય વર્ગમાં દીનપતિદીન કંગલ, પાયમાલ અને તિરસ્કાર પમાડેલો થતો જાય છે.

તેનું દ્રશ્યન્ત એક એવા પશુ જેવું છે કે જે પોતાના ટોળામાં પડ્યું રહે છે અને નથી જાણતું કે તેના બીજા સાથીમાં શું કરી રહ્યા છે. પોપટ શું પટે છે ? કોપલ શું ટોસ કરે છે ? જમર શું ચુંગદ કરે છે ? કરેળીયો શું વણે છે ? અને મળી શું ચૂને છે ?

તે માત્ર ઉકરડા પરતું ધારા વરવા તિવલ્ય કોઈપણ નથી જાણતો કે વાદી કેમ જની છે ? કૃષ્ણ કામરે ખિંચ્યું છે ? રાબેલી શું જુએ છે ? શુભા શું નિરખી રહ્યું છે ?

ધર્મોંધતામાં આવી મેડું તુકસાન એ છે કે જ્યાં સુધી તે નથી જતું ત્યાં સુધી કોઈપણ પ્રકારની કુશળતા તેમાં આવવા પામી નથી. સદ્ગુણોના અંકુરો, કુશળતા, સુખરો અને માણુમાણુનું દિગ્વિત ચીન્દ્ર પણ તેમાં નજરે પડતું નથી, અને જ્યારે તે ધર્મની ભુલાવો ખવડાવનારી નેકીના સ્વરૂપમાં પ્રકાશે છે ત્યારે તે હલાહલ એજ સ્વ મળે છે; કેમકે ધર્મ તથા ધર્મોંધતાને કાંઈપણ સમ્બંધ નથી મનુષ્યોને દુષ્ટ અને ખરાબ કરવા માટે જોનારનો સ્નેહી મોટો દાવપેચ ધર્મોંધતાને ધર્મિક સ્વરૂપમાં દીકમાં નાખવો અને તે અધકારના ફરીસ્તાને પ્રકાશનો ફરીસ્તો કરી દેખાડવો તે છે.

મટે મારી વિનંતી મરા ભાઈએ પ્રાપ્ત એ છે કે અમારો ખુદા ઘણોજ દયાળુ અને ન્યાયી છે અને સત્ય તથા સત્યતાને પસંદ કરવા વાળો છે. તે અમારા અંતરના ચુપ્ત બેઠાને જાણે છે તે અમારી અંતરની હમગથોને જાણે છે માટે અમેશો પોતાના ધર્મમાં ધણીજ સાધના સાથે મગ્ન હોઈ પડ્યાં; પરંતુ ધર્મોંધતાને કે જે એક દુષ્ટ રેવ છે તેને તથા આપી જોઈએ મધળાં મનુષ્યો અમારા ભાઈ છે અમારે સખાઓ. સાથે પ્રેમ અને શુદ્ધ સમ્બંધ રાખવો અને સ્વથળાઓ સાથે ખરી મિત્રાચારી અને અંતરની ખરી લાગણી રાખવી એ અમારી કુશળી ફાળ છે. માટે અમારે તેનું અનુકરણ કરવું જોઈએ.

ધનામી ઉપચારણું.

(ખાસ ભાઈબંધના આહુકો માટેજ).

એક હાંટલમાં બે જુવા અને બે દીકરા જમવા બેઠા હતા, માણસ દીકર ચાર આના દી હતી ત્યારે તેઓએ જીલ શું ચુકાવ્યું ?—જવાબ લખી મોકલનારા-એના નામોની ચીઠ્ઠીઓમાંથી ૧૦ ચીઠ્ઠીઓ ઉપાડી દરેકને કાંઈક વાંચવા લાયક ચોપડી ભેટ મળશે. જવાબ સાથે એક આનાની ટીકીટ અને પોતાનો આહુક નજર લખી મોકલવો. જોટો જવાબ લખનારને ટીકીટો પાછી મળશે નહિ.

જવાબ નીચેના શીરનામે લખવો.

અધિપતિ ભાઈબંધ—વડોદરા.

જહાઝ આકર ભંવરમે પડ ગયા ઇસલામ વાલોંકા.

(૨૪નાર-વલીઉલ્લહક અખ્તારી-મંગોલાસ).

ગાઝલ.

જહાઝ આકર ભંવરમે પડ ગયા ઇસલામ વાલોંકા;
 નહિ દુનિયામે કોઈ એ ખુદા ! ઇસલામ વાલોંકા. ૧
 બીરાદરસે બીરાદર દુસમની કરતાહે દેખો- તો;
 અમાના આ ગયા હે કયા છુરા ! ઇસલામ વાલોંકા. ૨
 ખુદાકી અબ બચાએ તો બચેગા વર ન હુએગા;
 જહાઝ આકર ભંવરમે પડ ગયા ! ઇસલામ વાલોંકા. ૩
 એ દોલત હે કે અજતો બીખ બી માંગી નહીં ખીસતી;
 અમાના વોદ ગયા જગ રાંગ થા ! ઇસલામ વાલોંકા. ૪
 ખુદા યા રહમ કરના તું મુઝલમાનોકી હાલત પર,
 તુજહીસે આદતે હંપે દમ લતા ! ઇસલામ વાલોંકા. ૫
 ખુદા યા અબ કીધર બએ સીના તેરે કાસે મોંપે;
 લતા ઇસલામ વાલોંકા યુરા. ઇસલામ વાલોંકા. ૬
 હસી ઉમેદપર છતી હપ અપરી કોમ અએ “ વલી ”
 કે હે દાગી મોદ મદ મુસલમા ઇસલામ વાલોંકા. ૭

યાણાઓની જમાવટ.

અમારી આતંકનિઘદ ગોળીઓએ દિ-દુરતાનના કિનારાપરનાં મુખ્ય જંદો.
 મુઝકાં સદાસ અને ડહાડા. ડરંડી તેમજ અંકરતા જાણનાં પેટાસોની જુલી
 રાજધાની પુના ખાતે પોતાના યાણા જમાવતા ઉપરાંત ગરમામાં રંગુન ખાતે, સિલો-
 નમાં કોલંબો ખાતે અને રટ્ટેસેલ્લમેટમાં સિંગાપોર ખાતે પોતાનાં યાણાંઓ
 બેસાડ્યા છે અને હજુ પણ આગળ વધવાની તૈયારીમાં છે. આતંક કારણ એજ છે કે
 એ ગોળીઓ અખૂટ બળ ધરાવે છે અને પોતાનું સેવન કરનારાઓને અખૂટ બળ
 આપે છે. કિંમત ૩૨ ગોળીઓની ૩૫૫ ૧ નો ફ. ૧૫

વધારે વિગત જાણવા માટે પ્રાઇસલિસ્ટ મંગાવી વાંચવાની લાસામણ કરવામાં
 આવે છે.

વડોદરા-એજંટ.

માણેકલાલ અખોલાલ

હોંકટર.

રાણા-સયાહવિભવ

પતની ઓરીસ.

વેદ શાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

આતંકનિઘદ એપથોલમ.

જામનગર-કાઠિયાવાડ.

તમએલી ત્રીયા અથવા ધર્મજ્ઞાન !

(મીસક્રીટનું ઇસલામ નામક નોવેલમાંથી).

મીસક્રીટ ખ્રીસ્તી ધર્મ છોડી મુમલમાન થઈ ગઈ હતી. જેથી તેણીની ખ્રીસ્તી માતા ઘણી નારાજ હતી એટલું જ નહીં પણ તેણીને પાછી ખ્રીસ્તી બનાવવાની કોશિશ કરતી હતી. એટલા માટે તેણીએ લંડનથી એક પાદરીને બોલાવ્યો હતો જે નિષ્ફળ પાછો ફર્યો હતો. તે બાદ મીસક્રીટની માતાને એક નવી યુકતી યુઝી અને મી. જોસેફ નામક યુવાન માથે મીસક્રીટનું વેલીયાળ થએલું હતું તેને પોતના હાથમાં લીધો જે બાદ મીસક્રીટ અને મી. જોસેફ વચ્ચે થોડો મત વહેવાર થયો હતો તે થોડો વાંચના હાથક હોવાથી અંતરે ઉતારી લઈઓ છીએ.

અધિપતિ.

અચાનક પત્ર

મીસક્રીટ પાદરી સાથેના વિવાદથી પરવારી પોતાના ક્યારકામા એલી ગઈ તેણી પાદરીને દરબી લઈ તેથી ઘણી ખુશી થઈ હતી, અને પેલા યુવર્ગની ખસારતનો [કે તુ ખુદાની રહાયથી પાદરી ઉપર વિશ્વ પામીય,] વિચાર કરતી હતી, તેણીએ પોતના મનમાને મનમાં હતું કે એ પાદરીને પહોંચી શકવા જેટલી મહારામાં શક્તિ નહતી, પણ અને ખરેખર મને ગેળી મદદ કરવામાં આવી છે.

હમણાં આશરે પંચ વાગ્યા હશે મૂર્તિ પોતાની મુસફરીને હેલ્યો લાગ ઘણી ઉતાવળથી ટાપી રહ્યો છે સાંજે ફરવા નીકળના-નચી સાંજને રૂચ પહેરી શકે એટલી ગૂંચી ચોછી થઈ ચુકી છે,

મીસક્રીટ એક આરામ કુર્સી ઉપર બેઠી બેઠી વિગાળેલા નમળમાં ગેથા ખાઈ છે ઈસ્લામ ધર્મજ ખરો છે એ વિશે તેને કોઈ શંકા રહી નહતી કેમકે સ્વનામાં આવેલા યુવર્ગની સર્વ વાતો ઇસ્લામને સિદ્ધ કરનાર હોવા ઉપરાંત ખરી પડી છે આ વખતે તેનું મન એક લુદ્ધાજ વિચારમાં રોકાયેલું છે, તે પોતાના લવિષ્યનો ખાલ કરે છે, એને આજ

ખ્યાલ કે વિચાર એક ધર્મને મુશી બીજો ધર્મ કયુના કતી વખતે આવવો તદ્દન બ્યાનથી અને વ્યવહિક છે. જ્યારે ધરનાજ માણસો એટલે મુશી કે ખુદ માતા કયુ અને ત્યારે મન કેવીમીરતે નચિત રહી શકે ?

આજ વિચારોમાં બેઠે થોડો વખત થયો હશે કે તેને મોહના પગનો ધખકોડો સંભળાયો તેથી તેણીએ પાછું ફરીને જોયુંતો તે ધરના મોકરોમનો એક મોકર હતો. તેણે મીસક્રીટને એક પત્ર આપ્યો જે ઉપર માત્ર " મીસક્રીટ " " લીસપુલ " જ લખેલું હતું ગોપનાર કે લખનારનું નામ નહતું પણ તેણીના ચેકના ઉપરની ઉઠાણી અને ગમગીનીના ચિન્હ એક દગ દૂં ચરાથી તે પત્ર તેણીના ક્યાળખાણવાળાનો હતો એટલું કળી ચકાવું હતું. તેણીએ જલ્દી જલ્દી પરખીડીયુ ફાડી પત્ર બહાર કાઢ્યો અને જલ્દી સા તથા અતુરતા પુર્વક વાચ્યો સર કર્યો. જો કે પત્ર ' પ્રાઇવેટ ' હતો તો પણ તેનો સર્વંધ આ મોવેનની સાથે હેવાથી અમે અહીં તેની નોંધ લઈને છીએ,

મીસક્રીટ—

નિયમાનુસાર આપનો નામની આગળ મેં

‘ ડીયર ’ શબ્દ લખ્યો નથી એ જોઈ આપને ખચિત આશ્ચર્ય થશે, પણ આપને વિચાર કરે જાણીશ કે મેં તે પ નહીં કરવામાં વ્યાજબીજ કાઢ્યું છે; કેમકે (God is love) (પ્યાર હરકે ખુદા છે) એ પવિત્ર શબ્દો મુજબ આપમા પ્રમાણ એ (Love) પ્યાર અથવા હરકેનો પાયો છે, જે મ.જી.સ આશયા અથવા પ્રમાણનો ત્યાગ કરે છે તે મ.જી.સના મનમાં પ્યાર અથવા હરકે રહી શકતો નથી, જ્યારે પાયોજ નિર્જાણ હોય ત્યારે તે ઉપરની પ્રમાણનો સહાયત રહેજ કયારી ?.....આપ પણ જોઈશું તો કહ્યું કરશો કે આપની સાથે મહારા પ્યાર બંધાવવાના કારણોમાં, આપની અત્યંત પ્રમુખરૂતી ઉપરાંત આપની પ્રમાણદારી, પવિત્રતા, અને સદાચારનો રહેલો લાગ છે. આપની ન્યાય વૃત્તિ, વિદ્વતા, સમજ શક્તિ અને સત્યતા એ સર્વેએ મહારા મનને એથી આપનો દાસ અને સેવક બનાવ્યો હતો એમ કહેવામાં હું કશું વધારે કહેતો નથી એમ કહું માનું છું.....આપ ચારી પેટ જાણો છે, કે હું એક ધમ ચુરત ખ્રીસ્તી છું અને ખ્રીસ્તી રહેવામાં ૨૧ માનું છું. હું જે કંઈ સત્ય છે તેને કદી છુપાવી શકું નહીં. અને તેથીજ લખું છું કે અ.પનો ખ્રીસ્તી ધર્મ ત્યાગનો વિચાર આપની અત્યાર સુધીની પ્રમાણદારી વિરૂધ્ધ અને મહારી અને આપની વચ્ચેની પ્રેમ માંડને તોડનારો છે. હું આશા રાખું છું કે મહારા આ ન્હાના પત્રને માનની નજરથી જોશો. અને આગર ઉત્તર આપી આભારી કરશો.

હું છું,

આપનો શુભેચ્છક

જોસેફ.

વાંચકો ! આપણા નોવેલમાં મી. જોસેફ દાસ પહેલીજવાર દેવે કહ્યું થયા છે તેઓ હીવરપુલના એક માનવતા સીટીઝન- (એટલી) ના બેપેટ પુત્ર છે. કેવાંક ખાનગી કાગળોનેના પ્રસંગે તેઓ લખે ‘ અરં ’ લંબામાંજ રહે છે.

તેમનું બ્યવિશાળ આપણા નોવેલની પાકાપાક હીરોઈન [મી.કીટ] સાથે થયેલું છે.

મીસકીટ આ ખંનને થણા લાંબા વખત સુધી વાંચતી રહી અને પછી કંઈ વિચાર આપવાથી તેનો ઉત્તર લખવા મેઝ ઉપર જઈ બેઠી.

લગા જોસેફ ! ખુદા તમને હીદાયત [સફાઈ] નો વારસ બનાવે. તમારો પત્ર પહેલેથી, ખરેખર હું તમને ધન્યવાદ આપું છું. ધર્મ સંજોગથી તમારા વિચારો ગમે તેવા હોય તેની મને કશી ચીંતા નથી. પરંતુ આ વખતે તમે એક વિરતથા, ખરા નરને શોભતું કાર્ય કાઢ્યું છે, અસ્લાહના પ્યાર. આગળ બંધાના પ્યારની કરી બીજાત મણી નથી, એ. ખરેખર તમારા માટે મારા મનમાં રહેલાં માનને વધારે છે, જોસેફ ! હું એક સ્વતંત્ર સ્વભાવની બાળા છું વિચારની સ્વતંત્રતા એ મહારા કુદરતી વારસો છે. તે સાથે હું સદાચારી છું જોઈશું તો તમે પણ કહ્યું કરો છો હું કાંઈ પણ વસ્તુને પછી ગમે તેવી હોય, તેનાં મુખ રચાનથી ખસેડવી ખસેડ કરતી નથી. તમારામાં ન્યાય વૃત્તિ પ્રમાણે છે એ બી હું સદી આપું છું. જાતે તમે પવિત્ર અને પાક બાજુ છો અને પણ કશુંમ રાખું છું પણ એક ત્રીજો ચુક તમારામાં નથી એ મારે દીલબીર છું, મને આશા છે કે હું એ ત્રીજો ચુક તમારામાં ઉત્તાપના કરવા સક્રિયતાન થઈ શકીશ. તમે લખ્યું છે કે (God is love) (પ્યાર—હરકે ખુદા છે) એ સત્ય છે. પરંતુ હીરોઈની જોઈલીજ છે કે તમે હજી સુધી તેના રક્ષણને સમજ્યા નથી. મહારા ખ્રીસ્તી માધ્યમે એ વાક્યને જીલ થરી રદયા કરે છે, પણ એ વાક્ય ઉપર કદી અમલ કરતા નથી, જેમ એક મુમસમાન કુદરતી દોરો છે તેમ ખ્રીસ્તી એ વાક્યની વ્યવહારીક બાલુથી દોરો છે, મેં એના ઉપર ધણો વિચાર કર્યો છે, અથવા અને જ્યાં સુધી મહારી જીવિ અને અનુભવે મહારી સદાય કાંચી ત્યાં સુધી મને એમજ સામર્થ્ય મળ્યું કે તે વાક્યને એ

કોઈ થમળ્યા હોય અને તે મુશ્કેલી અમલ કરી શક્યા હોય તો તે માત્ર મુસલમાનોજ છે. હું તમરી કામા માંથુ છું, જે વાક્ય સંબંધે ને' ને કાંઈ લખ્યું તે મદારા ધારવા પ્રમાણે અપ્રસંગિક છે. તમારા મનમાં મદારી ખુશ-મુસ્તી ઉપરાંત મદારી ધરાવવાની અને પવિત્ર જ્ઞાતિનાં કારણથી મદારા પ્રત્યેના પાર ઉદ્વેગનો છે - જે હું કશું કરું છું.

તમે લખો છો કે આરથા-પ્રમાણ પ્યાર મોદોખતનો પાયો છે, જે ને અર્થ છે તો મેં હેરામ કર્મ સ્વિકારી મદારી આરથાને પુણ્ય કાંધી છે ખ્રીસ્તી ધર્મમાં મદારી આરથા પુણ્ય થઈ શકતી નહતી.....મદારા જેસેફ! અરે! પણ હવે તમે મદારા થયા નથી. મદારે જે સંબંધ લખવો જોઈએ નહીં મને ખાત્રિ છે કે જ્યારે તમે મદારા જે શુણ્ણે તમારા મનને હકું છે તે શુણ્ણે વધારે મજબુત થયેલાં જોશે ત્યારે ખચિત ખુશ થશે, હરલામતા ગ્રિકા પ્રતાપે મદારા પવિત્રતા (ઇશમલ-દેશકેત) નો મુશ્કેલી એટલેટોલ-પરીપુણ્યતાએ પહોંચ્યા છે કે હું પારકા પુરુષની મુલાકાત લેતા અથવા તેના સાથે બેઠકક દસ્ત મેળાપ કરતા શરમકું છું, જ્યાં સુધી પાક અને ખાત્રિ હરલામ મદારા કાય તમારા દયમાં મુકશે નહીં ત્યાં સુધી તમને પણ હું પ્રમમની પેઠે મળી જાશ નહીં. જ્યારે તમે નહીં પધારતા ત્યારે જેમ હું દોડી આવીને તમને આતિંગન (બેટવું) દેતા અને જ્યારે તમે વિદાય થતા ત્યારે તમને હેલ્ડું સુખત કરતા દેતી તેમ દવે મદારાથી થઈ શકશે નહીં, પણ હજારો, દવે મને શીખવ્યું છે કે ત્યાં સુધી ' નામદરમ ' સ્ત્રી અને પુરુષ શરીરત્વ કાયમ મુશ્કેલી નિકાદની મોંઘથી બંધાય નહીં ત્યાં સુધી અરમ પસ મુલાકાત કરતી આત્રિ મન દેવુ તદત ગૈર કયરે આન દેરામ છે તમે કદાચ ' નામદરમ ' શબ્દને સમજી નહીં શક, જે માણસ લી સથે નીકાદની ક્રીયા થાય નહીં તે પહેલું " નામદરમ " ગણાય છે

મને તમાની સુ-કાય અને સદાચાર ઉપર વિશ્વાસ છે. તોપણ હું તમરી સન્માનની પરીક્ષા કરા માંથુ છું, હું તમને દેટલાંક પ્રશ્ન પુછું છું મને આશા છે કે તમે તેના ઉત્તર સન્માન અને ન્યાય પૂર્વે લખશો.

૧-ધર્મ-(મજદબ) શું છે ?

૨-ધર્મની શી જરૂર છે ?

૩-ધર્મના મુખી તત્વો (ઉમુત) ન્યાય હુદ્દ અનુસાર શું હોવા જોઈએ ?

૪-મુદિરમર્મ-(તરીકે નખત) કોને કહવો ?

૫-ખુદાનાં યુગો (સિદ્ધાંત) શું હોવા જોઈએ ?

દાખનો હુ આ પાંચ પ્રશ્નોજ પુછું છું. જેમનો પ્રત્યેક પ્રશ્ન છે પણ ક્ષિક વિચારવત અને હુદ્દશબી પુરા માટે આટલા પ્રશ્નોત્તર નિરાકરણ પુ ડું છે. ૧. ઉત્તર હુ પોતે લખી મોસલત પાતુ હું માખની પરીક્ષા કરવા માંથુ છું. તમારા વિચારો દેટલાં વિશાળ છે જે જોરા જાણવાની હવે છે એટલેજ તેના જવાબો લખવાની તારી આપુ છું. મને આશા છે કે તમે આ તરફને મોન્ટું મન ગમી કાંઈ ખ્યાલ કરીશો નહીં દવે હું આ પત્રને બંધ કરું છું અને તારા સાથે રે ' વહનુ લાશરીક લકુ, જેને કોઈ લખીયો નથી અને જે મદાર રકિતવાન છે એવા પત્ર દિગર પાસ પ્રધાન કરું છું કે ને મદારા કૃપાણુ અને દયાણુ ખુશ તમને ખ્રીસ્તીયોની તરવીમ (Frimity) ની મનાતાના અધિપતિમાંથી બહાર કાઢી, જગતની અશ્વથી અત્યાર સુધી તેના પાક અને પરીક્ષા બદલે મારફત શીખવવામાં આવેલ 'તરવીમ' (Unity) ની માન્યતાના પ્રકાશમાં આણે. આમન-સુખ આમન

વગી હું અદનાદ તઅલા પામે પ્રાર્થના કરું છું કે હું મદારા બદલા જેસેફને મદારી નવી હંદગીના દોરમાં મારો સરતાજ થયેને જોઈ એવો દીવસ તે મને નમીત કરે મદાર

એસેફ આ શબ્દો હું કેવી રીતે ઉચારી શકીશ. એ સંબંધ તમને આશ્ચર્ય થશે, હું તમને ખાત્રિ અપાવું છું કે હું આ વખતે શુદ્ધિમાં નથી. અને જે માણસ શુદ્ધિમાં નહોતો તેના માટે ઇસ્લામ ધર્મ પ્રતિબંધ કરતો નથી,

હું છું
તમારી કીટ.

એસેફનો પ્રત્યુત્તર.

શતના દસ વાગ્યા. હશે, હાડનની બાજુની શાનક કાંઈ જાણી થતી આવી છે, બેચાર આડીયો અથવા બેચાર માણસોની આવ નવ કરતાં વધુ દસઘસ માણસ પડતી નથી, આંદની નીકળવાથી વીજળીની ખત્તીઆ શીડ પડી ગઈ હતી, એકબેટ રૂટમાં આવેલાં એક શાનનાર મકાનના એક ચોરડામાં એક નવ જવાન માણસ એક સેમ્પની પાસે આરામ કુરસી ઉપર બેસી કાંઈ પત્ર વાંચે છે. પત્રમાંના સત-સમ તેને કાંઈ ગભરાટમાં નાંખતો જણાય છે તે કહીતો પત્રને તીચે મુજબ વીચારમાં પડે છે અને કહીતો તે ઉભો થઈ એનકમાં આમ તેમ કરવું શરૂ કરે છે, થોડીવાર પછી તે એક ખુણામાં પડેલી મેજની પાસે કુરસી ઉપર બેસી કાંઈ લખવું શરૂ કરે છે—

તે—મીસકીટના પત્રનો જવાબ લખતો હતો જે તીચે મુજબ છે.—‘ મીસકીટ ! તમારો પત્ર પહોંચ્યો, જેના વાંચને મને ધંપી ચોનામાં નાંખ્યો, તમારા વિચારો કેટલે દાંજો અવળે માર્ગે દોરાયા છે તેની તુલના હું કરી શકતો નથી, જે ધર્મમાં છુટ મારફાડ અને લે હીની નહીયો વહેવગવવા વિના બીજું કશું જોર ન હોય તે ધર્મનો કદી અંગિકાર થઈ શકે નહીં તમારો જેવી સુચીલ, દાન અને નેક બાબા

જે નેક શીત્રાયે બીજું બાણતીજ નથી તે જોવા ધર્મના ફરજમાં કેવી રીતે આવી ગઈ તે હું સમજી શકતો નથી, તમે ખ્રીસ્તી ધર્મની ઉચ્ચ-છતી કથી કદર છોષી નહીં જોનો મને સખત અફસોસ થાય છે, ખ્રીસ્તી ધર્મ પુરુષ અને સ્ત્રીને દેટલી સ્વતંત્રતા આપી છે, તે બંનેને કેનાં એક સરખા અને એક પદવીએ મુકયાં છે તેનો તમે કરો વિચાર કર્યો હોય એમ લાગતું નથી, ખ્રીસ્તી ધર્મે સ્ત્રીયોને દરવા પ્રવાતી જે સતંત્રતા અને છુટ આપી છે તેનો બદલે તમે એક ધરમાં બંધીવાનતી, જેમ બંધ રહેવાને પસંદ કરી શકો છો ? શું તમે મુસલમાન થઈને, જે પતિને તેનો ધર્મ આર પતિયો પર-જુવાનો અધિકાર આપે છે, તે પતિની પતિ બનવું ચાહશો ? શું તમે મુસલમાન થઈને પાંચ વખતની નમાઝ પઢતાં, એક મુસલમાનને જે વિટંબણા વેઠવી પડે છે તે વિટંબણા તમે વેઠશો ? દરેક વર્ષે એક આળો મલીનો લુખ્યા રહેવું પસંદ કરશો ?

હું ખાત્રિ પૂર્વક કહું છું કે તમે આ સર્વ સંબંધો ઉઠા વિચાર કર્યો નથી, નહિંતો તમે કદી ઇસ્લામ ધર્મને કબુલ કરત નહીં.

હું તમારો સલાચાર અને સીયળ વંત હોવાને આન્ય રાખું છું, અને તે માટે તમારી મક્કા કદર કરું છું. પરંતુ તમે તમારા પત્રમાં જે સલાચાર સીયળ તપજાવું, વર્ણન કરો છો તેને હું સ્વિકારી શકતો નથી, હું ધર્મની વિરૂધ તમારા ઉપર. કશો બળાતકાર, વાપરી શકતો નથી, મ્હારો ધારવા પ્રમાણે દરેક સ્ત્રીને પે તોલું મૂન ખુલ કરવા ગમે તે પુરુષની સાથે હળવા મળવા અથવા ચેકહેન્ટ કરવાની છુટ આપવાની છે, અને જો એટલીએ છુટ લાઇ દેવામાં આવે તો તેના કુદરતી દોકા ઉપર વપ માગવા સમાનજ છે, એમ કહેવામાં હું કશી સંદેશ ગત કરતો નથી.

હું સંભાવે શું હું એના તમે જે કે ક-
સાર ક્યો તે માટે હું તમારો આભારી છું, તમે
જે સવાલો કાઢ્યા તે ઘણા મુશ્કેલ નથી બલકે
એના ઘણાં સરળ છે, પણ ત્યારે તમે એના
જવાબ માગો છો ત્યારે તમારી ખાતર લખુ છું.

પ્રશ્નો સવાલ—ધર્મ (મજહબ) શું છે ?

જવાબ—ધર્મ (મજહબ) એક એવો
રસ્તો છે કે સોડો તે ઉપર શાનીની સાથે ચાલ
એટલા માટે ખુદાએ પ્રથમથી મુકરર કરી
રાખ્યો છે ?

ખીજે સવાલ—ધર્મની શી જરૂર છે ?

જવાબ—ધર્મની જરૂર એટલા માટે
છે કે ધર્મ શીવાય માણસ નેકીના રસ્તે ચાલી
શકતો નથી, જ્યાં સુધી માણસ ઉપર કોઈ
મહાન સ-તાની ધાક હોય નહિ ત્યાં સુધી મા
ણસ સલાહ શાંતીની સાથે નેકીના રસ્તે ચલે
નહીં.

ત્રીજો સવાલ—ધર્મના મુળતત્વો (ઉમુલ)
ન્યાય શુદ્ધિ અનુ-ાર શું હોવા જોઈએ ?

જવાબ—ધર્મના મુળતત્વો ન્યાય શુદ્ધિ
અનુસાર એ હોવા જોઈએ કે સોડો માન
' એકજ કર્તા 'નું પુજન કરે, નેકીના કાર્ય
કરે, અને કશી બદી ન કરે, અદ્વય મ-સાધને
આપીને રહે, 'કર્તા' ની આજ્ઞાઓનું પ્રલણ
કરે.

ચોથો સવાલ—મુક્તિ માર્ગ (તરીકે
નમત) કેને કહેવો ?

જવાબ—ખ્રીસ્તીયોની માન્યતા એવી છે
કે ' હમુ ખ્રીસ્ત ' માં આરથા એજ મુક્તિ
માર્ગ છે, હમુ ખ્રીસ્તનું વધરથભે (સનીયો)
ચઢવું એજ મુક્તિનું સાધન છે. કેમકે જગત-
પીના ન્યાયી અને કૃપાળુ છે, અને ઐદમના
પાપથી આખું જગત પાપી થયું છે એટલું
તો તમે ખચિત માનશો. હવે જો તમે જગત
પિતાના ન્યાય પ્રતિ જુલો તો તે આધારે આખા
જગતને શિક્ષા ચવી જોઈએ, કેમ ખર્ડ કે નહીં ?

તેની શીક્ષાથી કોઈ અચલું જોઈએ નહીં, અને
જો તમે એમ કહો કે તે સર્વના પાપ માફ
કરી દેશે તો પછી તમે તેને ન્યાયી કહી શકશો
નહીં. કેમકે જે પાપ કરે તેને શીક્ષા કરવી
એજ ન્યાય છે, આવી રીતે સગવડ હોવાથી
ન્યાય અને કૃપા એ બન્ને શુભો એક બીજાને
અધેયસતા કરવા સાગં જગત પિતાએ ત્રીજેજ
રસ્તો કાઢ્યો અને તે એ છે કે તેણે પોતાના
પયારા પુત્ર ઇસુને આખા જગતના પાપો સહિત
વધરથભે ચઢાવ્યો, અને તેના વધરથભે ચઢ-
વાના કારણે જગતનું તારણ કીધું. માટે જે
માણસ હમુ ઉપર આરથા આણે તે મુક્તિનો
કહેાર વારસ બને.

પાંચમો સવાલ—ખુદાના શુભો (શિક્ષાનો)
શ હોના જોઈએ ?

જવાબ—આ કહ નવી વાત નથી, દરેક
માણસ જાણે છે કે ખુદા ' એક ' છે. જર્વ
સત્તા ધરાવે છે જે કામ માણસથી થઇ શકતું
નથી તે તેનાથી રહેજમાં ચાલ છે. તે જર્વ
છુપી વસ્તુઓને જાણનારો અને પોતે એકલો
પોતાની મેળે સમ્પત્તિ છે. તેની શક્તિની આખ
અધારા અથવા અજગાળામાં એક સરખું જુવે
છે, આસીક તથા પરલોકમાં એવું એ કે રચળ
નથી કે જોયો તે અજગરો હોય, સક્ષીપતમાં
ખુદાના શુભો ઉપર મુજબ છે, નહિંતો કહેવા
જેવું તો આરો આવે તેમ નથી.

છે, હું તમારા પત્રનો પુર્ણ જવાબ
લખી ચુક્યો, હવે તમારે મારી સમ્બાધને
જેવી રીતે અજમાવવી હોય તેવી રીતે અજ-
માવો, હમુ ખ્રીસ્ત પવિત્ર આત્મા વડે તમને
સનવાજે દોરે અને તમારા કહેાર મનને નરમ
બનાવી પોતાના સેરકોમાં કાયમ રાખે એવી
અતઃકરણ પુર્વક મેદારી પ્રાર્થના સાથે આ
પત્રને બંધ કર છું.

લિ. હું છું. તમારો.....જેસેફ.

મીસટ્રીને આ પત્ર જોઈ દીવસે લીવર-
પુરમાં મળ્યો તેણી તેને વાંચીને યશી દીલગીર
થઈ. તે પાતાના કુટુંબની નજરમાં તો કપરની
હલકી પડી ચુકી હતી, જોસેફ તેની મદદમાં
રહેશે એવી તેને આશા હતી અને તે આશાના
કારણે તેને દિનપ્રતિ દિન, પણ આ પત્રથી તે-
ણીની તે આશા નિરાશ થઈ બદલાઈ ગઈ. તે-
ણીને લાગ્યું કે જોસેફ તેની મદદમાં નહીં
રહેવાથી તેણી જોઈએ તેટલી કાતી ચડશે નહીં,
તેણી આજો દહાડે ચિંતાગ્રસ્ત રહી અને સાંજ
પડતાં જ ચિંતામાં નિરાશામાં સુઈ પડી.....
સ્વપ્નમાં તેણીએ પેલા જુઝુર્ગને તેણીના ગાથા
ઉપર હાથ મુકી ધીરજ પેતાં જોઈ, તેણી તેમના
કદમોમાં પડી ગઈ, જુઝુર્ગે તેને ઉભી કરી
કહ્યું—“પુત્રી તું મળરા નહીં, મદદના હાથ ઉપર
વિશ્વાસ રાખ, તે મદદ કૃપણ અને દુષણ
સર્વે સક્રિયતાન છે, ભેરા માત્ર પણ ચીંતા કર
નહીં તે સહ સારા વાત કંઈ. અલલાહને કૃપા
કરતા વાર લાગતી નથી, તે સર્વ બગડેલા
કામોને જોત જોતામાં નુકારી દીધે છે. સર્વની
બદલે તેજ ધાય છે તો શું તે તારી કુમદ
નહીં કરે ? તે બદલ તારી મદદ કરશે, તારા
મનની આશાથી પ્રભુ કંઈ કરશે. તને સુમના
દહાડે દેખાડશે, પણ અલલાહ સર્વ કામોને
માટે વખત સુકર કરેલા હોય છે, જ્યાં સુધી
તે વખત આવતો નથી ત્યાં સુધી કાંઈ થતાં
નથી, માટે તું ચીંતા તજ તેનાં ઉપર વિ-
શ્વાસ રાખ.

જુઝુર્ગના આ ધીરજ દેનારા શબ્દો સાંભળી
મીસટ્રીના ચિંતાતુર મ્હેરા ઉપર હર્ષના ચિન્હ
પ્રગટી નીકળ્યાં તે વળી તે જુઝુર્ગનો કદમોમાં
પડી. તેણીએ હથ જોડી કહ્યું કે “આપ મણુતા
હશે જે માણુસના સંબંધમાં આપ મને ધીરજ
આપોછો તે માણુસ મ્હેરો જોઈ છે, તે
ઉપરાંત તેની સાથે મ્હેરો વ્યવસાય થયું છે,
મ્હેરો અને તેની વચ્ચે જાણપણથી મ્થાર અને
મોહબત હતી, પણ વ્યવસાયના સંબંધથી
તે મ્થાર અને મોહબત ધણી-ત્રધી પડી હતી.

આપ અલલાહની દગાદમાં મ્થારા મટે ખચિત
દોષા કરશે. મને આશા છે કે આપની દોષાના
પ્રત્યાપ્તિ અલલાહ તેઓના તેને સદ્બુદ્ધિ આપશે
અને તે મ્હેરો પેટ ઇસ્લામ ધર્મનિસ્તારશે.

જુઝુર્ગ—(સ્મરકાઈને) ગાથા ! ધીરજ
ધર ! અલલાહે તારી. અરજી, તારી મારીના
સાંભળી લીધી. હું તને ખુશ બન આપું. હું
કે તે મ્થાર દહાડામાં જરૂર કાંઈ મને કહુ
કરી તારી આતી પ્રેમણ પડી બનશે, હું કાલ
સવારે પત્ર લખે તે પત્રમાં મગાળા ઉપર
“ જિરિમલ્લાહિર રદમનિર રહીમ ” લખી
“ નસરમ મેનલ્લાહે વફાહુન કરીમ ” લખવો,
જેની બરકતથી અલલાહ તને વિશ્વ આપશે.
પછી તે જુઝુર્ગ તેના મોઢા ઉપર આસીવાંદ
કરી હથ મુકી “ અલલાહિર અત્તપકુમ ” કહી
વિદાય થયા.

આ સ્વપ્ન જોઈ રહેલાં જ મીસટ્રી જન-
મન થઈ. આ વખત લગભગ પાંચથી સાતનો
હોતો, પાસેના અર્ચના “ કલોક ” માં દમણીજ
મણુ વાંચ્યા હતાં. તારીયમ આશરે મંત્રના
અર્થ થયેલી કાણું લાગતું. હવે આંરે તરફ
સુપરિદી પ્રસેલી હતી, મીસટ્રી દર્શનમ ઉડી
આકાર ગમ જોઈ પુણાઃ શુકર બગલી લાવી,
પછી તરતજ તેણી પોતાના મેઝની-પાસે ગઈ
અને જોસેફના પત્રનો બધાં જ લખવા બેઠી.

તેણીએ નીચે મુજબ જવાબ લખ્યો—

જિરિમલ્લાહિર રદમનિર રહીમ;
નસરમ મેનલ્લાહે વફાહુન કરીમ.

લખા જોસેફ—

પ્રકા તમને સુમાર્થ ગમન કરાવે, તમારો
પત્ર પહોંચ્યો જેને વાંચી ધણી દીલગીર થઈ,
અર્થોર્થ તમે અલલાહની અજમાયશમાં હું
ધરતી હતી તેવા ઉત્તરો નહીં. હું તમારા પત્રના
અક્ષર અક્ષરનો ઉત્તર વાળું તે અગાઉ હમાન
(આરથા) શું છે એના સંબંધમાં કાંઈ લખવા
છરું છું.

હું તમને પુછું છું કે માણસ જે ધર્મમાં જન્મ પામે તેને ધર્મમાં તે મહત્ત્વ પામે તે રહે એવું નામ શું સંભવ છે ?

તમે તે પામાં લખ્યું છે કે ધર્મ એક એવો રસ્તો છે કે, લોભ ઉપાશાંતીની સાથે સામે એટલા માટે ખુદાએ તેને પ્રથમથી મુકરર કરી રાખ્યો છે એ " તમે બુદ્ધિ દર્શી નહીં હું પણ એ વાત કહીશ કરું છું. મરેખર ખુદાએ સાંતીથી આશના એક રસ્તો મુકરર રાખ્યો છે અને તે રસ્તાનું જ નામ ધર્મ છે, જ્યારે આપણે જાને એટલે સુધી મળતા છીએ, ત્યારે આપણે આપણે આપણા જાનેના ધર્મને તદ્દા પુર્વક તપાસીએ, મને ખાતર છે કે દરેક માણસ પોત પોતાના કૃત્યોનો જવાબદાર છે, એના સ જ ધર્મમાં તમને કશી સંકા હશે નહીં, માણસ પોતાના કૃત્યનો જવાબદાર હોવા છતાં અને પોતાને એટલા પામ્યા છતાં તેનો ઇન્કાર કરે તો તે દુર્ભ છે. હું તમને એક દાના અને બુદ્ધિશાળી પુત્ર માનું છું. માણસની જવાબદારીનો ઇન્કાર કરે એવા તમને માનતી નથી. જ્યારે માણસ પોતાના કૃત્યોનો જવાબદાર છે ત્યારે તે પોતાના ધર્મ માટે પણ જવાબદાર છે એમ કહેવામાં કશું ગોઠું નથી. તમે જાણો છો કે જે માણસ પોતાને જવાબદાર ગણે છે તે કાંઈ પણ કામ કરતાં પહેલાં અથવા કાંઈ વસ્તુ સંભાળી લેતા પહેલાં તેને તપાસી જુએ છે, પુરેગીર, જ્યારે પહેલાંના પુરેગીરને નોકરીમાંથી મુક્ત કરી પેદરપર ચડવા માટે છે ત્યારે તે પોતાને રમ-ધન લીધાં પહેલાં સર્વ વસ્તુઓના દીપણને તપાસી લીધે છે, જે તે જરાગર હોય છે તો ઠીક, નહિંતો પોતાના ઉપરી અમલદારને તેની ખબર આપે છે, તો શું ધર્મ કે જેના માટે આપણે જવાબદાર છીએ તેનો અંગિકાર કરતા પહેલાં આપણે તેને તપાસી લેવો જોઈએ નહીં ? તમારે કહેવું જ પડશે કે આપણે જે વસ્તુના જવાબદાર છીએ તે વસ્તુને તપાસવા વિના સંભાળી લેવામાં હતાપણુ નહીં પણ મૂર્ખતા છે, આવી

મૂર્ખતા તમે કરો. એ હું કાંઈ કાંઈ માની શકું નહીં. તોપણ આ રથને હું આપણે જે ધર્મમાં જન્મ પામ્યા છીએ અને જેના માટે તમે તમને પોતાને જવાબદાર ગણો છો તે ધર્મને તપાસવા માણું છું, જે તે ધર્મની વસ્તુઓ દીપણ અનુસાર નીકળે તો ખુદના લાખ લાખ શુર કે તેણે આપણને જેવા અનુપામ અને ખરા ધર્મમાં જન્મ આપ્યો, અને જે તે ધર્મ દીપણ અનુસાર નીકળે તો આપણે જીવન ધર્મને દીપણની સાથે મેળવી તપાસી જોવા જોઈએ.

ધર્મના માટે દરેક માણસ જવાબદાર છે એ હું કહી સુરી છું અને તમે પણ તેમ માનો છો. અને જ્યારે દરેક માણસ ધર્મ માટે જવાબદાર છે ત્યારે તેના તત્વો દરેક માણસ સમ-જ રહે એવા રહેતાં અને સરળ હોવાં જરૂરી છે. કેમકે જે તે રહેલાં અને સરળ ન હોય તો દરેક માણસ તેને સમજી શકે નહીં અને જ્યારે દરેક માણસ તેને સમજી શકે નહીં ત્યારે દરેક માણસ તેને જવાબદાર હોઈ શકે નહીં કશું પ્રસ્તાવી પડે તો જે જે મહાન ધર્મ શિક્ષકો-પૈગમ્બરો થઈ ગયા છે અને તેઓએ ધર્મની સમજાવટની જે જે દેખીદીયોનું દીપણ આપણને આપ્યું છે તે દીપણ અનુસાર આપણને જે ધર્મ લાગે તે જ ધર્મ આપણે સ્વીકારવો, અને જીવનના ત્યાગ કરવો એ જ આપણી ફરજ છે. આવો આપણે એ દીપણ અનુસાર ખીસ્તી ધર્મને તપાસીએ. શું આદમથી તે ઇસુખીરત સુધી જેટલાં પૈગમ્બરો થયા તેઓએ " માત્ર એક જ ખુદાને " માનવાનું, તેને જ પુજવાનું, બીયો સુરી નેટી કરવાનું સલાહ સાંતીથી રહેવાનું કહ્યું નથી ? ધાર્મિક ઐતિહાસીનો અભ્યાસી તેનો અંગિકાર કર્યો વિના રહી શકશે નહીં.

હું એ સર્વ શિક્ષણોમાં માત્ર એક જ ખુદાને માનવાના અને તેને જ પુજવાના સંપ્રદાયને મોક્ષ અને અગત્યનો મહત્ત્વ છું; કારણ કે

જ્યાં સુધી ખુદ બાદશાહ અથવા રાજ્યકર્તાનો અંગીકાર કરવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી તેનું કાનુને અને કાયદાઓ ગનાય નહી. જેના કાનુનો છે તેને માનવો નહીં અને કાનુનો માનવા એ અસંભવિત છે, જે રાજ્યકર્તાની સત્તાને માનતો નથી તે રાજદ્રોહી ગણાય છે, અને તે રાજદ્રોહી શિક્ષાને પાત્ર હોય છે. અને તે શિક્ષા ઘણી સખત હોય છે.

મહારા ખ્રીસ્તી લોકોએ કાંઈ પણ વિચાર્યા વગર આખા જગતના તારણદાર હઝરત મોહમ્મદ સં ના સંબંધમાં જેમ આવ્યું તેમ જોલે છે, અને કહે છે કે તેઓએ નવો ધર્મ સ્થાપ્યો માટે દોષને પાત્ર હતો. પણ તેઓએ પોતે પોતાના ધર્મમાં ઇસુખ્રીસ્તના તેમજ તેઓ અગાઉના સર્વ પેગમ્બરોના શીક્ષણ વિરૂધ્ધ જે અપ્રાપ્ય નથી આવ્યો ઘડી દાખત કીની છે તેવો લગભર ખ્યાલ કરતા નથી; આયું તેમની એ ખખી અવગાહ નથી ! ઇસુખ્રીસ્ત તથા તેઓ અગાઉના સર્વ પેગમ્બરોએ એકજ ખુદાને માનવા પુજવાને સંપ્રદાય શીખવ્યો છે. કેટલેક સ્પષ્ટ પદા ચોંટું પુજન શીખવ્યું નથી. સર્વ પેગમ્બરોએ એમજ કહેતા આવ્યા છે કે 'ખુદા એકજ છે. તેનો કોઈ લાગીધો નથી, માત્ર પિતા કે પુત્ર પુત્રિ સહિત છે તેની કોઈ ખર્બ નથી, તેમજ તેને પાત્રીની કશી જરૂર નથી, ન તે કોઈથી જનમ્યો છે, તેમજ ન કોઈને જનમ આવે છે.' 'ઇસલામે, યઅકુબે, દાઉદે, સુલયમાને, મુસાએ અને ઇસાએ એજ શીખવ્યું છે. અને જે તેઓએ શીખવ્યું છે તે હઝરત મોહમ્મદ સં મે શીખવ્યું છે. એ સર્વ મહાન પેગમ્બરના શીક્ષણના દીપણની સાથે હઝરતે મોહમ્મદ સં ના શીક્ષણ રાખવી જુવો એટલે તમને જેણારો કે હજ તે મોહમ્મદ સં મે નવું કંઈ શીખવ્યું નથી અને તમે ખ્રીસ્તી ધર્મને એ દીપણની સાથે મેળવી જુઓ તો માલુમ પડશે કે ખ્રીસ્તીઓ એ મહાન પેગમ્બરોના શીક્ષણથી કેટલાં ઘટા છે, તેઓ કહે છે કે એકજ ખુદાને માનવું જોઈએ

પણ કહે છે તે મુજબ કરતા નથી, એકને મદને ત્રણ ખુદાને માને છે, સદીય કોસની પુત્ર કરે છે મરણમ તથા ઇસુમાનો પુત્રાને, પુત્રે છે, સિગેરે રિગેરે અનેક બાબતો, પેગમ્બરોના શીક્ષણ વિરૂધ્ધ કરે છે, જોસેદ ! તમે લગભર વિચારો જે બાબતનો તમારે જવાબ આપવાનો છે તે બાબતને તપાસી લો, અને જુવો મુસલમાનો પેગમ્બરોના શીક્ષણ મુજબ વર્તે છે કે ખ્રીસ્તીઓ ! જ્યારે ખ્રીસ્તીઓ અરબો માર્ગે અદયા, તેઓને ઇસાએ જે કાંઈ શીખવ્યું હતું તે વિદરી ગયા ત્યારેજ તેમને પાછા સવળે રરતે અદાયવા હઝરત મોહમ્મદ સં પ્રગટ થવા, અને તેઓએ આખો જગતને સનમાર્ગ દેવાડ્યો, તેઓના આ મહાન ઉપકારનો ગદલો આવી રીતે વાળવો એ પ્રદરથને નહીં જાણ્યું છે, તમે વિચારો ! ખુદાએ તમને જુદી ક્ષેત્ર લાજ માટે આપી છે, જો તમે સમજી દશો તો મહાઈ આટલુંજ લખવું પુરતું છે.

હવે હું એવા સવાલના સંબંધમાં લખીશ, મહારા સવાલ હતો કે મુકિત માર્ગે (નમત) કોને કહેવો ? તેનો તમે જવાબ આપ્યો કે "ઇસુ ખ્રીસ્તમાં આરથા એજ મુકિત માર્ગ છે, ઇસુ ખ્રીસ્તનું વધરથલે અદવું એજ મુકિતનું સાધન છે, "..... ઇત્યાદી, જોસેદ ! તમે વિશાળ જુદિયા મોલેક હોવા છતાં આવી અર્થ સહિત માન્યતાઓ ધરાવો એ ખરેખર ઘણુંજ અચરજ થામવા જેવું છે, જેને લગભર સમજ દશે તે કહેરો કે માત્ર ઇસુ ખ્રીસ્તમાં આરથા રાખવાથી 'મુકિત' થાય છે એમ માનવું એ મહા મોહટી નાદાની અને મુખાંક છે, કારણ કે તેની માન્યતા કેવળ જુદિની વિરૂધ્ધ છે.

મહારા, ધર્મની શી જરૂર છે ? સવાલના જવાબમાં તમે લખ્યું છે કે " ધર્મ શીવાય માણસ નેશીના રરતે ચાલી શકતો નથી, જ્યાં સુધી માણસ ઉપર કોઈ મહાન સત્તાની ધાક હોય નહીં ત્યાં સુધી માણસ સલાહ શાંતીની

સાથે નેનીના રસતે આવે નહીં” હવે તમે તમારા આ ધર્મની જરૂરના જવાબને અને ઇસુ ખ્રીસ્ત જગતના પાપ પોતાને મથે લઇ વધુએ બે ચઢ્યો એ ઉપર આરથા અલુચ્ચી મુક્તિ થાય છે એવી માન્યતાને મેળવી વિચાર કરી જુઓ, મુકિત (નગ્ન) પામવા માટે “ઇસુ ખ્રીસ્ત ઉપર આરથા રાખાથી” થસ છે એવી માન્યતા ધર્મની જે જરૂર તમે લખી છે તેની તદ્દન વિરુદ્ધ જાય છે, એ માન્યતા તો ઉલટી ધાક ઉપાડી માણસોને પાપ કરવા તરફ ઉશ્કે- નારી નેકાનો તથા સલાહ શાલીનો રસતો મુકી જમારે ઇસુ ખ્રીસ્ત ઉપર આરથા રાખાથી મુક્તિ મળતી હોયતો વગી સાચુ યોગવાની, વ્યભિચાર નહીં કરવાની, દગા ફસાદ છંપાદી પાપાચાર નહીં કરવાની શી જરૂર છે ? માણસે શા માટે પોતાની ઇચ્છાઓને પોતાના મનોવિ- કાઓને વશમાં રાખવા જિજ્ઞાસે ? તે આ સસારમાં મમે તે ! વગે, તેની આરથા તેને મુક્તિ આપ- વશી..... એવી માન્યતા ખરેખર બુદ્ધિ અને અકલને રચતી નથી..... ‘ખીર્ત યોગુ’ કહેયું એવું છે કે “જે પ્રમા તે મુજબ ન કરે તો તે ‘ન્યાયી’ ન કહેવાય કેમકે જે કેઇ પાપ કરે તેને શોધ થવં જોઇએ ખુદા કૃપણ છે તે જગતને પાપ માટે શિક્ષા કરવા આદતો નથી મટે તેણે આવી યુકત રચી, પોત ના ન્યાય તથા પોતાના દયાના ધે નેણું રક્ષય કીધું ” તેણે તુ આ કહેયું જો તમારાની ખતર માની સેવામાં આવે તો પશુ સંકાતુ સમ ધન યતુ નથી, ઇસુ ખ્રીસ્ત ખુદા જે પાપી પ્રજાઓ થઇ ગઇ છે તે પ્રજાઓની મુક્તિ કેવી રીતે થશે ? જો ખુદાને ખીર્સ જોની માન્યતા મુજબનો “ન્યાય” કરવો હવે તો ઇસુ ખ્રીસ્તને સૃષ્ટિના અ- ભામાં મોકલી વનસ્પતિ અદાવતે દતો કે જેથી સર્વ લોકો તેના ઉપર આરથા આણી મુક્તિ ના દરદાર થાત, પશુ તેણે એમ કહ્યું નહીં જે ઉપરથી એમજ સિદ્ધ થાય છે કે આવી માન્યતા, એ ખ્રીસ્તીઓની-પોતાના મનો- વિકાસો તૃપ્ત કરવા ખતર થકી દેશી માન્ય-

તા છે, ખ્રીસ્તીઓ ખુદાના “ન્યાય” અને અને ‘દયા’ ના ધોરણો સંભળાવવા નીક- વ્યા છે, પરંતુ તેઓ એવું વિચારતાં નથી કે આખા જગતના પાપ એક માણસ (ઇસુ ખ્રીસ્ત) ને માથે નાખી તેને જાપડને નશુ દિવસ જરૂર મર્માં બળવો એ કયાનો ન્યાય છે ? પાપ કરનારને બચાવી લેવા અને તેની જગ્યાએ ખ્રીસ્તને શિક્ષા દરવી એ શું ન્યાય અને દયા ગણાય ? કદી નહીં, કદી નહીં, જોમક ! ખારા જોસક ! લગાર વિચાર ! આ કાગળ લખતી વખતે મારા મનમાં એટલા વિચારો ઉભરાય છે કે હું ગહું છું તેમ અ- તુકમે લખી શકતી નથી. તમારા પત્રમાં તમે મોદમદ સઠ ના ધર્મને મારશાનો ધર્મ કલ્લો છે પણ તેમાં હું તમને દોષ દેતી નથી એ દોષ તે ધર્મને એવો ચીતરનાર પ્રતી પાદ- રીયે અને મદારાઓનો છે. ખરેખર સાધાણુ બુદ્ધિન. માણસ પોતની જે જ ન જોતાં ખીમ- ચોની ખુખીયાને એમ લખે છે પણ દાંના અને રાજા માણસો વિચારે છે, મુગમાંથી શબ્દને ઉચ્ચર કર્યા પહેલા સર્વ બાણુઓને તપસે છે, ધ્યાનમાં લે છે અને વખોડના અચિત્ર ખાય છે, કીતો ઇસુ ખ્રીસ્ત ઉપર આરથ રાખાથી નિડર જની ગજેલાં ખીંગી મદતમાણી ખીલઓની ખુખીયાને એમ ગણવા જેમ દોષ કરનારી દિનમત ધરે છે. આટલે ટેંગાન્ટ (તનતત) ની પોથીયે વાચો ! નેમા લડ હયો અને જેહાદ, અને મન્કાડ તથા હુદકાટની જે જે આજાઓ છે તેની સાથે કુઆનની જેહાદ સર્વની આત્માઓને મુકાવશે કડી જુદો. યંથી કહો કે કર્યો ધર્મ નીતિ, નેકા અને દયાનો ધર્મ છે ? આટલે ટેટમેન્ટના Numbers પે થીતુ ૩૧ મું પ્રકરણ વાચો તેની ૧૫ થી આપતમાં મૂખ, લગામમાં સ્ત્રીને જીતી મુકવામાં આવી હતી એટલા માટે ગુસ્સે થાય છે. * તે ઉપરાંત આખા આઈડેરટ મેન્ટ- માંની પોથીયામાંથી અસંખ્ય આત્માઓ, આખી પ્રજાઓને દલાક કરવાની, આખા

ગામના ગામ બાળી મુસ્લાની, દેર દાખર સ્ત્રીઓ અને ન્હાના બચ્ચાને પાલમલ કન્યાની મંજી આપશે. હજરત મોહમ્મદ સં ની આજ્ઞાએ મંથી એકે એવી આજ્ઞા મળશે નહીં હજરત મોહમ્મદ સં મે જે જન્મદની આજ્ઞા આપેલી છે તે Defensive (રૂપ રક્ષક) પોલીસીની રૂએ જરૂરના પ્રસંગે આપેલી છે. - સ્ત્રીઓ, બાલક-બાલિકા, જેનથી, દેર દાખર, જે સોડો મુસલમાનોને ઝીંમે હોય તે સોડો તથા જેઓ લડાઇના પ્રસંગે બન્ને પક્ષેથી અજાણ રહે તેવ સોડો સામે તલવાર ઉગારવાની કે તેમને કસી હાની પહોંચાડવાની સખત મનાઇ છે, તેરની સંદીના ખ્રીસ્તીઓએ કુન્યામાં જે કુતા અને જુલ્હી (જુ) ધર્મના નામે દે માડ્યું છે તેનું કશું ધરસામે કીધું નથી, ખ્રીસ્તીઓએ પર-ધર્મીઓ ઉપર જે જે જુલ્હી રીતો છે જેમકે મેકાને જીવતાને જીવતા બાળી મુકવા, આરી વડે લોકોને ચીરી નાખવા, કરી આમ ચલાવી ગર્ભવતી સ્ત્રીઓના પેટ ચીરી નાખવા, ખેતીઓ અને વાડીઓ ને બાળી ભસ્મ કરી નાખવી પ્રપર્ચીઓની કબરોને બેઠાવી તેમના હાલકાં દહાવી બળાવી મન વૃત્ત કરડું ધ્યાવી જુલ્હી મુસલમાનોની બજુ બદાર છે, બેસેક ! આ સર્વ બાબતોનો તમે વિચાર કરશો એવી ખાતો હોવાથી લખું છું.

સ્ત્રી પુરુષની સમાનતા.

તમે તમારા પત્રમાં હસલામે પુરુષો અને સ્ત્રીઓના હકો સમાન મુદ્દા નથી એવો દાવા કર્યો છે. પુરુષો અને સ્ત્રીઓના હકોની સમાનતા (જે ખ્રીસ્તીઓ દલુ મુની સ્વીકારી શક્યા નથી) તમે પસંદ કરો છો એ નાનગી મને હર્ષ થાય છે, પરંતુ મહેને કહેવું બેસેક છે પુરુષો અને સ્ત્રીઓના હકો એક અર્થના હોય

શકેજ નહીં જેમ 'પુરુષ' અને 'સ્ત્રી' એ બન્ને રબ્બોમાં તેની ખાનગેદનાં કારણથી ભેદ છે તેમ તેમના હકોમાં પણ ભેદ હોવો અવશ્યનો છે, બે દેહની સમાનતાના કોઈ અર્થ થઈ શકતા હોય તો એટલાજ છે કે પુરુષ પોતાના ક્ષેત્રમાં રહી પોતાના હકોને ઉપભોગ કરે, અને સ્ત્રી પોતાના ક્ષેત્રમાં રહી પોતાના હકો ભોગવે. - એજ ખરી સમાનતા છે. પુરુષ તે સ્ત્રી બની શકતો નથી, અને સ્ત્રી તે પુરુષ બની શકતી નથી, જે કાર્ય પુરુષ કરી શકે છે તે સ્ત્રી કરી શકતી નથી, અને જે કાર્ય સ્ત્રીનું છે તે પુરુષથી થઈ શકતું નથી, આવી રીતે બન્ને જાતિમાં કુદરતી ભેદ ચાલતો આવેલો છે અને ચાલતો રહેશે, જે હક પુરુષને મળેલો છે તે સ્ત્રીને મળેલો નથી, અને જે સ્ત્રીને મળેલો છે તે પુરુષને મળેલો નથી, દરેક જાતિને તેની જરૂરત અનુસાર હક મળેલો છે અને બધારે બન્નેને જોડતું સર્વ મળેલું છે ત્યારે સમાનતા અથવા અસમાનતાનો સવાલજ બંધ છે, બે તમારો જોવોજ સામક હેય કે નહીં, જે પુરુષને જોય કે તે સ્ત્રીને મળવું બેસેક, અને જે સ્ત્રીને જોવું છે તે પુરુષને મળવું બેસેક, તો તે અસંભવિત અને અશક્ય છે, હા જ્યારે સર્વ સ્ત્રીઓ પુરુષ થઈ જાય અથવા સર્વ પુરુષો સ્ત્રીઓ બની જાય ! અને સ્ત્રી પુરુષ થી બેજાતિ ન રહેતાં કોનો એકતા પુરુષજ રહે, અથવા કોનો એકલી સ્ત્રીજ રહે ત્યારે એ મુજબ થઈ શકે ખરું, પણ તેની રિયાતમાં સંસારનું ગાંડું આગળ ચાલી શકેજ નહીં એ ચદ રાખવું બેસેક, ખુદાએ સંસાર ચક્ર ચાલું રાખવા ભેદ મુકતું રચના કીધી છે, જે આ ભેદ ન હોતો સંસારમાં કમી લીલા હોત નહીં.

બેસેક ! હરનામ ધર્મની ખુબીઓમાંની એજ મોડી ખુબી છે કે તે હરતનાં કાવુનોને અંતરગતુજ શોક્ષ્ય આપે છે, તે નીતિનો એવો ઉચો ત પ્રભુ કે જે માન સંપ્રદાય તરીકે

લખાઈથી રહે અને કદી બચવામાં મુશ્કેલી શકાય નહીં તેવો સંપ્રદાય શીખતો નથી. ઇસ્લામ શીખવેલાં સંપ્રદાય તે બચવારિક નીતિથી બંધ પુર સંપ્રદાય છે, કુદરતના કાનુનો મુજબ દરેક જાતીને જે સર્વ હકો આપના જેવે તે તેણે પુણ્ય આપેલાં છે ઇસ્લામી દુન્યામાં સ્ત્રીની જે પદવી છે તે પદવી મહારી ખ્રીસ્તી બહેનોને હજી સુધી નથી પધ્ધત નથી. જે લોકો સગાનતાનો પોકાર કરે છે તેઓ સમાનતાનો અર્થ જ સમજ્યા નથી એમ મહારે દીવગીરી સાથે કહેવું પડે છે. સ્ત્રીવર્ગ ઉપર હજરત મોહમ્મદ સંમે જે ઉપારો કર્યા છે તે ઉપકારોની તુલના સ્ત્રીવર્ગની તે હજરતના પ્રગટ થતા પહેલાંની સ્ત્રીતાત્વ અવલોકન કર્યાથી થઈ શકે છે. દુન્યા સુધે સર્વા આમ જ વધી છે યુરોપ સુધા-સામાં આજ ભાગ ભોગવે છે, પરંતુ જે જે હંકા હજરતે મોહમ્મદ સંમે સ્ત્રીયોને આપ્યા છે તે હોય યુરોપ સોનાને હજી સુધી આખી શમ્યું નથી, આ સર્વ મામનો છનામી પુસ્ત-કેના વચિનથી જાણવામાં આવે છે.

જોશી ! તમે તમારા પત્રમાં ઇસ્લામી 'પરદા સીસ્ટમ' ઉપર ટીકા કહી છે, તેના જવાબ આપાં ચાહું છું; જો કે હજી સુધી કે ઉત્તમ પરદા સીસ્ટમને પાળનારી થઈ નથી તો 'ચાહું' તેની ખુબીયોને છુપાવી શકતી નથી ન્યામાં સવાહશાતી જળવાય રહેવાની અગત્ય-ને તમે સિદ્ધાંતો છો. માટે જે જે સાધનોવડે શ્રદ્ધાંતી જળવાય, એક બીજાના હોંનું ઉત્તરન થય નહીં તે તે સાધનોનો ઉપયોગ કરવાની આવશ્યકતાને પણ તિવ્રતામાં વિના સંદેશ નથી. સલાહશાતીનાં બે ચોટી, બીજા, ચર, ખુન, લુગર વિગેરે વિગેરે મદીનાને રાકતમાં આવેલ છે પરદા સીસ્ટમ પણ એજ પદ્ધતિ સરમાન્ય રાખવામાં આવેલ છે, જ્યાં સુધી પુરુષ સ્ત્રીને જુવે નહીં ત્યાં સુધી પુરુષનો મનમાં સ્ત્રી પ્રતે કોઈ સુગે આપ આવી શકે નહીં સ્ત્રીનું માન તેણીનાં સદાચારી અને શીયજવંત (બાઈસમત) હોવામાં જ રહેવું જ. જો સ્ત્રી

સદાચારી અને શીયજવંત હોય નહીં તો તે દસા માનને લાયક નથી. આ સદાચારી અને શીય-જના રક્ષણ અર્થે જ સ્ત્રી પદામાં રહે તો તેમાં વખોડતા પાત્ર થું છે? એ હું સમજી શકતી નથી. જે માંદા માણસને બહાર ખુરશી હવામાં દરવુ ફરવું હાનીકારક હોય તેને બહાર ન ફરવા દેવું થું વખોડતા પાત્ર અથવા નીંદા પાત્ર ગણાય? કદી નહીં. મહારા ધારવા પ્રમાણે સ્ત્રી માટે સખળી બહારની આશીર્વાદી અને કામ-યુક્ત (સદવાની) પ્રયાસીથી બચવાને આ (પરદા) એક જ રહેલો અને ઉત્તમ ઉપાય છે મહાશુદ્ધિનો માણુષ જે પુરુષ અને સ્ત્રીના સ્વભાવથી અજાણો હોય તે જ પરદા સીસ્ટમની વિગ્ધ હોય. પણ જેણે સ્ત્રી તથા પુરુષના એક બીજાને જોઈ શકે તેના અર્થ થતા અથવા, તે આવીથી થતાં અસરોનો અભ્યાસ કર્યો છે તેનો પરદા સીસ્ટમને એક આશીર્વાદ સમાન જ મેખરો જે દેશમાં પદા નથી ત્યાં બધીયા-રના અને ઠામિય રને કાંઈ નિપજતી અનેક ખરાબીયોના નેટના મેસો અને દાખલાઓ બને છે નેટલા પરદા સીસ્ટમવાળા, અરબ, ઇરાન, તુર્કિસ્તાન વીગેરે દેશો માં જનતા નથી. સ્ત્રી બાનતો તરફ આખી આમણી કરવી અને માત્ર સાર સાર જ મોલતુ એ જુદી વાત છે, પરંતુ જે હકીકત છે તે સલાહ મહારાથી રહી શકતું નથી, પરદાવગરનું જીવન તમે રચત ત્રણ કહો છો, પ-રતુ એ રચત ત્રણ પગિયારે બહિયાર જેવા આવતાં જેમ જુને કનિષ્ઠમાં કનિષ્ઠ પતંત્રતા ગણુ છું, હું એમ કહે શી નથી કે પરદા વગરની દરેક સ્ત્રી દુરચરી હોય છે, પરંતુ હું એમ કહું છું કે પરદા એ દુરાચારથી બચવાને એક ઉત્તમ ઉપાય છે. તો એ ઉપાયને શા માટે કામમાં ન લાવવો? જ્યાં સુધી તેને છુપાવવામાં આવે નહીં ત્યાં સુધી લાયકિત સ્ત્રીતમાં જ રહે એવી સ્ત્રીના શરીરની રચના છે- ત્યારે તેને છુપાવવામાં શું રાતંત્રતા આવી જાય છે?

હવે હું તમારી ચાર સ્ત્રીઓ પરજીવા સંખ-નીની ટીકાનો ખુલાસો કરું છું. ઇસ્લામ પુરુષને

ચાર સ્ત્રીઓ સુધીની પરણવા પરવાનગી આપે છે એ વાત ખરી છે, પરંતુ દરેક મુસલમાને ચાર સ્ત્રીઓ પરણવી અવશ્ય છે એવો તેનો અર્થ નથી. આ ચાર સ્ત્રીઓ પરણવાનો રિવાજ ઇસ્લામીઓમાં સામાન્ય નથી. કેટલાક માણસો ચરારે એવા પુટ અને મજબુત હોય છે કે તેમને કુદરતી રીતે એક કરતાં વધારે સ્ત્રીની જરૂર રહે છે, જે તેવા માણસને એકથી વધુ સ્ત્રી કરવાની આજ્ઞા આપવામાં આવે નહીં, તો તે પાપ મથ—કર્મ એટલે બલિયારમાં સપડાય એ તદ્દન સંભવિતતો શું ? આપણે એમ ખતરું નોંધ્યે છીએ, તેવું એકથી વધુ સ્ત્રી પરણવું જેટલું તેના દિલને સારું છે તેટલું જ દિલ તે તેની પહેલી પતિનું પણ સારું છે, કેમકે એવા પુટ અને મજબુત માણસની કામગિરને એક સ્ત્રી શમાવી શકતી નથી, જે કદાચ તે રામાવે, પોતાના પતિની વારંવારની હઠાઈ અને સંતુષ્ટ કરવા બાદ તે તેમાં તેને પોતાની તંદુરસ્તીને જોગ આપવો પડે, આવી રીતે એકથી ચાર પતિનું પરણવાની છુટ પુરૂષ અને સ્ત્રી બન્નેના દિલાર્થે લાભદાયક અને સુખદાયક છે. જ્યારે પરણવાની ક્રિયા અથવા નિઃકલંકી જરૂરત સલાહકારી તબીબવાની ખાતર પાપાચારનો પ્રચાર ન થાય એ માટે એકથી વધુ સ્ત્રી પરણવાની રજા પણ આપવી વધારે જરૂરી અને અવશ્યની છે, જે આવી રજા આપવામાં ન આવે તો બલિયારનો પ્રચાર થતાં અટકે નહીં ! અને જ્યારે બલિયારનો પ્રચાર ન અટકે ત્યારે સલાહકારી પણ જળવાય નહીં અને પ્રભુઓ નિર્બળ થઈ નાશ પામે. વળી કોઈ માણસની સ્ત્રી હમેશા મંદ-વાદમાં રહેતી હોય, પોતાના પુત્રાન—પુટ પતિને લગ્નસુખ આપી શકતી ન હોય અથવા કેઈ માણસની પતિનું રાજકીય હોય, અને તે માણસ પ્રભુ સુખ માટે ટલવસતો હોય તો તેના માણસની ખાતર પણ એ દુકમ આપવો અવશ્યનો હતો આ ઉપરાંત વિચારવત પુરૂષ માટે ધણી હસીતો છે જે એમજ બતાવે છે કે એકથી વધુ સ્ત્રી નહીં કરવાની છુટ છીનવી લેવા

એ મહોટામાં મોહટો મુકમ છે. ખાંસવે પરવાનગી આપવામાં આવી છે, પણ તેની સાથે દરરોજ મોહમ્મદ સં મેં એવી કરતો રાખી છે કે જેથી બન્ને પક્ષમાંના કોઈને કશું ખમતું પડે નહીં હજરતે મોહમ્મદ સં નો મગદ યત્ના પહેલાં સ્ત્રીઓ પરણવાની કંઈ સીમા હતી નહીં. જેમ માણસ પોતાની મરજમાં આવે તેટલાં ટોર દાંખર પાળવા સ્વતંત્ર છે તેવી જ રીતે તે પોતાની મરજમાં આવે તેટલી સ્ત્રીઓ પરણવાનો અધિકાર ધરાવતો હતો. હજરતે મોહમ્મદ સં મેં, પુરૂષોને એ હક—જે સ્વતંત્રપણું છીનવી લીધું. તેઓએ સોસાઇટીમાં જેટલી પદવી વધારી શકાય તેટલી સ્ત્રીઓની પદવી વધારી, સ્ત્રીઓને જેટલાં દોઝ આપી શકાય તેટલાં બધાં દોઝ આપ્યા. જે સ્ત્રીઓ ધરના રાસરચીત્તાં અથવા દોઢાંખર કરતાં વિશેષ ગણાતી નહતી તે સ્ત્રીઓને “ મોતા ” નો ટાક-ટલ આપ્યો અને ફરમાવ્યું કે “ સુધર્મા એ તમારી માતાઓના પગ નીચે છે, ” પુરૂષ ચારથી વધુ પતિઓ ન પરણી શકે એવો તેના માટે પ્રતિબંધ કાઢ્યો. અને સ્ત્રીઓના દિલની ખાતર ચાર પતિઓની સથે નાયા. સમાનતા અને સમોનતાવધી વર્તવાની આજ્ઞા કાઢી,

જેસેફ ! તમે જે ન્દાનપણથી સાંભળતા આવ્યા છો કે હજરતે મોહમ્મદ સં મેં પોલી-ગેમી (એકથી વધુ સ્ત્રી કરવાનો રિવાજ) છીનવી છે માટે તેમનો ધર્મ હાથ દેવા જેમ નથી, તેજ તમારી ન્દાનપણની જંકલથી બેરહીસ-પતાના આધારે તમે ઇસ્લામ ઉપર દુમસો કરો છો. પરંતુ ‘ પોલીગેમી ’—જે હજરતે મોહમ્મદ સં મેં છીનવી છે, તે સારી છે કે નરસી. સોસાઇટીના દિલની ખાતર સુખદાયક છે કે દુખદાયક છે તેનો તમે કદી વિચાર કર્યો નથી જો તમે એ વિષય ઉપર વિચર કરો તો તમને એકથી વધુ સ્ત્રી પરણવાનો રિવાજ પશંદ અથવા વિના રહેત નહીં, જેઓએ એ સંપ્રદાય ઉપર વિચાર કર્યો છે તેઓ તેની ખુશીને સ્વિકાર્યા વિના રહી શક્યા નથી, મોહમ્મદ પત્ર

ધણે લાંબા યષ્ઠ ગયો છે, નહીં તો હું તે સંબંધ મોઢલા મોઢલા અંગ્રેજ સાક્ષરોના મત અહીં ટાંકત આ બધું છતાં ધરવામમાં એકજ સ્ત્રી પરણવાને વધાર પસંદ કરેલું છે, ઉપર મેં કહ્યું એવા કારણથીજ, જે ન્યાય અને સમાન ભારથી વરતી શકવાની ખાતરી હોય તેજ એકથી વધુ ચાર સુધી પરણવાની પરવાનગી છે. જે ન્યાય અને સમાનભાવ પુરવંક વર્તવાની ખાતરી ન હોય અથવા તેમ ન વર્તી શકે તો હોય તો એકથી વધુ સ્ત્રી કરવી ગળ્યજ નથી. ઇસ્લામ દુન્યામાંથી પાપનો નાશ કરવા આવેલ છે, પાપ જેમ આપણું યાત્ર તેમ કરવું એ હસલામની મુખ્ય નેમ રહેલી છે, ખરડીયો માત્ર મુખ્યથીજ એક સ્ત્રી પરણવાનું કહે છે, નહિ તો એકથી વધુ નહીં પરણવાના પ્રતિગઢના કાણે જે જે પાપા ચાર તેમનામાં યાત્ર છે તે નજ કહ્યા સારા—

આ રચણે તમે કહેશો કે જ્યારે પુરુષને ચાર સુધી પરણવાની પરવાનગી આપી ત્યારે સ્ત્રીને એકથી વધુ પુરુષ પરણવાની રજા કેમ આપી નહીં, તો તેના જવાબમાં એટલુંજ કહેવું બસ યરી કે સ્ત્રીના શરીરની રચના ખુદાએ એવી બનાવી છે કે તેના માટે એકજ પુરુષ પુરતો છે, પુરુષ ચાર સ્ત્રીથી ચાર સંતાનોની પ્રાપ્તિ કરી શકે છે, પરંતુ સ્ત્રી ચાર પુરુષો પરથી એકા વખતે પોતાના જુદા જુદા પતિ માટે ચાર સંતાનો આપી શકતી નથી, વગી તેના શરીરનો બાધા એકથી વધુ પુરુષને લાયક નથી

જેસેફ ! તમે પત્રમાં નમાઝ રોઝા વીગેરે ઇસ્લામની એખાદતને વિટબણ્યા સમાન લેખેલ છે તે વિશે એટલુંજ કહું છું કે જ્યાં સુધી તમે તેની લઘુત (સ્વાદ) ને ચાખેલ નથી, તમે તે ઇમાદતથી ઉપજતા આનંદનો અનુભવ લીધો નથી એ એખાદતોની અનુપમતા અને તેના ગૌરવ જાણ્યા નથી ત્યાં સુધીજ તેવો અભિપ્રાય ધરાવી શકાશે; હું નમાઝ, રોઝા, ઝકાત, હજ વિગેરેની શીલેસાશી ઉપર લખાણુકલ લખત પરંતુ પત્રે ધણે લાંબો યષ્ઠ ગયો છે,

એટલે હું એ બીજા પ્રસંગ સુધી મુલતવી રાખું છું.

જેસેફ ! બહાના ! જેસેફ ! આ દુન્યા બેદીવસની છે, આખરે ખુદા સતમુખ જઈ ઉભું રહેવું છે, ક્યાં ક્યાંનો દિસાજ આપવાનો છે, ધર્મ શોધન એ ન્હાની સૂતી અને નજીવી બાજત નથી, તે એક અગત્યનો સવાલ છે સર્ગા બહામાં અને કુટુંબીયોની મોઢખત ધર્મ અદલતાં આડે આવે છે, પણ તે (મોઢખત) ક્યામતમાં જ્યારે ખુદા તરફથી સવાલ યરી ત્યારે આડે આવનાર નથી, જેસેફ ! કાલ ક્યામતમાં તમે પક્ષાઓ અને સ્વપ્નાઓ એ હું પસંદ કરતી નથી. ખુદાનો રસ્તો ખુદા છે તે ઉપર ચાલતાં ચરમાવું મિથ્યા છે. સગારનેહીયો અને કુટુંબીઓના દક કરતાં ખુદાનો દક મોઢટો છે, તેના દકનો ખાલ રાખવો અવશ્યનો છે કેમકે તે આપણો પૈદા કરનાર અને પાળનાર છે, જેસેફ ! મેં જે કાંઈ લખ્યું છે તે કેટલે દરજે સત્ય છે તેનો વિચાર કરજો, હવે હું પત્ર બંધ કરું છું, ખુદા તમને હિદાયત (સાર્વભાષ) નો વારસ કરે, આમીન.

હું છું
તમારી સેવક
મીસઝીટ

તા કે આવતા શુક્રવારે જપોરે (નમાઝની બાદ) “ મોસલેમ દસ્તીદુતમાં મી. અબ્દુલ્લાહ ફતીલીયમ “ પૂનર્જન્મ ” થીપરી વિરૂધ્ લાખણુ આપનારાં છે. જે તે પ્રસંગ આવજો તો મુલાકાતના લાભ ઉપરાંત આપણી વચ્ચે જે કાંઈ લખાણુ ચલ્યું છે તે સંબંધે પણ ચર્ચા થઈ શકશે, મીસઝીટ.

+ + + +
આ શુક્રવારનો દીવસ છે, બાર વાગી ગયા છે, મીસઝીટ કાંઈતા આવવાની વાટ જોતી હોય એમ લાગે છે, તે વારંવાર બારીની પાસે જાય છે અને પાછી આવે છે, એટલામાં તેને એક પત્ર મળે છે, આ પત્ર મી. જેસેફની

તરફથી આવેલા છે એમ તે તેના અક્ષરો-
ઉપરથી સમજી તેને ફેડી વાંચવો શરૂ કરે છે,
હીયર મીસટ્રી—

પત્ર મળ્યો, વાંચી આવતુંદ યશ, તમારી
દલીલોએ પ્રીરિત ધર્મ ઉપરની મદારી આરથાને
ડગમગાડી મુકી છે, તો પણ હું તે સંજોગે
રજૂર મળી કેટલીક શંકાઓ સમાધાન કરવા
ચાહું છું, હું આજે પછી ખુશીથી આવ્યો
હોત અને તમારી મુશ્કેલીને સામ પામ્યો
હોત પરંતુ એક અચાનક આવી પડેલાં કામે
મને રોકી લીધો, જો કે હું એક સતરીખ આપી
સકતો નથી તો પણ આ અઠવાડિયામાં હું
અચિત તમારી પાસે આવીશ.

હું.....હું
તમારો-જોસેફ.

આ પત્ર વાંચી મીસટ્રી તરત ઘરની બહાર
નીકળી મોરલેમ મન્ડરીટયુને રસ્તે ચાલી, જ્યારે
તે ત્યાં પહોંચી ત્યારે જુમ્મની નમાઝ માટે
ત્યાંના ગણથ ગાંઠયા મુસલમાનો એકઠા થઈ
ચુક્યા હતા, ખુશી તથા નમાઝ લાગ્યા બાદ
લેકચરનો ટાઇમ હતો. એટલે બીજા ગુરૂથો
પણ જોઈો “પૂનર્જન્મ” સંજોગે વિવેચન
સાંભળવા ઉત્સુક હતા તેઓ પણ આવવા શરૂ
થઈ ગયા હતા, તેમાં કેટલીક સેડીએ પણ હતી,
મઝહબી છજાદતથી પરવારી મી અબદુલ્લાહ
કવીલીયમ લાપણ આવવા ઉભા થયા, તેઓએ
ખુદા અને તેની સુલતા વખાણ બદ નવું
મુજબ જોતલું શરૂ કર્યું.

“મીસટ્રીનું ઇસલામ” નામક ગોવેલ મારા મિત્ર મી. વહીમહમદ સી. મોમિને (પ્રાઇધે સોફ્ટ-
ટરી કુંધી ચોક્ક મોક્કમાખાલર) રચી છે. અને “રાહેનઅત” માસિકપત્રના અધિપતિ મી. દાઈ અલામ
અમી સાહેબે તે પ્રગટ કરી છે તે દેખાવમાં રોચક સોળપેઠ, ગ્લેઝડ કાગળ ઉપર સ્વચ્છ છાપ કામવાળી,
પાઠા યુકા પર રોનેરી નામની એક સુંદર ચોપડી છે તેમ તેનું વાંચન પણ મની રસીદ છે. જે મોઢો ન્યાય-
દત્તીથી પ્રમાણપણું ન રાખી પોતાનું જ્ઞાન વધારવાની છાસા રાખે છે તેઓને તે ચોપડી મંજાવી
વાંચવાની અને લલામણ કરી એજીએ. બાર આનાની કમિતે “રાહેનઅત મોરોસ લાવિશગરથી મળી
સકશે.

અધિપતિ.

સુખી દાંટીનું લયંકર પરિણામ.

એક સેડી પોતાના બાળક સાથે વઢાણમાં મુસારરી કરતી હતી. દુધ પીતું બાળક
ઘણું રહ્યું હતું તેથી કંટાળીને તે સેડી બીજા બાળકની રજૂર તેને ધમકાવ્યું અને બોલી—

“જો તમે સુખ નહીં રહો તો તમને દરિયામાં નાંખી દેશાં !”

તે પછી કાંઈ કામચર તેણી વઢાણની બીજા બાગ ઉપર મઝ અને જ્યારે કેટલીક
મીનીટ પછી પાછી આવી ત્યારે બાળક ત્યાં નહોતું !

સેડી—(બીજા બાળકને) “હાં બેચુ કયાં છે ?”

બાળક—“મા.....જમે તેને છાનો નખવાની ઘણી કાશી કીધી, પણ જ્યારે તે
સુખ ન રહ્યું તો.....તેને દરિયામાં નાંખી દીધું !”

વઢાણ રોકીને તેજ વખત કુંજા મોરનારાંએને ઉતારવામાં આવ્યા, પણ અચ્ચું ત્યાં
ક્યાં ધરી રાખ્યું હતું ?

માતાએ કાંઈ સમજ ?

માયા

લેખક—પુનમચંદ પીતામ્બર શાહ—હીસા. ધાનેરા—

(માહાર અલ્ખેનો છે નામ. મારે મોજાવાતુ કામ-એ રાગ)

યા ખવરાવે છે માર, નીશ્વયમાનો સાચું ચાર, એ. ટેક.

મ દોષ એ કદા શત્રુ, ત્રીજો લોભને ભલો,

યાને યુકી ઘો સૌએ, આત્માને પીછાણો, માયા ૧

વૃક્ષ અને ખાળક સઘળાંને, લાગે માયા ખ્યારી,

જ્યાં ત્યાં તેતું જર ધણું છે, સમજી કરો ખ્યારી. માયા ૨

કાયા ને માયા છે જુદી, શીઠ માનો છે સાચી;

સૂટીની આ ગદન ગતીમાં, કેમ રહ્યા એ રાચી. માયા ૩

આ અવનીના ભુતજમાહે, છે સઘળાનો નાથ;

અવિનાસી જે જ્ઞાન એક છે પુરો મનની આથ, માયા ૪

પુરુષ સુખ દેવા ચાહો તો, જોડો પ્રભુથી પ્રીતી,

જ્ઞાન લોભ કરો મો કોઈ, ટાળી અતર બીરી. માયા ૫

દુનીયાના વૈભવમા રાચી, શીઠ વાળો મો ઉંધું;

જ્ઞાન ખમ્મનો કરી એઠો, હજી કરી ત્યો સીધું. માયા ૬

જ્ઞાન કપી કોઈ આ અવનીમા, તરવા નથી નાવ;

તેને છોડી સીઠ લટકો છો, ખાલી જસે દાવ. માયા ૭

ધાનેરાનો વાસી સેવક, જ્ઞાનીના પાય વહે,

અનુભવથી આ નકી કયું છે, આવકે પુનમચંદ માયા ૮

દરબાર હાલ.

તા. ૧-૭-૧૯૧૫.

હીસા—ધાનેરા.

અફસોસ તો છે પણ—

મેજરફ્ટ—તમે પોતે કયુમ ક્યો છો કે તમે તમારી સ્ત્રીના માયાપર અટલી નિરથી

કુરસી મારી કે તે ઘડી ગઈ, શું તમને એ વાતનો અફસોસ નથી ?

આરોપી—અફસોસ કેમ નથી સાહેબ ? કુરસી તફત નવીજ હતી !

શિક્ષણ અને શિક્ષણ પદ્ધતિ ઉપર શહેનશાહ

ઐરંગઝેબનું લેકચર.

અનુવાદક—મે. એલ. ધન. કા. ખા.—અમરેલી.

દીક્ષીપતિ મોગલ શહેનશાહ શાહજહાંએ પોતાના શાહજહાં ઐરંગઝેબના વિદ્યા ગુરુ તરીકે મુસ્લાં મલક સાલેહને મુકરર કરીયા હતો. આ હોદ્દાથી તે ફારેગ યજ્ઞ પોતાના વતન કાંબુલમાં જઈ રહ્યો હતો, શાહજહાંએ મુસ્લાંને શાક્ષીયાલુ મુકરર કરી આપી તેને સંતોષ આપ્યો હતો અને તેથી તે પોતાના દીરસો સુખ શાન્તીમાં ગુજારતો હતો, જ્યારે ઐરંગઝેબ તખ્તનશીન થયો ત્યારે મુસ્લાંને ધણીજ ખુશી હાસિલ થઈ તે સમજ્યો કે મારો શાખીદ તખ્તપર બિરાજમાન થયો છે તેથી તેને ઇનામ અકરામતી મોટી આશાએ ઉત્પત થવા પામી. તે માટે દીક્ષી તરફ રવાને થવાને તત્પર થઈ ગયો, પરંતુ સાથેજ તે સમજતો હતો કે તખ્તપર નિરાજમાન થતાં, શાહજહાંએ રાજ્ય ખટપટથી ચિટ્તો અવકાશ નથી મળતો કે જેથી વગર જરૂરતા કામો તરફ પોતાનું હક્ક દારવી જાય તેટલા માટે તેણે યદ્વાતમાં ઐરંગઝેબને મળવાનું મુનાસખ ન ધાવું. પરંતુ છેવટે ઇનામ અકરામતી લાલચ તેને દીક્ષીમાં ખેંચી લાવી. અહીં પહોંચતાં તેણે અમીર ઉમરાવાની મુલાકાતો લઈ તેમને પોતા માટે સીફારસ કરવાને વીનંતી કરી. ઐરંગઝેબને જ્યારે મુસ્લાંના આવવાના સમાચાર મળ્યા ત્યારે તેણે તેના તરફ જરા પણ ધ્યાન આપ્યું નહિ તેમ કરવાનું દારજું માન ચિટ્તેજ હતું કે પોતાના આ ઉસ્તાદની શીક્ષણ પદ્ધતિથી તે ખુશી નહીં હતો, અને તેને તે એક નકામો તથા બેમુલ મુસ્લાં સમજતો હતો, તેને ખાતરી હતી કે તેના

પીતાએ ઉસ્તાદ તરીકે કરેલી પસંદગી દીક્ષી ઉપર યોગ્યેથી ન હતી. ઐરંગઝેબે તેટલા માટેજ પોતાના શાહજહાંએ પોતાની ઇચ્છાનુસાર શિક્ષણ અપાવનાં માટે નિશ્ચય કરી લીધો હતો. મુસ્લાંએ પોતાના શાહજહાંએની રજામાં પોતાની હજુરમાં બેઠાની શીક્ષણ પદ્ધતિના શુલ્કોપો તેમના પર તેણે જાહેર કરી આપ્યા અને તે શિક્ષણ પદ્ધતિનું અનુકરણ કરવાને તેમને સુચના કરી આપી,

મરીખ મુસ્લાંને ખુશામદો કરતાં કરતાં ચાર મહીના પસાર થઈ ગયા; પરંતુ હજુરમાં પહોંચવાનો કોઈ પણ સાર્ગ નીકળી શક્યો નહિ છેવટે ઐરંગઝેબની માનીતી બેગમ શાહજહાંની સીફારસનો વિચારથી તે તેણીની સેવામાં ગયો અને તેનો આ પ્રયાસ ઇચ્છાનુસાર પરિણામ લાવ્યો, બેગમની સીફારસથી બાદશાહે દરબાર બરવાનો હુકમ કરીયા, કે વજીરો, અમીરો અને શાહજહાંએના ઉસ્તાદો દરબારમાં હાજર થાય અને મુસ્લાં સાલેહને પણ તે વખતે હાજર થવા ખમર આપી જ્યારે આ બાબતના સમાચાર મુસ્લાં મલક સાલેહને મળ્યા ત્યારે તેની ખુશાલીના પાર રહ્યો નહીં તે સમજ્યો કે, ઇનામ અકરામતી નવાનગર જવાનો શુભ અવસર હાથ લાગ્યો છે. મુકરર કરેલે દીરસે તે દરબારમાં જઈ હાજર થયો. શહેનશાહે નમન કરવાની ધારાસરની દીવા ખુલ્લું થતાં હજુ મુસ્લાં એક જગદ પણ કહેવા નહોતો પામ્યો, તેટલામાં ઐરંગઝેબ પોતાનું નીચિતું લેકચર સંભળાવતું શરૂ કર્યું.

લે ફ ચ ૨.

“ મુદ્દા સાહેબ ! જનનમાં પ્રત્યેક બા-
દશાદની ફરજ છે કે, તે પોતાની આજ્ઞાદની
પરવરીશ માટે એવી દાવા મુકરર કરે કે,
જે દરેક રીતે મજબુત અને તનદુસ્ત હોય
એ તો સિધ્ધ થઈ સુખ્ય છે કે બાળકની
તનદુસ્તી દાવાની તનદુસ્તીપર અવલંબી
રહેલી છે અને વળી ખાસ કરીને શાદગ્ન-
દાઓની દાવાનું મજબુત અને તનદુસ્ત હોવું
ફરજીઆત છે તે એટલા માટે કે તેનું દુધ
પીધું બાળક યુવાવસ્થામાં મજબુત અને
તનદુસ્ત થઈ તખ્તનશીન થતાં પ્રગપર
દેવતા મજબુતાઈ અને સત્તાથી રાજ્ય કરી
શકે, પરંતુ દાવાની પસંદગીની અગત્યતાથી
ઉસ્તાદની અગત્યતા ધણી ધ્યાન એવસારી
છે તે એટલા માટે કે, જેવી રીતે શારીરિક
શક્તિઓની મજબુતીને આધાર દુધ ઉપર
છે તેવીજ રીતે મુદ્દિની શક્તિઓની મજબુ-
તીને આધાર સારી કેળવણી અને દેખરેખ
ઉપર છે, શારીરિક તનદુસ્તી કરતાં મગજની
તનદુસ્તીને દંભને અતિ વિશેષ છે. પ્રખ્યાત
અને કાર્તિવંત સુખતાને અને ખાદ્યાહોના
વૃતાન્તોના અભ્યાસથી એ વાત સ્પષ્ટ જણી
આવે છે કે તેઓ પોતાની આવદના શિક્ષ-
ણને આવા દંભને પહોચાડના માટે કેવા
કેવા કુશળ ઉસ્તાદો મુકરર કરતા હતા, તેઓ
તે વાતને સારી પેઠે અમજતા હતા કે, જે
બાળકની પ્રથમીક કેળવણી ખમી ભરેલી
રહી ગઈ તો તેઓ વડીલો તરફની સારી
રીતભેદો અને સદશુણોના વારસાથી ભેગમી
રહી જશે અને જ્યારે ઉમ્મર લાયક થઈ
રાજ્યની લગામ હથેલી હશે ત્યારે તેમના
ધડેલા કમદાઓ પ્રગ્ન તથા દેશની ઉન્નતિના
કારણરૂપ નહિ થઈ પડશે હું તેના રેકાખા
દુનિદાસને દાખલો રજુ કરી શકું છું કે
મેસીડોનીઆના શાદ રીવીયે પોતાના પુત્ર

એલેક્ઝાન્ડરના શિક્ષણ માટે એરિસ્ટોટલ જેવા
નાભાકિત વિદ્વાનને અરજ કરી દતી, અને
તેને પોતાના પુત્રને ઉસ્તાદ બનાવી શકવામાં
ફતેદમંદ નીવડ્યો હતો. આ એરિસ્ટોટલના
શિક્ષણનોજ અસર હતો કે, વડો એલેક્ઝાન્ડર
એવો બદાદુર, વિદ્વાન, દેશી જીતનાર અને
કીર્તિવંત ખાદશાદ થયો કે, જેનું દશાત ઇતિ-
હાસમાં લાગ્યેજ મળી શકશે.

“ બનવા ભોગ છે કે, એક શાદગ્નદો
સારા ઉસ્તાદની દેખરેખનીએસાઈ શિક્ષણ દાંસલ
કરવાની સથે પછુ યુવાવસ્થામાં પ્રવેશ કરી
દલકા પ્રકારના મુધરેલા કાઠોમાં સપડાય જાય,
પરંતુ હું એ વાતને તો એક મીનીટ માટે પણ
માન્ય ગમી શકતો નથી કે, એક અધગણ કેળ-
વાયેલો શાદગ્નદો પોતાની યુવાવસ્થામાં બનેલો.
શુદ્ધ મનનો, ન્યાયી અને પ્રગપ્રિય રાજકર્તા
થઈ શકે છે ! એરિસ્ટોટલ કહે છે કે, વિદ્યાર્થી
પોતાના માખાપ જેટલોજ ઉસ્તાદનો આભારી
છે કેમકે માખાપો તેના શારીરિક ખીલવણીના
અને ઉસ્તાદ શુદ્ધિ અને આરિનક રાકિન-
ઓની ખીલવણીના કારણરૂપ છે. માટે આ ઉપ-
રથી તો મરા અભિપ્રાયની સમ્મયાઈ જાહેર થાય
છે કે બાળકોએ માખાપો કરતાં ઉસ્તાદના વધુ
આભારી રહેવું જોઈએ જ્યારે જનનમાં કેમ
પણ મનુષ્યની શારીરિક જીંદગીની કાંઈ પણ
હેસીયત નથી. જો તેઓ રૂદાની અને શુદ્ધિના
સવજીવનથી સુરોભિત થતાં હોય તો પણ, ઉપર
જીંદગીના નાવ વખતે તેની દસ્તીને અંતજ
આવે છે, રૂદાની જીંદગી ઉચા પ્રકારની કેળ-
વણીથીજ દાંસલ થાય છે અને તેવી જીંદગી
વિના બદશાદ રાજ્ય ચલાવવાને યોગ્ય થઈ શકતો
નથી એજ કારણ હવે કે હજરત સુલેમાન
પોતાના પીતા તરફના મળેલા બદવારચાના
શિક્ષણ માટે સંતોષ પામી દમેશાં એવીજ
દોઆ માગતા હતા કે શુદાવંદા ! તાને આ

સેવક જાહેજલાલી કે રાજ્ય સત્તાની ખાહેશ રાખતો નથી ખ્યાલિ અને માન પાનનો હુખ્યો નથી. પણ હો, માત્ર જુધિના વધારા અને યોગ્યતાની ઉન્નતિનો ઉમેદવાર છે. ખલાઈ ! ઉંચા પ્રકારની યોગ્યતાથી મને સુશોભિત કરે તેમની માન્યતા હતી કે, જે બાદશાહ પોતાની ફરજને પરિપુર્ણ રીતે ન અમલી શકે તો તેનું બાદશાહ થવું જ નિરર્થક છે. તેઓ જાણતા હતા કે, ઉંચા પ્રકારની ફળવણી વિના ન્યાય થઈ શકતો નથી. અને ન્યાય વિના દેશમાં સુમેદ શાન્તી કાયમ રહેવી મુશ્કેલ છે. ”

“ ઉંચા પ્રકારની ફળવણી શરૂતાને દૂર કરનાર એજક શરિવનો વિશ્વાસપાત્ર કટિ, દુખી-યાનું રક્ષણ રચાન, નેધારાનો આધાર અને દુષ્ટ શોધના મુળો ઉઘેડી નાખનાર દીવીયાર પણ છે. દાનાઈ તે વસ્તુ છે કે જેનાથી રાજદારી અને પ્રજાકીય દેશનો પાયો નખાય છે અને તે દરેક પ્રકારના સંકટના વનમાં પ્રકાશિત દીવાની ગરજ સારે છે, અને તે આકાશની છત ઉપર ચંદ્રશુભિની વચમાં ચળકતા સુર્યનો પ્રકાશ દેખાડે છે સદ્ગતી હતા તે શાનદાઓ કે જેમને તેવા ઉસ્તાદો પ્રાપ્ત થયા, કે જેમણે સ્નેહ તથા શુદ્ધ બાવનાથી ઉંચા પ્રકારનું શિક્ષણ આપ્યું કે, જેથી તેઓ સુંદર સદ્યજ્જેથી સુશોભિત થઈ મદાન પરાક્રમી બાદશાહો થઈ જવા પામ્યા પ્રચીત ઇતિહાસમાં એવા શાહનદાઓ, અનુભવી અને કુશળ ઉસ્તાદોના શિક્ષણના પ્રતાપે સુશોભિત થઈ રાજ્યદારભારમાં પોતાના ન્યાયી વર્તનનો સીકકો જમાવી ગયા, તેવા અનેક દ્રષ્ટાન્તો ઇતિહાસમાં જણાઈ આવે છે. તેમના જ્ઞતાન્તોનાં અભાસ કરતાં મને એક એવી તો ખુશાલી હાંસલ થાય છે કે જે ખુશાલીને હું કોઈ પણ હદમાં સંકુચિત કરી શકતો નથી હાપ, હું એકલો છું કે જ્યારે મારી બહેન-વસ્થાનો સમય યાદ કરું છું ત્યારે રહતું આવી જાય છે. હું એક એવા ઉસ્તાદના હાથમાં સુખને ધરાવો હતો કે જેણે મારી જુદી અને અનુ-

રહ કે જે ખુશાલીની અમુલ્ય બક્ષીશ હતી તેનેજ ગાત્ર તેણે અરબાદ નહિ કરી આપી પરંતુ મારા કીમતી વખતને એવા ઉપયોગ અને નિરર્થક પ્રયત્નો શીખવાડવામાં અરબાદ કીમી કે જેનાથી કામ પેલું પ્રકારનો લાભ થઈ જ ન શકે. ”

“ મુદ્દમાં સાંડેળ ! આપે મમ્માં અર્થ યોગ્યતા પણ ઉત્પન્ન કરી આપવાની તરફ ન લીધી કે હું લાયક લોકોની સોજતમ બેસી કાંઈ નહિ તો માત્ર અતુરાઈ વાતચિત તો કરી સેતે. જે બાબતનું શિક્ષણ શાહનદાએ મારે અરસું છે તેની તો હું વાતજ શી કરું. દ્રષ્ટાન્ત રૂપે, શું આપે મને કદી પણ પેર રાજ્યોન દહીકતથી બંધીતો કીમી હતો ? શું કોઈ વખતે ઇતલીઓ તથા શામીઓ કે જેઓ અર્થ લોકો જેવી જીંદગીઓ ગુનરે છે અને આંતરે તુર્કી નામથી યોગપાય છે અને સંઘર્ષો અશીમ તથા આફ્રીકાને સત્તામાં લઈ બેઠા છે તેમન દહીકત-જુલે સુધે પણ કરી હતી ! શું આં કદી તે ખ્રિસ્તીઓની જુદી, વિશાળ દ્રષ્ટિ અને બહાદુરીનું પર્થુન પણ કીધું હતું કે જેઓએ થોડી સામગ્રીથી તુર્કી સાથે લડાઈ કરી તેમનું દર આપી હતી ? શું આપે કદી ચીનની દોલત અને જાહેજલાલીનો પણ ઇશારો કીમી હતો કે નવાઈ અને અપ્રસાસની વાન છે કે આપે સંઘર્ષો બાબતોને છુપવી રાખી મને અજાન તાના ઉંડા કુવામાં કેદ કરી રાખ્યો હતો. અર્થ વિચાર કરું છું ત્યારે માલુમ પડે છે કે આપને સાનની દદ દિંદુસ્તાનની ચાર બીતો સુધીમ સંકુચિત હતી; કેમકે આપે સીન્દના બાદશાહ હેલું વર્જન કરતાં જણાવ્યું હતું કે, તેમન કરતાં કેંઈ પણ મદાન રાજ્ય સંદે ઉપર નથી. પરરાજ્યના બાદશાહોની સ્થાંતી સાધારણ નવાઓ જેવી જણાવી હતી. તેમના રીત રીવાજો, ફેજની સંખ્યા, લડાવક પદ્ધતિઓ સુદ્ધગાઓ અને તેમના ધર્મોની વાત તો જુદીથી પણ તરીકી કીમી હતી અને તે બિટલે સુધી કે, તેમનું મન

અને બાજર કે જે ભાગ વડીલો છે તેમના નામોથી પણ મને જાણીતો નહીં કીધો હતો. તેઓએ તો દાદના મંજવનો પાયો નાંખ્યો હતો. તેમની અચરજમાં નાખી આપનારી પ્રતેજ્ઞા અને પરાક્રમી લડાઈએ તરફ તમોએ મારું નફા પણ ન ખેંચ્યું. આપના શિક્ષણનો ઉદ્દેશ મને એટલોજ હતો કે હું એક સાચો આરમ મુસ્લિમ બની જાઉં ! આપે અરબી ઇસ્લામ શીખવાડામાં મારી ઉમરનો કામતી લાગે બરબાદ થઈ પડી. એટલુંજ નહિ પણ શાહજાદાઓ માટે તેવા નિર્ધાર હતા કે જેની પછળ દમ બાર કરતાં એ.છાં વધે બરબાદ નથી જતાં તેથી મારી યુવાસરથાજ બરબાદ થઈ, પરંતુ સાથે સાથે મારી સુદ્ધિ તથા અંતઃ - જતાપર પણ રાહી ફરે મધું હલુ મુઠી મારી સમજમાં નથી આવી શક્યું કે; એક શાહમત દને આપું શિક્ષણ આપવાને આપને કે જે 'શીખવાડયું' હતું કે તે સધળી વાતોને એક બાજુએ મુકતાં, હું આપની એ અગત્યની ફરજ નહિ હતી કે મને મોગા આનસાન પસાકો અને રીતભંગથી જાણીતો કરતે ? મને એ આજતનું શિક્ષણ આપતે કે, એક દીપ્ત કાલો આરસી કે, જ્યારે તને લડવા મેદાનમાં ઉતરવું પડશે અને લડાઈમાં સામે તનવાર ઉઠાવવી પડશે ! આપ એવું બતાવું કે હી શકા છે કે, લાઠીએની સામે નવાજ બંધવી માગ્યું છ સહજુથી ઉલટું છે પરંતુ હું તેવા વિચારથી પણ હુલસળા શીખવાડવી યોગ્ય હોય છે, નાલુક પ્રવર્તેથી પોતાના અણવું નક્કી કરી શકાય ? હું હેરાન છું કે આવી જુલોને મારા પીતાની ગંજત સમજું કે તમરી અસાનતા”.

“ હું શેખ મીરીલીના ઉપકાર તમે દયા થશો છું. તેનેજ મોઢા ઉસ્તદ કહી શકું છું તેણે મને યુદ્ધજ્ઞાનું શિક્ષણ આપ્યું. આ એજ

માણસ છે કે જેને મારા રનેહમાં પોતાનો પાતો પ્રણ મજબૂતી નહક મારા લાભ દાર કાચેની થયેલી લકાઈમાં કુરબાન કરી આપ્યો. જે યુદ્ધજ્ઞાનું તમોને કેમ જાનજ ન હતું તો, મને રાજદારી અને રાજ્ય ચલાવવાના અપ્ત બેદોની તો તલીમ આપવી હતી ? કે જેથી મારા પીતા મારાથી ખુશી થઈ મને એક પ્રાંતનો ગવરનર તો તીખી આપને ? હું આપ પર એ ફરજ નહિ હતી કે, જિવા ધરાઓ મારા મજામાં કમાવી આપને કે જેથી રાજ્ય વડીવટના કામને હું સારી રીતે ચલાવી શકું ? અને પ્રજા મારી ઇજત તથા કદર કરતે ? આપે મને એ પણ બતાવવું જોઈતું હતું કે, કમ કયા પ્રશ્નોએ રાજાધર્મી કામ લેવું જોઈએ કે જેથી રહશે તથા અમીને જે કોઈ પ્રશ્નો જળને કે પ્રજાની શાન્તીમાં ખયેસ કરતે તો, તેમના જળવાને ઇસાદી દેશ તથા શાન્તી પ્રજાવાની પુરો આરકત મારામાં દાખલ થઈ જતો. આ રાજા એકી બાજતો હતી કે જેની તાલીમ મારા માટે ફરજિયાત રૂપ હોવી જોઈતી હતી. પરંતુ આપે મુક્યે મુક્યે પણ વિચાર થઈ આવ્યો નહોતો. એ વાતને કહેવાની કાંઈ પણ જરૂર રહી નથી કે, આપને કે છપ્પ પ્રકારનો ઉસ્તદ મરી મરદન ઉપર નથી. કેમકે આપે ખરેખર મને ચમસક કીધો છે. જે રવાજા મારા પતાએ આપના માટે કરી આપ્યું છે તેના પર સંતોષ પામે અને લાગ્યેજા મરી પસ પધારવાની તરફી ન લેશે. હું તમરથી ઘણાજ દીનગીર છું, તે એટલા માટે કે આપે મારા ઘણા કીમતી વખતોતું ખુન કર્યું છે અને આજના દહાડાની મારી અધીગતિ પણ આપનેજ આજારી છે.”

એ રંગે એ પોતાનું લેકઅર સમાપ્ત કરતાં ઉઠ્યો અને રીધા મહેલમાં ચાલ્યો ગયો. અગીર ઉમરાવો અને ખ.સ કરીને શાહજાદાઓના ઉસ્તદો તો તે સંભાળી દંબજ થઈ ગયા.

ઓવરકોટ.

મુસાફરીની મજા તો આનંદીઓની સાથેજ ગમે તો ખસે ગાઉની હોય અગર ચારસો ગાઉની હોય પણ તબીબત જરા પણ ગલરાતી નથી. પરંતુ જે સ્ત્રીઓ સાથે હોય છે ત્યારે એ ત્રણ રેશનમાંજ નાકે દમ આવે છે. તે વખતે કાંઈ સમજ પડતી નથી. હેલ્થકરીઓ તો માથાપર ધમાલ મચાવે છે તે વખતે એક બસો માણસ શું કરે ? મનમાંને મનમાંજ ખીચારો સંમળ થતો રહે છે. ગુસ્સા અને ક્રોધના વાદળથી ઘેરાઈ જાય છે આંખો લાલ થઈ જાય છે પણ ઉપડતી નથી. હાથ તલ-પાપડ ચાપ છે પણ કાંઈ બનતું નથી જેવા જેવી હાલત થઈ રહે છે. ભણી શુઝને આંખના ડાઘ કાઢવા પડે છે. હુઆઓની જબર-દસ્તી નેહએ છીએ તો પણ આંખ આડી કરવી પડે છે. એમ ન કરે તો કરે પણ શું ? જે તેનાથી તોફાન કરે તો પોતાની ધરનાળી આગળ બે ઇજ્જત થાય.

એમાં મ્હારો કમર નહોતો, તેમ આપનોએ નહિ, તેમજ સમાજનોય નહિ. એ બધી ગરબડ ગીટપીટ કરવા વાળાઓનીજ છે. એાળી વતી કસર તો દરેક સ્ત્રીજમાં હોય છે. પણ કદી કદી અંગ્રેજ જે અધુરા કુતુહલનો રંગ લાવે છે તેનું તો કહેવુંજ શું. જ્યાં 'યદ' ને 'નો' મોઢામાંથી નીકળવા લાગ્યા કે લોક તેની સ્ત્રીમાં અંગત જાય છે.

અડકસ અને સમાજની વાતો તો દુર રહી પણ જે કાંઈ મહત્ત્વનાં લોકોમાં હોય છે. તે પણ ધુનમાં બગી જાય છે. શરીરમાં આજસંતો આવેજ છે, પણ કમગમત નજર પણ ઇતરાદ-વાળી થઈ જાય છે. બગ્ગેમાં તેમજ રેશનપર એરતો તરફ નજર ફરતી ફરે છે. દરેક વાતમાં અંગ્રેજની ડંકાસ કથર જાણે કે એ કુતરા, ખી-

લાડી વાળી ચોપડીઓ કેવી રીતે અને કંઈ એમની આજ્ઞાથી વધારે છે એ માણસ નથી પડતું કે દિન પ્રતિદિન શિક્ષણની સખનાઈ વધતી જાય છે તેમ લણવા વાળા વધુ નીકળતા જાય છે જેન્ટલમેનોની એવી હાલત છે કે કાંઈ છુટ્ટોખાપ પણ પચ પટકતી આજતી હોય અને તેના ઝંઝરનો જરી પણ ઝલકાર ઝન પર પડે કે એક સામટા સેંકડો મનુષ્યોની દ્રષ્ટી તેની તરફ દોડે છે, અને લાંબે લગી નિહાળે છે. ત્યારે કથર 'પડારીરતમ' તોડવા વાળાઓની આંકાક્ષિા ધુણું કરે છે.

હું પડનાથી લખેલો આવતો. દતો. સાથે સ્ત્રીઓ પણ હતી. રાતના દશ વાગે ગાડી સેના-પુરમાં બહારી સ્ત્રીઓને ગૈરાના ડબ્બામાં બેસાડી પાસેના ડબ્બામાં હું જોડો કે તરત એક બેસાડી 'ઓવરકોટ' પહેરેલી મારા ડબ્બામાં ઘુસી આ-વ્યા, જે કે ડંડીયાં મારું હાથ કંપી ઉઠતું હતું પણ. આવનાર મનુષ્ય ૥ ઓવરકોટનાં બદલ બધાંજ ખુલાં દર્તાં એ હંભુર ફેંકના ઉપાસક હોવાથી અંદર પહેરણ પહેરી રાખ્યું હતું. વળી મારે ટોપી પણ નહોતી કાણે જાણે કે આ બેંગા-જોઓની સે.અનનું પશિયામ હતું ! પણ જ્યાં નર્મા તેમ ન હતું. આવતાંની સાથે મને સલામ કરી અને તરત ચારી જગ્યા ઉપર બેઠવાની ઇરાદથી મને ઉઠાડવાનો ઇરાદો કર્યો.

"જનાજ ! ક્યાં જાઓ છો ? ઉઝીને બેસો." તેની નાળી અરસીત્ર વર્ણુકથી મેં ગુસ્સાથી તેના તરફ જોયું મેંદા ઉપરથી તો અદગ દહા-વગીર માલમ પડતો દતો, તેમ જોવાના આવવા પરથી તેની સંપુર્ણ આતરી થઈ.

"હોડો છો કે નહિ ?"

"કેમ સારા તો છો ?"

"જાઓ છો કે આ રેલવે માડી છે."

"તો પછી ?"

“ દીકીટ બતાઓ-દીકીટ ! ”

“ શાને માટે ? ”

“ હું દીકીટ કમેકટ હું ”

“ ઓહો ! તમારો દોરો કમેકટ-ની બરો-બર હો કે નહિ, પણ તમારી બોલવાની શબ્દો તો તેનાથી પણ ચાર હાથ લાંબી છે. ”

“ હું નોતો ધારતો કે દીકીટ બતાવવી પડતી હશે ” મેં મશકરીના રૂપમાં કહ્યું કે, “ દીકીટ તો મારા ઓવર કોટમાં છે. ”

“ ઓવરકોટમાં ”—તમારી પાસે ! ? ”

“ ઇશ્વર જાણે કે એ બેવકુદની એ સંવાલથી થી મતલબ દર્શો, તે મારા સમજવામાં ન આવી ” મેં તેને કહ્યું, બે કદાચ ઓવર કોટ નહીં હોય તો શું થયું ? પણ આ લોમ કોટ મોજુદ છે. ”

ત્યારે એણે જાણ્યું કે મારી પાસે લાલ દીકીટ છે, ત્યારે મારો શબ્દ ખાતો મટ્યો. ”

“ ઓવર કોટ વેડી કમફર્ટબીલ. ”

મેં મનમાં વિચાર્યું કે કોટ ખડા બદમાશ જોડે પાતુ પડ્યું છે! હવે એવી મજા આવવા લાગી કે સાહેબના અંતરમાંથી ઇચ્છેલ હિસારવા લાગ્યું, પણ વિના કારણ તે ગાડીમાંની ઉતરી પ્લેટફોર્મ ઉપર ફરવા લાગ્યો પછી ત્યાં જ ડી ચાલવા લાગી કે ઓવરકોટ વહેસો વહેસો આવીને ગાડીને વળગી પડ્યો એવીજ રીતે દરેક સ્ટેશનપર તે કરતો ક્રાંતમતનો જોરાવર ! નહિ તો ક્યારેનાં સાફ થઇ ગયો હોત, ત્રીજા સ્ટેશન ઉપર હું મારી સ્ત્રીઓને જોવાને ઉતર્યો ત્યારે હું પાછો આવ્યો, કે તરતજ ઓવરકોટ બોલી ઊઠ્યો “ હા ! હા ! હા ! કેવું મજાનું ? (એ સુડઅર્ડ, એ સુડઅર્ડ, ડીયર ?) ”

એના બોલેલા શબ્દોનો અર્થ સમજવા વારતે કયા વ્યક્તિય કે કોપની મદદ લેઈ અને સમજ પડી નહિ, ‘અર્ડનું’ નામ સાંભળી

હું ચોંંચ્યો, અને આકાશ તરફ જોવા લાગ્યો “ હા ! હા ! હા ! વો તો મેન હિયર ! ” ગાડી હિમી રહી ઓવર કોટ મારો હાથ પકડીને મને નીચે ઉતાર્યો અને જનાના ગાડીની સામે મને મારીજ બીબી દેખાડી કહેવા લાગ્યો : ‘ હુફ ! હુફ ! હુફ ! ’

હવે હું એનો છું જવાબ દઈ એ સાહેબ હેલ તો ગયો કે ‘ ચેન્ડયુ ’ કહે તે. એટલે પ્રુપીથી છુટકારો થઇ જતો રાતની વખતે અંદરના દિવાના અજવાળે અંદરની દરેક ચીજો સાફ દેખતી હતી. પણ અંદર રહેલા-ઓને બહારની કાંઈ ખજર પડતી નહોતી. જે કાંઈ સમજદાર હોત તો વળી કાંઈ કહેત પણ ખરો પરંતુ એવા નિર્ભય અને બદમાશ માણસને ખરીવાન કહેવી એ આપણેજ બેવકુદ બનના જેવું છે. વાત વાતમાં તેની બદમાશ માલમ પડી મઇ, અને એવું પણ માલમ પડ્યું કે એ એવા ફંદોના ઉસ્તાદ છે, અને એવીજ રીતના ક્રિકેટની શોધમાં મંડ્યો રહે છે. મેં વિચાર્યું કે એને સમજાવવાથી એના ઉપર કાંઈપણ અસર થશે નહિ. એની સાથે એવી કાંઈ બાજી એલવી નિષ્ક્રિય, કે મરતા સુધી યાદ કરે ઓવર કોટ કહે. “ ગુડ ! યુ લાઈ ? સ્પોર. હા, હા, હા ! ” મેં— “ એમને ન પુછો. ” ઓવર, કોટ કહે : “ સાચું કહે : મહેદારતો છે ને ? ખરે ? યુ, યુ, હા ! હા ! હા ! આઈ નો. ”

એવું જણાય છે કે હાલના અંગ્રેજી લેખકોને “ હા ! હા ! હા ! ” નો ફાયદો માલમ પડ્યો નથી નહિ તો આજ સુધીમાં તો “ એન સાઇકસોપીડીઆ બ્રીટાનિકાને ” મદિને એક પોકેટ એડિશનમાં જાણી દીધી હોત. હું વિચારમાં હતો, કે આને કોઈપણ રીતે એવા હિલુ બનાવું કે જેથી એની આદત છુટે પણ આપણે તો એ ત્યાં જોરો ત્યાંજ જઈશું. આપણને પુકે, તેને માતા પુકે ગાડી કાના બાપની છે ? ”

મેં કહ્યું. “આપ તો રાત્રી હોઈ પણ હું તોં દીપીટ વિના લાચાર છું. એટલે મારું છંપરાના રોશને ઉતારવું જ પડશે. બીજા પૈસા પણ નથી, કે અમગળ જવા માટેની ટિકિટ ખરીદી શકું.”

—આવર કોટ કહે: “પણ એની તો તલાસ કરો કે એ નવું છે ક્યાં?” મેં કહ્યું. “વખતે ગારખપુર જવાની હશે પછી તો કે છુ જાણે.”

આવર કોટ કહે—આવો હું તમને દીપીટ ખરીદી આપું.” એટલું કહીને તેણે પટિલામાંથી દસ રૂપીઆ કઢાવીને બતાવ્યા. પહેલાં તો મેં બહુ કંઈ કે મરે એમી કહીને મારી પોતાની સ્ત્રીના સખંધ ઘેડીવારને માટે તોડવો હીક લાગ્યો. આવર કોટ કહે: “એની સાથે કોઈ મરે પણ કે કે?” મેં કહ્યું: “ખર નહિ પણ રંગ દંગની તે એ એટલીજ માસગ પડે છે આવર કોટ કહે: “આદાદા તારે શું બધું જાણ રહ્યું છે? હોસ્ત! એને કોઈ પણ તદ્દર્શથી દસવીને ઉતારવીજ નિષ્ફળ.” હવે જુઓ! એના ધણીથી એની દલાલી કરામ અપાય છે અને ઉતારાની સલાહ પુછે છે,

મેં કહ્યું: “એનેઉતારવી એ કાંઈ મુશ્કેલ નથી. એ ખાતે સાંધી ખુસાંદરી કરવાની હેતુ તો.....” આવર કોટ કહે: “ક્યાં જવાના હો?”—અહીંયા છંપરાના રોશને ઉતારવાને છું.” આવર કોટ કહે: “આ સાહેબ! એ તમે શું કહો છો? અગાડી આવો એવું કાંઈ રાજ રાજ નજરે પડે છે કે?”—મેં કહ્યું: પણ મુશ્કેલી એ છે કે મારી પાસે તો ત્યાં સુધીનીજ દીપીટ છે. બીજા પૈસા નથી.” આવર કોટ કહે: “મારી દીપીટ પણ ત્યાં સુધીનીજ છે.” આવર કોટ કહ્યું.

પણ જરૂરી કામ છે, પણ પછીથી સાથે જવાને કશુક થયો એ દાલતો જાને દીપીટ

કઈ આજે માટે તો રાત્રીજ નોંધતું હતું, કે કેલ્સે પણ રીતે એના બધા રૂપીઆ ખરચાઈ ગય પછી મજા બતાવું. મેં કહ્યું, અરે, આ રાત્રે એટલજ છે; મેં માદી માદી આવરતોને ઉતારી છે એવાર કોટ કહે “સાચું” કહો છો તો તો પછી ધીસ નાઇસ ધીંગ રથેર! હા! હા! હા!” મેં કહ્યું “આપ જુઓ તો ખરા કે એને સાથે લગને ઉતારું છું” કે નહિ.”

એ એક વખત માટે જવાનાની ગાંઠીની પાસે જવાની બરૂર પડી. પોતે પણ મારી સાથેજ ઉતર્યા, ને એકરાર તો બારીમાં મો પાલવાની પણ કોશીશ કરી. આવરકોટ કહે: અરે! આપે તો મગજ કથો: તમે તો વાત કરી આજ્યા ને અમારી સાથે તો કંઈએ વાત કરાવી નહિ.” મેં કહ્યું: “જરા રંગ અમગળ હો ઉતાવળી બાહ્ય હીક નહિ. એમાં ખરાબી ચાપ, અને જે વધારે હાથ પગ ફેલાવીએ તો ખાસગાં ખાવાં પડે.” આવરકોટ કહે: “એ શું કહો છો? મને ગારવા વાળો કોણ છે? હું કાંઈ જેવો તેવો ગાણુસ નથી.”

મેં કહ્યું “હીક, તારે તો આપ જાણો ને આપણું કામ જાણે માટે શું લેવા દેવા છે.” આવરકોટ:—અરે? આપ એટલામાં નારાજ થઈ ગયા કે? હુનો વાધારણ વાત કહું છું” મેં કહ્યું:—“આપની પાસે કેટલા રૂપીઆ છે.” આવરકોટ કહે:—“પુછવાયું કંઈ કામ” મેં:—“અમથોજ પુછુ છું.” હવે આઠ રૂપીઆ છે” મેં કહ્યું. “બસ! આટલા ઉપર આટલું બધું જોર! એટલામાં શું થશે. જાણે આપ? આઠ રૂપીઆતે કાંઈ દિસા-ખસાજ નહિ? એમાં તો જે કરી એ તે ચાપ.” મેં કહ્યું કોઈ સારાની સાથે આપને અચ્છગ પડ્યો નહિ હાથ? નહિ તો ખર્ચનો અદાજ માસગ પડે અરે મીઆં! એવા સાગલામાંતો હવેનો ગલત્ર થઈ જાય આવરકોટ—“હમે તો હવેનો રૂપીઆ સામા કઢાયા છે.” મેં કહ્યું:—, અરે કેવી રીતે

તે શુ ? વાર તો મને સાફ સાફ આપની મ-
તલમ કહી દો, કે તેવી રીતે કામ શરૂ થાય.”

“ માફ કરજો હવે આપે દુનિયા જોઇ
નથી. ”

‘ અથી જ મેં પુછ્યું. ’ આવરકોટ-
કહે:—

“ સાંભળો સ.હે પ ? એકલા કંઈ રીતે
કયા સ્ટેશન ઉતરવાના છે ? હા, હા, હા !
આ લયલાને ફાસલાવી ઉતારીને એકલા ઢોરી
આલ્યા અવાજ, એ કહે તમે ધણા વૃદ્ધ છે
તમારી તદબીર તો પહેલા નજાની ” મેં કહ્યું
“ આ આવરકોટ તમે એજ કમાઈમાથી
જતાઓ હશે. ’ પછુ તેણે કંઈ ઉતાર દીધા
નહિ. “ સારા ખાનસાનાના ધરતી આપે
ધણી વખત સહેલ કરી હશે; મેં કહ્યું

આવરોટ— ‘ હા શું વાત કરો છો
સાહેબ ! એમાં તે શું વીસાન છે. મેં જોયું
કે હવે આને વધારે કહેવામાં લાગ નથી એ
ચેતી જશે તો મજા જતી રહેમે મેં એયુ ‘ હું
‘ તો આપણું દીક જોઈ રહ્યો હતો, અને તપ-
સતો હતો, કે આપ કાચા તો નથી પણ પછેલા
વાળી તદબીર તો તમે મને ખુબ સમજાવી
હવે તો પેખાર છે, એજ સુદીમાથી આપને
છ માસનો ખર્ચ નીકળી જશે વાર જે રૂપીઆ
જલ્દી કદાકો પુછ પાછ પછી કંઈ બીજા
સ્ટેશન ઉપર હું આમ તેમ ફરીને પાછો આ-
વ્યો. ” કહો શું કહીકત છે, ” આવરકોટ એમ
પુછ્યું “ ચડ કલાસમા એક સુદી સ્ત્રીને મે
હાથ પર લીધી છે. હગણાજ જે રૂપીઆ આપો
આવ્યો છું, બીજા સ્ટેશન ઉપર હું તેને તેની
સાથે બેસારીશ પછી એ તેને ટગપર લાવશે
પછુ તેને માટે દેવદાની ટીકટ જોઈએ. જે
રૂપીઆ બીજા આજા મયા હવે બકી ચાર-પા
પછી તે વૃદ્ધને જોવાને ઉતર્યો. મેં કહ્યું કે,
“ કાર્ય પીટયું તમે બગાડી નાખશે. તમને
જોઈનેજ વૃદ્ધ બડકી જશે. ખમરદાર ! ”

અના પછી હું તો કામળી આઢીને
સુઇ ગયો, પછુ આવરકોટ સરદીમાં હેરાન

ચતો હતો. વારે વારે તે ઉતરતો હતો, પણ
નીની સાહેબ સુઇ ગયા હતાં, તેથી બીયારો
તેને જોવાને પણ શક્તિમાન થયો નહિ.

ભટની સ્ટેશને ઉતરી સર્વને જોઈ પાછો
આવીને જોડો આવરકોટ શુધ રહ્યો હતો, તેણે
ચમકીને પુછ્યું શું થીકત છે. ? મેં કહ્યું
“ સર્વ થીક છે અને વૃદ્ધને જોવું સીખ્યું હતું
તેવું જ ક્યું છે. ” શું ? શું ? શું ? તેની પાસે
માત્ર ગોરખપુરનીજ ટીકટ છે પણ વૃદ્ધ એ
તેને લખતો આનવા રજ કરી છે. ગાડી લખતો
દીસના પાંચ વાગે પહોંચશે, ત્યાં પછી સું પૂછવું
ધણું હેલો છે. ત્યાં ગોઠવણુ પણ કરી નાંખીયું
અને રાત વેચવાનો પણ ફાવશે. પછી તેને
છોડી નાસી અજણુ કે પતોજ નહિ. વાડ ! વાડ
વાડ ! પણ હવે જઈને લખનો સુધીની ત્રણ
ટીકટ લઈ આવે તમારે ન જોઈએ તો ન લાવશે
પછુ મારી ન લુલશે. ” આ ! રૂપીઆ ક્યાં છે ?
હા એટલા માટેજ વરનાર પુછતો હતો—સોનાની
ચંદી હાથમાં આવેલી કડી જશે. ” ગોરખપુર
સુધીમા તો રિંટી તથા ચરમા પાંચ કપીઆમાં
વેચાવી દીધા બધા રૂપીઆની ટીકટ ખરીદાવી
અને ટીકટ લઈને છુપી રીતે નાંખી દીધી એની
પાંચ એક પૈસા પણ ન રહેતા. દીધા આજો
દિવસ એને જુઓ રાખ્યો પણ આપણે તો
ખાઈ લીધું. વખત જોઈને મેં ગાડીને કહી
દીધું. “ કે આ આઢી સોનાપુરથી આવે છે
ટીકટ માત્ર છપરે સુધીની છે, પણ લખનો
ઉતરવાનો છે ” લખનો સ્ટેશન ઉપર હું
જતાનાને ડોળીમાં ઉતારવા લાગ્યો. એટલામાં
આવરકોટ ભુએ મરેલા જોવા થઈ રહ્યો હતો,
છનાં હોડતો હોડતો આવી પહોંચ્યો, અને મારો
ખભો ટુકડી રહેવા લાગ્યો, “ વાહરે દોરતદાર
ક્યાં જાયો છો ? મેં કહ્યું. “ મારે ઘેર સામાન
અને આ ટેળી પણ ત્યાંજ ” આવરકોટ કહ્યું:—
“ એ કેડી રીતે ! ” અરે એમાં એવું તેવું
શું છે ? એ તો મારી સ્ત્રી છે. “ શું, શું, શું
એના અહેરનો રંગ એકદમ ઉડી ગયો મોઝું
રીકડું પડી ગયું. જલ તાળવે ચોટી ગઈ

મેં કહ્યું. “આપ તો રાત્રી હો? પણ હું તો દીપ્તિ વિના લાગ્યાર છું. એટલે રાત્રી છપરાના રોશને ઉતારવુંજ પડશે. બાળ પંચા પણ નથી, કે અ.ગળા બધા માટેની દિફ્ટ ખરીદી શકું.”

આવર કોટ કહે: “પણ એની તો તથાસ દેરા કે એ નાથ છે ક્યાં?” મેં કહ્યું. “વખતે ગોરખપુર જવાની દશે પછી તો કેલુ ગયો.”

આવર કોટ કહે—આત્રો હું. તમને દીપ્તિ ખરીદી આપું.” એટલું કહીને તેણે ખીરકાં માંથી દમ રૂપીઆ કચારીને બતાવ્યા. પહેલાં તો મેં બહું કહ્યું કે મારે એથી કીને મારી પોતાની એના સબંધ યોડીવારને માટે તોડવો હીકે લાગ્યો. આવર કોટ કહે: “એની સાથે કાંઈ મરડ પણ છે કે?” મેં કહ્યું: “ખજર નહિ પણ રંગ દંડની તો એ એટલીજ માલમ પડે છે આવર કોટ કહે: “અદાદા ત્યારે શું બધું આશ રહ્યું છે? કોરત? શને કાંઈ પણ તદ્દાં રૂપી રસપીને ઉતારવીજ નોંધ્યો.” હવે જુઓ? એના ધૂંધીથી એની દલાલી કરાગ અઝાય છે અને ઉતારવની સલાહ પુછે છે,

મેં કહ્યું: “એને ઉતારવી એ કાંઈ મુશ્કેલ નથી. જો મારે લાંબી મુસાફરી કરવાની હોત, તો.....” આવર કોટ કહે: “ક્યાં જવાના છે?”—અહીંયા છપરાના રોશને ઉતારવાનો છું.” આવર કોટ કહે: “ઓ સાહેબ! એ તમે શું કહો છો? અગાડી ચાલો એવું કાંઈ રોજ રોજ નજરે પડે છે કે?”—મેં કહ્યું: “પણ મુશ્કેલી એ છે કે મારી પાસે તો ત્યાં સુધીનીજ દીપ્તિ છે. બીજા પંચા નથી.” આવર કોટ કહે: “મારી દીપ્તિ પણ ત્યાં સુધીનીજ છે.” આવર કોટ કહે.

પણ જ જરૂરી કામ છે, પણ પછીથી સાથે જવાને કશુંક થયો એ દોષતો જતને દીફ્ટ

કંઈ આગ્યો મારે તો કાટલુંજ નોંધવું હતું, કે કોઈ પણ રીતે એના બધા રૂપીઆ ખરચાઈ નાથ પછી મજા બતાવું. મેં કહ્યું. “અરે, આ રાત્રે આવર કોટ છે? મેં મોટી મોટી આવરોને ઉતારી છે. આવર કોટ ‘કહે’ સાચું કહો છો તો તો પછી ધીસ માઇલ થીજ રથોર! હા! હા! હા!” મેં કહ્યું. “આપ જુએ તો ખરા કે એને સાથે લાંબે ઉતારું છું કે નહિ.”

જો એક વખત મારે જનાનાની ગાદીની પાસે જવાની જરૂર પડી. પોતે પણ મારી સાથેજ ઉતર્યા, ને એકવાર તો બારીમાં મોં ધાલવાની પણ કોશીશ કરી. આવરકોટ કહે: “અરે! આપે તો ગમ્ય અર્થો: તમે તો વાંત કરી આવ્યા ને અમારી સાથે તો કંઈજ વાત કરાવી નહિ.” મેં કહ્યું: “જરા રંગ જામવા દો. ઉતારવની બાઈ હીક નહિ. એમાં ખરાબી યાંપ, અને જે રૂપરે હાથ પગ ફેલાવીએ તો ખાસમાં ખાવાં પડે.” આવરકોટ કહે: “એ શું કહો છો! મને મારવા ત્રાજો કોણ છે? હું કાંઈ જેવો તેવો ચાલુસ નથી.”

મેં કહ્યું “હીક, ત્યારે તો આપ જલો ને આપનું કામ જલો મારે શું લેવા દેવા છે.” આવરકોટ—અરે? આપ એટલામાં નારાજ થઈ ગયા કે? હુંને તાધારણ વાંત કહું છું મેં કહ્યું:—“આપની પાસે કેટલા રૂપીઆ છે.” આવરકોટ કહે:—“પુછવાનું. કંઈ કામ.” મેં:—“અમથોજ પુછું છું.” હવે આટલે રૂપીઆ છે” મેં કહ્યું. “બસ! આટલા ઉપર અટકું જાઉં જોર! એટલામાં શું થશે. બાપરે આપ? આટલે રૂપીઆતે કાંઈ દિસા જમાજ નહિ? એમાં તો જે કરી એ તે ચાલ.” મેં કહ્યું કાંઈ સારાની સાથે અપને પ્રસંગ પડ્યો નહિ હાથ? નહિ તો ખર્ચનો અંદાજ માલમ પડે અરે મીઝા! એક સામજામાંતો હમરો ગતત થઈ નાથ આવરકોટ—“હમે તો હમરો રૂપીઆ સામ કાલ્યા છે.” મેં કહ્યું:—અરે જીવી રીત

તે શુ ? વાઝ તો મને સારૂ સારૂ આપતી મ
તનજ કહી દે, કે તેવી રીતે કાન સારૂ ચાપ
" માફ કરજો હજી આપે દુનિયા ભેષ
નથી "

‘ એથી જ મેં પુછ્યું ’ એવરકોટ
કહે:—

“ સાંભળો સહેલ ! એકના કષ્ટ રીતે
કના રોટલા ઉતારવાના છે. ૧ હા, હા, હા !
આ લખનાને ફેરવતાવી ઉતારીને એકલા છેડી
ચાપ્યા અવાય, એ કહેા તમે ધણા રૂઢ છે
તમારી તદ્દમીર તો પહેલા નજ તી ’ મેં કહ્યું
“ આ એવરકોટ તમે એજ કમાલમાંથી
ખનાઓ દર્શો ’ પણ તેણે માથ ઉતાર દીધા
નહિ “ સાગ ખાનદાનોના ધરની આપે
ધણી વખત સહેન કરી હશે મેં કહ્યું

એવરકોટ— ‘ શું શું વાત કરો છો
સાહેબ ! એમા તે શું વીસાત છે મેં એવું
કે હવે આને વધાર કહેવામા લાસ નથી એ
ચેતી જશે તો મજા જતી રહેમે મેં એવું કહ્યું
તો આપણું દીન એક રહેતો હતો, અને તન-
સતો હતો, કે આપ કાચા તો તથી પણ ધણે
વાળી તદ્દમીર તો તમે મને ખુબ જમગની
હવે તો પોનાર છે, એ જ સુઝીમાંથી આપને
જ માસનો ખર્ચ નીકળી જતો જાણે રૂપીઆ
જદી કહાડે પુછ પાછ પછી કહે જી ન
રોશન ઉપર હું આમ તેમ કરીને પાછો આ
વો ” કહેા શું હકીકત છે, ” એવરકોટ એમ
પુછ્યું “ યડ કલાસમા એક જુદી સ્ત્રીને મેં
હાથ પર લીધી છે હમણાજ બે રૂપીઆ આપો
આપે છું, ખીજા રોશન ઉપર હું તેને તેની
સાથે એસારીશ પછી એ તેને ઢગપર લાવશે
પણ તેને માટે દેવદાની ગીટ એકએ બે
રૂપીઆ ખીજા એાછા થયા હવે બધી ચાર રૂા
પછી તે વૃદ્ધને એવાને ઉતરે મેં કહ્યું કે
“ કાંત્ય પીટ્યુ તમે બગાડી નાખશે તમને
એકનેજ વૃદ્ધ લાડી જશે ખચરદાર ! ”

એના પગે હું તો કામળી એાડીને
સુધ ગયો, પણ એવરકોટ સરદીમા હેરાન

થયો હતો વારે વાર તે ઉતરતો હતો, પણ
નીની સાહેબ સુધ ગય હતા તેથી બીયારો
નેને એવાને પણ શકિતમાન થયો નહિ

લખની રોશને ઉતરી સર્વને ભેષ પાછો
આરીને ગેઠા એવરકોટ શુધ રહ્યો હતો, તેણે
ચમકોને પુછ્યું શું હકીકત છે ? મેં કહ્યું
સર્વ ઠીક છે અને વૃદ્ધો એવું કીખ પુછ્યું
તેવું જ મુંડુ શું પુછ્યું ? શું પુછ્યું ? તેની પામે
માત્ર ગોરખપુરનીજ ટીકાં છે પણ વૃદ્ધ એ
તેને લખનો ન્યાનવાર કરી છે. ગાડી લખને
દીસ ૧૫ પાગવાગે પહોંચશે, ત્યાં પગે સુ પૂછ્યું
ધણા દેહલા છે તમા ગોઠવણ પણ કરી નાખીશું
અને રાત વેચવાનો પણ ફાવશે પછી તેને
છોડી ાસી જઇશ કે પ તોજ નહિ વડ ! વાદ
વાદ ! પણ હવે જમને લખનો સુધીની તથ
ડી ૧૮ નજ આવે તમારે ન એકએ તો ન લાવશો
પણ મારી ન જુનશો આ ! રૂપી ૧૫ કયા છે ?
હા એટલા નાંદેજ વરવાર પુછીને હતો—સોનાની
ચત્રી કાચમા આવેલી કેવી જશે ” ગોરખપુર
સુધીમા તો નિગી તથા ચરમા પાચ કપીઅ મા
વેચાવી દીધા બધા કપીઆની ટીકાં ખરીદાવી
અને ટીકાં રાંધને છુડી રીતે નાખી દીધી એની
પામે એક પેમા પણ ન રહેત. દીધા આપો
દિસ એને લુખો રાખ્યો પણ આપણે તો
ખાંધ લીધું વખત એકને મેં માર્ડને કહી
દીડુ “ કે આ આદમી સોનાપુરથી આવે છે
ડીકાં માત્ર છપે સુધીની છે, પણ લખને
ઉતરવાનો છે ’ લખને રોશન ઉપર હું
જનાનાને રોળીમા ઉતરવા લાગ્યો એટલામા
એવરકોટ લુખે મરેલા જેવો ચત્ર રહેતો હતો,
છના દોડતો દોડતો આવી પહોંચ્યો, અને મારો
ખવો જેમી રહેવા લાગ્યો, “ વાહરે દોરતદાર
કયા જાઓ છો ? મેં કહ્યું “ મારે ધર આમાન
અને આડે મી પણ ત્યાંજ ” એવરકોટ કહ્યું—
“ એ કેવી રીતે ? ” અરે એમા એવું તેવું
શું છે ? એ તો મારી સ્ત્રી છે, શું, શું, શું
અના ચહરાનો રંગ એકએ ઉડી ગયો મોઢું
રીકડું પડી ગયું હા તાળવે એાડી ગઈ

એટલામાં ટીટીટ કલેક્ટરે આવીને એને ઘેરી લીધા મેં એકને અલગ બોલાવી તેના હાથમાં બે રૂપીઆ આપી કહ્યું કે એનો આવરકોટ લીલામ થાય તો રીક. "

વાત વાંતમાં ટીટીટ કલેક્ટરે આવરકોટ ઉતરાવ્યો, અને લીલામ કરી દીધા; અને બધું એકસેસ ફેરમાં લઇ લીધું, હું તેની પાસે ગયો અને છુટીને સલામ કરીને કહ્યું. " બાણુ સાહેબ આપનાથી સુસાદરીમાં બહુ આનંદ થશે, માટે હું આપને બહુ ધન્યવાદ આપું છું. જો આપ એને મળતા પછી સંખતા હો તો તો મહાનપર

પધારજો. રીક હવે હું રજા લઉં છું, બંદગી" શરમથી તંદન બે કામ થઇ ગયો જેમના તેમ-હિમો રહ્યો નીચી નજરે જોઇ-રહ્યો હું તો ત્યાંથી ચાલી નીકળ્યો, પણ મને એ વાતની ચિંતા હંલુ સુધી થાય છે કે આવરકોટ વિના એની રાત કેમ જતી હશે ? અને પૈસા વગર પાછો કેમ કરી ગયો હશે ખરે ! મને તેમ પણ બાણુસાહેબને ખીચારી તીરાધાર અમળાએને દુદ્દેશા કરીને છોડી કેનાનો લેતીજો મળી ગયો.

અનુવાદક—અગડમઅગડમ.

લાજના ખોટા ખ્યાલ.

લેખક—રવ. સૌ. વિજયાલક્ષ્મી ત્રિવેદી—લાવનગર.

જૂના વિચારના સ્ત્રી પુરૂષો ખાલી બગડાટ કરી મુકે છે કે " સ્ત્રીઓને છુટ નહિ જોઈએ, સ્ત્રીઓએ બહાર ફરવું નહિ; બાગમળીએ કે મેળાવડામાં સ્ત્રીઓએ જવું નહિ, લખવું નહિ, વાંચવું નહિ, જહેર રીતે મેળાવડામાં કે કન્યા-શાળામાં ગાવું નહિ, લાજ તો કાઢવીજ જોઈએ ! આ શું થોડો અન્યાય !—ને તેમની થોડી ગરમગળુતી ?

શું આપણી સ્ત્રીઓ છુટથી નાતજાતના પુરૂષોનાં સંસર્ગમાં આવીને નથી બોલતી ? બગીચામાં ફરવાને બદલે હમ્મેશાં મંદીરના ઉંમરામાં મરદાના ધંકડા વચ્ચે નથી દોડતી ? મેળાવડાને બદલે જોડેલી બેસી આઠ દશ જણી રોવા કુટવા ને મસે ભેગી-થઇ નાંદા કુથલી નથી કરતી ? લખવા વાંચવાના કરતાં વાતોના ચડસથી પુરૂષોમાં પ્રસિધ્ધ નથી થતી—સાંર કુટવા માટે કે કટાણાં માટે પ્રતિષ્ઠા નથી માનતી ? કન્યાશાળા કે મહિલા સમાજના મેળાવડાને બદલે ગરબો કાઢીને નવરાતમાં કે બીજા દીવસોએ પુરૂષોની મેદની વચ્ચે ગરબીઓ નથી ગાતી—અને કુટલીક નાતોમાં તો ઉપર કાંકરા પડે તોયે નિર્લજ્જ ગરબીઓમાં લાગ નથી લેતી ? સર બજારે લગ્ન પ્રસંગે નથી જાતી—કે મરણને મશે ઉધાડી છાતો સુધી નથી કુટતી ?

લાજ કાઢ્યા વગરના સુધારામાં જટલી અનીતિ છે તેટલી અગર-તેથી વધારે શું લાજનાં ધુમટામાં નથી હોતી ? જઈ, સસરા, કષ્ટ, માંમોજી ઇત્યાદિ અનેક મરદો લાજ હોય છે, તથાપિ "જનાનાની બીબીઓ" ની માફક અનીતિ-નો કાળો કાપ નથી શું ? છે જ, લોકો નજરે ભુલે છે—ન્યાં ત્યાં સાંભળે છે ! સુધારા કરતાં કુધારાની લાજમાં અનીતિ વિશેષ છે. "સુંદરી સુખોધ."

વર્તમાનકાળમાં શિક્ષાનું મહત્વ.

પ્ર

આત્મ દેશોમાં જેવા પ્રકારનો કેળવણીનો પ્રચાર થયે છે તેનો યથાર્થ અનુભવ જે ભારતવાસીઓ તે દેશોમાં પેતાની યેજ ગયા હોય છે તેમને માય છે દરેક સ્વપ્ન દેશ બીજા દેશ કરતાં વિદ્યોત્તરિમાં વધવાનો પ્રયત્ન કરી રહ્યો છે. એક દેશનો વિદ્યાર્થી બીજા દેશમાં શરવાને જાય છે, ત્યાંથી કેળવણીનું નીરક્ષણ કરે છે, અને તેવીજ આમતો પેતાના દેશમાં જારી કરવાની એટલે કરે છે અભિવૃદ્ધિના કાલ પછી સ્વપ્નદેશની કેળવણી કરી રીને સાચે છે તેવી જાણી રહેલી છે કે જે દેશમાં પુસ્તકોથી મળે છે. જે સોડો પેતાની પુસ્તકોનો સમય પરદેશગમનમાં વ્યતીત કરીને ત્યાંથી મળેલા અનુભવનું વીગતવાર પુસ્તક લખી પેતાના સ્વદેશી અધ્યાપકો અને વિદ્યાર્થીઓને સંભળાવે છે, તેવા સોડોની સંખ્યા વધતી જાય છે.

આવા સ્વપ્નદેશોમાં પ્રતિદિન નવી નવી પાઠ્યક્રમો ઉપડે છે. વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા વધતી જાય છે, અને દળને રૂપીયા કેળવણીની પાછળ ખર્ચાય છે. આમ જોઈને સ્વભાવીક રીતે એવો પ્રશ્ન ઉઠે છે કે આખર આ ઉન્નતિનું ફળ શું છે ? ઉપરોક્ત સ્વપ્ન દેશોની ખર્ચાત કેમ દિન પ્રતિદિન નવો નવો સ્વાંગ ધારણ કરે છે ? એવી કપી સુકિત છે કે જેથી એ દેશોમાં દળને શ્રી પુરુષો વિદ્યાર્થી પેતાનું જીવન અર્પણ કરવાને હિતચક્ર યત્ન છે ? એવો નિર્દોષ છે કે જેવી રીતે દરેક મનુષ્યને પેતાના શરિરની રક્ષાને માટે જોઈએ અને વાંની ની ની ની છે તેવી-

રીતે જાનો નીતને માટે એ વાતની પણ આવશ્યકતા છે કે મણુસ પેતાની ભાષામાં લખી વાંચી શકે અને હીસાબ રાખી શકે આને પ્રારંભિક શિક્ષા કહે છે. જે માણુસ પેતાની ભાષામાં લખી વાંચી જાણી નથી, તેનું જીવન ઘટ્ટા છે. જે બાળકને માતા-પિતા કેળવણી આપી શકે નહિ, તેવાની કેળવણીનો ભાર નાજ અને જન સમાજ પર છે. આ સિંધાંત ધણું ઉદય માલી છે. દેશ ઉપર એનો મહાપ્રભાવ પડે છે. આપણા દેશમાં ઘણું સુત્રી દળને મનુષ્ય એમ માને છે કે સમાજનો એક વિશેષ ભાગ વિદ્યા પ્રાપ્ત કરવાનો અધિકારી છે, અને કાલ ભાગ નથી પણ તે દેશોમાં તે દરેક શ્રી પુરુષ, પેતાનું સ્વપ્ન-પેતાના અધિકારને સમજે છે, તેઓ જાણે છે કે કેળવણી પ્રાપ્ત કરવાને દરેકને અધિકાર છે પછી તે રંકે રાય-કે રાગ હોય મ્યુનીસીપલિટી અને ડિસ્ટ્રિક્ટ બોર્ડ જે કરે છે તેથી વધુ, પેતાની દરમાં શાળાઓ બોલવાને તેઓ યત્ન કરે છે.

દેશના બાળકને ત્યાંના સોડો સમાજની પુણ સમજે છે. દેશનું પ્રત્યેક બાળક પછી તે ધનવાન હોય કે ગરીબ હોય પણ તે સમાજનું એક અંગ છે તેઓ એમ સમજે છે કે જેવા પ્રકરનું વર્તન આપણે એમની સાથે કરી શકે તેવા પ્રકારની જાતિ ભવિષ્યમાં યશે કારણ કે તે આજે બાળક છે તેજ થેડા વખતમાં મોટા માણુસ થશે. અનેક-માનપો પેતાનું સર્વધન બાળકોની કેળવણીની પાછળ વ્યતીત કરે છે. ચીને થેડું ખાદ્ય, આદાં કપડાં પહેતીને, પેતાનો નિર્નાદ કરે છે. પણ બાળકોની કેળવણીમાં જાતે, પણ ક્યારે પડવા દેતા નથી ! આદા ! ભારત-વર્ષનું કેવું દુર્ભાગ ! આપણાં માનપો બાળકોને કેળવણી આપવાના યતા અર્થ માટે કેટલા બધા જીમ બરાડા પાડે છે, અને માત્ર પેતાનું

નહિ' કિંતુ તાતિને એક ભોજન આપવા પાછળ
જેઠવણે તે કરતાં વધુ પૈસા ખર્ચે છે—પછી
બસે સ્વચ્છ હાથે કુરતી કરતાં હોય !

જેની રીતે ધણીક માણસો સ્વતંત્રીન
હોય છે તેવી રીતે ધણી બાળકો માખાપ
વગરનાં અનાયબ હોય છે. પાશ્વર્ય દેશોમાં નિઃસં-
તાન પુરૂષો અંતઃ પામ્યાને માટે સાળો રૂપિયા
ખરચીને પાઠશાળાઓ ઉઘડાવે છે અને તે
એટલે સુધી કે કસાય કોષ્ટે અરિયાવીતાં (કુમારી)
અથવા વિંધવા સ્ત્રીને સંતાન પ્રાપ્તી થય તો
તેવાં બાળકોનાં પાઠશાળાઓ અને શિક્ષણની
અવરજ્યા કરવાને પશુ કરચે એ સ્થપાયેલી છે
નિઘાનાં મંદિરની સાથે સંબંધ રાખવાવાળાં
ગ્રામીણો સિદ્ધાંતો છે અને તે જનસમાજમાં
મારી રીતે પ્રખ્યાત છે પહેલું એક થોડી ધણી
બાળકો પ્રાપ્ત કરવાનો હક દરેક સ્ત્રી પુરૂષને છે
પછી તેની સામાજિક અવરજ્યા એ તેવી હોય
જે એક દેશનાં બાળક અને બાળકીઓ
પ્રતિનું ધન છે. એમની રક્ષા કરવી એમનું
પાલણપોષણ કરવું અને એમનાં શિક્ષણનો
અર્થ કરવો તે માતા—પિતા અને શાસન
નાં, અને સમાજનો ધર્મ છે.

ગામેમાં શાળાઓ, અધમ શ્રેણીના લેકીને
માટે શાળાઓ, હાઈસ્કૂલમાં અભ્યાસીને
માટે શાળાઓ, નવી વયના રૂઢિઓને માટે
શાળાઓ એવા પ્રકારની શાળાઓનું નિર્માણ તત્ત-
માન કાળની સમ્પત્તિની વિશેષતા છે. પ્રારંભિક
શિક્ષાના પ્રચારને માટે કાંઈક બનાવવું છે
જેટલાક દેશોમાં કેક બાળક છ સત વર્ષની
ઉંમરનો થવા પછી ઘરમાં વગર લણે રહી
ચકનો નથી. જો રહે તો તેના બાળને દંડ થાય
છે અથવા તો જા સમૂહ તેમનો વીરરકાર
કરે છે.

જો લેકી દિવસે મળુરી કરે છે તેમને માટે
સાંજે અથવા રાત્રે શિખાડાની ગેરવચ્ચ કર-
વામાં આવે છે આંધળાં, બહેરાં, અને દુર્ગાં

બાળકોને માટે શાળાઓ ઉઘાડવામાં આવે છે,
આંધળાઓના અભ્યાસને માટેના અહોરો મોટા
અને ઉપસાવેલા હોય છે. હાથથી તે અહોરો
શોધી કઢાડીને આંધળા વિદ્યાર્થીઓ લણે છે અને
તેઓ દેશની વિશ્વશાસ્ત્રીનિર્મિત કરે છે મુંગા
વિદ્યાર્થીઓને પ્રચારતથી શિક્ષણ આપવામાં
આવે છે. આવા મુંગા અને આંધળા વિદ્યાર્થી-
ઓમાં પણ અનેક પ્રતિભાશાળી પુરૂષો થયા છે.

આ તો પ્રારંભિક શિક્ષણની અવરજ્યા યથા
માણસને બધારે પોતાની માતૃ ભાષામાં લખ-
વાનું અને વાંચવાનું, અને હિસાબ રાખવાનું
આપવી એવું ત્યાર પછી, તેને કેવા પ્રકારના
શિક્ષણની આગરચકના છે તે વિચાર થાય છે
જે તે ધનવાન હોય અને યુદ્ધશાસ્ત્રીનું અવ-
સોધન કરવા અદાતો હોય તો એને માટે વિશ્વ-
વિદ્યાલયો (Universities) ખુલ્લા છે.
જો તે પોતાના નિર્વોદને માટે ધનપ્રાપ્ત કર-
વાની ઇચ્છા રાખતો હોય તો જે રાજ્યગરમાં
તેનું મન હાલે તેનું શિક્ષણ તેને આપવાને
નિર્વાજ છે. શૌર્ય રાષ્ટ્રીય (શિષ્ટ લેખન પ્રણાલી)
ટાઈપી લખવાની પદ્ધતિ, સુધાર, લવાર,
ઈત્યાદિ અને પ્રકારના કાર્યો શાળાઓમાં શિષ્ય-
વવામાં આવે છે.

જો કોઈ માણસને પ્રારંભિક શિક્ષણ સારી
રીતે મળી નવ્ય છે તો તેને વિદ્યાપ્રાપ્તિને
એમ્બલિન પ્રારંભિક શિક્ષણ થાય છે. તે નિર્ણયક
અને નિર્ણયક વાતોને માનતો નથી. સંસારની
જેટલી ઘટના છે તે દરેકનું કારણ બંધાય
સિદ્ધાંત એને સંતોષ થતો નથી. તેનામાં વિચાર
કરવાની શક્તિનો વધારો થાય છે આપણા
દેશમાં જો કેઈ પ્રકારની પ્રાકૃતિક ઘટનાનું
કારણ કોઈને માલમ ન હોય તો તેને એમ
સમજાવવામાં આવે છે કે તે તો જૂનું પ્રેત
ઇત્યાદિ કરતું છે, આગર તો પ્રાચીન અમ-
તકાર છે, પણ ઉપરોક્ત દેશોમાં જેવી કેળવણી
પામેટા માણસો, મજુરો, ગામના લેકી અને
એવાજ સુધારણા લોકોને વિદ્યાન શાસ્ત્રન

ગૃહતત્વોને સરળ કરીને સમજાવવું એ પોતાનું
દર્તવ્ય માને છે તેનો પ્રયત્ન ત્યાં વિશ્વવિદ્યાલયો
કરે છે મોટા મોટા વિદ્વાનો, મેંજસ્ટ્રેટર્નની
સહાયતાપડે સાધારણ જનસમૂહને દેશ-આપામાં
ધણી કંઈક કંઈક વાનો, પોતાના બાપ્પાનોને
અનુકુળ બનવી સમજાવે છે. એવાં બાપ્પાનોના
વિષય “બાપ્પા” “ગૃહ” “દાય” “આંખો”
“સ્નાયુ” હતાદિ હોય છે એ બાપ્પાનોનું
ફળ દેશ પર ધણું અદ્ભૂત થાય છે. ત્યાંના
લોકોને જૂત—જેતરી કંપા કહી શકાયવાળા એ
અસંભવીત છે એવાં બાપ્પાનો સંભાળવાને
કોઈ કોઈ વાર મોટાં વિદ્વાનો પણ આવે છે.
ધારો કે એક માણસ દર્શન શાસ્ત્રમાં વિદ્વાન
છે પરંતુ વિજ્ઞાન—શાસ્ત્રના પ્રયોગો અભ્યાસ
કરવાનો એને વખત ન રહે. એના લોકો
પણ આવ્ય બાપ્પાનોનાં આવીને વિજ્ઞાનશાસ્ત્રનાં
તત્વોનો અભ્યાસ કરે છે વર્તમાન કાળની
શિક્ષાનું આ પણ એક સિધ્ધાંત છે કે દરેક
વિદ્વાનને એક વિષયનું તો સંપૂર્ણ જ્ઞાન હો-
વું જ જોઈએ, પણ તે સાથે અન્ય વિષયોનું
પણ થોડું જ્ઞાન આવશ્યક છે એક શાસ્ત્રને
સંબંધ બીજા શાસ્ત્રથી છે. આપણા દેશની
માફક માત્ર બે દરજ્જા બેઠકો એટલે વિદ્વાન થયા,
એમ ત્યાંના લોક નથી સમજતા. બાકારણ
વગર અદિત્યનું, સાદિત્ય વિના ઇતિહાસનું જ્ઞાન
અધૂરું ગણાય છે.

વર્તમાન કાળની શિક્ષામાં એક વધુ વિ-
શેષના છે આજકાલ શાળાઓમાં ‘અભ્યાસ
કરવા વિદ્યાર્થીઓ માં બનીવતાનો બાપ ઉત્પન્ન
થાય છે તે પોતાના દેશની દયાનો વિચાર
કરે છે અને દેશમાં સુધારાની ચગવણ કરે છે.
એવું કાંઈ કાંઈ છે. ઇતિહાસ, ભૂગોળ,
અને વિજ્ઞાનનું શિક્ષણ એના વિચારોના ક્ષિતિ-
જને—દ્રવ્યજ્ઞાનને—વિસ્તૃત કરી દે છે. અન્વેષણ
કરવાની શક્તિ તેનામાં ઉત્પન્ન કરી દે છે,
યાદ રાખો કે, કેટલા દેશમાં કેટલા પ્રકારની
ભૂમિ કુટ્ટો હોય છે અથવા કેટલા પ્રકારનો
મિથ્યા વિશ્વાસ દેનારું ગુહ્યો હોય છે. આજ-
કાળના વિદ્વાનો અન્ય દેશોની અવસ્થાનો સુ-
ઠાપણો કરીને અથવા આ દેશોના પ્રાચીન
ઇતિહાસની શોધ ઓળ કરીને તરત જાણે છે
છે. કે નાવી ટેવો અને વિશ્વાસ ખરાબ છે.
શિક્ષણની આ વિશ્વજાળનાનો પ્રભાવ સમજ
રાજનિતિ હોગ ધધા સર્વ પર પડે છે. ચીનમાં
અશીષન કુર્યનનો ઘટના જાય છે. જાપાન
સસારન અગ્રગણ્ય દેશ તરીકે મન્ય છે, અને
પુણ્યસ્તી ભારતભૂમિમાં પણ જનગૃહિતાં જે
કાંઈક દેશોના ગણાય છે તે બધા શિક્ષણનો જ
પ્રભાવ છે.

અનુવાદક રમણલાલ નાનાલાલ શાહ
મુ. પટોડરા બાગવાડા.

+ “સરસ્વતી” નામના હિંદી માસિકમાં સમગ્રગણ્ય મિત્રના એક હિંદી લેખ
પ્રતી રજૂ કરવા આવે,

હિંદી

ડૉક્ટર—“ જુઓ આ બચ્ચાને રોજ ૧૧ એકજ ગાયનું કુધ આપ્યા
કરે ? ”

મા—“ પણ ડૉક્ટર સાહેબ તે એટલું કુધ કેવી રીતે પચાવી સકશે ? ”

(३१०)

सुभाष १८१५

नेपोलियन प्रोनापार्ट

या

रीनाटस डे नापल "नेपोलियन" का ओरि पार्ट

ગનીમત જાન કરા મિલ બપડને કે
જુદાઈ કી ધડી સરપર ખડી દય. ”

કુસરેને નેદાયત ખંદાઈ પેશાની^{૧૨} સુરકુરાને^{૧૩} કુચી જવાન દિયા બેશક દોસ્ત
ઓલફેડ સમ દય—

અમ તો જાતે હવે મયકહેવસ અમીર
ફિર મિયેજે અગર ખુદા લાયા.

જનાબે મન^{૧૪} બદેદશી તો એવી દોઆ દય કેદ ફિર બદ્દ આનખિલે. ઔર
ખસી તરેદ દિનરાત અથશે અશારતકી બઝૂખ^{૧૫} આશરતા હો. ”

હેનરીને જવાબ દિયા — “ કય અલસસખા^{૧૬} સખ અપની રેશમેન્દકી રૂખસત
હેલી જાએજે કામિન^{૧૭} પાંચ સાલ તક રેદને સેદને કા દુન્નેફાક^{૧૮} હુયા, ઔર ફિર
કય તરેદ સે જુદા હોનેકા કલક^{૧૯} મેરે દિલપર નહો, કરકે કયા મઅને^{૨૦} ? ”

ઓલફેડ— “ અરે મિયા અમ કુચુવ^{૨૧} બાતોકા ક્રિક છોડો ઔર બહારે વકત^{૨૨}
કો રેખો, ક્યો કેદ રહા દય ઔર કરકે નહીં સમજા ? સુનો ।

• તિયાર બાદ કે: અપ્યામે ગમ ન ખવાહદ માંદ

સુની નમાનદ સુની^{૨૩} નીઝ હમ ન ખવાહદ માંદ^{૨૪}

ગરમેકે: ૧૦ મેઝમાન ૧૪ ને ખુશી ખુશી જમહાએ નાદિર શરામે નાખસી બરબર કર
અપને દોસ્તો કે પેશી નકર કરકે કહા—કે ” સો કુખમેવતન^{૨૫} હમ દીએ દેમ વ
શુખઅત^{૨૬} કે નામ પર મિસ્મિલાહ^{૨૭} કરકે મેઝ જામ નોશ કીચપે (ગસાસ હાથમે
૨૮ મુરકુરાતે કુવે) વફનાહ^{૨૯} હમ વકત તો પેદ શીઅર હસમે હાલ હો રહા દય—

દીદ કે કાબિલ નહો કિયુ મેહફિલે રિદાન આબ

કુખતરે રઝ^{૩૦} કે લિયે દય જોદ મેં પપમાન^{૩૧} આબ^{૩૨}

હેન્રી— “ તો કુચ આપ કહે સખ કુરત દય ”

ઓલફેડ— (મેઝમાનમે) “ તુમતો કુરખદીએ કરકે મિરદાકર^{૩૩} હો, હોનહાર
બિરવાકે ચિકને ચિકને પાત^{૩૪} ગ્યારહર^{૩૫} બરસકી ઉમરી, જબ તુમ આએ હો ”

ઓલફેડ ધડી તક કેદને પાયા યા કે જાત કાટકર મેઝમાનને કહા “ અરે બાખ
ગારહ કહા, દસહી બરસ કા તો યા— ”

ઓલફેડ— “ હા દસ સાલકી ઉમરમે જબ તુમ આએયે તો જગો—જદલ લકાખ
મિહાખ કા ખસતરેદ ક્રિક કરતે યે, જયસે કાખ અચ્છા ખાસ: તખરખ બંદરે^{૩૬} જવાન
સિપાહી કરતા દય ખુદા જાને બીસ બરસ તક તો તુમ કચ્છ ઔર કે ઔ દી
હો અચ્છેમે ”

હેન્રીને હસકર કહા— “ ખુદાકે રઝૂસે હમ તુમ સખ કર્નલ હોગે, ગબરાતે
કિયુ હો ? ”

૧ ખુશતા કપાળે, ૨ હસ્તે ચહેરે, ૩ પીડુ, ૪ મારા સાહેબ, ૫ જલસો, ૬ મળદકામાં,
૭ પુરેપુરા, ૮ ખસુજ, ૯ રંજ, ૧૦ અથ, ૧૧ નકામી, ૧૨ વખતની ખુબી ક શરાબ લાવે
કે રજના દીવસો નહી રહે આપુ નયી રશૂ, એવુ પણ નહી રહે^૩ ૧૩ મતલબકે, ૧૪ વખમાન,
૧૫ સ્વેદસા પ્રેમ, ૧૬ બહાદુરી, ૧૭ ખુદાના નામ સાથે ૧૮ ખુદાની કસમ,
૨૧ કાખલા ૩૫, ૨૨ અગ્યા, ૨૩ અનુભવી.

“ અરે મુવા જુસખા જુહા પાંદે મારે ત્યાં તારો જન્મ આપી મને દુઃખી છોડી છે અરે મારા કુળનું નામ ‘કુખેલુ’ છે પીડીયા પછર અવતર્યો હોત તો ‘પણ કામ આવત જનેતા ઉપર હાય ઉઠાવતા તારા હાય પણ કુખતા નથી હાય આજ તારો આપ જવતા હોય તો તને દીકરા વીનાજ ચઢાવી લેત અફસોસ દીકરા મેં તને આ પાણી પોષીને મોટો કર્યો તે આમ મારે ખાવાને માટે કે— એક ડોસી રકતાં રકનાં બોલી ”

ત્યારે સેવકને જણાવ્યું કે— પેલા વોહરજી વાત કરતા તેજ આ જુસખા અને ૨૬૨૬ નીરજો ડોસી છે.

“ સાલી રોકે મુડી દુડી હોતી હે તો કે ક્યું નહીં દેવી! શા નહીં તો મારે ગણું ગા ” એમ કહી તે આપડી ડોસીની તે કાચના નીચામા અકચુર થયેલા જુસખાએ ગેલગી પકડી ત્યાં તો આજી જાણના પાડોશીઆ દોડી આવ્યા અને ૨૬૨૬નીરજા ડોસીને ઊઠાવી સખાને શ. ખુ આપી ત્યાંથી વીદાય કર્યો,

આ તમાસો જોઈ સેવકને ખડુ લાગી આવ્યું તેથી આજ કાલના કુપરેલા આવા રીપા સિપાઈ જુવાનીવાળોની જીંદગીને પ્રતિષ્ઠા આપતો ઘેર જઈ પકોળેથી જ્યાં જન્મને માટે બધા રાહ જોઈ રહ્યા હતા. હું તો મીને તરનજ (મારા નાકડ વાંકે માટે) હાયમાં સ્ટીક લઈ બહાર નીકળ્યો. બજારમાં થઈ અખડુલા તાઈની હોટલ પાસે આવ્યો ત્યાં લોભના ૬૬ જામેસો જોયો હું પણ ત્યાં અંટકી પડ્યો પાંચ સાત સિપાઈ તથા બે ચાર મેમજી તેમજ ખીજા કેટલાક માણસો હોટલની અંદર પુરશીઆ નાખી બેઠા બેઠા મોટેથી કંકક થઈ કરતા જણાયા હું પણ અંદર ગયો તો અંત પણ પેલા જુસખા જુગારી ઉપર મારી દ્રષ્ટી પડી તે હાયમાં ઇદના માટે જુટ તથા દરજીને ત્યાંથી પેતાના છુગા લઈને બેઠો હતો તેવામાં ફરીથી એક જામદારે કહ્યું.

“ આસમાનમે ગુનાર હોનેસે મહા ચાંદ દીખા નહીં હે મંચર ગાંધુર ગામમે ચાંદ દીખનેકા તાર આપો હે સખા મહાં છી કલજ ઇદ હોની ચાદાયે.

તેને જુસખા જુગારીએ ટેકા આપ્યો “ હા યાર હેમને ડોસીકું માર કુટકે ચે જુટ કપડે લીધે હે આર ઇદકે લીધે હેમને આખા પગાર આર પાંચ રૂપીયે જમાદે ખર્ચે કીયે હે સખા કલજ ઇદ હોવે તો ” ઠીક હા જામદાર જરૂર આપ કહતે હો. ઇસ મવાશીકે કલજ ઇદ હોની ચાદાયે પને ચે મેમર્નલોઈ માનેગે જખેને યાર ” ઇંક ઉજવવાની અધીરાઈથી જુસખા જુગારી બોલ્યો.

“ મેમજી હીનમે કુશ કરે ચરેકે મુજબ જો કાલે થીની હોયે તો કાલે અસાં કે હીનમે કુશ વાંધો આપ ” આસમાંથી રોક નાંખના મેમજી મહાવતાના જવાબ આપ્યો.

“ યાર ચરેક તો આખી બાલતી હે કે અપને ગાંધી ચાંદ નહીં દેખાતો કુશરે ગાંધી તાર આપા તો બજા ઉસપે હમાન લાકર ઇદ કરે જાહિલ જુરુએ ઇદ જલદી ઉજવવાના ઉરેસાથી કહ્યું ”

“ યાર તુમ યું ” કાંકી જીદ મત કરો મંચર મોલવી અંખડુલ રહીમ કે જો બડે આંદાહે વો અખી નમાઝ કે વાસતે થાંસિ નીકસે જે તો ઇનકુ મસલા પુછ કે મસલત કરે નીકામી મગજ મારીસે કમા નહાં હોગા એકે ચરેક ના પાળકે મીયાં એ કહ્યું. ”

“ હી ઘાલ ખરી આપ દીજ થીલું ખરે કે જીનમેયી પાંદે રરતો મીને ” આસમાંથી કાઠાએ કહ્યું.

તેટલામાં તો મોલવી અંખડુર રહીમ કાશા મીરી ત્યાંથી પસાર થયા અને તેમને ઇદની જીંદગીનીવેડા લાવવા મસલત પુછવામાં આવ્યો.

“ કેવો સાહેબો યક તારપેજ જરોમા જાના મંચુર નહીં હે ચરેક સાદના બાલતી હે

મગર અરુછે મઝદગ દે પાળ'દ પચિં વકતકી
ખીગર કઝા નમઝ ગુનરતે હો વૈસે ચાર
આદમીચીંજી ગવાદીસે જ્ય ખત મીસે તો
ઉસપે પકીનલાના મુનાસીયહે મગર તારપે
કુછબી યકીન લા નહીં શકતે સૈયિ દરોં કે
કબી કાઠ હી-દુ યા શીયા મહઝવવાસેને
મચકરી કી હો તો કીતના ખુરા હોવે વારતે
હદીસતો ના બોલતી હે મગર એરે મુનનેમે
આપા હે કે યહાં કે જામે મસજીદ પેશખ
મામપે ગવાદી સાયકા ખત આપા હે જો
યે વાતમે કુછ વલુદ હોવે તો કલજ ધંદ
હોતી ચાર્યે. ”

આવી રીતે મોલવી આહેરે અબોધીને
જાંબાણુથી મસલાનો બખાન કરી સમજાવી
નમઝ પચવા પસાપન થયા.

“ હો મુસે ખાપે મોલવીને મસલાદીયા
યાર હદીસતો સારે દીમાયત કરતી હે કે
તાર આર ખત મુનકે ઉસપર અમલ કરના
જયજ હે મગર મોલવી જાજતો જો દે રાજ
મુક્તમે ખાનેકા મીસે ઉસ વાસતે એસી હદીસ
મુના તે શીરતે હે તોજા તોજા એસે મોલવી
કી હદીસતો. હમ તો કલજ ધંદ કરસેગે.
દેખા હમને યે ખડે ખડે સખ કપડે હમારે
ડખલ સીલાઇ દે કે સીલાયે હે તો સજ ખર્ચ
હમારે શીર પડને દેજે કયા પાનીમે ડાલ દેજે
જો કલ ધંદ ન હોયે તો હમારા સખ હમ
મહેતત ખરખાદ એરે ગુલામ લાઝીમ જેસા
હોવે નહીં નહીં યાર હમ તો કલજ
ધંદ કરેગે. ”

નીસાની ધુનમા અને જુવાનીના મઝમાં
કપ રાખવાના સગેમરમરના ટેગલ ઉપર
ધોડા ભારી ટેગલતોડી પાડતાં જુસખ જોયો.

“ હજો વીનને સાલા જુગારી જાહેલ
દરૂડીયા ઇબલીસ દીન ધડીજ ધંદ કરને તો
કે કેર ઝટકા મારે તો દીનમે નહીં ખીયારે
હોટલ પારેજો ટેગલ કુરેલધ બછ વીછ ”
એક મે નજો ગુસ્તામાં આપી હોટલવારને તુક-
જાન થતો જોઇ પોતાની લગણી દર્શાવતા કહ્યું.

“ હે ” જાસે હમકો માલી દેતા હે એમ
હદી ખીયારા ગરીમ મેમજી ઉપર ડટકો
ખમ્બો. ”

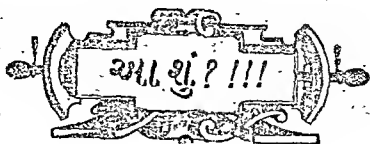
જોત જોતામાં ઇદની જીદ એ રમખાણુ
રૂપ ધારણ કયું આપી હોટલ લોહી લોહાણ
યજ ગઈ હોટલના કીમતી ફરનીયરના
કુચા ઉડી ગયા અને પોલીસની સીટીના
સુસવાટાએ તો મારા કાન પથુ પહેકારી
દીખા ચોડીવારમાં દોજદાર, જમાદાર, દવાબદાર
તથા ફોલસ્ટેચસી વીગેરે આવી પહોંચ્યા અને
જુસખ જુગારીને જાપાણી માંડ માંડ પોલીસ
રેસન ઉપર લઇ ગયા જ્યાં તેને ખુન મેપી
પાક જમાડવામાં આવ્યો.

ખીજે દીવમે ધંદ નથી થવાથી બંધા
છરખામી લતામાં ધુમધડાકા યજ રહ્યા છે પથુ
આપણા જુસકા જુગારીનું ૧૨ સખ અને
મોઠમાં ગરકાવ થયેલું જણાય છે તે આપડી
મોલી બટાક ફફડનનીરસાથી ધંદ જોવા
પનોતા દહાડે ધુનતી જુગાઇ સદન યજ
રાકી નહીં.

ગ્રીય વાંચનાર ખરેખર ઘાના પુરેષાએ
કહેયું છે કે—

“ હોર કહોર થાય પથુ માવતર કમાવ-
તર થતા નથી ” આ ડોશીનું હેયું ભરાઇ
આખું આ પરે તે એક જામીન લઇ ચલુનરા
ઉપર ગઈ અને જુસખાને જામીન ઉપર
છેડવી ઘેર લવી ખુશીથી દંદ ઉઠવી
ધંદ દ ઉપર ખુતબો ખતમ યજ રહ્યા
જાદ કું ઘેર આવતો દનો ત્યારે ‘ અલાઉ-
દીનનો અખાડો ’ કે જે જુગાર રમવાના
કામમાં આવે છે ત્યાં ‘ જોકે યાર નવો
અંદર વીગેરે અચાજ મારા કાન ઉપર પડ્યો
હું જરાક નજીક ગયો તો પના પીસાતા
જેયાં અને તેમાં અગ્રેપર આપણા જુસખ
જુગારીને જોયો તેનું માયું ઉપાડું દંડું.
પગ ખુલા દતા અને એક પહેરન બ રમતો
જોવામાં આવ્યો એટલે મને જણાયું કે
આપણા પચારના લીધેલા તુજાં ડકા પંજનમાં
ગમાવેલા છે. સેખ. ”

અખડુસાખાન છુદુખાન—પેરખંદર.

(લેખક—ચંદ્રમણિ જ્યોત્સના.)

મનહર.

પિંગાળના પાઠગણ આઠનો ન ઠાઠ બાલુ
 ઝડને ઝમક તે શું બાલુ ન જરાયરે
 કવિતાના નવ રસ સરસ કોવિદ કહે
 પણ તે ન મારાથી સહજ સમજાયરે
 વળી અલંકાર એકસોને આઠ કવિતાના
 તેનું પણ નથી મને જ્ઞાન ઉર મળેરે
 કહે “ચંદ્રમણિ” પણ પરમ પુરુષ તણી
 પૂરે પૂરી કૃપા વડે કવિતા કરાયરે ૧
 જૂઓ જૂઓ નીચ કામકરનારી નારીઓના
 કરમાંય તુલસીની માળા દરશાય છે
 જાળને પ્રભાળી જૂઓ મચ્છીમારના મુખેથી
 જસોદાના જાયા તણા જાપતો જપાય છે
 નીચ લંગીજાને લીલ જુઓ દાડતાડીત,
 ગોવિંદના ગાંધ ગાંધ યુગ દાય છે
 કહે “ચંદ્રમણિ” ત્યારે અનાચાર ઉંચમાંય
 એક પછી એક દેતો ડોકીયું દેખાય છે ૨
 ખાતરના પાઠનાર જાનર જવાને શીખ્યા
 પાતરની જાત તે સુપાતર પેખાય છે
 ગાતર પશુઓ તણાં કાપતા કસાઈ તેના
 દીલમાંય દયા કેંક દ્રવતી દેખાય છે
 નાતરનો ચાલ જેની ન્યાતમાં છે છતાં પણ
 નાય નિપાત થતાં હુયા વીચે હાય છે
 કહે “ચંદ્રમણિ” ત્યારે અનાચાર ઉંચમાંય
 એક પછી એક દેતો ડોકીયું દેખાય છે. ૩
 વ્યભીચાર હલકી વરણમાં વીથેય હતો
 કમે કમે તેહ ખરે ? કમી થતો જાય છે
 છલને કપટ જૂક જૂકોને વેપાર જેને
 તેને મુખે રૂપ કેવલ ઉચરાય છે

અલક્ષ આદોગવાનો ધરથી અભ્યાસ જેને
 તેહ સત્ત ગુણી ખાજ ખાઈ યુગ થાય છે
 કહે “ચંદ્રમણિ” ત્યારે અનાચાર ઉંચમાંય
 એક પછી એક દેતો ડોકીયું દેખાય છે. ૪
 ઉત્તમ વંરણ અરમક ખટ કરમ ને
 ધરમ તે સહુ માની એકા લીખ માંય છે
 સજપુત ગાય વિપ્રતણી વારે ચડનાર
 તેહ હરવ્યરનમાં વહુકેશ વીલોકાય છે
 વહુક તે શાંક મટી ખરે ! સહુકાર બન્યાં
 હુર કૃપા કરતાં ન લેશ લજવાય છે
 કહે “ચંદ્રમણિ” એમ અનાચાર ઉંચમાંય
 એક પછી એક દેતો ડોકીયું દેખાય છે. ૫
 સવાર હાં સવિતાને અર્ધ આપતા તે કામે
 આદ કાપી જઠરને આજ તો અપાય છે
 સુવાસિન ધુપ દેરા ધુપને ઠેકાણે આજ
 ચીટડના ધૂમાડાને ચાર ગણા ચાય છે
 વેડના પ્વતીને હામે આમે દેવાન ગન સુલે
 ગુડી દેર મહિરને નાટ્ય નેરા નંદય છે
 કહે “ચંદ્રમણિ” એમ અનાચાર ઉંચમાંય
 એક પછી એક દેતો ડોકીયું દેખાય છે. ૬
 કાય રાગ હાશુ થાય પાત્ર સહુ ગળી જાય
 ત્યારે તેનો કાળ કને આવેલો મહાય છે
 ભુંગન છે લાભ પણ મરામત થાય નરિ
 તો તો વેલુ વેડું પડવાનું સમજાય છે
 ખેતરમાં પાતર ન પૂરે સાડું ખેટ નહિ
 ઉતરી જાયનું તેહ અનુમાન થાય છે
 કહે “ચંદ્રમણિ” તેમ અનાચાર આગમને
 અવગતિ થાય એમાં જુઠ ન જાય છે ૭

પ્રભુ કરે તે સારા માટેજ.

આ મહાસુનને હમ્મેશાં દંઢ કરો.

(લેખક—ચંદ્રગણિ જ્યોત્સરકર.)

જે “ નિર્મોહા ” નામની નગરીને ત્રિવે નિર્મળદાસ ” કરીને એક અરૂદ ભક્ત વસતો હતો તેની આંતરવૃત્તિ કેવળ “ કેશવ ” પ્રતિજ્ઞ વળેલી હતી. “ યથા નામા તથા ગૂણા ” એ ઉપાસનામ સુનને તેણે પોતાનીકા વિશુદ્ધ કૃત્ય કર્મથી સિધ્ધ કરી આપ્યું હતું. વચન વિવાસી પુરુષ વા સ્ત્રી વ્યક્તિ તમામને તેના પર અપ્રતિમ પ્યાર હતો. પ્યાર સચે રિત્થાસ પણ તેટલોજ હતો. “ નિર્મળદાસ ” જે વચન કહેતા તેને તેણે પ્રભુ વચન ગણી પુષ્પવત્ પશુના માનથી શ્રદ્ધ કરતા. તેમની આજીવિકા માત્ર એક “ શ્રી હરિનું ” રમણ કરવામાંજ હતી. સંસારની સધળી દ્રવ્ય અનિત્ય વસ્તુ પર તેમના લક્ષ્યો તદ્દન અભાવ હતો. તેમનું લક્ષ્યો અહો તરી “ લક્ષ્મી વર ” માંજ લાગી રહેલું હતું. અર્થાત તેમના રૂવે રૂવે “ રામે રામ ” નાજ પાનિ પ્રયસિત થતો હતો. દરોદ્રિય તેમ મન શુદ્ધિને તેઓ સંયમનાર હતા ભગવદગીતામાં કહ્યા પ્રમાણે.—

જિતાત્મનઃ પ્રશાંતસ્ય પરમાત્મા સમાહિતઃ ।
શીતોષ્ણ સુખદુઃખેષુ તથા માનાપમાનયો ॥

હાહુ, ઉત્ત, સુખ દુઃખ, માન ત્રાસ અપમાન તેમને અમાન હતું. જે પણ તે જે સ્થળે તેમનું પ્રેક્ષણ કરેવામાં આવતું તે તેમની દ્રષ્ટિ નિરંતર તાથીકના અમ ભાગ પ્રાંતજ વળેલી દ્રવ્ય હતો એવી નાંજ નિર્મળા” હતું નામાભિધાન પ્રમાણે તે પેતાના પ્રિત-

મને પ્રભુ સમાન સમજી પ્રતિદિન તેમની સ્તુત્યા કરવામાંજ મગ્ન રહેતી એટલુંજ નહિ પણ—

મનહર.

તન મન ધન પોતે મળે નીજ પ્રાણનાથ દેવ તથા દેવ દીત્ર ચહે દીક્ષારને કાશીને કેદાર હરદાર દારકાંજ આદિ અડસઠ તિરથ તે મળે દેવાદારને અષ્ટમી યોગદશીને શિવરાત્રી વૃત આદિ ભણુય તે પણ મળે પ્રિય પ્રાણાધારને દિસા મોતી માણેકને મણિ મુલ્યવાન માન સ્તિ મળે તે તમામ પાણિ અદનારને

એ રીતે બિન્ન-બિન્ન પ્રકારનાં જન તેમ તિથોનું ફળ પણ તે સ્વ મીની સેવા કરવામાંજ સમજતી અર્થાત તે આનંદી ન્નેડું કથરની ભક્તિ કરવામાંજ કાળ કમણ કરતું હતું.

સુધારત થતાં પાણુ કરવાના કાર્યથી નિવૃત્ત યત્ન દેટલાક ભાવિક ભક્તો તેમ સ્ત્રીઓ પણ સતસમે નિમિત્તે દ્રસ્તુન ભક્તના આવાસે આવતાં અને મોડી રાત મુખી ભમવદ ભજન કરી અત્યંત પાપતાં રાગાનુરાગી તેમ વિપવ-વાચના સ્ત્રી પુરુષો પણ તેટલાંજ આવી ભરતા હતાં પ્રજા ઉપરિચિત થશે કે તેવાં કંપટ સ્ત્રી પુરુષોને તેઓ આ માટે આરવા દેતા ત્ત તે દેખીતુંજ છે કે “ દુર્યોધન ” ની સસામા ‘ ધર્મરાય ’ (યુધિષ્ઠિર) ને પુછવામાં આવેલા પ્રશ્નના ઉત્તર મુજબ તેનું હૃય વિશુદ્ધ છે તે સર્વજ્ઞ વિશુદ્ધના વિશેષ છે જે વ્યક્તિ જેવા કર્મ કરે છે. ને તેવાં ફળ

“ નમ્હો ન મર્ચિયતિ સુનાતુસાર અવ-
સ્થમેવ શુકતમાન કર્વા પડે છે. આપણા
“ નિર્મળદાસ ” નું હૃદય પણ તેવું જ અમ-
લિન છે તો તેમને હરજોષ વ્યક્તિને અટકાવ
કરવાનું શું પ્રયોજન છે ? અસ્તુ.

તેમની પાઠશાળામાં એક “ લોબીદાસ ”
નામનો વણિય રહેતો હતો. કાળના મુખમાં
જવાની તૈયારી જેટલું તેવું વય થયું હતું
તાપિ માયાની મધલાસે ટુપ્પાના પુરમાં ત-
થાપો જતો હતો કવચિત કાષ્ઠ સાધુ સંત
કાલવાને પ્રયત્ન કરતા તો તેમનો કરેલો
પરિશ્રમ પત્યર પર પાણી રેકવા જેવો થતો.
તે ઘણો પ્રપંચી ને દમાળાજી હતો. ધર્મ
વ્યાખ્યાનો હતો. બિચારા અસાત માણસોથી
અનેક પ્રપંચ રચી તેણે ઘણી લક્ષ્મી ભેગી
કાઢી હતી, અને અહોરાત્રી દાપ પેસા ! દાપ
પેસા ! એજ તેના મનો વ્યાપાર હતો. કિન્તુ
બિચારો મન્યીતો નથી કે સતકર્મ સિવાય
અવધાન કાળે એમાંની ટાડી પણ સાથે
આવનાર નથી. !

મોડી રાત સુધી ચતા ભગવદ્ ભજનથી
તે હતભાગીની કર્ણેન્દ્રિય બહેર મારી જતી
અર્થાત તેની પ્રાપ્તિક વિચાર સંકલના તેમ
નિદ્રાનો ભંગ થતો જેથી તેણે આપણા “ નિર્મ-
ળદાસ ” થી પણ પ્રપંચ રચી ચેડા ધણા પૈસા
આપી તેમનું ગદ “ ચાલત્ત્વં દિવ્ય કરો ”
વેચાણ રાખી લઇ મનની પિડા મટાડી. કહેલે
એક અધ્યાત્મિકતી કૃતિમાં વધારો કાઢી.

ભકતરાજ પછી આવેલા પૈસા વડે નગરથી
સદજ દુર એક સાધારણ મકાન બંધાવી નિ-
શ્ચિત પણે તેમાં રહેવા લાગ્યા. અને ભાતિક
ભકતજનોથી અતિદિન પ્રભુ સ્તવન કરી પરમ-
નંદ માનવા લાગ્યા.

જે આનંદી ભકત ધર્મર પ્રતિ એટલા તો
શ્રદ્ધાળુ હતા કે એક વખત તેમને ૧૦૫ ડીઝી
સુધી જવર ચડેલો ત્તેજ એક ભાવિક ભકતે
કહ્યું કે મહારાજા ! તાવ ધણેજ સખત છે
આજે ધર્મર રેમરણ બંધ રાખો અને કંઈક
હવા ફાડ કરો કે જે આપને આરામ થાય.

હવા ! હવા એક દિનબધુ દયાળુ પ્રભુની !
આ દરેજાજ શું યોગી હવા થાય છે ? બાપુ !
“ પ્રભુ કરે તે સારા માટે ” એમ કહી.

પદ

ગોવિંદ ગુણ ગાઇલો મન ઘેલા;
તમે યાવની વેલા વેલા
તારી કાયા હાંદર તારી કાયા
હો પડતાની પેલારે-ગોવિંદ.

કત્યાદિ એક પછી એક ભજનની-પૂજા-
વાળે આનંદ સ્થિત હુન મચાવી મુક્તા કિન્તુ
ભજન ખંડિત થવા પામતું નહિ. ગમે તેવી
સ્થિતિમાં તેમને કંઈ કહેવામાં આવતું તો
તેમના તરફથી ફક્ત ભજન કરો “ પ્રભુ કરે
તે સારા માટેજ ” એજ પ્રત્યુત્તર મળતો. આથી
ભકતોમાં તેમની મહત્વતાની વાદ વાદ બોલાતી
જ્યારે કેટલાક પ્રતિ રૂપ શ્રુત્તવા બદ
ધણેલા નિર્ભાગી છવો ભગતડો કેટલો બધો
પાખંડી—ટોંગી છે ? તાવ ચડયો છે. કાયા
કંઈ છે. શ્વાસ માતો નથી. છતાં મારો બેટો
કહે છે શું કે “ પ્રભુ કરે તે સારા માટેજ
એમાં તે પ્રભુએ શું સાચ કયું કપાળ ? એમ
લવી પરપર નિંદા. પણ કરતા. કહેા કે પાપ
રૂપ પત્યનો વધુ બોલને શીર પર ધરતા.

ભજન કાર્યથી મુકેન ચક્ર જે વખત સો
પુરવાનાં ટોળે ટોળાં સ્વશુદ્ધપ્રતિ ગમન કરતાં તે
સમય ચોર લોકોને ચોરી કરવાનો દેવાળી
તેમનું કાર્ય નિષ્ફળ નિવડતું. આથી આપણા
નિરંતર નૈષ્ઠિક ભકત “ નિર્મળદાસ ” ઉપર
તેમનાં મનમાં અતિશય દયા ઉત્પન્ન થઈ
કર્પા ઉદ્ભવ પામતાં તેમણે એક દિવસ સમય
સાધી અગ્નિ સંસ્કારથી ભકતશુદ્ધને હરિમુખ
કીધું સારા ભાગે, આનંદી જેકું અર્ણવશુદ્ધ
બચી ગયું પરંતુ શુદ્ધમાં તમામ અગ્નિદેવ
અગ્નિ પ્રકાશથી અગ્નિને રાહ થયું. ખજર
ચતાં નગર નીવ સીંચા એક પછી એક એમ
એકત્ર થતા લાગ્યાં. પ્રેમીઓ પરતાવો

કરતાં અન્યોન્ય કથવા લાગ્યાં કે ધાર્યુંજ માહું
યયું " મર્મીને ધાડ ને કસાઇને કુશળ "
એ કહેવત યોડી નથી ! ખીચારા બકતનું
કદમ ઉમથું નહીં ત્યારે પથુ—

ગમલ.

બધ્ય રેવાને મળે મેલાત જો આનંદ છે
વા જુ'પડી જૂની મળે રેવા બસે આનંદ છે
સુવા પલગો એટ સેવા શોભિતિ આનંદ છે
વા જુ'પરે સુવા મળે જો તોય ઉર આનંદ છે
રૂડી રસોઇ જો કદિ આવી મળે આનંદ છે
વા રોટલો સૂઝે મળે આરોગ્ય આનંદ છે
કે દિવ્ય વસ્ત્રાભૂષણો આવી મળે આનંદ છે
વા બરમ સર્વાંગે ભણેતે ચોળવા આનંદ છે
પુંગ કરે જો પ્રેમથી કો પુષ્પ લઇ આનંદ છે
વા જુડી ગાળોએ વધાવે તોય ઉર આનંદ છે
સ્તુતિ કરે એકે અવાજે વ્યક્તિ સૌ આનંદ છે
મા રાત દિન નિદ્રા કરે કોઇ બસે આનંદ છે
છૂટે વધાઇ પૂત્ર જન્મ્યાની કદિ આનંદ છે
વા કાળના મુખમાં પડે જઇ તોય ઉર આનંદ છે
લાભ લાગેણો કદિ આવી મળે આનંદ છે
વા દાનિ કદિ યાચે હજારોની બસે આનંદ છે
મિત્રો મળે મા'શુભથી અંકિત જો આનંદ છે
વા કોટિ રાત્રી સીર બસે ગાઝ રહે આનંદ છે
આવી મળે સૌ સુખના સાધન કદિ આનંદ છે
વા દુઃખના કુંગર પડે તૂટી બસે આનંદ છે
મા'ય તે સ્થિતિ સમાર્માં 'યોગી' ઉર આનંદ છે
દરકાર કોની એમને દરનામર્માં આનંદ છે

એ રીતે " પ્રભુ કરે તે સારા માટે " બાપુ !
બજન કરો એજ ઉદ્દગાર હર્ષાને પ્રેમ પૂર્વક
ખાલ્ય અવતા.

હજી પથુ ભતતની પૂછડી હક કયાં મોકે
છે જો ! હાથે પગે થયો તર્હપતો " પ્રભુ કરે તે
સારા માટે " ? પ્રભુએ સારું કયું શીકારાં ?
પથુ બૂલ્યો ભતતને શી જુખ ? એ ધર વધારે ધૂત-
શે ? કેટલાક અશુભ મનોમત એવી પથુ વીચાર
એણી ચલાવતા ચોર લોકો પોતીકા પ્રતિકારમાં
જરૂળ થતાં નિમગ્ન થતા.

આ હૃદય દ્રાવક ઘટનાને અવસોડી એક
અર્થ શ્રોમંત પ્રેમી ભકતના અંતઃકરણમાં પૂર
પાની લાગણી ઉભરાઇ આવી. પ્રાર્થના કરી
ભકતરાજને સ્વજીવન તેડી ગયો.

તતપથ્યતે તેમના નિવાસાર્થે પોતીકા મૃદયી
થોડેક અંતરે પોતાની પડતર જમીનમાં એક
સુશોભિત મકાન ઉભું કરવા નિમિત્ત કીધું.
કામ શરૂ થયું. પાણી આઠેક હાથ ઉડેા જતા
એક કામ કરનારને એક અદ્ભુત ચમત્કાર
દસ્ય થયો. ચમત્કાર ? લક્ષિમયી છલાછલ બરેણું
એક જુમર્સ તેના જોવામાં આવ્યું. જોતાંજ તે
ચકિત થયો. અંજાઇ ગયો. અને તતક્ષણ તે
પ્રુથાગ્યર પહેંચાડવા અર્થે દર્શયુક્ત ભકત
રાજ પાસે પહેંચી ગયો દક્ષિત નિવેદન કરી
ત્યારે પથુ ભકતરાજ તો " પ્રભુ કરે તે સારા
માટે " બાપુ ! બજન કરો એજ ઉદ્દગાર હાલવા
લાગ્યા, ભાવિક ભકત ત્યાં ઠોડી ગયો. જોતાંજ
તેની અગ્નયખીનો પાર રહ્યો નહી. અગ્નયખી
જુગર્જના દ્વાર આગળ એક વીકાળ વીપધર ફેંચ
માંડી ડોલી રહ્યો હતો. અનેકાનેક ઉપાય કરવા
છતાં પથુ તે ત્યાંથી ખસ્યો નહી. અને પુ' ઉ' ઉ'
ઉ' કરી ભપંકર પુરણા મારવા મંડ્યો. ભકત
ખીન્યો પ્રસ્તુત ઘટના ભકતરાજને નિવેદન કરવા
એક અનુચરને દોડાવ્યો. ભકતરાજ પધાર્પણમ-
ર્જના દ્વાર આગળ ગયા ત્યાં પથુ. " પ્રભુ કરે તે
સારા માટે " બાપુ ! બજન કરો. એજ ઉદ્દગાર
તેમના આનનદ્વારા નીકળતા. સાંભળનારની
કળુંદ્રિયપર આવી અચડાવા. કોણ જાણે તેમાં
શો દેવી ચમત્કાર હશે, કે તત્કાળ તે કૃષ્ણીધર
ભકતરાજને શીરસાવઘ કરી નીનિમિષમાં અદસ્ય
ચક્ર ગયો અને કયાં ગયો તે કોઇને પથુ દહી
ગત થયું નહીં ઉક્ત ચમત્કારથી અજાણ બાવીક
ભકતે આપણા " નીમંજાલસ " ભકતરાજને
સાક્ષાત પરિચય તારાયણ સમજી પોતાની
તેમ હમર કમ્બાથી વર્તમાનકાળે પ્રાપ્ત મ-
યેલી તમામ લક્ષ્મી નમ આજીજી સાથે તેમના
પાદાર્પણને વિષે પરાંપકારાર્થે જાનંદ અર્પણ
કરી. અસ્તુ !

અર્પણ થતાં લક્ષ્મિ ઉત્તેજવા માંડી શું
ઉત્તેજે ? અપુટ લક્ષ્મિ ! ત્યાં તો પછી આર-
ભેણું મકાન તૈયાર થયું. સાથેની જમીન તેના
માલીકને મોં માળ્યા રાખ, આવી વેચાણ રાખી
તેના પર એક લગ્ન મંદિર સ્થાપવામાં આવ્યું.
મોરલીધરની પ્રતિષ્ઠા કરી યજ્ઞયાગાદિ કરવામાં
આવ્યાં.

અલભોજન પણ યજ્ઞ મંદિરની લગોલગ
એક આસાધારણ મકાન ઉભું કરવામાં આવ્યું.
અને તો " આનંદ ભુવન નામનું ફેપીટલ
સોનેરી દાઢપથી શણગારેલું શુશોભીત બોર્ડ
ચોટાવ્યું. નગરની બહાર એક રિયાણ પંચિકાશ્રમ
પણ બંધાયું તે પાછળ પચિકોની સમવડ માટે
એક માતમર કુવો પણ તૈયાર થયો. સંત
સાધુના ટોળે ટોળાં આવાસ આરામકુલ મચી
રૂંદો અને આનંદ આનંદ ને આનંદનો ઉદયિ

ઉગમી રહ્યો. ભકત ગૃહને ઘેરિમલુન કરનાર
ચાર લે. કોના તેમજ આપણાં ભકતરાજ " નિ-
ર્મળદાસ " ની ક્રાંતે હવે નિંદા કરનાર નિંદાર
જનોના પણ અધ ચરમ ખુદ્દા થયાં ચરમ
ખુદ્દા થતાં તેણે આદલાદ પૂરક રાખ્યું
લગાવા અદર્શિ આનંદભુવનમાં આવવા લાગ્યા.

વાંચકજી ! તમે પ્રદરમાંથી હો. કિંવા
સંસારનો સંન્યાસ કર્યો હોય વા. સંન્યાસની
ગમે તે રિથતીમાં હો તો પણ તમારાં હૃદયને
પ્રથુત ભકતરાજના વદનાંજીથી શ્રવતા
પ્રથુ કરે તે સારા માટેજ એ સુવર્ણ ગય વાક્યમાં
સમાચોડી ગર્હિત ઉચ્ચ ભાવનાનું અધિષ્ઠાન
ખનાવી દદ અધ્યા—નિશ્ચયથી તમે તમારું
પ્રત્યેક કાર્ય કર્યું જાઓ અસ્તુ ! હેં શાન્તિ
શાન્તિ !! શાન્તિ !!

શોભાના સર્રાવિશ ચિન્હ.

રાજ મનહર.

- ૧ અક્ષુ, ૨ દંત, ૩ આમડીની, સફેદીતો સારી દોસે.
- ૪ પાંપણ, ૫ લવાં. ને ૬ કાળી, ૭ કાળીજ કહેવાય છે.
- ૮ હોઠ, ૯ ગાલ, ૧૦ હાથ, ૧૧ આંખી જોડા સરીખા,
- ૧૨ ચેશાની, ૧૩ છાતી, નિદાર, ૧૪ હોળી. પરખાય છે.
- ૧૫ માંડુ, ૧૬ નાક, ૧૭ માથું નહાવું, ૧૮ વાળ, ૧૯ હાથ ૨૦ કદ લાંબા.
- ૨૧ કાન, ૨૨ પામ, ૨૩ દાંત, ત્રણે સરખા સમાય છે.
- ૨૪ આંગળાં ને ૨૫ હોઠ, ૨૬ ગાલ, નામુડીતો જીવો તાલ,
- ૨૭ પાટલી, ૨૮ કમર, ૨૯ ચીરો, ૩૦ સાંકડાં સોદાય છે.

જેશંકર શ્રીકૃષ્ણ ભટ્ટ.

શુભમ વડોદરા-ધંટીઆણ.

હું ક્યાં છું ?

છે દરિકતું ખાંધેલ બીયા ખાન જ્યાં,
 ખુદ ઇરકનાં ખુલ ખુલ કરે છે ગાન જ્યાં.
 હીલતા તરૂં જો તાંનમાં મસ્તાન જ્યાં
 રમુછ જીગરનું આ સમય છે સ્થાન ત્યાં
 વહેતાં ઝરણના ધોધમાં પડ્યા પડે છે પ્રેમના
 પુકારતા પહાડી અવાજે જ્યાં ખુદાઇ રહેમના
 ધોર ઝાડી પહાડ મધ્યે રમ્ય રૂડું ધામ છે
 આ સમય ત્યાં હું જીગરના પંથનો વિશ્રામ છે
 મધુરાં સદા અનહદ વાજાં વાગતાં
 મંજુલ મધુરવ કણ્ઠને પ્રીય લાગતાં
 રનેહે ભર્યાં પ્રણયી જનોના વાસ જ્યાં
 રમુછ હૃદયનો આ સમય છે શ્વાસ ત્યાં
 ગગનમાંથી નાદ ગેબી જે રથજે અથડાય છે
 બ્રહ્મના ભેદી અવાજે જ્યાં સદા સંભળાય છે
 જે રથજેથી ખેચરો ખખરો જુની લઇ જાય છે
 તે રથજે રમુછ જીગર સુદ્ધ પ્રેમનાં ગીત ગાય છે
 જ્યાં જન જનાવર નીકર ને મસ્તાન છે
 પશુ પક્ષીને નિજ જાનનું જ્યાં માન છે
 જડ વસ્તુમાં રમણીયતાનું જ્ઞાન છે
 તે રથજે રમુછ જીગર મહેમાન છે
 જ્યાં ખલકની ખુબી તણા અવનવા રંગ રચાય છે
 આનંદ સાગરની મધુરી લહરીઓ અથડાય છે
 કુદરતી ગેબી ખુબીના ચુપ્ત ભેદ પમાય છે
 ત્યાં પ્રેમ પારાવારમાં ખેશી રમુછ ન્હાય છે
 (રમુછ.)

બિન માંગે મોતી મીલે માંગી મીલે ન લીક.

(પરિણામમય ઇતિહાસિક વાર્તા.)

હિલ્ડીના રાજકુળના મહામદશાહના વખતમાં એક સાહુકાર જહુ પેસાદાર હતો જે ત્યાંના સંઘળા સાહુકારોમાં આવેલાન ગણાતો હતો. પશુ આરવી બધી રોજત અને ધન હોવા છતાં એટલેતો કંજુસ હતો, કે કારણ પશુ તેનું શિષ્યપણ કરતો એના ત્યાં ફક્ત એક બ્રાહ્મણ બે રૂપીઆના માસિક પગાર પર નોકર હતો કે જે રસોઇ રાંધવા સિવાય બીજું કામકાજ પશુ કરતો તેમ રોજક લાવવા લઈ જવામાં મદદગાર થતો. એ બ્રાહ્મણની એકની એક પુત્રી કે જે માણસની દ્રવ્યતાને પાણીમાં મેળવીદે તેવી હતી. જેની ઇચ્છાનુસાર આશાના દીવાથી મરાયું ન હતું. બ્રાહ્મણને એવો વિચાર હતો, કે આ પુત્રીના પુલને કાંઈ બમર સાથે મેળવીદે, કેમકે તેની જીવગીની પુણ્યમાં આ એકજ પુત્રી હતી; પશુ એના પાસે એટલા રૂપીઆ ન હતા કે તે પોતાની મરજી મુજબ લઈ કરે. રોજ તરફનીએ એટલી પશુ આશ ન હતી કે સા બસી રૂપીઆ તે પોતાના હાથથી ઉધાર આપીને એને મદદ કરે; તેથી તેણે પોતાના મનમાં વિચાર કર્યો, કે ત્રીન્નેરીમાંથી થોડાક રૂપીઆ ઉપલક લઈ પોતાની મરજી માફક રૂગન કરે અને તે રકમ થોડી થોડી કરી ખજાનામાં પાછી મૂકી દે અને તેની કાંઈને કાનોકાન ખજાર ન પડે, તે પરથી તેણે પોતાના મનને મજબુત કરીને ખજાને બોલી હાથ નાખવાનો ઇરાદો કર્યો, કે એક ઝેરી નામ પુશકા મારતો તેની તરફ આવ્યો. બ્રાહ્મણ દહેશત આપને એમ બોલતો બોલતો પાછળ હત્યો કે “ હું સરપ-દેવતા હું ચોરીતો કરતો નથી, જવાન પુત્રીના લગન માટે આ રૂપીઆ કરજો સઉં છું, હું ખરાબ દાનતથી નથી લેતો,

જે વખત આવશે તે વખત આ બધા રૂપીઆ એમાં પાછા મૂકી દઈશ ! ” મતલબ કે બ્રાહ્મણ પર સાપની હેબત એવી છવાઈ કે આપની રાત પશુ એનાજ વિચારમાં ગૂંથાઈ રહ્યો અને તેજ વિચારની ખ્યાલી છબીથી આજીજી કરતો કે “ કન્યાના વિવાહ માટે જરૂર છે, અમર આપો તો જહુ કામ લાગે. ” સ્વપ્નામાં સાથે માણસરૂપમાં દેખાવ આપ્યો અને કહ્યું કે “ આ બ્રાહ્મણ એ સાચું છે, કે તું ચોર નથી પણ એ રૂપીઆ આપવાનો મને અધિકાર નથી; હું ફક્ત રખવાળની પેટ એની ચોઈ ભરું છું બધાં સુધી આ રૂપીઆના ખરા માલિકની તું રજા ન લે ત્યાં સુધી તને તેમાંથી, એક રૂપીઆ પશુ મળી શકવાનો નથી. ” બ્રાહ્મણે લાચાર થઈને કહ્યું કે “ લાલાજીતો એવા કયા સુંઠયા સરાફ છે કે બરો ચારરો રૂપીઆ મને કરજો આપશે તે પરથી તેણે જવાબ આપ્યો કે “ આ તારી ભૂલ છે ! એ લાલાજી પશુ મારી પેટે આ રૂપીઆના રખવાળજ છે ! તેને પશુ મારી પેટે એક રૂપીઆ પશુ આપવાની સત્તા નથી ! જે તને રૂપીઆ જોઈએ છે તો કાણુલના થીરાજી મોહલમાં જઈ ત્યાં ઇલાહીમ નામનું એક નાની વચન બાળક છે તેની પાસેથી તને જેટલા રૂપીઆ જોઈએ તેટલાની ચીઠી લાલાજીના નામે લખાવી લાવ, પછી ખુશીથી લેજો ! ” એવા આશ્ચર્યકારક જવાબથી બ્રાહ્મણના આશાવંત હૃદય પર પુરતો અસર થયો. તેણે સવારમાં ઉઠી મંદાબન પાસેથી ત્રણમાસની રજા લીધી અને પોતાની બહેલીપર શ્રીઓ માણસને મુકી કાણુલ તરફ રવાના થયો, હજારો મુસીબતો સહન કરતો અને સખત રસ્તા કાપતો કાપતો કાણુલ પહોંચી

શીરાજી મોહલનો શોધી કાઢ્યો જ્યાં જહુજ
ગરીબ માણસો વસતા હતા, પછી એક નાની
ગલીમાં જ્યાં જહુજો જોરથી મીયાં છજાલીમ
મીયાં છજાલીમ કરી જુમો પાડના માંડી, જેથી
એક આઠ વર્ષની વયનો બાળક આવી મળ્યો
જે ધાસ યોદીને કે લાકડાં વિણી લાવી મળુ-
રીથી પોતાનું પેટ ભરતો હતો ! તે જાણ્યું
પેલા છોકરાને ઘેર ગયે ત્યાં કેટલાક છોકરા
રમતા હતા જાણ્યો મીયાં છજાલીમને બોલાવ્યો
એટલે છજાલીમ પોતાના મિત્રો છોડી તેની
પાસે આવ્યો અને પુછ્યું " તમે કોણ છો
અને ક્યાંથી આવ્યા છો ? " જાણ્યો કહ્યું
કે " હું ગરીબ જાણ્યું દીલ્લી શહેરનો
રહેવાસી છું, મારી કન્યા જન્મન થઈ
ગઈ છે, તેના સગન માટે રૂપિયા નથી ને
માટે તમે મને ચારસો રૂપિયાની ચીટી
તમારા પોતાના મુનીમના નામ પર મહેરબાની
કરી લખી આપો તો હું જીવીશ ત્યાં સુધી
તમને બંધ થઈ આપનો રહીશ તે પરથી
બધા છોકરા ખડખડ હસી પડ્યાને બોલ્યા કે
હું મીયાં છજાલીમ દીલ્લી પતિના નામે આ
વખતે હુંમ લગો કે ચારસો અસરશીઆ
આ જાણ્યું પહેલેથી તે વખતજ ગણી આપે "
છજાલીમે કહ્યું " મહારાજ તમે બૂલ્યા છો
કામચિ નમને બોલું સમજાવું છે હું પોતે
અન પાણીને મોહતાજ છું જો કદાચ મારી
પાસે એટલી પુછ હોત તો શા માટે લાકડીઆ
વગવાની મહેતા વેગી લખી સુખી રોટલીથી
મદ પેટ ભરત " જાણ્યો કહ્યું " મીયાં
છજાલીમે જોતો હું મારી પેટે જાણું છું કે
મારા લાલાજીના કુલ માલ અને ધન તમારાજ
કે માટે હું ચીટી લીધા વગર અલીથી જરાપણ
મસગાનો નથી ! " આ સંજોગી પેલા
મહારા પાછા દરયા, ચતલખ કે જેમ તે
સાતાનો મતનગ જાહેર કરતો તેમ તે છોકરા
વધારે દસતા હતા તેમનો મરતી તોશનનો
અવાજ સંજોગી એક સમજી અને પરાપકારી
માણસ આવ્યો તેવો કહ્યું કે " આ માણસ

રૂપિયા પૈસા રાખ્યા માંગતો નથી અને ફક્ત
ચારસો રૂપિયાની ચીટી લાલાજીને નામે જોઈએ
છે વળી જોતો બધાને ખબર છે કે લાલાજીને
ત્યાં તમારી કાંઈ ચીજ નથી અને તમને
ચીટી લખતાં પણ આવડતી નથી, માટે
લાલાજીના નામ પર કોઈના સાથે ચારસો
રૂપિયાની ચીટી લખાવી લી. ની જગ્યાએ
છજાલીમનું નામ લખી આપો મુસાદરતું મન
પુરા થઈ જશે અને તમારા પાસેથી કંઈ
ખરચડું નહીં પડે ! " આ વાતને છજાલીમે
પસંદ કરી લાલાના નામ પર ચીટી લખાવી
આપી ૨ જાણ્યું તે ચીટી લઈ એટલો તો ખુશ
થયો કે જાણ્યું રામજીના નામ મળી ગઈ અને
તેના જહાસમાં છજાલીમને થોડા પૈસા આવવા
લાગ્યા પણ તેણે લીધા નહિ કેટલાક મરીના
પછી તે જાણ્યું ખજાનાની કાંડીમાં ગયો
અને રૂપિયાની કાચળી ઉપડવાનો વિચાર કીધો
કે તરતજ પેલો સાપ પાછો આવ્યો જાણ્યો
તે ચીટી તેને આપી દીધી સાપ તે કામગના
કટકને લઈ આવતો થયો જાણ્યો ચારસો
રૂપિયા વગર આવ્યે લઈ લીધા અને પોતાની
મરજી મુજબ પુનીનું લગન કર્યું, આ વાતને
દસ વરસ પિયા પછી નાદિરશાહ દિલ્લિસ્તાન
પર ચઢાઈ કરી આવ્યો અને કાબુલ, કંદહાર,
કિદુકુશની બધી લડનારી ફોજ તેના સાથે
થઈ કરનાજના નજીક જહુજ જાણ્યું યુધ્ધ થયા
જંગી મદમદ શહેર દાર ખાધી અને નાદિરશાહ
પોતાના ફતેહમદ સીપાઈઓ સાથે દિલ્લીમાં
દાખલ થયો અને સોનેરી મસજીદમાં બેસી
હતલે આમનો હુકમ આપી દીધો તથા હુટવાને
માટે શહેરના મોહલો વહેંચી આપ્યા મદમદ
ખજાલીમ સવારના દિવસમાં તેજ નસીબ
દિન મહાજનનું મકાન આવ્યું જાણ્યું
તેજ લાલાજીના મકાનના દરવાજા પર જીવથી
નિસ થઈ જોઈ હતો મદમદ છજાલીમને
જાણ્યો અને માથું ધ્રુકાની નમસ્કર કર્યો.
છજાલીમે પણ તેનું મોટું જોઈ કામચિ
અને વિચાર કરી બેલ્યો કે " હું તેજ

પ્રાણજી છે, જે મારી પાસેથી ચારસો રૂપીઆની ચંદી લખાવી લાગ્યો હતો " પ્રાણજી કહ્યું " હજુર હું તેજ છું મુજ અ જાણુને જેવીરીતે આપે ચારસો રૂપીઆ આપ્યા હતા, હવે તેવીજરીતે મને ઝાળખીને મારા જીવની પંજુ સલામતી આપો મદમદ ઇશ્વરીમે તેને જલો કર્યો અને પોતાના કરમની પંજુ મારી આપી, વળી ખખતનાના માસિકનો પતો પુછ્યો પ્રાણજી તેજ મકાનની અંદર લઇ ગયો અને લાક્ષણ જે એક ચારખાનામાં રૂપી રજા હતા તે દેખાડી દીધા મદમદ ઇશ્વરીમે મહાજનનું ડોકુ પોતાની લાજવારથી ઉડાવી દઇ ખખતા પર કમળે કીધો અને એક દળર રૂપીઆ રાડાડો તેડે પ્રાણજીને વધુ જણીયા આપે ।

Translated by
MRO N. G. Mohram
from Tutikhab.

જુજર સાહિત્યમાં નવિન

સુંદર વાર્તાઓ અને આકર્ષક
ચિત્રો સહિત પ્રગટ થનાર
સચિત્ર પેની સીરીઝ.

ચંદ્રહાર.

નિદાન લેખકોની વાર્તાઓ તથા
આકર્ષક ચિત્રો સીરીઝના આદેશને અ
ત્યુત્તમ બેટો વળી મોંત બેટો આપનાર
મિત્રમંડળ માત્ર ૧-૨-૦ જેડવા-સ
તરીકે લારનારને એક સુંદર પુસ્તક
બેટ પ્રથમ પુષ્પ પ્રખ્યાત લેખક કવી
વસન્તની કવચથી લખાવથી " પ્રેમી
પંખીકુ " અને " વસન્ત-લીલા "
નામની વાર્તાઓ અને ચાર સુંદર ચિત્રો
સાથે બહાર પડ્યું છે જે આનાની દીકરી
બીડી મંગાવી લે ।

લખો:-મેનેજર "ચંદ્રહાર"
અમેમંડી-મુરત

હા ! હા ! !

ગજલ.

તમે જે બોલ બોલો તે, વિચારો બોલોને વાંલા
વહિને જે પડ્યા જુઝ; યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
કરીને કોણથી ચારો; ઉનારી કુપમાં ઉડા
વરમ વાદી પછીયો તે; યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
કરમનો મુજોને કડકો; પુરો ખાવા કડિ યરો
પંખી બોલો સમુલો તે; યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
જાણીમાયા જુડી જમની; વખોડી રાનમાં ધાપા
પડી લજવાઈ લપટાયા; યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
મતી રુબ પ્રાપ્ત કરનારો, તજ સજસંને સાજા
ચડયા ફૂંચ ચીવે તે યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
મરો પરી પ્રેમ પરશોનો, સગી રવા દેખતા પાણી
પછી પરનાર સેતી તે યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !

જમણ જુડિત સર્ગી કીધો, ઉડાવ્યા બગલા ઉચા
કડિ જર કાદી કરને તો યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
કરી મિત્રાઈ મોલાધી; દુહીને ફાળકા બનીઆ
પછી કરી કામ બેઠા તે યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
લમારા સ્વાધને માટે લગને કામ દિલવાના
રીતી જે રોકાને તે; યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
ફરીને ચાર પાન્યા હો અદે અવતાર ઉતમ આ
છર્ગ નીજધમં સુપ્યા તે યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !
ફરી ફરીને જુઓ જમમાં; જર મુખ સતપમાં બાર
તખ્તુ જે "ચંદ્રમણિ" તેને યરો કોડિ તખ્ત હા ! હા !

ચંદ્રમણિ - જુલોરકર.

* હિમતે મરદાનહ.

અય હિમતે મરદાનહ તેરી શાન ખડી હય
પારિસ હય તું અકસીર હયનુ લાવોં જડી હય
શોહરત તેરે દરબારમેં હર વકત ખડી હય
તુ જશને સુકદૂર કે લિયે કુવ ઝડી હય
ઐઝ હાયમેં ઈકાબાલ કે અફ શી છડી હય ?
કુરઆન તેરે નામ કે ઝોર દામકે હિમત
સદ્કે તેરી બક્ષિય તેરે ઇન્આમ કે હિમત

છ પુરુષાર્થ.

હે પુરુષાની હિમત તાજી વડાઇ જારી છે, તુ પાકરગ કે તુ અકસીર છે અને તુ
લેખકથી મટેની છે વિખ્યાનિ હમેશ તારા મર્યાદા ઉમેનીજ છે, તુ સમ્બાળના
ગાવડાએને માટે કુવઝડી છે અને નમીન મારીના હાયમા તુ જાશે જાદુની સાકડી છે... ?

વહોરા કોમમાં પહેલ વહેલું અનિ ઉપયોગી
સાંસારિક અને વ્યવહારિક વિષયો ચર્ચાતું
વિદ્વતા ભર્યું પંખવાડિક પત્ર.

“ વહોરા—ઉદ્દય ”

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૨૫

નમુનો મંગાવી જોવાને ખાસ શલામણુ કરવામાં આવે છે.

અધિપતી

અબ્દુલકાદર હસનઅલી.

રાજકોટ-૫૨૧ (કાઠીયાવાડ)

વારી તેરે અદ્વ્યાલકે ઇંકરામ કે હિમ્મત
મદ્દતુ તેરે આગાઝકે અંજનમ કે હિમ્મત
તુ તિસ્તહ સળોં કે સિયે રેહમતકી ઝડી હય૨
બેડોં કે સિયે આતિશે મીનાર તુહી હય
ખેતી કે સિયે અષ્ટ્રે ગોહર ખાર તુહી હય
ઇઝ્ત કે સિયે ગરમિયે ખાઝાર તુહી હય
સાદોં કે સિયે રૈનકે દરખાર તુહી હય
ઇંસ વારતે કેહતા હું કેહ 'તુ સાલોં જડી હય'૩
કેહતે હયેં ઝમાને કે બે મશહૂર હયેં ઉસ્તાદ

હે દિમ્મત તારા નામ અને કામ ઉપર અમારા છવ ફુરજાન છે, તારી ખસિસ અને તારો ઇનામ પણ હે દિમ્મત અમે શિદા થઇએ છીએ; હે દિમ્મત તારા ફૂલો અને તારી વશાહ ઉપર અમે નિસાર થઇએ છીએ, અને વળી હે દિમ્મત તારી શરઆત અને તારા પરિણામના અમે આશક છીએ. કારણ કે તું વીચારાને માટે ખુદાઇ મેદરખાનીના ઝડો છે...૨

નવું માસિક પત્ર.

ડિટેક્ટીવ પોલીસ.

સવાનમ—હિંદુસ્તાન રૂ. ૨, આફ્રીકા રૂ. ૨

પોસ્ટેજ માફ.

આ માસિકમાં દર માસે એક બે સંપૂર્ણ અને એક ચાલુ ડિટેક્ટીવ વાર્તા આપવામાં આવે છે દુનિયાની નિરોવ પ્રજાના અને માલ અને સોનીના તરસ્યા ખાને ખરાબ ખુનીઓ, ખાંગડ વદમારો, અફસાનુન ઉઠાવશીદે, ડરામણા કાકુઓ અને ચાલાર ચોરા ઉપર "શેરને માથે સવાશેર" ની કહેવન પ્રમાણે ડિટેક્ટીવ પોલીસ કવી દેરન ભરી રીકમત અને રીંમતથી તેજાને પકડી પાડીને કેટલાકને ફાંસીની, રસીમાં કેટલાકને આન્ડામાનના ટાપુમાં (કાળા પાણીમાં) અને કેટલાકને જેલખાનનામાં આંચક મારવા મોકલી આપે છે તેને હજીની અદ્દમુત ગરીબી અને છતરને ધમકાવીનાખનારા ખનાવોથી બાપૂર કદાવીઓ વાંચવી ફાયદો વર્ધના માત્ર એ રૂબીયા કડવા કરી નાખી 'ડિટેક્ટીવ પોલીસ' મંગાવો.

આદક થવા કચ્છરાદે માત્ર એક એસ્ટમર્ડ ઉપર પોતાનું નામ કામ કેસલું સખી મોકલવાથી પહેલો અંક વી. પી. પી મોકલીશું.

લી. મેનેજર "ડિટેક્ટીવ પોલીસ" અમદેલી—કા/આવાડ.

તુનેહી કિયે આલમે ઇન્દ મેં ઇન્દ
તુનેહી સમંદર મેં હય કીં ખસ્તિયાં આખાદ
તુને હી કમર ખસ્તહ દિયા નહર પે ફરહાદ
ઐર તુહી મુસીખતમે મદદગાર ખડી હય૪
હિમ્મત ! તેરી જો ખાત હય દુનિયામે ખરી હય
તુ શુલ્ખને અફઝાલ હી એક સાખ હરી હય
તુ ઈત્તર હય તુ સુરક હય તુ મુલસરી હય
ઇકમાલ હય મુલકામ તો તુ સખ્ત પરી હય
જોગન ઠા લિયે સામને ઇંદર ખડી હય ...૫

વહાણોને માટે તુજ દીવા દાંડી છે, ખેતીને માટે તુજ મોતી વરસાવનારી વાદળી છે, માખરના બખરની તેજ પશુ તુજ છે, અને સળગ્યોને માટે દરબારની શોભા પશુ તુજ છે, પેટલા માટેજ રહેલું કે તુ માણેકમાં મરાયવી છે ...૩

દુનિયાના જે અખ્યાત વિસ્તાદો છે તેથી કહે છે કે મોધ યોગના જમનામાં તેજ ૧૫ કીધી છે, મહા સાગરોમાં તુ એજ પરતીઓ આનાદ કીવી છે અને તું એજ ફરહાદને ૩૨ ખેદના ૨૨ તૈયાર કરી દીધી, અને તુજ મુસીખતામાં મોટી મદદગાર છે...૪

જામનગરમાં ૧૦૦ વરસના જુના અને જાણીતા સુરમે ખનાવનાર

ઈપ્રાહીમજી એમ. અમીજી અત્તરવાલા.

અમારા સુરમાથી આખના હજારો દરદી સારા થયા છે.

ખરા મમીરાનો સુરમે કીમત તોલા ૧ ના રૂ. ૧૦

મુદ્દ સાચા મોતીનો સુરમે નંબર ૧ લા ની કી. રૂ. ૪

આખના દરેક જાતના દરદો જેવા કે ફુલ રતપિગાપણ ખટકો વધારે વાંચવાથી આખવું ફુખવા આવું પાણીનું વહેવું બગતરા સાથે રતાસ વીગેરે આખના, દરદોને અદ્ય સમયમાં આરામ કરે છે કુવતે બાહ્યાને વીર્ય વધેક મદન અદ્રોહય ગુટકા.

આ જોળીઓથી મમે તે કારણથી બગેલું વીર્ય અને વીર્ય બગડવાના કારણથી થયેલા દરદોને દુર કરી વીર્ય સુધારી સક્રિય આપે છે. ગોળી ૬૦ ડબી ૧ ના રૂ. ૫

૧૫લાસી વલ્લભ તેલ.

રસ્ત કિયાની ખરાબ ટેવથી તમા અયોગ્ય રીતે અને ખાતશય ઓ સબોગથી તમા પ્રમિદ પુર પોના મુદ્દ્ય અવયવની નસ નરમ પડી જાય છે. તે આ તેલ સારી રીતે ચોપડવાથી સતેજ થાય છે, અને વીર્યનો સારી રીતે રક્ષાવ થાય છે. બુટો માથુસ આ તેલનો વિપયોગ કરવાથી જીવાન જેવો થાય છે. કીમત શીશી ૧ ના રૂ. -૮-૦

ઈપ્રાહીમજી એમ. અમીજી અત્તરવાલા.

હુઝ ઓશીસ

જામનગર—(કાઠીયાવાડ)

આંચ ઓશીસ.

રાજકોટ—(કાઠીયાવાડ)

હિમ્મત ને હી પાની પે ચલાયા હય સ્ટીમર
 હિમ્મત હીને બેઠૂન ઉડાયા હય હવા પર
 હિમ્મત ને રખી મૂળમિરે ઝરતરત પનાકર
 હિમ્મત હીને ગિટીસે લિયા તેલ ખરામર

હિમ્મત હીને હલ કી હય જો ઉડતાઃ પડી હય૬
 તૈમુરકા દુન્યામે હુત્તા નામ ઈસીસે
 ઔર કાતિલે સીઝરકા બના કામ ઈસીસે
 નેપોલિયની મર ગયા ટાહરામ ઈસીસે
 ઔર નેક વિલિંગટનકા યા અંજમ ઈસીસે
 ઔર ઈસીસે દાલમખસ કી હુધ ખાત પડી હય૭

હે હિમ્મત તારી જે વત છે તે દુનિયામાં ખરી છે, તું મહેલ્લાનીયોનાં ખરીયાની
 આંક લીધી હગાલી છે, તુ અતર છે તુ કસ્તુરી છે અને તુ ખારશ્કી છે, નમીચો યુદ્ધકામ છે.
 તો તુ રાખપરી છે, અને જોડાને લઇને ઈરની સામે દબી છે. ૫
 હીમ્મતેજ પાણી ઉપર રહીમરો ચલાવ્યાં છે, હિમ્મતેજ હવા ઉપર બહુન દડાવ્યા છે.
 હીમ્મતેજ માટીમાંથી ખાખર નેલ કઢ્યું છે, અને જે યુદ્ધવશ પડી છે તે હીમ્મતેજ ઉડેલી છે.

Just published,

DIRECTORY

OF

Merchants and Manufacturers in India 1915

(Including Kathiawar state's directory)

This directory contains Inland and Foreign addresses of merchants and manufacturers in each class of goods, and various useful informations, such as, Calendars, Census of India, The world, largest cities, highest mountains, largest islands, longest rivers, Indian tariff act, Indian stamp duties, Ready reckoner, commission and interest tables, Time of all nations, Indian weights, and measures, Money of all nations post, telegram, etc., besides being the only directory of Native states and Talukdars of Kathiawar, the important district of western India.

Royal octavo size pages 540. People's edition. Rs. 3-0
 Roayal edition (Containing photo graphs of the leading chiefs and citizens of India, with superior binding and paper) Rs. 10-0 Postage extra

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.
 RAJKOT-Kathiawar.

વોહ કોન હય ઇન્સાંકો હુઈ જીસસે લિયાકોત

વોહકોન હય જો રત મે હુઈ બાઈમે ઇજી

વોહ કોન હય જો બન મે હુઈ મુજીમે શોહરત

વોહ કોન હય મજહબ હી હુઈ જીસસે ઇશાઅત

યારો વેહી હિમ્મત હય તજર જીરપે પડી હય ...૮

જીસ વક્ત હો માયુસીહી માયુસીહા આલમ

જીસ વક્ત હો રામશેર બદ્દ સરપે ખડા ગમ

૧૭ તેમુરતુ નામ જોત થીજ જગતમા પ્રકારકું અને સીઝરના ખૂનીતુ કામ પણ જોના થીજ બન્યુ. નેપોલીયની જોનાથીજ ધુમ મચી ગઈ અને વીવીંગટનતુ સાડ પરીણામ પણ જોનાથીજ મયું. અને કાવબગની પણ જોનાથીજ વાત વધી ગઈ છે.

૮ તે કોણ છે જેનાથી આકુસને લાવકાત મળી તે કોણ છે જે રણસત્રામમાં કિર્તીનું કારણ બન્યુ. તે કોણ છે જે જગતમા વિખ્યાતીતુ સાધન થયું? તે કોણ છે જેનાથી ધર્મનો પ્રચાર થયો? યાગસો જોજ હિમ્મત છે જેની તરફ લક્ષ રોવાયુ છે

કુનૈયાલાલ એન્ડ કંપનીની સર્વોત્તમ

જી
લા
ખ
ની

ગો
ખી
ચા.

આ મોળી લેવાથી પેટમાં ચુંક આવી નથી મગુ બળતુ નથી, બાળકને મળ્યું સુ જેથી અપાયછે. તેમજ સરતીછે, ધણુજ સરતીશીકેટાથી જેની તારીફ મળેતી છે.

લખો—મોલ એન્ડ.

એચ. એમ શુક્લ;—

આણંદ.

જાહેર ખબર.

મોલડોંગ એન્ડ પલાસતર

કાયર કેલ મગમાટી. ગણપતીની

માટી વાહીટકલ વીગેરે માલ અ-

મારે ત્યાંથી હમેશા મલશે બહાર-

ગમના જોરડર પર વી. પી. શી

માલ મોકલી શુ.

મેમણ અલી જુસબ.

જનરલ મરચંટ.

(કાઠીઆવાડ) ભાવનગર

હિમ્મત ને હી પાની પે ચલાયા હય રટીમર
 હિમ્મત હીને બેલૂત ઉડાયા હય હવા પર
 હિમ્મત ને રખી મૂળમિરે ઝરતરત બનાકર
 હિમ્મત હીને મિટીસે લિયા તેલ ખરામર
 હિમ્મત હીને હલ કી હય બે ઉડતાદ પડી હય૬
 તૈમુરકા દુન્યામે હવા નામ ધરીસે
 ઔર કાતિયે સીઝરકા બના કામ ઈસીસે
 નેપોલિયની મય ગયા દાહરામ ઈસીસે
 ઔર નેક ત્રિલિંગટનદા યા અંજામ ધરીસે
 ઔર ધરીસે દાલમ્મસ દી હુમ ખાત પડી હય૭

હે હિમ્મત તારી જે જાત છે તે દુનિયામાં ખરી છે. તું મહેત્તાનિયાના બંધીયાની
 એક લીલી ઝાલી છે. તું અતર છે તું ધરતી છે અને તું બોરસલી છે. નફીગો ગુલશામ છે.
 તો તું મજબૂરી છે. અને જો-જોને લઈને ઈંદરની સામે ઉભી છે. ૫
 હીમ્મતેજ પાણી ઉપર રડામરે ચલાવ્યાં છે. હિમ્મતેજ હવા ઉપર ખલુંત ઉડાવ્યા છે.
 હીમ્મતેજ માટીમાંથી જામર તેલ કઢયું છે. અને જે મુઝવણ પડી છે તે હીમ્મતેજ ઉઠેલી છે.

Just published,

DIRECTORY

OF

Merchants and Manufacturers in India 1915

(Including Kathiawar state's directory)

This directory contains Inland and Foreign addresses of merchants and manufacturers in each class of goods, and various useful informations, such as, Calendars, Census of India, The world, largest cities, highest mountains, largest islands, longest rivers, Indian tariff act, Indian stamp duties, Ready reckoner, commission and interest tables Time of all nations, Indian weights, and measures Money of all nations post, telegram, etc., besides being the only directory of Native states and Talukdars of Kathiawar, the important district of western India.

Royal octavo size pages 540. People's edition. Rs. 3-0
 Roayal edition (Containing photo graphs of the leading chiefs and citizens of India, with superior binding and paper) Rs. 10-0 Postage extra

LAXMICHAND DOSSABHAI & BROS.

RAJKOT-Kathiawar.

વોહ કૌન હય ઇન્સાંકો હુઈ જસસે સિયાકાત
 વોહકૌન હય જે રન મે હુઈ બાઈમે ઇઝ્કુન
 વોહ કૌન હય જે બન મે હુઈ મુજમે શોહરત
 વોહ કૌન હય મઝહબ દી હુઈ જસસે ઇશાઅત
 યારો યેહી હિમ્મત હય નઝર જરૂરે પડી હય ...૮
 જસ વક્ત હો માયુસીહી માયુસીહા આલમ
 જસ વક્ત હો રમશેર બઢક સરપે ખડા ગમ

૭ તેમુરતુ નામ એનાથીજ જગતમા પ્રગટયું અને સીઝરના મુનીતુ કામ પણ એના
 થીજ બન્યું. નેપોલીવની એનાથીજ હુમ મગી ગઈ અને વીવીંગટનતુ સાડ પરીણામ પણ
 એનાથીજ થયું. અને કાલબરતી પણ એનાથીજ વાત વધી ગઈ છે
 ૮ તે કોણ છે જેનાથી મારુમને લાવકાત મગી તે કોણ છે જે રજુસગ્રામમાં કિર્તીતુ
 કારણ બન્યું. તે કોણ છે જે જગતમા વિખ્યાતીતુ સાધન થયુર તે કોણ છે જેનાથી ધર્મને
 પ્રચાર થયો ? યાગેસો એજ હિમ્મત છે જેની તરફ લક્ષ દોરાયું છે

કનૈયાલાલ એન્ડ પત્નીની સર્વોત્તમ

જી
લા
બ
ની

આ જોળી સેવાથી પેટમાં ચુંક આનંદી
 નથી મળુ બળતુ નથી, બાળકને પણ સુ
 ખેથી અપાયછે. તેમજ સરતીછે, ઘણુંજ
 સરદીરીઢટાથી જેની તારીફ થએલી છે.
 લખો—મોક્ષ એન્ડ
 એચ. એમ. શુક્લ;—
 આણંદ.

બહિર ખબર.

મોલડીંગ એન્ડ પલાસતર
 ફાયર કેલ મગમાટી. ગણપતીની
 માટી વાહીટકેલ વીગેરે માલ અ-
 મારે ત્યાંથી હમેશા મલશે બહાર-
 ગામના ઓરડર પર વી. પી. થી
 માલ મોકલી શુ

મેમાણ ચાલી જુસબ.

જનરલ મરચંટ.
 (કાઠીઆપાડ) લાવનગર

જસ વક્ત નહો પાસ કોઇ મુનિસો હમદમ
 જસ વક્ત મસાએખતે કિયા નાકમે હો દમ
 ઉસ વક્ત મે હિમ્મત હી સુલયમાંકી છડી હય ...૯
 અય દુઃખમે તસલ્લી એ મુસીખતમે સહારા
 તુ બહરે હવાલીસમે દિખાતી હય કનારા
 કહતે હયે ખિરદ મંદ તુએ આખોંકા તારા
 તુલી મુએ પ્યારી હય તેરા નામ લી પ્યારા
 કહેને કે તો છોટીસી મગર ખાત ખડી હય ...૧૦

૯ જ્યારે નિરાશા અને નીરાશાનોજ સમય હોય, જે વખતે હાથમાં તલવાર લઇને દુઃખ માયા પર ઉભું હોય. જે વખતે પાસે કોઇ હીમત આપનાર કે દીલાસો આપનાર પણ નહોય અને જે વખતે મુસીખતોએ દમ નાકમાં લાવી રાખ્યું હોય તે વખતમાં પણ હીમંતજ સુલયમાં નથી છડી છે.

૧૦ હે દુઃખમાં દીલાસો હે મુસીખતમાં આશરો તુંજ તોફાનના દરીઆમાં કીનરો દેખાડે છે, જીવવાનો તને આગિતો તારો કહે છે તું પણ મને વહાલી છે અને તારું નામ પણ વહાલું છે કહેવાને તો મહાની સરખી પણ વાત મોટી છે.

ઇસલામીઓ માટે એક નાદીર તોહફો એક અજાયબ ખુશખબર.

ઈમામ મેહદીનું ઝુહુર

મજહૂર બિચિત્ર ણખતો જાણવા માટે જલદી મંગાવો રીસલાએ.

ખીશારત.

જેમાં એક મજહૂર આલીમની સફરના એકવાલો ખતાવવામાં આવ્યા છે. (૧) જુદી જુદી જગ્યાએ અને મહોટા મહોટા આલીમોની ઝુહુર વિશે અવાની આગાહીઓ (૨) કેટલાક ફારસી કોલમાઓની મુલાકાત (૩) શેખ સન્નુસીની મુલાકાત અને તેમણે આપેલી ઝુહુર વીચે ચોક્કસ ખબરો અને નાંશાનીઓ (૪) મેદ બરમથી બરપુર ખવાળો (રવનાઓ) (૫) ઝુહુરની અલામતો વગેરે (૬) આલમા સાય મજહૂર વીશે ચારતયુ. યુ' કોઇપણ ઇસલામી આ રીસલો જોયા વગર રહેશે. અલ્લી મંગાવો નહીં તો પેહેલી એડીસન તમામ ચર્ષ જવાથી સાવક આપને મેહરમ રહેવું પડે. રીસલા કટોકટ તમામ યતા તપ છે.

ખીશારત લામ ૧ સો રૂબરોટી ઉરડું ૦-૬-૦ ખીશારત લામ ૪ થો ઉરડું ય. નથી ૦-૬-૦

" " " ગુજરાતી ઉરડું ૦-૭-૦ " " ૫ થો ઉરડું ય. નથી ૦-૬-૦

" " ૩ જો ઉરડું ય. નથી ૦-૧૧-૦ જમારપ નામા ઉરડું ૦-૫-૦

આ કીતાબ હકીમ જમારપ કે જેઓ ધરાવના રહેનરાહ ગણતાસપના વજીરે આલમ હતો તેઓએ આજથી લગલગ ચાર વર્ષ પહેલાં લખેલી છે તેમાં કલામત સુધી થનારા અહેવાલ તુલુમના હીસબથી આપેલા છે.

દરકના પોષ્ટેજના અલગ બે આના પડશે.

આપને ખીશારત ગુજરાતી જાણ્યે કે ઉરડું તે જણાવું.

અખબાર આંદીસ.

સિદ્ધપુર—નોર્થ ગુજરાત.

AKHBAR OFFICE

Siddhpur—N. Gujarat.

તુ જવહરે શમશીરે સુન્નમત હય કસમ હય
 તુ મંઝરએ અફઝાલે કરામત હય કસમ હય
 તુ ગાઝએ રૂપસારે હુકુમત હય કસમ હય
 તુ બેખકને જુલમતે હય કસમ હય
 વહલાહ બહાદુર કે તુ તમગે કી કડી હય૧૧
 અખ જુલમતે કુલ્લત મે મેરે ધરઠા દિયા હો
 ઇસ વાદીયે હરતી મે મેરે સાથ સદા હો

૧૧ સોગદ છે કે તુ બહાદુરીનાં તલવારનું પાણી છે. મોગદ છે કે તુ હિતમે તમ
 મમતારોની ખેતી છે સોગદ છે કે તુ હુકુમતના ગાલોની લાલી છે સોગદ છે કે તુ જુલમના
 અધિકારની જડ ઉખાડનાર છે, ખુદાના કસમ તું બહાદુર પીદનાની કડી છે.

૧૨ હવે થાકના અધારમાં મારા ધરનો દીવો થા ! આદરનીના જગત્ત તુ હમેશ મારી
 સોખતી થા ? દરેક જગ્યાએ ખિઝરની પેઠે રસ્તે ખતાવનાર થા (તો) પછી સિકંદરના નસીબ

Dunia Hair Oil.

હુ
ની
આ
હ
ર
ઓ
ઈ
લ

આએ તેલને માટે બે મત છે જ ન હિ
 ગેગેર

ગુત દસ્તએ ચમન હે એ જુએ ફુ-યા
 હર સખ્સ કી નજર હે સુએ ફુ-યા.
 ક્યો ન મિઆતરહો દીમાએ આલમ
 હે કુમેસે પીચી હુપ જુએ ફુ-યા

પણજ દુક ટાઉમમા હિદુ પારસી અને મરાઠી કોમોમા
 એટ અવાને પરદ પરડુ તે શા મટે ? એના ગુણ મટે ! ખાલ
 વધારતુ, માથામા ચડક, ખરીજતા બાવનુ અટકાવતુ અને
 ખાલને રેશમ ભેવા કરવાના મુખ્ય ગુણો ધરાવે છે દુકત એકજ
 વખત ખરીદો, ખાતરી થશે ! કીમત ૧૨ આના પોણેજ ચાર
 વચ્ચના લોકર

એ. ઈ પાટનવાલા

વાણપાલા લેન - મુબઈ

હુ
ની
ઓ
હ
ર
ઓ
ઈ
લ

THE EASIEST WAY TO ATTAIN TO RICHES

AND

A STORE OF ADVERTISEMENT.

From Page No 1 to 34

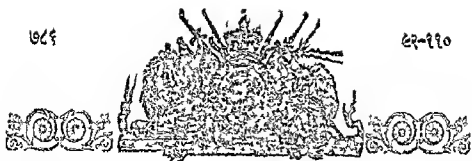
શ્રી શંતલક્ષ્મી સુરસમી

અને

સુરસમી સંકલ્પ.

પૃષ્ઠ ૧ થી ૩૪

શ્રી મંતાઈનો સરળ માર્ગ

(ભાગ ૧ લો) (પ્રથમ વિભાગ)

પ્રકરણ ૧ લું

ધન પ્રાપ્ત કરવું એ માણસની પ્રવૃત્તિ છે.

કારણ

(ઉદ્દેશ્યર)

પચસેડી સે જહાનમે નક્ષો નર્ગીન હયે
પચસાનડો તો કોડી કેબસતીનતીન હયે.

સીઓ, પુરૂષો અને બાળકો માટે માયામાં નાંખવાનું જગપ્રસિદ્ધ

પુરુષોદાર
સુકેશી હે અર આઈલ

અનિ શુભકારી હોવાથી દરેક કામમાં મારીતું થઈ પડ્યું છે, કારણ કે તે કીમતી વસાણા
જ્યોતી તે માર થાય છે, તેથી તે વસ્તુઓને ધણ જ સતે વ આપે છે. સુકેશી હેઅર જ્યોત્સ
માયામાં નાંખવાથી માણુકુમાર રહે છે મયામાય નુકુળાને રહેતો હોયતો આ જ્યોત્સ ઉપાય
છે. માયાને જોડો દુર કરી ખરી પડતા વાળને અટકાવી શુભકાર કાળા ચક્રચક્રીત
બનાવે છે એક વખત વાપરી ખતરી કરવા વિનતી કરીએ છીએ

આ તેલના ઉત્તમપાણ માટે નામંજીત ગૃહસ્થો તરફથી ઘણાં અભીપ્રાય મ
જેલા છે કીમત મોટી બાઈલીના કંઠત રૂ. ૦-૧૨-૦ પૌરેજ જુલુ મળવાના ઠેકાણાં

અનાવનાર
ધી શાસ્ત્રી દુર્ગાદીપલ વકસ
રાવર, લીમડાપોલ સામે—વડોદરા
નારન અરન મ "સુકેશી" વડોદરા }
મુબમ-ડી ૦ સીમનલાલની ટુંક
૦૦ ગ્રી-મેસ રીટ
અમદાવાદ-સા નારણદામ હોટલાલ-
[1] ૦૦ નશ દરનાન પામે

નજીલમાં પણ યુદ્ધનાં દરમાવ્યું છે કે જે એક ભાઈ
 કે બહેન નાશું બુખ્યું હોય અને તમારામાંથી કોઈ
 તેને કહીદે કે “પ્રદા તમારી ઉપર મેહેરનાની કરે
 અને તમારું કલ્યાણ થાય !” એટલું કહેના સિવાય
 એવી ચીજ જે શરિરની સંભાળ માટે ઉપયોગી છે,
 તેમાંનું કાંઈ પણ તેને ન આપે. તો તેથી શું લાભ ?”
 ખુલ્લું છે કે જ્યાં સુધી પ્રથમ ખુદ આપણી પાસે
 કાંઈ હાજર ન હોય તો આપણે કાંઈને કાંઈ પણ આપીએ જ્યાંથી ?
 પણ જ્યારે આપણે એવી ચીજ મેળવી શકીએ છીએ તો પછી
 ન મેળવવાનું શું બહાનું કરી શકીએ ! આથી સાબીત થાય છે, કે
 જેમ દુનિયાની જરૂરીયાત પુરી કરવા માટે રૂપિયા કમાવું અગત્યનું છે,
 તેમ તે એક ધાર્મિક ફરજ પણ છે.

❀ મુમતાઝઅલી હસનઅલી પાલેજવાલા, ❀

જનરલ મેનેજર
 કમીશન એજન્ટ.

ઈંદોર. (છાવણી,)

અનાજ વિગેરેના ભાવો કાગળ લખેથી જવાબ આપીશું.

શોખીના માટે.

પુશવધાઈ.

વપરાયલી દેશ પરદેશની પોષ્ટની સ્ટેમ્પ પોષ્ટ કાર્ડ તથા
 જુના સિકકાઓ અદલ બદલ કરીએ છએ.

Postal used Stamps & Coins Exchanger.

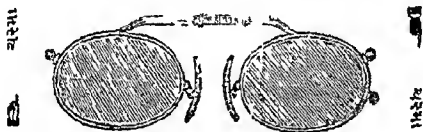
M. H. Palejwalla (એમ. એચ પાલેજવાલા)
 Palej. (Broach) [2] પાલેજ [ભરૂચ]

એમાં તો કાંઈ શક નથી કે મોહતાજ અપંગને ખેરાત આપવી એ એક ધાર્મિક દુરુષ છે ! પણ પ્રથમ ખુદ આપણે પોતે જરૂરીયાતથી ત-
વંગર થવું અને બીજાઓને ખેરાત આપવાની શક્તિ પ્રાપ્ત કરવી એ પણ
અગત્યનું છે. અને તે માટે જરૂર કરતાં વધારે દ્રવ્ય આપણી પાસે હોવુંજ
જોઈએ; તેથીજ દાંધને નૈતિક અધિકાર નથી કે પોતાને જરૂર પૂરતું કમાઈને
બેસી રહે, પણ તેથી વધારે તેને મહેનત કરવી જોઈએ !

દરેક સમજી માણસ સમજી શકે છે કે ખુદાએ તેને દુનિયામાં દાંધ
ઉપયોગી કામને માટેજ જીવન આપ્યું છે. કે જે કામ તરફ સ્વાભાવીક રીતે
તેનું મન દોરાય છે. તેજ મુજબ મહેનત કરીને તે રૂપિયા કમાઈ શકે છે.
ને કે તે દુઃખ અને આપદા જીવું જણાય છે. પણ રૂપિયા એકઠા કરવામાં
એક જાતની એવી ખુશી સમાયલી છે, કે જે ધન લેવું કરનારને અવશ્ય પ્રાપ્ત
થાય છે ! એથી આપણે એવા નિર્ણય ઉપર આવી શકતા નથી, કે એક માણસ

મેસર્સ નાનાલાલ હીંમતલાલ શાહ.

ખરા પેખાલના ચરમા વેચનાર

ખાસ વિલાયતથી મંગાવેલા પેખાલના ચરમા પેટી ઉપરથી વગર શીએ આંખ
તપાસી નંખર શીટ કરી આપવામાં આવે છે. અમારે ત્યાંથી લીધેલા ચરમાનો નંખર
ઉતરી જાયતો માત્ર એક રૂપિયા લઈ જાડલી આપવામાં આવે છે. તથા દરેક જાતની
ફેમો જેવીકે રેડિંગ ગોલ્ડ ફ્રેમ નીકલ એલ્યુમીનમ રરીલની તથા દરેક જાતની સાઇડ અને
ચરમાનું રીપેરીંગ કામ ધણાજ સસ્તાભાવે કરી આપવામાં આવે છે. તથા તે સીવાય
અમારે ત્યાં દરેક જાતની અગ્રેજ પેન્ટ-ટ દવા તથા ગ્રુસ તથા કેમીકલ્સ તથા ચાદ
તથા સેન્ટ તથા હેર ઑઇલ, સાબુ, સીગરેટ, તંબાકુ બીજેર છુટક તથા જ્યાં જ્યાં
વેચાય છે.

દે. મેસર્સ નાનાલાલ હીંમતલાલ શાહ ચરમાવાલા

[૩]

જુબીનીગાર્ડન પાસે, નજી કમાન નજી-મરોહરા.

સારસા પરેલા.

ધણા માણસો ના બાપ સુસ્તો રાખતું હું ખરું, મંડ બાન્ની દરેકે કામ કરવામાં અશક્તિ વગેરે દરેકથી પીડાય છે. સુગ લોહીના બીજાકથી સાવા દરેકો. કિતમ થાય છે, ગરલાવતી ઓઝોને પણ અચાપ છે. દોષ પણ પ્રકારનું સોધાતું દરદ મટાડે છે એવા ભયંકર દરેકો મટાડવા માટે ખાસ એવ. હમીદનું જ સાન્સા પરેલા ઘણું જ ઉપયોગી થઈ ચક્રું છે.

હોલી ચુધાક છે નથા ચામડીના રોગ, ગુસ્સા, ખીલ અને ચાંદી, નાકુર, ભૂર્ગર અને જીનો, પરમેશ્વ વિચરેતો ખાસ હંબાન.

ચોળન્સી	સોલ. કોલંટ.	ખતાવતાર.
સુગડ, કરાચી, મદ્રાસ,	દયાહીમ હસનઅલી.	એન. હમીદ ધર્મસેની કાળી.
કાનપુર.	નરનાગ-વડોદરા.	હન્ડીયા.
મોહંદસજી		
મંગાવો.		

પાતાની જરૂર કરતાં વધારે કમાય છે; માટે બીજાઓને મોહતામ થયું પડશે. ખુદાએ જમીન ને એવી નેઅમતોની ખાણ બનાવી મુકી છે, જે કદી પણ ખલાસ થવાની નથી. જો હું અને મારા કુટુંબીઓ મળીને દરરોજ ચાર કલાક કામ કરીશું તો ઘણું કરી ને અમે અમારી જરૂર પુરતું પેદા કરી શકીશું. પરંતુ જો હું તેઓ કરતાં વધારે સમય સુધી કામ કરીશ અથવા તેમના કરતાં વધારે કારીગરીથી કામ કરીશ, તો હું કેટલુંક વધારેનું કમાઈ લઉંશ. મતલબ કે રૂપિયા પેદા કરવા અગત્યના છે. અને જેટલા રૂપિયા જે રાખસ ઇચ્છે એટલા વાજબી મહેનતથી કમાઈ શકશે ! કેટલાક લોકો કલા કરે છે "દે સંસાર દુઃખનું ધર છે" અને એ તકલીફો માત્ર એજ કારણથી છે કે અમેએ (માણસોએ) આમારી જરૂરીયાત ને વગર કારણે વધારી રાખી છે એવા લોકોના મતમાં જરૂરીયાત પ્રાપ્ત કરવા અને દોલત કમાવાને માટે મહેનત કરવાથી બચવું એજુરી પ્રાપ્ત કરવાની મુળ રીત છે.

ALIBHAI SAEEDBHAI.

General Stationer BARODA.

ચોપડાઓ, ચોપડીઓ, ડાયરીઓ, નોટ બુકો, એકમરસાઈઓ
મથળી જાતના કાગળો વિલાયતી, અમદાવાદી, ફુલીસકેપ વિગેરે
તેમજ સઘળા પ્રકારની સ્ટેશનરી

***** છુટક અને જથ્થાબદ. *****

કીફાયત ભાવે, સારો માલ વેચનાર.

કાગડી અલીભાઈ સઈદભાઈ.

મોડવીના રસ્તે

વડોદરા.

[5] ધડીઆળી પાલના નાકે.

પણ જો સહેજ વિચાર કરવામાં આવે તો એવી સમજ એ નાહીરમતી ની સાખીતી છે. કેમકે જ્યારે અમારું જીવન મહેનતનું છે. અને હસ્તી કાયમ રાખવાને મહેનત કરવીજ જોઈએ છે. અનેકુદરતનો એ કાયદો છે કે એક કયા વગર જીંદગી (પંછી તે માણસની હોય, પશુ પક્ષીની હોય કે આકાશ પાન ની હોય, તે) કાયમ રહી શકતી નથી, તો મહેનતથી ખચવું એ કુદરત વિરુદ્ધ છે, અને જે કીલસુકી લોકોને નજરીયાત પ્રાપ્ત કરવાથી રોકે છે તે જાણે આજસાધની અને મુખાધની કીલસુકી છે. આ સવાલના સંબંધમાં પ્રખ્યાત લેખક જર્મીન ટેલર દર્શાવે છે કે તે, કીલસુકી જે દુનિયાનો માલ અને ધન ને એવા વિચારથી કે અહીંની થોડીજ વસ્તુઓ વધારે ઉપયોગની છે, ધિકારની નજરથી જોવાનો પાઠ ભણાવે છે, તે ઉપર સામાન્ય લોકો કરતાં સમજી લોકોએ વધારે કારણદ યવું જોઈએ. કેમકે માણસ જાતની દરરોજ શારીરિક અને વ્યવહારી રીતની સાથે રૂપિયાનો એવો પાકો સંબંધ અને અવું મજબુત નાતું છે-કે એક વિચારવંત નજર જે માણસની જીંદ-

MAHOMEDALI AJABSHAH MOTIWALA.

GERMAN SILVER MERCHANT

Lehripura Road-BARODA.

મહમદઅલી અજબશા મોતીવાલા.

મોતી (હીપ તથા રાજસ) જરમન સીલ્વર ધાર તાંબા પીત્તળના તાર પીચ પીચ તથા ચોત કામ વિગેરે છુટક તથા જથાબંધ સાલે બનાવનાર અને વેચનાર.

બહારી ખામના ઝાંડરોપર પુરતું ધ્યાન આપવામાં આવે છે.

[6] ઠે. લેહરીપુરા રોડ દુકાન નં. ૬૬૦ વડોદરા.

ખીની દરેકે સ્થિતી, ખાયા પહેરવા વિગેરે સાથે નો ખારીકાઇથી વિચાર કરે, તે એવા નિર્ણય પર આવ્યા વગર રહી શકતી નથી કે માણસની જીંદગી અને ધન એ એક બીજા પર અરસપરસ આધાર ગણે. માણસ યોગ્ય અયોગ્ય ની રીતે ધન નાં યોગ્ય વધતા ઉપચાર પર સત્તા ધરાવે છે તે અરેખર એક મહા ભારી વિદ્યા રાખે છે. કેમકે એ આપણે સમજી, ખુશીઓ જેવીકે પ્રમાણીક પાણું, ન્યાય, ઉદારતા, ખેરાત, કર કસર, આગળ ઉપર નજર, વીવેક નમતાઇ વિગેરે અને એના જેવીજ ખુશીઓ ને જેની હાજરી દાલતની હાજરી સાથેજ ચોટલી છે, ગણતરી કરીએ તો એ એક એવી વિદ્યા છે કે જેના પ્રાપ્ત કરવાથી માણસાઇની તારીફની સંપૂર્ણતા થઇ શકે છે. એટલે માણસ તેજ ખરો માણસ છે કે ને પોતાની જરૂરીયાત પ્રાપ્ત કરવાના સાંધનો પર વિચાર કરે, તે વગર જેમ માણસ કાયમ રહી શકતો નથી તેમ તેની સો-સાયટી અને તેનો વ્યવહાર પણ ટકી શકતો નથી.

❧ KASAMALI ABDULALI. ❧

General Hardware merchant.

Dealers

in all kinds of

Oil paints,

Dry &

Distemper colour

Enamel paints,

of all sorts

Also having

a Good stock of

Cuttlary. .

GENDI GATE

BARODA.

કાસમઅલી અબ્દુલઅલી

હાર્ડવેર સીમેન્ટ

કટલરી, કારોગેટ

અને આઇલ પેન્ટ વિગેરેના

જનરલ વેપારી

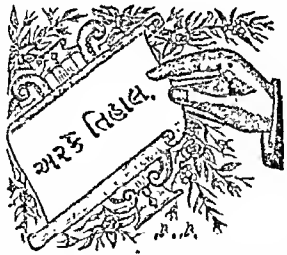
ગેડીદરવાજા—

વહોદરા.

આકાસોસ છે કે હિંદુસ્તાનમાં હજી સુધી લોકો વસ્તુ પુનઃક આ-
ગ્રેજીની સાથે રહેવા છતાં દોલતના હુનરની જુદી જુદી રીત ઉપર વિચાર
કરવાને આદર્શોયા નથી. હિંદીઓ અસલથી નસીબના સવાલને સ્વીકારે
છે. અને આ દેશના કુર્મગુરુઓ પણ હમેશ તકદીર પર રાજ અને સંતોષી
રહેવાનું શીખવતા આવ્યાછે. આદેશમાં કાંઈ માણસ ઉત્તતી કરી બંધ
એ જુદાના ફજલનો ચમત્કાર સમજવામાં આવેછે ! દરેક એવી કાશેરાને જે
માણસ ને જુદાની મહેરબાની પર ભરોસો કરવાથી રોઢે, હું વિરધ્ધ છું. પણ
એમ કહેવું કે માણસની ખુશ નસીબી અને ક્ષેત્રમંદીમાં તેના ખાબુની તાક-
તનો કાંઈ પણ ભાગ હોતોજ નથી; એ તદ્દન જુલ ભરેલું છે. અને જુલ પણ
એવી કે જેના નુકસાનો ને કાંઈ હદમાં ધેરવું મુશ્કેલ થઈ પડશે. ઓલીયર
કામોવેલ (ઇંગ્લેન્ડના રાજા)નું કહેવું ધાણું સંગીન અને અમલ કરવાને પાત્ર

[૪] જી. એન. હકીમનું જગ જાહેર અને મશહુર

ખરેખર કે તાપ તિલ્લીના કટા દુશ્મન
છે, ગમે તેવા હાથના તાપને નાશુદ કરે
છે, કમળો, પાંડુરોગ વિગેરે બધાની
જડખુશો નાશ કરે છે. ગયલી તાપત
નીજની માફક પાછી લાવે છે.

યવળી દવા કરી યાકપા હો તો આ
જોડે લખત જરૂર અજમાવવા જુલો
નહિ, ગેદદ અસરકારક છે.
કિંમત સીસી ૧ ના ફક્ત બાર આના.

જી. એન. હકીમનું પેન બામ

એટલું તો અંચરકારક છે કે ગમે તેવા માથાનો દુખાવો, અચક,
કળાતર, સંધિવા વિગેરેને ગ્રાસમાં નાશુદ કરે છે. સર્વ બામો નિરુદ્ધા નીવડ્યાં
હોયતો હમણાજ હમારી સંપત્તીદાયકી મંગાવી ખાતરી કરો. નક્કી માથાથી સાવધ
રહેજો અને નીચેનું નામ બરાબર વાંચી લેજો. આસ બનાવનાર

G. N. HAKIM. જી. એન. હકીમ. ટાવર સામે—વડોદરા.
BARODA. મુરતના એન્ટ-ક્રાલાલાજી હજતલાઈ એન્ડ કું-કલ્પીક.

છે. એ મહાન પુરૂષે એક વેળા પોતાના હાથ નીચેના સીપેલ સાલાર ને ફર-
માવ્યું હતું કે:- " બેશક જુદાપર ભરેસો કરો! પણ સાથેજ દારૂને પણ
સુકું રાખો " એની મતલબ એવી છેક અવગત જુદા પર ભરેસો કરે પણ
જે ક્રમે મેળવવી હોય તો દારૂને વીંગાડ જવાથી બચાવો. જે શપ્ત ક્રતુ-
મંદ થવા, દોલત કમાવા, અને બીજાઓનો લીડર તથા આગેવાન થવા ઇચ્છ-
તો હોય તેણે મેહેનતથી પાછી પાની કરવી જોઈએ નહિ- અને જો તે મહે-
નતથી ગભરાય છે, અને જરૂરીયાતને છાંટવાની ફીલસુફીથી જુથ થાય છે તો
તેણે ક્રતુમંદ થવાનો વિચાર પોતાના મગજમાંથી કાઢી નાખવો જોઈએ.

થોડ ખરચે, મોટો લાભ!	શું?	દેશી દવાઓ ની ડીચો!!!
મફત! મફત! શું? દવાઓની માહિતી માટે કેટલોગ મંગાવો.		વાપરો વાપરો શું? દરજ ના શત્રુ
K.M.Co.,	TRADE MARK.	BARODA.
જ્યા બંધ મંગાવ- નારને કમીશન સાઈ આપીશું!	કે. એમ. કુ.	માંડવી રોડ. વડોદરા.

પ્રકરણ બીજું.

ધનની કુંચી

પિયા કમાવાનું કામ મુશ્કેલ નથી! દુનિયામાં ડોણ
એવો શમ્સ છે? જેણે કદી રૂપિયા ન કમાયા હોય!
એક કરોડપતીથી લઈને એક સાધારણ મજૂર સુધી
ને રૂપિયા કમાવાનો અનુભવ હોય છે. જેનજમેનું
ફે કલેન! જે 'પ્રથમ એક છાપખાનામાં મજૂર હતો
અને છેવટે પાંચ રાજાઓ સાથે એક ટેમલ ઉપર ખાણું લઈ શકવાની પદ્ધતિ
સુધી તેણે આપ બળથી ઉત્તરી શીધી હતી! તેનું કહેવું છે કે, "રૂપિયા
કમાવાનો રસ્તો એવો ચોખ્ખો અને સીધો છે કે, ત્રણે આપણા ગામની
પવન ચક્કી તરફ જવાની સડક છે!" અમેરીકન કરોડ પતી પીટી મા-

*

G. M. PALEJ WALA.

*

ખંબરહુસેન

મોહીયુદ્દીન

પાલેજવાલા

દરેક પ્રકારનું,

સંપૂર્ણ મોલમના

GENERAL

CLOTH

MERCHANT

Lehit para

BARODA.

ખરતું અને ઘર જંગમના હાથોગતુ-

ફેરરી સુંદર અને ટંગકા ઘણક શ્રીકૃષ્ણ ભાવે વેચનાર.

લેહરીપુરા નજીક, મંજુલાગાખાની હવેલી, વડોદરા.

રતને એમ કહ્યું હતું કે દોલત 'કમાવાની રીતનો ભેદ માત્ર એટલોજ' છે કે માણસ ધન કમાવા ચાહે! સાર માત્ર એટલોજ કે, દોલત પેદા કરવી એ કાંઈ મુશ્કેલ કામ નથી. પણ તે કમાવાની રીતના ફેટલાક ભેદ પણ છે, અને માણસાઈ સંસારની સંબંધમાંજ અનુભવ વિદ્વાનો ને પ્રાપ્ત થએલાં છે, તેમાંના ફેટલાક એવાં છે કે જે દાખલા સાથે ધન કમાવાના શાહ માર્ગનો પંતો આપે છે.

દાખલ પણ મતની વિરૂદ્ધતાની ડર વગર એમ કહી શકાય છે કે, "વ્યાપાર એજ ધનની દુ'ચી છે." એક સાધારણ કારકુન અને એક હંચી, પટ્ટી ધરાવનાર 'સરકારી આધિદાર એ બન્ને અનુક્રમે સાધારણ અને હંચા પ્રકારની ખુશાલીની જીદળી પસાર કરે છે. અને છેલ્લો માણસ કાંઈક ધન પણ ભેગું કરી શકે છે. પરંતુ જે મોટા પ્રમાણમાં પેદા કરવાની ઇચ્છા હોય અને લક્ષ્યાધિપતિ થવાની ધારણા હોય તો, વ્યાપારની દેવીનો આસરો લેવો પડશે. આપણા દેશમાં કે પરદેશમાં જ્યાં જુઓ ત્યાં લાખો અને

NURUDDIN SHAMSUDDIN.

કાગઢી

નુરુદ્દીન શમસુદ્દીન

દરેક જાતના કાગળો

ચોપડાઓ અને રોશનરી

તથા ધાંસલેટના

વેપારી

માંડવીરોડ

વડોદરા.

GENERAL

STATIONER

PAPER &

KEROSENE OIL

MERCHANT

MANDVI ROAD

BARODA.

કરોડોના માલિક માત્ર વહેપારીજ હશે. ત્રીસ ત્રીસ લાખની ફેજ
રાખતારી ગવર્નમેંટ, પાણી રોયસેલક અને તેના જવાબદારોના આશી-
યાળા છે. જો રાજ્યોની નીચી પીઠે આવક ખર્ચે અપરણની છે. તેમના અજનો
પણ આવી રહે છે. અને તેમનું દેવું પણ તેટલાજ પ્રમાણમાં હોય છે. પરંતુ
સોંદગરોને, ઘેર સોના આંદોની ગંગા જમના વહે છે. કેમકે " વહેપાર
એજ ધનની કુંચી છે." વહેપારજ કંગાળીયતની આકૃતમાંથી મુક્ત કર-
નાર છે. અને દાલત તેની લોંડી માત્ર છે.
જો ધણા ફેરવાઓને જોયા છે એક બે રૂપિયાની પુલ થી કરોપાર ચાલુ
કરે છે. તેમના વહેપારનો નફો, ગુણાકારની રીતે પ્રપતો બળ્ય છે. એ ફેર
સેંકડે દર વરસે એક રૂપિયોજ નફો ચાપતો ચક્રવર્તી વ્યાજના હીસાએ એક
સદીમાં પૂરા એક કરોડ થઈ જાય છે. પણ જ્યારે નફો દશ વીસ જે પ્રમાણ
દર સેંકડો હોયતો પછી તેનો પારજ કયાં રહે ! આ મહોટી રકમ કેટલાકને
અચંખામાં નાંખી દેશે પણ હિસાબ સમજનારાઓ માટે કાંઈ મુશ્કેલ નથી.

જુલિતા ઇસલામી લેખક મી. નિઝામુદ્દીન કુરેશીની લખેલી પ્રખ્યાત લઘુકથાવાળી.

જગત્રી પોલી

અધ્યાય ૧

ઈટાલીયન ટર્કીશ લઘુકથા

લાગ ૧-૨-૩-૪ દરેક લાગની કિંમત ૧૨ પાસ આના.

આ મનદરેણુ વાંતા અત્યાર આગમ્ય જુલસાતી વાંચક વર્ગમાં સારી પેઠે પ્રખ્યાત
થઈ ચુકેલી હોવાથી તેની પ્રસંસા કરવી સોના ઉપર દોળ બઢાવવા જેવું છે. " સાંજ સુત્રમાન "
" પ્રેમખંડુ " " અળખારે ઇસલામ " " લાઇબ્રેરી " " નોંદરા ઉદય " " મેમલુ " વેતમાન, "
" અક્ષતિ ઇસ્મ " " ઇસ્લાહિ લેવર્મામ " પેરોએ તથા જુલિતા વિદ્વાનોએ આ વાંતાના મટે ઉમદા
અભિપ્રાયો આપ્યા છે. અત્યાર સુધી આ વાંતાના ચારે ભાગ બહાર પડી ચુક્યા છે. તેના ત્રીજા
અને ચોથા ભાગમાં સુદર ઝીકો પેટ ફેટા આપેલા છે. ઇતિહાસમાં સદી ચાદખાર રહી જનાર
તુર્કી ઇટાલી રાજ્યો વચ્ચે ત્રીપોલીમાં આવેલી ખુર્બેશ લઘુકથાની સંપૂર્ણ ઇકોલમને એવી મનદરેણુ
રીતે વાંતાના રૂપમાં લખી છે કે એક વખત વાંચકોનાર કરતાં પુરી કથા વિના ચાલતું નથી.
પોરેલ જુલુ.

એ ઉપરાંત તમામ વાંતા ઉદ્દેશ જુલસાતી અને અંગ્રેજ પ્રસરેલા અપારિ ત્યાં મળે છે.
અમીર મોટું પ્રાઈસથી રૂઠ પ્રગાવે જે સફળ રોકવવામાં આવે છે.

નિઝામીયા બુકડેપો વાંચકપટ્ટી-અમદાવાદ.

અને તેઓ તરતજ કહેશે કે એમાં કંઈ પણ અતિથોડતી નથી. જ્યેષ્ઠ પારી
 મારી તેના કામદીને સંવિસ્તર સમજવા માટે સંસ્કૃત એથોમાં અંકગરમુલ્ય હંત
 કયા સખાયલી છે. કહે એક ડોરી એક મહાગનની પ્રસિદ્ધ આવી અને
 આલી છે. કહે કીકરી મારી આસે ક થોડીકે પુલ્કી છે. અને પુલ્કી તેને
 કાકાકા જે પારી કોરો ખાર માં રોકવા માં ગુ મુલ્યુ અને કુલીત અને પ્રમાણીક
 ગળાં છે. અને કુલ મારી પુલ્કી તરે હજાલેકરી દિલ તિ નિારી કયા પ્રમાણ-
 સાં નકે. કમાવાની આસા રાખવી. એજમે હાસસુલાહીમાના મોદામાં
 આલી ભરાધ આપ્યું. નેક ઘેર મેક શીકાર હાય આપ્યો છે. તેણે કહ્યું કે
 આજીમે પ્રસો રૂપિયાથી દુકાન આલુ કીધી અને એકજ માસમાં તે
 મારી પુલ્કી બમણી થઇ ગઇ, અને એક વરસ પછી ચારગણી થઇ ગઇ,
 આથી અને અનુભવ થયો છે કે મારી પુલ્કી દરજ માસે બમણી થતી
 બધ છે. માટે તમે મને જોટલી રકમ આપસો તે એકજ માસે બમણી
 થઇ જશે ડોસીએ કહ્યું કે, "એટા આ નકે ને કે થોડો છે, પણ હં"

ABDULVAHED

ABDULVAHED KUMBERALI
 GENERAL PIPE & CEMENT MERCHANTS
 NAGDEVI STREET - BOMBAY.

KUMBERALI

GENERAL PIPE & CEMENT MERCHANTS

NAGDEVI STREET

BOMBAY.

ABDULVAHED KUMBERALI

મને પ્રમાણિક જણાય છે, તેથી તને રકમ સોંપતાં મને કંઈ અડચણ જણાતી નથી. એમ કહીને એક ઢખ્યુ (અડધો આનો) કાઢીને વાણીયાના હાથમાં મુક્યો. અને બોલી કે લે આ તારા ખાતામાં ભારે નામે જમે કર, જ્યારે હું આવીશ ત્યારે હીસાબ કરીને ઠોડીએ ઠોડી નક્કી સારી વસુલ લઉંશ. વાણીયો ડાઘીતું મોઢું જોવા લાગ્યો, એમ જણીને કે ગાંડી અગર મરફરી કરતી હશે, તે હસીને ચુપ થઈ ગયો અને બે પૈસા લઈ ગલ્લામાં તાપ્યા.

ડોસી ચાલતી થઈ અને જતાં જતાં તાણીદ કરતી ગઈ કે એ દીકરા શુદ્ધી ના જતો, ને મારી રકમ જરૂર ખાતામાં જમે કરી લેજે. આ જાતને ૧૨ વરસ થઈ ગયા અને એક દીવસે તેજ ડોસી મહાજતની કુકાને આવી હણી અને કહેવા લાગી કે—

“દીકરા, મારો હીસાબ કરી આપ, અને જ કંઈ માંડ લેલું હોય તે મને ચુકવી આપ, દમદમ હવે મારે મારી પુંજને ધરમદારમાં ખરેખર

THE BEST MEDIUM FOR ADVERTISING Enamelling--Enamelling-- Enamelling ON SHEET-IRON

We are enamellers to the municipalities, Local boards, Railways, native states, and many advertising firms.

As compared with the durability and beauty, our enamel boards have been found much more cheaper than the ordinary printed boards.

Samples free on application

APPLY TO

R. R. Baokar, The Baroda Enamelling
Enameller factory
Proprietor Baroda Camp

કરી નાખવી છે. મહાજને પ્રથમ તો તેને ઝાઝખીજ, નહિ, પરંતુ ડોસીએ
૧૨ વરસ પુર્વેની વાત ચીત, અને એક ઢબ્બુ જમે કરાવવાની બીના
યાદ દેવડાવી, ત્યારે વેહપારીને પણ કાંઈ સ્મરણ થયું. અને તેણે કહ્યું કે
બેશક એક ઢબ્બુ તમારો મારી પાસે અમાનત છે. અને બે પૈસા હિચકીને
ડોસીને આપવા લાગ્યો. ડોસી બોલી, દીકરા, જીલમ ના કર, હીસાબ
કરીને આપ! શું તે કહ્યું નહોતું કે દુકાનદારીમાં દર છમાસે પ્રજાખમણી
યદ જાય છે. અને એજ આશાએ મે મારી રકમ તને સોંપી હતી પણ
તાસી નીચતમાં તો ફસાદ માલુમ પડે છે. શું તું વિધવા નિરાધારનો
માલ પચાવી પડી બે જહાનમાં મોઢું કાઢું કરીશ? ડોસીએ રડી કુટીને
ધરતી અને આકાશ ગજવી મુક્યાં, વટેમાઝુઓ બેગા થઇ ગયા અને પૂછવા
લાગ્યા કે શું બીના છે? દુકાનદારે વહેપારમાં ખવલ ન થાય એવા વિચાર
રચી, કહ્યું કે - ડોસીમા તારો, એકજ ઢબ્બુ હતો, પણ લે બે લઇ જા, તણ

જાહેરાત

જાહેરાત

જેમાં જોડાયેલ છે

નવર ગ

એક અતિ હિચકી રમુજ બાબ
જાય અને સસ્તું.

માસિક ચોપાનિયુ

માત્ર અત્રી આનાની પોસ્ટની
દીકરા મોકલી નમુનો મ ગાવી
એવાને જલામણ કરવામા આવે છે
જાહેરાત ઓફીસ, વડોદરા.

જાહેરાત

The 'CRESCENT'

Printing Works

BARODA

દરેક પ્રકારનું સુદર સફાઈદાર

સસ્તું અને જખતસર છાપા

કામ કરી આપનાર.

(છાપખાતુ)

ધી કેસન્ટ પ્રીન્સીંગ વર્ક્સ.

વડોદરા

લે, માર લે, પણ માંજગડ, ઊડ ! ડોસી બોલી કે પ્રતા નર કમાઈ માંજગડ
 કત આપે છે. પારથી રકમ પ્રચાવી રાકવાથી સાબુ નહિ, પાણી સારે સારે
 હીસાબ કરીને પાછાં પાછાં ચુકવી આપે. આખરે જન જનની
 પાસ્તીથી એટલે સુધી તૈયાર થયો કે એક રૂપિયો ત્યાં પહોંચે તેને
 પણ ડોસી બોલી કે હીસાબ કર્યા વગર એક કે બે મણક કમાઈને
 પછીતો લોકોએ પણ તેને સમજાયો કે તું હીસાબ કેમ કરતો નથી અને
 તાહક ડોસીને મળતે છે. હવે વહેપારી કલમ લઈને બેઠો, અને ડોસીએ આંગળી પેરાલી-
 સાબ ગિણવાં માંડયો. ડોસી બોલી કે હું એની દુકાનમાં સાગીદાર છું. મેં
 એક ટપ્પુ એવી ચરતે જમે કરાવ્યો હતો કે દર જ માસે મુળ મુડી નફા
 સાથે ખર્ચા થયા કરશે.
 પ્રથમ છ માસે ઉપલી રીતે એક ટપ્પુનો એક આનો થયો.

ન. સી. વિ.

અનખ શોધ. કત બે રૂપિયા મા

તમારી ૧૬" x ૨૦" ઇંચની હાથ જેવડી માટી છબી

~~~~~ (વળી શુંદર લોકેટ લેટ) ~~~~~

રંગની શુંદર છબીઓ પણ બેઠક સસ્તા ભાવે!

~~~~~ વધુ ખુલાસા માટે લખો ~~~~~

ઠે. લક્ષ્મીવિલાસ હોટલ સામે
શ્રીચીરાડ
અમદાવાદ | } વાડીલાલ જીવનલાલ
મોપ્રાઇટર બાલ માઇટી ફોટો
એનલાઈનર્સ |
|--|--|

વડોદરાના એન.ટ.

જે. પી. પકિત અને કંપની, ટાવર-વડોદરા.

બીજા છ માસે બે આના.	ત્રીજા છ માસે ચાર આના.
ચોથા છ માસે આઠ આના.	પાંચમા છ માસે એક રૂપિયા.
છઠા છ માસે બે રૂપિયા.	સાતમા છ માસે ચાર રૂપિયા.
આઠમા છ માસે આઠ રૂપિયા.	નવમા છ માસે સોળા રૂપિયા.
દસમા છ માસે બંવીસ રૂપિયા.	અગ્યારમા છ માસે ચોસઠ રૂપિયા.
૧૨મા છ માસે ૧૨૮ રૂપિયા.	૧૩મા છ માસે ૨૫૬ રૂપિયા.
૧૪મા છ માસે ૫૧૨ રૂપિયા.	૧૫મા છ માસે ૧૦૨૪ રૂપિયા.
૧૬મા " ૨૦૪૮ "	૧૭મા " ૪૦૯૬ "
૧૮મા " ૮૧૯૨ "	૧૯મા " ૧૬૩૮૪ "
૨૦મા " ૩૨૭૬૮ "	૨૧મા " ૬૫૫૩૬ "
૨૨મા " ૧૩૧૦૭૨ "	૨૩મા " ૨૬૨૧૪૪ "

અને

૨૪મા છ માસે રૂપિયા ૫૨૪૨૮૮ થયા.

EBHRAMJI SULTANJI.

Hole sale Merchant

Manufacturer of Indian Perfumaries

અતરવાળા

&

ઇબ્રામજી સુલતાનજી

દરેક ભૂતના અતર, અંદણી તથા અતરેલી કેડ તથા ગુલાબનું પાણી અને કેન્ડાનું પાણી અમારા કારખાનામાં બની દેખરેખ હેઠળ તૈયાર, યાચ છે અને દેશ પરદેશ બેમકે મુંબઈ, કોલમ્બો, પીનાંગ, સીંગાપુર અને સીયામના વેહપારીઓ અને મોટા જગ્યામાં સારેમાલ કીકાવત ભાવે પુરો પાડીએ છીએ.

ડૉ. માંડવી-સરકાર હવેલી સામે
વડોદરા. (ગુજરાત)

Dealer in All Kinds of
SCENTS

& Rose & Kewda water

& ETC, ETC

Supplier to,

Bombay Colombo, Pinang

Singapor & Siem.

Near, Mandvi

BARODA

(Gujarat)

આ હંત કયા હહેવાથી મતલબ માન એ છે કે વ્યાપારનું મહત્વ સમજવામાં આવે અને એવું સાબીત થાય કે માત્ર વહેપારમાં જ ખુદાએ આ પુખ્તી રાખી છે કે જેથી નાણું પોતાની મેળે Geometrical progresser ની પેઠે વધતું જાય છે.

વહેપાર કરવાથી એક અમુક શખ્સને જ લાભ નથી મળતો પરંતુ એના સંબંધથી આખી સોસાયટી (દામ) લાભ મેળવી શકે છે. વહેપાર અને વીવેકતા પુર્વકાળથી જ ગોઠવા રહેતા આવ્યા છે. દાદા પણ આમે વીવેકની પોષાકથી પોતાનું શરીર શોભાવ્યું નથી જ્યાં સુધી દાંતેણે વહેપારને ઉચ્ચ પાયરીએ ન પહોંચાડ્યું હોય અને દાદા દામ વહેપારમાં ફતેહ મંદ નીવડેલી સાબીત નથી થઈ જ્યાં સુધી કે તે વીવેકી અને સુધરેલી નહોતી. એટલે વહેપાર અને સુધારો એ બન્નેનું ચોખ્ખી દામનતું સાચું છે. અને જ શખ્સ પોતાના દેશના વહેપારને ઉત્તેજન આપે છે, તે જો કે બહારમાં પોતે એકલોજ તે વહેપારનો લાભ મેળવે છે પણ ખરું જોતાં એમ

HAJI CUMRUDDIN H. TURABALI.

& Sons.

212 Opposite Sutar Chowk Near Ganeshwadi

BOMBAY. NO. 2.

એશ્યુમીનીખમ તથા જરમન સીલવરના

વાસણો તથા જરમનના તથા પીત-

લના તથા ત્રાંબાના દાગીના

તથા જરમનના ગોડતાર

તથા પવરના

વેપારી.

Dealers in German Silver & aluminium Kewals, German Silver, Copper Brass & Copper articles and German Silver Ware and Sheets.

હાજી

કમરુદ્દીન

હાજી તુરાબઅલી

એન્ડ સન્સ.

નં. ૨૧૨ સુતાર ચોકી સામે

ગણેશ વાદીના નોકે.

મં. અ. દી.

નથી પરંતુ તેની આખી કામને તેથી કાચકો પોંદુએ છે એડીમન સા-
હેમનું કહેવું છે. " વહેપાર કગ્નારી કામને મોટા લાભ એ છે કે કામમાં
જવત્તેજ કાંઈ માણુએ રહી જતા હશે જે વગર કામના અને આજસુ હોય. અને
તેમને જીવગીમાં એવી તક ન મળી શકે જેથી તેઓ પોતાને માટે પુરતી
પુણ એકઠી કરી શકે " એવીજ રીતે એક બીજા વિદ્વાને કહ્યું છે કે, વ-
હેપારીઓ કાંઈ કામની હોડીના ખલાસી હોય છે કેમ કે એ તેઓ નું
હોય તો કામી સુધારાનો પાયો પડી બાગે.

પરંતુ જોવામાં આવ્યું છે કે કેટલાક લોકો જેઓ વિદ્યા અને લા-
યદાત અથવા આહુદેદારીની સેવા પુરતી બજાવવાથી અમેસર થઈ ગયા છે.
તેઓ વહેપારથી અણુગમે ગળી દુકાનદારીને મગજ શક્તિ તેમજ નીતીના
હકમાં અતિશય નુકસાન કરતા બતાવે છે. પણ વહેપારને નિતિ અને અકલ
માટે નુકસાન કારક બતાવવું એ મોટી જુલ છે. વહેપારના જેવી બીજી
કાંઈ પણ ચીજ માણુમની નિતિની કસોટી નથી. એક વિદ્વાન જે માત્ર

<p>રોગમાથી મુક્ત
ક્યારે થવાય</p>	<p>{ સી. પી. શાહ એન્ડ
* કંપની-પાદરા. * }</p>	<p>ની અકરીર દવાઓ
વાપરે ત્યારે</p>
<p>ટોનિક પીલ્સ
TONIC PILLS</p>	✱	<p>બાલામ્રુત
BALAMRUT</p>
<p>ધાતુ પાણીક કામોત્તેજ અને
શરીરની નસોને સક્રિય આપી, વીર્ય
વધારનાર પાણીક એળાઓ વધારવાથી ધાતુ
સૂચથી વિશેષ વાચનથી, લાભાવનની બીમા
રીથી શરિરમાં ગમગિનિ આવી હોય તેવા માણુ
સોએ આ ટોનિક પીલ્સનો છુટથી ઉપયોગ કરવા
થી ધાતુના વધારો થઈ પુરુષત્વપણ પ્રાપ્ત કરાવે
અને વીર્યમાં વધારો, અને જેઓને રાત્રી રીપ્સ
આન કામ કરવા હોય તેમને આ ગોળી વાપરવા
લાભામનું કરવામાં આવે છે એ રી ૧ ના ૩ બ</p>		<p>આ બાલામ્રુત નાના બેકારાઓના દરેક ભતના
દરો મટારે છે છલું જવર સુએખમ વિગેરે દરો
ને જલદીથી નાબુદ કરે છે બીજાઓના બાલામ્રુત
કરતા અમારૂં બાલામ્રુત સારી સરસાઈ લોખવે છે
વળી એ યજ્ઞ સ્વારીટ દોવાથી બાળકો દોસથી
પીલએ છે એ. રી ૧ ના ૩ ૦ ૧૦ ૦ ૨ માલ
અર્થ જુદા, વધુ બીજા માટે ફેરલોગ મ માવો.</p>

C. F. SHAH & COMPANY

CHEMISTS &
201 DRUGGISTS

PADRA

GUJARAT

ગોપડીઆ વાંચવામાં અને શ્રીલક્ષ્મી દહીવોની તકરારમાં રાત દીવસ રો-
કાઈ રહે છે. તે પોતે, નથી જાણતો કે હું શું ચીજ છું ! એતે પોતાની
હકીકતથી વાકેફ થવા માંગતો હોય અગર પોતાની ખુદ્દિ અને નિતિની
પરિક્ષા કરવા ઇચ્છતો હોય, તો તેણે બજારમાં આવવું જોઈએ, તેને બ-
હુજ જલદી જણાઇ આવશે કે તે સમજદાર અને ભલો માણસ છે અથવા
બેવકુફ હગારો. તેની હાંમે અને છત પોતાની હકીકતથી વાકેફ કરી દેશે,
તેમજ જે કોમ વહેપાર સાથે સંબંધ ધરાવે છે તેના કોઈ મેમબર માટે
ચુકાદો આપી શકાય નહીં કે ને ખુદિવાન અને નિતિવાન છે કે અખુજહ
અને વ્યભિચારી.

જે કે વહેપારી હજેશ ધર્મ અથવા અંતઃકરણના ગોધથી પોતાની
નૈતિક મુદારણા કરતો નથી પરંતુ તે પોતાની ફતેહમંદી એમાંજ માંને છે.
કે તેના પ્રમાણિક પણા, સીંધા વહેવાર, અને સચાઈ ઉપર લોકોને વિશ્વાસ
આવે. પરંતુ જેમ કુદરતનો કાયદો છે તેમ ધીમે ધીમે તે વર્ણિક જે મા-

FIDALI ADAMALI

Stationer
Contractor

Office Materials
Printing Papers
Printing Inks
Rools case
& etc

અપખતાઓમાં વપરાતા સર્વળી
ગ્રાન્ટા મગદો સાહીના હયાઓ તેમ
જે ગ્રામીણોમાં કે ખાનગી વપરાતી
સર્વળી ગ્રાન્ટી રોડમરી છુદ્દ અને
મુદ્યામયે શ્રીલક્ષ્મીને વેચનાર

RAOPUR.
BARODA.

શ્રીદામલી આદમઅલી

હુસે જરૂર માટે ધારણ શીધી હતી તેજ તેનો સ્વભાવ થઈ જાય છે.

એમ કહેવું કે વહેપાર તે બુદ્ધી માટે નુકસાન કરતા છે એ ખરા પણાથી ઉલટું છે. કેમકે જેટલી એક વહેપારીને પોતાની બુદ્ધિ અને કુને-હથી કામ લેવાની જરૂર હોય છે; એટલી બીજા કોઈ ધંધા વાળાને હોતી નથી ! નોકરી કરનારાઓને પોતાની નોકરી પર કાયમ રહેવાને અથવા ચઢતી પદ્ધતિએ જવાને પોતાની આણુ દરજ્જા બજાવવાનીજ જરૂર રહે છે અને ખેડુતની કૃતેહમંદી માત્ર તેની મહેનત અને શીરમત ઉપર આધાર મળે છે. પરંતુ વેહપારીને એક ગતરજબાજની પેઠે નિત નવી ચાલ ચાલવાની જરૂરત હોય છે. તે દર વખતે જમાનાનો રંગ લુવે છે અને પજ્જીકતું મન તપાસે છે. એકે વખત એને દરજ્જા લઠને કામ ચલાવવાનું લાભકારક હોય છે અને બીજી વખત તેને કરજને લીધે બારે એખમ ખેડવું પડે છે. તેને પોતાના આહોદાના સંબંધમાં પણ નિર્ણય કરવો પડે છે કે કોને રોકડેથી માલ આપવો એમ એ અને કોની સાથે ઉધાર મોઢો કાવો એમ કોઈ વેળા ધણા

પા	—નું—	એગ્રી મિશ્વર અને ગોળીઓ	કી મત
તાવને માટે પુરવાર થએલો પ્રમાણ છે, ૧૩૫૫
ટ	—ની—	શક્તિની ગોળીઓ	શીકા મહારા, મગધના બહુ
કામ લેનાર નયુ ૧૦ કમલાકાન,
સાથ મગના દરદી અને અગ્રણી વીગેરેથી પીડાતા માણસો માટે
અકમીર ઇલાજ છે, ડી. ડી. ૧૧
લી	—નું—	દંત મંજત	શાસ્ત્રાનુસાર માથ ફળ અને બીજા વનસ્પતિ-
ઓથી તૈયાર કરવામાં આવેલે શાં ય આના
વા	—નું—	દરાજનું મલમ	દરાજ તથા સારાદની બુચલી
વિગેરેને એકજ દીવસમાં આરામ
આપે છે કીમન ૪ આના
લા	—ની—	કમાઓ મળવાના દેડાણાં	કમાઓ મળવાના દેડાણાં, સધાગા દવા વેચનારાઓ અથવા
ડા. એચ એલ બારેલીવાળા વરલી, દાદર, મુંબઈ

[21]

ચોડા નદે અથવા પડતલ આવે પણ માલનો નિકાલ કરવો બેહતર હોય છે. અને ઘાઈ વર્ષત ભેગ માલ વેચવામાં દીલ કરવામાં આવે તેમ તેની કીંમત વધતી જાય છે. ઘણી વખતે તેને તડાકા બંધ કાયદાની લાલચમાં સરચાઈ વિરૂદ્ધ કામ કરવાનું મન થાય છે પરંતુ સાથેજ તેને એ વાતની ધારતી પણ હોય છે કે જો આ ભેદ ખુલ્લો થઈ જશે તો સાંખને વફા લાગશે. મતલબકે એવી અસંખ્ય સ્થિતિ ભેગમાં માણસ આગળ પાછળ થાય છે કે કંઈ રીતે કામ કરવું જોઈએ, વહેપારીને કહેવે પગલે સપડામણ રહે છે. અને તેને અકલ તથા કુનેહથી કામ લેવા પર અને મગજ શકિતનો પુરતો ઉપયોગ કરવા પર લાચાર બનાવે છે. અને એવી રીતે વહેપારીની બુદ્ધિ દિન પ્રતિદિન કળવાતી જાય છે. બીજી તરફ નોકરી કરનારાઓ અને ખેડુતોને એવા સમયનો સંજોગ ઘણોજ થોડો આવે છે. તેઓ સાધારણ બંધારણના શાહમાર્ગ પર આંખો બંધ કરીને ચાલ્યા જાય છે. નોકરી કરનારાઓ પોતાનું કર્તવ્ય પ્રમાણિક પણા અને મહેનતથી બજાવે છે ત્યારે તેને લેશ માત્ર

ખાસ અમારા ત્રીસ વરસના અનુભવથી સિદ્ધ કરેલી ખાત્રી
પૈસા પાછા અપવાની હજારો ગેરન્ટી આપી સિદ્ધ કરેલ.

શકિત સુધાકર ગોળીઓ

જેની એક ડબી વાપરવાથીજ પુરતો ફાયદો થાય છે, તથા ડબી સાથે ખરીદનારને પૈસા પાછા મળવાની સેખત જામીનગીરી મળે છે! તે ડબીઓ વાપરવાથી ફાયદો ન થાય તો તે ડબી ઉપર સદી કરી પાછો માફકવાથી પૈસા પાછા મળે છે, અને પૈસા પાછા નથી આપતા એવો એક પણ પુરાવો જતાવનારને રૂ. ૧૦૦ છતાંમ આપીશું. ધ્યાનમાં રાખજો કે દુનીયામાં કોઈ પણ દવા વેચનારે આ પ્રમાણે જામીનગીરી આપી નથી વિશેષ શું જોઈએ!

શકિત સુધાકર ગોળીઓ. ત્રીજી વિવંસથી ફાયદો આપી શરીરને ધસેવાથી શુષ્ક દરદનો જડબુગથીજ નાશ કરે છે લોંબી તથા વીંચેને સુધારી ઘટ કરે છે ગમે તે કારણથી અશક્તિ તથા નપુરકપણુ ખાત્રીથી મટાડી કમરનો, માથાનો, વાંસાનો તથા ફરીરના કોષ, ખંજુ લાગેના કુખાવો મટાડી ઉધરસ રૂઢ વિગેરે છાતીના દર્દો મટાડી પાચન શક્તિ વધારે છે તથા તમામ અવયવોને પુરેપુરી તાકાત આપી બુખ લગાડી પાચન કરી પેટ આદિ લાવે છે કાં. ગોળી ૩૨ ની ડબી ૧ નો રૂ. ૧ પાંચ ડબીના રૂ. ૩ આર.

વૈદ કલ્યાણજી હરીકૃષ્ણ ઠાકર. નંબર ૧ જામનગર કાઠીયાવાડ.

નંબર ૨ મુંબઈ—કાંબાદેવી રોડ નાં. ૨૬૭ દવારકાનાથજીના મંદીરના જોડમાં

પણ ધાસ્તી નથી હોતી કે મારી કમવેલી કમાઈમાં કાંઈ કમી થઈ જશે. એકુતની ક્તેહમંદી મોટે ભાગે આકાશી ગદદ પર અટકેલી છે જેમાં માણસની ખુદ્ધિ અને કુનેહને કાંઈ સબંધ નથી. આથી પહેલો માણસ અગત્યની ગેર હાજરીને લીધે અને બીજો સત્તાની ગેર હાજરીને લીધે ખુદ્ધિ અને કુનેહનો વધારે ઉપયોગ કરતો નથી. પરંતુ વેદેપારી ચોક્કસ જાણે છે કે જરા પણ ભૂલ ખાતાં આક્રમમાં સપડાઈ જઈશ, માટે તેને કુંડી કુંડીને પગ ચુકવો પડે છે.

એમ કારણ છે કે જે કામ વ્યાપાર સાથે કાંઈ સબંધ ધરાવતી નથી અને નોકરી સિવાય બીજા કાંઈ પણ આધારથી પોતાનો નિર્વાહ નથી કરતી તેમાં થોડીક પેઢીઆ પછી કળા કૌશલ્યની શક્તિ બાકી રહેતી નથી કમકે જવી રીતે કાંઈ અવ્યવનો ઉપયોગ ન કરવાથી તેમની શક્તિ નાખુદ થઈ જાય છે અને તેમાં શક્તિ રહેતી નથી, એવીજ રીતે મગજ શક્તિનો પણ ઉપયોગ ન કરવાથી તે પણ ધિમે ધિમે નષ્ટ થઈ જાય છે. એકે એમ

અખુદ

કોવત આપનારી

આતંકનિવ્રહ ગોળીઓ.

કિંમત-ગોળી ૩૨ ની કબી ૧ નો રૂપિયો ૧૫

તદન વનસ્પતીનીજ બનાવટ હોવાથી કોઈપણ જાતની પરજ પાળવી પડતી નથી કુદેવથી આવેલી કમતાકતને ઘણી સફાઈથી થોડાજ દિવસમાં સદતર નાખુદ કરે છે અખુદ કોવત આપવાનું અખુદ બાધન છે. દસ્ત સાફ લાવે છે પાચન શક્તિને સુધારે છે અને રમરજશક્તિને વધારે છે ત્રીસ વરસો ચયા વધારેને વધારે મગતી ક્તેહ અને લાજો સર્વશીકોટા જીતી કાલિના મજખુત સ્તરો છે

વેદશાસ્ત્રી મણિશંકર ગોવિંદજી.

જામનગર-કાઠીયાવાડ,

બાદ જે કાંઈ બાકી રહ્યા છે તે દરરોજ વહીમાં લઈ જી લેજો. અને આગનો હીસાબ ઠાલે અને કાલનો પરમદીવસે જોતા રહેજો. તાના બાપની આ ઉદ્દેશી શીખામણને માન આપ્યું અને તેના જમ તે કરતો રહ્યો. થોડાજ દીવસમાં જ્યારે તેણે જોયું કે પ્રતિદિન ઘટતી જાય છે. ત્યારે એકાએક તે ચોકચો અને પોતાની સંભાલી લીધી.

જેવી રીતે વ્યાપારથી નાહતી બાળકોનો વીચાર અને પાથો આ બી કોગમાં મજબુત થાય છે એવીજ રીતે એના પ્રતાપે શીલતા, ધીરજ, અને જાતી લાયકાત પણ મારણ થવા માંડે છે.

જેવી રીતે રાજ્ય અને હકુમતની વસણ સખ્તાઈ અને તરફ દોાય છે. તેવીજ રીતે વ્યાપારનો ગુણ છે કે તે અટક્યાજાણ્યાને લસ, મગફરોને નમ્ર, અને તોછડાઇથી બોલનારને મીઠું લાપણ તથા નિર્દયને દયાળુ બનાવી દે છે. વ્યાપારીની જરૂરીયાત એવી છે કે

ગાયત્રી

આંખ વિના અંધારું રે.....આંખ વિના... અંધા.....

મારણી નાટક કંપનીનું ઉપજી ગાયત્રી નાટકના મોડા ઉપર ઉપર આપણી સમજનામાં આવે છે કારણ કે તેમાં વજુવેલી હાલત સવતારી બતાવે છે. ત્યારે આંખની અતિપમ સંભાળ લેવી એ આપણું કર્તવ્ય છે જેને માટે

એમ. ડી કાદરીનું બનાવેલું

M. D. KADRI'S

રોઝ પાઉડર

ROSE POWDER

Specific for every kind of eye irritation

એક સર્વોત્તમ આશિર્વાદ છે.

WADDOO (Gujarat)

કારણ કે જમ તેવી દુખતા આવેલી આંખો, ઝામર, માંસ, ખાંસ આંખો વાળદ વગેરે માટે એક જ પરીકાથી મટે છે

હાલત પરીકાથી પા આપો, ૧૦૦ પરીકાનો રૂ. ૧-૧-૦ અને ૧૦૦૦ ના રૂ. ૧૦ મળવાનું ટેકાણું એકલા બનાવનાર.

મેમલુ હાદાવાઈ આચદ મારણીવાલા.

મુ. વડુ (તા. પ્રાદર)

સુધી વૈધ, દૃઢતા અને નમ્ર મોલગાલ ધારણ ન કરે ત્યાં સુધી પોતાના ધંધા માં હરગેજ ફેરવેલે થઈ શકે નથી એક અથ કરતાં લખે છે " કે દુનિયામાં સર્વેથી વધારે વિવેક વાળા અને મીઠું બોલનારા યહુદી લોકો છે, ના ફ્રાન્સીસી ના ઇટાલિયન, ના જર્મની વાળા. એજ કારણ છે કે દુનિયામાં કોઈ કામ યહુદી કામ કરતાં વિશેષ ધનવાન નથી, " માટેજ જે કામ વ્યાપારી હોય છે, તેમની આઠાઠ પણ કુદરતી રીતે એક જમાના પછી એવી ખુબી-આથી આલકારિત થાય છે.

વ્યાપારની મહાન ખરકોતોનું વિવેચન કરતાં એક અંગ્રેજ અંધ કર્તા લખે છે કે " લકાઈ એક ભય કંઈ બતા છે. એ વર્તમાન સમયમાં પણ તેવીજ લોહી મિશ્રીત માણસની ખૂની અને કુર છે જેવી કે પ્રખ્યાત કવિ "માહેર" ના જમાનામાં હતી. અમને ખાતરી છે કે માત્ર વ્યાપારનીજ ખૂબીથી લોહી પીનારી તલવારોની વાદકાપ બધે થઈ શકે છે વ્યાપાર જે વડેવારની એક અગત્યની શાખા છે

આ થોડુંક જરૂર વાચો ખરીત લાલ થશે.

ખરો માલ		એકજ ભાવ

ફક્ત રૂપિયા ૪ માં ખરો પેશવનો ૧૦ ફેંટ જોડો **અરમો**
ફીલ્ડ ફ્રેમ સાથે હમ્પલીટ

૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ અને તેથી પણ સસ્તું જોઈએ તો? ૦ ૦ ૦ ૦ ૦ ૦

માત્ર રૂપિયા ૨૧ માં નિકલ ફ્રેમ સાથે તૈયાર **અરમો**

ફક્ત ન ખર લખી મોકલનાથી બહાર ગામ વી. પી. થી મોકલીશું.

ઉમર ઉમમાન અરમાવાળા રાજપુરા પોલ વડોદરા.

મુચ્ચતા:-જમણા ગ્રાહકો પોતે આપવામાં આવેલ કે. તેમને પેશલ બદલવાની જરૂર પડે તો અરમો ખરીદવાની લાંબી યી છ માલ સુધીમા કોઈપણ ચાલુ લીધા પગર મદદ આપવામાં આવશે

તે સુધારો અને વિવેક પ્રસારે છે ! દુનિયાના સઘળા ભાગ ઉપર સુખ અને આરામના સામાનને સમાન પ્રમાણે વહેવે છે. વિદ્યા તથા હુન્નર કળાની શીખતી અને સર્વ-લાભ કર્તા નવ નવી શોધોને રિવાજ આપે છે. અને શોધદા તેમજ કારીગરો ને નિત નવા અખતગ માટે જોયેન અને હાંસીવા ખતાવે છે. સર્વ પ્રકારની વિદ્યા કળા અને ધર્મનો પ્રસાર કરનારી સંસ્થાઓ ના હકમાં એ કાયદો બક્ષતાર છે. અને હમેશ હરેક સ્થળે એની અગત્યતા ચોંટાલીજ છે. જેમકે મન અને રીત ભાતની ઉત્તતી, સામાન્ય જ્ઞાન, સદ્વિવેક, સુધારો, કાયદા અને સવતંત્રતાની ઉત્તતી, મતલબ કે સર્વ પ્રકારની ઉત્તતીજ ઉત્તતી એના હેતુ છે હમેશ એવું જ બન્યું છે, જુ લેવી સ્થિતિમાં એણે કોઈ પણ ચીજને મેળવી છે તેનાથી છુટા પડતી વખતે તે ચીજને ઉઘાથી ઉઘી પડતી ઉપર છોડી છે. એ હમેશથી માણસાઈ સુધારાનો મિત્ર અને સાથી રહ્યો છે એટલું જ નહીં પણ નંદીખની પેઠે આગળ આગળ આલીને રસ્તો સાફ કરતો રહ્યો છે.

ઈદ સુખારકનાં કાર્ડ

ત્રણ રંગનાં સુંદર દેખાવના, મનહર રૂપામી

કેરદુ અખત અને ગુજરાતી હરેકમાં છાયેલા

નં. ૧ પાંચ પોસ્ટ કાર્ડનું એક પેકેટ

નં. ૨ ત્રણ પોસ્ટ કાર્ડનું એક પેકેટ

શ્રીમત હરેક પેકેટના માત્ર અહી આના

ખંદાર ગામના આહુકોળે ત્રણ આનાની મોરટી કીચો મોકલવી

મળવાનું દેકોલ

ધિ કેસન્ટ પ્રિન્ટીંગ વર્કસ-મુન્શી સ્ટ્રીટ-વડોદરા.

જાણ નથી જાણતું કે જે કોમોએ પોતાના વ્યાપારના બજારોને શો-
ભા આપી, તેમના નામ મેળન થઈ પોતે રોનક પ્રાપ્ત કરી ગયા વ્યાપારે
જ મવીએને માણસ બનાવ્યા હોમાન્યને સરદાર અને સરદારોને રાજ બ-
નાવ્યા. હજારો હજારબાલ બની મદર તિરાઈના વ્યાપાર અને સુખી સ્થિતીના
સમયમાં પોતાની પોથીમાં લખે છે કે “ત્યાંના સોદાગરો તે શાહનશા અને
તેમના માલની વખારો તે ખાત્રશાહી ખાત્રનાં છે ” એ હેવાલ તે વખતનો
છે કે જે લોકો મિક દરગાહ મકદુનિયાના જમાનાથી ઠંઈ પુર્વે હતાં. એમના
વ્યાપારે પોતાની શક્તીનો ચમત્કાર કાઢ્યો પોડો બતાવ્યો નથી. વ્યાપારે
મુરો (અરબો) ને પોતાના જમાનામા દુનિયાના બુદ્ધિવાન બનાવી દીધા.
અને અંગ્રેજોને જણે હિંદુસ્થાનના એકલા વારસ બનાવી દીધા તે પણ
વ્યાપારજ છે.

પરંતુ વ્યાપાર માણસને નાટ માત્ર વાળ દાયક છે એટલું જ નહિ.
પણ હું કહીશ કે તે અગત્યનો અને અતિપ્રથ અગત્યનો છે. અને આ દાવો

મુ સ દ દ સે હાલી

અથવા અથવા

ઇસલામની ચઢતી પડતી.

(ઉદ્)

ઇસલામની વ્યાપાર પહેલાંની હકીકતથી લખે આજ મુમીની ઇમતા
મીએતી ગિયતિનો ચિતાર અસર કાર અને મનદર નજમ (કબ) મા
પ્રખ્યાત કોમી શાયર મવદોના ખવાજ અલતાફ હુસેન માહુબ હાલીએ
આપ્યો છે

આ પુસ્તકના નાટ એટલું જ દરેક જણ છે કે કાષ્ટને સર સમયદ એહ-
મદખાનથી પુણ્ય કે આ સમયદ જવારે ખુલ જાને પુણ્ય કે મારા મટે રા હકીમે
લખ આપ્યો, ત્યારે તે શુ જવાબ આપશે ર મર સમયદે કહ્યું કે એમ જવાબ આપીશ
કે હાલી પાસેથી મુસલ્મન (ઇસલામની ચઢતી પડતી) લખાવી લા નો કીમત આર
આના પાત્રો પાછાંનીય સાથે છ આપા વી. પી રવાબ ખર્ચના એ આન.

મનનાતું ઠેકાણું,

મુદ્રાદાદ મુદ્રાં ઝીયાઅલી મોમલમાડા—પડોદરા.

કેવળ ખતાવેની સાબિતી ધરાવે છે. કે માણસાઈ હરતી વ્યાપાર વગર સ્થીર રહી શકતીજ નથી. સંસારના પાયાનાં માદિત્યારે એ બાબતથી વાકેફ છે. કે દરેકે દરેક માણસની જીંદગીની જરૂરિયાનાં એટલી બહાણી અને જુદાં જુદાં પ્રકારની હોય છે કે તેની એકલાની શક્તિ અને લાયકાત તે સર્જને તેને માટે ખતાવી શકતી નથી. તેગજ કુદરતી રીતે દરેક કારીગર જે વસ્તુને તૈયાર કરે છે તે તેના પોતાના ઉપયોગ કરનાં ધણાં વધુ પ્રમાણમાં હોય છે. તેથી તે તેને પોતાના ઉપયોગની બીજી વસ્તુઓ સાથે મદદી હોવા માટે લાચાર થાય છે. દાખલા તરીકે જે શખ્સ અનાજનો વ્યાપાર કરે છે, તેની પાસે અનાજ પોતાના ખવાના ઉપયોગમાં આવે તેથી ઘણો વધારે હોય છે. પણ બીજી ઘણી વસ્તુઓ જેની તેને અગત્ય હોવા છતાં તેની પાસે હોતી નથી, સોય ખનાતનાર તરફ જુઓ કે આખા વર્ષમાં તે પોતાની ખતાવેલી વસ્તુ એક રૂપિયાની કીંમત ની પણ વાપરી શકતો નથી પણ ગાર હજાર નવસોં નેહ રૂપિયાની વસ્તુઓ બીજા લોકોની ખતાવેલી વાપરી નાખે છે. જે તે પોતાની કારી ગરીબ વેચાણથી

નિઝામી-વાર્તાઓ

લખનાર-નિઝામુદ્દીન કુરેશી.

આ પુસ્તકમાં સંસારિક ક્ષતિદાસિક અને નૈતિક ગુણ છતાંબી વાર્તાઓનો નીચે પ્રમાણે સંગ્રહ કરવામાં આવ્યો છે.

- ૧ ગુમ થયેલી સુગંધ ૨ બહાદુર શાહની બેટી ૩ યુસફ અને રશીદા
- ૪ કંમરનની હિમ્મત પં મારી પતિવ્રતા પત્ની ૬ સોનેરી રીખામણ
- ૭ અમ્મારા અને યંત્રી ૮ દુર્ભાગી દમીકા અથવા માતાની મમતા.

આ હિલકા વાર્તાઓ ઉપરાંત મી. કુરેશીના રમેલી મી. અમીનુલ્લીન છતાંબી મરહુમનું જીવન ચરિત્ર અને તેમના ઉર્દુ શુલ્કવાલી તથા દિની કાવ્યના નમુના (મોર પ્રબંધ, સિતાર પ્રબંધ, નાગિયેરી પ્રબંધ) તથા તેમના મિત્ર મંત્રજોત સુંદર મુખ આપવામાં આવ્યો છે.

કીંમત ૧૦ આના] મળવાનાં ઠેકાણાં. [પોરબંજર જુદાં.

- ૧ એન. એમ. ત્રીપાઠી યુક્તસેલ્સ પ્રી-સેસ્ટ્રીટ-મુંબઈ નં. ૨.
૨. વસનજી પરમાનંદ ચાહવાડા યુક્તસેલ્સ કાલચાહેવી-મુંબઈ નં. ૨.
- ૩ નિઝામીયો યુક્ત રેપો પાંચ પરી-અમદાવાદ
- ૪ લાલમજી યુક્ત રેપો મોમલવાડ-વડોદરા.

પ્રાપ્ત કરી છે. જેમ જેમ માણસ સુધારા અને વિવેકમાં ઉત્તરી કરતો જાય છે તેમ તેમ તેની જીંદગીની જરૂરિયાતો પણ જુદી જુદી અને બહોળી થતી જાય છે. માટે તે મહેનત વધારે વધારે કરે છે અને બદલો પણ વધારે વધારે જ મેળવે છે. પણ એ સઘળી જરૂરિયાત માત્ર વ્યાપારની જ ખૂબીથી પુરી પડી શકે છે. અને જે વ્યાપાર ન હોય તો માણસની સઘળી વ્યવસ્થા એક પ્રકારમાં બગડી જાય માટે એક મરખારા અથવા માણસની સ્તુતી બે સપ્તકમાં કીધી છે કે “ માણસ તે, જનાવર છે જે વ્યાપાર કરે છે. ”

૭૮૬

ગુજરાતી પુસ્તકોનું દુકા દીસ્ટ.

વારતાઓ.

જે શ્રીધાસી ભાગ ૧-૪	૦-૧૨-૦
દરેક ભાગની કી મત	
નિઝામી વાર્તાઓ	૧-૧૦-૦
કનીઝે કાતેમો	૧-૪-૦
કરમાલીનું કીસમત	૧-૦-૦
ફિરદોસે બરી	૧-૮-૦
જહાંગીર	૦-૭-૦
સલીમ અને મેહરૂનીસા	૦-૬-૦

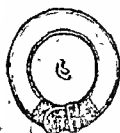
જીવન ચરિત્રો.

અમારા નખી અને તેમના બાપ વચન	૦-૮-૦
દેસન બિન સખાદ	૦-૧૦-૦
સર સહયદ એકમદ	૦-૬-૦
મીઝ જેન ગ્રે.	૦-૧-૦
“ જેન ઓસ્ટીન	૦-૧-૦
“ મેરી સીમરવિલ	૦-૧-૦

બીજા પુસ્તકો.

સ્વતંત્રતા અથવા હુન્નર અંગ્રેજ	૦-૧૨-૦
દસનામીગાનો હીદને કપડો	૦-૪-૦
દસનામના મોતી	૦-૮-૦
ઈસલામી સીતાગે	૦-૬-૦
ઇસલામની ચડતી પડતી	} ૦-૧૨-૦
અથવા મુસલ્મી દાલી	
ઇગરત અફઝા	૦-૮-૦
ઇમ્તનો વિકાસ	૦-૨-૦
મહારમની ખુબીઓ	૦-૬-૦
દરેક કામના અકાવદ	૦-૩-૦
હાલતે ઇસ્તમિયાલ	૦-૪-૦
ઇલાજે મુઝ	૦-૧-૦
ઇલાજે દિર્જ	૦-૧-૦

ભાઈબંધ બુકડેપો-મોગલવાડા-વડોદરા.

પ્રકરણ ત્રીજું.

વે એતો સ્પષ્ટ છે કે વ્યાપાર માત્ર વ્યાપાર કરનારને માટેજ નહીં પણ આખી સોસાયટીને માટે લાભકારક ઝરો છે. અને જે કાંઈ શખ્સ ઘણા મોટા પ્રમાણમાં રૂપિયા કમાવા ચાહતો હોય તો તેણે વ્યાપાર તરફ લક્ષ આપવું જોઈએ. પરંતુ વ્યાપારનું ચલાવવું અને તેમાં ફતેહ મેળવવું કાંઈ સહેલું કામ નથી. તેમ આજ સુધી કાંઈએ વ્યાપારમાં ફતેહ મેળવી પણ નથી જ્યાં સુધી તેણે વ્યાપાર માટે ફતેહ સુચક રસ્તા ઉપર ચાલવાનું કબુલ નથી કર્યું.

દુનિયામાં આજ સુધી કાંઈ એવો ભાગ્યશાળી માણસ નિવડ્યો નથી જે સહવાર પડતાં ખારણે જાય અને આજે એક ગલીમાંથી તેને મોહારો ની એક કાઠળી મળી જાય. કાલે ફરીથી જાય અને ત્રણી એક કાઠળી મળી જાય. એવીજ રીતે દર રોજ તેને કાઠળીઓ મળતીજ ચાલી જાય. બનવાજોગ છે કે જીવંતીમાં એકાદ રોજ તેને કાંઈક મળી પણ જાય પરંતુ નિત નવી

વડોદરા-નેત્રીવ હિન્દીટયુરનના ગેર્નર્ડર ગુણલક્ષ્મી મામરી એક નવલ કથા રમી પ્રસિદ્ધ કરી છે જેને ઘણા આદરો તરફથી તથા વર્તમાનપત્રોના અધિપતિ તરફથી ઘણા સારા અભિપ્રાયો મળ્યા છે જેમાંના થોડા નીચે પ્રસિદ્ધ કરવામાં આવ્યા છે.

શ્રી સયાજી નિજય-વડોદરા તા. ૨-૭-૧૯૧૪.

ગુણલક્ષ્મી-કર્તા રા. રા. ઠાકર અખાલાલ મોતીલાલ-પ્રોપ્રાયટર, નેત્રીવ હિન્દીટયુરન એન્ડ પ્રોપ્રાયટર નાઈટ, રૂઝ, વડોદરા-મુલ્ય રૂ. ૧. આ નવલ કથાનું પરતુ સારી ભાષામાં હોઈ રસીક અને ગોષ્ઠક છે. નવલકથાનું વાંચન ગુર્જર પ્રજામાં આજકાલ વિશેષ રૂચિ કરેલોવાનું અણખ છે અને તેથી તે દ્વારા સમાજને નીતિ અને વ્યવહારનું શિક્ષણ આપવાનું કાર્ય સુવર હોઈ સેખકને પ્રગતિ કનુલ્ય છે. બીજી આપ્તિ વખતે જો કે મતમાં કંઈક છટકો કરવાનું બની શકશે તો તેથી ગરીબ અને પાગલ બંને તોના વંતુ લાભ લેઈ શકશે.

વડોદરા વર્તમાન-તા. ૨૭-૭-૧૯૧૪.

ગુણલક્ષ્મી.

નવે ચાલતી "નેત્રીવ હિન્દીટયુર એન્ડ પ્રોપ્રાયટર નાઈટ રૂઝ" ના મેને

ઠાટળીઆતું મળવું ત્યારે જ બની શકે કે વ્યાપારના દુનિયાદક ઝાડ તળે આવનાતું સ્વીકારે. અને વ્યાપારમાં કાવી જવા અગર બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો શ્રીમંત થવાને માટે જે માણસ વ્યાપારના મેદાનમાં નિકળે છે તે અંતરે હેઠળ દર્શાવેલી રીત ભાનવું અચુક ધ્યાન ગમશે, જે તે કુલ-મંદીની ઇચ્છા રાખતો હશે.

ધધાની પસદગી

યાદ રાખવું એકાએક કે સંપૂર્ણ કુદરતે બાપણ સર્વને ઠાઈખાસ હેતુ થી જન્મ આપ્યો છે. અને આપણા મંગલમાં પણ એટલીજ ભીન્નતા છે. જેટલીકે અમારા ચેહેરાઓમાં છે. કે ઇક બાળકે સાંચાના શોખીન હોય છે. કોઈક લખવા વાંચવાના, અને જેટલાક રમત ગમતના માટે મોટી ભૂલ થશે જે છેલ્લા છોકરાઓ દોષ કારીગરીના કારખાનામાં અને પહેલી મે જાતના છોકરાઓને દુકાનદારી વિગેરેના કામમાં દાખલ દરવામાં આવે. એવું પરિણામ નિષ્ફળતા, નિષ્વૃત્તા, અને દુખી જીવગી સિવાય કંઈ આવી શકતું નથી. એક અમેરીકન ગ્રંથ કરતાતું વચન છે કે “ ભિન્ન ભિન્ન ધધા અને

જગ પ્રોત્રાપટર મી અમાનાત મોતીનાલ ઠાકર તરફથી પ્રસિદ્ધ થયેલુ ઉપરોક્ત પુસ્તક, શેક્ષપિયરનાં “ રોમીઓ અને જુલીયટ ” તથા “ મરચન્ટ ઓફ વેનીસ ” ની અદ્ભુતતા દર્શાવનાર છે, અને તેમા પ્રેમની કસોટી કરનારાં જે પ્રકરણો લખવામાં આવ્યાં છે તે ખાત્ર વાંચવા યોગ્ય છે બાળવગ્ન અને કન્યાવિકલ્પના કુર રીવાજોથી પીડાતી હિંદુ પ્રજામાં વિશુદ્ધ પ્રેમની ભારના ધણી આજી નજરે પડે છે તે શે કમનક છે આ દિવ્ય પ્રેમની ભોમિતિ જગાડવાનો પુસ્તકમા કન્યામા આવેલો પ્રવાસ વખાણુમા યોગ્ય છે દીકરીના દોકડા લેવા તેનાર થયેલો પાપી પિતા કેવાં કુકર્મો કરે છે, પ્રેમી જોડું ગપ તેવી આશતને પ્રયત્ને પણ કેવું અડગ, રહ્યું છે, દુઝાખોર હુસ્સા લોધે કેવાં કેવાં ભયકર કાવત્રાં કરે છે અને ઉદાર દીવના સત્તમન પુરોએ અપમારને બદલે પણ કેવો ઉપકાર કરેછે તેના આ પુસ્તકમા આરો ચિતાર આપવામા આવ્યો છે. તેજ વખતે નજવા કારણસર પ્રેમી જોડું એક બીજા તરફ અરિયાસની નજરે ભેરાને કવુ લવચાઈ ગય છે તે માનવ ઉપર પણ કાંઈક અજબ છું પાડવામા ગયાલુ છે રમણીયલાલ જોધા બેલા અને વિશુદ્ધ પ્રેમી ભરથારને વખતો વખત મજા કરીને સાયક નોદગની લાયક કદર કરવામાં, તેના ઉપરી યુરોપિયન અમલદારો જે દેવારા જતાવી છે, તે દેશી સત્તાધિકારીઓને માટે ખગ્ગર અનુકરણીય છે. પુસ્તકનો એકંદર સાર “ ધર્મે જય અને

(આગળું પૃષ્ઠ જુઓ)

કારીગરીઓના પ્રમાણમાં લોકોની શુદ્ધિ અને સ્વભાવમાં એટલોજ ત-
દાવત છે જેટલોકે જુદા જુદા કામો માટે જુદા જુદા હથિયારોમાં અમે
દાવાથી કહી શકીએ છીએ કે જરૂર એવુંજ છે. જુઓ સુધાર સારલીથી
કાણું પાડે છે. આરીથી ચીરે છે રંદા કરવાનો હથિયાર જુદો હોય છે ડોકવા
અને જડવાનો જુદો. પેચ કાઢવા અને કસવાના જુદા, હવે જે સુધારને જે
પોતાના અવજનરેથી પુર્ણ રીતે વાકેફ છે તેને એમ કહેવામાં આવે કે ક્લાણ
કામને જરૂર કરતાં અડધાં હથિયારોથી કરી આપોતો તમે જેઈ લેશો કે તે
ખાખદો કટલી કઢંગી અને અસ્વચ્છ રીતે તે કામને મહા મુસીબંતે કરીશો છે.

જે ચખ્સ મનુષ્ય પરિક્ષા કરી જાણે છે. અને જે તેના શુભોથી
વાકેફ છે. જેની જુદી જુદી વિઘાટખામાં જરૂર છે. તે કટલાક માણસોને પોતા
ના સ્વભાવથી ઉલટા ધંધાઓમાં ફોતેહમંદી માટે કઢંગી દાસીશ કરતા જેમને
અફસોસ કરેછે, અને જે આ સવાલ ઉઠેજાઈ જશે નો દુનિયાને માટે એક
આસિર્વાદ ૩૫ થઇ પડશે.

કહેવા હેતુ એજ કે લોકોના સ્વભાવથી ઉદ્દેહ કામ કરવું એવુંજ
છે જેવું કે વાંસલાથી આરીતું અને ખરમાથી ફેરવણીતું કામ લેવું.

પાપે હાય " એ સુત્રમાં સમાજ જન્ય છે. પુસ્તક રાયલ સોળ પેઠ ચોદ ફરમાતું
પાકા પુરાતું છે અને તેની કિંમત એક રૂપિયો છે. વડોદરામાં કતા પાસેથી તે
મળી શકે છે.

હિંદ વિજય-તા. ૭-૮-૧૯૧૪.

ગુણસંદર્ભી-નામની વાર્તાની ચોપડી તેના કતા ગી. અંબાલસ મોતીલાલ
દાકર તરફથી અમોને અવધોકનાર્થી મળી છે જેનો સદ્ગ્રેમ સ્વીકાર કરતાં જણાવીએ
છીએ કે મજ્જુર મી. દાકર એક ઉત્સાહી અને ખાહોશ લેખક છે. વળી તેઓ 'મરદીવ
ઇન્ડિયન' અને 'પ્રોપ્રાઇટર નાઇટ સ્ક્રી'ના મોનેટર પ્રોપ્રાઇટર છે જેથી અ-
સારીક જાગૃતોમાં એમનું માન બદાળું હોય એ સ્વાભાવિક છે. સદરજુ વાર્તાને નેત્રી
સંલીની રૂઝમે જેમણે તેની રીતે સ્ત્રીક જનાવવામાં તેઓએ ફોદ મેળવી છે. લગ્ન
પરિક્ષાનો વિષય ખ સ મનન કરવા યોગ્ય છે. ભાષા સાદી અને સરલ હોઇ સાધ રજુ
વાંચકને પચ પ્રીતિ ઉપજાવે એવી છે. અમો તેઓના આ આદસની પ્રતેદ
જ્ઞાએ છીએ.

સાઈબંધ આશિસમાંથી પણ મળશે-વડોદરા.

ભૂખે મરતા અનાથોને

બાપાવો!!

ભૂખ ને લોજન, તરસ્યાને પાણી ને રખડતાને નિવાસ આપવો એ હિન્દુ ધર્મનો મહાનુ સિદ્ધાંત છે તેને અનુસરીને નહીંગાદ હિન્દુ અનાથાશ્રમમાં ભૂખે મરતાં નિગધાર બાળકે, વૃદ્ધ અપંગો, નિરાશ્રિત વિધવાઓ આદીને પાત્રી પોષણ કરવામાં આવે છે.

એક વખતે રૂ. ૨૦૦ આપનાર શ્રદ્ધસ્થના નામની એક આ.સ.લી તખ્તી યોદ્ધસમાં ચોડી નકડી કચેલા દીવસે વર્ષમાં એક વખત દાતાના સ્મરણમાં અનાથોને જમાડવામાં આવે છે આવા પપ દાતાઓ અત્યાર સુધીમાં મળ્યા છે.

જે દાતા રૂ. ૨૫ આપશે તે “ જોદાન ” ખાતે ગણી તેના દરજ્જામાં આપે તે દુધ આપવામાં આવશે.

એક રૂપીઆ ને તેથી વધુ દાન શોકલતારનાં નમ વાર્ષિક રીપોર્ટમાં પ્રગટ થાય છે રીપોર્ટ દરેકને મફત મળે છે.

મંત્રી—હિન્દુ અનાથાશ્રમ—નહીંગાદ.

(બનાસે ખુદા)

ਪ੍ਰੀਤਪਾਲੇ ਹਮਦਾਨੀ

॥ याने ॥

બાલ કાળા કરવાનો કલપ

આ તેલ મેં ત્યારે કાઢવાનો વિચાર કર્યો ત્યારે હમેશા ખેંદાને યાદ કરતો
આથી મને ખોદાએ વધારે ખુશી આપીને મને ઇલાજ દેખાડ્યો. કે મારી મદદથી
તાર કામ ફેરવેલ થયો, મદીના તો ખોદાતાલાએ પાક સરજીની ઉપર પેદા કાઢ્યું
ત્યારે આનાકાયા અને મકકામાં મદીના જેવા ખીજાં મોટાં મોટાં શહેરો જવાથી
રવાની હાંસલ કરવાની સાથે ખોદાતાલાનો દબરો દબરો ઉપર મનવો જોડાયેલ કે
મને એક છુજરોગ આદમીની સાથે મેલાપ થયો અને એનો ઇલાજ મદ્યો.

જે ખાસ ધોરણે જીવન દોસ્તીક મુલકને રહેવારી છે. એ જુગરોગે ઠેરલીક સીજ મને બક્ષી એ શેહેર કેટલીક બાબતોમાં તથા તાત્સીલમાં વખણાયલું છે, વળી ખીનજે દમદાની બધી ઉમદા સીજમાં એક ઉમદા સીજ છે એ તેજ દાદીના તથા માર્થાના બાલને લગાડવાથી ત્રણ મીનીટમાં ખાલ કાળા, ચળકતા અને રેશમ જેવા મુલાયમ થઇ જાય છે. એ તેજથી બીલકુલ કાપા પડતાની ધારની નથી. મુગધમાં ખુશખે-દાર છે. એ તેજ લગાડવાથી ધણા દીવસો સુધી ખાલ કાળા રહે છે એનો રંગ પાકકે છે, અમીંગ કે ગરીબોને સવડ પડે તેથી એની કામત થોડી રાખી છે. દુધા આમીન !

કીંમત બાકસના રૂ. ૨૭ એક બાકસ સાત મહીના ચાલે છે.

પોસ્ટેજ હકુ વી. પી. યી માહતીસ.

લખો:-

હજરત મોહાના આશકે યઝદાની
હાજી ખીર સૈયદ નુરશાહ સાહેબ હમદાની

મિનનવાડા રોડ, અત્તાર ગતી-મુંબઈ પોસ્ટ નં ૯

અમેરીકન ભરોસાયાગ ઉત્તમગુણવાળી દવાઓ.

કમ્પાઉન્ડ ડેમિયાના પીલ્સ—(ધાતુપૌષ્ટિક) તમે અશક્તિનો ફરીવાર શા માટે કરો છો ? શું તમે નથી જાણતા કે કંપાઉન્ડ ડેમિયાના પીલ્સના સેવનથી જ્ઞાનવંતુની નબળાઇ દુર થાય છે, ધાતુ મેજલુત થાય છે, અને અછરજી મટી યોગ્ય નિયમીત પચવાથી શક્તિ વધે છે. સ્વપ્ન ઘાત, કળતર, ચકરી વગેરે દુર થાય છે, મગજ સુધરે છે અને તેથી વિદ્યાર્થી વકીલ, બારીસ્ટર, કલાકારો અને વેપારીનો મિત્ર થઇ પડે છે.

અમેરીકન કશ્ પીલ્સ—ખાંસી એ જીંદગીનો શત્રુ છે. અને તેથી તેને દુર કરવા જરૂરી તૈયાર થવું જોઈએ. અમેરીકન કશ્ પીલ્સ ખાંસીને દુર કરવાનો અકસીર ઉપાય છે. બાળકથી વૃદ્ધ સુધીના ખાંસીના દરેક પ્રકારના દરદીને માટે તે તાત્કાલીક અસર કરે છે. અને કાચના પુર્વ રૂપને પણ દૂર કરે છે.

અમેરીકન ડીસેન્ટ્રી પીલ્સ—(મરડાના માટે ખાસ) પેટની અંદર આંકળ આવી મરડો થયેલ હોય, સરીરના હાડ અને રૂધિલું મરડા વાટે જવું શરૂ થઇ શરીર પાચમાથી મર્દ ગઇ હોય, અશક્તિ અપચે, માથાના ફેર અને કળતરના વ્યાધિઓની જેનથી જાણ પડે છે, તેવા લય લેવા સ્વચ્છ પહોંચેલા મરડાના દરદી હોય તે સર્વેને અમેરીકન ડીસેન્ટ્રી પીલ્સ વાપરવા લલામણુ કરીએ છીએ,

અમેરીકન કૉલેરા પીલ્સ—કૉલેરા જેવા જીવલેલુ અને એપીરોગમાંથી બચવા આ પીલ્સ સર્વોત્તમ સાધન છે. કૉલેરાની ખરાબ હાલના પ્રસંગે અમેરીકન કૉલેરા પીલ્સ દરેક ઘરમાં સંભાળથી સાચવવી નિરોગી માણસે તેનું સેવન કરવાથી તેને કૉલેરા નો લય દુર થાય છે, અને તેવા રોગમાં સપડાવેલા તે આશ્તમાંથી બચી જાય છે, આ દવા સેંકડો મનુષ્યોના આશીર્વાદ મેળવી ચુકી છે

અમેરીકન ફીમેલ પીલ્સ—(પ્રદર રોગ માટે અકસીર) સ્ત્રીઓને પ્રદર રોગ એ ખરો શત્રુ છે. અનિયમીત રૂઠુ આવવાથી શરીર ગાળીને પાચમાલ કરી નાખે છે. સાંધા કળે છે, સુસ્તી વધી પડે છે અને મગજ બારે થઇ શરીર કળે છે. સંતતી થતી નથી અને છેવટ શરીર પાચમાલ કરે છે. પણ યાદ રાખજે કે અમેરીકન ફીમેલ પીલ્સ પ્રદર જડ મુળથી કાઢવા માટે અકસીર ધરાવે છે.

સોલ એજન્ટ.

અમીચંદ હાલાભાઈ અને કું.

મેડીકલ હૉલ આરગેટ—લાલનગર.

(બનામે ખુદા)

ખીઝાખે હમદાની

મીયાને

બાલ કાળા કરવાનો કલપ

આ તેલ મેં ત્યારે કાઢવાનો રિવાજ કાઢી ત્યારે દર્મેશ ખોદાને માંદ કરતો આથી મને ખોદાએ વધારે ખુશી આપીને મને હલાજ દેખાડ્યો કે મારી મદદથી તાર કામ ફતેહ થશે. મદીના તો ખોદાતાલાએ પાંક સરખીન ઉપર પેદા કીધું ત્યારે ખાનાકાખા અને મકકમાં મદીના જેવાં ખીજાં મોટાં મોટાં શોરેશો જોવાપી ફવાની હાંસલ કરવાની સાથે ખોદાતાલાનો દગ્ગરો દગ્ગર ઉપકાર માનવો જોઈએ કે મને એક છુન્દરોળ આદમીની સાથે મેલાપ થયો અને એનો હલાજ મળ્યો.

જે ખાસ બેઈદ શક્તિ દર્મેસતીક મુલકનો રહેવાથી છે. એ છુન્દરોળે કેટલીક ખીજાં મને બક્ષી એ શોરેશ કેટલીક ખાખતોમાં તથા તારીસમાં વખણાવ્યું છે, વળી ખીજાં દમદાની બધી હમદા સ્ત્રીઓમાં એક હમદા સ્ત્રી છે એ તેલ દાદીના તથા માથાના બાલને લગાડવાથી તથા ખીજાંમાં ખાસ કાળા, અંગકતા અને રેશમ જેવા મુલાયમ થઈ જાય છે. એ તેલથી જીલકુત ગાથા પડવાની ઘરતી નથી. સુગંધમાં ખુશબો દાર છે. એ તેલ લગાડવાથી યજ્ઞ દીવસો શુભી બાલ કાળાં રહે છે એનો રંગ પાકે છે, અખીરો કે ગરીબોને સવડ પડે તેથી એની કોઈમત થોડી રાખી છે. કુવા આખીન !

ખીજાં બેઈદ સના રૂ. ૨૫ એક બેઈદ સનાત મદીના ચાલે છે.

પેસ્ટ્રેજ જુદું વી. પી. યી મોડલીશ.

લખો:—

હજરત મોહાના આશકે યજ્ઞદાની

હાલ પીર સૈયદ નુરશાંહ સાહેબ હમદાની

મગનવાડા રોડ, અતાર ગલી-મુબઈપોસ્ટ નં ૯

અમેરીકન ભરોસાપાત્ર ઉત્તમગુણવાળી દવાઓ.

કમ્પોઝિટ ડેમિયાના પીલ્સ—(ધાતુપૌષ્ટિક) તમે અશક્તિનો ફરીવાર સા માટે દરો છો ? તમે નથી જાણતા કે કંપોઝિટ ડેમિયાના પીલ્સના સેવનથી સાનતંત્રી નજાણા દુર થાય છે, ધાતુ મજબુત થાય છે, અને અસ્થિ મટી ખોરાક નિયમીત પચવાથી શક્તિ વધે છે. સ્વચ્છ ધાતુ, કળતર, ચકરી વગેરે દુર થાય છે, મગજ સુધરે છે અને તેથી વિદ્યાર્થી વક્રીય, ખારીસ્ટર, કલાકો અને વેપારીનો મિત્ર થઈ પડે છે.

અમેરીકન કફ પીલ્સ—ખાંસી એ જીંબીનો રાત્રી છે. અને તેથી તેને દુર કરવા જલદી 'તૈયાર થવું' જોઈએ. અમેરીકન કફ પીલ્સ ખાંસીને દુર કરવાનો અકસીર ઉપાય છે. બાળકથી જુદા સુખીના ખાંસીના દરેક પ્રકારના દરદીને માટે તે તાત્કાલીક અસર કરે છે. અને હાવના પુરે રૂપને પણ દહાવે છે.

અમેરીકન હીસેંટ્રી પીલ્સ—(મરડાના માટે ખાસ) પેટની અંદર આંકળ આવી મરડો થયેલ હોય, શરીરના હાડ અને રક્તિત્તુ મરડા વાટે જવું સારું થઈ શરીર પાચમાત્રી થઈ ગઈ હોય, અશક્તિ અપચે, માથાના શેર અને કળતરના વ્યાધિઓની જેનાથી લાગુ પડે છે, તેવા ભય ભરેલા સ્વરૂપે પહોંચેલા મરડાના દરદી હોય તે સર્વેને અમેરીકન હીસેંટ્રી પીલ્સ વાપરવા લક્ષ્યમણ કરીએ છીએ,

અમેરીકન કૉલેરા પીલ્સ—કૉલેરા જેવા જીવલેણ અને ચેપીરોગમાંથી બચવા આ પીલ્સ સર્વોત્તમ સાધન છે, કૉલેરાની ખરાબ હવાના પ્રસંગે અમેરીકન કૉલેરા પીલ્સ દરેક ધરમાં સંભાળથી સાચવવી નિરોગી માણસે તેનું સેવન કરવાથી તેને કૉલેરા નો ભય દુર થાય છે, અને તેવા રોગમાં સપડાયેલા તે આક્રમકતાથી બચી જાય છે, આ દવા સેંકડો મનુષ્યોના આશીર્વાદ મેળવી ચુકી છે.

અમેરીકન ફીમેલ પીલ્સ—(પ્રદર રોગ યાદે અકસીર) સ્ત્રીઓને પ્રદર રોગ એ ખરો શત્રુ છે. અનિયમીત રૂતુ આવવાથી શરીર જાળીને પીચમાત્ર કરી નાખે છે. સાંધા દબે છે, સુરતી વધી પડે છે અને મગજ ભારે થઈ શરીર કળે છે. સંતતી થતી નથી અને છેવટ શરીર પાચમાત્ર કરે છે. પણ યાદ રાખજો કે અમેરીકન ફીમેલ પીલ્સ પ્રદર જડ મુળથી કાઢવા માટે અકસીર કલાજ છે.

સોલ એજંટ.

અમીચંદ રાહ્યાભાઈ અને કું.

મેડીકલ હૉલ ખારગેટ-ભાવનગર.

ધેળકાના સુવિખ્યાત વૈદ્ય બ્રહ્મરભાઈ જીવણભાઈની રામબાણુ દવાઓ.

રૂપિયા ૫૦૧ નાં ઇનામ વાળી જ્વરદર—ગુટિકા.

દરેક જાતના તાવનો નાશ કરનારી અકસીર ગોળીઓ એટલે કે રોજીદો-અકતરિઓ એધિયો-ઉન્હો-તાકોને તે આજી જમાનાના હિંદુઓ પાંચ અમારી જ્વરદર ગુટિકાથી ન જાય તો લીધેલા પૈસા પાછા આપીશું. અગર કોઈ સાબિત કરી આપશે કે વૈદ્ય બ્રહ્મર ભાઈ જીવણભાઈની જ્વરદર ગુટિકા ખાધા છતાં એધિયો તાવ નથી જતો તો તેને રૂ. ૫૦૧ નું ઇનામ આપીશું. આ ગોળીઓ આવતા તાવને અટકાવી આંબેલાં તાવને હિંતારી દે છે ઉત્તરો પછી ખાવાથી તાવને ફરી આવવા દેતી નથી અને તાવનાં સુખ કારણેને બંધ પાડી તાકાત વધારી શુષ્ક લગડી ખોરાકને પચાવે છે. તેમજ તન મનને સંચળતા બહે છે, ગોળી ૬૪ ની દળી ૧ ની કીમત રૂ. ૧-૮-૦

પરમીયાની અકસીર દવા:—આ દવા તમામ જાતના પરમીયાને મટારે છે ૭૫૧ ૧ ની કીમત રૂ. ૧-૦-૦

મહત્ ! ધાતુપુષ્ટિ મહત્ ! !

ધાતુપુષ્ટિ નામનું પુસ્તક તમારી સોજત અને ખરાબ વિચારથી મરુબધને શરીરની પાપમાઘી કરનારી કુટેવો પડે છે. તેમાંથી મુક્ત કરવામાં જેક સાચા મિત્રની મદદ સારે છે, અને તંદુરસ્તી સાથે લાંબું આયુષ્ય ઉમદા વિચાર અને સંપૂર્ણ સુખ મેળવવાનાં અમુક સાધનો જતાં છે. ફક્ત પૈસા કાઢી લખવાથી મહત્ મોક્ષવામાં આવે છે.

રૂપિયા ૫૦૧ ના ઇનામવાળી શુક્રસંજવની ગુટિકા

દરેક માણસ સમજે છે કે ધાતુની મજબુતીથીજ શરીરની શક્તિ અને મજબુતી શાયમ રહે છે. આવી જીવન રૂપ ધાતુને કોઈપણ કુટેવ મારશ્વત કે અગિયમિત રીતે ગેરઉપયોગ કરવાથી શરીર નિર્જળ થઈ જઈ, કમતર, વાંચાતું કાંધતું અદેશતું શિક્કું પડી જવું, જ્ઞાનનંતુઓની નબળાઈ, થોડી મહેનતે વધારે યાદ લાગવો મજબુત ખાલી પડી જવું, બેચેની, કામ કરવા ઉપર કંટાળો, હોજરીનો ખિયાલ, માદ્યશક્તિનું કમી થવું, ઉધાસ, આસ, ક્ષય, વગેરે વગેરે અનેક રોગો ઉત્પન્ન થાય છે. તેના અને તે શિવાય ધાતુ ખિયાલથી થયેલા તમામ દરદોનો નાશ કરી શુક્રસંજવની ગુટિકા કાંપમાત્ર પુરવ્વા બહે છે. તેમજ પચનશક્તિને સુધારી, દરતને સાફ લાવી કોઈપણ રસ્તેથી જતી ધાતુને અટકાવી ગમે તે કારણથી પ્રાપ્ત થયેલી નાશદોનો નાશ કરી વીર્ય તથા શક્તિને વધારી ખરિપૂર્ણ મદદ બહારી એ તેના સુખ્ય શુભ છે. છતાં કોઈ સખસ સાબિત કરી આપશે કે શુક્રસંજવની ગુટિકામાં શક્તિ અને વીર્ય વધારવાનો શુભ નથી. તો તેને રૂ. ૫૦૧ ઇનામ આપીશું. કીમત ગોળી ૧૫૦ ની દળી ૧ નાં રૂ. ૨-૮-૦

તાતુબી ચોગ્યતિલો:—કુટેવથી નાશ પડેલી રોગપર માલેશ કરવાથી છુપા લાગની રોગ દટાર બનતાં આનંદ મળે છે. ડા. શીશી ૧ નો રૂ. ૧-૦-૦ અમારી દવાસાળામાં તમામ દરદો દુર કરવાની ઉમદા દવાઓ મળે છે. મહિતી માટે ધાતુપુષ્ટિ મહત્ મંગાવી વાંચો. વૈદ્ય બ્રહ્મરભાઈ જીવણભાઈ—આરોગ્યવંદક ઔપધાલય.

મુકામ ધેળકા-(ગુજરાત).

જે તમે ઘણા ઘણા ઇલાજો કરાવી નાહિમેદ થયા હો તો આ

મુડદાંઓને જીવતા

કરવાની દવા.

જે સ્ત્રીએ જયપણમાં નાદાનીથી પોતાની કઠિવતનો નાશ કરે એટલે કુટુંબ અથવા જીવન ખોટા કરેલી પોતાના ગુપ્ત ભાગની નસોને કમજોર કરી નાંખી છે. તે જીવાનીને લાભ લઈ શકતા નથી અને પછી ખરેખર વખતપર આપઘાત કરવા જેવા ખોટા વિચારો ઉપજાવે છે. અને એમજ સમજે છે કે, આવા જીવતા કરતાં તો મરણુ જોડતર છે. આવા જીવતા જીવ મુડદાંઓને જીવવા કરવા માટે અમે એક ધણી મહેનત અને કોશિષથી એક સેપ તૈયાર કર્યો છે. જેની કીમત મહેનત અને શ્રમદાના પ્રમાણમાં રૂ. ૨૫) રૂપીયા નાખી વાપરનાર તો સ્વસ્થીજ સમજે પણ રૂગીજ અને અખીર સારખો લાભ લઈ શકે તેટલાજ માટે ફક્ત એકજ શીશી વાપરવાથી સઘળી નસો મજબુત થઈ જાય છે. અને ગયેલી શક્તિ પાછી આવી મળે છે.

હવે જોઈએ દરદીએ અથવા ડોક્ટરને પોતાની હાલત કહેતાં સારનાં પડે છે. તેવા નીરાશ થયેલા દરદીઓને માટે અમે એક જાળીઓ તૈયાર કરી છે જેની ફક્ત એકજ શીશી જેમાં ૪૦) ગોળીઓ છે તે વાપરવાથી સઘળી જીવતાની મજબૂતી મજબૂતી હુર કરી પોતાને જાણીએ અમતકર દેખાડે છે. આ જાળીઓ વીર્યને પટ કરે છે, યાદ શક્તિને તેજ કરે છે; ખોરાકને હજમ કરે છે, પેટના કીરમોનો નાશ કરે છે. કમરના દુખાવાને મટાડે છે, એકરના શીકા પડેલા રંગને ગુલાબી બનાવી દે છે. આ જાળીઓમાં કાંઈ પણ રસાયણ નાંખી નથી, આ જાળીઓ જન્મના કમ કૌવત સીધાજ ગમે તેવા કમ કૌવત હોય તેને ખરેખર જાણીએ અમતકર દેખાડે છે. એના અમતકરોની વાપરવાથી ૮ ભાગી યશો. એકવાર મંગાવો અને ખાત્રી કરો કીમત ફક્ત ૧-૦-૦ પાંચ રૂપીયાની દવા મંગાવનારને જાળીઓની બે શીશીઓ મફત મોકલવામાં આશે. આમારે ત્યાં દરેક જાતની દવાઓ તૈયાર મળે છે.

નોટ—આફ્રીકાના આફ્રીકાએ દવાની કીમત ઉપરાંત પાંચજન ખરચ માટે રૂ. ૦-૧૪-૦ જોઈ આના વધુ મોકલવા પૈસા પોસ્ટલ ઓર્ડરથી મોકલવા.

મળવાનું ટેકાણું.

એમ. ઇ. હકીમ.

સિદ્ધપુર (નોર્થ ગુજરાત.)

સી. સી. મહાજનની કંપની.

હેકાણુ—શેખમેમણ સ્ટીટ, મુંબઈ.

તમારા મિત્રમંડળને જરૂર લાલ થવા

માટે પરીક્ષા, વંચાવશે.

વાળ વધારવા માટે વનસ્પતિના તેલમાંથી બનાવેલું

બાદશાહી હેર ઓઈલ.

આજકાલ બજારમાં શામે શામ અને બજારે બજારમાં ગ્યાસવેટ જેવા (બ્રાઈટ ઓઈલ) માથી બનાવેલાં હેર ઓઈલનો મોટો સફડો ફાટી નીળ્યો છે. પણ વાળ વધારનાર ઓઈલ નહીં પડે છે. પણ દુશ્મનદાને ગ્યાસવેટ જેવા તેવમા વડું નહીં મળતો હોનાથી ઓઈલને ગમે તેના ગ્યાસવેટના તેવમાંથી બનેલા સોનેરી લખખાલર બાકરીમાં દેખાઈ હેર ઓઈલ સારી જાતનું છે તેમ કહી ખુરાવી દે છે—અને વાપરનારોયો થયું વખત પછી આ હુસ્સાઈ સમજે છે. બાદશાહી હેર ઓઈલમાં તેના ગ્યાસવેટ જેવા તેનના ખીનુલ જેળ કરવામાં આવતો નથી તમે તેવ ખરીદતા પહેલા નીચે પ્રમાણેની પરીક્ષા કર્યા શિવાય ખરીદ કરતાજ નહીં.

પરીક્ષા

તમે એક ચોક્કા રૂનો બનો બનાવી તેલમાં લીં નવી તેને સળગાવી જુઓ અને પછી જુઓ કે તેમાંથી ધુમાડો નીકળે છે? ને નીકળે તો ગ્યાસવેટ જેવાં તેલનું અનેકું છે, અને ધુમાડો ન નીકળે તો જાણવું કે તે અરૂ તેલ છે વનસ્પતિના તેલમાં ધુમાડો બીજકુલ નીકળતો નથી.

આવા ગ્યાસવેટ તેનના બનેલા હેર ઓઈલ વાપરવાથી માથાને, મગજને, આખને અને આમરીને તુકમાન કરે છે. માટે ખરીદતા પહેલા તપાસીને ખરી કરવું બાદશાહી હેર ઓઈલ વનસ્પતિના તેવમાંથી બનાવવામાં આવે છે. તેમજ નમુનાની કીમતના બે આના પોષ્ટેર મોકલવાથી નમુનો મફત મોકલવામાં આવે છે.

બાદશાહી હેર ઓઈલથી કપડાંને બીજકુલ કાઢ પણ પડતો નથી.

કીમત બાટલી એકના રૂ.	૧-૦-૦૦	પોષ્ટેજ ભુલું.
બાટલી ત્રણના રૂ.	૨-૧૦-૦૦	”
બાટલી બારના રૂ.	૧૦-૦-૦૦	”

ફક્ત નમુનો મળવાની ખાત્રી કરી જેવા ચુકતો નહીં. ઉપરના છાપેલા સરનામે બે આના મોકલવાથી નમુનો મોકલી આપે છે.

સ્વર્ગની અલૌકિક ગદિસં.
કામીનીયા ઑઈલ. (૨૭૨૬૬.)

શ્રીમતે આનંદ લેમની સૌદર્યતાને લીધે છે : સૌદર્યના સુંદર વાળના અંગે રહેલી છે અને સુંદર વાળો પ્રાપ્ત કરવા માટે તેમજ તેને સુંદર રીતે બાળવી શકવા તમો આજીવન ઑઈલ આટલી ખરીદી વાપરવાનું શરૂ કરો. હિંદુસ્તાનની શ્રીમતે કામીનીયા ઑઈલ વાપરે છે.

કિંમત આટલી ૧ નો રૂ. ૧-૦-૦ વી. પો. ખર્ચના રૂ. ૦-૪-૦
" " ૩ નો રૂ. ૨-૧૦-૦ " " રૂ. ૦-૭-૦

ધી ઑંગલો. ઇંડિયન હુગ એન્ડ કમીકલ કંપની,

દરેક વેપારી પાસેથી પણ મળી શકશે. ૫૫, બુમા મસજિદ, મુંબઈ.